

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

34

TRADUCEREA IN LIMBA ROMANA
APARE IN URMA HOTARIRII C. C.
AL P.M.R. EA A FOST INTOCMITA
DUPA ORIGINALUL IN LIMBA
RUSA, ED. A V-a

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1965

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

34

Iulie-octombrie 1917

EDITURA POLITICA
BUCUREȘTI — 1965

P R E F A Ț A

Volumul al treizeci și patrulea din Operele complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise între 10 (23) iulie și 24 octombrie (6 noiembrie) 1917, perioada de pregătire a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. În lucrările incluse în acest volum este prezentată lupta eroică dusă de partidul bolșevic, sub conducerea lui Lenin, pentru pregătirea politică și organizatorică a maselor în vederea insurecției armate împotriva guvernului provizoriu burghez, pentru victoria revoluției socialiste.

În această perioadă, situația din țară era deosebit de complicată. Guvernul provizoriu, sprijinit de menșevici și de socialiștii-revoluționari, continua, îndeplinind voința burgheziei și a imperialiștilor Antantei, războiul criminal, de cotropire. Ofensiva pe care trupele rusești au început-o pe front în iunie a eșuat, soldându-se cu zeci de mii de noi victime. În țară, secătuită de cei trei ani de război imperialist, dezastrul economic fără precedent și foametea creșteau. Pe zi ce trecea lua proporții și se adâncea starea de dezorganizare a tuturor ramurilor economiei naționale. Capitaliștii, în lupta lor împotriva revoluției, submineau producția, puneau la cale acte de sabotaj, închideau întreprinderile. Proporții uriașe a atins dezorganizarea în transporturi. Țara se găsea în pragul falimentului financiar. Creștea fără încetare emisiunea de bani-hârtie. În agricultură, suprafețele cultivate s-au redus aproape la jumătate în comparație cu nivelul dinainte de război. Capitaliștii și moșierii sperau că situația economică dezastruoasă

și foamea le vor da posibilitatea să înăbușe mai curînd revoluția și să lichideze republica și Sovietele.

Evenimentele din iulie — cînd guvernul provizoriu, cu asentimentul Comitetului Executiv Central al Sovietelor menșevico-eserist, a tras în demonstrația pașnică a muncitorilor și soldaților din Petrograd din 4 (17) iulie — au constituit un moment de cotitură în dezvoltarea revoluției. Dualitatea puterii a luat sfîrșit, iar puterea în țară a trecut în întregime în mîna guvernului provizoriu contra-revoluționar.

La 7 (20) iulie 1917, guvernul provizoriu a emis un ordin de arestare împotriva lui V. I. Lenin. Contrarevoluția și-a propus să decapiteze partidul bolșevic. Partidul și-a pus conducătorul la adăpost în ilegalitate. Aproape o lună a stat Vladimir Ilici la Razliv, nu departe de Petrograd; la 9 (22) august a fost trecut în Finlanda, unde s-a ascuns la început în satul Ialkala, în apropiere de stația Terioki, după aceea două zile în orașul Lahti, apoi la Helsingfors, iar de la 17 (30) septembrie, pentru a fi mai aproape de Petrograd, s-a mutat la Vîborg. Dezvoltarea revoluției și necesitatea conducerii nemijlocite a pregătirii insurecției armate făceau ca înapoierea lui V. I. Lenin la Petrograd să fie imperios necesară; la 7 (20) octombrie, în urma hotărîrii C.C., el s-a mutat la Petrograd, unde, pînă în seara zilei de 24 octombrie (6 noiembrie), a stat într-o locuință conspirativă.

În timp ce se afla în adîncă ilegalitate, Lenin conducea activitatea partidului, urmărea cu atenție situația din țară, dădea indicații în toate problemele importante ale dezvoltării revoluției. În perioada de 110 zile cît s-a aflat în ilegalitate, V. I. Lenin a scris peste 65 de articole și scrisori. El a depus o vastă muncă pentru dezvoltarea teoriei marxiste. În acest răstimp, el a scris o lucrare de seamă, „Statul și revoluția“, care a intrat în volumul 33 al Operei complete. Toate lucrările cuprinse în volumul de față au fost scrise de V. I. Lenin în ilegalitate.

În tezele „Situația politică“, cu care începe volumul, precum și în lucrările „Cu privire la lozinci“, „Iluzii constituționaliste“, „Învățămintele revoluției“, Lenin face

o profundă analiză a situației politice, radical schimbată, din țară, elaborează și fundamentează noua tactică a partidului bolșevic. Contrarevoluția, arată Lenin, s-a organizat, s-a consolidat și a pus efectiv mîna pe puterea de stat. Menșevicii și socialiștii-revoluționari au alunecat definitiv în lagărul contrarevoluției. Sovietele, conduse de aceștia, au devenit un apendice al guvernului provizoriu burghez. „Orice speranță într-o dezvoltare pașnică a revoluției ruse — scria Lenin — s-a spulberat definitiv. Situația obiectivă se prezintă astfel: ori victoria pînă la capăt a dictaturii militare, ori victoria insurecției armate a muncitorilor, care este posibilă numai dacă coincide cu o profundă revoltă a maselor împotriva guvernului și împotriva burgheziei, revoltă provocată de ruina economică și de prelungirea războiului“ (volumul de față, p. 2). Lenin dă indicații cu privire la strîngerea forțelor necesare pregătirii în vederea insurecției armate, la noile forme de muncă în rîndurile maselor, la îmbinarea activității legale cu cea ilegală.

Noua situație politică din țară a cerut ca partidul să-și schimbe lozincile tactice. În tezele „Situația politică“ și în articolul „Cu privire la lozinci“, Lenin a arătat că lozinca „Toată puterea în mîna Sovietelor!“ trebuie să fie retrasă pentru un timp. În articolul „Cu privire la lozinci“, Lenin a subliniat că la cotiturile bruște ale istoriei este necesar ca, în funcție de situația schimbată, să fie schimbate rapid și lozincile partidului, deoarece fiecare lozincă trebuie să rezulte din totalitatea particularităților unei anumite situații politice. Lozinca „Toată puterea în mîna Sovietelor!“, arăta Lenin, a fost justă pînă la zilele din iulie. Partidul se orienta spre dezvoltarea pașnică a revoluției, care atunci era cu puțință și cea mai de dorit. Prin trădarea lor și prin trecerea lor definitivă în tabăra contrarevoluției, menșevicii și socialiștii-revoluționari au zădărnicit această cale de dezvoltare a revoluției. „Actualele Soviete au eșuat, au suferit un faliment total, fiindcă în ele au predominat partidele socialist-revoluționar și menșevic — scria Lenin. — ..Sovietele sînt acum slabe și neputincioase în fața

contrarevoluției, care a ieșit învingătoare pe toată linia" (p. 19). Lozinca trecerii puterii în mâna Sovietelor, arăta Lenin, poate fi înțeleasă ca un îndemn de a trece puterea în mâna actualelor Soviete, iar a îndemna acum poporul la acest lucru ar însemna să-l înșeli. Totodată, el sublinia că a retrage pentru un timp lozinca „Toată puterea în mâna Sovietelor!” nu înseamnă a renunța la Republica sovietică ca un nou tip de stat. Sovietele pot și trebuie să apară din nou în noua etapă a revoluției, dar nu Soviete cu o conducere esero-menșevică, nu organe ale conciliatorismului față de burghezie, ci organe de luptă revoluționară împotriva acesteia.

Lenin considera că una dintre cele mai importante sarcini ale partidului după evenimentele din iulie, în condițiile dezvățului contrarevoluției, este demascarea sistematică și fără cruțare a iluziilor constituționaliste, de care erau cuprinse atunci masele largi ale populației. În articolul „Iluzii constituționaliste”, Lenin, dând ca exemplu amânarea la infinit de către guvern a convocării Adunării constituante, prigonirea și reprimarea partidului bolșevic și a clasei muncitoare, a arătat că puterea de stat în țară a trecut efectiv în mâna contrarevoluției, a clicii militare. În „Scrisoarea către redacția ziarului «Proletarskoe Delo»”, explicînd de ce prezentarea liderilor bolșevici în fața justiției guvernului provizoriu este inadmisibilă, Lenin scria că, după evenimentele din iulie, în Rusia nu poate fi vorba de nici un fel de garanții constituționale. Să te supui ordinului autorităților și să te prezinți în fața justiției guvernului provizoriu înseamnă să te predai în mâna unor contrarevoluționari furibunzi.

În articolele „Mulțumiri prințului G. E. Lvov”, „Răspuns”, „Șantaj politic”, „În legătură cu calomniatorii”, V. I. Lenin a demascat procedeele și metodele la care recurge burghezia în lupta împotriva dușmanilor ei de clasă, împotriva bolșevicilor. Demascîndu-i pe calomniatori și pe șantajști, gata de orice crimă împotriva partidului proletariatului revoluționar, Lenin arăta că în întreaga lume burghezia, în alianță cu social-trădătorii, îi prigonește pe internaționaliști, adevărații apărători ai intereselor poporului, recurgînd la cele mai infame pro-

cedee. El îi îndemna pe revoluționari să fie dârji, să nu cedeze în fața zarvei pe care o face presa burgheză, să-și urmeze cu fermitate drumul. Cu un sentiment de deosebită mândrie scria Lenin despre eroicul partid al clasei muncitoare, partidul bolșevic: „în el avem încredere, în el vedem înțelepciunea, onoarea și conștiința epocii noastre...” (p. 100).

Tezele lui Lenin „Situația politică”, articolele sale „Cu privire la lozinci” și altele au stat la baza hotărîrilor adoptate de Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, care a avut loc la Petrograd între 26 iulie și 3 august (8—16 august) 1917. Lenin a condus din ilegalitate lucrările congresului, menținînd legătura cu Petrogradul prin intermediul unor tovarăși desemnați în acest scop de Comitetul Central, care veneau la el la Razliv. El a luat parte la elaborarea și la redactarea celor mai importante rezoluții ale congresului. Congresul l-a ales pe Lenin președinte de onoare. La congres a fost adoptată în unanimitate hotărîrea ca V. I. Lenin să nu se prezinte în fața justiției guvernului provizoriu contrarevoluționar.

Congresul a lansat lozinca luptei pentru lichidarea deplină a dictaturii burgheziei contrarevoluționare și pentru cucerirea puterii de către proletariat și țărănimea săracă pe calea insurecției armate. În hotărîrile congresului s-a subliniat cu deosebită tărie teza lui Lenin cu privire la alianța proletariatului cu țărănimea săracă ca o condiție principală a victoriei revoluției socialiste.

Toate hotărîrile adoptate de cel de-al VI-lea Congres al partidului erau subordonate țelului principal și cel mai important: pregătirea proletariatului și a țărănimii sărace pentru insurecția armată, pentru victoria revoluției socialiste. Manifestul lansat în numele congresului îi chema pe muncitori, pe soldați și pe țărani să acumuleze forțe și, sub steagul partidului bolșevic, să se pregătească pentru lupta hotărîtoare împotriva burgheziei.

Călăuzindu-se după hotărîrile Congresului al VI-lea, partidul bolșevic a desfășurat o activitate energetică de organizare și unire a tuturor forțelor revoluționare care luptau pentru pace, pentru pămînt, pentru egalitatea în drepturi a națiunilor, pentru socialism și le-a unit într-un

singur torent, îndreptându-le spre victoria revoluției socialiste. Partidul a dus o muncă uriașă pentru a câștiga masele largi ale țărănimii muncitoare de partea clasei muncitoare și pentru a demasca rolul trădător al partidelor menșevic și socialist-revoluționar, partide conciliatoare.

În acest volum intră articolele „Din jurnalul unui publicist. Țărani și muncitori” și „Partidul socialist-revoluționar înșală din nou pe țărani”, în care Lenin explică politica bolșevică de alianță a clasei muncitoare cu țărănimea și demască partidul socialist-revoluționar și pe liderii săi ca pe niște lachei ai burgheziei și moșierilor. Făcînd o caracterizare a revendicărilor țărănimii în legătură cu pămîntul, exprimate în cele 242 de mandate ale țăranilor din toată țara și publicate în numărul din 19 august (1 septembrie) 1917 al ziarului „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia”, Lenin arăta că în aceste mandate este vorba, în primul rînd, de confiscarea pămînturilor moșierești. Aplicarea acestei măsuri va însemna o lovitură zdrobitoare dată proprietății private și va submina dominația capitaliștilor. Socialiștii-revoluționari îi înșală pe țărani încercînd să-i convingă că aceste transformări ar fi posibile fără trecerea puterii în mîna proletariatului. Numai proletariatul în alianță cu țărănimea săracă, scria Lenin, poate, după ce va fi răsturnat puterea capitaliștilor, să traducă în viață confiscarea pămînturilor moșierești și să satisfacă revendicările expuse în mandatele țăranilor. În octombrie 1917, cînd partidul socialist-revoluționar a publicat în ziarul „Delo Naroda” noul său proiect de lege agrară, în care n-a mai rămas absolut nimic din revendicările țăranilor cu privire la confiscarea pămînturilor moșierești, Lenin a scris în articolul său „Partidul socialist-revoluționar înșală din nou pe țărani”: „Să afle toți țăranii că numai partidul *muncitoresc*, numai *bolșevicii* luptă cu hotărîre neșrămutată, pînă la capăt *împotriva* capitaliștilor, *împotriva* moșierilor, pentru interesele țărănimii sărace și ale tuturor celor ce muncesc” (p. 454).

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a realizat speranțele și aspirațiile de veacuri în legătură cu pămîntul ale țărănimii muncitoare. Decretul asupra pămîntului,

adoptat de al II-lea Congres general al Sovietelor, prevedea confiscarea pământurilor moșierești și trecerea lor în mâna poporului. Chiar în prima zi a venirii sale la putere, partidul bolșevic a transformat mandatul țăranilor în legea cu privire la pământ.

Lupta fermă și consecventă pentru interesele poporului a făcut să crească mult prestigiul și influența partidului bolșevic. Deosebit de pregnant a apărut acest lucru în perioada înăbușirii rebeliunii lui Kornilov, care fusese pregătită de contrarevoluție în scopul instaurării unei dictaturi militare în țară, al lichidării Sovietelor și restaurării monarhiei.

Partidul bolșevic a ridicat masele de oameni ai muncii la luptă împotriva rebeliunii generalului Kornilov, care la sfârșitul lunii august a pornit de pe front asupra Petrogradului cu un corp de armată și unități de cazaci. În articolul „Zvonuri cu privire la un complot“ și în scrisoarea „Către Comitetul Central al P.M.S.D.R.“, Lenin a arătat că rebeliunea lui Kornilov a schimbat în mod cu totul neașteptat evoluția evenimentelor. Noi vom lupta împotriva lui Kornilov, ca și trupele lui Kerenski, scria Lenin, dar noi nu-l sprijinim pe Kerenski, ci îi demascăm siăbiciunea. Prin lupta dusă împotriva lui Kornilov, bolșevicii demascau, totodată, guvernul provizoriu ca pe un complice la această rebeliune contrarevoluționară. Încercarea burgheziei și moșierimii de a înăbuși revoluția a eșuat. Rebeliunea lui Kornilov a fost înăbușită de muncitorii și țăranii organizați și conduși de partidul bolșevic. În perioada luptei împotriva aventurii korniloviste a prins viață activitatea Sovietelor, care peste capul conducătorilor lor menșevici și socialiști-revoluționari au dus lupta împotriva rebeliunii.

În articolul „Despre compromisuri“, scris la 1 (14) septembrie, Lenin scria că, în urma înăbușirii rebeliunii lui Kornilov, s-a produs o cotitură bruscă în dezvoltarea revoluției ruse. El a pus problema în sensul că partidul bolșevic poate propune un compromis de bunăvoie partidelor mic-burgheze și poate fi de acord cu revenirea la revendicarea dinainte de iulie: „Toată puterea în mâna Sovietelor!“ și cu formarea unui guvern din socialiști-re-

voluționari și menșevici care să răspundă în fața Sovietelor și în care să li se dea posibilitatea să înfăptuiască programul blocului lor. Lenin considera că bolșevicii trebuie să admită acest compromis datorită posibilității, care a apărut din nou, a dezvoltării pașnice a revoluției. În acest articol, Lenin a enunțat o importantă teză principială cu privire la atitudinea partidului marxist al clasei muncitoare față de compromisuri. „Sarcina unui partid cu adevărat revoluționar — scria el — nu este aceea de a declara imposibilă renunțarea la orice compromisuri, ci de a ști să-și păstreze, *cu toate compromisurile*, în măsura în care ele sînt inevitabile, fidelitatea față de principiile sale, față de clasa sa, față de sarcina sa revoluționară, față de opera sa de pregătire a revoluției și de educare a maselor poporului în vederea obținerii victoriei în revoluție“ (p. 143).

Lenin sublinia că posibilitatea unui compromis cu partidele socialist-revoluționar și menșevic a apărut ca urmare a situației deosebite care s-a creat în cursul luptei împotriva lui Kornilov și care nu va dura decît un timp foarte scurt. În completarea la articolul „Despre compromisuri“ el scria la 3 (16) septembrie : „...cred că propunerea unui compromis este deja tardivă. Cele cîteva zile în care dezvoltarea pașnică mai era *încă* posibilă cred că au trecut și ele“ (p. 149). Menșevicii și socialiștii-revoluționari au respins propunerile bolșevicilor.

Rebeliunea lui Kornilov a arătat cît se poate de limpede maselor de oameni ai muncii esența partidelor conciliatoare menșevic și socialist-revoluționar, care în realitate îi acopereau și-i apărau pe moșieri și pe capitaliști. În partidul bolșevic, masele de oameni ai muncii vedeau adevăratul lor apărător. Ele revocau pe deputații esero-menșevici din Soviete și-i înlocuiau cu bolșevici. La 31 august (13 septembrie), Sovietul din Petrograd a adoptat rezoluția bolșevică cu privire la trecerea puterii în mîna Sovietelor, iar la 5 (18) septembrie Sovietul din Moscova a adoptat o rezoluție analogă. Urmînd exemplul Sovietelor din cele două capitale, Sovietele locale au început să treacă de partea bolșevicilor. A început perioada bolșevizării Sovietelor.

În articolele „O problemă fundamentală a revoluției“, „Revoluția rusă și războiul civil“, „Sarcinile revoluției“, scrise în prima jumătate a lunii septembrie, Lenin pune din nou problema posibilității dezvoltării pașnice a revoluției în Rusia. El ținea seama de schimbările politice care au avut loc în țară după înăbușirea rebeliunii lui Kornilov și sublinia că numai trecerea puterii în mâna Sovietelor ar putea face ca „pe viitor dezvoltarea să fie treptată, pașnică, lină...“, că numai Puterea sovietică ar putea fi stabilă și numai ea poate asigura dezvoltarea pe scară largă a revoluției și lupta pașnică dintre partide în cadrul Sovietelor.

În articolul „Sarcinile revoluției“, Lenin a formulat și a fundamentat programul concret al guvernului Sovietelor, enunțând următoarele teze fundamentale: să se propună imediat tuturor popoarelor beligerante încheierea păcii pe baza unor condiții democratice; confiscarea și naționalizarea pământurilor moșierești; naționalizarea băncilor și a principalelor ramuri ale industriei; introducerea pe scara întregului stat a controlului muncitoresc asupra producției și consumului; luptă fermă și consecventă împotriva contrarevoluției moșierilor și capitaliștilor. Lenin sublinia că, dacă Sovietele vor lua în mâna lor puterea de stat pentru îndeplinirea acestui program, le va fi asigurat nu numai sprijinul a nouă zecimi din populație, al clasei muncitoare și al imensei majorități a țărănimii, ci și cel mai mare entuziasm revoluționar al armatei și al majorității poporului, entuziasm fără de care foamea și războiul nu pot fi biruite. „Proletariatul — scria el — nu se va opri în fața nici unei jertfe pentru salvarea revoluției, salvare imposibilă în afara programului expus mai sus. Proletariatul însă ar sprijini din toate puterile Sovietele dacă ele ar profita de ultima lor șansă de dezvoltare a revoluției pe cale pașnică“ (p. 251). Lenin arăta că, dacă se va scăpa această posibilitate de dezvoltare pașnică a revoluției, trecerea puterii în mâna Sovietelor, războiul civil între proletariat și burghezie va deveni inevitabil.

Evoluția evenimentelor — continuarea de către partidele menșevic și socialist-revoluționar a politicii de conciliere

cu contrarevoluția, pregătirea de către guvernul provizoriu a unor forțe contrarevoluționare pentru înăbușirea revoluției — toate acestea au făcut ca dezvoltarea pașnică a revoluției să devină definitiv cu neputință. Explicînd însemnătatea lozincii „Toată puterea în mîna Sovietelor!“ în diferitele etape ale revoluției, în „Scrisoarea către tovarășii bolșevici participanți la Congresul regional al Sovietelor din Regiunea de nord“, Lenin scria că, „cel puțin începînd de la mijlocul lunii septembrie, această lozincă *echivalează cu o chemare la insurecție*“ (p. 405).

În lucrările incluse în acest volum: tezele „Situația politică“, articolele „Cu privire la lozinci“, „Despre compromisuri“, „O problemă fundamentală a revoluției“, „Revoluția rusă și războiul civil“, „Sarcinile revoluției“ și altele, Lenin, făcînd o analiză profundă și generalizînd experiența evenimentelor revoluționare din Rusia, a elaborat sub toate aspectele problema foarte importantă a căilor și formelor de dezvoltare a revoluției socialiste.

Lenin pornea de la faptul că sînt posibile două forme fundamentale de dezvoltare a revoluției: pașnică și nepașnică. Dezvoltarea pașnică a revoluției, scria el, „este extrem de rară și greu de realizat“. Dar Lenin considera reală posibilitatea acestei căi a revoluției, arătînd că „în istorie, în genere vorbind, există exemple de revoluții pașnice și legale“ (p. 138). Numind posibilitatea dezvoltării pașnice a revoluției „*extrem de prețioasă*“, Lenin sublinia că marxistii preferă trecerea pașnică a puterii în mîna proletariatului. „Și ar fi fost lucrul cel mai ușor, cel mai avantajos pentru popor — scria Lenin, vorbind despre posibilitatea trecerii pașnice a întregii puteri în mîna Sovietelor înainte de evenimentele din iulie. — Calea aceasta ar fi fost cea mai puțin dureroasă, iată de ce a fost necesar să ducem lupta cea mai energică pentru folosirea ei“ (p. 14). Pentru aceasta, partidul bolșevic s-a declarat gata să pășească pe calea unui compromis cu menșevicii și socialiștii-revoluționari.

În concepția lui Lenin, calea pașnică de dezvoltare a revoluției nu are nimic comun cu ideea reformistă și revizionistă a „integrării capitalismului în socialism“. În

opoziție cu calea reformistă, care exclude trecerea revoluționară la socialism și instaurarea dictaturii proletariatului, calea pașnică de dezvoltare a revoluției socialiste — ca și cea nepașnică — este calea transformării revoluționare a societății, bazată pe cea mai activă luptă de clasă a maselor largi ale clasei muncitoare și ale țărănimii muncitoare, conduse de partidul marxist, pentru putere și pentru dictatura proletariatului. Calea pașnică devine posibilă nu ca rezultat al renunțării de bunăvoie a claselor dominante la putere, ci datorită forței reale a claselor revoluționare, suficientă pentru a sili burghezia să renunțe la împotrivirea armată. Pînă la evenimentele din iulie, Lenin vedea posibilitatea dezvoltării pașnice a revoluției tocmai în faptul că forța reală era în mîna poporului și „nici o clasă, nici o forță serioasă n-ar fi reușit atunci (între 27 februarie și 4 iulie) să se împotrivească trecerii puterii în mîna Sovietelor sau s-o împiedice“ (p. 13).

În condițiile în care burghezia va căuta să se împotrivească voinței majorității covârșitoare a poporului și, punînd în mișcare aparatul său militar-politist, va recurge la violență, represii și teroare împotriva maselor de oameni ai muncii, — în aceste condiții proletariatul va fi nevoit să recurgă la insurtecție. Această concluzie rezultă din analiza făcută de Lenin situației din Rusia după evenimentele din iulie și din tactica partidului bolșevic pe care a trasat-o el.

În documentele consfătuirilor internaționale ale partidelor marxist-leniniste se arată că forma de înfăptuire a revoluției va depinde de raportul concret de forțe dintr-o țară sau alta, de gradul de organizare și de maturitatea clasei muncitoare și a partidului său, de gradul de împotrivire a claselor dominante. Proletariatul și avangarda sa — partidele marxist-leniniste — trebuie să aibă mereu în vedere atît posibilitatea pașnică, cît și cea nepașnică de dezvoltare a revoluției, trebuie să fie stăpîni pe toate formele de luptă și să fie pregătiți pentru cea mai rapidă și mai neașteptată înlocuire a unei forme de luptă cu alta.

La jumătatea lunii septembrie, Lenin scrie Comitetului Central, Comitetului din Petrograd și Comitetului din

Moscova ale partidului scrisoarea „Bolșevicii trebuie să ia puterea“ și scrisoarea către Comitetul Central al partidului „Marxismul și insurecția“, în care, pe baza unei analize profunde și multilaterale a situației interne și internaționale, pune la ordinea zilei în fața partidului pregătirea și organizarea insurecției armate. Obținînd majoritatea în ambele Soviete din cele două capitale, scria Lenin, bolșevicii pot și trebuie să ia puterea de stat în mîna lor. Oprindu-se asupra situației create în țară în prima jumătate a lunii septembrie, Lenin arăta că burghezia rusă se pregătește să cedeze Petrogradul germanilor, că ea este gata să comită orice crimă și trădare a patriei numai ca să-și apere puterea. Totodată, imperialiștii anglo-francezi caută să ajungă la o înțelegere în privința unei păci separate cu Germania pe seama Rusiei. Numai luînd puterea în mîna sa poate partidul bolșevic să zădărnicească aceste planuri criminale și să salveze țara și revoluția. Apreciînd raportul forțelor de clasă, Lenin arăta că partidul bolșevic este urmat de majoritatea poporului și victoria în revoluție îi este asigurată. Nu este vorba de ziua insurecției, de momentul ei, scria Lenin. „Este vorba să facem să devină limpede pentru partid această sarcină : să pună la ordinea zilei *insurecția armată* la Petrograd și la Moscova (inclusiv regiunea), cucerirea puterii, răsturnarea guvernului“ (p. 253).

În scrisoarea „Marxismul și insurecția“ și în articolul „Sfaturile unuia care nu e de față“, Lenin a sintetizat într-un sistem armonios concepțiile lui Marx și Engels în problema insurecției armate și le-a dezvoltat. El a subliniat că aceste concepții nu au nimic comun cu blanquismul și cu complotismul. Pentru a reuși, ne învăța Lenin, insurecția trebuie să se sprijine pe clasa înaintată, pe avîntul revoluționar al poporului, pe acel moment de cotitură în istoria revoluției cînd activitatea în rîndurile înaintate ale poporului este maximă și cînd șovăielile în rîndurile dușmanilor și ale prietenilor slabi, inconsecvenți și nehotărîți ai revoluției sînt extrem de puternice. Insurecția armată este „un gen *deosebit* de luptă politică, supus unor legi *deosebite*...“ (p. 400). Trebuie să privești insurecția ca o artă. Marxismul a stabilit principalele reguli ale acestei

arte. Lenin a arătat că, în această perioadă, în Rusia existau toate condițiile pentru ca insurecția să reușească. În aceste lucrări, Lenin a elaborat un plan model de organizare a insurecției, care în cursul lui Octombrie 1917 a fost îndeplinit cu succes de către muncitorii și soldații revoluționari, conduși de partidul bolșevic.

În volumul de față intră lucrarea lui Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei“, scrisă la Helsingfors între 10 și 14 (23 și 27) septembrie 1917. În această lucrare, Lenin a dezvoltat și a fundamentat platforma economică a bolșevicilor, a prezentat un program de salvare a revoluției, de salvare a țării de catastrofa economică care o amenința și de înrobirea Rusiei de către capitalul străin. Lenin a analizat amănunțit măsurile revoluționare, singurele care puteau să salveze țara de ruină și foamete și s-o împingă, în același timp, înainte spre socialism. Aceste măsuri erau : controlul muncitoresc asupra producției și repartiției produselor, naționalizarea băncilor și a marii industrii, confiscarea pământurilor moșierești și naționalizarea întregului pământ din țară etc.

Lenin arăta că aplicarea acestor măsuri va duce la înnoirea și renașterea Rusiei sub raport economic, va trezi cel mai mare avânt al maselor populare, care îndeplinesc cu curaj și hotărâre marile transformări economice. Totodată, Lenin a trasat sarcina de a pune imediat capăt războiului imperialist, tâlhăresc, de cotopire, și de a propune tuturor popoarelor o pace dreaptă, democratică. Numai proletariatul, scria Lenin, clasa cea mai revoluționară, cea mai organizată și cea mai înaintată a societății contemporane, poate traduce în viață acest program. În lucrarea „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei“, Lenin a dezvoltat în continuare teza posibilității victoriei socialismului la început într-o singură țară capitalistă, teză enunțată și fundamentată de el mai înainte. El a arătat că și în Rusia războiul imperialist a accelerat extrem de mult creșterea monopolurilor, a întărit rolul și importanța lor, a accelerat transformarea capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat. Prin aceasta au fost create premisele materiale ale trecerii la

socialism, căci capitalismul monopolist de stat, a arătat Lenin, înseamnă deplina pregătire materială a socialismului, constituie pragul lui.

Lenin a demască rolul contrarevoluționar al partidelor menșevic și socialist-revoluționar, care susțineau că Rusia încă nu este coaptă pentru revoluția socialistă. În istorie nu se poate sta pe loc, sublinia el. Iar în Rusia, care a cerut pe cale revoluționară republica și democratismul, nu poți merge înainte „fără să mergi spre socialism, fără să faci pași spre socialism...” (p. 204—205). Trăsând căile construcției socialiste în Rusia, Lenin a formulat cunoscuta sa teză : „Revoluția a făcut ca în câteva luni Rusia să ajungă din urmă, sub raportul orânduirii *politice*, țările înaintate.

Dar acest lucru nu e suficient. Războiul este neîndurător, el pune problema cu implacabilă acuitate : ori vom pieri, ori vom ajunge din urmă țările înaintate și le vom întrece și din punct de vedere economic” (p. 210).

Ca urmare a victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, platforma economică elaborată de Lenin a fost tradusă în viață. Puterea muncitorilor și țăranilor, care a luat naștere în revoluție, a smuls Rusia din războiul imperialist, a salvat țara de la o catastrofă națională, a salvat-o de pericolul aservirii de către capitalul străin și a înfăptuit trecerea principalelor mijloace de producție în mâna poporului. Înarmat cu programul lui Lenin de construire a societății socialiste, ale cărui principii fundamentale el le-a trasat în ajunul lui Octombrie, partidul comunist i-a condus pe oamenii muncii din Rusia la victoria deplină și definitivă a socialismului. Poporul sovietic, sub conducerea partidului comunist, înfăptuiește construcția desfășurată a comunismului. Sarcina trasată de Lenin de a ajunge din urmă și a întrece din punct de vedere economic cele mai dezvoltate țări capitaliste este rezolvată cu succes.

În lucrarea „Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat?”, care intră în volumul de față, Lenin a dat o ripostă nimicitoare partidelor burgheze și mic-burgheze, care încercau să zdruncine încrederea maselor populare în

partidul bolșevic, făcînd declarații mincinoase în presă în sensul că bolșevicii ori nu se vor hotărî niciodată să ia singuri puterea în mîna lor, ori, chiar dacă o vor lua, nu o vor putea păstra nici măcar un răstimp foarte scurt. Demascînd născocirile calomnioase ale dușmanilor revoluției, Lenin a subliniat că în Rusia există toate premisele economice și politice pentru victoria revoluției socialiste și că, din moment ce aceste premise există, nu se va găsi nici o forță pe pămînt care să-i poată împiedica pe bolșevici, dacă nu se vor lăsa intimidați, să ia puterea și s-o păstreze. Partidul bolșevic, arăta Lenin, este exponentul intereselor vitale ale proletariatului și ale maselor largi populare și, bazat pe sprijinul lor, poate asigura conducerea statului proletar și poate organiza construcția societății noi, socialiste.

Răspunzînd la afirmațiile menșevicilor că proletariatul nu va putea lua în stăpînirea sa aparatul de stat, Lenin a arătat că menșevicii ignorează învățătura lui Marx despre stat și revizuiesc teza marxistă potrivit căreia în cursul revoluției proletare proletariatul trebuie să nu ia în stăpînirea sa vechea mașină de stat, burgheză, ci s-o sfărîme și să-și creeze un nou aparat al puterii de stat.

Lenin considera că Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, făurite de geniul creator revoluționar al maselor populare, reprezintă acest nou aparat al puterii de stat. El a dat la iveală esența Sovietelor, ca organele cele mai democratice, de masă, cu adevărat populare ale puterii de stat, subliniind că, în comparație cu parlamentarismul burghez, ele reprezintă un pas înainte de însemnătate istorică-mondială. Dacă geniul creator al claselor revoluționare nu ar fi creat Sovietele, arăta Lenin, revoluția proletară din Rusia ar fi o cauză pierdută.

Dezvoltînd teoria marxistă a revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului, Lenin a subliniat că clasa muncitoare trebuie să sfărîme aparatul „asupritor“ al statului burghezo-moșieresc — armata, poliția, funcționăria; în ce privește aparatul, ca să zicem așa, „de evidență-înregistrare“, acesta nu poate fi și nu trebuie să fie sfărîmat. Trebuie să smulgem acest aparat din starea de subordonare față de capitaliști, trebuie să-l subordonăm Soviete-

lor proletare, trebuie să-l facem mai larg, mai general, atotcuprinzător. Lenin a arătat că socialismul presupune o economie planificată centralizată, o evidență și un control riguros asupra producției și repartiției produselor, asupra cuantumului muncii și a consumului. După ce va învinge, arăta Lenin, proletariatul va trebui să atragă, la opera de construire a socialismului intelectualitatea burgheză — pe specialiști în problema băncilor, pe ingineri, pe agronomi, pe tehnicieni, pe toți specialiștii cu pregătire științifică, creîndu-le condiții prielnice de muncă și punîndu-i sub controlul multilateral al organizațiilor muncitorești.

Lenin considera că după victoria revoluției socialiste principala sarcină a construcției de stat este atragerea maselor largi de oameni ai muncii la conducerea țării. El arăta că chiar și aplicarea primelor măsuri ale Statului sovietic va genera un entuziasm revoluționar al maselor populare fără precedent în istorie și va ridica milioanele de muncitori și țărani, care înainte erau adormiți din punct de vedere politic și striviți de sărăcie și de exploatare, la lupta pentru o viață nouă. Statul proletar, scria Lenin, dispune de un mijloc minunat, care dintr-o dată, dintr-o lovitură îi va înzeca forțele; acest mijloc este atragerea maselor de oameni ai muncii la conducerea statului, și de el nici un stat capitalist n-a dispus vreodată și nici nu poate să dispună. Lenin sublinia că principalul este să însuflăm masele de oameni ai muncii încredere în forțele lor, să le arătăm în practică că pot și trebuie să ia parte la conducerea statului.

Exprimîndu-și convingerea profundă că ideile bolșevismului, ideile păcii, democrației și socialismului, care însuflă masele, vor învinge, Lenin scria: „Ideile devin o forță atunci cînd cuceresc masele. Și tocmai acum bolșevicii, reprezentanții internaționalismului proletar revoluționar, au întruchipat prin politica lor ideea care pune în mișcare în lumea întregă imense mase de oameni ai muncii“ (p. 348).

Lucrarea lui Lenin „Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat?“ a avut un rol uriaș în mobilizarea maselor la luptă pentru victoria revoluției socialiste și în crearea și

consolidarea Statului sovietic. Revoluția socialistă a sfărâmat vechiul aparat de stat burghezo-moșieresc, antipopular, și a creat un aparat de stat nou, care exprimă interesele vitale ale oamenilor muncii. Puterea sovietică era întruchiparea unui tip nou, cel mai înalt, de democrație — democrație pentru oamenii muncii, care sînt atrași în masă la conducerea statului. Eliberîndu-se de exploatare, masele de oameni ai muncii au dat dovadă de o capacitate nelimitată în crearea societății noi, au săvîrșit minuni de eroism și au dat dovadă de un curaj fără seamăn.

Tezele și concluziile formulate de Lenin în lucrările „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei” și „Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat?” au o uriașă însemnătate principială. După cum a arătat experiența revoluției socialiste din Rusia și din alte țări, programul de măsuri al puterii proletare, pe care Lenin l-a trasat și l-a fundamentat din punct de vedere teoretic în aceste lucrări, exprimă legile fundamentale de dezvoltare a revoluției socialiste, ale primei etape de construire a noii orînduiri, legi generale pentru toate țările.

În volum se publică documentul „Problema programului partidului” și articolul lui Lenin „Cu privire la revizuirea programului partidului”, apărut în octombrie 1917 în revista „Prosveșenie”. Lenin considera necesar să se accelereze munca de pregătire a noului program al partidului bolșevic, subliniind că acesta va avea o însemnătate uriașă pentru întreaga mișcare muncitorească internațională. În articolul „Cu privire la revizuirea programului partidului”, Lenin a supus unei critici aspre proiectul greșit, confuz al părții general-teoretice a programului pe care l-a publicat în presă Sokolnikov. El a arătat, de asemenea, că propunerea lui Buharin și Smirnov de a se renunța la programul-minimum este lipsită de temei. În acea perioadă nu se putea face acest lucru, deoarece revoluția din februarie nu rezolvase toate sarcinile revoluției burghezo-democratice. Lenin sublinia că în aceste

condiții a se renunța la programul-minimum înseamnă a sări peste o etapă încă neterminată a mișcării, înseamnă a refuza să lucrezi în cadrul orînduirii burgheze. De aici rezultă o importantă concluzie principială : și în condițiile orînduirii burghezo-democratice, partidul marxist trebuie să aibă nu numai un program-maximum, care formulează țelul final — trecerea la socialism și la comunism —, ci și un program de revendicări imediate, trasîndu-se în acest program sarcina luptei pentru întărirea și lărgirea democrației, pentru satisfacerea necesităților vitale ale oamenilor muncii.

Criza revoluționară din țară lua amploare și se adîncea. În fabrici și uzine creștea mișcarea grevistă. Erau în grevă metalurgiștii, textiliștii, minerii, tăbăcarii, tipografii. În septembrie a avut loc greva generală a feroviarilor și a funcționarilor de la poștă și telegraf din Rusia. La sate, lupta țăranilor împotriva moșierilor lua formele cele mai ascuțite, transformîndu-se în răscoală. Creștea mișcarea de eliberare națională. Căutînd să oprească dezvoltarea revoluției, să-și păstreze conducerea maselor și să sprijine guvernul provizoriu burghez, menșevicii și socialiștii-revoluționari au convocat pe ziua de 14 (27) septembrie la Petrograd așa-numita Consfătuire democratică și, cu acest prilej, au creat preparlamentul.

În scrisorile „Bolșevicii trebuie să ia puterea” și „Marxismul și insurecția”, Lenin a dezvăluit esența politică a Consfătuirii democratice și a trasat tactica bolșevicilor față de aceasta. El a arătat că bolșevicii ar face cea mai mare greșală dacă ar considera Consfătuirea democratică un parlament, întrucît aceasta nu este în stare să rezolve nici una din problemele revoluției : rezolvarea acestora se află în afara ei, în cartierele muncitorești ale Petrogradului și Moscovei. În articolul „Eroii falsului și greșelile bolșevicilor”, Lenin a criticat cu asprime linia de conduită a bolșevicilor participanți la consfătuire. Bolșevicii, scria el, ar fi trebuit să părăsească Consfătuirea după ce

s-au lămurit asupra situației de acolo, lăsând unul-doi sau trei delegați pentru „serviciul de legătură“, iar pe ceilalți să-i trimită în fabrici și cazărmi, deoarece numai de acolo poate porni salvarea revoluției. Mai târziu, în articolul „Din jurnalul unui publicist. Greșelile partidului nostru“, Lenin, analizând activitatea partidului în legătură cu revoluția proletară care se dezvoltă în țară, scria că bolșevicii au făcut o greșală participând la Consfătuirea democratică și că ar fi trebuit s-o boicoteze. În ceea ce privește preparlamentul, Lenin a cerut insistent, chiar de la început, boicotarea lui: „Tactica participării la preparlament *este greșită*; ea nu corespunde raportului obiectiv dintre clase, condițiilor obiective ale momentului“, scria el (p. 276). Potrivit indicațiilor lui Lenin, Comitetul Central al partidului a revenit asupra hotărârii luate anterior de a participa la preparlament și, la 5 (18) octombrie 1917, a adoptat hotărârea ca bolșevicii să părăsească preparlamentul chiar în ziua deschiderii lui, învingând împotrivirea lui Kamenev și a celorlalți capitulanți, care erau împotriva insurecției armate și pentru participarea la preparlament.

În articolul „Criza s-a maturizat“, scris la 29 septembrie (12 octombrie), și în „Scrisoarea către Comitetul Central, Comitetul din Moscova, Comitetul din Petrograd și membrii bolșevici ai Sovietelor din Petersburg și Moscova“ din 1 (14) octombrie, Lenin a făcut o caracterizare a situației și a pus în mod răspicat în fața partidului problema că insurecția nu mai poate fi amînată: criza s-a maturizat în întreaga țară. „Întregul viitor al revoluției ruse — scria el — este în joc. Onoarea partidului bolșevic este pusă sub semnul întrebării. Întregul viitor al revoluției muncitorești internaționale pentru socialism este în joc“ (p. 295). El sublinia că a aștepta congresul Sovietelor este un joc rușinos de-a formalismul, înseamnă a trăda revoluția. „Dacă nu putem lua puterea fără insurecție, trebuie să pornim la insurecție *imediat*“, scria Lenin (p. 357).

În timp ce se afla în Finlanda, Lenin ardea de nerăbdare să se întoarcă la Petrograd, și a pus în fața Comitetului Central al partidului problema înapoierii sale. La 3 (16) octombrie, C.C. a adoptat hotărîrea : „să i se propună lui Ilici să se mute la Petrograd, pentru a putea ține o legătură strînsă și permanentă”.

La 8 (21) octombrie, a doua zi după sosirea sa la Petrograd, Lenin a scris „Scrisoarea către tovarășii bolșevici participanți la congresul regional al Sovietelor din Regiunea de nord”. Acestui congres, care s-a ținut la Petrograd între 11 și 13 (24—26) octombrie, Lenin îi atribuia o deosebită importanță în ceea ce privește mobilizarea forțelor revoluționare pentru victoria insurecției. În scrisoarea sa, Lenin a insistat asupra condițiilor internaționale și interne, condiții care permit bolșevicilor să ia puterea și cer din partea lor acțiuni rapide, hotărîte și energice în organizarea insurecției armate. Scrisoarea lui Lenin se încheie cu următoarele cuvinte : „Orice întârziere înseamnă moarte” (p. 407).

În volum sînt incluse documentele ședințelor istorice ale Comitetului Central al partidului din 10 (23) și 16 (29) octombrie 1917 : procesele-verbale ale rapoartelor și cuvîntărilor lui V. I. Lenin și rezoluțiile scrise de el în legătură cu insurecția armată. În rapoartele și în cuvîntările sale, Lenin a fundamentat necesitatea insurecției armate și a trasat sarcinile pregătirii ei din punct de vedere tehnic-organizatoric. În rezoluția adoptată de C.C., pe baza raportului lui Lenin, la 10 (23) octombrie se spune că insurecția armată este inevitabilă și pe deplin actuală și că întreaga muncă a organizațiilor de partid trebuie să fie subordonată sarcinii de a pregăti și a înfăptui insurecția armată. Ședința lărgită a C.C. din 16 (29) octombrie a adoptat, pe baza raportului lui Lenin, rezoluția propusă de el, în care hotărîrea C.C. cu privire la insurecție era salutată și sprijinită fără rezerve, iar muncitorii și soldații erau chemați la pregătirea multilaterală și intensă a insurecției armate.

La amîndouă aceste ședințe, Zinoviev și Kamenev au luat atitudine împotriva insurecției. La ședințele C.C., Troțki n-a luat atitudine împotriva rezoluției cu privire la insurecție, dar el rămînea la punctul de vedere pe care și-l expusese mai înainte cu privire la amînarea insurecției pînă la convocarea Congresului al II-lea al Sovietelor, ceea ce în realitate însemna zădărnicierea insurecției. La 11 (24) octombrie, Zinoviev și Kamenev au trimis Comitetului din Petrograd, Comitetului din Moscova, Comitetului regional Moscova, Comitetului regional Finlanda ale P.M.S.D.(b) din Rusia, precum și fracțiunilor bolșevice din C.E.C. al Sovietelor și de la congresul Sovietelor din Regiunea de nord o scrisoare împotriva hotărîrii C.C. cu privire la insurecția armată. În „Scrisoare către tovarăși“, publicată în ziarul „Rabocii Puti“ din 19, 20 și 21 octombrie (1, 2 și 3 noiembrie) 1917, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare argumentele aduse de Zinoviev și Kamenev împotriva insurecției armate: „...aceste argumente — scria el — constituie o manifestare atît de uimitoare de dezorientare și intimidare, de abandonare a tuturor ideilor fundamentale ale bolșevismului și ale internaționalismului proletar-revoluționar, încît nu este ușor să găsești explicația unor șovăieli atît de rușinoase“ (p. 416—417).

În „Scrisoarea către membrii partidului bolșevic“ și în „Scrisoarea către Comitetul Central al P.M.S.D.(b) din Rusia“, scrisori publicate în acest volum, Lenin demască atitudinea trădătoare a lui Kamenev și Zinoviev. La 18 (31) octombrie, într-o notă publicată în ziarul semimensevic „Novaia Jizn“, Kamenev a exprimat, în numele său și al lui Zinoviev, dezacordul față de hotărîrea C.C. cu privire la insurecția armată. În felul acesta, Zinoviev și Kamenev au divulgat dușmanului hotărîrea secretă adoptată de C.C. al partidului cu privire la insurecție. Lenin i-a înfierat ca pe niște streikbrecheri și trădători ai revoluției și a cerut excluderea lor din rîndurile partidului. „Numai astfel poate fi însănătoșit partidul muncitoresc, numai în

acest fel putem să ne debarasăm de o duzină de intelectuali fără caracter și, strângînd rîndurile revoluționarilor, să pornim în întîmpinarea unor dificultăți mari, foarte mari, să pornim *cu muncitorii revoluționari*“, scria el (p. 446).

Scrisoarea adresată de Lenin Comitetului Central în legătură cu Zinoviev și Kamenev, în care cerea excluderea lor din partid, a fost discutată la ședința C.C. din 20 octombrie (2 noiembrie). C.C. a aprobat cererea lui Kamenev de a se retrage din C.C. și i-a obligat pe Kamenev și Zinoviev să nu facă nici un fel de declarații împotriva hotărîrilor C.C. și a liniei de activitate trasate de el. În scrisoarea către I. M. Sverdlov, care se publică pentru prima oară în Opere, Lenin spune că nu este de acord cu această hotărîre a C.C., calificînd-o o hotărîre de compromis. Această scrisoare este o dovadă a înaltei principialități a lui Lenin, a luptei ferme duse de el pentru o politică justă, consecventă a partidului.

Călăuzindu-se după hotărîrile C.C. cu privire la insurrecția armată, partidul bolșevic a desfășurat o activitate energetică, pregătind masele populare în vederea luptei hotărîtoare pentru victoria revoluției socialiste. Comitetul Central, în frunte cu Lenin, a condus întreaga muncă de organizare a insurrecției armate. „În această ultimă lună — scria N. K. Krupskaja în amintirile sale despre Lenin — Lenin nu se preocupa decît de insurrecție; era în întregime stăpînit de ideea insurrecției și transmitea tovarășilor starea sa de spirit, convingerea sa“. Lenin insista ca insurrecția să se înceapă înainte de Congresul al II-lea al Sovietelor, pentru a o lua înaintea dușmanilor revoluției, care se așteptau ca insurrecția armată să înceapă în ziua deschiderii congresului. În istorica sa scrisoare către membrii Comitetului Central scrisă în seara zilei de 24 octombrie (6 noiembrie), Lenin arăta că nu se poate aștepta, că problema trebuie rezolvată „astăzi, seara sau în cursul nopții“ — să fie arestat guvernul lui Kerenski, să fie dezarmate detașamentele de iuncheri și să se ia puterea. „Is-

toria nu va ierta vreo întârziere revoluționarilor care puteau să învingă astăzi (și cu siguranță că vor învinge), dar care mâine ar risca să piardă mult, să piardă totul“ (p. 457). La 24 octombrie (6 noiembrie), seara târziu, Lenin a venit la Smolnî și a preluat conducerea nemijlocită a insurecției, care începuse.

Partidul comunist, condus de Lenin, a dus clasa muncitoare din Rusia la victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Ideile lui Lenin, care au cucerit masele, au constituit o puternică forță materială, organizatorică și transformatoare. Fiind indisolubil legat de clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, bazându-se pe activitatea revoluționară a poporului, partidul comunist a tradus în viață aceste idei. Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a marcat începutul unei ere noi în istoria omenirii — era prăbușirii capitalismului și a triumfului socialismului și comunismului.

*
*   *
*

În volumul de față se publică pentru prima oară documentul „Scrisoare în legătură cu editarea «Manifestului cu prilejul ocupării Rigăi»“, scris de V. I. Lenin. Această scrisoare, după cum se vede din conținutul ei, era destinată Comitetului Central al partidului. În ea, Lenin insista asupra sarcinii de a se organiza editarea de manifeste și foi volante ilegale, neciuntite de cenzură, „care să vorbească în gura mare“, pentru a feri ziarele bolșevice legale de primejdia de a fi interzise de guvernul provizoriu contrarevoluționar.

„Tezele pentru raportul la Conferința din 8 octombrie a organizației Petersburg, precum și pentru rezoluție și pentru mandatul celor care urmează să fie aleși delegați la congresul partidului“ au fost completate pentru prima oară în întregime cu capitolul „În legătură cu lista de candidați pentru Adunarea constituantă“, care se publică în volumul de față. În edițiile întâi și a patra ale Opere-

lor lui V. I. Lenin, acest capitol n-a fost publicat, iar în edițiile a doua și a treia ale Operelor a fost publicat incomplet.

În secțiunea „Materiale pregătitoare“ se publică „Planul anexelor la manifest“. Lenin intenționa să includă în aceste anexe documente în care să fie demascată înșelarea maselor țărănești de către partidul socialist-revoluționar.

În anexele la acest volum se publică pentru prima oară în Opere „Memento“ și declarațiile lui V. I. Lenin prin care își dădea consimțământul de a candida în alegerile pentru Adunarea constituantă.

*Institutul de marxism-leninism
de pe limbă C.C. al P.C.U.S.*

SITUAȚIA POLITICĂ ¹

(PATRU TEZE)

1. Contrarevoluția s-a organizat, s-a întărit și a luat de fapt puterea de stat în mîna sa ².

Deplina organizare a contrarevoluției și întărirea ei rezidă în unirea — chibzuită în toate amănunțele și tradusă în fapt — a celor trei forțe principale ale contrarevoluției : (1) partidul cadet ³, adevăratul conducător al burgheziei organizate, care, ieșind din guvern, i-a dat un ultimatum, netezind terenul pentru răsturnarea lui de către contrarevoluție ; (2) cadrele superioare ale armatei, cu ajutorul conștient sau semiconștient al lui Kerenski, pe care pînă și socialiști-revoluționari marcați ⁴ îl numesc astăzi Cavaignac, au luat de fapt în mînă puterea de stat, trăgînd în unitățile revoluționare pe front, dezarmînd trupele revoluționare și pe muncitorii din Petersburg și din Moscova, și trecînd la represiuni la Nijni-Novgorod, la arestări de bolșevici și la suspendarea ziarelor lor nu numai fără judecată, dar fără măcar o decizie a guvernului. De fapt, în Rusia, principala putere în stat este astăzi dictatura militară ; acest lucru mai este încă camuflat de o serie de instituții revoluționare în vorbe, și neputincioase în fapt. Faptul este însă incontestabil și atît de important, încît, dacă nu-l înțelegi, nu poți înțelege nimic din situația politică. (3) Presa burgheză și cea monarhistă ultrareacționară, trecînd de la campania furibundă de ațîțări împotriva bolșevicilor la o campanie împotriva Sovietelor, împotriva „instigatorului“ Cernov etc.,

a arătat cât se poate de limpede că scopul real al politicii duse de dictatura militară, care domnește acum și care este sprijinită de cadeți și de monarhiști, este acela de a pregăti dizolvarea Sovietelor. Numeroși conducători ai socialiștilor-revoluționari și menșevicilor, care în momentul de față formează majoritatea în Soviete, au recunoscut acest lucru și au vorbit despre el în ultimele zile, dar, ca niște mic-burghezi veritabili ce sînt, caută să scape de această înspăimîntătoare realitate printr-o frazeologie sfărăitoare și lipsită de conținut.

2. Conducătorii Sovietelor și ai partidelor socialist-revoluționar și menșevic, în frunte cu Tereteli și Cernov, au trădat definitiv cauza revoluției și, dînd-o pe mîna contrarevoluționarilor, s-au și transformat ei înșiși și au transformat partidele lor și Sovietele într-o frunză de viță a contrarevoluției.

Acest fapt este dovedit prin aceea că socialiștii-revoluționari și menșevicii i-au trădat pe bolșevici și au aprobat tacit devastarea ziarelor lor, fără a cuteza măcar să spună direct și fățiș poporului că procedează în felul acesta și de ce. Legalizînd dezarmarea muncitorilor și a regimentelor revoluționare, ei s-au lipsit de orice putere reală, devenind niște palavragii care ajută reacțiunea „să distragă“ atenția poporului cît timp ea face ultimele pregătiri în vederea dizolvării Sovietelor. Dacă nu-ți dai seama de acest faliment total și definitiv al partidelor socialist-revoluționar și menșevic și al actualei majorități din Soviete, dacă nu-ți dai seama că „directoratul“ lor și celelalte mascarade sînt cu totul fictive, nu poți înțelege absolut nimic din actuala situație politică.

3. Orice speranță într-o dezvoltare pașnică a revoluției ruse s-a spulberat definitiv. Situația obiectivă se prezintă astfel: ori victoria pînă la capăt a dictaturii militare, ori victoria insurecției armate a muncitorilor, care este posibilă numai dacă coincide cu o profundă revoltă a maselor împotriva guvernului și împotriva burgheziei, revoltă provocată de ruina economică și de prelungirea războiului.

~~Национально-политическое положение.~~

Контр-революция ограничивается, укрывается и фактически беря власть в государство в свои руки.

Полная организация и укрывание контр-революции состоит в превосходно отдуманном, проведенном уже в жизнь соединении трех главных сил контр-революции: (1) партия кад., г.р. капризливый вождь организации буржуазии, выходя из минимума, подавая ему удерживающую, расширяя поле деятельности этого минимума контр-революции; (2) генеральной штаб и командные верхи армии ссакадской или коммунистической полковника Керанского, колло для вытеснения себя казавшим властью Каменского, захватив в руки французскую государственную власть, переходя к разоружению революционных частей фронта, к разоружению революционной армии и удерживая в Вильгельм и Моско, к подавлению и удерживанию в Кавказе, и армиям добровольцев и разрывая их связь на достояние суда, ко и без поддержки тайно правительств. Фактически основной контр-революционной властью в России будет служить военная диктатура; (3) франц. диктатура, ко будет революционной (на сменах) (устроений), ко будет как на Вильгельм (но это каменский франц.) и капризливо Керанский, что без поддержки, ао ничего больше в коммунистическом положении невидя. (3) Генеральной штаб-могарская и буржуазная армия, переходя штаб отной власти, доблестивая к правит. Советов, "поддержания" сфакован и и.г., через Яскало показана, что козловшая суд коммунистической диктатурой, капризливый и поддерживаемый кадрами и министерствами, состоят в подготовке района Советов. Многие вожди диктатур и министерств г.р. каменский диктатура Советов, уже приехали и вступили

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Situația politică”. —
10 (23) iulie 1917

Micșorât

Lozinca trecerii întregii puteri în mîna Sovietelor a fost lozinca dezvoltării pașnice a revoluției, posibilă în aprilie, mai, iunie, pînă la 5—9 iulie, adică pînă la trecerea puterii efective în mîna dictaturii militare. Acum ea nu mai este justă, deoarece nu ia în considerare această trecere care a și avut loc și trădarea totală a revoluției comisă în fapt de către socialiștii-revoluționari și menșevici. Nici aventurile, nici rebeliunile și nici rezistența izolată sau zadarnice încercări izolate de a ține piept reacțiunii nu pot ajuta cauzei, ci numai înțelegerea clară a situației, numai dîrzenia și fermitatea avangărzii muncitorilor, pregătirea forțelor în vederea insurecției armate, a cărei victorie presupune acum condiții extrem de dificile, dar care sînt totuși posibile dacă faptele și curente menționate în textul tezei coincid. Nici un fel de iluzii constituționaliste și republicane, nici un fel de iluzii cu privire la calea pașnică, nici o acțiune dispartată, să nu ne lăsăm provocați *acum* de sutele negre și de cazaci, ci să ne unim forțele, să le reorganizăm și să le pregătim cu perseverență pentru insurecția armată, dacă desfășurarea crizei va permite declanșarea ei în proporții cu adevărat de masă, pe scară națională. Trecerea pămîntului în mîna țăranilor nu este posibilă acum fără insurecția armată, deoarece, luînd puterea, contrarevoluția s-a unit întru totul cu moșierimea ca clasă.

Scopul insurecției armate nu poate fi altul decît trecerea puterii în mîna proletariatului, sprijinit de țăranimea săracă, în vederea înfăptuirii programului partidului nostru.

4. Partidul clasei muncitoare, fără a ieși din cadrul legalității, dar și fără a o supraestima, trebuie să *îmbine* activitatea legală cu cea ilegală, așa cum a făcut în 1912—1914.

Activitatea legală nu trebuie părăsită nici o clipă. Dar să nu nutrim iluzii constituționaliste și „pașnice“. Peste tot și în toate direcțiile să fie organizate imediat organizații sau celule ilegale pentru publicarea de manifeste

etc. Să ne reorganizăm imediat, cu calm, cu perseverență, pe toată linia.

Să acționăm la fel ca și în 1912—1914, când am știut să vorbim de răsturnarea țarismului prin revoluție și de insurecție armată fără a ne pierde baza legală nici în Duma de stat, nici în casele de asigurări sociale, nici în sindicate etc.

Scris la 10 (23) iulie 1917

*Publicat la 2 august (20) iulie 1917,
în ziarul „Proletarskoe Delo” nr. 6
Semnat : W*

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „NOVAIA JIZN“⁵

Întrucât ziarul partidului nostru⁶ a fost silit să-și întrerupă apariția, vă rog să-mi permiteți, tovarăși, să apelez la ospitalitatea dumneavoastră. Ziarele de un anumit tip au dezlănțuit o campanie furibundă de ațîțări împotriva noastră, acuzându-ne de spionaj sau de legături cu guvernul inamic.

Cu ce nemaipomenită... ușurință (cuvîntul nu-i cel mai potrivit, e prea slab) este dusă această campanie de ațîțare o dovedesc următoarele fapte simple. „Jivoe Slovo“⁷ a scris mai întîi că Lenin este un spion, pentru ca apoi, într-o „rectificare“ care nu schimbă lucrurile, să declare că Lenin nu este acuzat de spionaj! Mai întîi sînt publicate declarațiile lui Ermolenko, pentru ca apoi cei de la „Jivoe Slovo“ să fie siliți să recunoască că este de-a dreptul jenant și rușinos ca asemenea declarații pornind de la asemenea persoane să fie luate drept un argument.

Ei amestecă aici numele lui Parvus, trecînd însă sub tăcere faptul că nimeni nu l-a condamnat pe Parvus încă în 1915 cu o asprime atît de necruțătoare ca ziarul „Soțial-Demokrat“⁸ din Geneva, redactat de noi și care în articolul „La ultima limită“ l-a înfierat pe Parvus ca pe un „renegat“, „care linge cizmele lui Hindenburg“^{*} etc. Orice om cu carte știe sau poate afla cu ușurință că între noi și Parvus n-au cum să existe absolut nici un fel de relații politice sau de altă natură.

^{*} Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 83-84. — Nota red.

Este amestecat numele unei oarecare Sumenson, cu care nu numai că n-am avut niciodată de-a face, dar nici n-am văzut-o la față, precum și afacerile comerciale ale lui Ganecki și Kozlovski, fără să aducă nici un fapt prin care să arate unde, cînd și cum anume s-a făcut spionaj sub paravanul comerțului. Noi nu numai că nu am participat vreodată, direct sau indirect, la afaceri comerciale, dar n-am primit în genere nici o copeică de la vreunul din tovarășii numiți nici pentru noi personal, nici pentru partid.

Ei ajung pînă într-acolo, încît ne acuză pe noi de faptul că ziarele germane reproduc cu denaturări telegrama din „Pravda“, „uitînd“ să amintească că „Pravda“ tipărește în străinătate un buletin în limbile germană și franceză⁹ și că reproducerea după acest buletin este absolut liberă.

Și toate acestea, cu participarea sau chiar din inițiativa lui Aleksinski, care nu a fost primit în Soviet, fiind considerat, cu alte cuvinte, un calomniator notoriu !! Cum se poate să nu înțelegi că *a merge pe o asemenea cale împotriva noastră înseamnă a comite un asasinat juridic din umbră*? Discutarea de către Comitetul Executiv Central a condițiilor în care membrii Comitetului Executiv Central pot fi deferiți justiției introduce în general un incontestabil element de ordine¹⁰. Vor partidele socialist-revoluționar și menșevic să participe la o tentativă de asasinat juridic? la o trimitere în fața justiției fără a se arăta măcar de ce anume sîntem acuzați, de spionaj sau de rebeliune? — în general la o trimitere în fața justiției fără o calificare juridică precisă a delictului? la un proces vădit tendențios, care poate zădărnici candidatura în alegerile pentru Adunarea constituantă a unor persoane despre care se știe că au fost desemnate drept candidați de partidele lor? Vor aceste partide ca în preajma convocării Adunării constituante în Rusia să pornească o dreyfusiadă¹¹ pe teren rusesc?

Viitorul apropiat ne va da răspunsul la aceste întrebări, pe care considerăm că este de datoria presei libere să le pună deschis.

Despre presa burgheză nu mai vorbim. Se înțelege că Miliukov crede tot atît de puțin că am făcut spionaj sau că am primit bani de la germani pe cît au crezut Markov și Zamîslovski că evreii beau sînge de copil.

Dar Miliukov & Co. știu ei ce fac.

N. Lenin

„*Novaja Jizn*” nr. 71
din 11 (24) iulie 1917

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI
„PROLETARSKOE DELO“¹²

Tovarăși !

Am renunțat la intenția de a ne supune ordinului de arestare emis împotriva noastră de guvernul provizoriu din următoarele motive :

Din scrisoarea fostului ministru al justiției, Pereverzev, publicată duminică în ziarul „Novoe Vremea“¹³, rezultă cât se poate de limpede că „procesul“ referitor la „spionajul“ făcut de Lenin și de ceilalți este o înscenare cu totul premeditată a partidului contrarevoluției.

Pereverzev recunoaște absolut fățiș că el a lansat acuzații necontrolate, pentru a ațîța furia (textual) soldaților împotriva partidului nostru. Mărturisirea vine de la o persoană care pînă mai ieri a fost ministrul justiției, care ieri încă își mai zicea socialist ! Pereverzev s-a retras. Nimeni însă nu poate spune dacă noul ministru al justiției va renunța la procedeele lui Pereverzev-Aleksinski.

Burghezia contrarevoluționară încearcă să creeze o nouă afacere Dreyfus. Ea crede tot atît de puțin că noi am făcut „spionaj“ pe cât credeau capii reacțiunii ruse, care au înscenat afacerea Beilis¹⁴, că evreii beau sînge de copil. Astăzi nu există în Rusia nici o garanție de justiție.

Comitetul Executiv Central, care se consideră organul investit cu depline puteri al democrației ruse, a numit o comisie în afacerea spionajului, dar sub presiunea forțelor contrarevoluționare a dizolvat-o. El nu a vrut nici să confirme direct, nici să anuleze ordinul cu privire la ares-

tarea noastră, ci s-a spălat pe mâini, lăsându-ne de fapt la cheremul contrarevoluției.

Acuzația de „complot” și de „instigare” „morală” la rebeliune care ne-a fost adusă are un caracter bine definit. Nici guvernul provizoriu și nici Sovietul, deși atât unul cât și celălalt știu prea bine că a vorbi de un „complot” într-o mișcare cum a fost cea de la 3—5 iulie este de-a dreptul absurd, nu dau nici ei o calificare juridică precisă delictului nostru imaginar. Conducătorii menșevicilor și socialiștilor-revoluționari încearcă pur și simplu să îmbuneze contrarevoluția, care a început să-i preseze și pe ei, predându-i, la ordin, o serie de membri ai partidului nostru. În Rusia nu poate fi vorba de acum de nici un fel de legalitate, nici măcar de garanțiile constituționale care există în țările burgheze, cu o ordine de drept bine statornicită. A te preda acum autorităților înseamnă a te da pe mâna Miliukovilor, Aleksinskilor, Pereverzevilor, pe mâna contrarevoluționarilor întăritați, pentru care toate acuzațiile împotriva noastră nu sînt decît un episod de război civil.

După cele întîmplate în zilele de 6—8 iulie, nici un revoluționar rus nu mai poate nutri iluzii constituționaliste. Acum are loc încleștarea hotărîtoare dintre revoluție și contrarevoluție. Noi vom lupta, ca și pînă acum, de partea celei dintîi.

Noi vom ajuta, ca și pînă acum, atît cît ne va sta în puteri, lupta revoluționară a proletariatului. Numai Adunarea constituantă — dacă va fi convocată nu de burghezie și dacă se va întruni — va fi în drept să-și spună cuvîntul în legătură cu ordinul de arestare emis de guvernul provizoriu împotriva noastră.

N. Lenin

CU PRIVIRE LA LOZINCI

Se întîmplă prea adesea ca, atunci cînd istoria face o cotitură bruscă, chiar și partidele înaintate să nu se poată acomoda un timp mai mult sau mai puțin îndelungat la noua situație, să repete lozincile care, chiar dacă ieri erau juste, astăzi și-au pierdut orice sens, și-au pierdut sensul tot atît de „subit“ pe cît de „subită“ a fost cotitura bruscă a istoriei.

O asemenea situație se poate repeta, pare-se, și în cazul lozincii trecerii întregii puteri de stat în mîna Sovietelor. Această lozincă a fost justă în cursul perioadei precedente, astăzi definitiv încheiată, a revoluției noastre, perioadă cuprinsă între, să zicem, 27 februarie și 4 iulie. Acum ea a încetat în mod evident de a mai fi justă. Cine n-a înțeles acest lucru nu poate înțelege nici una din problemele acute ale contemporaneității. Fiecare lozincă în parte trebuie să fie dedusă din ansamblul particularităților unei anume situații politice. Iar situația politică din Rusia acum, după 4 iulie, se deosebește radical de situația existentă între 27 februarie și 4 iulie.

Pe atunci, în acea perioadă a revoluției, astăzi încheiată, în stat domnea așa-zisa „dualitate a puterii“, care exprimă, atît sub aspectul material, cît și sub aspectul formal, o situație tranzitorie, instabilă a puterii de stat. Să nu uităm că problema fundamentală a oricărei revoluții este problema puterii.

Pe atunci puterea era instabilă. Guvernul provizoriu și Sovietele o împărțeau între ele de comun acord. Sovietele erau constituite din delegații ale masei de muncitori și de

soldați liberi, adică nesupuși nici unei constrîngerii din afară, și înarmați. Armele în mîna poporului, lipsa unei constrîngerii exercitate din afară împotriva poporului iată care era *esența* lucrurilor. Iată ce deschidea și asigura întregii revoluții o cale pașnică de dezvoltare. Lozinca : „treccrea întregii puteri în mîna Sovietelor“ a fost lozinca primului pas, a pasului imediat realizabil pe această cale pașnică de dezvoltare. Ea a fost lozinca dezvoltării pașnice a revoluției, dezvoltare care de la 27 februarie pînă la 4 iulie a fost posibilă și, desigur, cea mai de dorit, dar care astăzi a devenit absolut imposibilă.

După toate aparențele, nu toți partizanii lozincii : „treccrea întregii puteri în mîna Sovietelor“ au înțeles suficient de bine că aceasta era o lozincă a dezvoltării pașnice a revoluției. Pașnică nu numai în sensul că nimeni, nici o clasă, nici o forță serioasă n-ar fi reușit atunci (între 27 februarie și 4 iulie) să se împotrivescă trecerii puterii în mîna Sovietelor sau s-o împiedice. Mai mult decît atît. Dezvoltarea pașnică ar fi fost atunci posibilă chiar și în sensul că lupta dintre clase și partide în *cadru* Sovietelor ar fi putut să se desfășoare atunci, cu condiția ca întreaga putere de stat să fi trecut la timp în mîna Sovietelor, în chipul cel mai pașnic și mai puțin dureros.

Nici acestei din urmă laturi a problemei nu i s-a acordat încă suficientă atenție. Sovietele erau, prin compoziția lor de clasă, organe ale mișcării muncitorilor și țăranilor, o formă gata creată a dictaturii acestora. Dacă Sovietele ar fi deținut întreaga putere, principala lipsă a păturilor mic-burgeze, principalul lor păcat, credulitatea față de capitaliști, ar fi fost lichidată în practică, ar fi fost criticată prin însăși experiența propriilor lor acțiuni. Succesiunea claselor și a partidelor care dețin puterea s-ar fi putut produce în mod pașnic în cadrul Sovietelor, pe baza puterii lor exclusive și totale ; toate partidele reprezentate în Soviete ar fi putut păstra o legătură trainică și constantă cu masele. Nu trebuie să pierdem din vedere nici o clipă faptul că numai o asemenea legătură a partidelor reprezentate în Soviete cu masele — legătură dintre cele mai strînse și care să se fi lărgit și adîncit nestînjinit — ar fi fost în măsură să contribuie la lichidarea

pașnică a iluziilor în ceea ce privește concilierea mic-burgheză cu burghezia. Simplul fapt al trecerii puterii în mâna Sovietelor n-ar fi schimbat și n-ar fi putut schimba raportul dintre clase, n-ar fi schimbat cîtuși de puțin mic-burghezismul țărănimii. Dar el ar fi marcat la timp un pas important pe calea ruperii țăranilor de burghezie, a apropierii și, în cele din urmă, a unirii lor cu muncitorii.

Așa s-ar fi putut întîmpla dacă puterea ar fi trecut la timp în mâna Sovietelor. Și ar fi fost lucrul cel mai ușor, cel mai avantajos pentru popor. Calea aceasta ar fi fost cea mai puțin dureroasă, iată de ce a fost necesar să ducem lupta cea mai energică pentru folosirea ei. Astăzi însă lupta pentru trecerea la timp a puterii în mâna Sovietelor a luat sfîrșit. Calea pașnică de dezvoltare a devenit imposibilă. Am pășit pe calea nepașnică, calea cea mai dureroasă.

Cotitura de la 4 iulie constă tocmai în faptul că după această dată situația obiectivă s-a schimbat brusc. Puterea nu se mai află într-o stare de echilibru instabil; în punctul hotărîtor ea a trecut în mâna contrarevoluției. Evoluția partidelor pe linia concilierii partidelor mic-burgheze ale socialiștilor-revoluționari și menșevicilor cu cadeții contrarevoluționari a făcut din amîndouă aceste partide mic-burgheze părtașe și complice de fapt ale călăilor contrarevoluționari. Credulitatea inconștientă față de capitaliști i-a dus pe micii burghezi, în cursul dezvoltării luptei dintre partide, la sprijinirea conștientă a contrarevoluționarilor. Ciclul dezvoltării relațiilor dintre partide s-a încheiat. La 27 februarie toate clasele s-au ridicat laolaltă împotriva monarhiei. După 4 iulie, burghezia contrarevoluționară, mîină în mîină cu monarhiștii și cu ultrareacționarii, și-a alăturat pe socialiștii-revoluționari și pe menșevicii mic-burghezi, pe care i-a intimidat într-o anumită măsură, și a trecut puterea de stat efectivă în mâna unor Cavaignaci, în mâna bandeii militariste, care pe front împușcă pe cei ce refuză să execute ordinele, iar la Petrograd reprimă pe bolșevici.

Lozinca trecerii puterii în mâna Sovietelor ar părea acum un donchișotism sau o bătaie de joc. Obiectiv, această lozincă ar însemna a înșela poporul, a-l hrăni cu

iluzia că și *astăzi* ar fi de ajuns ca Sovietele să vrea să ia puterea sau să hotărască acest lucru pentru ca s-o și aibă, iluzia că în Soviete ar mai exista partide care nu și-au pătat reputația prin complicitatea lor cu călăii, că s-ar putea trece cu buretele peste cele întâmplate.

Ar fi o gravă greșeală să credem că proletariatul revoluționar ar putea fi capabil „să refuze”, ca să zicem așa, din „răzbunare” pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici, pentru că au sprijinit represiunile împotriva bolșevicilor, execuțiile pe front și dezarmarea muncitorilor, ar putea „să refuze” să-i susțină împotriva contrarevoluției. A pune astfel chestiunea ar însemna, în primul rând, a atribui proletariatului concepții mic-burgheze despre morală (deoarece, în *interesul cauzei*, proletariatul va susține oricând nu numai mica burghezie șovăielnică, dar și marea burghezie); asta ar constitui, în al doilea rând — ceea ce este principalul —, o încercare mic-burgheză de a estompa prin „moralizare” fondul politic al problemei.

Fondul problemei este că puterea nu mai poate fi luată acum pe cale pașnică. Ea nu va putea fi luată decât după ce vor fi înfrinți în luptă aprigă aceia care în momentul de față dețin realmente puterea, anume banda militaristă, a Cavaignacilor, care se bazuie pe trupele reacționare aduse la Petrograd, pe cadeți și pe monarhiști.

Fondul problemei este că acești noi deținători ai puterii de stat pot fi înfrinți numai de către masele revoluționare ale poporului, care, pentru a se pune în mișcare, nu numai că trebuie să fie conduse de proletariet, ci și să părăsească partidele socialist-revoluționar și menșevic, care au trădat cauza revoluției.

Cei ce introduc morala mic-burgheză în politică judecă astfel: să admitem că socialiștii-revoluționari și menșevicii au comis „o greșeală” dând sprijin Cavaignacilor, care dezarmează proletariatul și regimentele revoluționare; totuși, trebuie să li se dea posibilitatea de „a-și repara” greșeala, „să nu li se facă dificultăți” în îndreptarea „greșelii”; mica burghezie să fie ajutată să încline spre muncitori. Un asemenea raționament ar fi o naivitate copilărească sau de-a dreptul o prostie, dacă nu o nouă înșelare a muncitorilor. Căci înclinarea maselor mic-bur-

gheze spre muncitori nu ar putea consta decît tocmai și numai în faptul că aceste mase ar întoarce spatele socialiștilor-revoluționari și menșevicilor. Partidele socialist-revoluționar și menșevic n-ar putea acum să-și îndrepte „greșeala” decît declarînd pe Tereteli și Cernov, Dan și Rakitnikov drept complici ai călăilor. Sîntem întru totul și fără nici o rezervă pentru un asemenea mod de „îndreptare a greșelii”...

Am arătat că problema fundamentală a revoluției este problema puterii. Trebuie să adăugăm : tocmai revoluțiile vădesc la fiecare pas cît este de încîlcită chestiunea *în mîna cui* se află puterea reală ; ele vădesc diferența dintre puterea formală și cea reală. Tocmai aceasta este una din principalele particularități ale oricărei perioade revoluționare. În martie și aprilie 1917 nu se știa în mîna cui se află puterea reală, în mîna guvernului sau a Sovietului.

Deosebit de important în momentul de față este ca muncitorii conștienți să privească lucid problema fundamentală a revoluției : în mîna cui se află puterea de stat. Dacă vă veți gândi care sînt manifestările materiale ale acesteia și nu veți lua vorbele drept fapte, nu vă va fi greu să dați răspunsul.

Statul înseamnă în primul rînd detașamente de oameni înarmați avînd la dispoziție accesorii materiale cum sînt închisorile, scria Friedrich Engels¹⁵. Acești oameni sînt astăzi iuncherii, cazacii reacționari, aduși anume la Petrograd ; sînt aceia care țin la închisoare pe Kamenev și pe ceilalți ; aceia care au interzis ziarul „Pravda”, care au dezarmat pe muncitori și o anumită parte a soldaților ; aceia care împușcă o altă parte a soldaților ; aceia care împușcă o anumită parte a trupelor în armată. Ei bine, acești călăi reprezintă puterea reală. Alde Tereteli și Cernov sînt niște miniștri fără nici o putere, niște miniștri-marionete, conducători ai partidelor care sprijină pe călăi. Acesta este un fapt. Și e un fapt care nu se schimbă pe motivul că atît Tereteli cît și Cernov personal „dezaprobă”, de bună seamă, crimele călăilor, că ziarele lor o dezaprobă timid ; o asemenea schimbare de veșminte politice nu modifică esența lucrurilor.

Interzicerea ziarului a 150 000 de alegători din Petrograd, asasinarea de către iuncheri a muncitorului Voinov (la 6 iulie) pentru că a scos din tipografie ziarul „Listok Pravdi”¹⁶ — ce sînt acestea dacă nu crime ale unor călăi, dacă nu faptele unor Cavaignaci? Ni se va spune că guvernul și Sovietele „nu poartă nici o vină” pentru ele.

Cu atît mai rău pentru guvern și pentru Soviete — vom răspunde —, deoarece înseamnă că ele sînt egale cu zero; ele nu sînt decît niște marionete, nu în mîna lor se află puterea reală.

Înainte de orice și mai presus decît orice, poporul trebuie să afle *adevărul*, să afle în mîna cui este de fapt puterea de stat. Trebuie să se spună poporului tot adevărul: puterea este în mîna clicii militariste de Cavaignaci (a lui Kerenski, a unor generali, ofițeri etc.), pe care îi sprijină burghezia ca clasă, în frunte cu partidul cadet și cu toți monarhiștii, care acționează prin intermediul tuturor ziarelor ultrareacționare — „Novoe Vremea”, „Jivoe Slovo” etc. etc.

Această putere trebuie să fie răsturnată. Fără asta toate frazele cu privire la lupta împotriva contrarevoluției sînt vorbărie goală, „autoînșelare și înșelare a poporului”.

Această putere este sprijinită astăzi și de miniștrii Tereteli și Cernov, și de către partidele lor; trebuie să se explice poporului rolul de călău al acestora și inevitabilitatea unui asemenea „sfîrșit” al acestor partide după „greșelile” comise de ele la 21 aprilie, 5 mai¹⁷, 9 iunie¹⁸, 4 iulie, după ce au aprobat politica de ofensivă, — politică care a determinat în proporție de nouă zecimi victoria din iulie a Cavaignacilor.

Întreaga agitație din rîndurile poporului trebuie să fie astfel reorganizată, încît să țină seama de experiența concretă a actualei revoluții și îndeosebi de experiența zilelor din iulie, cu alte cuvinte să arate clar cine este adevăratul dușman al poporului — clica militaristă, cadetii și ultrareacționarii — și să demaște direct partidele mic-burgheze, partidele socialist-revoluționar și menșevic, care au jucat și joacă rolul de complici ai călăilor.

Întreaga agitație din rîndurile poporului trebuie să fie astfel reorganizată încît să arate clar că, atîta timp cît puterea clicii militariste n-a fost încă răsturnată, cît partidele socialist-revoluționar și menșevic n-au fost demascate și se mai bucură încă de încrederea poporului, nu e nici o nădejde ca țărani să capete pămînt. Acest proces ar fi fost foarte îndelungat și foarte anevoios în condiții „normale” de dezvoltare capitalistă, dar atît războiul cît și situația economică dezastruoasă vor accelera în foarte mare măsură desfășurarea lui. Războiul și ruina sînt „acceleratori” care pot face ca o lună sau chiar o săptămînă să echivaleze cu un an.

Probabil că împotriva afirmațiilor de mai sus se vor ridica două obiecții: mai întîi că a vorbi acum despre lupta hotărîtoare înseamnă a încuraja acțiuni izolate, care ar putea constitui un ajutor dat contrarevoluției; apoi că răsturnarea acesteia înseamnă totuși trecerea puterii în mîinile Sovietelor.

La prima obiecție vom răspunde: muncitorii din Rusia au devenit destul de conștienți pentru a nu se lăsa provocați într-un moment evident neprielnic pentru ei. Că în momentul de față trecerea la acțiune și la rezistență ar însemna un ajutor dat contrarevoluției este indiscutabil. Că lupta decisivă n-ar fi posibilă decît în cazul unui nou avînt al revoluției, care ar cuprinde masele în adîncime, este iarăși indiscutabil. Nu este însă suficient să vorbim despre avîntul revoluției, despre afluxul ei, despre ajutorul muncitorilor din Apus etc. în general, ci trebuie să tragem anumite concluzii din trecutul nostru, trebuie să ținem seama în primul rînd de învățămintele acumulate de noi înșine. Iar dacă ținem seama de toate acestea, vom ajunge tocmai la lozinca luptei decisive împotriva contrarevoluției, care a acaparat puterea.

A doua obiecție se rezumă și ea la înlocuirea unor adevăruri concrete prin raționamente prea generale. Nici o altă forță în afară de proletariatul revoluționar nu poate răsturna contrarevoluția burgheză. După experiența din iulie 1917, proletariatul revoluționar este acela care tre-

buie să ia în mână în mod independent puterea de stat — altfel revoluția *nu poate* să învingă. Puterea în mâna proletariatului, sprijinit de către țărănimea săracă sau semiproletari, — iată singura cale de ieșire, și am arătat care sînt împrejurările ce o pot accelera în mare măsură.

În această nouă revoluție pot și vor trebui să apară Soviete, dar *nu* Soviete ca cele de astăzi, organe ale concilierii cu burghezia, ci organe ale luptei revoluționare împotriva acesteia. Că și atunci vom fi pentru constituirea întregului stat după tipul Sovietelor este adevărat. Nu este vorba despre Soviete în general, ci despre lupta împotriva *actualei* contrarevoluții și împotriva trădării comise de *actualele* Soviete.

Unul din cele mai mari și mai periculoase păcate într-o revoluție este acela de a substitui concretului abstractul. Actualele Soviete au eșuat, au suferit un faliment total, fiindcă în ele au predominat partidele socialist-revoluționar și menșevic. În momentul de față, aceste Soviete sînt ca niște berbeci aduși la tăiere, puși sub cuțit și care behăie jalnic. Sovietele sînt *acum* slabe și neputincioase în fața contrarevoluției, care a ieșit învingătoare pe toată linia. Lozinca trecerii puterii în mâna Sovietelor poate fi înțeleasă ca un „simplu“ apel la trecerea puterii tocmai în mâna actualelor Soviete, dar a spune așa ceva, a lansa apeluri în acest sens ar însemna acum să înșelăm poporul. Nu există nimic mai primejdios decît înșelăciunea.

Ciclul evoluției luptei de clasă și a luptei între partide în Rusia, ciclul 27 februarie — 4 iulie, s-a încheiat. Începe un nou ciclu, în care nu intră vechile clase, vechile partide, vechile Soviete, ci clase, partide, Soviete înnoite în focul luptei, călite, instruite, regenerate în luptă. Trebuie să privim înainte, și nu înapoi. Trebuie să operăm nu cu vechile categorii de clase și de partide, ci cu altele noi, cele de după iulie. La începutul noului ciclu trebuie să luăm ca punct de plecare contrarevoluția burgheză învingătoare, care a învins datorită politicii de conciliere practicate de socialiștii-revoluționari și menșevici și care nu poate fi înfrîntă decît de proletariatul revoluționar.

În acest nou ciclu vor mai exista, fără îndoială, etape multiple și pînă la victoria definitivă a contrarevoluției, și pînă la înfrîngerea definitivă (fără luptă) a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, și pînă la noul avînt al noii revoluții. Dar despre toate acestea nu se va putea vorbi decît mai tîrziu, cînd etapele se vor contura, fiecare în parte...

*Scris la jumătatea lunii iulie 1917
Publicat în broșură de Comitetul
P.M.S.D.(b)R. din Kronstadt în 1917*

Se tipărește după textul broșurii

MULȚUMIRI PRINȚULUI G. E. LVOV

Fostul șef al guvernului provizoriu, prințul G. E. Lvov, într-o convorbire avută cu reprezentanții comitetului ziariștilor de pe lângă guvernul provizoriu înainte de a-și părăsi postul, a făcut o serie de mărturisiri prețioase, care-i asigură recunoștința muncitorilor.

„Evenimentele petrecute în țară în ultimele zile — a spus Lvov — sînt de natură să-mi îndreptățească în mare măsură optimismul. «Breșa adîncă» făcută de noi în frontul lui Lenin, după convingerea mea, prezintă o importanță incomparabil mai mare pentru Rusia decît breșa făcută de germani în frontul nostru de sud-vest“.

Cum să nu fie recunoscători muncitorii prințului pentru atîta luciditate în aprecierea luptei de clasă? Muncitorii nu numai că-i vor fi recunoscători lui Lvov, ci vor și învăța de la el.

La ce frazeologie sforăitoare s-au dedat și cu ce nemai-pomenită fățarnicie au perorat toți burghezii și moșierii, ca și socialiștii-revoluționari și menșevicii, care se tîrăsc după ei, împotriva „războiului civil“! Citiți prețioasa mărturisire a prințului Lvov, și veți vedea că tocmai din punctul de vedere al războiului civil el apreciază cît se poate de calm situația internă din Rusia. Situîndu-se în fruntea contrarevoluției, burghezia a făcut o breșă adîncă în frontul muncitorilor revoluționari, — iată care este mica parte de adevăr cuprinsă în mărturisirile prințului. Doi dușmani, două lagăre inamice, dintre care unul a spart frontul celuilalt, — iată cum rezumă prințul Lvov situația internă din Rusia. Să-i mulțumim deci din inimă pentru

franchețe. El are în fond de o mie de ori mai multă dreptate decît micii burghezi sentimentali din rîndurile socialiştilor-revoluționari și menșevicilor, care cred că lupta de clasă dintre burghezie și proletariat, care, în mod inevitabil, se ascute la maximum în timpul revoluției, poate să dispară în urma blestemelor și imprecategoriilor lor.

Doi dușmani, două lagăre inamice, dintre care unul a spart frontul celuilalt, — iată o justă filozofie a istoriei la prințul Lvov. El are dreptate cînd de fapt nu pune la socoteală al treilea lagăr, lagărul micii burghezii, al socialiştilor-revoluționari și al menșevicilor. Acest al treilea lagăr, deși mare în aparență, nu poate rezolva în realitate nimic în mod de sine stătător, lucru limpede pentru prinț, care raționează lucid, după cum este limpede pentru orice marxist care înțelege situația economică a micii burghezii, după cum este limpede, în sfîrșit, pentru oricine aprofundează învățămintele istoriei revoluției, care au dovedit întotdeauna neputința partidelor mic-burgheze în condițiile agravării luptei dintre burghezie și proletariat.

Chiar și în timpul războiului, lupta de clasă internă prezintă mai multă importanță decît lupta împotriva dușmanului extern — și cu ce injurii grosolane i-au împroșcat reprezentanții marii și micii burghezii pe bolșevici fiindcă au admis acest adevăr ! Și cum s-au mai lepădat de el nenumărații amatori de fraze sforăitoare cu privire la „unitate“, „democrație revoluționară“ etc. etc. !

Iar cînd a survenit un moment grav, decisiv, prințul Lvov a admis dintr-o dată și în întregime acest adevăr, declarînd deschis că „victoria“ asupra dușmanului de clasă înăuntrul țării este mai importantă decît situația pe frontul de luptă împotriva dușmanului extern. Un adevăr indiscutabil. Un adevăr util. Muncitorii vor fi cît se poate de recunoscători prințului Lvov, care l-a admis, l-a reamintit și l-a răspîndit. Și, drept recunoștință față de prinț, ei vor depune eforturi pe linie de partid ca mase cît mai largi ale celor ce muncesc și sînt exploatați să înțeleagă mai bine acest adevăr și să și-l însușească. Nimic

nu poate fi mai util clasei muncitoare în lupta pentru eliberare decît acest adevăr.

În ce constă această „breșă“ în frontul războiului civil care-l face să jubileze pe prințul Lvov? E o problemă asupra căreia trebuie să ne oprim cu deosebită atenție, pentru ca muncitorii să poată bine învăța de la Lvov.

„Breșa în frontul“ războiului intern a constat de data aceasta, în primul rînd, în faptul că burghezia a vărsat asupra dușmanilor ei de clasă, bolșevicii, șuvoaie de murdării și de calomnii, dovedind o nemaipomenită perseverență în această acțiune murdară și mîrșavă de calomniere a adversarilor ei politici. Asta a fost, fie-ne cu iertare, „pregătirea ideologică“ a „breșei în frontul luptei de clasă“.

În al doilea rînd, „breșa“ materială, referitoare la fondul problemei, a constat în arestarea reprezentanților curentelor politice adversare, în punerea lor în afara legii, în asasinarea unora dintre ei în stradă fără judecată (cum a fost asasinarea lui Voinov, la 6 iulie, pentru că a scos din tipografia „Pravdei“ publicațiile acesteia), în suspendarea ziarelor lor, în dezarmarea muncitorilor și soldaților revoluționari.

Iată ce este „breșa în frontul războiului împotriva dușmanului de clasă“. Muncitorii să rețină bine acest lucru, pentru a ști să-l aplice — atunci cînd va sosi vremea — la burghezi.

Proletariatul nu va recurge niciodată la calomnii. El va suspenda ziarele burgheziei, declarînd deschis, prin lege, prin decizii guvernamentale, că dușmanii poporului sînt capitaliștii și apărătorii lor. Burghezia, reprezentată prin dușmanul nostru — guvernul —, și mica burghezie, reprezentată prin Soviete, se tem să sufle măcar o vorbă direct și deschis cu privire la interzicerea „Pravdei“ și la cauzele acestei interziceri. Proletariatul nu va acționa recurgînd la calomnii, ci prin cuvîntul adevărului. El va spune țăranilor și întregului popor adevărul despre ziarele burgheze și despre necesitatea suspendării lor.

Spre deosebire de flecarii din rîndurile micii burghezii, socialiștii-revoluționari și menșevicii, proletariatul va ști bine în ce constă de fapt „breșa în frontul“ luptei de clasă, ce înseamnă a face inofensiv pe dușman, a face inofensivi pe exploatatori. Prințul Lvov a ajutat proletariatul să cunoască acest adevăr. Ii adresăm mulțumirile noastre.

„Proletarskoe Delo“ nr. 3
din 1 august (19 iulie) 1917

Se tipărește după textul
avărut în ziar

RĂSPUNS ¹⁹

I

Ziarele din 22 iulie au publicat un comunicat „dat de procurorul Curții de apel din Petrograd“ cu privire la cercetarea evenimentelor din 3—5 iulie și la faptul că eu și o serie de alți bolșevici sîntem deferiți justiției pentru trădare și pentru organizarea unei insurecții armate.

Guvernul s-a văzut silit să dea publicității acest comunicat, căci devenise scandalosă din cale-afară toată această afacere murdară, un fals evident — evident pentru oricine știe să se orienteze — comis cu ajutorul calomniatorului Aleksinski spre a îndeplini niște vechi doleanțe și cerințe ale partidului contrarevoluționar al cadeților.

Guvernul Tereteli & Co. se va compromite însă grav prin publicarea comunicatului, deoarece acum prea își dă toată lumea seama de acest fals grosolan.

Fiind bolnav, am părăsit Petrogradul joi 29 iunie și m-am întors abia marți 4 iulie dimineața ²⁰. Dar este de la sine înțeles că iau asupra mea răspunderea deplină și necondiționată pentru absolut toate acțiunile și măsurile atît ale Comitetului Central al partidului nostru, cît și în general ale partidului nostru. Trebuia să amintesc neapărat de absența mea pentru a explica faptul că nu eram informat asupra unor anume amănunte, precum și faptul că m-am referit în special la documentele apărute în presă.

Este evident că documentele de genul acesta, în special cele apărute în presa ostilă bolșevicilor, trebuiau să fie în primul rînd culese cu minuțiozitate, confruntate și analizate de procuror. Dar procurorul „republican“, care aplică

politica ministrului „socialist“ Țereteli, a refuzat să-și îndeplinească tocmai această îndatorire fundamentală a sa !

Imediat după 4 iulie, ziarul guvernamental „Delo Naroda“²¹ a recunoscut că la 2 iulie bolșevicii dintr-un regiment de grenadieri s-au pronunțat și au făcut agitație *împotriva* demonstrației.

Era procurorul în drept să treacă sub tăcere acest document ? Ce temeii avea el să nu ia în considerare declarația unui asemenea martor ?

Declarația stabilește faptul de importanță primordială că mișcarea se dezvoltă spontan și că bolșevicii s-au străduit nu să grăbească demonstrația, ci s-o amâne.

Mai departe. Același ziar a publicat un document și mai important încă, și anume textul apelului alcătuit în noaptea de 3 iulie și apărut sub semnătura C.C. al partidului nostru. Apelul a fost întocmit și dat la cules *după* ce mișcarea, în ciuda eforturilor noastre de a o reține șau, mai bine zis, de a-i imprima un caracter organizat, a depășit orice limite, după ce demonstrația a devenit un fapt.

Procurorul lui Țereteli își dă pe față întreaga josnicie și mîrșăvie, întreaga perfidie tocmai *ocolind* chestiunea : cînd anume *a început* demonstrația, în ce zi și la ce oră, înainte de apelul bolșevicilor sau după el.

Or, în textul apelului se vorbește despre necesitatea de a imprima mișcării un caracter *pașnic și organizat* !

Se poate concepe o acuzație mai ridicolă decît aceea de „organizare a insurecției armate“ adusă unei organizații care, în noaptea spre 4, adică în noaptea dinaintea zilei hotărîtoare, a lansat un apel la „demonstrație pașnică și organizată“ ?²² Și încă o întrebare : ce deosebește pe acest procuror „republican“ al ministrului „socialist“ Țereteli, procuror care trece cu desăvîrșire sub tăcere apelul, de procurorii care au condus afacerea Dreyfus sau afacerea Beilis ?

Mai departe. Procurorul trece sub tăcere faptul că C.C. al partidului nostru a întocmit în noaptea spre 4 apelul la încetarea demonstrației și l-a publicat în „Pravda“, al cărei sediu a fost devastat în cursul aceleiași nopți de un detașament al trupelor contrarevoluționare²³.

Mai departe. Procurorul trece sub tăcere faptul că Troțki și Zinoviev, într-o *serie* de cuvântări ținute la 4 iulie în fața muncitorilor și soldaților care se apropiau de palatul Tavriceski, i-au chemat să se *împrăștie* după ce și-au demonstrat voința.

Cuvântările au fost ascultate de sute și mii de oameni. Fiecare cetățean cinstit, care nu vrea ca țara lui să fie acoperită de rușine de pe urma unor înscenări în genul „afacerii Beilis“, să se îngrijească ca toți aceia care au ascultat aceste cuvântări, indiferent de apartenența lor politică, să adreseze procurorului declarații în scris (păstrându-și și copii după ele), declarații din care să rezulte dacă aceste cuvântări ale lui Troțki și Zinoviev conțineau apelul de a se *împrăștia*. Un procuror cinstit ar fi adresat el însuși populației un asemenea apel. Dar e de conceput oare ca în guvernul lui Kerenski, Efremov, Țereteli & Co. să existe procurori cinstiți? Și n-ar fi timpul ca înșiși cetățenii ruși să se îngrijească ca în țara lor să devină imposibilă o repetare a „afacerii Beilis“?

Între altele. Personal, fiind bolnav, n-am ținut decât o cuvântare la 4 iulie, din balconul palatului Kșesinskaia. Procurorul amintește de ea, încearcă să expună conținutul ei, dar nu numai că nu numește martori, ci trece din nou sub tăcere mărturiile apărute în presă! Deși n-am avut nici o posibilitate să obțin colecția completă a tuturor ziarelor, am văzut totuși în presă două declarații: 1) în ziarul bolșevic „Proletarskoe Delo“ (Kronstadt) și 2) în ziarul guvernamental menșevic „Raboceaia Gazeta“²⁴. De ce nu s-ar fi controlat conținutul cuvântării mele cu ajutorul acestor documente și printr-un apel adresat populației?

Conținutul ei era următorul: (1) mă scuzam că, fiind bolnav, mă voi limita la câteva cuvinte; (2) adresam un salut revoluționarilor din Kronstadt în numele muncitorilor din Petrograd; (3) îmi exprimam convingerea că lozinca noastră „toată puterea în mâna Sovietelor“ trebuie să învingă și va învinge indiferent de zigzagurile căii istoriei; (4) ceream „stăpânire de sine, fermitate și vigilență“.

Mă opresc asupra acestor amănunte, pentru a nu ocoli acel neînsemnat material, într-adevăr factic, pe care procurorul abia îl amintește, cu totul în treacăt, neglijent, fără a-i acorda atenție.

Dar, desigur, principalul nu-l constituie amănuntele, ci, tabloul general, însemnătatea generală a lui 4 iulie. Procurorul s-a dovedit cu totul incapabil să se gândească măcar la asta.

În legătură cu această problemă avem, în primul rînd, o declarație extrem de prețioasă, publicată în presă de un dușman înverșunat al bolșevismului, care, mînat de ură, ne împroașcă cu o ploaie de injurii, anume de un corespondent al oficiosului guvernamental „Raboceaia Gazeta“. Acest corespondent și-a publicat impresiile curînd după 4 iulie. Faptele pe care autorul le stabilește cu precizie sînt că observațiile și impresiile sale se împart în două jumătăți, între care se face o distincție netă; autorul o opune pe a doua jumătate primei, declarînd că lucrurile au luat „o întorsătură favorabilă“ pentru el.

În cursul primei jumătăți, autorul, înconjurat de o mulțime furioasă, încearcă să-i apere pe miniștri. El este insultat, bruscat și, în cele din urmă, este arestat. Autorul aude strigăte și lozinci agitate pînă la paroxism, dintre care reține în special: „moarte lui Kerenski“ (pentru că acesta a trecut la ofensivă, „a omorît 40 000 de oameni“ etc.).

A doua jumătate, în care lucrurile iau, după cum se exprimă el, o întorsătură „favorabilă“ pentru el, începe din momentul în care mulțimea furioasă îl duce „la judecată“ la palatul Kșesinskaia. Acolo autorul este pus imediat în libertate.

Iată faptele care dau autorului prilejul să verse asupra bolșevicilor un potop de injurii. Injuriile venind din partea unui adversar politic sînt firești, mai ales atunci cînd acest adversar este un menșevic care simte că masele apăstate de capital și de războiul imperialist nu se situează alături de el, ci împotriva lui. Dar ele nu schimbă faptele, care, chiar și atunci cînd sînt expuse de cel mai furibund dușman al bolșevicilor, vorbesc, stau mărturie că masele agitate au ajuns la lozinca „moarte lui Kerenski“,

că organizația bolșevicilor a dat mișcării lozinca generală : „toată puterea în mâna Sovietelor“, că numai această organizație s-a bucurat de autoritate morală în fața maselor, pe care le-a îndemnat să renunțe la violențe.

Iată faptele. Slugile conștiinței și inconștiinței ale burgheziei n-au decît să urle și să insulte în legătură cu aceste fapte, acuzîndu-i pe bolșevici că „încurajează stihia“ etc. etc. În calitate de reprezentanți ai partidului proletariatului revoluționar, noi vom declara că partidul nostru a fost și va fi întotdeauna alături de masele asuprite atunci cînd ele își exprimă revolta de o mie de ori dreaptă și legitimă față de scumpete, de inactivitatea și de trădarea miniștrilor „socialiști“, de războiul imperialist și de prelungirea lui. Partidul nostru și-a îndeplinit o datorie indiscutabilă, mergînd la 4 iulie împreună cu masele revoltate pe bună dreptate și străduindu-se să imprime mișcării lor, demonstrației lor un caracter cît mai pașnic și mai organizat. Și asta pentru că la 4 iulie mai era încă posibilă o trecere pașnică a puterii în mâinile Sovietelor, mai era încă posibilă dezvoltarea pașnică a revoluției ruse.

Cît de stupidă este povestea procurorului cu privire la „organizarea insurecției armate“ rezultă din următoarele : nimeni nu contestă că la 4 iulie imensa majoritate a soldaților și a marinarilor înarmați care se aflau pe străzile Petrogradului erau de partea partidului nostru. El avea toată posibilitatea să treacă la destituirea și arestarea a sute de persoane din rîndurile autorităților, la ocuparea a zeci de clădiri și instituții administrative și guvernamentale etc., dar n-a făcut nimic din toate acestea. Numai oamenii care sînt atît de dezorientați încît repetă toate basmele răspîndite de caeții contrarevoluționari pot să nu vadă cît de ridicolă și de stupidă este afirmația după care la 3 sau 4 iulie ar fi avut loc „organizarea unei insurecții armate“.

Prima întrebare care ar fi trebuit să fie pusă la anchetă, dacă ea ar fi adus cît de cît cu o anchetă, ar fi fost : cine a tras întîi, apoi : cîți morți și răniți sînt de fiecare parte, în ce împrejurări a avut loc fiecare caz de omor și de rănire. Dacă ancheta ar fi adus cît de cît cu o anchetă (și nu cu un articol de bîrfă din ziarele Danilor, Aleksin-

skilor etc.), ar fi fost de datoria anchetatorilor să organizeze un interogatoriu cu ușile deschise, la care publicul să aibă acces, un interogatoriu al martorilor în legătură cu aceste chestiuni, iar procesele-verbale ale interogatoriului să fie date imediat publicității.

Așa au procedat dintotdeauna comisiile de anchetă din Anglia, cînd Anglia era o țară liberă. Așa sau aproximativ așa s-a simțit dator să procedeze Comitetul executiv al Sovietului în primul moment, cînd teama de cadeți nu reușise încă să-i întunece cu totul conștiința. Se știe că Comitetul executiv a făcut atunci în presă promisiunea de a publica de două ori pe zi buletine cu privire la lucrările comisiei lui de anchetă. Se știe, de asemenea, că Comitetul executiv (adică socialiștii-revoluționari și menșevicii) a înșelat poporul, făcînd această promisiune *fără* s-o îndeplinească. Textul acestei promisiuni rămîne însă în istorie ca o recunoaștere din partea dușmanilor noștri, o recunoaștere a ceea ce ar fi trebuit să facă un anchetator cît de cît cinstit.

Este în orice caz instructiv să relevăm că unul dintre primele ziare *burgheze*, care urăsc cu înverșunare bolșevismul și care a publicat un comunicat cu privire la focurile de armă de la 4 iulie în aceeași zi, a fost ziarul de seară „Birjevka”²⁵. Și tocmai din comunicatul apărut în acest ziar reiese că *nu* demonstranții au fost aceia care au tras primii, că primele împușcături s-au tras *împotriva* demonstranților!! Firește că procurorul „republican” al guvernului „socialist” a preferat să treacă sub tăcere această mărturie din „Birjevka”!! Această declarație a unui ziar categoric ostil bolșevismului, cum este „Birjevka”, corespunde într-unu totul tabloului general al evenimentelor așa cum îl înfățișează partidul nostru. Dacă evenimentul ar fi fost o insurecție armată, fără îndoială că insurecției n-ar fi tras în contramanifestanți, ci ar fi înconjurat anumite cazărmi, anumite clădiri, ar fi nimicit anumite unități de trupe etc. Dacă, dimpotrivă, el a fost o demonstrație împotriva guvernului, cu o contrademonstrație a apărătorilor lui, a fost cu totul firesc ca aceia care au tras primii să fie contrarevoluționarii, atît orbiți de furie împotriva uriașei mase de demonstranți, cît și în

scop de provocare, și tot atât de firesc a fost ca demonstranții să răspundă la împușcături prin împușcături.

Listele celor uciși, deși probabil nu într-o totalitate completă, au fost publicate totuși în câteva ziare (după câte îmi amintesc, în „Reci“²⁶ și în „Delo Naroda“). Prima îndatorire directă ce-i revenea anchetei era de a controla, de a completa și de a publica oficial aceste liste. A te sustrage de la ea înseamnă a ascunde faptele care dovedesc că cei care au tras au fost contrarevoluționarii.

Într-adevăr, chiar dintr-o parcurgere fugitivă a listelor publicate îți dai seama că două grupe principale care sînt cel mai bine conturate, cazacii și marinarii, au dat un număr aproximativ egal de morți. Ar fi fost posibil un asemenea fenomen dacă cei 10 000 de marinari înarmați care au venit la 4 iulie la Petrograd și s-au unit cu muncitorii și cu soldații, în special cu mitraliorii, care aveau numeroase mitraliere, ar fi urmărit scopul dezlănțuirii unei insurecții armate?

Este limpede că numărul celor uciși din partea cazacilor și a altor dușmani ai insurecției ar fi fost în acest caz de zece ori mai mare, întrucît nimeni nu contestă faptul că la 4 iulie printre oamenii înarmați de pe străzile Petrogradului bolșevicii predominau în cea mai mare măsură. În presă au apărut o serie întreagă de mărturii ale dușmanilor partidului nostru cu privire la acest lucru, iar o anchetă cît de cît onestă ar fi adunat și publicat, fără îndoială, toate aceste mărturii.

Faptul că numărul celor uciși este aproximativ egal de ambele părți dovedește că tocmai contrarevoluționarii au fost aceia care au început să tragă în manifestați, iar manifestații n-au făcut decît să răspundă. Altfel nu s-ar fi ajuns la un număr egal de morți.

În sfîrșit, din informațiile apărute în presă se detașează următorul fapt extrem de important : cazuri de ucidere a cazacilor se cunosc la 4 iulie, cînd a avut loc schimbul deschis de focuri între manifestați și contramanifestanți. Astfel de schimburi de focuri se produc și în perioade nerevoluționare, cînd în rîndurile populației se manifestă o anumită stare de agitație : de pildă, ele survin adeseori în țările latine, mai ales în sud. Cazuri de asasinare a

bolșevicilor sînt cunoscute și în perioada de după 4 iulie, cînd *ny* a avut loc nici o întîlnire între manifestații agitați și contramanifestanți, cînd, prin urmare, asasinarea unui om neînarmat de către oamenii înarmați era pur și simplu un act de cruzime. Un asemenea exemplu este asasinarea bolșevicului Voinov la 6 iulie pe strada Șpalernaia.

Ce fel de anchetă este aceea care nu adună în întregime nici măcar materialul apărut în presă cu privire la numărul morților de ambele părți, cu privire la timpul și împrejurările în care a fost provocat fiecare caz de omor? Asta nu-i anchetă, ci o batjocură.

Se înțelege că de la o „anchetă” cu un astfel de caracter nu ne putem aștepta nici măcar la o încercare de apreciere istorică a zilei de 4 iulie, necesară pentru oricine vrea să aprofundeze politica.

Cine încearcă să facă o apreciere istorică a zilelor de 3 și 4 iulie nu poate închide ochii asupra identității totale a acestei mișcări cu mișcarea de la 20 și 21 aprilie.

În ambele cazuri are loc o izbucnire spontană a revoltei maselor.

În ambele cazuri are loc ieșirea maselor înarmate în stradă.

În ambele cazuri se produce un schimb de focuri între manifestații și contramanifestanți, care se soldează cu un anumit număr (aproximativ egal) de jertfe de ambele părți.

În ambele cazuri se manifestă o deosebită înțepire a luptei dintre masele revoluționare și elementele contra-revoluționare, burghezia, elementele de mijloc, intermediare, care tind spre conciliatorism, fiind scoase temporar de pe cîmpul de luptă.

În ambele cazuri, manifestația antigubernamentală de un fel deosebit (particularitățile ei au fost expuse mai sus) este legată de o criză a puterii profundă și îndelungată.

Deosebirea dintre cele două mișcări constă în faptul că cea de-a doua are un caracter mult mai ascuțit față de prima și că partidele socialist-revoluționare și menșevic, care la 20—21 aprilie erau neutre, s-au încurcat de atunci

în dependența lor față de cadeții contrarevoluționari (prin guvernul de coaliție și prin politica de ofensivă) și de aceea la 3 și 4 iulie s-au situat de partea contrarevoluției.

Partidul contrarevoluționar al cadeților mințea și după 20—21 aprilie cu tot atîta nerușinare, urlînd : „leniniștii au tras pe Nevski“, și, jucînd aceeași comedie, cerea o anchetă. Cadeții și prietenii lor formau atunci majoritatea în guvern, prin urmare ancheta era în întregime în mîna lor. Ancheta a început, dar s-a renunțat la ea fără să se dea nimic publicității.

De ce? Probabil pentru că faptele nu confirmau nici-decum ceea ce ar fi voit cadeții. Cu alte cuvinte : ancheta în legătură cu evenimentele de la 20—21 aprilie „a fost mușamalizată“, deoarece faptele confirmau că contrarevoluționarii, cadeții și prietenii lor au fost aceia care au început să tragă. Asta-i clar.

Același lucru s-a petrecut, pe cît se vede, la 3—4 iulie, și de aceea falsul comis de d-l procuror, care, vrînd să facă pe plac lui Țereteli & Co., desfide toate regulile unei anchete conștiințioase, e atît de grosolan și cusut cu ață albă.

Mișcarea de la 3 și 4 iulie a fost ultima încercare de a îmboldi printr-o manifestație Sovietele să ia puterea. Din acest moment, Sovietele, adică socialiștii-revoluționari și menșevicii, care domină în cadrul lor, cedează de fapt puterea contrarevoluției, chemînd trupele contrarevoluționare la Petrograd, dezarmînd și desființînd regimentele revoluționare și dezarmînd pe muncitori, încuviințînd și tolerînd samavolnicia și violențele împotriva bolșevicilor, introducerea pedepsei cu moartea pe front etc.

Acum puterea militară, prin urmare și puterea de stat, a trecut de fapt în mîna contrarevoluției, reprezentată de cadeți și sprijinită de socialiștii-revoluționari și de menșevici. Acum, dezvoltarea pașnică a revoluției în Rusia nu mai este posibilă, iar istoria pune problema astfel : ori victoria totală a contrarevoluției, ori o nouă revoluție.

II

Acuzația de spionaj și de relații cu Germania este o adevărată afacere Beilis, asupra căreia trebuie să ne oprim foarte pe scurt. Aici „ancheta“ nu face decît să repete calomniile faimosului calomniator Aleksinski, falsificînd cît se poate de grosolan faptele.

Nu este adevărat că în 1914 Zinoviev și cu mine am fost arestați în Austria. N-am fost arestat decît eu.

Nu este adevărat că am fost arestat ca cetățean rus. Am fost arestat, fiind bănuțit de spionaj, fiindcă jandarmul de acolo a luat diagramele statisticii agrare din caietele mele drept „planuri“. Se vede treaba că respectivul jandarm austriac se afla exact la același nivel cu Aleksinski și grupul „Edinstvo“. Dar pe cît se pare, eu am bătut totuși recordul în materie de urmărire a internaționalismului, deoarece am fost urmărit ca spion de *ambele* coaliției beligerante; în Austria de jandarmi, iar în Rusia de cadeți, de Aleksinski & Co.

Nu este adevărat că Ganețki ar fi avut vreun rol în eliberarea mea din închisoarea din Austria. A avut un rol Viktor Adler, care a blamat autoritățile austriece. Au avut un anumit rol și polonezii, cărora le-a fost rușine că în Polonia un revoluționar rus poate fi arestat într-un mod atît de josnic.

Că aș fi avut relații cu Parvus, că aș fi vizitat lagăre etc. este o minciună murdară. N-am făcut și nu puteam face nimic din toate astea. Ziarul nostru „Soțial-Demokrat“ l-a numit pe Parvus renegat, un Plehanov al nemților*, îndată după apariția primelor numere ale revistei sale „Die Glocke“²⁷. Parvus este un social-șovinist de partea Germaniei, așa cum este Plehanov un social-șovinist de partea Rusiei. Ca internaționaliști revoluționari, noi n-am avut și nu putem avea nimic comun nici cu social-șoviniștii germani, nici cu cei ruși, nici cu cei ucraineni („Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“²⁸).

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 83—84. — Nota red.

Steinberg este membru în comitetul emigranților din Stockholm. Personal l-am văzut pentru prima oară la Stockholm. În jurul lui 20 aprilie sau ceva mai târziu, Steinberg a venit la Petrograd și îmi amintesc că a intervenit pentru acordarea unei subvenții asociației emigranților. Procurorului i-ar fi fost ușor să verifice acest fapt dacă ar fi vrut să-l verifice.

Procurorul speculează faptul că Parvus întreține legături cu Ganețki, iar Ganețki întreține legături cu Lenin! Dar acesta este un procedeu de-a dreptul fraudulos, căci toată lumea știe că Ganețki a avut niște afaceri de bani cu Parvus, iar noi nu am avut nici un fel de asemenea legătură cu Ganețki.

Ganețki, în calitate de comerciant, a fost în serviciul lui Parvus sau a făcut comerț în tovărășie cu el. Dar o serie întreagă de emigranți ruși, ale căror nume au apărut în presă, au lucrat în întreprinderile și birourile lui Parvus.

Procurorul speculează faptul că corespondența comercială poate camufla relații cu caracter de spionaj. Interesant ar fi de văzut câți membri ai partidelor cadet, menșevic și socialist-revoluționar ar trebui acuzați, după această admirabilă rețetă, pentru corespondența lor comercială!

Dar dacă procurorul dispune de o serie de telegrame ale lui Ganețki către Sumenson (telegrame care au fost deja publicate), dacă el știe la ce bancă, când și ce sume a avut depuse Sumenson (și el publică câteva cifre în acest sens), atunci de ce n-ar antrena el 2—3 funcționari comerciali sau de birou care să participe la anchetă? Aceștia i-ar da în două zile un extras *complet* din toate registrele comerciale și din registrele băncilor.

Nimic n-a făcut să iasă la iveală mai concret caracterul acestei „afaceri Beilis“ ca faptul citării de către procuror a unor cifre disparate: în cursul unui semestru, Sumenson a luat din contul său curent 750 000 de ruble și i-au mai rămas 180 000 de ruble!! Când publici cifre, de ce nu le publici complet: când anume, de la cine anume a primit Sumenson banii „în decursul unui semestru“ și cui

a făcut plăți? Când anume și ce anume partide de marfă s-au primit?

Ce poate fi mai ușor decît să culegi asemenea cifre complete? E un lucru care se putea face și trebuia făcut în 2—3 zile! Asta ar fi scos la iveală toate afacerile comerciale ale lui Ganetki și Sumenson și ar zădărnici aluziile dubioase cu care operează procurorul!

Cea mai murdară și cea mai josnică calomnie a lui Aleksinski, copiată într-o manieră „ministerială” de funcționarii guvernului lui Țereteli & Co., — iată pînă unde au decăzut socialiștii-revoluționari și menșevicii!

III

Ar fi, desigur, cea mai mare naivitate ca „acțiunile judiciare” deschise împotriva bolșevicilor de guvernul lui Țereteli & Co. să fie luate drept procese reale. Asta ar fi o iluzie constituționalistă de neiertat.

Intrînd la 6 mai în coaliție cu cadeții contrarevoluționari și adoptînd politica de ofensivă, adică de reluare și prelungire a războiului imperialist, socialiștii-revoluționari și menșevicii au devenit inevitabil prizonieri ai cadeților.

Ca prizonieri, ei sînt siliți să participe la cele mai murdare afaceri ale cadeților, la cele mai josnice înscenări calomniatoare ale lor.

„Cazul” Cernov²⁹ începe să deschidă repede ochii și celor înapoiți, adică să confirme justetea acestei concepții a noastre. Iar după Cernov, „Reci” desfășoară o campanie de calomnii și împotriva lui Țereteli, pe care-l taxează de „fățarnic” și „zimmerwaldian”.

Acum și orbii vor vedea și pietrele vor ajunge să vorbească.

Contrarevoluția își strînge rîndurile. Cadeții — iată cine constituie baza ei. Statul-major și șefii militari, Kerenski aflat în mîna lor, ziarele ultrareacționare la dispoziția lor — iată care sînt aliații burgheziei contrarevoluționare.

Josnicele calomnii răspândite împotriva adversarilor politici vor ajuta proletariatul să înțeleagă mai repede unde este contrarevoluția și s-o *măture* în numele libertății și păcii, în numele pînii pentru cei flămânzi și în numele pămîntului pentru țărani.

*Scris între 22 și 26 iulie
(4 și 8 august) 1917*

*Publicat la 26 și 27 iulie 1917,
în ziarul „Rabocii i Soldat” nr. 3 și 4
Semnat : N. L e n i n*

Se tipărește după manuscris

ILUZII CONSTITUȚIONALISTE ³⁰

Numim iluzii constituționaliste greșeala politică a acelor care cred în existența unei ordini normale, de drept, legale, pe scurt : a unei ordini „constituționale“, care, în realitate nu există. La prima vedere s-ar părea că în Rusia de astăzi, în iulie 1917, când n-a fost încă elaborată nici o constituție, nu poate fi vorba de apariția unor iluzii constituționaliste. Asta este o greșeală profundă. În realitate, esența întregii situații politice actuale din Rusia constă în aceea că mase extrem de largi ale populației sînt îmbibate de iluzii constituționaliste. Fără să fi înțeles acest lucru, nu poți înțelege absolut nimic din situația politică actuală a Rusiei. Nu poți face literalmente nici un pas în direcția unei juste abordări a problemelor de tactică în Rusia de astăzi dacă nu pui în centrul preocupărilor demascarea sistematică și necruțătoare a iluziilor constituționaliste, dezvăluirea tuturor rădăcinilor lor, restabilirea unei juste perspective politice.

Să luăm trei opinii, cele mai tipice pentru iluziile constituționaliste actuale, și să le analizăm cu atenție.

Prima opinie : țara noastră se află în ajunul convocării Adunării constituante ³¹ ; de aceea, tot ceea ce se petrece acum are un caracter temporar, trecător, nu esențial, nu hotărîtor, totul va fi în curînd revizuit și stabilit definitiv de Adunarea constituantă. A doua opinie : anumite partide — de pildă socialiștii-revoluționari sau menșevicii sau blocul lor — dețin o majoritate evidentă și indiscutabilă în rîndurile poporului sau în instituțiile „cele mai

influențe“, cum sînt Sovietele ; iată de ce voința acestor partide, a acestor instituții ca și în genere voința majorității poporului nu poate fi ignorată și cu atît mai mult încălcată într-o Rusie republicană, democratică, revoluționară. A treia opinie : o măsură cum a fost, de pildă, suspendarea ziarului „Pravda“ nu a avut sancțiunea legală nici a guvernului provizoriu, nici a Sovietelor ; de aceea, ea nu este decît un episod, un fenomen întîmplător și nu poate fi considerată în nici un caz un fapt hotărîtor.

Să trecem la analiza fiecăreia din cele trei opinii.

I

Convocarea Adunării constituante a fost o promisiune a primului guvern provizoriu. El a recunoscut că principala lui sarcină este de a da țării o Adunare constituantă. Al doilea guvern provizoriu a stabilit termenul convocării Adunării constituante pentru 30 septembrie. Al treilea guvern provizoriu, instaurat după 4 iulie, a confirmat în mod solemn acest termen.

Există însă șanse 990/0 ca Adunarea constituantă să nu fie convocată la această dată. Dacă ea va fi totuși convocată, sînt tot 990/0 șanse ca, atîta timp cît în Rusia nu va fi învins a doua revoluție, Adunarea constituantă să fie tot atît de neputincioasă și de inutilă precum a fost Duma I ³². Pentru a ne convinge de acest lucru este suficient să facem abstracție pentru o clipă de noianul de vorbe goale, promisiuni și mărunțișuri de fiecare zi, care ne împuiază capul, și să vedem elementul fundamental, determinant în viața socială : lupta de clasă.

Că în Rusia burghezia s-a contopit strîns cu moșierii este limpede. Întreaga presă, toate alegerile, întreaga politică a partidului cadet și a partidelor care se situează mai la dreapta decît el, toate cuvîntările ținute la „congrese“ de persoanele „interesate“ dovedesc acest lucru. Burghezia înțelege foarte bine ceea ce nu înțeleg flecarii mic-burghezi din rîndurile socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor „de stînga“, și anume că în Rusia *nu poate* fi desființată proprietatea privată asupra pămîn-

tului, și încă fără răscumpărare, fără o gigantică revoluție economică, fără a pune băncile sub controlul întregului popor, fără a naționaliza sindicatele *, fără o serie de măsuri revoluționare drastice împotriva capitalului. Burghezia înțelege toate acestea prea bine. În același timp ea nu poate să nu știe, să nu vadă, să nu simtă că uriașa majoritate a țăranilor din Rusia nu numai că se va pronunța în momentul de față pentru confiscarea pământurilor moșierești, dar se va situa cu mult mai la stînga decît Cernov. Căci burghezia cunoaște mai bine decît noi și toate concesiile parțiale pe care i le-a făcut Cernov, de pildă numai între 6 mai și 2 iulie, cînd a fost vorba de tergi-versarea și ciuntirea diferitelor revendicări țărănești, și cît s-au căznit socialiștii-revoluționari *de dreapta* (Cernov este considerat „centru“ de socialiștii-revoluționari) la congresul țăranilor ³³ și în Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia să-i „potolească“ pe țărani și să-i hrănească cu amînări.

Burghezia se deosebește de mica burghezie prin aceea că, din experiența ei economică și politică, ea a dobîndit capacitatea de a înțelege care sînt condițiile de menținere a „ordinii“ (adică a înrobirii maselor) în orînduirea capitalistă. Burghezii sînt oameni practici, care știu să facă calcule comerciale de mare anvergură, care sînt obișnuiți să trateze și problemele politice dintr-un punct de vedere strict practic, fără să se încreadă în vorbe, știind să ia taurul de coarne.

O Adunare constituantă în Rusia de astăzi va da majoritatea țăranilor care se situează mai la stînga decît socialiștii-revoluționari. Burghezia, care știe asta, nu poate să nu lupte cu cea mai mare hotărîre împotriva convocării grabnice a Adunării constituante. A duce războiul imperialist în spiritul tratatelor secrete încheiate de Nicolaie al II-lea, a susține proprietatea moșierească sau răscumpărarea, toate acestea sînt un lucru imposibil sau nemaipomenit de dificil *în condițiile* existenței Adunării constituante. Războiul nu așteaptă. Lupta de clasă nu

* Este vorba de sindicatele capitaliste. — Nota trad.

așteaptă. Chiar scurtul interval de timp dintre 28 februarie și 21 aprilie a arătat-o clar.

Încă de la începutul revoluției s-au conturat două concepții cu privire la Adunarea constituantă. Socialiștii-revoluționari și menșevicii, îmbibați pînă-n măduva oaselor de iluzii constituționaliste, priveau problema cu credulitatea micului burghez care ignorează lupta de clasă: Adunarea constituantă a fost proclamată, vom avea o Adunare constituantă, și cu asta basta! Ce e în plus vine de la necuratul! Bolșevicii însă spuneau: convocarea Adunării constituante și succesul ei vor fi asigurate numai în măsura în care forțele și puterea Sovietelor se vor întări. Menșevicii și socialiștii-revoluționari au mutat centrul de greutate pe actul juridic: proclamarea, promisiunea, declararea convocării Adunării constituante. Bolșevicii au mutat centrul de greutate pe lupta de clasă: dacă Sovietele vor învinge, convocarea Adunării constituante va fi asigurată; dacă nu, ea nu va fi asigurată.

Așa s-a și întîmplat. Burghezia a dus tot timpul o luptă cînd fățișă, cînd ascunsă, dar continuă și perseverentă împotriva convocării Adunării constituante. Această luptă și-a găsit expresia în dorința de a tergiversa convocarea Adunării constituante pînă la terminarea războiului. Ea și-a găsit expresia într-o serie de tergiversări în ceea ce privește fixarea datei convocării Adunării constituante. Cînd, în sfîrșit, după 18 iunie, la mai bine de o lună de la formarea guvernului de coaliție, data convocării Adunării constituante a fost fixată, un ziar burghez din Moscova a declarat că acest lucru a fost făcut sub influența agitației bolșevicilor. „Pravda“ a reprodus exact citatul din acel ziar.

După 4 iulie, cînd servilismul și intimidarea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor au dus la „victoria“ contrarevoluției, în „Reci“ s-a strecurat o expresie lăconică, dar remarcabilă: „este imposibilă o convocare într-un termen scurt a Adunării constituante!! La 16 iulie în „Volea Naroda“³⁴ și în „Russkaia Volea“³⁵ apare o notă în care se declară că cadeții cer amînarea convocării Adunării constituante sub pretextul „imposibilității“ de a o convoca într-un termen atît de „scurt“, iar menșevicul

Țereteli, care se ploconeste în fața contrarevoluției, consimte, potrivit celor afirmate în notă, la o amânare pînă la 20 noiembrie!

Nu încape îndoială că o astfel de notă nu putea să se strecoare decît împotriva voinței burgheziei. Ei nu-i convin asemenea „demascări“. Dar nu poți ascunde sula-n sac. Contrarevoluția, care după 4 iulie și-a dat frîu liber, se dă de gol. Chiar prima acaparare a puterii de către burghezia contrarevoluționară după 4 iulie este însoțită imediat de o măsură (o măsură foarte serioasă) *împotriva convocării Adunării constituante*.

Aceasta este o realitate. Și e o realitate care dezvăluie zădărnicia iluziilor constituționaliste. Dacă în Rusia nu va avea loc o nouă revoluție, dacă puterea burgheziei contrarevoluționare (a cadeților în primul rînd) nu va fi răsturnată, dacă poporul nu va refuza să mai acorde încredere partidelor socialist-revoluționar și menșevic, partide ale concilierii cu burghezia, Adunarea constituantă sau nu se va mai întruni, sau va fi un loc de „pălăvrăgeală frankfurtiană“³⁶, o adunare neputincioasă și inutilă de mic-burghezi speriați de moarte de război și de perspectiva „boicotării puterii“ de către burghezie, oscilînd neputincioși între eforturile de a governa fără burghezie și teama de a se debarasa de ea.

Problema Adunării constituante este *subordonată* problemei desfășurării și deznodămîntului luptei de clasă dintre burghezie și proletariat. Îmi amintesc că pe „Raboceaia Gazeta“ a luat-o o dată gura pe dinainte, spunînd că Adunarea constituantă va fi o convenție. Este un model de fanfaronadă lipsită de conținut, lamentabilă, demnă de dispreț a lacheilor menșevici ai burgheziei contrarevoluționare. Pentru a nu fi un loc de „pălăvrăgeală frankfurtiană“ sau o Dumă I, pentru a fi o convenție, pentru asta trebuie să îndrăznești, să știi, să ai forța necesară ca să dai lovituri necruțătoare contrarevoluției, iar nu să cazi la înțelegere cu ea. Pentru asta trebuie ca puterea să se afle în mîna clasei celei mai înaintate, mai hotărîte, mai revoluționare din epoca de astăzi. Pentru asta trebuie ca ea să fie sprijinită de întreaga masă a sărăcimii de la orașe și sate (de semiproletari). Pentru

asta e necesară o răfuială necruțătoare cu burghezia contrarevoluționară, adică cu cadeții și cu cadrele superioare ale armatei în primul rînd. Iată care sînt condițiile reale, de clasă, materiale ale Convenției. E de ajuns să enunțăm clar și precis aceste condiții, pentru a ne da seama cît de ridicolă este fanfaronada ziarului „Raboceaia Gazeta“, ce infinit de prostești sînt iluziile constituționaliste pe care și le fac socialiștii-revoluționari și menșevicii în legătură cu Adunarea constituantă în Rusia de astăzi.

II

Biciuind pe „social-democrații“ mic-burghezi din 1848, Marx a înfierat fără cruțare frazeologia lor neînfrînată cu privire la „popor“ și la majoritatea poporului în general³⁷. E un lucru de care e bine să ne amintim atunci cînd examinăm cea de-a doua opinie, cînd facem analiza iluziilor constituționaliste cu privire la „majoritate“.

Pentru ca majoritatea să hotărască într-adevăr în stat, este necesară existența unor condiții reale. Și anume: trebuie instaurată temeinic o ordine de stat, o putere de stat care să dea posibilitatea ca lucrurile să se rezolve după voința majorității și să asigure transformarea acestei posibilități în realitate. Aceasta pe de o parte. Pe de altă parte, e necesar ca această majoritate, prin compoziția ei de clasă, prin raportul de forțe dintre clase în cadrul ei (și în afara ei), să poată duce unită și cu succes carul statului. Pentru orice marxist este clar că aceste două condiții reale joacă un rol hotărîtor în problema majorității poporului și a mersului treburilor statului în concordanță cu voința acestei majorități. Întreaga literatură politică a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor și mai ales întreaga lor comportare politică dovedesc o totală neînțelegere a acestor condiții.

Dacă puterea politică în stat se află în mîna clasei ale cărei interese coincid cu interesele majorității, atunci este posibilă o conducere a statului care să corespundă într-adevăr voinței majorității. Dacă însă puterea politică se află în mîna clasei ale cărei interese vin în contra-

dicție cu interesele majorității, orice guvernare după principiul majorității se transformă inevitabil într-o înșelătorie sau oprimare a acestei majorități. Orice republică burgheză ne oferă sute și mii de exemple de acest fel. În Rusia, burghezia domină atît economicște cît și politicște. Interesele ei, mai ales în timpul războiului imperialist, sînt diametral opuse intereselor majorității. De aceea întreaga esență a problemei, dacă o tratezi din punct de vedere materialist, marxist, și nu din punct de vedere formal-juridic, constă în demascarea acestei contradicții, în lupta împotriva înșelării maselor de către burghezie.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri au arătat, dimpotrivă, cu prisosință care este adevăratul lor rol, acela de instrument de înșelare a maselor (a „majorității“) de către burghezie, de sprijinitori și promotori ai acestei înșelări. Oricît de sinceri ar fi unii dintre socialiștii-revoluționari și menșevici, ideile lor politice fundamentale — că e posibil să te smulgi din războiul imperialist și să ajungi la o „pace fără anexiuni și contribuții“ fără dictatura proletariatului și victoria socialismului, că sînt posibile, fără aceeași condiție, trecerea pămîntului fără răscumpărare în mîna poporului și „controlul“ asupra producției în interesul poporului —, aceste idei fundamentale politice (și economice, firește) ale socialiștilor-revoluționari și menșevicilor nu sînt, în mod obiectiv, decît o autoînșelare mic-burgheză sau, ceea ce este același lucru, o înșelare a maselor (a „majorității“) de către burghezie.

Iată primul și cel mai de seamă „corectiv“ al nostru la modul de a pune problema majorității de către democrații mic-burghezi, de către socialiștii de tip louisblanc-ist, socialiștii-revoluționari și menșevicii: ce valoare are în fond „majoritatea“, cînd, luată ca atare, ea este doar un moment formal, în timp ce material, în realitate, majoritatea este o majoritate a partidelor care transpun în viață înșelarea acestei majorități de către burghezie?

Desigur — și aici trecem la al doilea „corectiv“, la a doua dintre împrejurările fundamentale arătate mai sus —, desigur că această înșelare nu poate fi bine înțeleasă decît dacă explicăm care sînt rădăcinile și semnificația ei de clasă. Ea nu este o înșelare personală, nu este o „trișare“

(ca să ne exprimăm în mod vulgar), ci este o idee înșelătoare, care rezultă din situația economică a clasei. Micul burghez se află într-o asemenea situație economică, condițiile lui de viață sînt de așa natură, încît el nu poate să nu se înșele, el este atras fără voie și inevitabil cînd spre burghezie, cînd spre proletariat. El *nu* poate avea o „linie” independentă *din punct de vedere economic*.

Trecutul îl trage spre burghezie, viitorul spre proletariat. Judecata lui înclină spre cel din urmă, prejudecata (după cunoscuta expresie a lui Marx) spre cea dintîi⁸⁸. Pentru ca majoritatea poporului să poată deveni cu adevărat majoritate în conducerea statului, să servească cu adevărat intereselor majorității, să devină un adevărat chezaș al drepturilor ei etc., pentru asta este necesară o anumită condiție de clasă. Această condiție este: alăturarea majorității micii burghezii, cel puțin în momentul hotărîtor și în locul hotărîtor, la proletariatul revoluționar.

Fără asta, majoritatea este o ficțiune care se poate menține un anumit timp, poate străluci, sclipi, zornăi, poate culege lauri, dar care în mod cu totul inevitabil este sortită falimentului. Așa se prezintă, între altele, falimentul majorității pe care au avut-o socialiștii-revoluționari și menșevicii, faliment care a ieșit la iveală în revoluția rusă în iulie 1917.

Mai departe. Revoluția se deosebește de situația „obișnuită” în stat tocmai prin faptul că problemele litigioase din viața de stat sînt rezolvate prin lupta de clasă și prin lupta maselor care merg pînă la luptă armată. Altfel nu poate fi, din moment ce masele sînt libere și înarmate. Din acest fapt esențial rezultă că în perioade de revoluție nu e suficient să constați „voința majorității” —, nu, *trebuie să te dovedești mai puternic* în momentul hotărîtor, la locul hotărîtor, *trebuie să învingi*. Începînd cu „războiul țărănesc” german din evul mediu și continuînd cu toate marile mișcări și epoci revoluționare, inclusiv cele din 1848 și 1871 și cea din 1905, există nenumărate exemple în

care o minoritate mai organizată, mai conștientă, mai bine înarmată a învins majoritatea, impunându-i voința sa.

F. Engels sublinia în mod expres învățămintele experienței, care sînt într-o anumită măsură comune răscoalei țărănești din secolul al XVI-lea și revoluției din 1848 din Germania, și anume: caracterul dispartat al acțiunilor, lipsa unei centralizări în rîndurile maselor asuprite, provocată de condițiile lor de trai mic-burgheze³⁹. Abordînd problema sub acest aspect, ajungem la aceeași concluzie: simpla majoritate a maselor mic-burgheze nu rezolvă și nu poate rezolva încă nimic, întrucît organizarea, caracterul politic conștient al acțiunilor, centralizarea lor (necesară pentru a obține victoria), toate acestea nu le poate aduce milioanele de mici proprietari agricoli dispersați decît o conducere fie din partea burgheziei, fie din partea proletariatului.

După cum se știe, problemele vieții sociale sînt rezolvate, în cele din urmă, de lupta de clasă în forma ei cea mai accentuată, cea mai acută, și anume războiul civil. Iar în acest război, ca și în oricare altul — ceea ce este de asemenea un fapt cunoscut și pe care nimeni nu-l contestă în principiu —, hotărăște economicul. Extrem de caracteristic și de semnificativ este faptul că atît socialiștii-revoluționari, cît și menșevicii, care „în principiu” nu neagă acest lucru și își dau prea bine seama de caracterul capitalist al Rusiei contemporane, nu se hotărăsc să privească lucid adevărul în față. Ei se tem să recunoască adevărul, și anume: împărțirea oricărei țări capitaliste, inclusiv Rusia, în trei forțe principale, esențiale: burghezia, mica burghezie și proletariatul. Toată lumea vorbește despre prima și a treia, toată lumea le recunoaște. Cea de-a doua forță însă — care constituie tocmai *majoritatea* numerică! — nu vor s-o aprecieze în mod lucid nici economic, nici politic, nici sub raport militar.

Adevărul supără — așa se explică teama socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor de a se ajunge la auto-cunoaștere.

III

Cînd am început să scriu acest mic articol, suspendarea „Pravdei“ era un fapt „accidental“, încă nesancționat de puterea de stat. Acum, după 16 iulie, această putere a suspendat formal „Pravda“.

Privită în perspectivă istorică, în ansamblu, în întregul proces de pregătire și de aplicare a acestei măsuri, suspendarea pune într-o lumină vie „esența constituției“ în Rusia și pericolul iluziilor constituționaliste.

Se știe că partidul cadet, în frunte cu Miliukov și ziarul „Reci“, cere încă din luna aprilie să se treacă la represiuni împotriva bolșevicilor. În cele mai diverse forme, de la articolele tratînd probleme „de stat“ publicate în „Reci“ pînă la exclamațiile repetate ale lui Miliukov „să fie arestați“ ! (Lenin și ceilalți bolșevici), această cerere de a se recurge la represiuni a constituit una din părțile principale, dacă nu chiar partea principală a programului politic al cadeților în revoluție.

Cu mult înainte de acuzația mîrșavă și calomnioasă de spionaj în favoarea germanilor și de primire de bani de la germani, acuzație fabricată de Aleksinski & Co. în iunie-iulie, cu mult înainte de nu mai puțin calomnioasa acuzație de „insurecție armată“ sau „rebeliune“, care este în contradicție cu faptele îndeobște cunoscute și cu documentele publicate, — cu mult înainte de toate acestea, partidul cadet a cerut în mod sistematic, perseverent și continuu să se treacă la represiuni împotriva bolșevicilor. De vreme ce această cerință a fost îndeplinită, ce putem să credem despre cinstea sau capacitatea de a înțelege a oamenilor care uită sau se fac a uita adevărata ei sursă de clasă și de partid ? Cum să nu numim fals dintre cele mai grosolane sau nemaipomenită îngustime în politică faptul că socialiștii-revoluționari și menșevicii se căznesc astăzi să prezinte lucrurile în așa fel ca și cum ar crede că „motivul“ „accidental“ sau „singular“ apărut la 4 iulie ar determina represiunile împotriva bolșevicilor ? Există o limită și în denaturarea adevărurilor istorice incontestabile !

E suficient să facem o comparație între mișcarea de la 20—21 aprilie și cea de la 3—4 iulie pentru a ne convinge imediat de identitatea lor : manifestarea spontană a nemulțumirii, a nerăbdării și revoltei maselor, focuri de armă provocatoare din partea drepte, oameni uciși pe Nevski, urletele calomnioase ale burgheziei și ale cadeților în special că „pe Nevski au tras leniniștii“, o îndârjire și agravare extremă a luptei dintre masa proletară și burghezie, totala dezorientare a partidelor mic-burgheze, socialist-revoluționar și menșevic, marea amplitudine a oscilărilor atât în politică, cât și în problema puterii de stat în general, — toate acestea sînt fapte obiective caracteristice ambelor mișcări. Iar 9—10 și 18 iunie ne înfățișează, sub o altă formă, absolut același tablou de clasă.

Desfășurarea evenimentelor este cît se poate de limpede : creșterea din ce în ce mai accentuată a nemulțumirii, a nerăbdării și a revoltei maselor, ascuțirea din ce în ce mai mare a luptei dintre proletariat și burghezie, în special a luptei pentru influență asupra maselor mic-burgheze, și în legătură cu aceasta cele două mari evenimente istorice care au dus la dependența socialiștilor-revoluționari și menșevicilor față de cadeții contrarevoluționari. Aceste evenimente sînt : guvernul de coaliție de la 6 mai, în care socialiștii-revoluționari și menșevicii s-au dovedit a fi niște slugi ale burgheziei, încurcîndu-se din ce în ce mai rău în tranzacții și înțelegeri cu ea, în miile de „servicii“ pe care i le-au făcut, în tergiversarea unor măsuri revoluționare din cele mai necesare, iar apoi ofensiva pe front. Ofensiva a însemnat inevitabil reînceperea războiului imperialist, o puternică creștere a influenței, a ponderii, a rolului burgheziei imperialiste, răspîndirea pe scară largă a șovinismului în mase, în sfîrșit — last but not least (ultima ca ordine, dar nu ca importanță) —, predarea puterii, la început a celei militare, iar apoi a întregii puteri de stat în mîna vîrfurilor contrarevoluționare ale armatei.

Aceasta este desfășurarea evenimentelor istorice, care, începînd de la 20—21 aprilie pînă la 3—4 iulie, a accen-

tuat și a agravat contradicțiile de clasă și care după 4 iulie a permis burgheziei contrarevoluționare să înfăptuiască ceea ce la 20—21 aprilie se conturase cu toată claritatea : programul și tactica ei, cel mai apropiat țel și mijloacele „decente“ menite să ducă la realizarea țelului.

Nimic nu e mai lipsit de conținut din punct de vedere istoric, mai lamentabil sub aspect teoretic și mai ridicol din punct de vedere practic decât văicărelile mic-burgheze cu privire la 4 iulie (repetate, printre altele, și de L. Martov) : că bolșevicii, prin „aventurismul“ lor, „au reușit“ să-și provoace o înfrângere etc. etc. Toate aceste văicăreli, toate aceste raționamente că „n-ar fi trebuit“ să se participe (la încercările de a imprima nemulțumirii și revoltei cât se poate de legitime a maselor un caracter „pașnic și organizat“ ! !), — înseamnă sau renegare, atunci când pornesc de la bolșevici, sau constituie o manifestare, obișnuită la micul burghez, a obișnuitei sale stări de intimidare și dezorientare. În realitate, mișcarea de la 3—4 iulie a apărut tot atât de inevitabil din mișcarea de la 20—21 aprilie și i-a succedat, așa cum vara succede primăverii. Era datoria indiscutabilă a partidului proletar să rămână alături de mase, străduindu-se să imprime un caracter cât mai pașnic și mai organizat acțiunilor lor juste, iar nu să se dea de o parte, să se spele pe mâini ca Pilat, invocând considerentul pedant că masa nu este organizată pînă la ultimul om și că mișcarea ei duce la excese (ca și cînd la 20—21 aprilie nu s-ar fi produs excese ! ca și cînd ar fi existat în istorie o singură mișcare importantă a maselor în cursul căreia să nu se fi produs excese !).

Iar înfrîngerea bolșevicilor după 4 iulie a decurs cu necesitate istorică din întreaga desfășurare de pînă atunci a evenimentelor tocmai pentru că la 20—21 aprilie masa mic-burgheză și conducătorii ei, socialiștii-revoluționari și menșevicii, nu erau încă legați de ofensivă, nu se încurcaseră încă în „guvernul de coaliție“ prin tot felul de tranzacții cu burghezia, iar la 4 iulie ei s-au legat și s-au încurcat în așa măsură încît nu puteau să nu alunece pe

panta colaborării (la represiuni, la calomnii, la acte de cruzime) cu cadeții contrarevoluționari. La 4 iulie, socialiștii-revoluționari și menșevicii au căzut definitiv în mocișca infectă a contrarevoluției, pentru că ei s-au tot tăvălit în această mocișcă în mai și în iunie, intrând în guvernul de coaliție și aprobând politica de ofensivă.

S-ar părea că, în aparență, ne-am îndepărtat întrucîtva de la tema noastră, de la problema suspendării „Pravdei“, deviind spre problema aprecierii istorice a evenimentelor de la 4 iulie. Dar asta numai în aparență, deoarece una nu poate fi înțeleasă fără alta. Am văzut că suspendarea „Pravdei“, arestările bolșevicilor și celelalte persecuții la care sînt ei supuși nu reprezintă — dacă privim problema în esență și în înlănțuirea evenimentelor — decît transpunerea în fapt a vechiului program al contrarevoluției și al cadeților în special.

Este extrem de instructiv să examinăm acum *cine* anume și prin ce procedee a înfăptuit acest program.

Să reamintim faptele. La 2 și 3 iulie mișcarea crește, masele — revoltate de lipsa de acțiune a guvernului, de scumpete, de ruină economică, de ofensivă — sînt în fierbere. Cadeții joacă după sistemul „cine pierde cîștigă“; ei se retrag, dînd un ultimatum socialiștilor-revoluționari și menșevicilor, lăsîndu-i pe ei, legați de putere, dar lipsiți de ea, să plătească pentru înfrîngere și pentru revolta maselor.

La 2 și 3 iulie bolșevicii caută să împiedice masele să manifesteze. Acest lucru a fost recunoscut *chiar* de un martor de la „Delo Naroda“, care a relatat cele petrecute la 2 iulie în regimentul de grenadieri. La 3 iulie, seara, mișcarea se întinde, depășind orice limite, și bolșevicii redactează un apel în care vorbesc de necesitatea de a imprima mișcării un caracter „pașnic și organizat“. La 4 iulie focurile de armă provocatoare din partea dreptei sporesc numărul jertfelor făcute de salvele trase de ambele părți: trebuie să subliniem că promisiunea Comitetului executiv de a cerceta evenimentele, de a scoate de două ori pe zi buletine etc. etc. a rămas o simplă promisiune!

Socialiștii-revoluționari și menșevicii n-au făcut absolut nimic, ei n-au publicat *nici măcar* lista completă a morților din ambele tabere !!

În noaptea de 4 iulie, bolșevicii au întocmit un apel în care cereau încetarea demonstrațiilor și l-au publicat în aceeași noapte în „Pravda“. Dar în cursul aceleiași nopți încep, în primul rând, să sosească la Petrograd trupele contrarevoluționare (probabil la chemarea sau cu asentimentul socialiștilor-revoluționari și menșevicilor, a Sovietelor lor ; desigur, cu privire la acest punct „delicat“, deși nu există nici o necesitate de a păstra secretul, se păstrează pînă acum cea mai mare și mai strictă tăcere !). În al doilea rând, în aceeași noapte se pornesc pogromurile împotriva bolșevicilor, organizate de detașamentele de iuncheri etc., care acționează evident din ordinul lui Polovțev, comandantul trupelor, și din ordinul marelui stat-major. În noaptea de 4 spre 5 este devastat sediul „Pravdei“, pe 5 și pe 6 este devastată tipografia ei, „Trud“ ; muncitorul Voinov este asasinat în plină zi pentru că a scos din tipografie „Listok Pravdî“, se fac percheziții și arestări de bolșevici, sînt dezarmate regimentele revoluționare.

Cine a dat semnalul la toate acestea ? Nici guvernul și nici Sovietul, ci banda militaristă contrarevoluționară, grupată în jurul marelui stat-major, care acționează în numele „serviciului de contraspionaj“ și folosește acuzațiile fabricate de Pereverzev și Aleksinski pentru „a ațîța furierea“ trupelor etc.

Guvernul este absent, Sovietele sînt absente ; ele tremură pentru propria lor piele, căci le parvin o serie de știri în sensul că s-ar putea să vină cazacii să le zdrobească ! Presa ultrareacționarilor și a cadetilor, care a dus o campanie de calomnii împotriva bolșevicilor, începe o asemenea campanie și împotriva Sovietelor.

Prin întreaga lor politică, socialiștii-revoluționari și menșevicii s-au legat de mîini și de picioare. Fiind legați, ei au chemat trupe contrarevoluționare la Petrograd (sau au tolerat chemarea lor). Iar asta i-a legat și mai tare. Ei s-au rostogolit pînă în fundul dezgustătoarei mocirle con-

trarevoluționare. Ei au dizolvat în mod laș propria lor comisie, numită să cerceteze „cazul“ bolșevicilor. Ei dau în mod mîrșav pe bolșevici pe mîna contrarevoluției. Ei participă, umilindu-se, la înmormîntarea cazacilor uciși, sărutînd astfel mîna contrarevoluționarilor.

Ei sînt niște oameni legați. Ei se află la fundul mocirlei.

Ei se zbat, dînd un portofoliu lui Kerenski, mergînd la Canossa⁴⁰ la cadeți, organizînd „Zemski sobor“ sau „încoronarea“ guvernului contrarevoluționar la Moscova⁴¹. Kerenski îl destituie pe Polovțev.

Dar zbcuciumul rămîne zbcucium, fără să schimbe cu nimic *esența lucrurilor*. Kerenski îl destituie pe Polovțev, dar în același timp definitivează, legiferează *măsurile* lui, politica lui, suspendă „Pravda“, introduce pedeapsa cu moartea pentru soldați, interzice mitingurile pe front, continuă să-i aresteze pe bolșevici (pînă și pe Kollontai!) în conformitate cu programul lui Aleksinski.

„Esența constituției“ din Rusia se conturează uimitor de limpede: ofensiva pe front și coaliția cu cadeții în spatele frontului aruncă pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici în mocirla contrarevoluției. *In fact*, puterea de stat trece în mîna acesteia, în mîna bandei militariste. Kerenski și guvernul Țereteli și Cernov nu sînt *decît un paravan al ei*, ei sînt obligați să legifereze *post-festum* măsurile ei, acțiunile ei, politica ei.

Tîrgul lui Kerenski, Țereteli, Cernov cu cadeții are o importanță secundară, dacă nu e chiar cu totul lipsit de importanță. Indiferent dacă cei care vor cîștiga de pe urma acestui tîrg vor fi cadeții sau dacă Țereteli și Cernov vor mai reuși să se mențină „singuri“, fondul problemei nu se va schimba, faptul esențial, principal, hotărîtor rămînînd cotitura socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor spre contrarevoluție (cotitură la care-i obligă întreaga politică dusă de ei de la 6 mai).

Ciclul de evoluție a partidelor s-a încheiat. Socialiștii-revoluționari și menșevicii s-au rostogolit din treaptă în treaptă, de la „încrederea“ față de Kerenski de la 28 fe-

bruarie pînă la 6 mai, care i-a legat de contrarevoluție, la 5 iulie, cînd s-au rostogolit spre ea pînă la fund.

Acum începe o nouă etapă. Victoria contrarevoluției determină deziluzia maselor față de partidele socialiștilor-revoluționari și menșevicilor și deschide calea pentru trecerea lor la politica de sprijinire a proletariatului revoluționar.

Scris la 26 iulie (8 august) 1917

*Publicat la 4 și 5 august 1917,
în ziarul „Rabocii i Soldat” nr. 11 și 12*

Se tipărește după manuscris

ÎNCEPUTUL BONAPARTISMULUI

Cea mai mare și mai fatală greșeală pe care ar fi putut să o comită marxiștii acum, după formarea guvernului lui Kerenski, Nekrasov, Avksentiev & Co.⁴², ar fi fost să ia vorbele drept fapte, aparența înșelătoare drept esență sau în genere drept un fapt serios.

Să lăsăm această îndeletnicire menșevicilor și socialiștilor-revoluționari, care au ajuns să joace rolul de bufoni pe lângă bonapartistul Kerenski. Oare nu este o bufonerie atunci când Kerenski, în mod vădit la ordinul cadeților, instituie un soi de directorat secret, format din el, Nekrasov, Tereșcenko și Savinkov, nu pomenește nimic despre Adunarea constituantă și în general despre declarația de la 8 iulie⁴³, adresează populației un apel în care proclamă uniunea sacră între clase, încheie pe baza unor condiții necunoscute de nimeni un acord cu Kornilov, care a dat cel mai impertinent ultimatum, continuă politica arestărilor scandaloase și revoltătoare, în vreme ce alde Cernov, Avksentiev și Țereteli se țin de frazeologie și pozează?

Oare nu este o bufonerie când Cernov, în timpuri ca acestea, îl cheamă pe Miliukov la arbitraj, când Avksentiev declamă pe tema nevalabilității punctului de vedere îngust de clasă, când Țereteli și Dan fac să fie adoptate de Comitetul Executiv Central al Sovietelor rezoluții, pline de fraze fără nici un conținut, care evocă cele mai rele timpuri, timpurile când Duma I cadetă era neputincioasă în fața țarismului?

După cum în 1906 cadeții au prostituat prima adunare a reprezentanților poporului din Rusia, reducînd-o la o jalnică vorbărie în fața contrarevoluției țariste, care se consolida, tot astfel și socialiștii-revoluționari și menșevicii au prostituat în 1917 Sovietele, transformîndu-le într-un lamentabil loc de palavrageală în timp ce contra-revoluția bonapartistă se consolida.

Guvernul Kerenski este, fără îndoială, guvernul care marchează primii pași ai bonapartismului.

Avem de-a face aici cu trăsătura istorică fundamentală a bonapartismului: manevrarea puterii de stat, care se sprijină pe clica militaristă (pe cele mai înrăite elemente din armată), între două clase și forțe dușmane care se echilibrează mai mult sau mai puțin una pe alta.

Lupta de clasă dintre burghezie și proletariat s-a ascuțit pînă la ultima limită: atît la 20—21 aprilie, cît și la 3—5 iulie țara a fost la un pas de războiul civil. Această condiție social-economică nu reprezintă ea un teren clasic pentru bonapartism? La această condiție se mai adaugă și altele, cu totul înrudite; burghezia tună și fulgeră împotriva Sovietelor, dar ea nu are încă puterea ca să le dizolve dintr-o dată, iar Sovietele, prostituate de domnii Tereteli, Cernov & Co., nu mai au putere pentru a opune o rezistență serioasă burgheziei.

Moșierii și țărănimea sînt de asemenea pe picior de război civil: țărani cer pămînt și libertate, ei pot fi — dacă pot fi — struniți numai de un guvern bonapartist, în stare să facă cele mai nesăbuite promisiuni tuturor claselor și să nu îndeplinească nici una.

Adăugați la aceasta momentul înfrîngerilor militare provocate de aventura ofensivei, cînd frazele despre salvarea patriei (fraze care ascund dorința de a salva programul imperialist al burgheziei) sînt foarte des vehiculate, și veți avea un tablou cît se poate de complet al condițiilor social-politice ale bonapartismului.

Să nu ne lăsăm deci înșelați de vorbe. Să nu ne lăsăm induși în eroare de faptul că ceea ce vedem acum sînt abia primii pași ai bonapartismului. Tocmai acești primi pași trebuie să știi să-i descoperi pentru a nu te pomeni în situația ridicolă a filistinului obtuz, care se văicărește

la al doilea pas, cînd el însuși a fost acela care a înlesnit pe primul.

Căci numai filistinism obtuz ar fi acum iluziile constituționaliste că, de pildă, actualul guvern este, poate, mai de stînga decît toate cele precedente (vezi „Izvestiia“⁴⁴), sau că o critică binevoitoare a Sovietelor poate îndrepta greșelile guvernului, sau că arestările arbitrare și suspendarea ziarelor au fost cazuri izolate și este de sperat că ele nu se vor mai repeta, sau că Zarudnîi este un om cinstit și că în Rusia republicană și democratică este posibilă o judecată dreaptă, în fața căreia trebuie să se prezinte oricine etc. etc.

Stupiditatea acestor iluzii filistine constituționaliste este prea evidentă ca să merite să insistăm în a le combate.

Nu, lupta împotriva contrarevoluției burgheze cere luciditate și știința de a vedea și a spune ceea ce se petrece.

În Rusia, bonapartismul nu este un fapt întîmplător, ci un produs firesc al dezvoltării luptei de clasă într-o țară mic-burgheză cu un capitalism considerabil dezvoltat și cu un proletariat revoluționar. Etape istorice ca 20—21 aprilie, 6 mai, 9—10 iunie, 18—19 iunie, 3—5 iulie sînt jaloane care arată în mod concret cum s-a desfășurat pregătirea bonapartismului. Ar fi cea mai mare greșeală să se creadă că bonapartismul este exclus în condițiile democrației. Tocmai dimpotrivă, tocmai în aceste condiții (istoria Franței a confirmat-o de două ori), bonapartismul apare atunci cînd există o anumită corelație între clase și lupta lor.

Dar a recunoaște inevitabilitatea bonapartismului nu înseamnă nicidecum a uita de inevitabilitatea falimentului lui.

Dacă vom spune *numai* că în Rusia se constată un triumf vremelnic al contrarevoluției, aceasta va fi ceva evaziv.

Dacă vom analiza apariția bonapartismului și, privind fără frică adevărul în față, vom spune clasei muncitoare și întregului popor că începutul bonapartismului este un fapt, vom pune astfel bazele unei lupte pentru răsturnarea bonapartismului, luptă grea și perseverentă, care se

va desfășura pe un plan politic larg și se va bizui pe interese profunde de clasă.

Bonapartismul rus din 1917 se deosebește de începutul bonapartismului francez din 1799 și 1849 printr-o serie de condiții, ca, de pildă, aceea că nici o sarcină fundamentală a revoluției nu a fost rezolvată. Lupta pentru rezolvarea problemei agrare și a problemei naționale abia se încinge.

Cadeții contrarevoluționari și Kerenski, care nu este decît un pion în mîna lor, nu pot nici să convoace Adunarea constituantă la data fixată, nici să amîne convocarea ei fără să adîncească revoluția și într-un caz și în celălalt. Iar catastrofa la care duce prelungirea războiului imperialist se apropie mereu cu o și mai mare forță și repeziciune decît pînă acum.

Detășamentele înaintate ale proletariatului din Rusia au știut să iasă din evenimentele din iunie și iulie fără pierderi masive. Partidul proletariatului are deplina posibilitate de a-și alege în așa fel tactica și forma sau formele de organizare, încît persecuțiile neașteptate (neașteptate!) ale bonapartiștilor să nu-i poată în nici un caz pune în pericol existența sau să-l împiedice de a adresa în mod sistematic cuvîntul său poporului.

Partidul să spună clar și răspicat poporului tot adevărul : noi ne aflăm la începutul bonapartismului ; „noul” guvern al lui Kerenski, Avksentiev & Co. nu este decît un paravan pentru camuflarea cadeților contrarevoluționari și a clicii militariste, care au puterea în mînă ; poporul nu va avea pace, țărani nu vor căpăta pămînt, muncitorii nu vor căpăta ziua de muncă de 8 ore, cei înfometaji nu vor avea pîine fără lichidarea totală a contrarevoluției, — partidul să spună toate acestea, și fiecare pas în dezvoltarea evenimentelor va confirma că el are dreptate.

Rusia a străbătut cu o mare repeziciune întreaga epocă în care majoritatea poporului s-a încrezut în partidele mic-burgeze socialist-revoluționar și menșevic. Și acum majoritatea maselor muncitoare a și început să plătească scump această credulitate.

După toate semnele, evenimentele continuă să se precipite, și țara se apropie de o altă epocă, în care majoritatea oamenilor muncii vor fi nevoiți să-și încredințeze soarta proletariatului revoluționar. Proletariatul revoluționar va lua puterea, va începe revoluția socialistă, va atrage la revoluție — cu toate dificultățile și cu toate eventualele zigzaguri în dezvoltarea ei — pe proletarii tuturor țărilor înaintate și va înfrânge și războiul, și capitalismul.

„Rabocii i Soldat” nr. 6
din 29 iulie 1917

Se tipărește după textul
apărut în ziar

INVĂȚĂMINTELE REVOLUȚIEI

Scris la sfârșitul lunii iulie 1917 ;
postfața — la 6 (19) septembrie 1917

Publicat la 12 și 13 septembrie
(30 și 31 august) 1917, în ziarul
„Rabocii” nr. 8 și 9
Semnat : în nr. 8 — *N — k o v*,

în nr. 9 — *N. L e n i n*

Postfața a fost publicată
în 1917, în broșura :

N. Lenin, „Invățămintele
revoluției”, II, ed. „Priboi”

Se tipărește după textul
apărut în broșură

O revoluție înseamnă o cotitură bruscă în viața uriașelor mase ale poporului. Atîta timp cît o asemenea cotitură nu a devenit iminentă, nu poate avea loc o adevărată revoluție. Și după cum orice cotitură în viața unui om îl învață multe, îl face să treacă prin multe și să simtă multe, tot așa și revoluția dă unui întreg popor, într-un răstimp scurt, învățăminte dintre cele mai prețioase și mai pline de conținut.

În cursul unei revoluții, milioane și zeci de milioane de oameni învață într-o săptămîină mai mult decît într-un an de viață obișnuită, somnolentă. Căci la o cotitură bruscă, în viața unui întreg popor apar cît se poate de limpede scopurile pe care le urmăresc diferitele clase ale poporului, forțele de care dispun ele, mijloacele prin care acționează.

Fiecare muncitor, soldat, țăran conștient trebuie să cugete cu stăruință la învățămintele revoluției ruse, mai ales acum, la sfîrșitul lunii iulie, cînd vedem limpede că prima etapă a revoluției noastre a luat sfîrșit printr-un eșec.

I

Să vedem, așadar, ce au vrut să obțină masele de muncitori și țărani săvîrșind revoluția. Ce au așteptat ele de la revoluție? Se știe că ele au așteptat libertate, pace, pîine, pămînt.

Dar ce se întîmplă acum?

În locul libertății începe să fie restabilită samavolnicia de altădată. Este introdusă pedeapsa cu moartea pentru soldații de pe front⁴⁵, țărani sînt dați în judecată pentru că iau în stăpînire cu de la sine putere pămînturile moșierești. Tipografiile ziarelor muncitorești sînt devastate. Ziarele muncitorești sînt interzise fără nici o hotărîre judecătorească. Bolșevicii sînt arestați de cele mai multe ori fără să li se aducă nici o acuzație sau în baza unor acuzații vădit calomnioase.

Ni se va obiecta, probabil, că prigoana împotriva bolșevicilor nu este o încălcare a libertății, căci nu sînt prigonite decît unele persoane cărora li se aduc anumite acuzații. O asemenea obiecție constituie însă un neadevăr vădit : cum sînt posibile devastarea unei tipografii și interzicerea unor ziare pentru delictele unor persoane izolate, chiar dacă aceste acuzații ar fi fost stabilite și confirmate de justiție ? Altceva ar fi dacă guvernul ar declara prin lege drept subversiv întregul partid al bolșevicilor, înseși orientarea și concepțiile acestora. Dar oricine știe că guvernul unei Rusii libere n-ar fi putut face și nici n-a făcut așa ceva.

Ceea ce demască în special caracterul calomnios al acuzațiilor aduse bolșevicilor este faptul că ziarele moșierilor și ale capitaliștilor au înjurat cu violență pe bolșevici pentru lupta dusă de ei împotriva războiului, împotriva moșierilor și capitaliștilor, cerînd fățiș arestarea și urmărirea bolșevicilor chiar atunci cînd încă nu fusese fabricată nici o acuzație împotriva vreunui bolșevic.

Poporul vrea pace. Iar guvernul revoluționar al Rusiei libere a dezlănțuit un nou război de cotropire, în baza aceluiași tratate secrete încheiate de fostul țar Nicolaie al II-lea cu capitaliștii englezi și francezi, avînd drept scop jefuirea altor popoare de către capitaliștii ruși. Aceste tratate secrete n-au fost publicate nici pînă în ziua de azi. Guvernul Rusiei libere a reușit să se strecoare prin diferite subterfugii și nu a mai propus o pace dreaptă tuturor popoarelor.

Nu e pîine. Foametea ne amenință iarăși. Toată lumea vede cum capitaliștii și bogătașii fură statul fără rușine la furniturile militare (războiul costă acum poporul

50 000 000 de ruble zilnic), că ei realizează profituri nemaipomenite de pe urma prețurilor ridicate, și nu s-a făcut absolut nimic pentru ca muncitorii să țină o evidență serioasă a producției și a repartiției ei. Capitaliștii devin din ce în ce mai insolenți, aruncînd pe muncitori în stradă, și asta într-o vreme în care poporul suferă din pricina lipsei de mărfuri.

Imensa majoritate a țăranilor au declarat sus și tare, într-un mare număr de congrese, că ei consideră proprietatea moșierească asupra pămîntului ca o nedreptate și un jaf. Iar guvernul, care își zice revoluționar și democratic, îi duce de nas pe țărani de luni de zile și-i înșală cu promisiuni și amînări. Luni de zile capitaliștii nu l-au lăsat pe ministrul Cernov să legifereze interzicerea vînzărilor și cumpărărilor de pămînt. Iar atunci cînd legea a fost, în sfîrșit, promulgată, capitaliștii au pornit împotriva lui Cernov o murdară și calomnioasă campanie de ațîțări, pe care o continuă și acum. Guvernul a ajuns la o asemenea insolență în apărarea moșierilor, încît începe să dea în judecată pe țăranii care iau în stăpînire „cu de la sine putere“ pămînturile.

Țăranii sînt duși de nas, fiind sfătuiți să aștepte pînă la Adunarea constituantă, a cărei convocare capitaliștii au amînat-o într-una. Acum, cînd ea a fost fixată, datorită presiunii bolșevicilor, pentru 30 septembrie, capitaliștii urlă în gura mare că termenul este „imposibil“ de scurt, cerînd amînarea convocării Adunării constituante... Cei mai influenți membri ai partidului capitaliștilor și moșierilor, ai partidului „cadeților“ sau ai partidului „libertății poporului“ fac propagandă pe față, ca, de pildă, Panina, pentru amînarea convocării Adunării constituante pînă la terminarea războiului.

Așteaptă cu pămîntul pînă la Adunarea constituantă. Așteaptă cu convocarea Adunării constituante pînă la terminarea războiului. Așteaptă cu terminarea războiului pînă la victoria deplină. Așa stau lucrurile. Capitaliștii și moșierii, avînd majoritatea în guvern, își bat joc în mod fățiș de țărani.

II

Cum de s-a putut întâmpla una ca asta într-o țară liberă, după răsturnarea puterii țariste ?

Într-o țară care nu e liberă, poporul este guvernat de țar și de un mănunchi de moșieri, capitaliști și funcționari nealeși de nimeni.

Într-o țară liberă, poporul este guvernat numai de aceia pe care îi alege el însuși în acest scop. În alegeri, poporul se împarte în partide, și, de obicei, fiecare clasă a populației își alcătuiește un partid al ei propriu, de pildă : moșierii, capitaliștii, țăranii, muncitorii își alcătuiesc fiecare partidul lor. De aceea, în țările libere poporul este guvernat prin luptă fățișă între partide și printr-o liberă înțelegere între ele.

După răsturnarea puterii țariste la 27 februarie 1917, Rusia a fost guvernată timp de aproape 4 luni ca o țară liberă, adică pe calea luptei fățișe dintre partide liber formate și a liberei înțelegeri între ele. Pentru a înțelege dezvoltarea revoluției ruse, lucrul cel mai de seamă este deci să cercetăm care au fost principalele partide, interesele căror clase le-au apărat ele, care au fost relațiile reciproce dintre toate aceste partide.

III

După răsturnarea puterii țariste, puterea de stat a trecut în mâna primului guvern provizoriu. El era format din reprezentanții burgheziei, adică din capitaliști, căroro li s-au alăturat și moșierii. Partidul „cadet“, principalul partid al capitaliștilor, ocupa primul loc ca partid de guvernământ și guvernamental al burgheziei.

Nu întâmplător puterea a încăput pe mâna acestui partid, deși, firește, nu capitaliștii au fost aceia care au luptat împotriva trupelor țariste, nu ei și-au vărsat sîngele pentru cucerirea libertăților, ci muncitorii și țăranii, marinarii și soldații. Puterea a încăput pe mâna partidului capitaliștilor pentru că această clasă avea în mînă puterea pe care ți-o dau avuția, organizarea și cunoștințele. În perioada de după 1905 și îndeosebi în cursul războiului,

clasa capitaliștilor și a moșierilor, strâns legați de ei, a înregistrat în Rusia cele mai numeroase succese pe tărîmul organizării sale.

Partidul cadet a fost întotdeauna un partid monarhist, și în 1905, și în perioada dintre 1905 și 1917. După victoria repurtată de popor împotriva tiraniei țariste, el s-a declarat partid republican. Experiența istoriei ne arată că, atunci cînd poporul învinge monarhia, partidele capitaliștilor se declară întotdeauna republicane numai și numai pentru a păstra privilegiile capitaliștilor și atotputernicia acestora asupra poporului.

În vorbe, partidul cadet se declară pentru „libertatea poporului“. În fapt, el este pentru capitaliști, și toți moșierii, toți monarhiștii și ultrareacționarii au trecut imediat de partea lui. Dovadă — presa și alegerile. Toate ziarele burgheze și toată presa ultrareacționară au început după revoluție să cînte la unison cu cadeții. Toate partidele monarhiste, necutezînd să se manifeste fățiș, au sprijinit în alegeri, la Petrograd de pildă, partidul cadet.

Reușind să pună mîna pe putere în stat, cadeții și-au îndreptat toate eforturile în direcția continuării războiului de jaf și de cotropire început de țarul Nicolaie al II-lea, care încheiase tratate secrete prădalnice cu capitaliștii englezi și francezi. Prin aceste tratate se făgăduiește capitaliștilor ruși că, în cazul cînd vor repurta victoria, ei vor anexa Constantinopolul, Galiția, Armenia etc. Cît privește poporul, guvernul cadeților caută să se strecoare prin manevre și promisiuni deșarte, amînînd pînă la convocarea Adunării constituante rezolvarea problemelor importante și de interes vital pentru muncitori și țărani, fără să fixeze data convocării ei.

Profitînd de libertate, poporul a început să se organizeze în mod de sine stătător. Principala organizație a muncitorilor și țăranilor, care alcătuiesc covîrșitoarea majoritate a populației din Rusia, erau Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor. Aceste Soviete au început să se formeze încă în timpul revoluției din februarie și, în cîteva săptămîni, în cele mai multe dintre

marile orașe și în numeroase județe din Rusia, toți oamenii conștienți și înaintați din rîndurile clasei muncitoare și ale țărănimii erau grupați în Soviete.

Alegerile în Soviete se făceau în mod cu totul liber. Sovietele erau adevărate organizații ale maselor poporului, ale muncitorilor și țăranilor. Ele erau adevărate organizații ale imensei majorități a poporului. Muncitorii și țărani îmbrăcați în haină militară erau înarmați.

E de la sine înțeles că Sovietele puteau și trebuiau să ia în mîna lor toată puterea de stat. Pînă la convocarea Adunării constituante, ar fi trebuit să nu existe nici o altă putere în stat în afară de puterea Sovietelor. Numai atunci ar fi devenit revoluția noastră o revoluție cu adevărat populară, cu adevărat democratică. Numai atunci masele muncitoare, care vor cu adevărat pacea, care cu adevărat nu sînt interesate în războiul de cotropire, ar fi putut trece ferm și hotărît la aplicarea unei politici care să pună capăt războiului de cotropire și să aducă pacea. Numai atunci muncitorii și țărani ar fi putut ține în frîu pe capitaliști, care cîștigă averi fabuloase „de pe urma războiului“ și care au dus țara la un dezastru economic și foamete. Dar în cadrul Sovietelor numai o minoritate a deputaților se situa de partea partidului muncitorilor revoluționari, al social-democraților bolșevici, care cereau trecerea întregii puteri de stat în mîna Sovietelor. Majoritatea deputaților din Soviete se situa însă de partea partidului social-democraților menșevici și a partidului socialiștilor-revoluționari, care erau împotriva trecerii puterii în mîna Sovietelor. În loc să ceară răsturnarea guvernului burghez și înlocuirea lui printr-un guvern al Sovietelor, aceste partide militau pentru sprijinirea guvernului burghez și pentru o înțelegere cu el, pentru formarea unui guvern de coaliție. Această politică de înțelegere cu burghezia, promovată de partidele socialist-revoluționar și menșevic, în care se încredea majoritatea populației, formează conținutul esențial al întregii desfășurări a revoluției în cele 5 luni ce s-au scurs de la începutul ei.

IV

Să vedem în primul rînd cum a evoluat această politică de conciliere a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor cu burghezia, iar apoi să căutăm explicația faptului că majoritatea poporului le-a acordat încredere acestora.

V

Politica de conciliere cu capitaliștii, promovată de menșevici și de socialiștii-revoluționari, s-a manifestat, sub diferite forme, în toate perioadele revoluției ruse.

La sfîrșitul lunii februarie 1917, îndată ce poporul a reperțat victoria și puterea țaristă a fost răsturnată, guvernul provizoriu al capitaliștilor a cooptat pe Kerenski în calitate de „socialist”. În realitate însă, Kerenski n-a fost niciodată socialist, el a fost doar trudovic și a început să figureze în rîndurile „socialiștilor-revoluționari” abia în martie 1917, cînd faptul acesta nu mai prezenta nici o primejdie și nu era lipsit de avantaje. Prin Kerenski, care era vicepreședinte al Sovietului din Petrograd, guvernul provizoriu al capitaliștilor a încercat fără zăbavă să-și atașeze Sovietul și să-l domesticească. Sovietul, adică socialiștii-revoluționari și menșevicii, care predominau în cadrul lui, s-a lăsat domesticit, consimțind, imediat după crearea guvernului provizoriu al capitaliștilor, „să-l sprijine” „în măsura” în care el își va îndeplini promisiunile.

Sovietul se considera drept un organ de verificare, de control al actelor guvernului provizoriu. Conducătorii Sovietului au instituit așa-numita „comisie de contact”, o comisie care trebuia să țină legătură cu guvernul⁴⁶. În comisia de contact, conducătorii socialiști-revoluționari și menșevici ai Sovietului duceau în permanență tratative cu guvernul capitaliștilor aflîndu-se, de fapt, în situația unor miniștri fără portofoliu sau a unor miniștri neoficiali.

Această stare de lucruri a dăinuit toată luna martie și aproape toată luna aprilie. Capitaliștii tărăgănau lucrurile și recurgeau la tot soiul de subterfugii, căutînd să cîștige timp. Guvernul capitaliștilor n-a făcut în tot acest timp nici un pas mai important în direcția dezvoltării

revoluției. Guvernul n-a făcut absolut nimic nici pentru a-și îndeplini sarcina lui directă — convocarea Adunării constituante; el n-a pus chestiunea în fața organizațiilor locale și n-a creat nici măcar o comisie centrală care să efectueze lucrările pregătitoare. De un singur lucru a avut el grijă: să reînnoiască în secret tratatele internaționale tîlhărești încheiate de țară cu capitaliștii din Anglia și din Franța, să frîneze cît mai prudent și mai pe neobservate revoluția, să făgăduiască totul și să nu îndeplinească nimic. Socialiștii-revoluționari și menșevicii au jucat în „comisia de contact“ rolul unor prostănaci, care se lasă hrăniți cu fraze sforăitoare, cu făgăduieli, cu veșnicul „mîine“. Ca și corbul din cunoscuta fabulă, socialiștii-revoluționari și menșevicii se lăsau măguliți, ascultînd cu plăcere asigurările capitaliștilor că ei acordă o înaltă prețuire Sovietelor și că nu fac nici un pas fără ele.

În realitate însă, timpul trecea, iar guvernul capitaliștilor nu a făcut absolut nimic pentru revoluție. În schimb, el a izbutit, împotriva revoluției, să reînnoiască în acest răstimp tratatele secrete tîlhărești sau, mai bine zis, să le confirme și să le „reînvie“ prin tratative suplimentare, tot atît de secrete, cu diplomații imperialismului anglo-francez. Împotriva revoluției, el a izbutit să pună în acest răstimp bazele unei organizații contrarevoluționare a generalilor și a ofițerilor din armata de operații (sau cel puțin ale unei apropieri între ei). Împotriva revoluției, el a reușit să pună bazele organizării industriașilor, fabricanților, proprietarilor de uzine, care, sub presiunea muncitorilor, fuseseră siliți să facă o concesie după alta, dar care în același timp începeau să saboteze producția, să pregătească sistarea ei, așteptînd doar momentul potrivit.

Dar organizarea muncitorilor și țăranilor înaintați în Soviete progrese neconținut. Cei mai buni oameni din rîndul claselor asuprite simțeau că guvernul, cu toată înțelegerea încheiată cu Sovietul din Petrograd, cu toată elocvența oratorică a lui Kerenski, cu toată „comisia de contact“, rămîne un dușman al poporului, un dușman al revoluției. Masele simțeau că, dacă rezistența capitaliștilor

nu va fi sfârșită, cauza păcii, cauza libertății, cauza revoluției va fi iremediabil pierdută. Nerăbdarea și îndârjirea maselor creșteau.

VI

Ea a răbufnit la 20—21 aprilie. Mișcarea a izbucnit spontan, fără să fi fost pregătită de nimeni. Era o mișcare atît de categoric antiguvernamentală, încît un regiment înarmat a pornit la palatul Mariinski să aresteze pe miniștri. A devenit cît se poate de limpede pentru toți că guvernul nu se mai poate menține. Sovietele puteau (și trebuiau) să ia puterea în mîna lor, căci n-ar fi întîmpinat nici cea mai mică împotrivire din partea nimănu-i. În loc de asta, socialiștii-revoluționari și menșevicii au susținut guvernul capitaliștilor, gata să se prăbușească, încurcîndu-se și mai mult în mrejele politicii lor de conciliere cu acesta, ba au întreprins pași și mai fatali, care duceau revoluția la pieire.

Revoluția instruieste toate clasele cu o rapiditate și o profunzime imposibile în vremuri obișnuite, de pace. Capitaliștii, mai bine organizați și mai experimentați în domeniul luptei de clasă și al politicii, au învățat mai repede decît ceilalți. Văzînd că guvernul este în situația de a nu se mai putea menține, ei au recurs la un procedeu uzitat, după 1848, timp de decenii de capitaliștii din alte țări, în scopul prostirii, dezbinării și slăbirii muncitorilor. Acest procedeu este un guvern așa-zis „de coaliție“, adică un guvern format în comun de burghezie și de transfugi ai socialismului.

În țări în care libertatea și democrația ca și o mișcare muncitorească revoluționară există de multă vreme, cum sînt Anglia și Franța, capitaliștii au folosit acest procedeu în multe rînduri și cu mult succes. Intrînd în guvernele burgheziei, liderii „socialiști“ se dovedeau în mod inevitabil niște oameni de paie, păpuși, paravane pentru capitaliști, instrumente de înșelare a muncitorilor. Capitaliștii „democrați și republicani“ din Rusia au recurs și ei la același procedeu. Socialiștii-revoluționari și menșevicii s-au lăsat deîndată trași pe sfoară, astfel încît la 6 mai gu-

vernul „de coaliție“ cu Cernov, Țereteli & Co. a devenit fapt.

Prostănacii din partidele socialist-revoluționar și menșevic, încântați de sine, jubilau, scâldându-se în razele gloriei ministeriale a liderilor lor. Capitaliștii își frecau mâinile de satisfacție, căci dobândiseră ajutor împotriva poporului în „conducătorii Sovietelor“, care le făgăduiseră să sprijine „acțiunea ofensivă pe front“, adică reînceperea războiului imperialist, prădalnic, care se oprise pentru un timp. Capitaliștii știau prea bine cât de neputincioși sînt acești lideri înfumurați, știau că făgăduielile burgheziei referitoare la control și chiar la organizarea producției, la politica de pace etc. n-aveau să fie aduse niciodată la îndeplinire.

Ceea ce s-a și întîmplat. A doua fază a dezvoltării revoluției, între 6 mai și 9 sau 18 iunie, a confirmat întru totul socotelile capitaliștilor referitoare la ușurința cu care pot fi prostiți socialiștii-revoluționari și menșevicii.

În timp ce Peșehonov și Skobelev se amăgeau pe sine și amăgeau și poporul prin fraze sforăitoare că se vor lua capitaliștilor profiturile în proporție de 100%, că „rezistența acestora este înfrîntă“ etc., — capitaliștii se consolidau necontenit. În realitate, în acest timp nu s-a întreprins nimic, dar absolut nimic pentru a pune frîu capitaliștilor. Miniștrii recrutați dintre transfugii socialismului se dovedeau niște unelte vorbitoare, menite să abată atenția claselor asuprite, în timp ce întregul aparat de conducere a statului rămînea în fapt în mîna birocrăției (a funcționărimii) și a burgheziei. Faimosul Palcinski, ministru adjunct al industriei, a fost un reprezentant tipic al acestui aparat, care a frînat luarea oricăror măsuri împotriva capitaliștilor. Miniștrii pălăvrăgeau, și totul rămînea cum fusese înainte.

În lupta împotriva revoluției, burghezia s-a servit în special de ministrul Țereteli. El a fost trimis „să potolească“ Kronstadtul atunci cînd revoluționarii din localitate au mers atît de departe cu îndrăzneala, încît au înlocuit pe comisarul numit de la centru. Burghezia a pornit în ziarele ei o campanie zgomotoasă, furibundă și în-

verșunată de minciuni, de calomnii și de ațîțări împotriva Kronstadtului, acuzîndu-l că vrea „să se separe de Rusia“, repetînd de mii de ori, în fel și chip, această absurditate și altele de același fel, băgînd în sperieți mica burghezie și pe filistini. Țereteli, reprezentant tipic al filistinismului obtuz și înspăimîntat, s-a lăsat prins mai „de bunăvoie“ decît oricine în mrejele campaniei burgheze de ațîțări, s-a pus „să reprime și să pacifice“ Kronstadtul, cu mai mult zel decît toți, neînțelegînd că îndeplinește rolul de lacheu al burgheziei contrarevoluționare. El a servit astfel ca instrument în vederea încheierii unui „acord“ cu Kronstadtul revoluționar, conform căruia comisarul acestui oraș nu era pur și simplu numit de guvern, ci ales la Kronstadt și *confirmat* de guvern. Iată cu ce jalnice compromisuri își pierdeau vremea miniștrii transfugi din lagărul socialismului în lagărul burgheziei.

Oriunde un ministru burghez nu putea să apară pentru a lua apărarea guvernului, în fața muncitorilor revoluționari sau în Soviete, apărea (mai bine zis: era trimis de burghezie) un ministru „socialist“, Skobelev, Țereteli, Cernov etc., care îndeplinea cu conștiinciozitate treaba burgheziei, făcînd tot ce se poate pentru a apăra guvernul, scoțînd basma curată pe capitaliști și înșelînd poporul prin promisiuni, promisiuni și iar promisiuni, îndemnîndu-l să aibă răbdare, răbdare și iar răbdare.

Ministrul Cernov era ocupat mai ales cu tocmeala cu colegii lui burghezi: chiar pînă în iulie, pînă la noua „criză a puterii“, survenită atunci în urma mișcării din 3 și 4 iulie, pînă la retragerea cadeților din guvern, ministrul Cernov își consacra tot timpul unei acțiuni utile, interesante și corespunzînd întru totul intereselor poporului, și anume aceea de „a convinge“ pe colegii săi burghezi, apelînd la conștiința lor, ca ei să se declare de acord măcar cu interzicerea tranzacțiilor de vînzare și cumpărare a pămîntului. Această suspendare a fost făgăduită țăranilor în mod solemn la Congresul (Sovietul) pe întreaga Rusie al deputaților țăranilor care s-a ținut la Petrograd. Dar făgăduiala a rămas o simplă făgăduială. Cernov n-a putut-o realiza nici în mai, nici în iunie, pînă cînd valul

revoluționar din 3—4 iulie, izbucnire spontană, care a coincis cu retragerea cadeților din guvern, a făcut posibilă realizarea acestei măsuri. Dar și atunci ea s-a dovedit a fi o măsură izolată, incapabilă să aducă îmbunătățiri serioase în lupta pentru pământ dusă de țărănime împotriva moșierilor.

În acest timp, pe front, misiunea contrarevoluționară, imperialistă a reînceperii războiului imperialist cotropitor, misiune pe care Gucikov, cel urât de popor, n-o putuse îndeplini, era îndeplinită cu un strălucit succes de „democratul revoluționar“ Kerenski, proaspătul membru al partidului socialist-revoluționar. El se îmbăta cu propria sa elocvență, imperialiștii îl tămâiau, manevrându-l ca pe un pion, era lingușit, divinizat, — toate acestea pentru că slujea cu credință și cu devotament pe capitaliști, convingând „trupele revoluționare“ să accepte reînceperea războiului pentru îndeplinirea tratatelor încheiate între țarul Nicolaie al II-lea și capitaliștii din Anglia și Franța, pentru cucerirea Constantinopolului și Lvovului, Erzerumului și Trapezundei de către capitaliștii ruși.

Astfel s-a desfășurat a doua fază a revoluției ruse, faza dintre 6 mai și 9 iunie. Burghezia contrarevoluționară s-a consolidat sub scutul și ocrotirea miniștrilor „socialiști“ și și-a pregătit ofensiva atât împotriva dușmanului extern, cât și împotriva celui intern, adică împotriva muncitorilor revoluționari.

VII

Partidul muncitorilor revoluționari, partidul bolșevic, pregătea pentru ziua de 9 iunie o demonstrație la Petrograd, pentru ca nemulțumirea și indignarea maselor, care creșteau nestăvilite, să-și găsească o expresie organizată. Liderii socialiști-revoluționari și menșevici, încurcați în acordurile cu burghezia, legați de politica imperialistă de ofensivă, au fost cuprinși de spaimă simțind că-și pierd influența în mase. Împotriva demonstrației a izbucnit un cor de urlete, care i-au reunit de astădată pe cadeții contrarevoluționari, pe socialiștii-revoluționari și pe menșe-

vici. Sub conducerea acestora, ca urmare a politicii lor de conciliere cu capitaliștii, cotitura maselor mic-burgheze spre alianța cu burghezia contrarevoluționară a devenit cu totul evidentă, s-a precizat cu o deosebită claritate. Iată care este semnificația istorică, iată care este semnificația de clasă a crizei de la 9 iunie.

Bolșevicii au contramandat demonstrația, nevrînd să ducă în acel moment pe muncitori la o luptă fără șanse de reușită împotriva cadeților, socialiștilor-revoluționari și menșevicilor uniți. Aceștia din urmă însă, pentru a-și păstra măcar un rest din încrederea maselor, au fost nevoiți să fixeze o demonstrație comună pentru 18 iunie. Burghezia spumega de furie, căci vedea aici, și pe bună dreptate, o oscilare a democrației mic-burgheze spre proletariat; ea s-a hotărât să paralizeze acțiunea democrației prin declanșarea ofensivei pe front.

Intr-adevăr, ziua de 18 iunie a adus o remarcabilă și impunătoare victorie a lozincilor proletariatului revoluționar, lozincile bolșevismului, în rîndurile maselor din Petersburg, iar la 19 iunie burghezia și bonapartistul * Kerenski au anunțat solemn că ofensiva începuse pe front în aceeași zi.

Ofensiva însemna de fapt reînceperea războiului prădalnic în interesul capitaliștilor, în pofida voinței imensei majorități a celor ce muncesc. Din acest motiv, de ofensivă erau inevitabil legate, pe de o parte, o creștere fără seamăn a șovinismului și trecerea puterii militare (deci și a puterii de stat) în mîna bandei militariste bonapartiste, iar pe de altă parte trecerea la violențe împotriva maselor, la persecutarea internaționaliștilor, la suprimarea libertății de agitație, la arestarea și împușcarea celor ce se declară împotriva războiului.

Dacă ziua de 6 mai a legat pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici de carul triumfal al burgheziei cu o funie, ziua de 19 iunie i-a legat cu un lanț ca slugi ale capitaliștilor.

* Bonapartism (de la cei doi Bonaparte, împărați ai Franței) se numește un sistem de guvernare care, folosind lupta extrem de ascuțită care se duce între partidele capitaliștilor și ale muncitorilor, vrea să dea aparența că se situează în afara partidelor. Un asemenea guvern, care se află de fapt în slujba capitaliștilor, înșală cel mai mult pe muncitori prin făgăduieli și mici pomeni.

VIII

Îndârjirea maselor a crescut, firește, și mai mult, și mai repede în urma reînceperii războiului prădalnic. La 3 și 4 iulie a avut loc o izbucnire de revoltă a maselor, izbucnire pe care bolșevicii s-au străduit s-o înfrîneze și căreia trebuia, firește, să caute să-i dea o formă pe cât posibil mai organizată.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii, ca niște sclavi ai burgheziei, ținuti în lanțuri de stăpînul lor, au acceptat totul: și aducerea trupelor reacționare la Petrograd, și reintroducerea pedepsei cu moartea, și dezarmarea muncitorilor și a trupelor revoluționare, și arestările, și persecuțiile, și interzicerea ziarelor fără nici o hotărîre judecătorească. Puterea pe care burghezia n-a putut s-o ia în întregime în cadrul guvernului și pe care Sovietele au vrut s-o ia a ajuns să încapă în mîna clicii militariste, a bonapartiștilor, care, bineînțeles, era sprijinită fără rezervă de cadeți, de ultrareacționari, de moșieri și de capitaliști.

Din rău în mai rău. Odată porniți pe panta politicii de conciliere cu burghezia, o forță irezistibilă i-a făcut pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici să se rostogolească din ce în ce mai jos, pînă ce au ajuns în fundul prăpastiei. La 28 februarie ei au făgăduit în Sovietul din Petrograd să sprijine guvernul burghez în mod condiționat. La 6 mai ei i-au salvat de la cădere și, dîndu-și consimțămîntul la începerea ofensivei, s-au lăsat transformați în slugi și apărători ai lui. La 9 iunie ei s-au unit cu burghezia contra-revoluționară, dezlănțuind o campanie de ură înverșunată, minciuni și calomnii împotriva proletariatului revoluționar. La 19 iunie au aprobat reluarea războiului prădalnic, care deja reîncepuse. La 3 iulie au consimțit la chemarea de trupe reacționare, marcînd astfel începutul cedării definitive a puterii în mîna bonapartiștilor. Din rău în mai rău.

Acest sfîrșit atît de rușinos al partidelor socialist-revoluționar și menșevic nu este întîmplător, ci este rezultatul situației economice a micilor patroni, a micii burghezii, rezultat confirmat în repetate rînduri de experiența Europei.

IX

Toată lumea a observat, desigur, cum se străduiesc, cum se zbat micii patroni „să ajungă în rîndul oamenilor“, să ajungă adevărați patroni, să se ridice la situația de patron „cu stare“, la situația burgheziei. Atît timp cît dăinuie capitalismul nu există pentru micii patroni alte căi decît : fie să ajungă ei înșiși la situația de capitaliști (ceea ce este cu puțință, în cel mai bun caz, pentru un mic patron dintr-o sută), fie la situația de patron ruinat, de semiproletar și apoi în situația de proletar. La fel și în politică : democrația mic-burgheză — mai ales prin conducătorii ei — se ține după burghezie. Conducătorii democrației mic-burgheze amăgesc masele cu făgăduieli și asigurări referitoare la posibilitatea unei înțelegeri cu marii capitaliști. În cel mai bun caz, ei obțin din partea capitaliștilor, pentru foarte scurtă vreme, mici concesiuni pentru o restrînsă pătură superioară a maselor muncitoare, iar în toate chestiunile importante, în toate chestiunile hotărîtoare, democrația mic-burgheză s-a tîrît întotdeauna în coada burgheziei ca un apendice neputincios al ei, ca o unealtă docilă în mîna regilor finanței. Experiența Angliei și a Franței a confirmat în numeroase rînduri acest lucru.

Experiența revoluției ruse, în cursul căreia evenimentele s-au desfășurat cu o mare rapiditate mai ales datorită influenței războiului imperialist și crizei extrem de profunde provocate de el, această experiență din februarie și pînă în iulie 1917 a confirmat deosebit de concret vechiul adevăr marxist privitor la instabilitatea poziției micii burghezii.

Învățămintele revoluției ruse sînt următoarele : pentru masele muncitoare nu există altă scăpare din chingile de fier ale războiului, ale foametei, ale înrobirii de către moșieri și capitaliști decît aceea de a o rupe definitiv cu partidele socialist-revoluționare și menșevic, de a sesiza limpede rolul trădător al acestora, de a renunța la orice politică de conciliere cu burghezia, de a trece cu hotărîre de partea muncitorilor revoluționari. Numai muncitorii revoluționari, dacă vor fi sprijiniți de țărani săraci, sînt în stare să înfrîngă rezistența capitaliștilor, să facă poporul

să capete pământul fără răscumpărare, să cucerească libertate deplină, să biruie foamea, războiul, să cucerească o pace dreaptă și trainică.

POSTFAȚĂ

Articolul, după cum se vede din cuprinsul lui, a fost scris la sfârșitul lunii iulie.

Desfășurarea revoluției în luna august a confirmat în întregime afirmațiile făcute în el. Apoi, la sfârșitul lunii august, rebeliunea lui Kornilov⁴⁷ a determinat o nouă cotitură în revoluție, arătând concret întregului popor că, în alianță cu generali contrarevoluționari, cadeții urmăresc să dizolve Sovietele și să reinstaureze monarhia. Viitorul apropiat ne va arăta cât de serioasă este această nouă cotitură a revoluției și în ce măsură va reuși ea să pună capăt politicii dezastruoase a concilierii cu burghezia..

N. Lenin

6 septembrie 1917

CUVÎNTAREA ROSTITĂ DE KAMENEV LA C.E.C. ÎN LEGĂTURĂ CU CONFERINȚA DE LA STOCKHOLM ⁴⁸

Cuvîntarea rostită de tov. Kamenev la 6 august la C.E.C. în legătură cu Conferința de la Stockholm nu poate să nu provoace o ripostă din partea bolșevicilor fideli partidului lor și principiilor lor.

Chiar în prima frază pronunțată de el, tov. Kamenev face o declarație formală, care imprimă cuvîntării sale un caracter de-a dreptul monstruos. El precizează că vorbește în numele său personal, că „fracțiunea noastră nu a dezbătut problema“.

În primul rînd, de cînd într-un partid organizat anumiți membri iau cuvîntul în probleme importante „în numele lor personal“ ? Dacă fracțiunea nu dezbătuse problema, tov. Kamenev nu avea dreptul să ia cuvîntul. Iată prima concluzie care se desprinde din chiar cuvintele sale.

În al doilea rînd, nu-i era permis tov. Kamenev să uite de existența unei hotărîri a C.C. al partidului împotriva participării la Conferința de la Stockholm. Dacă hotărîrea în chestiune n-a fost anulată de congres sau printr-o nouă hotărîre a C.C., ea rămînea lege pentru partid. Dacă a fost anulată, tov. Kamenev nu avea dreptul să treacă sub tăcere acest lucru, să vorbească la trecut : „noi, bolșevicii, am avut pînă acum o atitudine negativă față de Conferința de la Stockholm“.

Se impune iarăși concluzia că Kamenev nu numai că nu avea dreptul să ia cuvîntul, dar pur și simplu a încălcat hotărîrea partidului, a vorbit împotriva partidului, a nesocotit voința lui, nepomenind nici un cuvînt despre hotă-

rîrea C.C. obligatorie pentru el. Hotărîrea a fost publicată la vremea sa în „Pravda“, conținînd chiar un adaos în care se preciza că reprezentantul partidului va părăsi Conferința de la Zimmerwald dacă ea se va pronunța pentru participarea la Conferința de la Stockholm*.

Kamenev a redat inexact argumentele în favoarea atitudinii negative „de pînă acum“ a bolșevicilor în ceea ce privește participarea la Conferința de la Stockholm. El a trecut sub tăcere că la această conferință vor participa social-imperialiști, că este rușinos pentru un social-democrat revoluționar să întretină relații cu astfel de oameni.

Oricît ar fi de trist, trebuie să recunoaștem: Starostin care nu de puține ori a încurcat lucrurile în diverse probleme, a exprimat de o mie de ori mai bine, mai exact, mai demn decît Kamenev punctul de vedere al social-democrației revoluționare. A participa la o consfătuire împreună cu social-imperialiști, cu miniștri, cu complicii călăilor din Rusia este o rușine și o trădare. Despre internaționalism nici n-ar mai putea fi vorba în cazul acesta.

Argumentele de fond aduse de Kamenev în favoarea „schimbării“ părerii noastre asupra Conferinței de la Stockholm sînt inconsistente pînă la ridicol.

„Pentru noi a devenit clar — a declarat Kamenev — că din acest (?) moment Conferința de la Stockholm încetează (?) de a fi o uncaltă oarbă în mîna statelor imperialiste“.

Nu-i adevărat. Nu există nici un fapt în acest sens, iar Kamenev n-a putut invoca nimic serios. Dacă social-imperialiștii anglo-francezi nu participă, dar participă cei germani, ce schimbare principială avem aici?? Există oare în genere o schimbare aici din punctul de vedere al unui internaționalist? Oare Kamenev „a uitat“ de hotărîrea adoptată de conferința partidului nostru (de la 29 aprilie) în cazul absolut analog al unui social-imperialist danez?

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 71. — Nota red.

„Deasupra Stockholmului — a spus Kamenev în continuare, după cum relatează ziarele — a prins a filfii steagul revoluționar larg desfășurat, sub care se mobilizează forțele proletariatului mondial“.

Iată o declamație goală, în spiritul lui Cernov și Țereteli. Iată un neadevăr bătător la ochi. Nu un steag revoluționar, ci un steag al tranzacțiilor, al acordurilor, al amnistierii social-imperialiștilor, al tratativelor între bancheri în vederea împărțirii anexiunilor, — iată ce steag a prins a filfii de fapt deasupra Stockholmului.

Nu se poate tolera ca partidul internaționaliștilor, partid care se consideră răspunzător în fața întregii lumi pentru internaționalismul revoluționar, să se compromită cochetând cu manevrele social-imperialiștilor ruși și germani, cu manevrele miniștrilor guvernului imperialist burghez al Cernovilor, Skobelevilor & Co.

Noi am hotărât să făurim Internaționala a III-a și trebuie s-o facem în pofida tuturor dificultăților. Nici un pas înapoi, spre tranzacții între social-imperialiștii și transfugii socialismului !

„Proletarii“ nr. 3
din 29 (16) august 1917
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ZVONURI CU PRIVIRE LA UN COMLOT

Nota publicată sub acest titlu în nr. 103 al ziarului „Novaia Jizn“ din 17 august merită o deosebită atenție și trebuie să ne oprim [încă și încă o dată] asupra ei, deși tot ce e prezentat în notă drept serios este cu totul lipsit de seriozitate.

Toată nota se rezumă la aceea că la Moscova s-a răspîndit la 14 august zvonul că niște unități de cazaci de pe front se îndreaptă spre Moscova și că totodată „anumite grupuri de militari care se bucură de simpatia unor cercuri ale opiniei publice din Moscova“ organizează „acțiuni contrarevoluționare energice“. Apoi că autoritățile militare ar fi încunoștințat de aceasta Sovietul de deputați al soldaților și muncitorilor din Moscova și, „împreună cu reprezentanți ai C.E.C.“ (adică ai menșevicilor și socialiștilor-revoluționari), ar fi luat măsuri spre a convinge pe soldați de necesitatea apărării orașului etc. „La aceste pregătiri au fost antrenați și reprezentanți ai bolșevicilor din Moscova, care se bucură de influență în multe unități militare — așa se încheie nota — în care li s-a dat acces pentru acest caz“.

Această ultimă frază este intenționat neclară și echi-vocă : dacă bolșevicii se bucură de influență în multe unități militare (fapt indiscutabil și cunoscut de toată lumea), cine și cum *putea* „să dea acces“ bolșevicilor în aceste unități ? Absurditatea este evidentă. Dacă însă bolșevicilor „li s-a dat“ într-adevăr „acces“ „pentru acest caz“ (de către cine ? evident, de către menșevici și socialiștii-revo-

luționari !) în *indiferent* ce unități militare, asta înseamnă că s-a încheiat un anumit *bloc*, o anumită alianță, o înțelegere între bolșevici și defensiști în vederea „apărării împotriva contrarevoluției“.

Ei bine, această împrejurare face ca o notiță neserioasă să capete o însemnătate serioasă și cere ca toți muncitorii conștienți să acorde cea mai mare atenție faptelor expuse.

Zvonurile răspândite de defensiști, adică de menșevici și de socialiștii-revoluționari, sînt vădit absurde, și este absolut evident calculul politic meschin al celor care îl lansează. Contrarevoluționar este într-adevăr nimeni altul decît guvernul provizoriu, pe care defensiștii ar intenționa, chipurile, să-l apere. Trupele de cazaci au fost chemate într-adevăr de pe front în capitală, de pildă la 3 iulie la Petrograd, tocmai de către guvernul provizoriu și de către miniștrii-„socialiști“, fapt confirmat în mod formal de generalul de cazaci Kaledin la consfătuirea imperialistă contrarevoluționară de la Moscova. Acesta este un fapt.

Ei bine, faptul acesta, care îi demască pe menșevici și pe socialiștii-revoluționari, care dovedește că ei au trădat revoluția, care dovedește *alianța lor* cu contrarevoluționarii, cu Kaledinii, faptul acesta menșevicii și socialiștii-revoluționari vor să-l disimuleze, să-l estompeze, să-l facă uitat, lansînd „zvonul“ că cazacii ar fi pornit împotriva Moscovei fără știrea lui Kerenski, Ţereteli, Skobelev, Avksentiev, că menșevicii și socialiștii-revoluționari „apără revoluția“ etc. Calculul politic al trădătorilor menșevici și defensiști este cît se poate de limpede : ei vor să-i înșele pe muncitori, să se dea drept revoluționari, să mai afle cîte ceva despre bolșevici (firește pentru a transmite cele aflate serviciului de contraspionaj), să-și dreagă reputația stricată ! Un calcul pe cît de meschin, pe atît de cusut cu ață albă ! Pe un preț de nimic, își fac ei socoteala, lansînd un „zvon“ stupid, vom avea „acces“ în unitățile militare bolșevice și, în genere, vom întări încrederea în guvernul provizoriu, convingîndu-i pe naivi că cazacii vor să-l răstoarne, că el *nu* a încheiat un bloc cu cazacii, că „apără revoluția“ etc. etc.

Calculul este limpede. Zvonurile sînt absurde și fabricate. Dar încrederea în guvernul provizoriu, își fac ei socoteala, o vom obține în mod sigur și totodată îi vom atrage și pe bolșevici într-un „bloc” cu noi !

Este greu de crezut că printre bolșevici s-ar găsi proști sau nemernici care să se preteze să încheie acum un bloc cu defensiștii. Este greu de crezut, deoarece, în primul rînd, există o rezoluție specială a Congresului al VI-lea al P.M.S.D.R.⁴⁹ în care se spune (vezi „Proletarii”⁵⁰ nr. 4) că „menșevicii au trecut definitiv în tabăra dușmanilor proletariatului”. Cu oameni care au trecut definitiv în tabăra dușmanilor nu se încheie acorduri, nu se încheie blocuri. „Sarcina primordială a social-democrației revoluționare” — se arată mai departe în rezoluție — este „izolarea completă a acestora (a menșevicilor defensiști) de toate elementele cît de cît revoluționare ale clasei muncitoare”. Este limpede că tocmai împotriva unei asemenea izolări se luptă menșevicii și socialiștii-revoluționari lansînd zvonuri absurde. Este clar că la Moscova, ca și la Petrograd, muncitorii se îndepărtează tot mai mult de menșevici și de socialiștii-revoluționari, dîndu-și din ce în ce mai bine seama de politica lor trădătoare, contrarevoluționară, și pentru „a drege lucrurile” defensiștii nu-și mai aleg mijloacele.

De vreme ce există o asemenea rezoluție a congresului, bolșevicii care ar face un bloc cu defensiștii în scopul de „a căpăta acces” sau de a exprima indirect încrederea în guvernul provizoriu (care trebuie, chipurile, apărut împotriva cazacilor), acești bolșevici ar fi, fără îndoială, excluși imediat — și pe bună dreptate — din partid.

Dar mai sînt și alte motive pentru care este greu de crezut că s-ar găsi, la Moscova sau oriunde în altă parte, bolșevici care să fie capabili să accepte un bloc cu defensiștii, să accepte un soi de instituții comune, chiar și temporare, să accepte o înțelegere etc. Să admitem ipoteza cea mai favorabilă pentru asemenea bolșevici, ipoteză puțin probabilă : să admitem că, din naivitate, ei au dat într-adevăr crezare zvonurilor care le-au fost transmise de menșevici și de socialiștii-revoluționari, să admitem chiar că li s-au adus la cunoștință anumite

„fapte“, născocite și ele pentru a li se câștiga încrederea. Este clar că nici în acest caz nici un bolșevic cinstit sau care nu și-a pierdut capul cu totul nu ar accepta un bloc cu defensiștii, nu ar accepta o înțelegere cu ei în scopul de „a le da acces“ etc. Chiar și în acest caz un bolșevic ar declara: muncitorii noștri, soldații noștri vor lupta împotriva trupelor contrarevoluționare, dacă ele vor porni acum ofensiva împotriva guvernului provizoriu, apărând *nu* acest guvern, care l-a chemat pe Kaledin & Co. la 3 iulie, ci apărând în mod independent revoluția, urmărind propriile lor țeluri, țelul victoriei muncitorilor, al victoriei celor neavuți, al victoriei cauzei păcii, și nu al victoriei imperialiștilor, — Kerenski, Avksentiev, Țereteli, Skobelev & Co. Chiar și în acest caz excepțional de rar presupus de noi, un bolșevic ar spune menșevicilor: noi vom lupta, desigur, dar nu vom accepta să încheiem nici o alianță politică cu voi, nu ne vom exprima în nici un fel încrederea în voi, — tot așa cum în februarie 1917 social-democrații au luptat împotriva țarismului împreună cu cadeții fără să încheie nici o alianță cu ei, fără să se încreadă nici o clipă în ei. A acorda cât de puțină încredere menșevicilor ar fi acum o trădare a revoluției, după cum în 1905—1917 ar fi fost o trădare a revoluției a acorda încredere cadeților.

Un bolșevic ar spune muncitorilor și soldaților: să luptăm, dar să nu acordați nici un fel de încredere menșevicilor, dacă nu vreți să pierdeți roadele victoriei.

Menșevicilor le convine de minune să răspîndească zvonuri și presupuneri false, cum că guvernul susținut de ei va salva revoluția, pe cînd în realitate el *a încheiat de pe acum un bloc* cu Kaledinii, *este de pe acum* contra-revoluționar, a luat de *pe acum* o sumedenie de măsuri și ia zilnic altele în vederea realizării condițiilor acestui bloc al său cu Kaledinii.

A da crezare acestor zvonuri, a le întreține direct sau indirect ar însemna din partea bolșevicilor o trădare a cauzei revoluției. Principala cheazășie a succesului revoluției este astăzi de a face ca masele să devină pe deplin conștiente de trădarea menșevicilor și a socialiștilor-revo-

luționari, este o ruptură totală cu ei, este ca orice proletar revoluționar să-i boicoteze în mod necondiționat, așa cum au fost boicotați cadeții după experiența anului 1905.

((Prezentul articol rog să fie copiat în câteva exemplare spre a fi trimis simultan spre publicare cîtorva ziare și reviste de partid și totodată să fie prezentat în numele meu Comitetului Central, însoțit de următorul adaos :

Rog ca prezentul articol să fie considerat ca un raport al meu către C.C., adăugîndu-se propunerea mea de a se dispune o anchetă oficială a C.C. cu participarea unor tovarăși din Moscova nemembri ai C.C., pentru a se stabili faptul dacă au existat instituții comune ale bolșevicilor și defensiștilor pe acest tărîm, dacă s-au încheiat blocuri sau înțelegeri, în ce au constat ele etc. Trebuie să se cerceteze în mod oficial faptele și împrejurările, să se afle toate detaliile. În cazul cînd s-ar confirma existența unui bloc, anumiți membri ai Comitetului Central sau ai Comitetului din Moscova trebuie să fie scoși din muncă, iar la prima plenară a C.C. să se pună problema scoaterii lor formale pînă la congres. Căci *acum*, după Confătuirea de la Moscova, după grevă, după 3—5 iulie, Moscova este cea care capătă sau poate capăta importanță de *centru*. În acest imens centru proletar, mai mare decît Petrogradul, este în totul posibilă maturizarea unei mișcări ca aceea din 3—5 iulie. Atunci la Petrograd sarcina era de a imprima mișcării un caracter pașnic și organizat. Aceasta *era* lozinca justă. Acum la Moscova sarcina *este* cu totul alta ; vechea lozincă ar fi cu totul greșită. Acum sarcina este : *să luăm noi puterea* și să ne declarăm guvern în numele păcii, în numele trecerii pămîntului în mîinile țăranilor, în numele convocării Adunării constituante la termen, de acord cu țăranii de pe tot cuprinsul țării etc. Este foarte posibil ca, în condițiile șomajului, foametei, grevei feroviarilor, dezastrului economic etc., să izbucnească la Moscova o asemenea mișcare. Este foarte important ca la Moscova să se afle „la cîrmă“ oameni care să nu oscileze spre dreapta, care să nu fie capabili să încheie blocuri cu menșevicii, care,

În caz că ar izbucni o mișcare, să înțeleagă *noile* sarcini, *noua* lozincă a luării puterii, *noile* căi și mijloace în vederea îndeplinirii ei. Iată de ce „ancheta” în chestiunea blocului, blamarea bolșevicilor-blochști, dacă au existat asemenea bolșevici, și îndepărtarea lor sînt necesare nu numai în numele disciplinei, nu numai pentru a îndrepta o prostie comisă, ci sînt necesare în interesul vital al *viitoareii* mișcări. Greva din 12 august de la Moscova a dovedit că proletariatul *activ* este de partea bolșevicilor, deși la votările din Dumă socialiștii-revoluționari au avut majoritatea. Situația este foarte asemănătoare cu situația existentă la Petrograd înainte de 3—5 iulie 1917. Totuși există o mare deosebire: atunci Petrogradul nu putea lua efectiv puterea, și, chiar dacă ar fi luat-o, efectiv n-ar fi putut-o păstra sub raport politic, deoarece Tereteli & Co. nu decăzuseră încă pînă într-atît încît să sprijine pe călăi. Iată de ce *atunci*, la 3—5 iulie 1917 la Petrograd, lozincă luării puterii ar fi fost *greșită*. Atunci nici chiar bolșevicii nu luaseră și nu puteau lua hotărîrea conștientă de a trata pe Tereteli & Co. ca pe niște contrarevoluționari. Atunci nici soldații, nici muncitorii nu aveau experiența pe care au cîștigat-o în iulie.

Acum lucrurile se prezintă cu totul altfel. Acum la Moscova, dacă va izbucni o mișcare spontană, lozincă trebuie să fie anume luarea puterii. De aceea este cît se poate de important ca la Moscova mișcarea să fie condusă de oameni corespunzători, care să înțeleagă *pe deplin* lozincă și s-o aprofundeze. Iată de ce trebuie să insistăm încă și încă o dată asupra anchetei și asupra înlăturării vinovaților.)

Scris la 18—19 august
(31 august—1 septembrie) 1917

Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII

Se tipărește după manuscris

NU VEDE PĂDUREA DIN CAUZA COPACILOR

În ședința din 4 august a C.E.C. al Sovietelor, L. Martov a declarat (cităm după darea de seamă apărută în „Novaia Jizn”) că „critica lui Țereteli a fost prea îngăduitoare”, că „guvernul nu dă o ripostă încercărilor contrarevoluționare din cercurile de militari” și că „răsturnarea guvernului actual sau zdruncinarea încrederii în el nu intră în țelurile noastre...” „Raportul real de forțe — a continuat Martov — nu ne permite acum să cerem trecerea puterii în mâna Sovietelor. Acest lucru ar fi posibil numai în procesul unui război civil, care este inadmisibil în momentul de față”. „Noi nu intenționăm să răsturnăm guvernul — a încheiat Martov —, dar trebuie să-i arătăm că în țară există și alte forțe în afară de cadeți și militari. Acestea sînt forțele democrației revoluționare, și pe ele trebuie să se bazeze guvernul provizoriu”.

Raționamentul lui Martov este remarcabil și merită să ne oprim cu toată atenția asupra lui. El este remarcabil pentru că reproduce într-un mod deosebit de pregnant greșelile politice cele mai răspîndite, cele mai dăunătoare, cele mai periculoase ale masei mic-burgheze, prejudecățile ei cele mai tipice. Dintre toți reprezentanții acestei mase, Martov, ca publicist, este, desigur, unul dintre cei mai „de stînga”, dintre cei mai revoluționari, mai conștienți și mai versați. Tocmai de aceea este mai util să analizăm raționamentele lui decît pe ale unuia ca Cernov, care înșiră vorbe goale sau ale prostănacului de Țereteli etc.

Analizându-l pe Martov, vom analiza ceea ce este în prezent mai rațional în ideile micii burghezii.

Extrem de caracteristice sînt, în primul rînd, oscilările lui Martov în problema trecerii puterii în mîna Sovietelor. Pînă la 4 iulie, Martov a fost *împotriva* acestei lozinci. După 4 iulie, el este *pentru*. La începutul lunii august, el este din nou împotrivă, și remarcăți cît de monstruos de nelogică, cît de ridicolă este argumentarea lui din punctul de vedere al marxismului. El este împotrivă, pentru că „raportul real de forțe nu ne permite acum să cerem trecerea puterii în mîna Sovietelor. Acest lucru ar fi posibil numai în procesul unui război civil, care este inadmisibil în momentul de față“.

Ce confuzie! Rezultă că pînă la 4 iulie această trecere a puterii era posibilă *fără* război civil (adevărul adevărat!), dar tocmai atunci Martov a fost împotrivă... Rezultă, în al doilea rînd, că după 4 iulie, cînd Martov a fost pentru trecerea puterii în mîna Sovietelor, ea era posibilă *fără* război civil: acesta este un neadevăr evident, flagrant, cras, deoarece tocmai în noaptea de 4 spre 5 iulie bonapartiștii, avînd sprijinul cadeților și concursul servil al diverșilor Cernovi și Tereteli, au adus trupele contrarevoluționare la Petrograd. În aceste condiții ar fi fost absolut imposibil a lua puterea pe cale pașnică.

În sfîrșit, în al treilea rînd, după Martov, rezultă că un marxist sau pur și simplu un democrat revoluționar are dreptul să renunțe la o lozincă care exprimă just interesele poporului și interesele revoluției pe motiv că această lozincă ar putea fi realizată „numai în procesul unui război civil“... Dar este o vădită absurditate, o vădită renunțare la orice luptă de clasă, la orice revoluție. Căci cine nu știe că istoria tuturor revoluțiilor din întreaga lume ne arată o transformare nu întîmplătoare, ci inevitabilă a luptei de clasă în război civil. Cine nu știe că tocmai *după* 4 iulie vedem în Rusia cum burghezia contrarevoluționară pornește războiul civil prin dezarmarea unor regimente întregi, execuții pe front, asasinarea bolșevicilor. Războiul civil, vedeți dv., „este inadmisibil“ pentru democrația revoluționară tocmai atunci cînd evoluția evenimentelor a impus cu o necesitate absolută ca

războiul civil să fie pornit de burghezia contrarevoluționară.

Martov s-a încurcat într-un chip cât se poate de ridicol și de lamentabil.

Pentru a descâlci încurcătura creată de el, trebuie să spunem :

Tocmai pînă la 4 iulie, lozinka trecerii întregii puteri în mîna Sovietelor de atunci era singura lozincă justă. Atunci acest lucru putea fi înfăptuit pe cale pașnică, fără război civil, căci nu existau actele de violență sistematice împotriva masei, împotriva poporului la care s-a recurs după 4 iulie. Pe atunci acest fapt asigura dezvoltarea pașnică a întregii revoluții și în special posibilitatea lichidării pe cale pașnică a luptei dintre clase și dintre partide în cadrul Sovietelor.

După 4 iulie, trecerea puterii în mîna Sovietelor a devenit imposibilă fără război civil, deoarece la 4—5 iulie puterea a încăput pe mîna clicii militare, bonapartiste, sprijinită de cadeți și de ultrareacționari. De aici rezultă că toți marxistii, toți partizanii proletariatului revoluționar, toți democrații revoluționari cinstiți *trebuie* să explice acum muncitorilor și țăranilor că s-a produs o schimbare radicală a situației, care face necesară o altă cale de trecere a puterii în mîna proletarilor și semiproletarilor.

Martov nu a adus argumente în susținerea „ideii” sale că războiul civil este inadmisibil „în momentul de față”, în susținerea declarației sale că „răsturnarea guvernului actual nu intră” în țelurile lui. Această idee, exprimată într-o adunare defensistă, fără a fi motivată, aduce în mod inevitabil a argument defensist : cu alte cuvinte, este inadmisibil un război civil înăuntru pentru că ne amenință dușmanul din afară.

Nu știm dacă Martov ar avea curajul să aducă deschis un asemenea argument, care în masa micii burghezii este unul din cele mai curențe. Și acest argument este, fără îndoială, unul dintre cele mai vulgare. Burghezia nu s-a temut de revoluție și de război civil în momente cînd amenința dușmanul din afară, nu s-a temut nici în septembrie 1870 în Franța, nici în februarie 1917 în Rusia. Burghezia nu s-a temut să acapareze puterea cu prețul

unui război civil în momente cînd amenința dușmanul din afară. Tot atît de puțin va ține seama proletariatul revoluționar de acest „argument“ al unor mincinoși și lachei ai burgheziei.

O greșeală teoretică dintre cele mai flagrante pe care o comite Martov și care este și ea cît se poate de tipică pentru întreaga sferă a ideilor politice ale micii burghezii este identificarea contrarevoluției țariste și în genere monarhiste cu contrarevoluția burgheză. Aici se manifestă îngustimea specifică sau obtuzitatea specifică democratului mic-burghez, care nu se poate smulge din dependența economică, politică și ideologică față de burghezie și îi dă înțîietatea, vede în ea un „ideal“, dă crezare urletelor ei pe tema pericolului unei „contrarevoluții dinspre dreapta“.

Martov a dat expresie acestei sfere de idei sau, mai bine zis, acestei negliobii a micii burghezii, declarînd în cuvîntarea sa : „Presiunii exercitate asupra lui (asupra guvernului) de la dreapta trebuie să-i opunem o contra-presiune“.

Iată o mostră de credulitate filistină, iată cum este dată uitării lupta de clasă. Guvernul apare ca stînd deasupra claselor, deasupra partidelor, — atîta doar că asupra lui se exercită o „presiune“ prea puternică dinspre dreapta și de aceea trebuie exercitată o presiune mai puternică dinspre stînga. O, înțelepciune demnă de Louis Blanc, Cernov, Țereteli și de toată această detestabilă tagmă. Și cît de mult le convine bonapartiștilor această înțelepciune filistină, cum ar mai dori ei să înfățișeze „proștilor de țărani“ lucrurile tocmai astfel : vedeți, actualul guvern luptă și împotriva dreptei și împotriva stîngii, numai împotriva extremelor, înfăptuind adevărată idee de stat, aplicînd în viață adevăratul democratism ; în timp ce în realitate tocmai acest guvern bonapartist este guvernul burgheziei contrarevoluționare.

Burgheziei îi convine (și pentru a-și eterniza dominația trebuie să facă acest lucru) să înșele poporul creînd impresia că ea reprezintă „revoluția în general, iar dinspre dreapta, din partea țarului, amenință contrarevoluția“. Numai datorită nesfîrșitei obtuzități a lui alde Dan și Țereteli, nesfîrșitei înfumurări a lui alde Cernov și Avksentiev această idee — alimentată de condițiile de viață ale micii burghezii — continuă să dăinuie în rîndurile „democrației revoluționare“ în general.

Dar cine a învățat cît de puțină istorie sau doctrină marxistă va trebui să recunoască că în analiza politică pe primul plan trebuie pusă problema *claselor*: despre revoluția cărei clase este vorba? Și despre contrarevoluția cărei clase?

Istoria Franței ne arată că contrarevoluția bonapartistă a apărut la sfîrșitul secolului al XVIII-lea (iar apoi, pentru a doua oară, între anii 1848 și 1852), avînd la bază contrarevoluționarismul burgheziei și deschizînd, la rîndul ei, calea restaurării monarhiei legitime. Bonapartismul este o formă de guvernămînt care ia naștere din contrarevoluționarismul burgheziei în condițiile transformărilor democratice și ale revoluției democratice.

Trebuie să închizi ochii intenționat ca să nu vezi cum în Rusia, în condiții foarte asemănătoare, bonapartismul crește sub ochii noștri. Contrarevoluția țaristă este în prezent cu totul neînsemnată; ea nu prezintă nici o însemnatate politică, nu joacă nici un rol politic. Șarlatanii agită anume spectrul contrarevoluției țariste, exagerîndu-i importanța, pentru a-i speria pe proști, pentru a oferi filistinilor senzații politice, pentru a abate atenția poporului de la adevărata contrarevoluție serioasă. Te umflă rîsul cînd citești raționamentele unui Zarudnii, care se străduiește din răspuțeri să aprecieze rolul contrarevoluționar al unui aliat obscur ca „Sveataia Rusi“ și care „nu bagă de seamă“ rolul contrarevoluționar al alianței întregii burghezii din Rusia, alianță care poartă numele de partidul cadet.

Partidul cadet este principala forță politică a contrarevoluției burgheze din Rusia. Această forță a reușit de

minune să unească în jurul ei pe toți ultrareacționarii atât în alegeri, cât și (ceea ce este și mai important) în aparatul conducerii militare și civile și în campania de minciuni, de calomnii, de ațîțări pornită în presă și îndreptată la început împotriva bolșevicilor, adică împotriva partidului proletariatului revoluționar, iar apoi împotriva Sovietelor.

Actualul guvern realizează treptat, dar ferm politica pe care partidul cadet a propagat-o și a pregătit-o sistematic începînd din martie 1917. Reînceperea și prelungirea războiului imperialist, încetarea „vorbăriei“ despre pace, dreptul acordat miniștrilor de a interzice ziare, apoi congrese, apoi de a trece la arestări și deportări, reintroducerea pedepsei cu moartea, execuții pe front, dezarmarea muncitorilor și a regimentelor revoluționare, împînzirea capitalei cu trupe contrarevoluționare, trecerea la arestarea și persecutarea țăranilor pentru „ocuparea“ cu de la sine putere a pămînturilor, închiderea fabricilor și lock-outurile — iată o enumerare, departe de a fi completă, a măsurilor care prezintă cât se poate de clar tabloul contrarevoluției burgheze bonapartiste.

Dar amînarea convocării Adunării constituante și „în-coronarea“ politicii bonapartiste printr-un „Zemski sobor“ la Moscova, acest pas tranzitoriu spre amînarea Adunării constituante pînă la sfîrșitul războiului? Asta nu-i o perlă a politicii bonapartiste? Și Martov nu vede unde este marele stat-major al contrarevoluției burgheze... Într-adevăr nu vede pădurea din cauza copacilor.

Ce rol nemaipomenit de murdar, de lacheu a jucat C.E.C. al Sovietelor, adică socialiștii-revoluționari și menșevicii care domină în C.E.C., în chestiunea amînării convocării Adunării constituante! Cadeții au dat tonul, au lansat ideea amînării, au pornit o campanie în presă, au propus *un congres al cazacilor*, care să ceară amînarea. (Un congres al cazacilor! Cum să nu facă deci pe lacheii

alde Liber, Avksentiev, Cernov și Țereteli !) Menșevicii și socialiștii-revoluționari au trepădat ca un cocoșel după cadeți, s-au tîrît ca un cățel la fluierătura stăpînului, sub amenințarea biciuștii.

În loc să prezinte poporului o simplă enumerare a datelor care arată cu cîtă insolență, cu cîtă nerușinare au tergiversat și au împiedicat cadeții, începînd din martie, convocarea Adunării constituante ; în loc să dea în vileag subterfugiile și asigurările mincinoase că convocarea Adunării constituante la termenul stabilit nu este posibilă ; în loc de asta, Biroul C.E.C. a trecut repede peste „îndoielile“ exprimate pînă și de Dan (pînă și de Dan !) și a trimis doi lachei din acest colegiu de lachei, Bramson și Bronzov, să raporteze guvernului provizoriu „despre necesitatea amînării alegerilor pentru Adunarea constituantă pînă la 28—29 octombrie...“ Admirabil preludiu la încoronarea bonapartiștilor printr-un Zemski sobor la Moscova. Cei care n-au ajuns la ultima limită a ticăloșiei trebuie să se unească în jurul partidului proletariatului revoluționar. Fără victoria acestuia *nu se poate obține* nici pacea pentru popor, nici pămînt pentru țărani, nici pîine pentru muncitori și pentru toți oamenii muncii.

„Proletarii“ nr. 6
din 1 septembrie (19 august) 1917
Semnat : N. K a r p o v

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SCRISOARE ÎN LEGĂTURĂ CU EDITAREA
„MANIFESTULUI CU PRILEJUL
OCUPĂRII RIGĂI“ ⁵¹

Acest manifest, desigur, nu poate fi editat legal, însă trebuie să depunem toate eforturile pentru a-l edita ilegal. Ar fi cea mai mare prostie din partea noastră dacă ne-am apuca să expunem ziarele noastre legale (care și așa se mențin cu mare greutate și sînt atît de importante pentru noi) pericolului interzicerii, adică să nu fim în stare să facem nici măcar ceea ce am reușit să facem în 1912—1914 : să ne folosim de posibilitățile legale. Nu trebuie nici să publicăm articolul (manifestul) legal și nici să-l stricăm operînd în el modificări pentru a-i da o formă legală.

Și ar fi nu numai o prostie, dar și o ticăloșie dacă ne-am *limita* la cuvîntul legal, cînd libertatea acestuia a fost atît de restrînsă de guvern și este restrînsă din zi în zi mai mult.

Știu că bolșevicii noștri dau dovadă de o mare inerție și că va trebui să depunem mari eforturi pentru a reuși să edităm manifeste ilegale. Dar nu voi înceta să insist, căci așa o cere viața, așa o cere mișcarea.

Trebuie să edităm manifeste și foi volante ilegale, libere care să vorbească pe șleau, fără reticențe, pe care să le semnăm : „Un grup de bolșevici persecutați“. Ne putem limita la această semnătură sau putem adăuga dedesubt cu caractere petite : „Grupul de bolșevici persecutați s-a constituit din bolșevicii pe care persecuțiile guvernului i-au silit să activeze în ilegalitate“. Sau altfel : „Grupul

de bolșevici persecutați s-a constituit din bolșevicii constrânși de persecuțiile guvernului și de știrbirea libertății presei să scoată manifeste ilegale, libere, care să treacă dincolo de cadrul partidului bolșevic legal“.

MANIFEST CU PRILEJUL OCUPĂRII RIGAI

Muncitori, soldați și voi, toți cei ce munciți!

Trupele inamicului au ocupat Riga. Am suferit încă o grea înfrângere. Nenorocirile fără seamăn pe care războiul le aduce poporului devin tot mai mari și nu mai iau sfârșit.

De ce se prelungește războiul? ca și pînă acum, pentru împărțirea prăzii între tâlharii capitaliști, pentru ca rechiniilor capitaliști germani să le rămînă Belgia, Serbia, Polonia, Riga ș.a., rechiniilor capitaliști englezi să le rămînă Bagdadul și coloniile germane jefuite de ei, rechiniilor capitaliști ruși să le rămînă Armenia etc. Guvernul Kerenski, la care menșevicii și eserii participă și pe care-l sprijină, înșală cu nerușinare poporul, adormindu-l cu vorbe despre dorința lor de pace, vorbe care nu spun nimic și nu obligă la nimic și continuînd de fapt războiul tâlhăresc, fără a publica tratatele secrete pe care țarul le-a încheiat cu capitaliștii englezi și francezi pentru îmbogățirea capitaliștilor ruși, cărora li s-au făgăduit Constantinopolul, Galiția și Armenia.

Și sub republică poporul rus își varsă sîngele pentru a îndeplini tratatele secrete, tratatele tâlhărești încheiate între capitaliști.

„Republicanii“ Kerenski, Skobelev, Cernov & Co. îi înșală de luni de zile pe muncitorii și țărani ruși, în loc să anuleze tratatele secrete tâlhărești, în loc să propună tuturor popoarelor beligerante condiții de pace precise, clare și echitabile.

Kerenski împreună cu menșevicii și eserii au înșelat poporul. Numai un guvern muncitoresc poate salva țara de calamitățile războiului și de jaful speculanților capitaliști.

În legătură cu înfrîngerea de la Riga, burghezia așteaptă cu bucurie introducerea de noi legi și măsuri draconice pentru soldați, muncitori și țărani. Încă de pe acum au început să le ia țăranilor grînele, pe cînd capitaliștilor le lasă profiturile lor scandaloase, sfîntul lor „secret comercial“ este păstrat fiindcă îi ferește pe bancheri și pe milionari de demascare, nepermițînd controlul muncitoresc.

Iar menșevicii și eserii, ploconindu-se fără rușine în fața burgheziei, continuă s-o susțină și țipă că trebuie să „se pună capăt“ „oricărui dispute între partide“, adică să se mențină atotputernicia

capitaliștilor, iar țara să fie jefuită mai departe de către capitaliști, care să aibă și de aici înainte „libertatea” de a prelungi războiul...

În urma ofensivei pornite în iunie de către guvernul lui Kerenski, al menșevicilor și eserilor, au pierit zeci și sute de mii de oameni. Alte zeci și sute de mii vor mai pieri de pe urma prelungirii războiului, cât timp poporul va mai răbda un asemenea guvern.

Un guvern muncitoresc este singurul care poate salva țara. Numai el nu va înșela poporul, ci va propune neîntârziat tuturor țărilor condiții de pace precise, clare și echitabile.

Burghezia sperie poporul, se străduiește să semene panică și să convingă pe cei înapoiți că nu se poate acum să propui, așa deodată pace, căci ar însemna „să pierdem Riga” și așa mai departe. Asta este o înșelare a poporului.

Chiar dacă pacea ar fi încheiată de guverne, adică de guvernele care apără drepturile sfinte ale capitaliștilor asupra bogățiilor jefuite de ei și asupra teritoriilor străine cotoprite (anexiunilor), chiar și în acest caz a propune pace nu înseamnă a renunța la Riga. Riga este o pradă a tâlharilor capitaliști germani. Armenia este o pradă a tâlharilor capitaliști ruși. Când tâlharii consimt să încheie pace, sau își păstrează fiecare prada sa, sau schimbă între ei bucăți din pradă. Așa s-au terminat și așa se vor termina toate războaiele cât timp puterea rămîne în mîna capitaliștilor.

Dar noi vorbim de un guvern *muncitoresc*, singurul guvern care poate să propună imediat condiții de pace echitabile. Despre asta au vorbit de sute de ori muncitorii și țăranii din întreaga Rusie în nenumărate mandate și rezoluții. Aceste condiții sînt: o pace fără anexiuni, adică fără cotopiri de teritorii străine. Ceea ce înseamnă că nici germanul, nici rusul nu vor putea să alipească cu forța Polonia sau Ținutul leton fără liberul consimțămînt al polonezilor, nici turcul, nici rusul nu vor putea jefui Armenia și așa mai departe.

Guvernul muncitoresc va propune imediat asemenea condiții de pace echitabile tuturor țărilor beligerante fără excepție. Cît timp acest lucru n-a fost realizat, cît timp n-au fost făcute propuneri de pace formale, precise și clare, cît timp tratatele tîlhărești secrete rămîn în vigoare, cît timp atotputernicia și specula deșănțată a capitaliștilor, care adună sute de milioane de pe urma furniturilor de război n-a fost lichidată, toată vorbăria despre pace nu este decît o înșelare a poporului, o înșelăciune totală și nerușinată.

Cu această înșelare a poporului se ocupă toate guvernele capitaliste, inclusiv guvernul lui Kerenski, al eserilor și menșevicilor. Toate rostesc vorbe goale despre pace, care nu obligă la nimic, nimeni nu propune condiții precise de pace, nimeni nu rupe tratatele secrete, toate continuă să ducă de fapt războiul tîlhăresc, criminal, război care aduce nenorocire popoarelor și profituri capitaliștilor.

Jos războiul ! Jos guvernul lui Kerenski, al menșevicilor și eserilor, care înșală poporul, prelungește războiul, apără interesele

rîlhărești ale capitaliștilor, tărăgănează fixarea alegerilor pentru Adunarea constituantă !

Numai un guvern muncitoresc, sprijinit de țărani săraci, va pune pace, va curma jaful capitaliștilor, va da pîine și libertate celor ce muncesc. Fiecare muncitor și soldat să explice poporului necesitatea răsturnării guvernului Kerenski și a instalării unui guvern muncitoresc.

*Scris după 22 august
(4 septembrie) 1917*

*Se tipărește pentru prima oară
după copia dactilografiată*

ȘANTAJ POLITIC

Șantaj se cheamă a stoarce bani sub amenințarea de a da în vileag anumite fapte sau anumite „istorii” născocite, care pot fi neplăcute pentru cel dat în vileag, sau sub amenințarea de a-i provoca neplăceri de altă natură.

Șantaj politic înseamnă amenințarea de a da în vileag sau chiar darea în vileag a unor „istorii” reale sau, de cele mai multe ori, născocite, cu scopul de a aduce prejudicii de ordin politic adversarului, de a-l calomnia, de a-l lipsi de posibilitatea de a duce o activitate politică sau de a-i îngreua această activitate.

Burghezii și mic-burghezii noștri republicani, pardon de expresie, chiar și cei democrați, s-au dovedit niște eroi ai șantajului politic, pornind „o campanie” de bîrfeli, minciuni și calomnii împotriva partidelor și oamenilor politici care nu le sînt pe plac. Țarismul prigonea în mod brutal, barbar, bestial. Burghezia republicană prigonește *în mod murdar*, încercînd ca, prin calomnii, minciuni, insinuări, bîrfeli, zvonuri etc. etc., să acopere cu noroi pe revoluționarii și internaționaliștii proletari, pe care-i urăște.

Bolșevicii îndeosebi au avut cîntea să încerce pe pielea lor aceste metode de prigoană ale imperialiștilor republicani. Bolșevicului i se potrivesc cunoscutele versuri ale poetului :

Dar el va desprinde aprobare,
Nu-n dulcele ropot de aplauze, ci
În strigătul surd al mîniei barbare⁵².

Un strigăt surd de mînie împotriva bolșevicilor s-a ridicat, aproape imediat *după* începerea revoluției ruse, din coloanele întregii prese burgheze și aproape ale întregii prese mic-burgheze. Iar un bolșevic, un internaționalist, un partizan al revoluției proletare poate, pe bună dreptate, „să desprindă“ aprobare în acest strigăt surd de mînie, deoarece ura înverșunată a burgheziei este adesea cea mai bună dovadă că cel calomniat, hărțuit, prigonit slujește proletariatul cu cinste și credință.

Caracterul de șantaj al metodelor de clevetire ale burgheziei poate fi ilustrat în chip deosebit de sugestiv printr-un exemplu care *nu* privește partidul nostru, exemplul socialistului-revoluționar Cernov. Calomniatori notorii, membri ai partidului cadet, în frunte cu Miliukov și Ghessen, vrînd să-l intimideze sau să-l alunge pe Cernov, au pornit o campanie de incitare împotriva lui pe motivul că a publicat în străinătate niște articole „defetiste“ și că ar avea legături cu oameni care ar fi primit bani de la agenții imperialismului german. Campania începuse să ia proporții. Întreaga presă burgheză era antrenată în ea.

Pînă la urmă cadeții și socialiștii-revoluționari „s-au împăcat“ punîndu-se de acord asupra unei anumite împărțeli a locurilor în guvern. Și — minune! — „afacerea“ Cernov a fost casată! În cîteva zile, fără judecată, fără cercetări, fără a se publica documente, fără a audia martori, fără avizul unor experți, „afacerea“ a fost casată. Cînd cadeții au fost nemulțumiți de Cernov, au scos pe tapet o „afacere“ cu caracter calomnios. Cînd ei s-au împăcat pe plan politic cu Cernov, fie și pentru un timp, „afacerea“ a fost casată.

Iată un șantaj politic ca în palmă. Campaniile de presă împotriva unor anumite persoane, calomniile, insinuările sînt în mîna burgheziei și ale unor nemernici de-alde Miliukov, Ghessen, Zaslavski, Dan etc. o armă de luptă politică și de răz bunare politică. Odată scopul politic atins, „afacerea“ montată împotriva lui N.N. sau M.M. „se casează“, ceea ce face să iasă la iveală caracterul murdar, necinstea mîrșavă a aceluia care a montat această „afacere“, faptul că el este un șantajist.

Căci este limpede că un om care *nu* este un şantajist nu ar sista demascarea — indiferent de schimbările politice care ar surveni —, dacă în acţiunea sa de demascare ar fi călăuzit de mobiluri cinstite, că în orice caz un om care *nu* este şantajist ar duce acţiunea sa de demascare pînă la capăt, pînă la o sentinţă judecătorească, pînă la informarea completă a publicului, pînă la strîngerea şi publicarea *tuturor* documentelor sau pînă la a recunoaşte direct şi deschis că la mijloc a fost o greşeală sau o neînţelegere din partea lui.

Exemplul lui Cernov, care nu este bolşevic, arată clar adevărata esenţă a campaniei de şantaj duse de presa burgheză şi mic-burgheză împotriva bolşevicilor. Cînd aceşti cavaleri ai capitalului şi lacheii lui au avut impresia că şi-au atins scopul politic, cînd s-a trecut la arestarea bolşevicilor şi la interzicerea ziarelor lor, — şantajişti *au amuŝit!* Deşi aveau la îndemîna toate mijloacele pentru a descoperi adevărul: şi ziare, şi bani, şi ajutorul burgheziei de peste hotare, şi concursul „opinie publice“ a întregii burghezii din Rusia, şi sprijinul amical al puterii de stat a uneia din cele mai mari puteri din lume, deşi aveau la îndemîna toate acestea, eroii campaniei împotriva bolşevicilor — alde Miliukov şi Ghessen, Zaslavski şi Dan — *au amuŝit.*

Pentru orice om cinstit devine clar ceea ce pentru muncitorii conştienţi, pe care întreaga lor viaţă îi deprinde să înţeleagă repede metodele burgheziei, era un lucru clar din capul locului, şi anume că alde Miliukov şi Ghessen, Zaslavski şi Dan etc. etc. sînt nişte *şantajişti politici.* Trebuie ca el să fie întipărit în mintea tuturor, să fie explicat maselor, să fie publicat zilnic în ziare, să fie strînse documente referitoare la aceasta pentru broşuri, să fie boicotaţi şantajişti etc. etc. Iată care sînt metodele de luptă împotriva calomniei şi şantajului, metode demne de proletariet!

Una dintre cele mai recente victime ale şantajului este tovarăşul nostru Kamenev. El „s-a retras din activitatea

publică“ pînă cînd lucrurile se vor lămuri. După părerea noastră, asta este o greșeală. Este tocmai ce le trebuia șantajistilor, care nu vor să lămurească lucrurile. Ar fi fost de ajuns ca Kamenev să opună nemernicilor încrederea partidului său — și javrele de la „Reci“, „Birjevka“, „Den“⁵³, „Raboceaia Gazeta“ și de la alte fițiuci murdare ar fi putut după aceea să tot latre.

Dacă partidul nostru va consimți ca conducătorii lui să se retragă din activitatea publică din pricina calomniilor debitate la adresa lor de către burghezie, partidul va avea foarte mult de suferit. Asta va dăuna proletariatului, spre bucuria dușmanilor lui. Căci, dacă burghezia are multe ziare, ea are încă și mai multe condeie șantajiste (în genul lui Zaslavski & Co.) în slujba ei și-i va fi prea lesne „să înlătore“ pe activiștii noștri de partid! Ei nici nu-i trece prin minte să lămurească lucrurile, să stabilească adevărul.

Nu, tovarăși! Să nu ne lăsăm impresionați în fața urletelor presei burgheze! Nu le vom oferi nici o satisfacție nemernicilor șantajști de-alde Miliukov, Ghessen, Zaslavski. Ne vom încrede în judecata proletarilor, muncitorilor conștienți din partidul nostru, alcătuit din 240 000 de internaționaliști. Să nu uităm că în lumea întreagă burghezia, în alianță cu defensiștii, prigonește pe internaționaliști, folosind metoda minciunii, a calomniei, a șantajului.

Să stigmatizăm fără cruțare pe șantajști. Să fim necliniți în hotărîrea de a supune cele mai mici îndoieli judecării muncitorilor conștienți, judecării partidului nostru; în el avem încredere, în el vedem înțelepciunea, onoarea și conștiința epocii noastre, în alianța internațională a internaționaliștilor revoluționari vedem singura cheazășie a mișcării de eliberare a clasei muncitoare.

Și să nu cedăm cu nimic în fața „opinie publice“ a acelor care fac parte din același guvern cu cadeții, a acelor care întind mîna lui alde Miliukov, Dan, Zaslavski!

Jos şantajiştii politici ! Să le arătăm dispreţul nostru şi să-i boicotăm ! Să dăm în vileag fără încetare numele lor odioase în faţa maselor muncitoreşti ! Trebuie să ne urmăm drumul cu hotărâre, să apărăm capacitatea de muncă a partidului nostru, să-i ferim pe conducătorii lui chiar şi să-şi piardă vremea cu nemernicii şi cu nemernicele lor calomnii.

„Proletarii” nr. 10 din
6 septembrie (24 august) 1917

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

REZOLUȚII PE HÎRTIE

Domnul Țereteli este unul dintre cei mai flecari miniștri „socialiști” și cei mai flecari conducători ai micii burghezii. Atît de lipsite de conținut și de vulgare sînt număratele sale discursuri cu adevărat „ministeriale”, care nu spun absolut nimic, nu obligă la nimic și sînt lipsite de orice importanță serioasă, încît cu greu reușești să-ți impui să le citești pînă la capăt. Infatuarea teribilă a oratorului face aceste „discursuri” elocvente (care tocmai prin deșertăciunea lor trebuiau să facă din Țereteli un favorit al burgheziei) cît se poate de insuportabile, și e greu să-ți dai seama ce se ascunde îndărătul frazelor lui rotunjite, netede și dulcele: o prostie cu totul ieșită din comun sau un cinic practicîism politic.

Cu cît cuvintele lui Țereteli sînt mai lipsite de conținut, cu atît mai vîrtos trebuie subliniat un lucru extraordinar, cu totul de necrezut, care i s-a întîmplat acestui orator în ședința plenară din 18 august a Sovietului din Petrograd⁵⁴. E de necrezut, dar e realitate: lui Țereteli i-a scăpat o vorbă simplă, clară, serioasă, adevărată. I-a scăpat o vorbă care exprimă just un adevăr politic profund și serios, un adevăr care nu are o importanță accidentală, ci caracterizează trăsăturile esențiale, fundamentale ale întregii situații politice actuale, dezvăluind esența ei.

Țereteli a declarat, după cum relatează „Reci” (citorul își amintește, desigur, că Țereteli s-a ridicat împo-

triva rezoluției cu privire la desființarea pedepsei cu moartea) :

„...Nici un fel de rezoluții de-ale voastre nu vor ajuta la nimic. Aici avem nevoie de acțiuni reale, și nu de rezoluții pe hîrtie...”

Ce-i drept e drept. Îți face chiar plăcere să auzi vorbe înțelepte...

Desigur, prin acest adevăr Țereteli lovește în primul rînd și mai ales în el. Căci tocmai el, unul din conducătorii marcanți ai Sovietului, a contribuit la prostituarea acestei instituții, la a o reduce la rolul jalnic de adunare liberală, care lasă lumii moștenire o arhivă de deziderate pioase, adevărate mostre de visări sterile. Toate ca toate, dar Țereteli, care a făcut ca Sovietul, castrat de socialiștii-revoluționari și de menșevici, să adopte sute de „rezoluții pe hîrtie“, ar fi fost cel mai puțin îndreptățit să vocifereze despre „rezoluții pe hîrtie“ atunci cînd s-a ajuns la adoptarea unei rezoluții care lovește dureros în el însuși. Țereteli s-a pus în situația cît se poate de ridicolă a parlamentarului care s-a îndeletnicit cel mai mult cu rezoluții „parlamentare“, care a ridicat cel mai mult în slăvi importanța lor, s-a agitat cel mai mult pentru ele și care, cînd s-a văzut pus în fața unei rezoluții îndreptate împotriva lui, a început să strige în gura mare „că strugurii sînt acri“, că, la drept vorbind, asta-i o rezoluție pe hîrtie.

Dar adevărul, chiar rostit de un om fals, chiar rostit pe un ton fals, rămîne adevăr.

Aceasta este o rezoluție pe hîrtie nu fiindcă a declarat-o ca atare fostul ministru Țereteli, care socoate necesară pedeapsa cu moartea pentru apărarea revoluției (fără glumă !). E o rezoluție pe hîrtie pentru că în ea se repetă formula șablon, învățată pe de rost și repetată fără nici o noimă din martie 1917 încoace : „Sovietul cere guvernului provizoriu“. S-au obișnuit „să ceară“ și repetă din obișnuință, fără să bage de seamă că situația s-a schimbat, că nu mai au nici o forță și că o „cerere“ care nu se sprijină pe forță e ridicolă.

Mai mult decît atît : această „cerere“, repetată în mod stereotip, dă maselor iluzia că situația nu s-a schimbat,

că Sovietul este o forță, că, venind cu o „cerere“, el și-a făcut treaba și poate să se ducă liniștit la culcare ca unul care și-a făcut datoria de „democrat revoluționar“ (pardon...).

Unii cititori își vor pune poate întrebarea : dar bolșevicii, care sînt pentru luciditate politică, pentru o justă evaluare a forțelor, care sînt dușmanii frazeologiei, trebuiau să nu voteze pentru rezoluție ?

Nu. Trebuia să votăm pentru, chiar și fiindcă un paragraf al rezoluției (§ 3) conține o idee admirabilă, justă (o idee fundamentală, principală, hotărîtoare), și anume că pedeapsa cu moartea este o armă împotriva *maselor* (altceva ar fi fost dacă ar fi fost vorba de o armă împotriva moșierilor și capitaliștilor). Trebuia să votăm pentru, deși filistinii socialiști-revoluționari au mutilat textul lui Martov, și acolo unde se vorbea de scopurile „imperialiste, străine de interesele poporului“ au pus în loc o frază despre „apărarea patriei și a revoluției“, frază absolut falsă, care înșală poporul, care prezintă într-o lumină favorabilă războiul prădalnic.

Trebuia să votăm pentru, menționînd că nu sîntem de acord cu anumite pasaje și declarînd : muncitori ! să nu vă închipuiți că Sovietul este acum în stare să ceară ceva guvernului provizoriu. Nu vă faceți iluzii. Trebuie să știți că Sovietul nu *mai* e în stare să ceară nimic, iar *actualul* guvern este totalmente prizonierul burgheziei contrarevoluționare. Reflectați serios asupra acestui adevăr amar. Nimeni nu putea împiedica pe membrii Sovietului să voteze *pentru*, făcînd aceste rezerve într-o formă sau alta.

Și atunci rezoluția n-ar mai fi fost o rezoluție „pe hîrtie“.

Atunci am fi zădărnicit ieșirea provocatoare a lui Tereteli, care i-a întreat pe membrii Sovietului dacă vor „să răstoarne“ guvernul provizoriu — tot așa cum Katkov îi întrea pe liberali în timpul lui Alexandru al III-lea dacă vor „să răstoarne“ absolutismul. Am fi răspuns ex-ministrului : stimate cetățene, recent ați promulgat o lege draconică contra celor care „atentează“ sau numai încearcă „să răstoarne“ acest guvern (format pe baza unui

acord între moșieri și capitaliști și trădătorii mic-burghezi ai democrației). Înțelegem prea bine că toți burghezii v-ar lăuda și mai mult dacă „ați aplica“ câtorva bolșevici această plăcută lege (plăcută pentru dumneavoastră). Să nu vă surprindă însă faptul că noi nu intenționăm să vă înlesnim să găsiți prilejul de a aplica această „plăcută“ lege.

★

★ ★

În incidentul de la 18 august s-a reflectat întreaga orînduire politică din Rusia ca soarele într-o picătură de apă. Guvern bonapartist, pedeapsă cu moartea, o lege draconică, îndulcirea acestor „plăcute“ lucruri (plăcute pentru provocatori) prin fraze absolut identice cu cele pe care le debita Ludovic Napoleon, — despre egalitate, fraternitate, libertate, despre onoarea și demnitatea patriei, despre tradițiile marii revoluții, despre zdrobirea anarhiei.

Miniștrii și ex-miniștrii mic-burghezi, dulcegi de și se face greață, care se bat cu pumnul în piept, asigurându-ne că au și ei suflet, că li se rupe inima de durere atunci cînd introduc și aplică împotriva maselor pedeapsa cu moartea, că o fac cu ochii înecați în lacrimi, nu sînt decît o ediție îmbunătățită a „pedagogului“ de pe la 1860—1870 care, urmînd prescripțiile lui Pirogov, nu mai bătea cum se bătea înainte, ci stropind cu lacrimi de durere pe feciorașul de mic-burghez căruia îi administra bătaia „în mod legitim“ și „pe bună dreptate“.

Țăranii, înșelați de conducătorii lor mic-burghezi și care continuă să creadă că din cîrdășia blocului socialiștilor-revoluționari și menșevicilor cu burghezia poate ieși... desființarea proprietății private asupra pămîntului fără răscumpărare.

Muncitorii..., dar despre ceea ce gîndesc muncitorii nu vom spune nimic atîta timp cît „umanul“ Țereteli nu va fi abrogat noua lege draconică.

ÎN LEGĂTURĂ CU CONFERINȚA DE LA STOCKHOLM

Conferința de la Stockholm a început din nou să intereseze multă lume. Ziarele s-au ocupat pe larg de importanța ei. Această problemă este indisolubil legată de aprecierea a înseși bazelor întregului socialism contemporan, în special sub aspectul atitudinii lui față de războiul imperialist. Iată de ce trebuie să vorbim mai amănunțit despre Conferința de la Stockholm.

Social-democrații revoluționari, adică bolșevicii, s-au declarat din capul locului împotriva participării la conferință. Ei au făcut-o din motive de ordin principial. Toată lumea știe că în problema atitudinii față de război socialiștii din lumea întreagă, din toate țările, atât din cele beligerante, cât și din cele neutre, s-au împărțit în două mari grupuri mai importante. Unii au trecut de partea guvernelor și a burgheziei din propriile lor țări. Pe aceștia îi numim social-șoviniști, adică socialiști în vorbe și șoviniști în fapte. Șovinist se cheamă acela care prin noțiunea de „apărare a patriei“ camuflează apărarea intereselor prădalnice ale claselor conducătoare din propria țară. În actualul război, burghezia din ambele coaliții beligerante urmărește scopuri prădalnice: cea germană duce război pentru jefuirea Belgiei, Serbiei etc.; cea engleză și cea franceză — pentru jefuirea coloniilor germane, cea rusă — pentru jefuirea Austriei (Lvovul), a Turciei (Armenia, Constantinopolul).

De aceea socialiștii care în actualul război s-au situat pe punctul de vedere al burgheziei lor au încetat de a mai

fi socialiști, au trădat clasa muncitoare, au trecut de fapt în tabăra burgheziei. Ei au devenit dușmani de clasă ai proletariatului. Istoria socialismului european și american, în special din epoca Internaționalei a II-a, adică din 1889—1914, ne arată că această trecere a unei părți dintre socialiști, în special a majorității conducătorilor și parlamentarilor, de partea burgheziei nu este întâmplătoare. Aripa oportunistă a socialismului a fost cea care a furnizat în toate țările principalele cadre de social-șoviniști. Social-șovinismul, considerat în mod științific, adică luînd nu persoane izolate, ci întregul curent internațional în dezvoltarea lui, în totalitatea relațiilor lui sociale, este un oportunism dus pînă la capătul său logic.

În masele proletare se observă pretutindeni, într-o formă mai mult sau mai puțin clară și pregnantă, conștiința faptului că social-șoviniștii au trădat socialismul, ură și dispreț față de social-șoviniștii marcanți, ca Plehanov în Rusia, Scheidemann în Germania, Guesde și Renaudel & Co. în Franța, Hyndman și alții în Anglia etc. etc.

În timpul războiului, în ciuda cruntei prigoane dezlănțuite de burghezie și a măsurilor menite să pună oamenii călușul la gură, în toate țările a luat naștere curentul internaționalismului revoluționar. Acest curent a rămas credincios socialismului. El nu s-a lăsat prins de șovinism, n-a îngăduit camuflarea acestuia prin fraze mincinoase despre apărarea patriei, ci a demascat întreaga lor falsitate, arătînd cît de criminal este războiul actual, pe care burghezia ambelor coalitii îl duce în scopuri prădalnice. Din acest curent face parte, de pildă, MacLean în Anglia, condamnat la un an și jumătate muncă silnică pentru lupta dusă împotriva burgheziei engleze jefuitoare, Karl Liebknecht în Germania, condamnat la muncă silnică de tîlharii imperialismului german pentru „crima“ de a fi chemat la revoluție în Germania și de a fi demascată caracterul prădalnic al războiului dus de ea. Din același curent fac parte bolșevicii din Rusia, prizoniți de agenții imperialismului democratic-republican rus pentru aceeași „crimă“ pentru care sînt prizoniți MacLean și Karl Liebknecht.

Acest curent este singurul care a rămas credincios socialismului. Este singurul curent care nu și-a trădat convingerile proclamate solemn, nu și-a călcat promisiunea solemnă la care au subscris în unanimitate socialiștii din lumea întreagă, din toate țările fără excepție în noiembrie 1912 în Manifestul de la Basel⁵⁵. În acest manifest nu se vorbește despre război în general — căci sînt războaie și războaie —, ci anume despre războiul care, în mod evident pentru toată lumea, se pregătea în 1912 și care a izbucnit în 1914, despre războiul dintre Germania și Anglia plus aliații lor pentru dominația mondială. Și în fața unui asemenea război, Manifestul de la Basel nu pomenește nici un cuvînt despre obligația ori despre dreptul socialiștilor „de a-și apăra patria” (adică de a-și justifica participarea la război), ci arată cît se poate de clar că un asemenea război trebuie să ducă la „revoluția proletară”. Trădarea socialismului de către social-șoviniștii din toate țările rezultă deosebit de clar din faptul că ei ocolesc acum cu teamă, așa cum ocolește hoțul locul unde a săvîrșit furtul, pasajul din Manifestul de la Basel în care se vorbește despre legătura care există între actualul război și revoluția proletară.

Se vede limpede ce prăpastie de netrecut s-a săpat între socialiștii care au rămas credincioși Manifestului de la Basel și care „răspund” la război propagînd și pregătind revoluția proletară, și social-șoviniști, care răspund la război sprijinind „propria” burghezie națională. Se vede limpede cît de neputincioase, de naive și de fățarnice sînt strădaniile de „a împăca” sau de „a unifica” aceste două curente.

Asemenea strădani, în toată nimicnicia lor, se observă la cel de-al treilea curent din socialismul mondial, așa-zisul curent „de centru” sau „kautskismul” (după numele celui mai de seamă reprezentant al „centrului” — Karl Kautsky). În cursul celor trei ani de război, acest curent și-a dat în vileag în toate țările totala lipsă de idei și totala sa neputință. În Germania, de pildă, desfășurarea evenimentelor a silit pe kautskiști să se separe de Plehanovii germani și să formeze un partid aparte, așa-numitul „partid social-democrat independent”⁵⁶, și totuși acest

partid se teme să tragă cuvenitele concluzii, propagă „unitatea” cu social-șoviniștii pe scară internațională, continuă să înșele masele muncitoare în speranța restabilirii acestei unități în Germania, frânează aplicarea unicii tactici proletare juste, tactica luptei revoluționare împotriva guvernului „propriu”, luptă care trebuie dusă și pe timp de război, care poate și trebuie să-și schimbe formele, dar care nu poate fi suspendată sau amînată.

Iată care este situația în socialismul internațional. Fără a porni de la o apreciere clară a acestei situații, de la un punct de vedere principial asupra tuturor curentelor din socialismul internațional, o problemă cu caracter practic cum e aceea a Conferinței de la Stockholm nu poate fi nici măcar abordată. Or, partidul bolșevic este *singurul* care a făcut o apreciere principială a *tuturor* curentelor din socialismul internațional, într-o rezoluție amănunțită, adoptată de Conferința din 24—29 aprilie 1917 și confirmată în august de Congresul al VI-lea al partidului nostru. A trece cu vederea această apreciere principială și a vorbi despre Stockholm fără a ține seama de ea înseamnă a dovedi o totală lipsă de principialitate.

O mostră de asemenea lipsă de principialitate, dominantă în rîndurile tuturor democrațiilor mic-burghezi, adică a socialiștilor-revoluționari și menșevicilor, poate fi considerat un articol apărut în „Novaia Jizn” din 10 august. Acest articol merită atenție tocmai pentru că însușmează, într-un ziar care se situează pe pozițiile extremei stîngi a democrațiilor mic-burghezi, cele mai răspîndite erori și prejudecăți, cele mai răspîndite platitudini în legătură cu Stockholmul.

„Față de Conferința de la Stockholm — se spune în editorialul din „Novaia Jizn” — poți avea din anumite motive o atitudine negativă, poți condamna principial încercările de conciliere ale «majorităților defensive». Dar de ce să tăgăduim un fapt evident, bătător la ochi? Căci cunoscuta hotărîre a muncitorilor englezi, care a provocat o criză politică în țară și prima fisură profundă în «unitatea națională» a Marii Britanii, dă conferinței o importanță pe care nu o avea pînă acum”.

Acest raționament este o mostră de lipsă de principialitate. Într-adevăr, cum se poate deduce din faptul in-

discutabil că în legătură cu Conferința de la Stockholm s-a produs o profundă fisură în „unitatea națională” a Angliei, că noi am fi datori să sudăm această fisură, și nu s-o adâncim? Principial, problema nu se poate pune decât în felul următor: ori o ruptură cu defensiștii (cu social-șoviniștii), ori o înțelegere cu ei. Conferința de la Stockholm a fost una din numeroasele încercări de înțelegere. Ea a eșuat. Eșecul ei se datorește faptului că imperialiștii anglo-francezi, spre deosebire de imperialiștii germani, nu consimt să ducă în momentul de față tratative de pace. Muncitorii englezi și-au dat mai bine seama că sînt înșelați de burghezia imperialistă engleză.

Se pune întrebarea: cum trebuie folosit acest fapt? Noi, internaționaliștii revoluționari, declarăm: el trebuie folosit pentru a adânci ruptura dintre masele proletare și social-șoviniștii lor, pentru a duce această ruptură pînă la capăt, pentru a înlătura orice obstacole din calea dezvoltării luptei revoluționare a maselor împotriva guvernelor și împotriva burgheziei din țările lor. Acționînd astfel, tocmai noi și numai noi vom adânci fisura și vom ajunge să provocăm o ruptură totală.

Dar ce vor realiza în fapt cei care vor participa la Conferința de la Stockholm sau, mai bine zis, cei care propagă maselor necesitatea de a participa la ea acum, cînd viața „a dat peste cap” această întreprindere? Doar atît că sudează fisura, căci, precum se știe, ea este convocată și susținută de oameni care sprijină guvernele lor, de ministeriaștii ca alde Cernov și Tereteli, Stauning, Branting, Troelstra, ca să nu mai vorbim de alde Scheidemann.

Iată ce este „un fapt evident, care sare în ochi”, iată ce uită sau cocoloșesc oportuniștii de la „Novaia Jizn”, raționînd cu totul neprincipial, fără a face o apreciere generală a curentului social-șovinist. Conferința de la Stockholm este o convorbire între miniștri care fac parte din guverne imperialiste. În zadar se străduiește „Novaia Jizn” să ocolească acest fapt, căci el nu poate fi ocolit. A-i îndemna pe muncitori să participe la Conferința de la Stockholm, a-i îndemna s-o aștepte, a-i îndemna să-și

pună speranțe în ea înseamnă a spune maselor : puteți și trebuie să vă așteptați la ceva bun de la înțelegerea partidelor mic-burgeze și a miniștrilor care fac parte din guverne imperialiste, care sprijină guvernele imperialiste.

Iată ce propagandă lipsită de principii și dăunătoare face, fără a-și da seama, „Novaia Jizn“.

Pentru că există un conflict între social-șoviniștii anglo-francezi și guvernele lor, ea uită că alde Cernov, Skobelev, Țereteli, Avksentiev, Branting, Stauning, Scheidemann rămân aceiași social-șoviniști care sprijină guvernele lor. Asta nu-i lipsă de principialitate ?

În loc să spună muncitorilor : vedeți că imperialiștii anglo-francezi nu au permis nici măcar social-șoviniștilor lor să meargă să stea de vorbă cu social-șoviniștii germani, — deci actualul război este un război prădalnic și din partea Angliei și a Franței, — deci nu există altă salvare decît de a rupe pînă la capăt cu *toate* guvernele, cu *toți* social-șoviniștii, — în loc să spună asta, „Novaia Jizn“ îi consolează pe muncitori cu iluzii :

„La Stockholm — scrie „Novaia Jizn“ — se tinde să se ajungă la o înțelegere în privința păcii și să se elaboreze un plan comun de *luptă* : să se refuze votarea de credite, să se rupă cu «unitatea națională», miniștrii să fie rechemăți din guverne etc.“

Întreaga putere de argumentare a acestei fraze cu totul false se reduce la aceea că cuvîntul „luptă“ este cules cu caractere grase. Halal argumentare !

Să mai hrănești pe muncitori după trei ani de război cu promisiuni deșarte : „La Stockholm se tinde“ să se rupă cu unitatea națională...

Cine tinde să facă asta ? Alde Scheidemann, Cernov, Skobelev, Avksentiev, Țereteli, Stauning, Branting, adică tocmai oamenii (și partidele) care ani sau luni în șir au dus politica unității naționale. Oricît de sincer ar crede „Novaia Jizn“ într-un asemenea miracol, cu oricîtă bunăcredință ar împărtăși convingerea că el este posibil, trebuie totuși să spunem că „Novaia Jizn“ răspîndește în rîndurile muncitorilor o nemaipomenită minciună.

„Novaia Jizn“ înșală pe muncitori, insuflîndu-le încredere în social-șoviniști : după „Novaia Jizn“, rezultă că,

deși pînă acum social-șoviniștii au făcut parte din guverne și au dus o politică de unitate națională, la Stockholm, într-un viitor apropiat, ei se vor înțelege, vor ajunge la o învoială și nu vor mai proceda așa. Ei vor începe lupta pentru pace, vor refuza să voteze creditele etc. etc. ...

Toate acestea sînt de la un capăt la altul o nemaipomenită înșelătorie. Toate acestea înseamnă a consola și liniști pe muncitori într-un spirit reacționar, înseamnă a le insufla încredere în social-șoviniști. Dar socialiștii, care „luptă pentru pace“ nu în vorbe, nu pentru a se înșela pe sine înșiși și pentru a înșela pe muncitori, au pornit de mult această luptă fără să aștepte conferințe internaționale, au pornit-o tocmai prin a sparge unitatea națională, așa cum au procedat MacLean în Anglia, Karl Liebknecht în Germania și bolșevicii în Rusia.

„Înțelegem foarte bine — scrie „Novaia Jizn“ — scepticismul îndreptățit și sănătos al bolșevicilor față de Renaudeli și Scheidemanni, dar publiciștii doctrinari de la «Rabocii i Soldat» nu vor să vadă pădurea din cauza copacilor : ei ignorează schimbarea produsă în starea de spirit a maselor pe care se sprijineau Renaudel și Scheidemann“. Nu e vorba de nici un scepticism, domnilor, — tocmai la voi starea de spirit predominantă este scepticismul intelectualist, care ascunde și înseamnă lipsă de principialitate. Noi nu sîntem sceptici față de Renaudeli și Scheidemanni, noi sîntem dușmanii lor. Astea-s două lucruri foarte diferite. Noi am rupt-o cu ei și îndemnăm și masele să facă la fel. Noi și numai noi sîntem aceia care „ținem seama“ de schimbarea survenită în starea de spirit a maselor și de încă ceva mai important și mai profund încă decît această stare de spirit și schimbarea ei : de interesele fundamentale ale maselor, de incompatibilitatea acestor interese cu politica social-șovinistă, reprezentată de Renaudeli și Scheidemanni. La Stockholm, domnișorii de la „Novaia Jizn“ împreună cu ministrii guvernului imperialist din Rusia nu se vor întîlni cu nimeni altcineva decît cu Scheidemannii și Renaudeli (căci între Stauning, Troelstra, ca să nu mai vorbim de Avksentiev și Skobelev, și Renaudeli nu există nici o deosebire serioasă). Noi întoarcem spatele comediei de la Stockholm, comedie care

se joacă între social-șoviniști, în mediul social-șoviniștilor, tocmai spre a deschide ochii *maselor*, spre a exprima interesele lor, spre a le chema la revoluție, spre a folosi schimbarea survenită în starea lor de spirit nu pentru a ne adapta în mod neprincipial la ea, ci pentru a duce o luptă principială în vederea unei rupturi totale cu social-șovinismul.

„...Bolșevicilor — scrie „Novaia Jizn” — le place să scoată ochii internaționaliștilor care se duc la Stockholm, acuzându-i că se înțeleg cu Scheidemannii și Hendersonii, «fără a observa» că ei înșiși — firește, din motive cu totul diferite — se situează în chestiunea conferinței alături de alde Plehanov, Guesde, Hyndman”.

Nu este adevărat că ne situăm alături de Plehanovi în chestiunea conferinței! Asta este o evidentă absurditate. Ceea ce avem comun cu Plehanovii este refuzul de a participa la o conferință hibridă cu o parte dintre social-șoviniști. Dar *atitudinea* noastră față de conferință diferă total, atât sub aspect principial, cât și din punct de vedere practic, de atitudinea Plehanovilor. Voi însă, care vă ziceți internaționaliști, participați într-adevăr la conferință alături de alde Scheidemann, Stauning, Branting, voi cădeți într-adevăr la înțelegere cu ei. Asta e un fapt cert. Ceea ce voi numiți „măreața cauză a unirii proletariatului internațional” este o cauză meschină, mizerabilă, care are în mare măsură un iz de intrigă și depinde de imperialiștii uneia dintre coaliții, este cauza *unirii social-șoviniștilor*. Asta e un fapt cert.

Voi, cei care vă pretindeți internaționaliști, nu puteți propaga în mase participarea la Stockholm (e foarte probabil că lucrurile nu vor trece dincolo de această propagandă, căci conferința nu va avea loc, în schimb semnificația ideologică a propagandei va rămîne), — nu puteți propaga în mase participarea la Stockholm fără a spune un noian de neadevăruri, fără a semăna iluzii, fără a prezenta pe social-șoviniști în culori trandafirii, fără a insufla maselor speranța că alde Stauning și Branting, Skobelev și Avksentiev ar fi într-adevăr în stare să spargă „unitatea națională”.

Noi, bolșevicii, însă, în propaganda noastră împotriva Stockholmului, spunem maselor adevărul pînă la capăt, continuăm să demascăm pe social-șoviniști și politica de înțelegere cu ei, îndreptăm masele spre o totală ruptură cu ei. Dacă imperialismul german consideră oportun pentru el în momentul de față să participe la Conferința de la Stockholm și-și trimite acolo agenții, pe Scheidemann, iar imperialismul englez consideră că pentru el momentul nu este oportun și nici nu vrea să vorbească despre pace, noi vom demasca imperialismul englez și vom folosi conflictul dintre el și masele proletare din Anglia pentru a face ca acestea să devină mai conștiente, pentru a propaga cît mai intens internaționalismul, pentru a le explica necesitatea unei rupturi totale cu social-șovinismul.

Prețișii internaționaliști de la „Novaia Jizn“ procedează ca niște intelectuali ușor impresionabili, ca niște oameni care, fiind lipsiți de caracter, se lasă furați de o impresie de moment și dau uitării principiile fundamentale ale internaționalismului. Cei de la „Novaia Jizn“ raționează astfel: din moment ce imperialismul englez este *împotriva* Conferinței de la Stockholm, înseamnă că noi trebuie să fim *pentru*, înseamnă că conferința a căpătat o semnificație pe care nu o avusese pînă acum.

A raționa astfel înseamnă a dovedi de fapt lipsă de principialitate, deoarece imperialismul german se pronunță doar în clipa de față *pentru* Conferința de la Stockholm, căci așa-i dictează interesele lui imperialiste hrăpărețe și prădalnice. Cîte parale face deci „internaționalismul“ unor „internaționaliști“ care se tem să recunoască fățiș acest fapt evident și indiscutabil, care sînt nevoiți să se facă că nu-l văd? Ce garanție aveți, domnilor, că, mergînd la Stockholm împreună cu alde Scheidemann, Stauning & Co., nu veți ajunge de fapt o jucărie, o unealtă în mîna diplomaților secreți ai imperialismului german? Nu puteți avea această garanție. Ea nu există. Conferința de la Stockholm, dacă totuși va avea loc, ceea ce este puțin probabil, va fi o încercare a imperialiștilor germani de a sonda terenul ca să vadă dacă e posibil un schimb de anexiuni. Iată care va fi semnificația reală, adevărată a discursurilor grandilocvente ale Scheidemannilor și Skobelevilor

& Co. Iar dacă ea nu va avea loc, va avea o semnificație reală ceea ce propagați voi în mase, insuflându-le speranțe deșarte în social-șoviniști, într-o „îndreptare“ apropiată, posibilă, probabilă a acestora.

În ambele cazuri, voind să fiți internaționaliști, vă dovediți în fapt complici când ai social-șoviniștilor dintr-o coaliție, când din amîndouă.

Noi însă ținem seama de toate avatururile și particularitățile politicii, rămînînd internaționaliști consecvenți, propagînd alianța frățească a muncitorilor, ruptura cu social-șoviniștii, activitatea în vederea revoluției proletare.

„Rabocii“ nr. 2 din 8 septembrie
(26 august) 1917
Semnat : N. K-o v

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DIN JURNALUL UNUI PUBLICIST

ȚĂRANI ȘI MUNCITORI

În ziarul „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia”⁵⁷ nr. 88 din 19 august a apărut un articol extrem de interesant, care trebuie să devină un document de bază în mîna oricărui agitator și propagandist de partid care are de-a face cu țărănimea, în mîna oricărui muncitor conștient care merge la țară sau întreține legături cu satul.

Este vorba de „Mandatul model, întocmit pe baza a 242 de mandate prezentate de deputații locali la primul Congres al deputaților țăranilor din Rusia, care a avut loc la Petrograd în 1917”.

Este cît se poate de dorit ca Sovietul de deputați ai țăranilor să publice date cît mai amănunțite cu privire la toate aceste mandate (de vreme ce este absolut imposibil ca ele să fie publicate în întregime, ceea ce ar fi, desigur, cel mai bine). De pildă, este deosebit de necesar să se întocmească o listă completă a guberniilor, județelor și plășilor, în care să se indice cîte mandate au fost primite din fiecare localitate, precum și momentul întocmirii sau primirii lor; de asemenea să se facă o analiză cel puțin a principalelor revendicări pentru a se putea vedea dacă sînt deosebiri între regiuni în ceea ce privește anumite puncte. De pildă, dacă pentru regiunile în care există proprietatea individuală asupra pămînturilor și cele în care există proprietatea în obște, regiunile velicoruse și cele cu populație alogenă, regiunile centrale și cele periferice, regiunile unde n-a existat iobăgie etc. se pune în mod diferit problema desființării dreptului de proprietate asupra tuturor pămînturilor *țăărănești*, problema reîmpărțirii perio-

dice a pământului, a interzicerii muncii salariate, a confiscării inventarului și a vitelor moșierilor etc. etc. Fără aceste date amănunțite, un studiu științific al materialului extrem de prețios pe care-l reprezintă mandatele țăranilor nu este posibil. Iar noi, marxștii, trebuie să ne străduim din toate puterile să studiem în mod științific faptele care se află la baza politicii noastre.

În lipsa unui material mai bun, *mandatul rezumativ* (așa vom numi „mandatul model“), atîta timp cît nu se va fi dovedit că ar conține vreo inexactitate de fapt, rămîne un material unic în felul său, care, repetăm, trebuie să se afle neapărat în mîna fiecărui membru al partidului nostru.

Prima parte a mandatului rezumativ este consacrată tezelor politice generale, revendicărilor democrației politice ; a doua parte — problemei pământului. (Să sperăm că Sovietul de deputați ai țăranilor din Rusia sau altcineva va întocmi un rezumat al mandatelor și rezoluțiilor țăranilor cu privire la problema războiului.) Aici nu ne vom opri în amănunțime asupra primei părți, ci vom releva numai două puncte. În § 6 se cere eligibilitatea tuturor funcționarilor ; în § 11 — desființarea armatei permanente după terminarea războiului. Aceste puncte fac ca programul politic al țăranilor să se apropie mult de programul partidului bolșevic. În întreaga noastră propagandă și agitație trebuie să ne bazuim pe ele și să arătăm că conducătorii menșevici și socialiști-revoluționari au trădat nu numai socialismul, ci și democrația, deoarece la Kronstadt, de pildă, în pofida voinței populației, în pofida principiilor democrației, ei au susținut, de dragul capitaliștilor, principiul că fiecare comisar trebuie să fie confirmat în funcție de către guvern, adică aceasta să nu fie o funcție pur electivă. În dumele raionale din Petrograd și în alte instituții de autoadministrare locală, conducători socialiști-revoluționari și menșevici, în pofida principiilor democrației, combat revendicarea bolșevicilor de a se trece imediat la introducerea miliției muncitorești, iar în viitor la miliția întregului popor.

Potrivit mandatului rezumativ, revendicările agrare ale țăranimii constau în primul rînd în : desființarea imediată

a proprietății private asupra tuturor pământurilor, inclusiv a celor țărănești, fără nici o despăgubire; trecerea în mâna statului sau a obștilor a terenurilor pe care există gospodăria cu un înalt nivel agrotehnic; confiscarea întregului inventar viu și mort de pe pământurile confiscate (exceptând pe țărani cu pământ puțin), care să fie predat statului sau obștilor; interzicerea muncii salariate; împărțirea egalitară a pământului între cei ce muncesc, cu reîmpărțiri periodice etc. Cu titlu de măsuri pentru perioada tranzitorie până la întrunirea Adunării constituante, țărani cer promulgarea *imediată* a unor legi cu privire la interzicerea vânzării-cumpărării pământului, abrogarea legilor cu privire la ieșirea din obște, la otruburi * etc., cu privire la protecția pădurilor, la pescuit etc., cu privire la anularea contractelor de arendă pe termen lung și la revizuirea contractelor pe termen scurt etc.

Este suficient să reflectăm puțin asupra acestor revendicări pentru a ne da seama că, *în alianță* cu capitaliștii, fără a rupe total cu ei, fără a duce o luptă hotărâtă și necruțătoare împotriva clasei capitaliștilor, fără răsturnarea dominației ei, realizarea lor este cu totul imposibilă.

Socialiștii-revoluționari se autoînșală și înșală țărănimea tocmai prin aceea că admit și difuzează ideea că aceste prefaceri, că prefaceri *de felul acesta* ar fi posibile fără răsturnarea dominației capitaliștilor, fără trecerea întregii puteri de stat în mâna proletariatului, fără ca țărănimea săracă să sprijine măsurile hotărâte și revoluționare luate de puterea de stat proletară împotriva capitaliștilor. Semnificația formării unei aripi de stînga la „socialiști-revoluționari“ este aceea că în chiar acest partid oamenii devin din ce în ce mai conștienți de această înșelăciune.

Într-adevăr, confiscarea întregului pământ aflat în proprietate privată înseamnă confiscarea unor capitaluri de sute de milioane ale băncilor, la care sînt ipotecate cea mai mare parte din aceste pămînturi. Este posibilă o asemenea măsură fără ca clasa revoluționară să zdrobească prin măsuri revoluționare rezistența capitaliștilor? Este

* Lot tăiat din pământul obștii și dat în proprietate individuală țaranului. —
Nota trad.

vorba aici de capitalul cel mai centralizat, capitalul bancar, legat prin miliarde de fire de toate centrele mai importante ale economiei capitaliste a unei țări imense și care poate fi biruit numai de forța tot atât de centralizată a proletariatului orășenesc.

Mai departe. Trecerea gospodăriilor cu un înalt nivel agrotehnic în mâna statului. Oare nu este limpede că, pentru ca „statul” să fie capabil să le ia și să le gospodărească într-adevăr în folosul celor ce muncesc, și nu în folosul funcționarilor și al acelorași capitaliști, el trebuie să fie un stat revoluționar proletar?

Confiscarea hergheliilor etc., ca și a întregului inventar viu și mort, nu înseamnă numai noi și noi lovituri uriașe date proprietății private asupra mijloacelor de producție. Aceasta înseamnă pași spre socialism, căci trecerea *inventarului* „în folosința exclusivă a statului sau a obștii” presupune ca necesară o agricultură mare, socialistă, sau cel puțin un control socialist asupra micilor gospodării asociate, o reglementare socialistă a gospodăririi lor.

Dar „interzicerea” muncii salariale? Este o vorbă goală, o dorință irealizabilă, naivă și inconștientă a micilor proprietari oprimați, care nu văd că, dacă satul nu va furniza o armată de rezervă de muncitori salariați, întreaga industrie capitalistă se va opri în loc, că nu se poate „să nu admiți” munca salariată la sate atunci când o admiți la oraș, în sfârșit că „neadmiterea” muncii salariale nu înseamnă decît un pas spre socialism.

Ajungem aici la problema fundamentală a relațiilor dintre muncitori și țărani.

În Rusia există de peste două decenii o mișcare muncitorească social-democrată de masă (socotind de la marile greve din 1896). În acest lung interval de timp, în care au avut loc două mari revoluții, există o problemă care trece ca un fir roșu de-a lungul întregii istorii politice a Rusiei, și anume: dacă clasa muncitoare îi va duce pe țărani înainte, la socialism, ori burghezul liberal îi va trage înapoi, la o împăcare cu capitalismul.

Aripa oportunistă a social-democrației raționează tot timpul după următoarea formulă înțeleaptă: *dat fiind că* socialiștii-revoluționari sînt niște mic-burghezi, „noi”

respingem concepția lor mic-burgheză utopică asupra socialismului *de pe pozițiile* negării burgheze a socialismului. Struvismul este substituit cu seninătate marxismului, iar menșevismul decade, ajungînd să joace rolul de lacheu al cadeților, care „împacă” pe țărani cu dominația burgheziei. Braț la braț cu Cernov și Avksentiev, Țereteli și Skobelev semnează de zor, în numele „democrației revoluționare”, decretul moșierești reacționare ale cadeților — iată care este ultima și cea mai pregnantă expresie a acestui rol.

Social-democrația revoluționară, care nu a renunțat niciodată la critica iluziilor mic-burgheze ale socialiștilor-revoluționari, care *nu a făcut bloc* cu ei decît *împotriva* cadeților, luptă tot timpul *pentru a smulge* pe țărani de sub influența cadeților și opune concepției utopice mic-burgheze asupra socialismului nu împăcarea liberală cu capitalismul, ci calea proletară revoluționară spre socialism.

Acum, cînd războiul a făcut ca evenimentele să se precipite deosebit de mult, cînd el a agravat la maximum criza capitalismului, cînd a pus popoarele în fața unei alegeri imediate: să piară sau să întreprindă de îndată pași hotărîți spre socialism, — acum întreaga prăpastie săpată de divergențele dintre menșevismul semiliberal și bolșevismul proletar revoluționar se evidențiază în mod concret, practic, punîndu-se ca o problemă de acțiune a zecilor de milioane de țărani.

Împăcați-vă cu dominația capitalului, *deoarece* „noi” nu ne-am maturizat încă pentru socialism — iată ce declară menșevicii țăranilor, substituind, în treacăt fie zis, problema abstractă a „socialismului” în general unei probleme concrete, problemei dacă rănile războiului pot fi vindecate fără a face pași hotărîți spre socialism.

Împăcați-vă cu capitalismul, *pentru că* socialiștii-revoluționari sînt niște utopiști mic-burghezi — iată ce declară țăranilor menșevicii, sprijinind împreună cu socialiștii-revoluționari guvernul cadet...

Iar socialiștii-revoluționari, bătîndu-se cu pumnul în piept, îi asigură pe țărani că ei sînt împotriva oricărei păci cu capitaliștii, că nu au considerat niciodată revoluția

rusă o revoluție burgheză — și *de aceea* sînt în bloc tocmai cu oportuniștii social-democrați, sprijină tocmai un guvern burghez... Socialiștii-revoluționari subscriu la orice programe ale țărănimii — oricît de revoluționare — ca să nu le realizeze, ca să le claseze la dosar, ca să înșele pe țărani cu promisiuni deșarte, ocupîndu-se de fapt luni de-a rîndul de „conciliere“ cu cadeții în cadrul guvernului de coaliție.

Această trădare fățișă, directă, concretă, palpabilă a intereselor țărănimii de către socialiștii-revoluționari schimbă mult situația. Noi trebuie să ținem seama de această schimbare. Împotriva socialiștilor-revoluționari nu mai putem face agitație așa cum am făcut în trecut, în 1902—1903 și în 1905—1907. Nu ne mai putem limita la demascarea pe plan teoretic a iluziilor mic-burheze privitoare la „socializarea pămîntului“, „folosirea egalitară a pămîntului“, „interzicerea muncii salariate“ etc.

Atunci ne aflăm în ajunul revoluției burgheze sau în perioada revoluției burgheze nedesăvîrșite, și sarcina era, în primul rînd, în a duce această revoluție pînă la răsturnarea monarhiei.

Acum monarhia a fost răsturnată. Revoluția burgheză a fost desăvîrșită în măsura în care Rusia a devenit o republică democratică cu un guvern format din cadeți, menșevici și socialiști-revoluționari. Iar războiul, în decurs de trei ani, ne-a împins înainte cu vreo trei decenii, a adus în Europa obligativitatea generală a muncii și sindicalizarea forțată a întreprinderilor, a dus țările cele mai înaintate la foamete și la o stare de ruină fără precedent, silindu-le să facă pași spre socialism.

Numai proletariatul și țărănimea pot răsturna monarhia — aceasta a fost definiția de bază, pentru vremurile acelea, a politicii noastre de clasă. Și ea a fost o definiție justă. Februarie și martie 1917 au confirmat-o o dată mai mult.

Numai proletariatul, care conduce țărănimea săracă (pe semiproletari, cum se spune în programul nostru), poate pune capăt războiului printr-o pace democratică, poate vindeca rănile pricinuite de război, poate începe să facă pași spre socialism, pași deveniți absolut necesari și care

nu suferă amănare, — iată definiția politicii noastre de clasă astăzi.

De aici concluzia : în propaganda și agitația duse împotriva socialiștilor-revoluționari trebuie să deplasăm centrul de greutate asupra faptului că ei au trădat pe țărani. Ei nu reprezintă masa țăranimii sărace, ci o minoritate a proprietarilor înstăriți. Ei duc țăranimea nu la o alianță cu muncitorii, ci la o alianță cu capitaliștii, adică la supunere față de ei. Ei au trădat interesele masei muncitoare și exploatare pentru niște fotolii ministeriale, pentru un bloc cu menșevicii și cadeții.

Istoria, al cărei mers a fost accelerat de război, a pășit atât de departe, încât vechile formule au căpătat un conținut nou. „Interzicerea muncii salariate“ — nu era pînă acum decît o vorbă goală de intelectual mic-burghez. Acum înseamnă în viață altceva : milioane de țărani săraci declară în 242 de mandate că ei vor să ajungă la desființarea muncii salariate, dar nu știu cum s-o facă. Noi știm cum s-o facem, știm că acest lucru se poate face numai în alianță cu muncitorii, sub conducerea lor, împotriva capitaliștilor, și nu prin „conciliere“ cu capitaliștii.

Iată cum trebuie schimbată acum linia fundamentală a propagandei și agitației noastre împotriva socialiștilor-revoluționari, linia fundamentală a propagandei noastre adresate țăranimii.

Partidul socialiștilor-revoluționari v-a trădat, tovarăși țărani. El a trădat bordeiele și a trecut de partea palatelor, dacă nu de partea palatelor monarhului, atunci de partea palatelor în care cadeții, dușmanii de moarte ai revoluției și îndeosebi ai revoluției țărănești, se întrunesc în același guvern cu alde Cernov, Peșehonov, Avksentiev.

Numai proletariatul revoluționar, numai avangarda care-l unește, partidul bolșevic, poate îndeplini efectiv programul țăranimii sărace expus în cele 242 de mandate. Căci proletariatul revoluționar tinde într-adevăr la desființarea muncii salariate pe singura cale justă, aceea a răsturnării capitalului, și nu prin interzicerea angajării unui argat oarecare, prin „neadmiterea“ acestui lucru. Proletariatul revoluționar tinde într-adevăr la confiscarea pămînturilor, a inventarului, a întreprinderilor de prelu-

crare a produselor agricole, la ceea ce vor țărani și ceea ce socialiștii-revoluționari *nu le pot da*.

Iată cum trebuie schimbată acum esența limbajului folosit de muncitor față de țaran. Noi, muncitorii, vă putem da și vă vom da ce vrea și caută țărănimea săracă, fără să știe întotdeauna unde și cum trebuie să caute. Noi, muncitorii, apărând interesele noastre *împotriva capitaliștilor*, apărăm în același timp interesele imensei majorității a țărănilor, pe când socialiștii-revoluționari, aflându-se în alianță cu capitaliștii, trădează aceste interese.

Amintim cititorului cele spuse de Engels cu puțin timp înainte de moarte referitor la problema țărănească. Engels a subliniat că socialiștilor nici nu le trece prin gând să exproprieze pe micii țărani, că aceștia vor fi convinși de avantajele agriculturii socialiste mecanizate numai prin *puterea exemplului*⁵⁸.

Războiul a pus acum în mod practic în fața Rusiei o asemenea problemă. Inventar agricol avem puțin. El trebuie să fie confiscat, și gospodăriile cu un înalt nivel agrotehnic „să nu fie împărțite“.

Țăranii au început să înțeleagă asta. Nevoia i-a făcut să înțeleagă. Războiul i-a făcut să înțeleagă, căci n-ai de unde lua inventar agricol. El trebuie păstrat. Iar marea gospodărie înseamnă tocmai economie de muncă prin folosirea inventarului agricol ca și în multe alte privințe.

Țăranii vor să-și păstreze micile gospodării, să le normeze în mod egalitar, să le reegaleze periodic... Fie. Nici un socialist cu scaun la cap nu se va îndepărta din cauza asta de țărănimea săracă. Dacă pământurile vor fi confiscate și, *prin urmare*, va fi subminată dominația băncilor, dacă inventarul agricol va fi confiscat și, *prin urmare*, va fi subminată dominația capitalului, — *în condițiile dominației proletariatului la centru*, ale trecerii puterii politice în mâna proletariatului, tot restul se va aranja *de la sine*, va apărea datorită „puterii exemplului“, va fi sugerat de practica însăși.

Trecerea puterii politice în mîna proletariatului — iată esențialul. Și atunci tot ce este esențial, principial, fundamental în programul cuprins în cele 242 de mandate *va deveni realizabil*. Iar viața va arăta ce schimbări se vor impune în cursul realizării lui. Asta este o chestiune secundară. Noi nu sîntem doctrinari. Teoria noastră nu este o dogmă, ci o călăuză în acțiune.

Noi nu pretindem că Marx sau marxiștii cunosc calea spre socialism în toate amănunțele ei concrete. Ar fi absurd să pretindem așa ceva. Noi cunoaștem sensul acestei căi, știm ce forțe de clasă ne duc la ea, dar în mod concret, practic, lucrul acesta ni-l va arăta numai *experiența a milioane de oameni* atunci cînd ei vor trece la fapte.

Încredeți-vă în muncitori, tovarăși țărani, rupeți alianța cu capitaliștii! Numai în strînsă alianță cu muncitorii *puteți* trece la îndeplinirea programului cuprins în cele 242 de mandate. În alianță cu capitaliștii, sub conducerea socialiștilor-revoluționari nu veți ajunge niciodată să vedeți realizîndu-se *măcar un singur* pas hotărît, irevocabil în spiritul acestui program.

Și atunci cînd, în alianță cu muncitorii de la orașe, printr-o luptă neîmpăcată împotriva capitalului, *veți începe* să îndepliniți programul cuprins în cele 242 de mandate, întreaga lume ne va veni în ajutor și vouă și nouă, iar succesul acestui program — nu așa cum este formulat acum, ci în esența lui — va fi asigurat. Atunci va sosi sfîrșitul dominației capitalului și al robiei salariate. Atunci va începe domnia socialismului, domnia păcii, domnia oamenilor muncii.

„Rabocii” nr. 6
din 11 septembrie (29 august) 1917
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎN LEGĂTURĂ CU CALOMNIATORII

În numărul din 20 august al ziarului „Reci“, precum și în „Russkaia Volea“, ziar fondat cu bani de proveniență vădit dubioasă și care recomandă alegătorilor ca, în cazul când „simpatizează cu socialismul“, să voteze pentru „Edinstvo“⁵⁹ și pentru „socialiștii-populiști“⁶⁰, au fost publicate noi declarații calomnioase la adresa mea.

Aceste informații, după cum relatează ambele ziare, provin de la „Ministerul de Război“, iar „Reci“ afirmă chiar că ele se bazează „pe documente și pe numeroase mărturii făcute de diverse persoane“.

În Rusia, legea cu privire la calomnia prin presă este de fapt suspendată. Domnilor calomnatori, în special celor din presa burgheză, li s-a dat toată libertatea: publică în presă articole anonime, minte și calomniază cât poștești, pune-te la adăpostul unor comunicate, așa-zis oficiale, nesemnate de nici o persoană oficială, — căci nu vei păți nimic! Calomnatorii mârșavi în frunte cu domnia Miliukovi se bucură de privilegiul imunității.

Calomnatorii afirmă că eu aș fi întreținut relații cu „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“. Ziarul lui Miliukov scrie: „Guvernul german l-a însărcinat pe Lenin să facă propagandă în favoarea păcii“. „La Berlin au avut loc două adunări ale socialiștilor, la care au luat parte Lenin și Ioluhovski“. Iar „Russkaia Volea“ adaugă la această frază: „Lenin a fost găzduit de Ioluhovski“.

Cum d-l Miliukov și alți nemernici de teapa lui, cavaleri ai calomniei mârșave, se bucură de impunitate, nu-mi ră-

mine de făcut decît un singur lucru : să repet încă o dată că aceasta este o calomnie, să opun din nou cavalerilor șantajului, care se referă la relatările unor martori, referirea la un martor cunoscut masei.

Cunosc pe unul din militanții „Uniunii pentru eliberarea Ucrainei“, Basok, din 1906, cînd am participat împreună, el fiind menșevic, la Congresul de la Stockholm⁶¹. În toamna anului 1914 sau la începutul anului 1915, cînd locuiam la Berna, a venit la locuința mea cunoscutul menșevic caucazian Tria, care sosise de la Constantinopol. Tria mi-a relatat că Basok activează în „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“ și că această Uniune întreține legături cu guvernul german. Totodată, el mi-a înmînat o scrisoare adresată mie de Basok ; în această scrisoare Basok își exprima simpatia față de mine și speranța că între vederile noastre va surveni o apropiere. Am fost atît de indignat, încît imediat, în prezența lui Tria, i-am răspuns în scris lui Basok și am dat lui Tria scrisoarea pentru a i-o transmite, deoarece intenționa să se reîntoarcă la Constantinopol.

În scrisoarea către Basok * declaram că, întrucît el întreține relații cu unul dintre imperialiști, drumurile noastre se despart total și între noi nu există nimic comun.

La atît s-au limitat „relațiile“ mele cu „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“.

„Rabocii“ nr. 8
din 12 septembrie (30 august) 1917
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

---

* Vezi V. I. Lenin. Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 154. —
Nota red.

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

E posibil ca aceste rînduri să sosească tardiv, deoarece evenimentele se precipită într-un mod uneori de-a dreptul amețitor. Scriu această scrisoare miercuri, 30 august, dar ea nu va ajunge la cei cărora li se adresează înainte de vineri, 2 septembrie. Cu tot acest risc, consider de datorie mea să scriu cele ce urmează.

Rebeliunea lui Kornilov constituie o cotitură cu totul neașteptată (neașteptată într-un asemenea moment și sub o asemenea formă), o cotitură bruscă a evenimentelor.

Ca orice cotitură bruscă, ea necesită o revizuire și o schimbare a tacticii. Și, ca și cu orice revizuire, trebuie să fim cât se poate de prudenți, pentru a nu ajunge neprincipiali.

După convingerea mea, ajung la neprincipialitate aceia care (asemenea lui Volodarski) merg pînă la a susține defensismul sau (asemenea altor bolșevici) pînă la a susține un *bloc* cu socialiștii-revoluționari, pînă la a *sprijini* guvernul provizoriu. E cât se poate de greșit și neprincipal. Noi vom deveni defensiști *numai după* trecerea puterii în mîna proletariatului, *după ce* se vor fi făcut propuneri de pace, *după ce* vom fi rupt tratatele secrete și legăturile cu băncile, *numai după asta*. Nici luarea Rigăi, nici luarea Petrogradului nu ne vor determina să devenim defensiști. (Vă rog foarte mult să-i dați lui Volodarski să citească aceste rînduri.) Pînă atunci noi sîntem pentru revoluția proletară, sîntem împotriva războiului, *nu* sîntem defensiști.

Și nu trebuie să sprijinim *nici măcar acum* guvernul lui Kerenski, căci ar fi lipsă de principialitate. Unii se vor întreba : să nu luptăm împotriva lui Kornilov ? Ba da, firește ! Dar nu e unul și același lucru ; aici există o limită, pe care unii bolșevici o depășesc, căzînd în „conciliatorism“ și lăsîndu-se *tîrîți* de șuvoiul evenimentelor.

Noi luptăm și vom lupta împotriva lui Kornilov, *ca și trupele* lui Kerenski, dar nu-l sprijinim pe Kerenski, ci demascăm slăbiciunea lui. Asta-i deosebirea. E o deosebire destul de subtilă, dar oît se poate de esențială, pe care nu trebuie s-o ignorăm.

În ce constă deci schimbarea tacticii noastre în urma rebeliunii lui Kornilov ?

În schimbarea *formei* de luptă împotriva lui Kerenski. Fără a atenua cîtuși de puțin atitudinea noastră ostilă față de el, fără a retracta un singur cuvînt din cele spuse împotriva lui, fără a renunța la sarcina de a-l răsturna pe Kerenski, noi declarăm : trebuie să *ținem seama* de moment, acum nu putem porni să-l răsturnăm pe Kerenski, acum vom aborda *altfel* sarcina luptei împotriva lui, și anume : vom explica poporului (care luptă împotriva lui Kornilov) *slăbiciunea și șovăielile* lui Kerenski. Acest lucru îl făceam și înainte. Acum însă el a devenit *principalul* : iată în ce constă schimbarea.

Apoi schimbarea constă în faptul că acum *principalul* a devenit : intensificarea agitației pentru „revendicări parțiale“, ca să zicem așa, față de Kerenski : arestează-l pe Miliukov, înarmează pe muncitorii din Petrograd, cheamă trupele din Kronstadt, Vîborg și Helsingfors la Petrograd, dizolvă Duma de stat, arestează-l pe Rodzeanko, consfințește prin lege trecerea pămînturilor moșierești în mîna țăranilor, introdu controlul muncitoresc asupra cerealelor și a fabricilor etc. etc. Și nu numai lui Kerenski, *nu a tît* lui trebuie să-i prezentăm aceste revendicări, cît muncitorilor, soldaților și țăranilor *prinși* în iureșul luptei împotriva lui Kornilov. Pe ei trebuie să-i *antrenăm* mai departe, să-i încurajăm să nimicească pe generalii și ofițerii care s-au dat de partea lui Kornilov, să insistăm ca *ei* să ceară trecerea imediată a pămîntului în mîna țăranilor, să *le* sugerăm ideea necesității arestării

lui Rodzeanko și Miliukov, a dizolvării Dumei de stat, a interzicerii ziarului „Reci“ și a altor ziare burgheze, a punerii lor sub urmărire. În această direcție trebuie împinși în special socialiștii-revoluționari „de stînga“.

Ar fi greșit să se creadă că noi ne-am îndepărtat *mai mult* de sarcina cuceririi puterii de către proletariat. Nu. Noi ne-am apropiat foarte mult de ea, dar *nu direct*, ci pe ocolite. Și agitația trebuie îndreptată *în momentul acesta* împotriva lui Kerenski nu atît direct, *cît indirect*, tot împotriva lui, dar indirect, și anume: cerînd să se ducă un război activ, *cît se poate de activ*, cu adevărat revoluționar împotriva lui Kornilov. Numai dezvoltarea acestui război *ne* poate aduce la putere *pe noi*, și despre asta trebuie *să se vorbească* cît mai puțin în cadrul agitației (să ținem bine minte că mîine chiar evenimentele ne pot aduce la putere, și atunci nu vom lăsa să ne scape din mîină). După părerea mea, acest lucru ar trebui comunicat, printr-o scrisoare către agitatori (nu prin presă), colectivelor de agitatori și de propagandiști și în general membrilor de partid. Împotriva vorbăriei cu privire la apărarea țării, la frontul unic al democrației revoluționare, la sprijinirea guvernului provizoriu etc. etc. trebuie dusă o luptă necruțătoare, ca împotriva oricărei *vorbării*. Acum — trebuie să spunem noi — e timpul să trecem la *fapte*: voi, domnilor socialiști-revoluționari și menșevici, de mult ați uzat aceste fraze. Acum e timpul să trecem la *fapte*, războiul împotriva lui Kornilov trebuie dus în mod revoluționar, antrenînd masele, ridicîndu-le, înflăcărîndu-le (iar Kerenski *se teme* de mase, *se teme* de popor). În războiul împotriva germanilor, tocmai acum este nevoie *de fapte*: să se propună *imediat* și *neapărat* *pacea* pe baza unor condiții *precise*. Făcînd acest lucru, *se poate* obține fie încheierea grabnică a păcii, fie transformarea războiului într-un război revoluționar; altfel toți menșevicii și socialiștii-revoluționari rămîn lachei ai imperialismului.

P.S. Citind, *după ce* scrisesem aceste rînduri, cele șase numere ale ziarului „Rabocii”⁶², trebuie să spun că vederile noastre coincid întru totul. Salut din toată inima admirabilele editoriale, revista presei și articolele lui V. M.-n și Vol-ski. Relativ la cuvîntarea lui Volodarski, am citit scrisoarea lui către redacție⁶³, scrisoare care de asemenea „lichidează” reproșurile mele. Încă o dată salutări și cele mai bune urări!

Lenin

*Scris la 30 august
(12 septembrie) 1917*

*Publicat pentru prima oară
la 7 noiembrie 1920
în „Pravda” nr. 250*

Se tipărește după manuscris

DIN JURNALUL UNUI PUBLICIST

1. RĂDĂCINA RĂULUI

Dacă luăm pe publicistul N. Suhanov de la „Novaia Jizn“, cu toții vom fi fără îndoială de acord că nu este cel mai rău dintre reprezentanții democrației mic-burgheze, ci unul dintre cei mai buni. El înclină sincer spre internaționalism, lucru pe care l-a dovedit în vremuri de restriște, în plină epocă de reacțiune țaristă și de șovinism. El are cunoștințe și este animat de dorința de a se descurca independent în problemele complicate, lucru pe care l-a dovedit printr-o îndelungată evoluție de la eserism la marxismul revoluționar.

Cu atât mai caracteristic este faptul că pînă și asemenea oameni, în momente hotărîtoare ale revoluției, pot servi cititorului, în legătură cu problemele esențiale ale acesteia, raționamente atât de superficiale ca cel ce urmează :

„...Oricît de multe cuceriri revoluționare am pierdut în cursul ultimelor săptămîni, una dintre ele, poate cea mai importantă rămîne în picioare : guvernul și politica sa nu se pot menține decît prin voința majorității din Soviete. Democrația revoluționară a cedat de bunăvoie întreaga sa influență ; organele democratice ar mai putea s-o recapete foarte ușor ; și, înțelegînd just cerințele momentului, ea ar putea să îndrepte fără multă greutate politica guvernului provizoriu pe făgașul pe care ea trebuie să meargă“ („Novaia Jizn“ nr. 106 din 20 august).

Aceste cuvinte ușuratece conțin cel mai monstruos fals cu privire la cea mai importantă problemă a revoluției, și anume un fals care era extrem de răspîndit, în cele mai diferite țări, în rîndurile democrației mic-burgheze și care

a contribuit în cea mai mare măsură la înfrîngerea revoluțiilor.

Gîndindu-te bine la toate iluziile mic-burgheze cuprinse în raționamentul citat, îți vine în minte fără să vrei că nu întîmplător cetățenii de la „Novaia Jizn“ participă la congresul de „unificare“⁶⁴ alături de miniștri, de socialiști ministeriabili, alături de alde Țereteli și Skobelev, alături de membri ai guvernului, tovarășii lui Kerenski, Kornilov & Co. Nu e de loc întîmplător. Ei au o bază ideologică comună: stupida credulitate mic-burgheză față de dezideratele pioase, preluată necritic din mediul mic-burghez. Căci întregul raționament al lui Suhanov, ca și întreaga activitate a menșevicilor-defensiști de bunăcredință respiră o asemenea credulitate. Această credulitate mic-burgheză este rădăcina răului de care suferă revoluția noastră.

Cu siguranță că Suhanov ar subscrie cu amîndouă mîinile la ceea ce cere marxismul oricărei politici serioase, și anume ca ea să aibă la bază, să pornească de la *fapte* verificabile în mod obiectiv și exact. Să încercăm să examinăm, sub aspectul acestei cerințe, afirmația lui Suhanov din pasajul citat.

Ce fapte stau la baza acestei afirmații? Cum ar putea dovedi Suhanov că guvernul „nu se poate menține decît prin voința“ Sovietelor, că acestea ar putea „foarte ușor“ „să recapete întreaga influență“, că ele ar putea schimba fără „greutate“ politica guvernului provizoriu?

Suhanov s-ar putea referi, în primul rînd, la impresia sa generală, la „evidența“ forței Sovietelor, la faptul că Kerenski a venit la Soviet, la cuvintele amabile ale cutărui sau cutărui ministru etc. Ar fi, desigur, o dovadă cu totul inconsistentă, mai exact ar fi recunoașterea unei totale lipse de dovezi, a unei totale lipse de fapte obiective.

În al doilea rînd, el s-ar putea referi la faptul obiectiv că majoritatea covîrșitoare a rezoluțiilor muncitorilor, soldaților și țăranilor se pronunță categoric pentru Soviete și pentru sprijinirea lor. Rezoluțiile dovedesc, adică, că aceasta este voința majorității poporului.

Este un raționament tot atît de curent în mediul mic-burghez ca și primul. El este însă total inconsistent.

În toate revoluțiile, voința majorității muncitorilor și țăranilor, adică, indiscutabil, voința majorității populației, a fost pentru democrație. Și cu toate acestea, cele mai multe revoluții s-au soldat cu înfrîngerea democrației.

Ținînd seama de această experiență a celor mai multe revoluții, și îndeosebi a revoluției de la 1848 (care prezintă cele mai multe asemănări cu actuala noastră revoluție), Marx a ridiculizat fără cruțare pe democrații mic-burghezi, care voiau să învingă prin rezoluții și referiri la voința majorității poporului.

Propria noastră experiență confirmă acest lucru într-un mod și mai concret. În primăvara anului 1906, majoritatea rezoluțiilor muncitorilor și țăranilor se pronunțau, indiscutabil, pentru Duma I. Majoritatea poporului se pronunța, indiscutabil, pentru ea. Și cu toate acestea, țarul a reușit s-o dizolve, deoarece avîntul claselor revoluționare (grevele muncitorești și răscoalele țărănești din primăvara anului 1906) s-a dovedit a fi prea slab pentru o nouă revoluție.

Gîndiți-vă bine la experiența actualei revoluții. Atît în martie-aprilie, cît și în iulie-august 1917, majoritatea rezoluțiilor se pronunțau pentru Soviete, majoritatea poporului se pronunța pentru Soviete. Și cu toate acestea, vede, știe și simte oricine că în martie-aprilie revoluția mergea înainte, iar în iulie-august ea merge înapoi. Înseamnă că referirea la majoritatea poporului atunci cînd este vorba de problemele concrete ale revoluției nu dovedește încă nimic.

Luată în sine, ca argument, această referire este o adevărată mostră de iluzie mic-burgheză; ea învederează lipsa de dorință de a recunoaște că în revoluție trebuie *învinse* clasele vrăjmașe, trebuie *răsturnată* puterea de stat care le apără, iar pentru asta nu e suficientă „voința majorității poporului“, ci este necesară *forța* claselor revoluționare care vor și sînt capabile să lupte, și anume o forță care în clipa hotărîtoare și la locul hotărîtor să *strivească* forța vrăjmașă.

De cîte ori nu s-a întîmplat în cursul revoluțiilor ca o forță mică, dar bine organizată, înarmată și centralizată a claselor cîrmuitoare, a moșierilor și burgheziei, să zdrobească parte cu parte forța „majorității poporului“, prost organizată, prost înarmată, fărîmițată.

A expedia problemele concrete ale luptei de clasă într-un moment cînd revoluția o ascute în mod deosebit prin referiri „de ordin general“ la „voința poporului“ e un lucru demn de cel mai obtuz mic-burghez.

În al treilea rînd, în raționamentul reprodus mai sus, Suhanov mai vine cu un „argument“ de asemenea destul de curent în mediul mic-burghez. El afirmă că „democrația revoluționară a cedat de bunăvoie întreaga sa influență“. De aici ar decurge concluzia că ceea ce ai cedat „de bunăvoie“ poți recăpăta ușor...

Un raționament care nu face nici doi bani. În primul rînd, nu poți recăpăta ceea ce ai cedat benevol decît cu „consimțămîntul benevol“ al beneficiarului acestei cedări. De unde urmează că un asemenea consimțămînt benevol există. Cine este beneficiarul acestei „cedări“? Cine a beneficiat de „influența“ cedată de „democrația revoluționară“?

Cît se poate de caracteristic este faptul că această problemă, esențială pentru orice om politic cu cap, este ocolită cu totul de Suhanov... Doar acesta este miezul problemei: în mîna cui se află *de fapt* ceea ce „a cedat de bunăvoie“ „democrația revoluționară“ (pardon de expresie).

Suhanov ocolește tocmai această esență a problemei, după cum o ocolesc toți menșevicii și socialiștii-revoluționari, în genere toți democrații mic-burghezi.

Mai departe. Poate că în lumea copiilor „cedarea benevolă“ presupune ușurința recăpătării: dacă Katea a cedat benevol Mașei o minge, e posibil s-o „recapete“ „foarte ușor“. Dar în afară de intelectualul rus, nu se vor găsi mulți care să se încumete să extindă aceste noțiuni asupra politicii, a luptei de clasă.

În politică, cedarea benevolă a „influenței“ dovedește atîta neputință la cel care cedează, atîta moliciune, atîta lipsă de voință și de fermitate, încît de aici nu se poate

„deduce“ decît un singur lucru : acelaia care cedează benevol influența „merită“ să i se ia nu numai influența, ci și dreptul la existență. Adică, cu alte cuvinte, faptul cedării benevole a influenței ca atare nu „dovedește“ decît că acela care a căpătat această influență cedată benevol îi va lua în mod inevitabil acelaia care a cedat-o chiar și drepturile.

Dacă „democrația revoluționară“ a cedat benevol influența, înseamnă că ea n-a fost o democrație revoluționară, ci o democrație mic-burgheză josnică, lașă, care nu s-a dezbărat de slugărnicie, o democrație care (tocmai în urma acestei cedări) va putea fi suprimată de dușmanii ei sau chiar redusă la zero, lăsată să piară „de bunăvoie“, așa după cum „de bunăvoie“ a cedat influența.

A considera acțiunile partidelor politice drept *un capriciu* înseamnă a renunța la orice *studiere* a politicii. Iar o acțiune cum e „cedarea benevolă a influenței“ de către două partide foarte mari, care, după toate informațiile, comunicările și datele obiective furnizate de alegeri, deține majoritatea în masele poporului, o astfel de acțiune trebuie *explicată*. Ea nu se poate să fie întîmplătoare. Este imposibil ca ea să nu fie legată de o anumită situație economică a vreunei clase mari a poporului. Este imposibil ca ea să nu fie legată de istoria dezvoltării acestor partide.

Raționamentul lui Suhanov este atît de tipic pentru mii și mii de raționamente mic-burgheze similare tocmai pentru că el se bazează, în fond, pe noțiunea de benevol („de bunăvoie“), ignorînd *istoricul* partidelor de care ne ocupăm. În analiza sa, Suhanov a tras pur și simplu cu condeiul peste această istorie, uitînd că cedarea benevolă a influenței a început propriu-zis la 28 februarie, cînd Sovietul și-a exprimat încrederea în Kerenski și a aprobat „înțelegerea“ cu guvernul provizoriu. Iar 6 mai a însemnat o cedare a influenței în proporții gigantice. Privit în ansamblu, fenomenul cu care avem de-a face este cît se poate de clar : partidele socialist-revoluționar și menșevic s-au situat de la bun început pe un teren în pantă, alu-

necînd în jos cu o repeziciune din ce în ce mai mare. După 3—5 iulie ele s-au rostogolit cu totul în groapă.

Și a afirma acum că cedarea a fost făcută de bunăvoie, că niște partide politice mari pot fi „foarte ușor“ determinate să facă stînga-mprejur, că ele pot fi determinate „fără greutate“ să apuce într-o direcție opusă față de cea în care au mers ani de zile (și luni de-a rîndul în revoluție), să iasă „foarte ușor“ din groapă și să urce terenul în pantă — asta nu-i culmea neseriozității?

În sfîrșit, în al patrulea rînd, în sprijinul părerii sale, Suhanov ar putea invoca faptul că muncitorii și soldații, care își exprimă încrederea în Soviet, sînt înarmați, și de aceea le este „foarte ușor“ să-și recapete întreaga influență. Dar tocmai la acest punct, poate cel mai important, stau cît se poate de prost lucrurile în raționamentele mic-burgheze reproduse de publicistul de la „Novaia Jizn“.

Pentru a fi cît mai concret, să facem o comparație între 20—21 aprilie și 3—5 iulie.

La 20 aprilie răbufnește o revoltă a maselor împotriva guvernului. La Petrograd, un regiment înarmat iese în stradă și pornește să aresteze guvernul. Arestarea nu are loc. Dar guvernul vede limpede că nu are pe cine să se bizuie. Trupele nu sînt de *partea lui*. A răsturna un *asemenea* guvern e într-adevăr „foarte ușor“, și guvernul dă Sovietului un ultimatum : ori mă sprijiniți, ori demisionez.

La 4 iulie explozie identică de revoltă a maselor, explozie pe care toate partidele se străduiesc s-o oprească, dar care răbufnește în ciuda *tuturor* strădaniilor. O demonstrație armată antigubernamentală identică. Există însă o foarte mare deosebire, și anume : conducătorii socialiști-revoluționari și menșevici, care s-au încurcat și s-au rupt de popor, se înțeleg *încă la 3 iulie* cu burghezia ca să fie chemate trupele lui *Kaledin* la Petrograd. Iată unde-i buba !

Kaledin a declarat asta cu franchetă de soldat la Consfătuirea de la Moscova : doar chiar dumneavoastră, miniștrii socialiști, ne-ați chemat „pe noi“ în ajutor la 3 iulie !... Nimeni n-a cutezat să-l dezmință pe Kaledin la Consfătuirea de la Moscova, deoarece el spusese adevărul. Kaledin și-a bătut joc de menșevici și de socialiștii-

revoluționari, care au fost siliți să tacă. Generalul de cazaci i-a scuipat în obraz, iar ei s-au șters, spunând : „e roua dimineții“ !

Ziarele burgheze au reprodus aceste cuvinte ale lui Kaledin, în timp ce ziarul menșevic „Raboceaia Gazeta“ și ziarul socialist-revoluționar „Delo Naroda“ *au ascuns* cititorilor această extrem de importantă declarație politică făcută la Consfătuirea de la Moscova.

Lucrurile s-au petrecut astfel : guvernul a primit pentru prima oară ajutorul trupelor lui Kaledin, aduse în mod special, iar trupele hotărâte, cu adevărat revoluționare, și muncitorii au fost dezarmați. Iată faptul esențial pe care Suhanov l-a ocolit și l-a uitat „foarte ușor“, dar care rămîne fapt. Și el este un fapt hotărîtor pentru faza actuală a revoluției, pentru *prima* revoluție.

Într-un punct hotărîtor de pe front și apoi în armată puterea a trecut în mâinile *Kaledinilor*. Aceasta este realitate. Cele mai active dintre trupele ostile acestora au fost dezarmate. Faptul că Kaledinișii nu folosesc imediat puterea pentru a instaura o dictatură deplină nu dezminte nicidecum că puterea se află în mîna lor. Oare țarul nu deținea puterea după decembrie 1905 ? Și totuși împrejurrările nu l-au silit să se folosească de ea cu atîta prudență încît a convocat două Dume înainte de a lua *în-treaga putere*, adică înainte de a săvîrși lovitura de stat ? ⁶⁵

În ceea ce privește puterea, trebuie să judecăm după fapte, și nu după vorbe. Faptele guvernului de la 5 iulie încoace dovedesc că puterea o dețin Kaledinișii, care înaintează într-una, încet, dar *ferm*, obținînd zilnic „concesii“ mari și mici : astăzi impunitatea pentru iuncherii care devastează redacția „Pravdei“, asasinează pe pravdiști și operează arestări samavolnice, mîne o lege prevăzînd interzicerea ziarelor, precum și o lege prevăzînd interzicerea adunărilor și congreselor, expulzarea din țară fără judecată, pedeapsa cu închisoarea pentru ofense aduse „ambasadorilor țărilor prietene“, munca silnică pentru tentative de răsturnare a guvernului, introducerea pedepsei cu moartea pe front și așa mai departe și *asa mai departe*.

Kaledinii nu-s proști. De ce să forțeze neapărat lucrurile, să meargă de-a dreptul, riscînd un eșec, cînd ei capătă ceea ce le trebuie *zilnic* bucată cu bucată? Iar prostănacii de Skobelev și Țereteli, Cernov și Avksentiev, Dan și Liber, la fiecare pas înainte al Kaledinilor, urlă: „un triumf al democrației! victorie“, considerînd o „victorie“ faptul că Kaledinii, Kornilovii și alde Kerenski nu-i înghit dintr-o dată!!

Rădăcina răului rezidă în faptul că însăși situația economică a masei mic-burgheze o face să fie de o nemai-pomenită credulitate și inconștiență, să dormiteze încă, mormăind prin somn: e „foarte ușor“ să recapeți ceea ce ai cedat de bunăvoie! Încercați să recăpătați ceva de la Kaledini și Kornilovi, să-i faceți să dea ceva înapoi de bunăvoie!

Rădăcina răului rezidă în faptul că publicistica „democrată“ întreține această iluzie absurdă, mic-burgheză, stupidă, somnolentă și servilă, în loc să lupte împotriva ei.

Dacă considerăm lucrurile așa cum trebuie să le considere un istoric al politicii în general și un marxist în special, adică privind evenimentele în conexiunea lor, vedem cît se poate de clar că astăzi o cotitură radicală nu numai că nu este „foarte ușoară“, dar, dimpotrivă, este absolut imposibilă *fără o nouă revoluție*.

Nu mă ocup aici de loc de problema dacă o astfel de revoluție este de dorit, nu examinez problema dacă ea poate să se producă în mod pașnic și legal (în istorie, în genere vorbind, există exemple de revoluții pașnice și legale). Constat doar că sub raport istoric o cotitură radicală nu este posibilă fără o nouă revoluție. Căci puterea se află *de acum* în alte mîini, ea nu se mai află în mîna „democrației revoluționare“, ea a fost *de acum* smulsă și consolidată. Iar comportarea partidelor socialist-revoluționare și menșevic nu este întîmplătoare; ea este produsul situației economice a micii burghezii și rezultatul unei lungi înlănțuiri de evenimente politice, de la 28 februarie la 6 mai, de la 6 mai la 9 iunie, de la 9 iunie la

18 și 19 iunie (ofensiva) etc. Aici se cere o cotitură atât în întreaga situație a puterii și în întreaga ei compoziție, cât și în toate condițiile de activitate a partidelor mari și în „tendențele“ clasei care le alimentează. Sub raport istoric, asemenea cotituri sînt de neconceput *fără o nouă revoluție.*

În loc să explice poporului toate condițiile istorice esențiale ale unei noi revoluții, premisele ei economice și politice, sarcinile ei politice, raportul dintre clase care-i corespunde etc., Suhanov și o mulțime de alți democrați mic-burghezi *adorm* poporul printr-un joc „de-a arșicele“, prin autoliniștire, afirmînd că noi „vom recăpăta fără greutate totul“, „foarte ușor“, că la noi „cea mai importantă“ cucerire revoluționară „rămîne în picioare“, și alte asemenea bazaconii — afirmații ușuratece, izvorîte din ignoranță, de-a dreptul criminale.

Există simptome evidente ale unei profunde cotituri sociale. Ele arată limpede în ce direcție trebuie să se desfășoare munca. Se observă o evidentă scădere a influenței socialiștilor-revoluționari și menșevicilor în rîndurile proletariatului, o evidentă creștere a influenței bolșevicilor. De altfel, chiar și în alegerile de la 20 august bolșevicii au obținut un procent *mai mare* de voturi față de alegerile din iunie, pentru Dumele raionale ⁶⁶ tot la Petrograd, și asta în pofida aducerii „trupelor lui Kaledin la Petrograd“ !

Un indiciu obiectiv al cotitunii democrației mic-burgheze, care nu poate să nu oscileze între burghezie și proletariat, îl constituie intensificarea, dezvoltarea, consolidarea curentelor internaționaliste revoluționare : Martov și alții la menșevici, Spiridonova, Kamkov și alții la socialiștii-revoluționari. E de prisos să mai arătăm că foamea care ne amenință, dezastrul economic, înfrîngerile militare pot accelera în mod deosebit această cotitură spre trecerea puterii în mîna proletariatului, sprijinit de țărăniimea săracă.

---

2. CLACĂ ȘI SOCIALISM

Uneori, adversarii cei mai înrăiți ai socialismului îi fac un serviciu prin zelul necugetat pe care-l depun în „demascările“ lor. Ei se năpustesc tocmai asupra a ceea ce merită să fie privit cu simpatie și imitat. Prin însuși caracterul atacurilor lor, ei deschid poporului ochii asupra mîrșăviei burgheziei.

Așa s-a întîmplat cu „Russkaia Volea“, unul dintre cele mai murdare ziare burgheze, care publică la 20 august o corespondență din Ekaterinburg sub titlul : „clacă“. Iată ce se relatează în această corespondență :

„...Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților a înființat în orașul nostru pentru cetățenii care au cai o prestație în natură care constă în a-și pune cu rîndul caii la dispoziția membrilor Sovietului pentru deplasările lor zilnice în interes de serviciu.

A fost întocmit un grafic special cu aceia care urmează să fie de serviciu, și fiecare «cetățean cu cai» este înștiințat cu regularitate în scris cînd, unde și la ce oră anume trebuie să se prezinte cu calul său pentru a face de serviciu.

Pentru ca lucrurile să fie clare, în «ordin» se mai adaugă că, «în caz de neexecutare a prezentei dispoziții, Sovietul va tocmi birjari pe socoteala dv. pînă la concurența sumei de 25 de ruble»...“

Apărătorul capitaliștilor este, firește, revoltat. Capitaliștii privesc foarte liniștiți cum imensa majoritate a poporului se zbate o viață întregă în mizerie, nu numai făcînd clacă, sau chiar o muncă de ocnă ca salariați în fabrici, mine etc., ci adesea și flămînzind fără să aibă de lucru. Capitaliștii privesc foarte liniștiți toate astea.

Dar cînd muncitorii și soldații au înființat pentru capitaliști fie și o minimă prestație socială, domnii exploata-tori au prins a urla : asta-i „clacă“ !!

Întrebați pe orice muncitor, pe orice țăran dacă ar fi rău ca Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților să fie singura putere în stat și să înceapă să introducă pretutindeni prestații sociale pentru cei bogați, de pildă obligativitatea de a face serviciu cu cai, cu automobile, cu biciclete, obligativitatea de a presta muncă de birou pentru inventarierea produselor, recenzarea nevoiașilor etc. etc. ?

Orice muncitor și orice țăran, în afară de chiaburi, vor spune că ar fi bine.

Și asta-i adevărat. Asta nu e încă socialism, ci abia unul dintre primii pași spre socialism, dar este lucrul de care are nevoie imediat și în mod imperios poporul sărac. Fără asemenea măsuri poporul nu poate fi salvat de la foamete și pieire.

Dar de ce rămîne Sovietul din Ekaterinburg o rară excepție? De ce asemenea măsuri nu se aplică mai de mult pe tot cuprinsul Rusiei, de ce nu se dezvoltă un întreg sistem de măsuri de felul acesta?

De ce, în urma introducerii îndatoririi sociale pentru cei bogați de a pune la dispoziție caii, nu se introduce aceeași îndatorire socială pentru cei bogați de a prezenta dări de seamă complete asupra operațiilor lor financiare, în special asupra celor legate de furniturile pentru stat, sub același control al Sovietelor, cu aceeași „înștiințare cu regularitate”, precizîndu-se cînd și unde urmează să prezinte dările de seamă, cînd și unde să plătească impozitul și cît anume?

Pentru că în fruntea imensei majorități a Sovietelor se află conducătorii eseri („socialiști-revoluționari”) și menșevici, care au trecut de fapt de partea burgheziei, au intrat în guvernul burghez, s-au obligat să-l sprijine, trădînd nu numai socialismul, dar și democrația. Acești conducători duc o politică de „înțelegere” cu burghezia, care nu numai că nu va permite, de pildă, ca la Petrograd să fie introduse îndatoriri sociale pentru bogați, dar tergiversează de luni de zile reforme mult mai modeste.

Acești conducători își înșală propria lor conștiință și înșală poporul, referindu-se la faptul că „Rusia nu s-a maturizat încă pentru introducerea socialismului”.

De ce aceste referiri trebuie socotite o înșelătorie?

Deoarece cu ajutorul lor lucrurile sînt prezentate fals, ca și cum ar fi vorba de o transformare extraordinar de complicată și de grea care urmează să zdruncine viața obișnuită a zeci de milioane de oameni. Lucrurile sînt prezentate fals, ca și cum cineva ar intenționa „să introducă” socialismul în Rusia printr-un decret, fără să țină seama nici de nivelul tehnicii, nici de abundența de mici

întreprinderi, nici de deprinderile și voința majorității populației.

Toate acestea sînt de la un capăt la altul o minciună. Nimeni n-a propus așa ceva. Nici un partid, nici un om nu și-a propus „să introducă socialismul“ prin decret. A fost și este vorba exclusiv de măsuri care, asemenea prestației sociale stabilite la Ekaterinemburg pentru bogați, sînt aprobate întru totul de masa celor săraci, adică de majoritatea populației, de măsuri care sub raport tehnic și cultural sînt întru totul actuale, care aduc sărăcimii o ușurare imediată a vieții și permit o ușurare a poverilor războiului și o repartizare mai uniformă a acestora.

S-a scurs aproape o jumătate de an de la revoluție, dar conducătorii socialiști-revoluționari și menșevici frînează toate măsurile de felul acesta, trădînd interesele poporului în favoarea „înțelegerii“ cu burghezia.

Atîta timp cît muncitorii și țărani nu vor înțelege că acești conducători sînt niște trădători, că ei trebuie alungați, scoși din toate posturile, oamenii muncii vor rămîne inevitabil în robia burgheziei.

„Rabocii“ nr. 10
din 14 (1) septembrie 1917
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE COMPROMISURI

Compromis se cheamă în politică renunțarea la unele revendicări, renunțarea la o parte din revendicările proprii în virtutea unui acord încheiat cu un alt partid.

Ideea pe care mic-burghezii și-o fac în mod obișnuit despre bolșevici, idee întreținută de presa care calomniază pe bolșevici, este că ei nu admit nici un fel de compromisuri, cu nimeni, niciodată.

Este o idee măgulitoare pentru noi ca partid al proletariatului revoluționar, deoarece ea dovedește că pînă și dușmanii noștri sînt nevoiți să recunoască că noi sîntem credincioși principiilor fundamentale ale socialismului și revoluției. Dar trebuie să spunem adevărul: ea nu corespunde realității. Engels avea dreptate cînd, în critica făcută manifestului comuniștilor-blanquiști (1873), ridiculiza declarația lor: „nici un fel de compromisuri!”⁶⁷ Asta-i o vorbă goală, spunea el, deoarece compromisurile făcute de un partid aflat în luptă îi sînt adesea inevitabil impuse de împrejurări, și este stupid să refuzi o dată pentru totdeauna „să accepți plata în rate a unei datorii”⁶⁸. Sarcina unui partid cu adevărat revoluționar nu este aceea de a declara imposibilă renunțarea la orice compromisuri, ci de a ști să-și păstreze, *cu toate compromisurile*, în măsura în care ele sînt inevitabile, fidelitatea față de principiile sale, față de clasa sa, față de sarcina sa revoluționară, față de opera sa de pregătire a revoluției și de educare a maselor poporului în vederea obținerii victoriei în revoluție.

Un exemplu. Faptul că am acceptat să participăm la Dumele a III-a și a IV-a a fost un compromis, o renunțare vremelnică la revendicările revoluționare. El a fost însă un compromis absolut forțat, deoarece raportul de forțe excludea pentru noi, pe o anumită perioadă, posibilitatea unei lupte revoluționare de masă, iar pentru o pregătire de lungă durată a acesteia *trebuia* să știm să ducem munca și *înăuntru* unui asemenea „grajd“. Istoria a dovedit că acest mod de a pune problema de către bolșevici ca partid a fost într-*totul* just.

Acum, problema la ordinea zilei nu este aceea a unui compromis forțat, ci a unui compromis benevol.

Partidul nostru, ca și orice alt partid politic, tinde spre dominația politică *pentru sine*. Țelul nostru este dictatura proletariatului revoluționar. O jumătate de an de revoluție a confirmat cât se poate de clar, de pregnant și de convingător justetea și inevitabilitatea acestei revendicări în interesul *acestei* revoluții, deoarece altfel poporul nu poate obține nici o pace democratică, nici pământ pentru țărani, nici libertate deplină (o republică pe deplin democratică). Evoluția evenimentelor în cursul acestei jumătăți de an a revoluției noastre, lupta dintre clase și dintre partide, desfășurarea crizelor din 20—21 aprilie, 9—10, 18—19 iunie, 3—5 iulie, 27—31 august au demonstrat și au dovedit acest lucru.

În revoluția rusă a survenit acum o cotitură atât de bruscă și atât de originală, încât noi putem, ca partid, să propunem un compromis benevol — ce-i drept, nu burgheziei, dușmanul nostru de clasă direct și principal, ci adversarilor noștri celor mai apropiați, partidelor mic-burgheze democratice „dominante“, socialiștii-revoluționari și menșevicii.

Numai ca o excepție, numai în virtutea existenței unei situații speciale, care va dura, după cât se vede, o perioadă foarte scurtă, putem propune un compromis acestor partide, și cred că trebuie s-o facem.

În ceea ce ne privește, compromisul constă în a reveni la revendicarea dinainte de iulie : toată puterea în mâinile Sovietelor, un guvern format din socialiști-revoluționari și menșevici, responsabil față de Soviete.

Acum, și numai acum, poate *numai în câteva zile* sau în decurs de o săptămână-două, un astfel de guvern s-ar putea constitui și consolida în mod cu totul pașnic. El ar putea asigura — acest lucru este foarte probabil — mersul pașnic *înainte* al întregii revoluții din Rusia, ar putea asigura mișcării mondiale pentru pace și victoriei socialismului șanse extraordinar de mari de a face mari pași înainte.

Numai în vederea acestei desfășurări pașnice a revoluției — posibilitate *extrem* de rară în istorie și *extrem* de prețioasă, posibilitate excepțional de rară —, numai în vederea ei, bolșevicii, adepți ai revoluției mondiale, adepți ai metodelor revoluționare, pot și trebuie, după părerea mea, să admită un asemenea compromis.

Compromisul ar consta în faptul că bolșevicii, fără a pretinde să intre în guvern (ceea ce pentru un internaționalist este imposibil fără realizarea efectivă a condițiilor dictaturii proletariatului și a țărănimii sărace), ar renunța la formularea revendicării imediate a trecerii puterii în mâinile proletariatului și ale țărănimii sărace, la metodele revoluționare de luptă pentru această revendicare. Condiția, de la sine înțeleasă și care pentru socialiștii-revoluționari și pentru menșevici nu este nouă, ar fi libertatea deplină a agitației și convocarea Adunării constituante fără alte amânări sau chiar într-un termen mai scurt.

Menșevicii și socialiștii-revoluționari, ca bloc guvernamental, ar accepta (presupunând că compromisul va fi fost realizat) să formeze un guvern care să fie responsabil în întregime și exclusiv în fața Sovietelor, trecându-se și în provincie toată puterea în mâna Sovietelor. Asta ar fi o condiție „nouă“. Bolșevicii n-ar pune, cred, nici un fel de alte condiții, contînd pe faptul că o libertate într-adevăr deplină a agitației și înfăptuirea imediată a democratismului nou în structura Sovietelor (realegerea lor) și în funcționarea lor ar asigura de la sine mersul înainte pașnic al revoluției, *lichidarea pașnică* a luptei dintre partide în cadrul Sovietelor.

Acest lucru a devenit *de acum* imposibil? N-ar fi exclus. Dar, dacă există șanse unu la sută, ar merita totuși să se facă încercarea de a realiza această posibilitate.

Ce-ar avea de câștigat de pe urma acestui „compromis“ cele două părți care ar urma să ajungă la un acord, adică bolșevicii, de o parte, și blocul socialiștilor-revoluționari și menșevicilor, de altă parte? Dacă *nici una* din părți nu câștigă nimic, compromisul trebuie considerat imposibil, și atunci nu are rost să se vorbească despre el. Orioât de anevoios ar fi acum acest compromis (după iulie și august, două luni care echivalează cu două decenii „prașnice“, de somnolență), cred că există o mică șansă de a fi realizat, și ea a fost creată de hotărîrea adoptată de socialiștii-revoluționari și de menșevici că nu vor intra în guvern alături de cadeți.

Ceea ce ar avea de câștigat bolșevicii ar fi că ar căpăta posibilitatea de a face în toată libertatea agitație în favoarea concepțiilor lor și de a lupta în condițiile unui democratism într-adevăr deplin pentru a câștiga influența în Soviete. În vorbe, „toți“ recunosc acum bolșevicilor această libertate. În fapt, ea *nu este posibilă* sub un guvern burghez sau sub un guvern la care participă burghezia, sub alt guvern decît unul al Sovietelor. Sub un guvern al Sovietelor această libertate ar fi *posibilă* (nu spunem că ar fi întru totul asigurată, dar ar fi totuși posibilă). Pentru o asemenea posibilitate în vremuri atît de grele ar trebui să acceptăm un compromis cu actuala majoritate din Soviete. În condițiile unei adevărate democrații, *noi* nu avem de ce ne teme, deoarece viața este cu noi, și chiar evoluția curentelor dinăuntru partidelor socialist-revoluționar și menșevic, ostile nouă, confirmă că avem dreptate.

Ceea ce ar avea de câștigat menșevicii și socialiștii-revoluționari ar fi că ar căpăta imediat deplină posibilitate de a înfăptui programul blocului *lor*, sprijinindu-se pe imensa majoritate certă a poporului și asigurîndu-și folosirea „pașnică“ a majorității lor din Soviete.

Firește că din cadrul acestui bloc, neomogen atît fiindcă este un bloc cît și fiindcă democrația mic-burgheză este *întotdeauna* mai puțin omogenă decît burghezia și decît proletariatul, din cadrul acestui bloc s-ar ridica, probabil, două glasuri.

Un glas ar declara : noi nu avem în nici un caz același drum cu bolșevicii, cu proletariatul revoluționar. Acesta va veni oricum cu revendicări excesive și va antrena în mod demagogic țărănimea săracă. El va pretinde pacea și o ruptură cu aliații, ceea ce este imposibil. Noi ne simțim mai bine și mai în siguranță alături de burghezie ; noi nu am rupt legăturile cu ea, ci *ne-am certat* doar, nu pentru multă vreme, și numai din pricina incidentului cu Kornilov. Așa cum ne-am certat, ne vom împăca. Și apoi bolșevicii nu ne „cedează“ absolut nimic, deoarece încercările lor de insurecție sînt oricum sortite înfrîngerii, ca și Comuna din 1871.

Celălalt glas ar spune : referirea la Comună este cu totul superficială și chiar stupidă. Căci, în primul rînd, bolșevicii au mai învățat cîte ceva după 1871, ei ar fi avut grijă să ia banca în mîinile lor și n-ar fi renunțat la ofensiva asupra Versailles-ului ; iar în asemenea condiții chiar și Comuna ar fi putut învinge. În afară de aceasta, Comuna nu putea să ofere imediat poporului ceea ce vor putea să-i ofere bolșevicii dacă vor veni la putere, și anume : pămînt țăranilor, propunerea imediată a păcii, un control real asupra producției, o pace cinstită cu ucrainenii, finlandezii etc. Bolșevicii, ca să utilizez o expresie vulgară, au în mîna de zece ori mai multe „atuuri“ decît Comuna. Iar în al doilea rînd, Comuna înseamnă, orice s-ar zice, un greu război civil, întîrzierea pentru multă vreme după aceea a dezvoltării pașnice civilizate, înlesnirea operațiilor și a manoperelor diverșilor Mac-Mahoni și Kornilovi, iar asemenea operații amenință întreaga noastră societate burgheză. Este cazul să riscăm să ajungem la Comună ?

Iar Comuna este inevitabilă în Rusia dacă noi nu vom lua puterea, dacă situația va rămîne tot atît de grea ca în perioada 6 mai—31 august. Orice muncitor și soldat revoluționar se va gîndi inevitabil la Comună, va crede în ea, va face neapărat încercarea de a o înfăptui, judecînd în felul următor : poporul piere, războiul, foametea, ruina cresc într-una. Numai Comuna ne va salva. Să în-

făptuim Comuna chiar de-ar fi să pierim cu toții. Este inevitabil ca muncitorii să nutrească asemenea gânduri, și acum Comuna nu va putea fi învinsă atât de ușor ca în 1871. Comuna rusă va avea în întreaga lume aliați de o sută de ori mai puternici decât cea din 1871... Este cazul să riscăm să ajungem la Comună? Nici nu pot fi de acord cu părerea că, în fond, bolșevicii nu ne dau nimic prin compromisul lor. Căci în toate țările civilizate, miniștrii civilizați prețuiesc mult orice înțelegere, cât de mică, cu proletariatul în timp de război. O prețuiesc mult, foarte mult. Și doar este vorba de oameni versați, de adevărați miniștri. Iar bolșevicii, în ciuda represiunilor, în ciuda slăbiciunii presei lor, se întăresc destul de repede... Este cazul să riscăm să ajungem la Comună?

Noi avem o majoritate asigurată, pînă la deșteptarea țărănimii sărace mai e mult, noi nu o vom apuca. Nu cred ca într-o țară țărănească majoritatea să urmeze pe extremiști. Iar împotriva unei majorități evidente, într-o republică cu adevărat democratică, insurecția nu este posibilă. Așa ar grăi celălalt glas.

Se va mai auzi, poate, și 'un al treilea glas, din rîndurile cine știe căror adepți ai lui Martov sau Spiridonova, care va spune: sînt indignat, „tovarăși“, că voi amîndoi, discutînd despre Comună și posibilitatea ei, vă situați fără șovăire de partea adversarilor ei. Unul sub 'o formă, celălalt sub alta, amîndoi sînteți de partea aceluia care au înăbușit Comuna. Nu mă voi apuca să fac agitație pentru Comună, nu pot promite dinainte că voi lupta în rîndurile ei, cum va face orice bolșevic, dar trebuie totuși să declar că, *dacă* Comuna, *în pofida* eforturilor mele, va deveni fapt, eu voi ajuta mai curînd pe apărătorii decît pe adversarii ei...

Divergențele de opinii în cadrul „blocului“ sînt mari și inevitabile, deoarece în democrația mic-burgheză sînt reprezentate o sumedenie de nuanțe, de la burghezul sută în sută, ministeriabil șută în sută, pînă la semicerșetorul care încă nu este cu totul în stare să treacă pe poziția prole-

tarului. Cum se vor solda aceste divergențe de păreri în fiecare moment dat — n-o poate ști nimeni.

*

*   *

Rîndurile de mai sus au fost scrise vineri, 1 septembrie, dar, datorită unor împrejurări accidentale (în timpul lui Kerenski, va spune istoria, nu toți bolșevicii se bucurau de libertatea de a-și alege domiciliul), n-au parvenit în aceeași zi la redacție. Iar după ce am citit ziarele de sîmbătă și pe cele de astăzi, duminică, îmi zic : cred că propunerea unui compromis este deja tardivă. Cele cîteva zile în care dezvoltarea pașnică mai era încă posibilă cred că au trecut și ele. Da, după toate aparențele, ele au și trecut⁶⁹. Kerenski va pleca, într-un fel sau altul, și din partidul socialiștilor-revoluționari, și de la socialiștii-revoluționari, și-și va întări poziția cu ajutorul burghezilor fără socialiștii-revoluționari, datorită inactivității acestora... Da, după toate aparențele, zilele cînd calea dezvoltării pașnice a devenit din întîmplare posibilă au trecut deja. Nu-mi rămîne decît să trimit aceste note redacției cu rugămintea de a le intitula : „Gînduri tardive“... poate că uneori nu este lipsit de interes să fie cunoscute și unele gînduri tardive.

3 septembrie 1917.

Scris la 1—3 (14—16) septembrie 1917

*Publicat la 19 (6) septembrie 1917,
în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 3
Semnat : N. L e n i n*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

PROBLEMA PROGRAMULUI PARTIDULUI ⁷⁰

Comunicarea tov. Buharin din revista „Spartacus” ⁷¹ cu privire la convocarea unui congres „restrîns” în vederea adoptării unui program arată cît de actuală devine problema.

Ea este într-adevăr urgentă.

Partidul nostru se află înaintea celorlalte partide internaționaliste, faptul este incontestabil în momentul de față.

El este dator să ia inițiativa, să formuleze un program care să răspundă la problemele ridicate de imperialism.

Ar fi scandalos și rușinos să n-o facem.

Propun Comitetului Central să hotărască :

Fiecare organizație de partid va numi de îndată una sau mai multe comisii pentru pregătirea programului, *obligînd* aceste comisii, precum și pe toți teoreticienii sau publiciștii etc. să treacă *urgent* la lucru și să prezinte în cel mult 3—7 zile fie un proiect propriu, fie modificări și adăugiri la alte proiecte.

Este un lucru întru totul realizabil dacă se duce o muncă perseverentă.

Pentru a strînge și a tipări aceste proiecte sau pentru a le trimite principalelor organizații sub formă de copii dactilografiate, să se acorde un termen de aproximativ două săptămîni.

Apoi să se anunțe *imediat* convocarea unui congres *restrîns* (1 delegat la 4 000 sau 5 000 de membri)

în vederea adoptării programului, peste o lună.

Partidul nostru este dator să formuleze un program — numai *astfel vom trece*, nu în vorbe ci în fapt, *la crearea* Internaționalei a III-a.

Tot restul înseamnă vorbe goale, promisiuni, amânări la calendele grecești. Luînd inițiativa, noi vom grăbi munca sub toate aspectele, și numai așa vom pregăti programul Internaționalei a III-a.

*Scris în jurul datei
de 3 (16) septembrie 1917*

*Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

Se tipărește după manuscris

PROBLEMA ZIMMERWALDULUI ⁷²

Acum se vede cât se poate de clar ce greșeală am făcut că *nu* ne-am retras din Zimmerwald.

Toți sînt păcăliți, insuflîndu-li-se speranța în Stockholm. Iar Conferința de la Stockholm „se amîină” de pe o lună pe alta.

Iar Zimmerwaldul „*așteaptă*” Stockholmul! Kautskiștii + italienii, adică majoritatea de la Zimmerwald, „*așteaptă*” Stockholmul.

Și noi luăm parte la această comedie, *purttînd răspunderea* pentru ea în fața muncitorilor.

E o rușine.

Trebuie să ne retragem *imediat* din Zimmerwald.

Rămînînd acolo numai în scopuri informative, nu pierdem nimic și *nu purttăm răspunderea* pentru comedia „*așteptării*” Stockholmului.

Retrăgîndu-ne din putredul Zimmerwald, noi trebuie să hotărîm imediat, la ședința plenară din 3 septembrie 1917, următoarele: *vom convoca o conferință a celor de stînga*, dînd această sarcină reprezentanților noștri de la Stockholm.

Făcînd prostia de a rămîne în Zimmerwald, partidul nostru, singurul partid internaționalist din lume, care are 17 ziare etc., *se joacă de-a conciliatorismul* cu

Martovii și Țeretelii germani și italieni, după cum Martov duce o politică de conciliere cu Țereteli, Țereteli cu socialiștii-revoluționari, iar socialiștii-revoluționari cu burghezia...

Și asta se cheamă „a fi pentru“ Internaționala a III- a !!!

*Scris în jurul datei
de 3 (16) septembrie 1917*

*Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VII*

Se tipărește după manuscris

DESPRE ÎNCĂLCAREA DEMOCRATISMULUI ÎN ORGANIZAȚIILE DE MASĂ

Trebuie adoptată o rezoluție care să înfiereze ca *un fals**, un fals demn de Nicolaie al II-lea, procedee ca acela al Sovietului de deputați *ai soldaților* (pentru soldați 1 la 500, pentru muncitori 1 la 1 000)⁷³ sau al Biroului sindicatelor (pentru sindicatele mici 1 la *a* membri, pentru cele mari 1 la *a—b* membri).

Ce fel de *democrați* sîntem noi dacă tolerăm un asemenea *fals* fără să spunem nimic ?

De ce era rău atunci Nicolaie al II-lea, care „dădea“ și el țăranilor și moșierilor o reprezentare *inegală*??

Tolerînd asemenea lucruri, prostituăm democratismul.

Trebuie să adoptăm o rezoluție prin care să cerem dreptul de vot *egal* (atît în alegerile pentru Soviete, cît și pentru congresele sindicatelor), să înfierăm chiar și *cea mai mică* abatere de la egalitate, s-o înfierăm ca pe un *fals* tocmai prin acest cuvînt, s-o înfierăm ca pe *un procedeu demn de Nicolaie al II-lea*, și această rezoluție a plenarei C.C., scrisă într-un limbaj popular, s-o difuzăm sub formă de foaie volantă în masa muncitorească.

Nu avem dreptul să ne numim democrați dacă tolerăm *o falsificare* a democratismului. Nu sîntem democrați, ci niște oameni lipsiți de principii, dacă tolerăm asta ! !

Scris în jurul datei
de 3 (16) septembrie 1917

Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VII

Se tipărește după manuscris

* „Peste tot cîte 1 reprezentant din partea unui număr *egal* de alegători” — a.b.c.-ul democrației. Altfel se comite *un fals*.

PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA MOMENTUL POLITIC ACTUAL ⁷⁴

Pe baza rezoluției cu privire la situația politică adoptată la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (bolșevic) din Rusia și aplicînd această rezoluție la momentul actual, C.C. al P.M.S.D.R., întrunit în ședința plenară, stabilește :

1. În decurs de două luni, de la 3 iulie pînă la 3 septembrie, evoluția luptei de clasă și desfășurarea evenimentelor politice au împins întreaga țară înainte, ca urmare a unei nemaipomenite rapidități a revoluției, așa cum un lung șir de ani n-ar fi putut-o împinge în timp de pace, fără revoluție și fără război.

2. Devine din ce în ce mai evident faptul că evenimentele de la 3—5 iulie au marcat un punct de cotitură în întreaga revoluție. Fără a face o justă apreciere a acestor evenimente nu este posibilă aprecierea justă a sarcinilor proletariatului și nici a rapidității desfășurării evenimentelor revoluționare, care nu depinde de voința noastră.

3. Calomniile pe care burghezia le pune în circulație cu un zel nemaipomenit la adresa bolșevicilor și pe care le răspîndește în rîndurile maselor populare pe o scară foarte largă, mulțumită milioanei investite în ziarele și editurile capitaliste, aceste calomnii sînt demascate din ce în ce mai rapid și în mai mare măsură. În primul rînd pentru masele muncitorești din capitală și din orașele mari, iar apoi și pentru țărănime devine din ce în ce mai evident că calomniile la adresa bolșevicilor constituie una din principalele arme ale moșierilor și capitaliștilor în

lupta împotriva acelor care apără interesele muncitorilor și ale țăranilor săraci, adică împotriva bolșevicilor.

4. Rebeliunea lui Kornilov, adică a generalilor și ofițerilor în spatele cărora se află moșierii și capitaliștii, în frunte cu partidul cadet (partidul „libertății poporului“), rebeliunea aceasta a încercat de-a dreptul să se camufleze reluând vechile calomnii la adresa bolșevicilor, făcând ca masele cele mai largi ale poporului să deschidă ochii definitiv asupra adevăratei semnificații a calomniilor pe care burghezia le răspîndește pe seama partidului muncitoresc bolșevic, partidul adevăraților apărători ai sărăcimii.

5. Dacă partidul nostru ar fi refuzat să sprijine mișcarea maselor de la 3—4 iulie, izbucnită spontan, în pofida încercărilor noastre de a o opri, asta ar fi însemnat o trădare directă și totală a proletariatului, deoarece masele s-au pus în mișcare, fiind revoltate în mod legitim de prelungirea războiului imperialist, adică a unui război tâlhăresc și de cotropire, dus în interesul capitaliștilor, și de faptul că guvernul și Sovietele nu acționează împotriva burgheziei, care face ca dezastrul economiei și foametea să ia proporții și să se agraveze.

6. În ciuda tuturor eforturilor burgheziei și ale guvernului, în ciuda arestării a sute de bolșevici, în ciuda confiscării hîrțiilor și documentelor lor, a perchezițiilor operate la redacții etc., — în ciuda tuturor acestor fapte nu s-a reușit și nu se va reuși vreodată să se dovedească calomnia că partidul nostru ar fi fixat mișcării de la 3—4 iulie alt scop decît acela al unei demonstrații „pașnice și organizate“, cu lozinca trecerii întregii puteri de stat în mîna Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor.

7. Ar fi fost o greșeală dacă la 3—4 iulie bolșevicii și-ar fi pus drept sarcină luarea puterii, deoarece nici majoritatea poporului și nici măcar majoritatea muncitorilor nu simțise încă pe propria-i piele politica contrarevoluționară dusă de generali în armată, de moșieri la sate, de capitaliști la orașe, politică dezvăluită maselor după 5 iulie și generată de conciliatorismul socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor față de burghezie. Nici o organizație,

centrală sau locală, a partidului nostru nu numai că n-a formulat în scris sau verbal lozinca cuceririi puterii la 3—4 iulie, dar nici măcar nu a pus în discuție această problemă.

8. O greșeală reală a partidului nostru în zilele de 3—4 iulie, scoasă la iveală acum de evenimente, a fost numai aceea că partidul a considerat situația generală *mai pușin* revoluționară decît s-a dovedit ea a fi, că socotea *încă* posibilă o evoluție pașnică a transformărilor politice prin schimbarea politicii Sovietelor, pe cîtă vreme în realitate menșevicii și socialiștii-revoluționari se încurcaseră și se legaseră în așa hal prin conciliatorismul față de burghezie, iar burghezia devenise atît de contrarevoluționară, încît nici vorbă nu mai putea fi de o dezvoltare pașnică. Însă partidul nu putea lichida această părere greșită, care se bizuia numai pe speranța că evenimentele nu se vor desfășura prea repede, decît participînd la mișcarea populară de la 3—4 iulie sub lozinca „toată puterea în mîna Sovietelor“ și punîndu-și sarcina de a imprima mișcării un caracter pașnic și organizat.

9. Însemnătatea istorică a rebeliunii lui Kornilov este aceea că ea a deschis ochii maselor populare, făcîndu-le să vadă cît se poate de limpede adevărul pe care socialiștii-revoluționari și menșevicii l-au ascuns și-l ascund pînă astăzi prin frazeologia lor conciliatoristă, și anume că moșierii și burghezia, în frunte cu partidul cadet, precum și generalii și ofițerii care sînt de partea lor, s-au organizat, sînt gata să săvîrșescă și săvîrșesc cele mai odioase crime, să cedeze germanilor Riga (iar apoi și Petrogradul), să le deschidă frontul, să reprime regimentele bolșevice prin execuții, să provoace o rebeliune, să îndrepte asupra capitalei trupe în frunte cu „divizia sălbatică“ etc. — toate astea pentru ca burghezia să acapareze întreaga putere, pentru ca să consolideze puterea moșierilor la sate, pentru ca să înece țara în sîngele muncitorilor și țăranilor.

Rebeliunea lui Kornilov a dovedit pentru Rusia ceea ce istoria a dovedit întotdeauna pentru toate țările, și anume că burghezia își va trăda patria și nu se va da

înlături de la nici o crimă, numai și numai pentru a-și menține puterea asupra poporului și veniturilor.

10. Pentru muncitorii și țăranii din Rusia nu există altă ieșire în afară de lupta hotărâtă și de victoria asupra moșierilor și burgheziei, asupra partidului cadet, asupra generalilor și ofițerilor care simpatizează cu el. Iar la o asemenea luptă și la o asemenea victorie, poporul, adică toți oamenii muncii, nu poate fi condus decât de clasa muncitoare de la orașe, dacă întreaga putere de stat va trece în mâinile ei și dacă ea va fi sprijinită de țăranii săraci.

11. În revoluția rusă, mai ales după 6 mai și încă și mai mult după 3 iulie, evenimentele se desfășoară cu uimitoarea viteză a unei vijelii sau a unui uragan, astfel încât sarcina partidului nu poate fi nicidecum aceea de a le accelera; dimpotrivă, trebuie să depunem toate eforturile ca să nu rămânem în urma evenimentelor și pentru a prindea, pe cât posibil, cu munca noastră de lămurire a muncitorilor și oamenilor muncii în ceea ce privește schimbările intervenite în situația generală și în mersul luptei de clasă. Iată principala sarcină a partidului și în momentul de față: să lămurească masele că situația este extrem de critică, că orice acțiune se poate solda cu o explozie, că de aceea o insurecție prematură ar putea aduce cele mai mari daune. Și totodată această situație critică va pune inevitabil — și poate cu o rapiditate catastrofală — clasa muncitoare în condiții în care, datorită unei întorsături a evenimentelor ce n-ar depinde de ea, să fie nevoită să pornească la lupta hotărâtoare împotriva burgheziei contrarevoluționare și să cucerească puterea.

12. Rebeliunea lui Kornilov a evidențiat pe deplin faptul că armata, întreaga armată *urăște cartierul general*. Acest fapt au fost nevoiți să-l recunoască pînă și acei menșevici și socialiști-revoluționari ale căror strădanii de luni de zile au dovedit că-i urăsc pe bolșevici și că susțin o politică de conciliere a muncitorilor și țăranilor cu moșierii și burghezia. Ura armatei față de cartierul general nu va slăbi, ci va crește în urma faptului că guvernul Kerenski s-a mărginit să-l înlocuiască pe Kornilov cu Alekseev, lăsînd în funcții pe Klembovski și pe ceilalți

generali korniloviști și neîntreprinzând absolut nimic serios în vederea democratizării armatei și destituirii cadrelor de comandă contrarevoluționare. Sovietele, care tolerează și sprijină această politică slabă, șovăielnică, lipsită de principii a lui Kerenski, care au scăpat încă o dată prilejul de a lua în mod pașnic întreaga putere în momentul lichidării rebeliunii lui Kornilov, aceste Soviete se fac vinovate de data aceasta nu de conciliatorism, ci de un conciliatorism criminal.

Armata, care urăște cartierul general și care nu vrea război pentru că i s-au deschis ochii asupra caracterului lui de cotropire, este inevitabil condamnată la noi catastrofe.

13. Numai clasa muncitoare, după ce va fi cucerit puterea, va putea duce o politică de pace nu în vorbe, ca menșevicii și socialiștii-revoluționari, care în realitate susțin burghezia și tratatele ei secrete, ci în fapt. Și anume: ea va propune *tuturor* popoarelor — imediat și indiferent care ar fi situația militară, chiar dacă generalii korniloviști, după ce au cedat Riga, vor ceda și Petrogradul — condiții de pace fățișe, precise, clare și *echitabile*. Clasa muncitoare poate face acest lucru în numele întregului popor, deoarece majoritatea covârșitoare a muncitorilor și țăranilor din Rusia s-a pronunțat împotriva actualului război de cotropire și pentru o pace dreaptă, fără anexiuni și contribuții.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii se înșală pe ei înșiși și înșală poporul discutând de luni de zile o astfel de pace. După ce va fi cucerit puterea, clasa muncitoare va propune tuturor această pace fără a pierde nici o zi.

Capitaliștii din toate țările înfrînează cu atîta greutate revoluția muncitorească împotriva războiului, revoluție pretutindeni în creștere, încît, dacă revoluția rusă va renunța la neputincoasele și jalnicele suspine după pace și va trece la propuneri directe de pace, publicînd și denunțînd totodată tratatele secrete etc., sînt șanse nouăzeci și nouă la sută să fie curînd pace și capitaliștii să nu poată împiedica încheierea ei.

Iar dacă va surveni situația cea mai puțin probabilă ca, în pofida voinței popoarelor lor, capitaliștii să respingă

condițiile de pace ale guvernului muncitoresc rus, în Europa revoluția se va apropia de o sută de ori mai mult, iar armata noastră de muncitori și țărani își va alege ofițeri și generali pe care nu-i va urî, ci îi va stima, și se va convinge cât de drept este războiul după ce va fi propusă pacea, vor fi denunțate tratatele secrete, va fi ruptă alianța cu moșierimea și burghezia și tot pământul va fi împărțit țăranilor. Numai atunci războiul va deveni un război drept din partea Rusiei, numai un asemenea război îl vor duce muncitorii și țăranii nu mînați cu bîta de la spate, ci de bunăvoie, iar el va apropia și mai mult inevitabila revoluție muncitorească în țările înaintate.

14. Numai clasa muncitoare, după ce va fi cucerit puterea, va putea asigura trecerea imediată și fără despăgubiri a tuturor pămînturilor moșierești în mîinile țăranilor. E un lucru care nu poate fi amînat. Adunarea constituantă urmează să-l legifereze, dar țăranii n-au nici o vină că convocarea ei se amîină într-una. Țăranii se conving pe zi ce trece că pământul nu poate fi căpătat prin bună învoială cu moșierii și capitaliștii. Pământul nu poate fi căpătat decît printr-o alianță frățească, dezinteresată a țăranilor săraci cu muncitorii.

Ieșirea din guvern a lui Cernov, care luni de-a rîndul a încercat să apere interesele țăranilor prin concesii mai mari sau mai mici față de cadeții moșieri, suferind de fiecare dată cîte un eșec, această ieșire din guvern a arătat cât se poate de limpede că politica de conciliere nu are sorți de izbîndă. Iar țăranimea, la fața locului, vede și știe, simte și își dă seama cât de insolenți au devenit după 5 iulie moșierii la sate și oît de necesar este să li se dună frîu și să fie făcuți inofensivi.

15. Numai clasa muncitoare, după ce va fi cucerit puterea, va putea pune capăt situației economice dezastroase și foametei care ne amenință. De la 6 mai guvernul promite într-una că va institui controlul, dar nu a făcut și nici nu putea să facă nimic, deoarece capitaliștii și moșierii au zădărnicit orice activitate. Șomajul e în creștere, foametea ne amenință, moneda se devalorizează, ieșirea lui Peșehonov din guvern după dublarea prețurilor fixe va agrava și mai mult criza și dovedește încă

o dată întreaga slăbiciune și neputința guvernului. Numai controlul muncitoresc asupra producției și repartiției poate salva situația. Numai un guvern muncitoresc va pune frâu capitaliștilor, va determina pe toți oamenii muncii să sprijine eroic eforturile *puterii* de stat, va face ordine și va stabili un schimb echitabil al cerealelor pe produse industriale.

16. Încrederea țărănimii sărace în clasa muncitoare de la orașe, încredere zdruncinată un timp de calomniile burgheziei și de speranțele puse în politica de conciliere, se restabilește mai ales după ce arestările de la sate și toată prigoana împotriva oamenilor muncii de după 5 iulie, iar apoi și rebeliunea lui Kornilov au deschis ochii poporului. Un semn că poporul a pierdut încrederea în învoiala cu capitaliștii este faptul că în cele două partide principale, socialist-revoluționar și menșevic, care au inaugurat și au dus pînă la capăt această politică de conciliere, mai ales după 5 iulie, în interiorul acestor partide cresc nemulțumirile, se intensifică lupta împotriva politicii conciliatoriste, se întărește opoziția, care la ultimul „Consiliu” al partidului socialist-revoluționar și la congresul partidului menșevic a ajuns la circa două cincimi (40⁰/o).

17. Întreaga evoluție a evenimentelor, toate condițiile economice și politice, tot ce se petrece în armată pregătesc în ritm din ce în ce mai rapid cucerirea cu succes a puterii de către clasa muncitoare, care va aduce pace, pîine, libertate, care va grăbi victoria revoluției proletariatului și în celelalte țări.

*Scris în jurul datei
de 3 (16) septembrie 1917*

*Publicat pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

CATASTROFA CARE NE AMENINȚĂ
ȘI CUM TREBUIE SĂ LUPTĂM ÎMPOTRIVA EI ⁷⁵

*Scris la 10—14 (23—27)
septembrie 1917*

*Publicat la sfârșitul lunii octombrie
1917 în broșură, în ed. „Priboi”*

Se tipărește după manuscris

Tragedia kamaraşului 9 din anul 1868

Scrisoarea redactorilor.

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Prima pagina a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14 (23—27) septembrie 1917

Micșorât

NE AMENINȚĂ FOAMETEA

O catastrofă iminentă amenință Rusia. Transportul feroviar este extrem de dezorganizat și se dezorganizează din ce în ce mai mult. El se va opri. Se va opri aprovizionarea fabricilor cu materii prime și cu cărbuni. Se va opri aprovizionarea cu cereale. Capitaliștii sabotează (deteriorează, sistează, subminează, frânează) fără încetare în mod intenționat producția, în speranța că această catastrofă fără precedent va duce la prăbușirea republicii și a democratismului, a Sovietelor și în general a asociațiilor proletare și țărănești, înlesnind întoarcerea la monarhie și restabilirea atotputerniciei burgheziei și a moșierilor.

Ne amenință inevitabil o catastrofă de proporții nemai-pomenite și foametea. Toate ziarele au scris în nenumărate rânduri despre asta. Atât diversele partide, cât și Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor au adoptat nenumărate rezoluții în care recunosc iminența catastrofei, recunosc că ne aflăm la un pas de ea, că trebuie să se ducă o luptă înverșunată împotriva ei, că pentru a preîntîmpina dezastrul sînt necesare „eforturi eroice” din partea poporului etc.

Toți o spun. Toți o recunosc. Toți sînt convinși de asta.

Și nu se face nimic.

S-a scurs o jumătate de an de revoluție. Catastrofa s-a apropiat și mai mult. S-a ajuns la șomaj de masă. Gîndiți-vă numai: în țară nu există mărfuri, țara piere din lipsă de produse, din lipsă de brațe de muncă, deși cantitățile existente de cereale și de materii prime sînt îndestu-

lătoare — și, în această țară, într-un moment atât de critic, s-a ajuns la șomaj de masă! Mai este nevoie de alte dovezi pentru a arăta că într-o jumătate de an de revoluție (pe care unii o numesc mare, dar pe care, deocamdată, ar fi poate mai nimerit s-o numim putredă), într-o republică democratică, în care abundă tot soiul de asociații, organe și instituții care se intitulează cu fală „democrat-revoluționare“, *nu* s-a întreprins de fapt absolut nimic serios împotriva catastrofei, împotriva foametei? Ne apropiem cu pași repezi de un dezastru, căci războiul nu așteaptă, și dezorganizarea pe care o produce el în toate domeniile vieții poporului devine din ce în ce mai gravă.

Puțină atenție și chibzuială e suficientă spre a ne convinge că există mijloace de luptă împotriva catastrofei și a foametei, că măsurile de luptă sînt cît se poate de simple și clare, absolut realizabile, cu totul corespunzătoare forțelor poporului, și că, dacă aceste măsuri *nu se iau*, asta e *numai* pentru că realizarea lor ar atinge profiturile fabuloase ale unui mănunchi de moșieri și capitaliști.

Într-adevăr, putem garanta că nu veți găsi o cuvîntare, un articol de ziar, indiferent de orientare, o rezoluție a indiferent cărei adunări sau instituții în care să nu se admită cît se poate de clar și fără echivoc principala și fundamentală măsură de luptă, de preîntîmpinare a catastrofei și a foametei. Această măsură este controlul, supravegherea, evidența, reglementarea de către stat, stabilirea unei juste repartizări a brațelor de muncă în producție, precum și distribuirea produselor, păstrarea forțelor poporului, înlăturarea oricăror cheltuieli inutile de forțe și economisirea lor. Control, supraveghere, evidență — iată cuvîntul de ordine în lupta împotriva catastrofei și foametei. Iată un lucru indiscutabil și unanim recunoscut. Și iată ce *nu se face* de teamă de a nu lovi în atotputernicia moșierilor și capitaliștilor, de a nu atinge profiturile lor uriașe, nemaipomenite, scandaloase, profituri realizate de pe urma scumpetei, a furniturilor de război (iar pentru război „lucrează“ astăzi direct sau indirect

aproape toată lumea), profituri pe care toți le văd și le știu și de care toată lumea se vaită.

Iar statul nu face absolut nimic în vederea instituirii unui control, a unei supravegheri și a unei evidențe serioase.

INACTIVITATEA TOTALĂ A GUVERNULUI

Orice control, orice supraveghere, orice evidență, orice încercare a statului de a le organiza sînt sabotate pretutindeni în mod sistematic. Trebuie să fii nemaipomenit de naiv ca să nu pricepi — sau să fii din cale-afară de ipocrit ca să te faci că nu pricepi — de unde pornește acest sabotaj, cu ce mijloace este el organizat. Căci sabotajul pus la cale de bancheri și de capitaliști, *zădărnicierea* de către ei a oricărui control, a oricărei supravegheri și evidențe este adaptat la formele de stat ale republicii democratice, este adaptat la existența instituțiilor „democrat-revoluționare”. Domnii capitaliști și-au însușit de minune un adevăr pe care toți adeptii socialismului științific îl admit în vorbe, dar pe care menșevicii și socialiștii-revoluționari s-au străduit să-l uite, de îndată ce amicii lor au pus mîna pe cîte un post de ministru, de ministru adjunct etc. Este vorba de adevărul că înlocuirea formelor de guvernare monarhice prin forme democratice republicane nu atinge cîtusi de puțin esența economică a exploatării capitaliste și, prin urmare, și invers: ajunge să se schimbe *forma* de luptă pentru intangibilitatea și caracterul sacru al profiturilor capitaliste, pentru ca ele să fie apărate și într-o republică democratică cu același succes cu care erau apărate sub regimul monarhiei absolute.

Sabotajul modern, de ultimă oră, sabotajul democratic republican al oricărui control, al oricărei evidențe și supravegheri se caracterizează prin aceea că în vorbe capitaliștii recunosc „cu ardoare” (ca și toți menșevicii și socialiștii-revoluționari, firește) „principiul” controlului și necesitatea lui, numai că ei insistă asupra unei introduceri „treptate”, metodice, „reglementate de către stat” a acestui control. În realitate însă, îndărătul acestor cuvinte frumoase se ascund *torpilarea* controlului, reducerea lui la zero, transformarea lui într-o ficțiune, într-un joc de-a

controlul, se ascund amânarea tuturor măsurilor serioase de ordin practic, crearea unor instituții de control extrem de complicate, greoaie, birocratice, neviabile, în întregime dependente de capitaliști, care nu fac și nu pot face absolut nimic.

Pentru a nu face afirmații gratuite, vom invoca mărturiile ale menșevicilor și socialiștilor-revoluționari, adică ale unor oameni care au avut majoritatea în Soviete în primele șase luni de revoluție, care au intrat în „guvernul de coaliție” și care sînt deci politicește răspunzători față de muncitorii și țărani ruși pentru îngăduința manifestată față de capitaliști, pentru zădărnicierea oricărui control de către capitaliști.

Organul oficial al celei mai înalte dintre așa-zisele instituții ale democrației „revoluționare”, investite „cu puteri depline” (nu rîdeți!), „Izvestiia C.E.C.” (adică a Comitetului Executiv Central al Congresului Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor din Rusia), a publicat în numărul 164 din 7 septembrie 1917 o *decizie* a unei instituții speciale pentru problemele controlului, care a fost creată de aceiași socialiști-revoluționari și menșevici și care se află în mîna lor. „Secția economică” a Comitetului Executiv Central — iată cum se intitulează această instituție specială. În decizia publicată de ea se recunoaște în mod oficial ca un fapt cert „*inactivitatea totală a organelor centrale pentru reglementarea vieții economice înființate pe lîngă guvern*”.

Nu-i așa că nu ne-am putea imagina o mărturisire mai grăitoare a falimentului politicii menșevice și socialist-revoluționare, mărturisire subscrisă de menșevicii și socialiștii-revoluționari înșiși?

Încă din timpul țarismului s-a recunoscut necesitatea reglementării vieții economice și au fost create în acest scop unele instituții. Dar în timpul țarismului dezastrul economic se accentua, atingînd proporții monstruoase. Din primul moment s-a considerat că sarcina guvernului republican revoluționar a fost aceea de a lua măsuri serioase

și hotărâte în vederea lichidării acestei situații. Când a fost alcătuit guvernul „de coaliție“, în care au intrat menșevicii și socialiștii-revoluționari, acesta, în declarația sa solemnă din 6 mai către întregul popor, a făcut promisiunea și și-a luat obligația de a institui controlul și reglementarea de către stat. Iar Țeretelii și Cernovii, ca și toți conducătorii menșevici și socialiști-revoluționari, făceau legămînt nu numai că poartă răspunderea pentru guvern, dar și că, aflate sub influența lor, „organele democrației revoluționare, învestite cu puteri depline“, urmăresc și controlează în mod efectiv activitatea guvernului.

De la 6 mai s-au scurs patru luni, patru luni grele, în răstimpul cărora Rusia a jertfit sute de mii de soldați pentru o „ofensivă“ absurdă, imperialistă, iar dezastrul economic și catastrofa se apropiau cu pași uriași, deși vara oferise posibilități excepționale de a se realiza mult atît în domeniul transporturilor pe apă, cît și al agriculturii și explorărilor miniere etc. etc., — iar după aceste patru luni menșevicii și socialiștii-revoluționari sînt nevoiți să recunoască oficial „inactivitatea totală“ a instituțiilor de control înființate pe lîngă guvern !

Și acești menșevici și socialiști-revoluționari, luîndu-și un aer grav de bărbați de stat, flecăresc acum (scriem aceste rînduri chiar în ajunul Consfătuirii democratice ⁷⁶ din 12 septembrie) despre faptul că situația ar putea fi remediată, trecîndu-se de la coaliția cu cadeții la o coaliție cu marii rechini ai comerțului și ai industriei, ca Reabușinski, Bublikov, Tereșcenko & Co. !

Ne întrebăm cum se explică această surprinzătoare orbire a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari ? Trebuie să-i considerăm oare niște prunci în politică, care dintr-o totală naivitate și prostie nu știu ce fac și se înșală, fiind de bună-credință ? Sau poate abundența de locșoare de miniștri, miniștri adjuncți, guvernatori generali, comisari etc., pe care le ocupă ei, are darul de a produce un fenomen special de orbire, o orbire „politică“ ?

MĂSURILE DE CONTROL SÎNT ÎNDEOBȘTE CUNOSCUTE
ȘI LESNE DE ÎNFĂPTUIT

Ne-am putea întreba : nu cumva mijloacele și măsurile de control sînt extrem de complicate, anevoioase, neverificate încă, poate chiar necunoscute ? Nu se explică oare tărăgănelile prin faptul că oamenii de stat care fac parte din partidul cadet, din clasa comercianților și industriașilor, din partidele socialist-revoluționar și menșevic de o jumătate de an trudesec în sudoarea frunții să caute, să studieze, să descopere măsuri și mijloace de control, dar că problema se dovedește a fi cît se poate de complicată și rămîne încă nerezolvată ?

Din păcate, ei încearcă să prezinte lucrurile în felul acesta ca să arunce praf în ochi țăranilor înapoiți, neștiutori de carte și abrutizați și filistinilor, care cred orice și nu aprofundează nimic. În realitate însă, chiar țarismul, chiar „vechiul regim“, înființînd comitetele pentru industria de război, a dat dovadă că *a cunoscut* măsura esențială, principalul mod și principala cale de control : asocierea populației pe diferite profesii, după țelurile muncii, pe ramuri de activitate etc. Dar țarismul, *temîndu-se* de asocierea populației, a îngădit în fel și chip, a pus bariere artificiale acestei căi, acestei modalități de control îndeobște cunoscute, extrem de simple și întru totul aplicabile.

Toate statele beligerante, cărora războiul le aduce mari greutăți și calamități, care suferă în mai mare sau mai mică măsură de pe urma situației economice dezastruoase și a foametei, au trasat, au stabilit, au aplicat, au încercat încă de mult *o serie întregă* de măsuri de control, care se rezumă aproape întotdeauna la asocierea populației, la crearea sau la încurajarea a tot felul de asociații, cu participarea reprezentanților statului, sub supravegherea lui etc. Toate aceste măsuri de control sînt îndeobște cunoscute, despre ele s-a vorbit și s-a scris mult ; legile privitoare la control promulgate de puterile beligerante înaintate au fost traduse în limba rusă sau expuse amănunțit în presa rusă.

Dacă statul nostru *ar voi* cu adevărat să înfăptuiască un control efectiv și serios, dacă instituțiile lui nu s-ar condamna prin slugărnicia lor față de capitaliști la „inactivitate totală“, statului nu i-ar mai rămîne decît să ia cu amîndouă mîinile din rezervele extrem de bogate de măsuri de control deja cunoscute, deja aplicate. Unicul impediment în această direcție, impediment pe care cadeții, socialiștii-revoluționari și menșevicii îl ascund poporului, a fost și rămîne faptul că acest control ar da la iveală fabuloasele profituri ale capitaliștilor și le-ar submina.

Pentru a lămuri mai concret această problemă dintre cele mai importante (echivalentă, în fond, cu problema programului *oricărui* guvern cu adevărat revoluționar, care ar voi să salveze Rusia din ghearele războiului și ale foametei), să enumerăm principalele măsuri de control, examinînd pe fiecare în parte.

Vom vedea că unui guvern căruia nu i se zice democrat-revoluționar numai în derîdere i-ar fi fost de ajuns să decreteze, încă din prima săptămîină a formării lui, aplicarea principalelor măsuri de control, să stabilească o pedeapsă strașnică pentru capitaliștii care s-ar sustrage în mod fraudulos de la control și să facă apel la populație pentru a-i supraveghea ea însăși pe capitaliști, pentru a veghea ca aceștia să îndeplinească cu conștiinciozitate hotărîrile privitoare la control, — și controlul ar fi fost de mult realizat în Rusia.

Iată care sînt principalele măsuri :

1) Fuzionarea tuturor băncilor într-o bancă unică și controlul de stat asupra operațiilor ei, sau naționalizarea băncilor.

2) Naționalizarea sindicatelor, adică a celor mai mari uniuni monopoliste ale capitaliștilor (sindicatul zahărului, petrolului, cărbunelui, metalurgiei etc.).

3) Desființarea secretului comercial.

4) Sindicalizarea obligatorie (gruparea obligatorie în uniuni) a industriașilor, comercianților și a tuturor patronilor.

5) Gruparea obligatorie a populației în asociații de consum sau încurajarea acestei grupări, precum și exercitarea unui control asupra asociațiilor.

Să vedem ce importanță ar avea fiecare din aceste măsuri dacă ar fi realizată în spirit revoluționar și democratic.

NAȚIONALIZAREA BĂNCILOR

Băncile sînt, precum se știe, focarele vieții economice moderne, principalii centri nervoși ai întregului sistem economic capitalist. A vorbi despre „reglementarea vieții economice“ ocolind problema naționalizării băncilor înseamnă sau a dovedi ignoranța cea mai crasă, sau a înșela „poporul de jos“ cu vorbe sforăitoare și făgăduieli frumoase, fiind dinainte hotărît să nu îndeplinești aceste făgăduieli.

Reglementarea și controlul aprovizionării cu cereale și în genere a producției și repartiției produselor fără reglementarea și controlul operațiilor bancare ar fi un nonsens. E ca și cum ai alerga după o „copeică“ problematică, fără să te uiți la milioane de ruble. Băncile de astăzi sînt atît de strîns și de indisolubil sudate cu comerțul (cu comerțul de cereale și cu oricare alt comerț) și cu industria, încît fără „a pune mîna“ pe bănci nu se poate face nimic serios, nimic „democratic-revoluționar“.

Dar poate că „a pune mîna“ pe bănci ar fi pentru stat o operație extrem de grea și de încîlcită? Lucrurile sînt prezentate de obicei în felul acesta pentru a-i intimida pe filistini — și asta o fac, bineînțeles, capitaliștii și apărătorii lor, căci e în avantajul lor.

În realitate însă, naționalizarea băncilor nu ia nici o copeică nici unui „proprietar“ și nu prezintă absolut nici o dificultate de ordin tehnic sau organizatoric. Ea este frînată *exclusiv* de interesele egoiste murdare ale unui mic număr de bogați. Dacă naționalizarea băncilor este confundată atît de des cu confiscarea averilor particulare, vina pentru răspîndirea acestei confuzii de noțiuni o poartă presa burgheză, care are interes să înșele publicul.

Proprietatea capitalurilor cu care operează băncile și care se concentrează în bănci este adevărată prin titluri tipărite și scrise: acțiuni, obligațiuni, polițe, chitanțe etc. Nici unul dintre aceste titluri nu se pierde și nu se modifică prin naționalizarea băncilor, adică prin fuzionarea tuturor băncilor într-o bancă de stat unică. Cine a avut 15 ruble în carnetul de economii rămâne posesorul a 15 ruble și după naționalizarea băncilor, iar cine a avut 15 milioane sub formă de acțiuni, obligațiuni, polițe, warante etc. rămâne tot cu 15 milioane.

Care este, așadar, rostul naționalizării băncilor?

Asupra băncilor izolate și asupra operațiilor lor (chiar dacă s-ar desființa secretul comercial etc.) este imposibilă stabilirea unui control real, căci este imposibilă urmărirea procedeelelor extrem de complicate, de încâlcite și de ingenioase întrebuițate la întocmirea bilanțurilor, la înființarea de întreprinderi fictive și de filiale, la folosirea unor oameni de paie etc. etc. Numai fuziunea tuturor băncilor într-o bancă unică, fără a aduce ca atare nici cea mai mică schimbare a relațiilor de proprietate, fără a lua, repetăm, nici un ban de la nici un proprietar, creează *posibilitatea* unui control real, — firește, cu condiția aplicării tuturor celorlalte măsuri arătate mai sus. Numai prin naționalizarea băncilor *se va putea ajunge* ca statul să știe încotro și cum, de unde și în ce moment se pompează milioanele și miliardele. Și numai controlul exercitat asupra băncilor, asupra centrului, asupra pivotului principal și mecanismului de bază al circuitului capitalist va permite să se instituie efectiv, nu în vorbe, un control asupra întregii vieți economice, asupra producției și repartiției celor mai importante produse, va permite „reglementarea vieții economice“, care altfel este condamnată inevitabil să rămână o frază ministerială bună pentru înșelarea plebei. Numai controlul asupra operațiilor băncilor, cu condiția fuzionării lor într-o bancă de stat unică, va permite ca, aplicându-se ulterior măsuri ușor realizabile, să se organizeze perceperea unui impozit real pe venit fără ca bunurile și veniturile să poată fi ascunse, căci astăzi impozitul pe venit continuă să fie în mare măsură o ficțiune.

Ar fi suficient ca naționalizarea băncilor să fie decretată, și directorii și funcționarii ar putea s-o înfăptuiască ei înșiși. Nu este nevoie aici de nici un aparat special, de nici un fel de măsuri pregătitoare speciale din partea statului; această măsură poate fi realizată printr-un decret, „dintr-o lovitură“. Căci posibilitatea economică a realizării unei astfel de măsuri a fost creată tocmai de capitalism, din moment ce el a ajuns să creeze polițe, acțiuni, obligațiuni etc. Rămîne *doar unificarea contabilității*, și dacă statul democrat-revoluționar ar hotărî convocarea imediată, prin telegraf, în fiecare oraș, a unor adunări, iar în regiuni și în țara întreagă a unor congrese ale directorilor și ale funcționarilor, în vederea fuzionării imediate a tuturor băncilor într-o bancă de stat unică, reforma ar putea fi efectuată în câteva săptămîni. Bineînțeles că tocmai directorii și funcționarii superiori ar opune rezistență, ar încerca să tragă statul pe sfoară, să tărăgăneze lucrurile etc., căci acești domni și-ar pierde locșoarele atît de bănoase, n-ar mai avea posibilitatea de a face operații frauduloase atît de rentabile; *iată toată esența problemei*. Unificarea băncilor nu reprezintă însă nici cea mai mică dificultate de ordin tehnic. Și dacă puterea de stat nu este revoluționară doar în vorbe (adică nu se teme s-o rupă cu inerția și cu rutina), dacă ea nu e democratică doar în vorbe (adică acționează în interesul majorității poporului, și nu în interesul unui mănunchi de bogătași), atunci ar fi suficient să decreteze confiscarea averii și pedapsa cu închisoarea pentru directorii, membrii consiliilor de administrație, marii acționari care s-ar face vinovați de cea mai mică tărăgăneală sau de încercări de a ascunde documente și dări de seamă, ar fi suficient, de pildă, ca funcționarii săraci să fie organizați *separat*, acordîndu-li-se premii pentru descoperirea înșelătoriilor și a tărăgănelii din partea celor bogați, pentru ca naționalizarea băncilor să fie efectuată foarte rapid și fără complicații.

Avantajele pe care le-ar aduce întregului popor naționalizarea băncilor, și *nu* atît muncitorilor (care nu prea au de-a face cu băncile), cît masei țăranilor și a micilor industriași, ar fi imense. Ar rezulta o mare economie de muncă și, presupunînd că statul ar păstra vechiul număr

de funcționari de bancă, s-ar putea realiza un serios pas înainte în direcția universalizării folosirii serviciilor prestate de bănci, în direcția sporirii numărului de sucursale. Operațiunile bancare vor deveni mult mai accesibile etc. etc. Creditul ar deveni incomparabil mai accesibil și mai lesnicios tocmai pentru *micii* patroni, pentru țărănime. Cît privește statul, el ar avea pentru prima dată putința să urmărească *îndeaproape* principalele operații financiare, fără ca ele să fie tănuite, apoi să le controleze, să reglementeze viața economică și, în sfârșit, să primească milioane și miliarde pentru operații de stat importante, fără a plăti domnilor capitaliști „comisioane“ exorbitante „pentru servicii“. Iată de ce — și numai din această pricină — toți capitaliștii, toți profesorii burghezi, toată burghezia, toți Plehanovii, Potresovii & Co. care o slujesc sînt gata să se arunce în luptă spumegînd de mînie împotriva naționalizării băncilor, să născocoască mii de subterfugii împotriva acestei măsuri vitale și foarte lesne de înfăptuit, deși *chiar* din punctul de vedere al „apărării“ țării, adică din punct de vedere militar, ea ar fi o măsură cît se poate de avantajoasă și ar spori enorm „puterea militară“ a țării.

Ni s-ar putea poate obiecta aici : de ce state înaintate ca Germania și Statele Unite ale Americii realizează o admirabilă „reglementare a vieții economice“ fără să se gîndească măcar la naționalizarea băncilor ?;

Pentru că — vom răspunde noi — aceste state, deși unul este monarhie, iar celălalt — republică, sînt *amîndouă* nu numai state capitaliste, ci și imperialiste. Ca atare, ele înfăptuiesc prefacerile de care au nevoie pe o cale birocratică-reacționară, pe cînd noi vorbim aici despre o cale democratică-revoluționară.

Iată o „mică deosebire“ care are o însemnătate esențială. De cele mai multe ori, lumea „nu obișnuiește“ să se gîndească la sensul ei. Cuvintele „democrație revoluționară“ au devenit la noi (mai ales la socialiștii-revoluționari și la menșevici) o expresie aproape convențională, cum ar fi : „slavă domnului“, pe care o folosesc și oameni ce nu sînt atît de ignoranți încît să creadă în Dumnezeu, sau : „onorabile cetățean“, cu care lumea se adresează

uneori pînă și colaboratorilor de la „Den“ sau „Edinstvo“, deși aproape toți încep să bănuiască că aceste ziare sînt fondate și finanțate de capitaliști în interesul capitaliștilor și că, în consecință, colaborarea pseudosocialiștilor la ele este puțin „onorabilă“.

Dacă nu întrebuițăm cuvintele „democrație revoluționară“ ca o frază șablon, de paradă, ca o denumire convențională, ci *gîndindu-ne* la sensul lor, ne dăm seama că a fi democrat înseamnă de fapt a lua în considerare interesele majorității poporului, și nu cele ale minorității, că a fi revoluționar înseamnă a nimici în modul cel mai hotărît, fără cruțare tot ce este dăunător, tot ce este perimat.

Nici în America, nici în Germania, guvernele sau clasele guvernante nu revendică, după cîte se aude, titlul de „democrație revoluționară“, pe care-l revendică (și pe care-l prostituează) socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri.

În Germania există doar *patru* mari bănci particulare de importanță națională, în America doar *două*: le e mai ușor regilor finanței din aceste bănci, mai comod, mai convenabil să se unească pe cale particulară, pe ascuns, în mod reacționar, și nu revoluționar, în mod birocratic, și nu democratic, mituind pe funcționarii de stat (ceea ce atît în America, *cît și în Germania* constituie o regulă generală), păstrînd caracterul particular al băncilor tocmai pentru a păstra secretul operațiilor, pentru a încasa de la același stat „supraprofitori“ de milioane și milioane, pentru a asigura reușita frauduloaselor lor combinații financiare.

Și America, și Germania își „reglementează viața economică“ în așa fel încît creează pentru muncitori (și într-un fel și pentru țărani) o *ocnă militară*, iar pentru bancheri și capitaliști un *rai*. Această reglementare „strînge șurubul“ pentru muncitori pînă la înfometare, pe cînd capitaliștilor le asigură (pe ascuns, în mod birocratic-reacționar) profituri *mai mari* decît cele dinainte de război.

O asemenea cale este foarte posibilă și pentru Rusia republicană imperialistă; ea este urmată de altfel nu numai de alde Miliukovi și Șingarevi, ci și de Kerenski,

dimpreună cu Tereșenko, Nekrasov, Bernațki, Prokopovici & Co., care *protejează și ei* în mod reacționar-birocrațic „intangibilitatea“ băncilor, dreptul lor sacru la profituri fabuloase. De ce să nu spunem *adevărul*: în Rusia republicană se încearcă reglementarea vieții economice în mod birocratic-reacționar, însă lucrul acesta este „adeseori“ greu de înfăptuit din cauza existenței „Sovietelor“, pe care Kornilov numărul unu n-a reușit să le dizolve, dar pe care va încerca să le dizolve Kornilov numărul doi...

Da, acesta-i adevărul. E un adevăr simplu care, deși amar, este mai folositor pentru luminarea poporului decât minciuna dulceagă despre „mărețea noastră“ democrație „revoluționară“...

Naționalizarea băncilor ar ușura în mare măsură naționalizarea simultană a asigurărilor, adică fuzionarea tuturor societăților de asigurare într-o societate unică, centralizarea activității lor, punerea acesteia din urmă sub controlul statului. Și aici congresele funcționarilor societăților de asigurări ar putea efectua această fuziune imediat și fără nici un fel de dificultăți dacă statul democrat-revoluționar ar decreta-o, prescriind directorilor generali, marilor acționari, pe răspunderea strictă a fiecăruia, să înfăptuiască fuziunea fără cea mai mică întârziere. Capitaliștii au investit sute de milioane în instituțiile de asigurări; toată munca este îndeplinită de funcționari. Fuzionarea acestor instituții ar reduce prima de asigurare, ar aduce numeroase înlesniri pentru toți asigurații, ar permite sporirea numărului asiguraților cu aceeași cheltuială de forțe și de mijloace. Nici un alt factor, în afară de conservatorismul, rutina și lăcomia unui mănunchi de deținători de locșoare rentabile, nu împiedică această reformă, care ar spori și „capacitatea de apărare“ a țării, economisind munca poporului, deschizând numeroase posibilități serioase de „reglementare a vieții economice“ în fapt, iar nu în vorbe.

NAȚIONALIZAREA SINDICATELOR

Ceea ce deosebește capitalismul de vechile sisteme economice precapitaliste este faptul că el a creat cea mai strânsă legătură și interdependență între diferitele ramuri ale economiei naționale. În trecut fie zis, fără aceasta n-ar fi fost realizabil din punct de vedere tehnic nici un pas spre socialism. Capitalismul contemporan însă, caracterizat prin dominația băncilor asupra producției, a dus la limita extremă această interdependență între diferitele ramuri ale economiei naționale. Băncile și cele mai importante ramuri ale industriei și ale comerțului sînt definitiv contopite. Pe de o parte, o asemenea stare de lucruri înseamnă că nu pot fi naționalizate numai băncile, fără a se lua concomitent măsuri în vederea instituirii unui monopol de stat asupra sindicatelor comerciale și industriale (al zahărului, al cărbunelui, al fierului, al petrolului etc.), fără a naționaliza aceste sindicate. Pe de altă parte, înseamnă că reglementarea vieții economice, pentru a fi înfăptuită în mod serios, necesită naționalizarea simultană a băncilor și sindicatelor.

Să luăm, de pildă, sindicatul zahărului. Înființat încă pe vremea țarismului, el a dus atunci la o foarte mare uniune capitalistă de fabrici și de uzine, admirabil utilitate; această uniune, impregnată, firește, de spiritul cel mai reacționar și birocratic, asigura capitaliștilor profituri scandaloase, pune pe funcționari și pe muncitori într-o situație de absolută lipsă de drepturi, de înjosire, de umilire și de sclavie. Încă de pe atunci statul controla și reglementa producția — în folosul magnaților, al bogătașilor.

Rămîne *doar* ca reglementarea birocratică-reacționară să fie transformată într-o reglementare democratică-revoluționară prin simple decrete cu privire la convocarea unui congres al funcționarilor, al inginerilor, al directorilor, al acționarilor, la introducerea unei evidențe unice. Este lucrul cel mai simplu — și tocmai el rămîne nefăcut!! În republica democratică, industria zahărului a rămas *de fapt*

supusă unei reglementări reacționare-birocratice; totul a rămas precum a fost: jefuirea muncii poporului, rutina și stagnarea, îmbogățirea celor de teapa lui Bobrinski și Tereșcenko. Mobilizarea inițiativei democrației, și nu a birocrăției, a muncitorilor și a funcționarilor, și nu a „regilor zahărului“, iată ce ar trebui și ce s-ar putea face în câteva zile, dintr-o lovitură, dacă socialiștii-revoluționari și menșevicii n-ar întuneca conștiința poporului prin planurile lor de „coaliție“ tocmai cu acești regi ai zahărului, de coaliție cu cei bogați, ceea ce determină în mod cu totul inevitabil „inactivitatea totală“ a guvernului în domeniul reglementării vieții economice*.

Să luăm industria petrolului. Ea a fost „socializată“ în proporții uriașe de dezvoltarea anterioară a capitalismului. Cei câțiva regi ai petrolului — iată cine mînuiește milioane și sute de milioane, ocupîndu-se cu tăierea de cupoane și cu strîngerea de profituri fabuloase dintr-o „afacere“ care din punct de vedere tehnic și social este, *de fapt*, organizată pe scară națională, este *de acum* administrată de sute și mii de funcționari, ingineri etc. Naționalizarea industriei petrolului este posibilă *imediat* și obligatorie pentru un stat democrat-revoluționar, mai ales atunci cînd el trece printr-o criză atît de gravă, cînd munca poporului trebuie să fie economisită cu orice preț și trebuie mărită producția de combustibil. Firește că aici un control birocratic nu va duce la nici un rezultat, nu va schimba nimic, căci cu oameni ca Tereșcenko, Kerenski, Avksentiev și Skobelev „regii petrolului“ o vor scoate la capăt tot atît de ușor ca și cu miniștrii țariști, prin tărăgăneli, pretexte, făgăduieli, ca și prin mituirea directă și indirectă a presei burgheze (care se cheamă „opinie publică“ și de care Kerenskii și Avksentievii „șin cont“), prin mituirea funcționarilor (lăsați de către Kerenskii și Avksentievi în vechile lor posturi, în vechiul și intangibilul aparat de stat).

Pentru a se face ceva serios, trebuie să se treacă, și încă într-un mod cu adevărat revoluționar, de la birocrăție la

* Aceste rînduri fuseseră scrise cînd am aflat din ziare că guvernul Kerenski introduce monopolul zahărului, bineînțeles, în mod reacționar-birocratic, fără congrese ale funcționarilor și ale muncitorilor, fără publicitate, fără a pune friu capitaliștilor !!

democrație, adică să se declare război regilor petrolului și acționarilor, să se decreteze confiscarea averii lor și pedeapsa cu închisoarea pentru aceia care ar tergiversa naționalizarea industriei petroliere, ar tănuși veniturile sau contabilitatea, ar sabota producția sau n-ar lua măsuri în vederea măririi ei. Trebuie să se facă apel la inițiativa muncitorilor și a funcționarilor, trebuie ca ei să fie convocați imediat la consfătuiri și congrese, să li se lase lor o anumită parte din profit cu condiția ca să instituie un control multilateral și să mărească producția. Dacă aceste măsuri democratice-revoluționare ar fi fost luate imediat, din capul locului, încă în aprilie 1917, Rusia, una dintre țările cele mai bogate din lume în rezerve de combustibil lichid, ar fi putut ca, folosind transportul pe apă, să realizeze în cursul verii foarte mult în ceea ce privește aprovizionarea populației cu cantitățile necesare de combustibil.

Nici guvernul burghez și nici guvernul de coaliție eseromenșevico-cadet n-au făcut absolut nimic, mărginindu-se la un joc birocratic de-a reformele. Aceste guverne n-au cutezat să întreprindă nici o măsură democratică-revoluționară. Aceiași regi ai petrolului, aceeași stagnare, aceeași ură a muncitorilor și a funcționarilor împotriva exploatare, aceeași destrămare generată de asemenea fenomene, aceeași jefuire a muncii poporului, totul a rămas ca pe vremea țarismului; de schimbat s-au schimbat numai *titulatura* hîrtilor care intră și ies din cancelariile „republicane“!

În ceea ce privește industria carboniferă, tot atît de „pregătită“ pentru naționalizare din punct de vedere tehnic și al gradului de organizare, administrată cu tot atîta nerușinare de jefuitorii poporului, de regii cărbunelui, există o serie de *facte* foarte concrete de sabotaj direct, de deteriorare directă și oprire a producției de către industriași. Sînt fapte pe care le-a recunoscut pînă și ministeriala publicație menșevică „Rabociaia Gazeta“. Ei și? În afară de vechile consfătuiri birocratice-reacționare „paritare“, la care participă un număr egal de reprezentanți ai muncitorilor și ai bandiților de la sindicatul cărbunelui, nu s-a făcut absolut nimic!! Nici o măsură democratică revoluționară, nici urmă de încercare de a se stabili singurul

control real — controlul *de jos* — prin asocierea funcționarilor, prin muncitori, trecându-se la teroare împotriva industriașilor cărbunelui, care duc țara la pierzanie și care opresc producția ! Cum se poate una ca asta ? Doar sîntem cu „toții“ pentru „coaliție“, dacă nu cu cadeții, cel puțin cu cercurile comerciale și industriale. Coaliție înseamnă tocmai să lași capitaliștilor puterea, să-i lași nepedepsiți, să le permiți să frîneze producția, să arunce totul în spinarea muncitorilor, să sporească dezastrul economic, pregătind *astfel* o nouă rebeliune kornilovistă !

DESFIINȚAREA SECRETULUI COMERCIAL

Fără desființarea secretului comercial, controlul asupra producției și repartiției fie că rămîne o simplă promisiune prin care se urmărește doar păcălirea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor de către cadeți și a claselor de oameni ai muncii de către socialiștii-revoluționari și menșevici, fie că acest control poate fi înfăptuit numai prin mijloace și măsuri birocratice reacționare. Oricît de evident este acest lucru pentru orice om lipsit de idei preconcepute, oricît de stăruitor a insistat asupra desființării secretului comercial „Pravda“ * (care a fost interzisă mai ales din această cauză de guvernul Kerenski, care slujește capitalul), nici guvernul nostru republican și nici „organele democrației revoluționare învestite cu puteri depline“ nu s-au gîndit la acest *prim cuvînt* al unui control real.

Aici este cheia oricărui control. Aici este punctul cel mai sensibil al capitalului, care jefuiește poporul și sabotează producția. Și tocmai de aceea se tem socialiștii-revoluționari și menșevicii să atingă această chestiune.

Argumentul curent al capitaliștilor, pe care mica burghezie îl repetă fără pic de discernămînt, este că în general desființarea secretului comercial este absolut imposibilă în economia capitalistă, deoarece proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, dependența fiecărei întreprinderi de piață fac ca registrele comerciale și secretul

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 215—217, 338, 339—341, 417—419, 420—422, 423—425. — *Nota red.*

operațiilor comerciale, și, printre ele, desigur, și a celor bancare, să fie „sacre și intangibile“.

Oamenii care repetă sub o formă sau alta acest argument și altele asemănătoare se lasă înșelați și înșală ei înșiși poporul, închizând ochii la două fapte fundamentale de o deosebită importanță și îndeobște cunoscute ale vieții economice contemporane. Primul fapt: marele capitalism, adică particularitățile activității băncilor, a sindicatelor, a marilor fabrici etc. Al doilea fapt: războiul.

Tocmai marele capitalism contemporan, care se transformă pretutindeni în capitalism monopolist, desființează total rațiunea de a fi a secretului comercial, face ca acesta să nu fie decît o ipocrizie și să devină în exclusivitate un instrument de tănuire a escrocheriilor financiare și a nemaipomenitelor profituri ale marelui capital. Marea întreprindere capitalistă este prin însăși natura ei tehnică o întreprindere socializată, care lucrează pentru milioane de oameni și unește direct sau indirect, prin operațiile ei, sute, mii și zeci de mii de familii. Ea nu este același lucru cu întreprinderea micului meseriaș sau cu gospodăria țăranului mijlocăș, care nu țin nici un fel de registre comerciale și la care, prin urmare, nici nu se referă desființarea secretului comercial!

Într-o întreprindere mare, operațiile sînt cunoscute oricum de sute de persoane, ba chiar și de mai multe încă. Legea care apără secretul comercial servește în acest caz nu nevoilor producției sau ale schimbului, ci speculei și îmbogățirii celei mai nerușinate, escrocheriilor directe, care în societățile pe acțiuni capătă, precum se știe, o deosebită extindere, fiind totodată tănuite cu multă iscusință prin dări de seamă și bilanțuri aranjate anume pentru a înșela publicul.

Dacă secretul comercial este inevitabil în mica producție de mărfuri, adică printre micii țărani și meseriași, unde producția însăși nu este socializată, unde ea este fărîmitată, dispersată, în marea producție capitalistă, păstrarea acestui secret înseamnă apărarea privilegiilor și a profiturilor aparținînd literalmente unui mănunchi de oameni *împotriva* întregului popor. Faptul a fost recunoscut și prin lege, de vreme ce a fost introdusă publicarea dărilor

de seamă ale societăților pe acțiuni, dar *acest* control — care este aplicat în toate țările înaintate, ca și în Rusia — este tocmai un control birocratic-reacționar, care nu deschide ochii *poporului*, care *nu-i permite* să afle *tot adevărul* în ceea ce privește operațiile societăților pe acțiuni.

Ca să se acționeze în mod democratic-revoluționar, ar fi trebuit să fie promulgată imediat o nouă lege care să desființeze secretul comercial, care să ceară marilor întreprinderi și celor bogați dările de seamă cele mai complete și care să acorde oricărui grup de cetățeni reprezentând în mod democratic un număr apreciabil de alegători (să zicem 1 000 sau 10 000) dreptul de a cerceta *toate* documentele oricărei întreprinderi mari. O asemenea măsură este ușor și întru totul realizabilă printr-un simplu decret; *numai* ea ar da posibilitatea desfășurării inițiativei *populare* în domeniul exercitării controlului prin intermediul sindicatelor funcționarilor, al sindicatelor muncitorilor, prin intermediul tuturor partidelor politice, numai ea ar face ca acest control să devină serios și democratic.

Adăugați aici și războiul. Imensa majoritate a întreprinderilor comerciale și industriale nu lucrează astăzi pentru „piața liberă“, ci *pentru stat*, pentru război. De aceea, așa cum am mai arătat în „Pravda“, cei care ne opun argumentul că introducerea socialismului este imposibilă mint, mint cu nerușinare, căci aici nu este vorba de a introduce socialismul acum, imediat, de azi pe mâine, ci de *a dezvălui jaful în avutul statului* *.

Întreprinderile capitaliste care lucrează „pentru război“ (adică cele legate direct sau indirect de furniturile de război) sînt un *jaf în avutul statului* sistematic și legalizat, iar domniile cadeți, laolaltă cu menșevicii și socialiștii-revoluționari, care se opun desființării secretului comercial, nu sînt decît *complici ai jafului în avutul statului și tăinuitori ai acestui jaf*.

Războiul costă astăzi Rusia 50 000 000 de ruble *pe zi*. Aceste 50 000 000 pe zi sînt încasate în cea mai mare parte de furnizorii armatei. Din aceste 50 000 000 de ru-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 339—341. — *Nota red.*

ble *zilnic*, cel puțin 5 000 000, sau mai probabil 10 000 000 și poate mai mult, constituie „veniturile oneste“ ale capitaliștilor și ale funcționarilor de stat, care lucrează, într-un fel sau altul, în cîrdășie cu aceștia. Mai ales marile firme și bănci, care avansează sume de bani pentru operațiile cu furnituri militare, realizează la aceste operații profituri fabuloase, se îmbogățesc prin jaful din avutul statului, căci altfel nu poate fi numită această înșelare și jecmănire a poporului „cu ocazia“ calamităților războiului, „cu ocazia“ pieirii a sute de mii și milioane de oameni.

Despre profiturile acestea scandaloase realizate de pe urma furniturilor, despre „scrisorile de garanție“ dosite de către bănci, știe „toată lumea“, știe cine sînt cei ce se îmbogățesc de pe urma scumpetei în creștere, despre toate acestea se vorbește cu un zîmbet ironic în „societate“; *chiar* și în presa burgheză, care trece, de regulă, sub tăcere faptele „neplăcute“ și ocolește chestiunile „delicate“, găsești destule indicații precise în această privință. Toată lumea știe, — și toată lumea tace, tolerează, se împacă cu guvernul, care perorează elocvent despre „control“ și „reglementare“ !!

Dacă democrații revoluționari ar fi fost într-adevăr democrați și revoluționari, ei ar fi promulgat imediat o lege care să fi desființat secretul comercial, să fi obligat pe furnizori și pe comercianți să țină o evidență contabilă, care să fi interzis acestora să-și părăsească domeniul de activitate fără permisiunea autorităților, care să fi introdus confiscarea averii și împrușcarea * pentru tănuire și pentru acte de înșelare a poporului, care să fi organizat verificarea și controlul *de jos*, democratic, exercitat de poporul însuși, de asociațiile funcționarilor, ale muncitorilor, consumatorilor etc.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri merită pe deplin denumirea de democrați speriați, deoarece în

---

*Am mai avut prilejul să arăt în presa bolșevică că unicul argument just împotriva pedepsei cu moartea ar putea fi acela al aplicării ei de către exploatarea împotriva *maselor* muncitoare, în interesul menținerii exploatarea. (Vezi volumul de față, p. 102—105 — *Nota red.*) Un guvern revoluționar cu greu va putea să se dispenseze de pedeapsa cu moartea împotriva *exploatarea* (a moșierilor și a capitaliștilor).

această chestiune ei repetă afirmația tuturor micilor burgezi speriați, și anume că, în cazul aplicării unor măsuri „prea aspre“, capitaliștii „vor fugi“, că „noi“ nu o vom scoate la capăt fără capitaliști, că poate se vor simți „lezați“ și milionarii anglo-francezi, care „ne susțin“ doar etc. S-ar putea crede că bolșevicii propun lucruri nemaipomenite încă în istoria omenirii, lucruri ce n-au mai fost niciodată încercate, lucruri „utopice“, pe cînd, în realitate, încă acum 125 de ani, în Franța, oameni care au fost adevărați „democrați revoluționari“, oameni convinși într-adevăr că războiul lor e un război drept, un război defensiv, și care se sprijineau cu adevărat pe masele populare, convinse și ele de acest lucru, — oamenii aceștia au știut să instituie un control *revoluționar* asupra bogătaşilor, ajungînd la rezultate care au stîrnit admirația întregii lumi. În cele cinci pătrare de veac care s-au scurs de atunci, dezvoltarea capitalismului, creînd bănci, syndicate, căi ferate etc. etc., a înlesnit și a simplificat de o sută de ori măsurile de control cu adevărat democratic exercitate de muncitori și de țărani asupra exploatatorilor, moșierilor și capitaliștilor.

În fond, toată problema controlului se rezumă la întrebarea cine pe cine controlează, cu alte cuvinte: care este clasa care controlează și care este clasa controlată. La noi, în Rusia republicană, cu participarea „organelor investite cu puteri depline“ ale democrației așa-zise revoluționare, funcția de control le este recunoscută și lăsată pînă astăzi moșierilor și capitaliștilor. Rezultatul inevitabil este jaful practicat de capitaliști, care provoacă indignarea generală a poporului și ruina economică menținută artificial de capitaliști. Trebuie să se treacă hotărît și irevocabil, fără teama de a o rupe cu vechiul, fără teama de a construi cu îndrăzneală noul, la controlul *asupra* moșierilor și capitaliștilor, control *exercitat* de muncitori și de țărani. Dar e un lucru de care socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri se tem mai rău ca de foc.

GRUPAREA OBLIGATORIE ÎN UNIUNI

Sindicalizarea obligatorie, adică gruparea obligatorie în uniuni a industriaşilor, de exemplu, s-a şi pus în practică în Germania. Şi nu e nimic nou aici. Putem constata şi în această privinţă că, din vina socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor, s-a ajuns la o stagnare totală a Rusiei republicane, pe care aceste puţin onorabile partide o „distrează“ cu cadrilul dansat în compania cadeţilor, sau a alde Bublikov, Tereşcenko şi Kerenski.

Pe de o parte, sindicalizarea obligatorie este, în felul ei, un imbold dat de stat dezvoltării capitaliste, care duce pretutindeni la organizarea luptei de clasă, la creşterea numărului, a diversităţii şi a însemnătăţii uniunilor. Iar pe de altă parte, „gruparea“ obligatorie în uniuni este o condiţie prealabilă necesară oricărui control serios şi oricărei economisiri a muncii poporului.

Legile germane obligă, de pildă, pe fabricanţii de piele dintr-o anumită localitate sau de pe cuprinsul întregului stat să se asocieze într-o uniune, reprezentantul statului intrînd pentru control în conducerea acestei uniuni. Această lege ca atare, în mod direct nu atinge cîtuşi de puţin relaţiile de proprietate, nu ia nici o copeică de la nici un proprietar şi nu decide dinainte dacă acţiunea de control va fi realizată în sensul, în spiritul şi în formele birocratice-reacţionare sau democratice-revoluţionare.

La noi, asemenea legi ar putea şi ar trebui să fie decretate imediat, fără a se pierde nici o săptămîină din timpul care e atît de preţios şi lăsînd ca *condiţiile sociale* să determine *ele înseşi* formele mai concrete de aplicare a legii, rapiditatea cu care va fi aplicată, mijloacele de supraveghere a aplicării ei etc. Pentru decretarea unei asemenea legi, statul nu are nevoie de un aparat special, de cercetări speciale sau de studii preliminare; e nevoie doar să se rupă hotărît cu anumite interese particulare ale capitaliştilor, care „nu sînt deprinşi“ cu un asemenea amestec şi care nu vor să-şi piardă supraprofiturile asigurate prin lipsa oricărui control şi, în afară de aceasta, prin vechiul sistem de conducere a afacerilor.

Nu e nevoie de nici un aparat și de nici o „statistică“ (prin care Cernov intenționa să înlocuiască inițiativa revoluționară a țărănimii) *pentru* a decreta o asemenea lege, deoarece aplicarea ei urmează să fie asigurată de înșiși fabricanții și industriași, de forțele sociale *existente*, sub un control exercitat tot de forțe sociale existente (adică nu de forțe guvernamentale sau birocratice), dar care trebuie să aparțină indiscutabil așa-ziselor „stări de jos“, adică claselor asuprite, exploatate, care, prin eroismul, spiritul de sacrificiu și disciplina tovărășească ce le animă, s-au dovedit întotdeauna în istorie incomparabil *superioare* exploatatorilor.

Să presupunem că avem un guvern cu adevărat democrat-revoluționar și că acesta hotărăște ca toți fabricanții și industriași din fiecare ramură de producție care folosesc, să zicem, cel puțin doi muncitori să fie obligați să se grupeze imediat în uniuni județene și guberniale. Răspunderea pentru aplicarea cu strictețe a legii revine în primul rând fabricanților, directorilor, membrilor consiliilor de administrație, marilor acționari (căci ei sînt adevărații conducători ai industriei contemporane, adevărații ei stăpîni). În cazul în care ei ar refuza să participe la aplicarea imediată a legii, ar urma să fie considerați dezertori de la serviciul militar și pedepsiți ca atare, răspunzînd solidar, toți pentru unul și unul pentru toți, cu toată avera lor. Răspunderea revine apoi tuturor funcționarilor, obligați să formeze și ei o asociație *unică*, și tuturor muncitorilor cu sindicatul lor. Scopul „grupării în uniuni“ este instituirea unei evidențe contabile cît mai complete, mai stricte și mai amănunțite, și în special *centralizarea operațiilor* de cumpărare a materiilor prime, de desfacere a fabricatelor, *de economisire* a resurselor și a forțelor poporului. Această economisire realizată prin unificarea întreprinderilor izolate într-un singur sindicat atinge, așa cum ne învață știința economică, așa cum o demonstrează pilda tuturor sindicatelor, cartelurilor și trusturilor, proporții uriașe. Trebuie să repetăm încă o dată aici că această sindicalizare ca atare nu schimbă cu nimic relațiile de proprietate, nu ia nici o copeică de la nici un proprietar. Este un fapt ce trebuie subliniat că toată tăria, deoarece

presa burgheză „sperie“ în permanență pe patronii mici și mijlocii, afirmînd că socialiștii în general, și bolșevicii în special, ar voi să-î „exproprieze“, afirmație vădit mincinoasă, deoarece *chiar și în cazul revoluției socialiste depline* socialiștii nu intenționează să exproprieze pe micii țărani, nu pot s-o facă și n-o vor face. Iar noi ne referim tot timpul *numai* la măsurile imediate și urgente, măsuri care au și fost realizate în Europa occidentală și pe care o democrație consecventă ar trebui să le înfăptuiască neîntîrziat la noi spre a putea lupta împotriva catastrofei inevitabile ce ne amenință.

Gruparea în uniuni a patronilor mici și foarte mici ar întîmpina serioase dificultăți de ordin tehnic și organizatoric din cauza mării fărîmițări a întreprinderilor lor, a primitivismului tehnic, a analfabetismului sau inculturii patronilor. Aceste întreprinderi ar putea fi excluse însă din prevederile legii (după cum am și arătat în exemplul ipotetic de mai sus), iar neasocierea lor și cu atît mai puțin întîrzierea acestei asocieri n-ar putea constitui un impediment serios, deoarece micile întreprinderi, deși foarte numeroase, joacă un rol *infim* în ansamblul producției și ca importanță în economia națională, și în afară de aceasta depind adeseori într-un fel sau altul de marile întreprinderi.

Importanță hotărîtoare au numai întreprinderile mari, iar aici forțele și mijloacele tehnice și organizatorice necesare „sindicalizării“ *există*; ceea ce lipsește e doar inițiativa fermă, categorică și implacabilă a puterii *revoluționare* față de exploatare pentru ca aceste forțe și mijloace să fie valorificate.

Cu cît o țară este mai săracă în forțe cu o cultură tehnică și în general în forțe intelectuale, cu atît *mai vitală* este necesitatea de a decreta mai rapid și mai hotărît gruparea forțată și de a porni la realizarea ei, începînd cu întreprinderile mari și foarte mari, deoarece gruparea *va economisi* forțele intelectuale, va da posibilitatea de a le folosi *pe deplin* și de a le repartiza mai just. Dacă pînă și țărănimea rusă în regimul țarist, lovindu-se în acțiunea ei de mii de piedici pe care acesta i le punea în cale, a știut după 1905 să facă un pas uriaș înainte, creînd fel

de fel de uniuni pînă și în funduri de țară, se înțelege că unirea comerțului și a industriei mari și mijlocii ar putea fi realizată în decurs de cîteva luni și chiar mai repede, cu condiția să existe o constrîngere exercitată de un guvern cu adevărat democrat-revoluționar, care să se bazeze pe ajutorul, participarea, cointeresarea, avantajele „păturilor de jos“, ale democrației, ale funcționarilor și ale muncitorilor, care să le cheme la exercitarea controlului.

REGLEMENTAREA CONSUMULUI

Războiul a silit toate statele beligerante și multe din statele neutre să reglementeze consumul. A apărut cartela de pîine, care a devenit un fenomen obișnuit, fiind urmată de alte cartele. Rusia n-a rămas nici ea mai prejos și a introdus și ea cartela de pîine.

Dar tocmai acest exemplu ne permite să comparăm în modul cel mai concret, poate, metodele reacționare și birocratice de luptă împotriva catastrofei, metode care tind să se limiteze la un minimum de prefaceri, cu metodele democratice-revoluționare, care, pentru a-și merita numele, trebuie să-și pună ca sarcină directă desprinderea violentă de tot ce e vechi, perimat, și accelerarea maximă a mersului înainte.

Cartela de pîine, acest model tipic de reglementare a consumului în statele capitaliste moderne, își propune și realizează (realizează în cel mai bun caz) un singur lucru : repartiția cantității de pîine existente astfel încît să ajungă pentru toată lumea. Sînt introduse cote maximale de consum, dar nici pe departe la toate produsele, ci numai la principalele produse de consum „populare“, și atîta tot. Nimeni nu se preocupă de mai mult. Se efectuează un calcul birocratic al rezervelor de cereale existente, care sînt împărțite la numărul de suflete, se stabilește o normă, care este introdusă, și lucrurile se opresc aici. Obiectele de lux nu sînt afectate, deoarece „și așa“ ele sînt puține, „și așa“ sînt atît de scumpe, încît sînt inaccesibile „poporului“. De aceea în *toate* țările beligerante, fără excepție, *pînă și* în Germania, care se pare că poate fi socotită, indiscutabil, drept un model de reglementare cît se poate

de ordonată, de pedantă și de strictă a consumului, *pînă și* în Germania se poate constata că cei bogați „*ocolesc*” în permanență orice dispoziții cu privire la „normele” de consum. E un lucru pe care „toată lumea” îl știe, pe care „toată lumea” îl comentează cu un zîmbet ironic, iar în presa socialistă germană — ba uneori chiar și în presa burgheză — întîlnești mereu, în pofida severității cazone a ferocei cenzuri germane, note și informații cu privire la „meniul” bogătașilor, la faptul că în cutare localitate balneară (pe care, din motive de boală, o vizitează toți... cei cu multe parale) bogătașii capătă pîine albă în cantitățile pe care le doresc ; că în locul produselor populare ei consumă articole de lux dintre cele mai fine și mai rare.

Statul capitalist reacționar, care *se teme* să nu surpe temeliile capitalismului, temeliile robiei salariate, temeliile dominației economice a celor bogați, *se teme* să dezvolte inițiativa muncitorilor și în general a oamenilor muncii, *se teme* „să le ațîțe” pretențiile ; *un asemenea* stat n-are nevoie de nimic altceva decît de cartela de pîine. Un asemenea stat nu pierde din vedere nici o clipă, la fiecare pas al său, scopul său *reacționar* : acela de a întări capitalismul, de a nu îngădui prăbușirea lui, de a limita „reglementarea vieții economice” în general și reglementarea consumului în special, numai la măsuri care, fiind absolut necesare pentru a asigura hrana poporului, *nu urmăresc* cîtuși de puțin să reglementeze în mod real consumul în sensul instituirii unui *control asupra celor bogați*, în sensul de a impune acelora care au o situație mai bună, sînt privilegiați, sătui, ghiftuiți în timp de pace, poveri *mai mari* în timp de război.

Soluția birocratică-reacționară a problemei pe care războiul a pus-o în fața popoarelor se limitează la cartela de pîine, la repartitia egală a produselor „populare”, absolut necesare pentru hrană, fără a se devia cu nimic de la birocratism și reacționarism, anume de la scopul urmărit : să *nu* trezească inițiativa sărăcimii, a proletariatului, a masei poporului (a „demos“-ului), să *nu* admită controlul *lor* asupra celor bogați, să lase *cît mai multe* porțițe prin care cei bogați să se înfrupte cu tot felul de articole de lux. Și în *toate* țările și, repetăm, pînă și în Germania

— de Rusia nici nu vorbim —, sînt lăsate o mulțime de porțițe, „poporul de jos“ flămînzește, iar cei bogați petrec în localitățile balneare, își completează pe căi lăturalnice sărăcicioasa rație oficială prin tot felul de „suplimente“ și *nu se lasă* controlați.

În Rusia, care de curînd a săvîrșit revoluția împotriva țarismului în numele libertății și egalității, în Rusia, care a devenit dintr-o dată, din punctul de vedere al instituțiilor ei politice efective, o republică democratică, ceea ce izbește îndeosebi poporul, ceea ce stîrnește îndeosebi nemulțumirea, iritarea, îndîrjirea și revolta masei, este că *toată lumea* vede cît de lesne pot să ocolească cei bogați dispozițiile cu privire la „cartelele de pîine“. Și ei fac asta foarte ușor. „Pe sub mîină“ și la prețuri foarte ridicate, mai ales „*prin relații*“ (pe care numai bogații le au), ei își procură de toate și în cantități mari. Poporul flămînzește. Reglementarea consumului se face în limite extrem de înguste, birocratice-reacționare. Iar guvernul nu intenționează cîtuși de puțin să se îngrijească ca această reglementare să fie organizată pe baze cu adevărat democratice-revoluționare.

„Toată lumea“ suferă de pe urma cozilor, dar... cei bogați își trimit servitorii să stea la coadă, ba chiar angajează servitori speciali în acest scop! Iată ce va să zică „democratism“!

În aceste vremuri, cînd țara trece prin nemaipomenite calamități, o politică democratică-revoluționară de luptă împotriva catastrofei iminente nu s-ar limita numai la cartela de pîine, ci ar adăuga aici, în primul rînd, reunirea obligatorie a întregii populații în asociații de consum, căci fără o asemenea reunire controlul asupra consumului nu poate fi exercitat integral; în al doilea rînd, obligativitatea muncii pentru cei bogați, care vor trebui să îndeplinească gratuit în cadrul asociațiilor de consum obligația de secretar sau alte munci similare; în al treilea rînd, împărțirea egalitară a tuturor, literalmente a tuturor, produselor de consum la populație, astfel încît povara războiului să fie repartizată realmente uniform; în al patrulea rînd, controlul să fie astfel organizat, încît

tocmai consumul celor bogați să fie controlat de clasele sărace ale populației.

Realizarea unui democratism efectiv în acest domeniu, organizarea controlului exercitat tocmai de către cele mai nevoiașe clase ale poporului într-un real spirit revoluționar ar constitui un puternic imbold pentru încordarea fiecărei forțe intelectuale existente, pentru declanșarea energiei cu adevărat revoluționare a întregului popor. Acum miniștrii Rusiei republicane și democrat-revoluționare rostesc, întocmai ca și confrății lor din toate celelalte țări imperialiste, cuvinte pompoase pe tema „muncii comune în folosul poporului“, a „încordării tuturor forțelor“, dar poporul vede, simte ipocrizia acestor cuvinte, este conștient de ea.

Rezultatul este că se bate pasul pe loc și că destrămarea sporește vertiginos, catastrofa devine iminentă, deoarece guvernul nostru nu poate introduce pentru muncitori un regim de ocnă militară à la Kornilov sau Hindenburg, după modelul imperialist general, căci tradițiile, amintirile, urmele, deprinderile, instituțiile *revoluției* prea sînt vii în rîndurile poporului; iar guvernul nostru nu vrea să facă pași realmente serioși pe calea democrat-revoluționară, deoarece relațiile de dependență față de burghezie, „coaliția“ cu ea, teama de a se atinge de privilegiile ei efective îl țin legat de mîini și de picioare.

ZĂDĂRNICIREA ACTIVITĂȚII ORGANIZAȚIILOR DEMOCRATICE DE CĂTRE GUVERN

Am examinat diferite forme și metode de luptă împotriva catastrofei și a foametei. Am văzut pretutindeni contradicția ireductibilă dintre democrație, pe de o parte, și guvernul și blocul socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor, care-l susține, pe de altă parte. Spre a vedea că aceste contradicții există în realitate, și nu numai în expunerea noastră, și că antagonismul lor ireductibil este dovedit *în fapt* de conflicte de importanță națională, este suficient să amintim două „bilanțuri“, două învățăminte

cît se poate de tipice, ce se desprind din istoria acestor șase luni ale revoluției noastre.

Istoria „domniei“ lui Palcinski este primul învățămînt. Istoria „domniei“ și căderii lui Peșehonov — al doilea.

În fond, măsurile în vederea luptei împotriva catastrofei și a foametei, descrise mai sus, se rezumă la încurajarea sub toate aspectele (ajungîndu-se chiar la constrîngere) a „grupării în asociații“ a populației, și în primul rînd a democrației, adică a majorității populației și, prin urmare, înainte de toate, a claselor asuprite, a muncitorilor și țăranilor, mai ales a țăranilor săraci. Pe această cale a început să pornească spontan populația însăși, pentru a lupta împotriva îngrozitoarelor greutăți, poveri și calamități ale războiului.

Țarismul împiedica în fel și chip manifestarea spiritului de independență și libera „grupare în asociații“ a populației. După prăbușirea monarhiei țariste, organizațiile democratice au început însă să apară și să se dezvolte rapid pe întreg cuprinsul Rusiei. Organizațiile democratice create din inițiativa populației: comitete de aprovizionare, comitete pentru problema alimentației, consfătuiri pentru aprovizionarea cu combustibil etc. etc. au desfășurat lupta împotriva catastrofei.

Și iată că, din punctul de vedere al problemei pe care o cercetăm, cel mai remarcabil fapt în întreaga istorie de o jumătate de an a revoluției noastre este acela că *guvernul*, care se intitulează republican și revoluționar, guvernul *susținut* de menșevici și de socialiștii-revoluționari în numele „organelor democrației revoluționare investite cu depline puteri“, guvernul acesta *a luptat împotriva* organizațiilor democratice și *le-a biruit!!*

În această luptă, Palcinski și-a cîștigat cea mai mare și mai tristă faimă în întreaga Rusie. El acționa în spatele guvernului, fără să apară în fața poporului (exact așa cum în general le plăcea să procedeze cadeților, care îl împingeau bucuros în față pe Țereteli „pentru popor“, în timp ce ei își aranjau în surdina toate afacerile importante). Palcinski a frînat și zădărnicit toate măsurile serioase ale organizațiilor democratice create din inițiativa populației, întrucît nici o măsură serioasă n-ar fi putut

fi pusă în practică fără „să prejudicieze“ profiturile fabuloase și să pună capăt samavolniciei marilor rechini. Iar Palcinski nu era decît apărătorul și sluga credincioasă a marilor rechini. Lucrurile ajunseseră pînă acolo, încît — așa cum relatează și ziarele — Palcinski *anula* pur și simplu dispozițiile organizațiilor democratice create din inițiativa poporului !!

Întreaga istorie a „domniei“ lui Palcinski — și el „a domnit“ luni de zile, tocmai atunci cînd Tereteli, Skobelev, Cernov erau „miniștri“ — este un scandal continuu și revoltător, înseamnă sabotarea voinței poporului, a hotărîrilor democrației, *pentru a fi pe placul* capitaliștilor, pentru a le satisface poftele murdare. Se înțelege că ziarele nu puteau relata decît despre o infimă parte din „isprăvile“ lui Palcinski, și că cercetarea completă a mijloacelor întrebuintate de el pentru *a împiedica* lupta împotriva foametei nu va reuși s-o facă decît un guvern cu adevărat democratic al proletariatului, atunci cînd va cucerii puterea și va aduce *în fața justiției* poporului faptele lui Palcinski și ale celor de teapa lui, fără a ascunde nimic.

Ni se va obiecta, probabil, că Palcinski a constituit o excepție și că, după cum se știe, el a fost destituit... Adevărul este însă că el nu constituie o excepție, ci o *regulă*, că prin destituirea lui situația nu s-a îmbunătățit cîtuși de puțin, că în locul lui au venit alți Palcinski, cu alte nume, că toată „influența“ capitaliștilor, întreaga politică de *zădărnire a luptei împotriva foametei*, *pentru a le face pe plac*, a rămas neschimbată. Căci Kerenski & Co. nu sînt decît un paravan care ascunde apărarea intereselor capitaliștilor.

Cea mai evidentă dovadă în acest sens este ieșirea din guvern a ministrului aprovizionării Peșehonov. Peșehonov este, după cum se știe, un narodnic cît se poate de moderat. În domeniul organizării aprovizionării, el a vrut însă să lucreze conștiincios, mîna-n mîna cu organizațiile democratice, sprijinindu-se pe acestea. *Experiența* activității lui Peșehonov, ca și *ieșirea* lui din guvern sînt cu atît mai interesante cu cît acest foarte moderat narodnic, membru al partidului „socialist-populist“, gata la orice

compromisuri cu burghezia, a fost totuși nevoit să se retragă ! Căci guvernul Kerenski, ca să facă pe plac capitaliștilor, moșierilor și chiaburilor a urcat prețul oficial la cereale !!

Iată cum comentează M. Smith în ziarul „Svobodnaia Jizn“⁷⁷ nr. 1 din 2 septembrie acest „pas“ și semnificația lui :

„Cu câteva zile înainte de hotărîrea adoptată de guvern de a urca prețurile oficiale, în Comitetul de stat al aprovizionării s-a petrecut următoarea scenă : reprezentantul dreptei, Rolovici, un susținător ardent al intereselor comerțului particular și adversar neîmpăcat al monopolului cerealelor și al intervenției statului în viața economică, a declarat, în auzul tuturor, cu un zîmbet trădînd auto-mulțumirea, că, potrivit informațiilor pe care le deține, prețurile oficiale la cereale se vor urca curînd.

Ca răspuns la aceasta, reprezentantul Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților a declarat că el nu are cunoștință de asemenea fapte, că atîta timp cît în Rusia va dăinui revoluția un asemenea act nu se va putea produce, că în orice caz guvernul nu poate proceda la acest act fără a se consfătuî cu organele în drept ale democrației, și anume : Consiliul economic și Comitetul de stat al aprovizionării. La această declarație s-a raliat și reprezentantul Sovietului de deputați ai țăranilor.

Dar, vai ! Realitatea a adus în această controversă un corectiv crunt : cei care au avut dreptate au fost nu reprezentanții democrației, ci reprezentantul elementelor cenzitare. El s-a dovedit a fi foarte bine informat cu privire la atentatul împotriva drepturilor democrației, ce se punea la cale, deși reprezentanții acesteia respinseseră cu indignare pînă și ideea unui asemenea atentat“.

Așadar, atît reprezentantul muncitorilor, cît și reprezentantul țărănimii își exprimă limpede părerea în numele imensei majorități a poporului, iar guvernul Kerenski procedează tocmai invers, în interesul capitaliștilor !

Rolovici, reprezentantul capitaliștilor, s-a dovedit a fi foarte bine informat, peste capul democrației, — ca și ziarele burgheze de teapa lui „Reci“ și „Birjevka“, care, după cum am constatat întotdeauna și constatăm și acum, sînt cel mai bine informate cu privire la tot ce se petrece în guvernul Kerenski.

Ce indică această perfectă informare ? E limpede : capitaliștii aplică „strategia“ lor și dețin *de fapt* puterea. Kerenski nu este decît un om de paie, pe care ei îl folosesc după cum au nevoie. Interesele a zeci de

milioane de muncitori și de țărani sînt sacrificate pentru a asigura profiturile unui mănunchi de bogătași.

Și ce răspund socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri la această revoltătoare batjocorire a poporului? Au adresat ei vreun apel muncitorilor și țăranilor prin care să arate că, după cele petrecute, locul lui Kerenski și al colegilor săi nu poate fi decît la închisoare?

Doamne ferește! Prin „Secția economică“, care se află în mîna lor, socialiștii-revoluționari și menșevicii s-au limitat să adopte teribila rezoluție despre care am mai pomenit! În această rezoluție, ei declară că urcarea prețurilor la cereale, decretată de guvernul Kerenski, este „o măsură nefastă, care dă o puternică lovitură atît aprovizionării, cît și întregii vieți economice a țării“, și că aceste măsuri nefaste au fost aplicate printr-o directă „încălcare“ a legii!!

Iată rezultatele politicii de conciliere, ale politicii de cochetare cu Kerenski și ale dorinței de a-l „menaja“!

Guvernul încalcă legea, luînd, pentru a face pe plac bogătașilor, moșierilor și capitaliștilor, o măsură care *distruge* toată opera de control, de organizare a aprovizionării și de redresare a finanțelor secătuite pînă la ultima limită, iar socialiștii-revoluționari și menșevicii continuă să vorbească despre o înțelegere cu cercurile comerciale și industriale, continuă să participe la consfătuiri cu Tereșcenko și să-l menajeze pe Kerenski, limitîndu-se la o rezoluție de protest pe hîrtie, pe care guvernul o clasează liniștit la dosar!!

Iată unde iese la iveală deosebit de concret faptul că socialiștii-revoluționari și menșevicii au trădat poporul și revoluția și că adevărații conducători ai maselor, *chiar* și ai maselor socialist-revoluționare și menșevice, devin bolșevicii.

Căci numai prin cucerirea puterii de către proletariat, în frunte cu partidul bolșevic, s-ar putea să se pună capăt ticăloșiilor pe care le săvîrșesc Kerenski & Co. și să se *restabilească* activitatea organizațiilor democratice care se ocupă de problemele alimentare, de aprovizionare etc., activitate pe care Kerenski și guvernul său o *subminează*.

Bolșevicii se manifestă — după cum bine se vede din exemplul citat — ca reprezentanți ai intereselor *întregului* popor, spre a asigura aprovizionarea cu alimente și alte produse, spre a satisface nevoile cele mai urgente ale muncitorilor și țăranilor, în ciuda politicii șovăielnice, nehotărâte, cu adevărat trădătoare, a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, politică care a dus țara la o rușine ca urcarea prețului la cereale !

CRAHUL FINANCIAR ȘI MĂSURILE CE SE IMPUN ÎMPOTRIVA LUI

Problema urcării prețurilor oficiale la cereale are și un alt aspect. Această urcare înseamnă o nouă creștere haotică a emisiunii de bani-hîrtie, o nouă creștere a scumpetei, o agravare a dezorganizării financiare, o apropiere a crahului financiar. Toată lumea consideră că emiterea de bani-hîrtie constituie cea mai rea formă de împrumut forțat, că ea înrăutățește în cea mai mare măsură tocmai situația muncitorilor, situația păturilor celor mai sărace ale populației, că ea constituie principalul factor de dezorganizare financiară.

Și tocmai asta este măsura la care recurge guvernul Kerenski, susținut de socialiștii-revoluționari și de menșevici !

Pentru a lupta cu efect împotriva dezorganizării financiare și a inevitabilului crah financiar nu există altă cale decît aceea de a rupe în mod revoluționar cu interesele capitalului și a organiza un control cu adevărat democratic, adică „de jos“, controlul muncitorilor și țăranilor săraci *asupra* capitaliștilor, calea pe care o indicam în întreaga noastră expunere de pînă acum.

Emiterea nelimitată de bani-hîrtie încurajează specula, îngăduie capitaliștilor să cîștige milioane și creează dificultăți enorme în calea lărgirii, atît de necesară, a producției, căci scumpetea materialelor, mașinilor etc. crește și progresa în salturi. Cum s-ar putea îndrepta situația, din moment ce avuțiile dobîndite prin speculă de cei bogați sînt tănuite ?

Se poate institui un impozit pe venit, cu cote progresive și foarte ridicate pentru veniturile mari și foarte mari. Guvernul nostru l-a instituit urmînd alte guverne imperialiste. Dar impozitul rămîne în mare măsură o ficțiune, literă moartă, deoarece, în primul rînd, banii se depreciază din ce în ce mai repede, iar în al doilea rînd, veniturile sînt tănuite cu atît mai mult cu cît ele provin în mai mare măsură din speculă și cu cît secretul comercial este mai bine păstrat.

Pentru ca impozitul să fie un impozit real, și nu unul fictiv, este necesar un control real, care să nu rămînă pe hîrtie. Iar controlul activității capitaliștilor este cu neputință atîta timp cît el rămîne un control birocratic, căci birocrăția este ea însăși legată și împletită prin mii de fire de burghezie. De aceea, în statele imperialiste din Europa occidentală, indiferent dacă sînt monarhii sau republici, asanarea finanțelor se obține numai cu prețul introducerii „obligativității muncii“, care creează pentru muncitori condiții de *ocnă militară* sau de *robie militară*.

Controlul birocratic-reacționar, iată singurul mijloc de care se folosesc statele imperialiste, inclusiv republicile democratice, Franța și America, pentru a arunca greutatea războiului în spinarea proletariatului și a masei muncitoare.

Contradicția fundamentală a politicii duse de guvernul nostru constă în aceea că — pentru a nu se certa cu burghezia, pentru a nu rupe „coaliția“ cu ea — el este nevoit să instituie un control birocratic-reacționar, pe care-l numește „democratic-revoluționar“, înșelînd poporul la fiecare pas, iritînd și îndîrjind masele, care abia de curînd au doborât țarismul.

Măsurile democratice-revoluționare, care grupează în asociații tocmai clasele asuprite, muncitorii și țărani, tocmai masele, ar permite să se instituie controlul cel mai real *asupra celor bogați* și să se ducă cu mult succes lupta împotriva tănuirii veniturilor.

Se încearcă încurajarea circulației cecurilor pentru a se combate emiterea excesivă de bani-hîrtie. Pentru cei săraci este o măsură fără importanță, deoarece sărăcimea oricum trăiește de azi pe mâine, își încheie într-o săptămînă

„ciclul economic“, înapoind capitaliștilor cei câțiva gologani pe care reușește să-i câștige. Pentru cei bogați, ea ar putea avea o însemnătate deosebită; ea ar da statului, mai ales asociată fiind cu măsuri ca naționalizarea băncilor și desființarea secretului comercial, posibilitatea de a controla efectiv veniturile capitaliștilor, de a le stabili efectiv impozitele, de „a democratiza“ efectiv sistemul financiar (și de a-l redresa totodată).

Dar aici există o piedică: teama de a nu știrbi privilegiile burgheziei, de a nu rupe „coaliția“ cu ea. Fără a se lua măsuri cu adevărat revoluționare, fără a se întrebuița constrângerea cea mai puternică, capitaliștii nu se vor supune nici unui control, nu-și vor da în vileag bugetele, nu vor pune rezervele lor de bani „sub controlul“ statului democratic.

Naționalizînd băncile, introducînd prin lege circulația obligatorie a cecurilor pentru toți cei avuți, desființînd secretul comercial, introducînd confiscarea averii pentru tănuirea veniturilor etc., muncitorii și țărani, grupați în asociații, ar putea transforma ușor acest control într-un control real și universal, într-un control exercitat asupra celor avuți, într-un control care să restituie tezaurului banii de hîrtie emiși, acesta luîndu-i înapoi de la cei care-i posedă, de la cei care îi ascund.

Pentru asta e necesară dictatura revoluționară a democrației, condusă de proletariatul revoluționar, adică democrația trebuie să devină revoluționară *în fapt*. Iată esența problemei. Tocmai asta nu vor socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri, care înșală poporul fluturînd *stindardul* „democrației revoluționare“ și sprijinind de fapt politica birocratică-reacționară a burgheziei, a cărei deviză este, ca întotdeauna: „après nous le déluge“ — după noi potopul!

Noi nici nu ne dăm de cele mai multe ori seama cît de adînc s-au cuibărit în noi deprinderile și prejudecățile antidemocratice în ceea ce privește caracterul „sacru“ al proprietății burgheze. Cînd un inginer sau un bancher dă publicității date asupra veniturilor și cheltuielilor muncitorului, asupra câștigurilor și productivității muncii acestuia, faptul este privit arhilegal și drept. Nimeni nu

se gîndește să vadă aici o tentativă de amestec în „viața particulară“ a muncitorului, „o spionare sau un denunț“ din partea inginerului. Societatea burgheză consideră munca și cîștigul muncitorilor salariați o carte deschisă *a ei*, în care orice burghez are dreptul să se uite oricînd, să demaște oricînd că muncitorul face „lux“, că trăiește în „lenevie“ etc.

Dar controlul invers? Ce ar fi dacă sindicatele salariaților, ale funcționarilor de birou, ale *personalului casnic* ar fi chemate de statul *democratic* să verifice veniturile și cheltuielile capitaliștilor, să publice date în această privință, să dea concurs guvernului în lupta împotriva ascunderii veniturilor?

Ce urlete sălbatice ar scoate atunci burghezia împotriva „spionării“, împotriva „denunțurilor“! Cînd „stăpînii“ controlează pe servitori, iar capitaliștii pe muncitori, faptul este considerat ca firesc, viața particulară a omului care muncește și este exploatat *nu* e socotită inviolabilă. Burghezia este în drept să ceară socoteală fiecărui „rob salariat“, ea poate să-i facă oricînd publice veniturile și cheltuielile. Dar o încercare a celor asupriți de a controla pe asupritor, de a da în vileag veniturile și cheltuielile *acestuia*, de a-i dezvălui luxul chiar și în timp de război, cînd acest lux aduce foamete și decimarea armatelor pe front, — o, nu, burghezia nu va admite „spionare“ și „denunțuri“!

Problema este mereu aceeași: dominația burgheziei este *incompatibilă* cu democratismul cu adevărat revoluționar, cu adevăratul democratism. În secolul al XX-lea, într-o țară capitalistă, nu poți fi democrat revoluționar *dacă te temi* să pășești spre socialism.

PUTEM PAȘI ÎNAINTE DACĂ NE E TEAMĂ SĂ PĂȘIM SPRE SOCIALISM?

Cititorul educat în spiritul ideilor oportuniste curente ale socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor, la expunerea de mai sus, poate aduce ușor următoarea obiecție: cele mai multe dintre măsurile prezentate aici nu mai sînt în fond democratice, ci măsuri socialiste!

Această obiecție curentă (sub o formă sau alta) în presa burgheză, socialist-revoluționară și menșevică, constituie o apărare de pe poziții reacționare a capitalismului înapoiat, apărare înveșmântată în haine struviste. Se pretinde că n-am fi maturizați pentru socialism, că ar fi prematur „să introducem“ socialismul, că revoluția noastră este o revoluție burgheză, de aceea trebuie să fim slugile burgheziei (deși încă acum 125 de ani marii revoluționari burghezi din Franța au făcut ca revoluția lor să fie mare prin *teroarea* împotriva tuturor asupritorilor, atât moșieri cât și capitaliști !).

Pseudomarxiștii care slujesc burghezia, cărora li s-au alăturat și socialiștii-revoluționari și care judecă așa, înțeleg ei oare (dacă e să pornim de la bazele teoretice ale opiniei lor) ce este imperialismul ? ce sînt monopolurile capitaliste ? ce este statul ? ce este democrația revoluționară ? Căci, dacă înțelegi toate acestea, nu se poate să nu admiți că nu poți pași înainte fără a pași spre socialism.

Toată lumea vorbește de imperialism. Dar imperialismul nu este altceva decît capitalism monopolist.

Că și în Rusia capitalismul a devenit monopolist, o dovedesc destul de concret „Produgol“, „Prodamet“, sindicatul zahărului etc. Și tot sindicatul zahărului ne oferă un exemplu concret de transformare a capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat.

Dar ce e statul ? Este organizația clasei dominante, — de pildă, în Germania a iuncherilor și a capitaliștilor. Din această cauză, ceea ce Plehanovii germani (Scheidemann, Lensch etc.) numesc „socialism de război“ nu este în realitate decît un capitalism monopolist de stat din timp de război sau, mai simplu și mai clar, ocnă militară pentru muncitori, paza militară a profiturilor capitaliștilor.

Încercați ca *în locul* statului iuncherilor și capitaliștilor, în locul statului moșieresc-capitalist să puneți statul *democrat-revoluționar*, adică un stat care desființează pe cale revoluționară *orice* privilegii, care nu se teme să înfăptuiască pe cale revoluționară democratismul cel mai deplin. Veți vedea că într-un stat realmente democrat-revoluționar capitalismul monopolist de stat înseamnă,

fatal, inevitabil, un pas, ba chiar mai mulți pași spre socialism !

Căci dacă o întreprindere capitalistă foarte mare devine monopol, înseamnă că ea deservește întregul popor. Dacă ea a devenit monopol de stat, înseamnă că statul (adică organizația înarmată a populației și, în primul rând, a muncitorilor și a țăranilor, cu condiția existenței democratismului *revoluționar*) conduce întreaga întreprindere — în interesul cui ?

— fie în interesul moșierilor și al capitaliștilor, și atunci avem nu un stat democrat-revoluționar, ci unul birocratic-reacționar, o republică imperialistă ;

— fie în interesul democrației revoluționare, și atunci *tocmai aici avem un pas spre socialism.*

Căci socialismul nu este decât pasul imediat următor monopolului capitalist de stat. Sau, cu alte cuvinte : socialismul nu este decât monopol capitalist de stat *pus în slujba întregului popor* și care în această măsură încetează de a mai fi monopol capitalist.

Aici cale de mijloc nu există. Dezvoltarea obiectivă face ca de la *monopoluri* (iar războiul a înzecit numărul, rolul și importanța lor) *să nu se poată păși înainte fără a păși spre socialism.*

Ori ești democrat-revoluționar în fapt, și atunci nu te temi să pășești spre socialism.

Ori te temi să pășești spre socialism, și condamni, asemenea Plehanovilor, Danilor, Cernovilor, pașii făcuți în această direcție, aducând argumente ca acelea că revoluția noastră este o revoluție burgheză, că socialismul nu poate fi „introdus“ etc., — și atunci te rostogolești inevitabil spre Kerenski, Miliukov și Kornilov, adică înăbuși în mod *birocratic-reacționar* tendințele „democrat-revoluționare“ ale maselor muncitorești și țărănești.

Cale de mijloc nu există.

Iată contradicția fundamentală a revoluției noastre.

În istorie în general, și în special în timp de război, nu poți sta pe loc. Trebuie să mergi ori înainte, ori înapoi. În Rusia secolului al XX-lea, care a cucerit pe cale revoluționară republica și democratismul, *nu poți merge înainte fără să mergi spre socialism, fără să faci pași*

spre socialism (pași care sînt în funcție de nivelul tehnicii și al culturii: marea gospodărie mecanizată nu poate fi „introdusă” în agricultura țărănească, după cum ea nu poate fi desființată în producția zahărului).

Iar a te teme să mergi înainte *înseamnă* a merge înapoi, lucru cu care se și îndeletnicesc d-nii Kerenskii, în aplauzele entuziaste ale Miliukovilor și Plehanovilor, cu complicitatea prostească a Țeretelilor și Cernovilor.

Aceasta e dialectica istoriei: războiul a accelerat la extrem transformarea capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat apropiind *astfel* extrem de mult omenirea de socialism.

Războiul imperialist este ajunul revoluției socialiste. Și asta nu numai pentru că războiul cu ororile lui generează insurecția proletară — nici o insurecție nu va crea socialismul dacă el nu e maturizat economic —, ci pentru că capitalismul monopolist de stat constituie cea mai desăvîrșită pregătire *materială* a socialismului, este *pragul* lui, cea treaptă a scării istorice între care (treaptă) și treapta numită socialism *nu există altă treaptă intermediară*.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri privesc în mod doctrinar problema socialismului, prin prisma doctrinei învățate pe de rost și prost înțelese. Ei prezintă socialismul ca pe un viitor îndepărtat, necunoscut, nebulos.

Socialismul însă privește astăzi spre noi prin toate ferestrele capitalismului contemporan, el se profilează în mod direct, *practic*, în fiecare măsură importantă care reprezintă un pas înainte pe baza capitalismului contemporan.

Ce este obligativitatea generală a muncii ?

Ea constituie un pas înainte pe baza capitalismului monopolist contemporan, un pas în direcția reglementării vieții economice în ansamblu, după un plan general, un pas spre economisirea muncii poporului, spre preîntîmpinarea irosirii ei de către capitalism.

În Germania, iuncherii și capitaliștii introduc obligativitatea generală a muncii, care devine inevitabilă ocnă militară pentru muncitorii.

Luați însă aceeași instituție și gândiți-vă la însemnătatea pe care ar avea-o ea într-un stat democrat-revoluționar. Sistemul obligativității generale a muncii, introdus și reglementat de Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, *nu este încă socialism, dar nu mai este nici capitalism*. El este *un mare pas spre socialism*, pas de la care, în condițiile menținerii unei depline democrații, nu mai este posibilă o întoarcere la capitalism decît prin acte de violență bestială împotriva maselor.

LUPTA ÎMPOTRIVA SITUAȚIEI ECONOMICE DEZASTRUOASE ȘI RĂZBOIUL

Chestiunea măsurilor necesare în vederea luptei împotriva catastrofei iminente ne duce la elucidarea unei alte chestiuni extrem de importante, aceea a legăturii dintre politica internă și cea externă, sau, cu alte cuvinte, a raportului dintre un război imperialist, de cotropire, și un război revoluționar, proletar, dintre un război criminal, prădalnic, și un război drept, democratic.

Toate măsurile de luptă împotriva catastrofei pe care le-am descris mai sus ar mări nespuse de mult, după cum am mai amintit, capacitatea de apărare sau, cu alte cuvinte, puterea militară a țării. Asta pe de o parte. Pe de altă parte însă, ele nu pot fi puse în practică fără a transforma războiul de cotropire într-un război drept, adică a transforma războiul dus de capitaliști, în interesul capitaliștilor, într-un război dus de proletariat, în interesul tuturor celor ce muncesc și sînt exploatați.

Naționalizarea băncilor și a sindicatelor, însoțită de desființarea secretului comercial și de introducerea controlului muncitoresc asupra capitaliștilor, ar însemna într-adevăr nu numai o economisire considerabilă a muncii poporului și posibilitatea de a face economii de forțe și de mijloace, ci și o îmbunătățire a situației *maselor* muncitoare, adică a majorității populației. După cum toată lumea știe, organizarea economică are o importanță ho-

tăritoare în războiul contemporan. Rusia are cereale, cărbune, petrol, fier în cantități suficiente; în această privință, situația noastră este mai bună decât a oricărei țări beligerante din Europa. Dacă ar lupta împotriva situației economice dezastruoase prin mijloacele mai sus arătate, canalizând spre această luptă inițiativa maselor, îmbunătățind situația lor, naționalizând băncile și sindicatele, Rusia s-ar folosi de revoluția și de democratismul ei pentru a ridica întreaga țară la o treaptă de organizare economică infinit mai înaltă.

Dacă în locul „coaliției” cu burghezia, care frânează toate măsurile de control și sabotează producția, socialiștii-revoluționari și menșevicii ar fi realizat în aprilie trecerea puterii în mâna Sovietelor și și-ar fi folosit forțele nu pentru a intra în „cadriul ministerial” și pentru ca să roadă ca niște birocrați, împreună cu cadeții, fotoliile de miniștri, de miniștri adjuncți etc. etc., ci pentru a conduce pe muncitori și pe țărani în exercitarea controlului lor *asupra* capitaliștilor, în războiul lor *împotriva* capitaliștilor, — Rusia ar fi acum o țară într-o transformare economică totală, pământul ar fi dat țăranilor, băncile ar fi naționalizate (și acestea sînt bazele economice fundamentale ale vieții contemporane), adică ea ar fi din acest punct de vedere *superioară* tuturor celorlalte țări capitaliste.

Capacitatea de apărare, puterea militară a unei țări în care băncile sînt naționalizate este *superioară* aceleia a unei țări în care băncile rămîn în mâna particularilor. Puterea militară a unei țări țărănești în care pământul se află în mâna comitetelor țărănești este *superioară* aceleia a unei țări în care există proprietatea moșierească.

Se obișnuiește să se vorbească mereu de patriotismul eroic și de minunile de vitejie săvîrșite de francezi în 1792—1793. Se uită însă condițiile materiale, istorico-economice, care au făcut posibile asemenea minuni. Lichidarea cu adevărat revoluționară a feudalismului perimat, trecerea întregii țări — și asta cu o rapiditate, cu o hotărîre, cu o energie, cu o abnegație cu adevărat democrat-revoluționare — la un mod de producție superior, țăranii devenind proprietari de pământ liberi, — iată condițiile

materiale, economice care au salvat Franța cu o rapiditate „miraculoasă“, *regenerîndu-i, reînnoindu-i* baza economică.

Exemplul Franței dovedește un singur lucru: pentru a-i asigura Rusiei capacitatea de apărare, pentru a se ajunge și aici la „minuni“ de eroism în masă, tot ce este vechi trebuie șters de pe fața pămîntului cu intransigență „iacobină“; Rusia trebuie să se reînnoiască, să se regenereze *economicește*. Or, în secolul al XX-lea, acest lucru nu poate fi realizat prin simpla înlăturare a țarismului (Franța nu s-a mărginit la atît acum 125 de ani). Acest lucru nu poate fi realizat nici chiar numai prin desființarea pe cale revoluționară a proprietății moșierești asupra pămîntului (iar noi n-am făcut nici măcar atîta, pentru că socialiștii-revoluționari și menșevicii au trădat țărănimia!), numai prin trecerea pămîntului în mîna țărănimii. Căci trăim în secolul al XX-lea, stăpînirea pămîntului *fără stăpînirea băncilor* nu poate duce la regenerarea, la înnoirea vieții unui popor.

Reînnoirea bazei materiale, a bazei de producție a Franței, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, a fost legată de reînnoirea politică și spirituală, de dictatura democrației revoluționare și a proletariatului revoluționar (care nu se separase încă de democrație, ci mai era încă aproape contopit cu ea), de dezlănțuirea unui război necruțător împotriva a tot ce era reacționar. Întregul popor, și îndeosebi masele, adică clasele *asuprite*, au fost cuprinse de un entuziasm revoluționar fără margini; războiul era socotit de *toată lumea* un război drept, un război de apărare, cum *a și fost de fapt*. Franța revoluționară se apăra împotriva Europei reacționare monarhiste. Nu în 1792—1793, ci mulți ani după aceea, *după* victoria reacțiunii în interiorul țării, dictatura contrarevoluționară a lui Napoleon a transformat războaiele duse de Franța, din războaie de apărare, în războaie de cucerire.

Dar în Rusia? Noi continuăm să ducem un război imperialist în interesul capitaliștilor, în alianță cu imperialiștii, în virtutea tratatelor secrete încheiate de țar cu capitaliștii din Anglia etc., care prin aceste tratate a

făgăduit capitaliștilor ruși că-i va lăsa să jefuiască alte țări, Constantinopolul, Lvovul, Armenia etc.

Atîta timp cît Rusia nu va fi propus o pace dreaptă și nu va fi rupt cu imperialismul, războiul rămîne, în ceea ce o privește, un război nedrept, reacționar, un război de cotropire. Caracterul social al războiului, adevărata lui semnificație sînt determinate nu de locul în care se află trupele inamicului (după cum cred socialiștii-revoluționari și menșevicii, care au ajuns la concepția vulgară a țaranului înapoiat). *Ce fel de politică* continuă războiul („războiul este continuarea politicii“), *care clasă* duce războiul și în ce scop, iată ce determină acest caracter al războiului.

Cînd tîrăști masele într-un război tîlhăresc în virtutea unor tratate secrete, nu poți spera în entuziasmul lor. Clasa de avangardă a Rusiei revoluționare, proletariatul, își dă seama din ce în ce mai limpede de caracterul criminal al războiului, și burghezia nu numai că n-a putut zdruncina această convingere a maselor, ci, dimpotrivă, se întărește conștiința faptului că războiul este un război criminal. În Rusia, proletariatul *ambelor capitale* a devenit net internaționalist !

Cum mai poate fi vorba de entuziasm al maselor pentru război !

Politica internă și cea externă sînt indisolubil legate între ele. Nu se poate asigura capacitatea de apărare a țării fără un eroism neprecupețit din partea poporului, care realizează cu curaj și cu hotărîre mari prefaceri economice. Nu se poate face ca eroismul să se nască în mase fără a rupe cu imperialismul, fără a propune tuturor popoarelor o pace democratică, fără a transforma astfel războiul criminal prădalnic și de cotropire într-un război drept, de apărare, revoluționar.

Numai o ruptură consecventă, fără rezerve, cu capitaliștii, atît în ceea ce privește politica internă cît și politica externă, poate salva revoluția noastră și țara noastră, strînse astăzi în chingile de fier ale imperialismului.

DEMOCRAȚIA REVOLUȚIONARĂ ȘI PROLETARIATUL REVOLUȚIONAR

Pentru a fi cu adevărat revoluționară, democrația Rusiei contemporane trebuie să acționeze în cea mai strânsă alianță cu proletariatul, sprijinind lupta proletariatului, singura clasă revoluționară pînă la capăt.

Iată bilanțul la care duce examinarea problemei mijloacelor de luptă împotriva catastrofei de proporții înspăimîntătoare care ne amenință inevitabil.

Războiul a generat o criză de atît de vastă proporții, a dus la o atît de mare încordare a forțelor materiale și spirituale ale poporului, a dat atît de grele lovituri întregii organizații sociale contemporane, încît omenirea a ajuns în fața alternativei: ori să piară, ori să-și încredințeze soarta clasei celei mai revoluționare în vederea trecerii cît mai grabnice și mai radicale la un mod superior de producție.

Datorită unui șir de cauze istorice — starea de înapoiere mai accentuată a Rusiei, neasemuitele greutăți provocate de război, descompunerea totală a țarismului, tradițiile —, încă foarte vii ale anului 1905 — revoluția a izbucnit în Rusia înainte de a izbucni în alte țări. Revoluția a făcut ca în cîteva luni Rusia să ajungă din urmă, sub raportul orînduirii *politice*, țările înaintate.

Dar acest lucru nu e suficient. Războiul este neîndurător, el pune problema cu implacabilă acuitate: ori vom pieri, ori vom ajunge din urmă țările înaintate și le vom întrece *și din punct de vedere economic*.

Lucrul este posibil, deoarece avem în față experiența unui mare număr de țări înaintate, avem de-a gata rezultatele la care a ajuns tehnica și civilizația lor. Creșterea în Europa a protestului împotriva războiului, atmosfera revoluției muncitorești mondiale care se maturizează, constituie un sprijin moral pentru noi. Libertatea democrat-revoluționară, excepțional de rară în timpul unui război imperialist, ne îmboldește, ne dă ghes.

Ori vom pieri cu toții, ori ne vom avînta cu pînzele întinse înainte. Iată cum pune problema istoria.

Atitudinea proletariatului față de țărănime într-un asemenea moment confirmă — cu modificările necesare — vechea teză bolșevică: țărănimea trebuie să fie smulșă de sub influența burgheziei. Iată unica cheazășie a salvării revoluției.

Iar țărănimea este reprezentantul cel mai numeros al întregii mase mic-burgheze.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri și-au asumat un rol reacționar, acela de a menține țărănimea sub influența burgheziei, de a îndrepta țărănimea spre o coaliție cu burghezia, și nu cu proletariatul.

Masele învață repede din experiența revoluției. Iar politica reacționară a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor dă faliment: ei au fost înfrinți în Sovietele din ambele capitale ⁷⁶. În ambele partide democratice mic-burgheze se întărește opoziția „de stînga”. La 10 septembrie 1917, la Petrograd, la conferința orășenească a socialiștilor-revoluționari, socialiștii-revoluționari *de stînga*, care tind spre o alianță cu proletariatul și resping alianța (coaliția) cu burghezia, au obținut o majoritate de două treimi.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii repetă într-una opoziția atît de mult îndrăgită de burghezie: burghezie-democrație. Este o opoziție în fond tot atît de absurdă ca și o eventuală comparație între kilograme și metri.

Există o burghezie democratică, există și o democrație burgheză, și trebuie să fii total ignorant, atît în materie de istorie, cît și în materie de economie politică, ca să negi acest lucru.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii au avut nevoie de această falsă opoziție pentru a ascunde faptul indiscutabil că între burghezie și proletariat se află *mica burghezie*. Datorită situației ei economice de clasă, aceasta oscilează inevitabil între burghezie și proletariat.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii împing mica burghezie spre o alianță cu burghezia. Iată care este fondul întregii lor „coaliții”, al întregului guvern de coaliție, al întregii politici pe care o duce Kerenski, semicadet tipic. După o jumătate de an de revoluție, această politică a dat un faliment total.

Cadeții jubilează : revoluția, zic ei, a dat faliment, ea *nu* a putut face față nici războiului, nici dezastrului economic.

Nu este adevărat. Cei care au dat faliment sînt *cadeții* și *socialiștii-revoluționari dimpreună cu menșevicii*, dat fiind că acest bloc (alianță) a guvernat Rusia timp de o jumătate de an ; în aceste șase luni situația economică a devenit și mai dezastruoasă, complicînd și agravînd situația militară.

Cu cît va fi mai total falimentul *alianței* burgheziei cu *socialiștii-revoluționari* și cu *menșevicii*, cu atît mai repede *va învăța* poporul. Cu atît mai ușor va găsi el soluția *justă* : alianța țărănimii sărace, adică a majorității țărănilor, cu proletariatul.

10—14 septembrie 1917

O PROBLEMĂ FUNDAMENTALĂ A REVOLUȚIEI

Fără îndoială că în orice revoluție problema cea mai de seamă e problema puterii de stat. În mîna cărei clase se află puterea, iată factorul hotărîtor. Și dacă „Delo Naroda“, ziarul principalului partid de guvernămînt din Rusia, se plîngea nu de mult (în nr. 147) că atît problema Adunării constituante cît și problema cerealelor sînt date uitării din cauza certurilor pentru putere, ar trebui să răspundem socialiștilor-revoluționari : plîngeți-vă de voi înșivă, domnilor. Căci tocmai șovăielile, nehotărîrea partidului *vostru* sînt cel mai mult de vină și pentru prelungirea „cadriului ministerial“, și pentru nesfîrșitele amînări ale convocării Adunării constituante, și pentru zădărnicierea de către capitaliști a măsurilor adoptate sau preconizate în vederea instituirii monopolului cerealelor și a asigurării țării cu cereale.

Problema puterii nu poate fi nici ocolită și nici amînată, deoarece ea este problema esențială, care determină *totul* în dezvoltarea revoluției, în politica ei externă și internă. Că revoluția noastră „a pierdut în zadar“ o jumătate de an șovăind în ceea ce privește organizarea puterii este un fapt indiscutabil, fapt determinat de politica șovăielnică a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor. Iar politica acestor partide este determinată, în ultimă instanță, de situația de clasă a micii burghezii, de instabilitatea ei economică în lupta dintre capital și muncă.

Astăzi toată problema este dacă democrația mic-burgheză a învățat ceva în acest interval de jumătate de an, perioadă măreață, cît se poate de bogată în conținut.

Dacă nu, revoluția este pierdută, și numai o insurecție victorioasă a proletariatului o poate salva. Dacă da, trebuie să se înceapă prin a crea imediat o putere stabilă, neșovăielnică. O putere stabilă în timpul unei revoluții populare, adică o putere care să trezească la viață masele, majoritatea muncitorilor și țăranilor, poate fi numai aceea care se bizuie evident și indiscutabil *pe majoritatea populației*. În Rusia, pînă în prezent puterea de stat rămîne *de fapt* în mîna *burgheziei*, care e nevoită doar să facă unele concesii parțiale (pentru a trece chiar a doua zi la anularea lor), să împartă promisiuni (pentru a nu le îndeplini), să caute să-și ascundă în tot felul dominația (pentru a amăgi poporul cu aparența unei „coaliții cinstite”) etc. etc. În vorbe — un guvern popular, democrat, revoluționar, în fapt — un guvern antipopular, antidemocrat, contrarevoluționar, burghez, iată contradicția care a existat pînă acum și care a constituit sursa totalei instabilități și a șovăielilor puterii, a întregului „cadril ministerial” pe care îl jucau cu o rîvnă atît de nefastă (pentru popor) domnii socialiști-revoluționari și menșevici.

Ori dizolvarea Sovietelor și o moarte lipsită de glorie pentru ele, ori toată puterea în mîna Sovietelor — iată ce declaram eu în fața Congresului Sovietelor din Rusia la începutul lunii iunie 1917⁷⁹. Istoria lunilor iulie și august a confirmat cît se poate de convingător justetea spuselor mele. Numai puterea Sovietelor poate fi o putere stabilă, care să se bizuie evident pe majoritatea poporului, — oricît ar minți lacheii burgheziei, Potresov, Plehanov ș.a., care vorbesc de „lărgirea bazei” puterii, cînd de fapt ea a trecut în mîna unei infime minorități a poporului, în mîna burgheziei, a exploatatorilor.

Numai puterea Sovietelor ar fi stabilă, numai ea n-ar fi răsturnată nici în cele mai furtunoase momente ale celei mai furtunoase revoluții, numai o asemenea putere ar putea asigura o continuă și largă dezvoltare a revoluției, o luptă pașnică între partide în cadrul Sovietelor. Atîta timp cît o asemenea putere nu a fost creată, sînt inevitabile nehotărîrea, instabilitatea, șovăielile, continuele „crize ale puterii”, interminabila comedie a cadrilului ministerial, răbufnirile atît de la dreapta cît și de la stînga.

Lozinca : „puterea în mâna Sovietelor“ este însă adesea, dacă nu chiar de cele mai multe ori, înțeleasă cu totul greșit, în sensul unui „guvern format de partidele care dețin majoritatea în Soviete“. De aceea am voi să ne oprim mai amănunțit asupra acestei păreri profund greșite.

Un „guvern format de partidele care dețin majoritatea în Soviete“ înseamnă o schimbare de persoane în componența cabinetului, rămânând neatins întregul aparat de stat vechi, aparat pe de-a-ntregul birocratic, pe de-a-ntregul nedemocratic, incapabil să înfăptuiască reforme serioase, reformele care figurează pînă și în programul socialiștilor-revoluționari și cel al menșevicilor.

„Puterea în mâna Sovietelor“ înseamnă o transformare radicală a întregului aparat de stat vechi, aparat birocratic, care frînează tot ce e democratic, desființarea acestui aparat și înlocuirea lui printr-unul nou, popular, adică prin aparatul cu adevărat democratic al Sovietelor, al majorității organizate și înarmate a poporului — muncitorii, soldații, țărani —, acordîndu-se majorității poporului inițiativă și independență nu numai în alegerea deputaților, ci și în conducerea statului, în înfăptuirea reformelor și prefacerilor.

Pentru a arăta mai clar și mai concret această deosebire, vom reaminti prețioasa mărturisire făcută cu cîtva timp în urmă de „Delo Naroda“, ziarul unuia dintre partidele de guvernămînt, partidul socialiștilor-revoluționari. Chiar și în ministerele — scria acest ziar — repartizate miniștrilor socialiști (aceste cuvinte au fost scrise pe vremea faimoasei coaliții cu cadeții, cînd menșevicii și socialiștii-revoluționari erau în guvern), *chiar și* în aceste ministere întregul vechi aparat de conducere a rămas neschimbat, frînînd întreaga activitate.

Ceea ce e și lesne de înțeles. Întreaga istorie a țărilor burghezo-parlamentare, și într-o mare măsură și a celor burghezo-constituționale, dovedește că schimbările de miniștri au prea puțină importanță, deoarece adevărata muncă de conducere se află în mâna uriașei armate de funcționari. Iar această armată este îmbibată de un spirit total antidemocratic, este legată prin mii și milioane de fire de moșierime și burghezie, este dependentă în fel și

chip de ele. Ea acționează în atmosfera relațiilor burgheze, respiră în această atmosferă, din care nu este în stare să se smulgă, fiindcă s-a anchilozat, s-a osificat în rutină și nu poate să gîndească, să simtă și să acționeze altfel decît pînă acum. Această armată este legată prin relații ierarhice, prin anumite privilegii pe care i le aduce serviciul „la stat“, iar elementele făcînd parte din pătura ei superioară sînt cu totul aservite, prin intermediul acțiunilor și băncilor, de către capitalul financiar, fiind ele înseși într-o anumită măsură agenții acestuia, promotorii intereselor și influenței lui.

A încerca să înfăptuiești cu ajutorul *acestui* aparat de stat transformări ca desființarea fără despăgubire a proprietății moșierești asupra pămîntului sau monopolul cerealelor etc. este o iluzie deșartă, este cea mai mare autoînșelare și înșelare a poporului. Acest aparat *poate* să slujească burghezia republicană, creînd o republică care e o „monarhie fără monarh“, cum este cea de-a treia Republică din Franța, dar acest aparat de stat este absolut incapabil să înfăptuiască reforme care, nu să desființeze drepturile capitalului, drepturile „sacrei proprietăți private“, ci măcar să le trunchieze sau să le limiteze considerabil. Tocmai de aceea, atunci cînd se formează tot felul de guverne „de coaliție“ în care intră „socialiști“, rezultatul este de fiecare dată că acești socialiști, chiar dacă unii dintre ei sînt absolut de bună-credință, devin în realitate un simplu decor sau paravan al guvernului burghez, un paratrăsnet care abate revolta populară de la guvern, un instrument de înșelare a maselor de către acesta. Așa s-a întîmplat cu Louis Blanc în 1848, așa s-a întîmplat de atunci de zeci de ori în Anglia și Franța cînd socialiștii au intrat în guvern, așa s-a întîmplat și cu alde Cernov și Țereteli în 1917, așa a fost și așa va fi atîta timp cît se va menține orînduirea burgheză și vechiul aparat de stat, burghez, birocratic va rămîne neclintit.

Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor sînt atît de prețioase tocmai pentru că reprezintă un *tip* nou, indiscutabil superior, incomparabil mai democratic de aparat de stat. Socialiștii-revoluționari și menșevicii au făcut tot posibilul și imposibilul pentru a trans-

forma Sovietele (îndeosebi pe cel din Petrograd și pe cel din Rusia, adică C.E.C.) în simple locuri de pălăvrăgeală, care sub paravanul „controlului” se îndeletniceau cu adoptarea de rezoluții și deziderate neputincioase, pe care guvernul le punea la dosar cu zîmbetul cel mai amabil și mai politic. Dar a fost de ajuns să pornească „vîntul rece” al kornilovismului, care prevestea o puternică furtună, pentru ca tot mucegaiul din Soviete să dispară pentru un timp și inițiativa maselor revoluționare să se declanșeze măreață, puternică, de nebiruit.

Din acest exemplu istoric toți cei sceptici să tragă învățăminte. Să se rușineze aceia care declară : „noi nu avem un aparat cu care să înlocuim pe cel vechi, care tinde în mod inevitabil să apere burghezia”. Acest aparat *există*. Acest aparat îl constituie tocmai Sovietele. Nu vă temeți de inițiativa și independența maselor, încredeți-vă în organizațiile revoluționare ale maselor — și veți constata *în toate* domeniile vieții de stat aceeași forță, măreție, invincibilitate de care muncitorii și țărani au dat dovadă în asaltul lor puternic și unit împotriva kornilovismului.

Neîncredere în mase, teamă de inițiativa lor, de independența lor, spaimă în fața energiei lor revoluționare, pe care ar fi trebuit s-o sprijine fără preget sub toate aspectele, iată păcatele cele mai grave ale conducătorilor socialiști-revoluționari și menșevici. Iată una din sursele cele mai profunde ale nehotărîrii, ale șovăielilor lor, ale neșfîrșitelor lor încercări, cît se poate de infructuoase, de a turna vin nou în burduful vechi al vechiului aparat birocratic de stat.

Luați istoria democratizării armatei în revoluția rusă din 1917, istoria ministeriatului lui Cernov, istoria „domniei” lui Palcinski, istoria plecării lui Peșehonov — și veți găsi la fiecare pas cea mai concretă confirmare a celor spuse mai sus. Fiindcă n-a existat o încredere deplină față de organizațiile alese ale soldaților, fiindcă principiul alegerii comandanților de către soldați n-a fost respectat cu strictețe, Kornilovii, Kaledinii și ofițerii contrarevoluționari au ajuns în fruntea armatei. Aceasta este realitatea. Și cine nu închide ochii dinadins nu poate să nu vadă că, *după* rebeliunea lui Kornilov, guvernul Kerenski *lasă* toate

cum au fost, că în fapt el restabilește kornilovismul. Numirea lui Alekseev, „pacea“ cu alde Klembovski, Gagarin, Bagration și alți korniloviști, atitudinea îngăduitoare față de Kornilov și Kaledin înșiși — totul dovedește cât se poate de limpede că în fapt Kerenski restabilește kornilovismul.

Cale de mijloc nu există. Experiența a arătat-o. Ori întreaga putere în mâna Sovietelor și democratizarea deplină a armatei, ori kornilovism.

Dar istoria ministeriatului lui Cernov? N-a dovedit ea că fiecare pas serios în direcția satisfacerii reale a nevoilor țăranilor, fiecare pas care dovedește încrederea în ei, în organizațiile lor de masă și în acțiunile lor trezește cel mai mare entuziasm în rîndurile întregii țărănime? Iar Cernov, timp de aproape patru luni, a trebuit „să se tîrguiască“ și „să se tot tîrguiască“ cu cadeții și funcționarii, care, prin nesfîrșite tergiversări și lucrături, l-au silit în cele din urmă să iasă din guvern fără să fi făcut nimic. În decursul acestor patru luni, moșierii și capitaliștii „au cîștigat partida“ pentru acest interval de timp, au reușit să mențină proprietatea moșierească, au amînat convocarea Adunării constituante, au pornit chiar o serie de repressiuni împotriva comitetelor agrare.

Cale de mijloc nu există. Experiența a arătat-o. Ori trecerea întregii puteri în mâna Sovietelor și la centru și în provincie, trecerea *imediată* a întregului pămînt, pînă la hotărîrea Adunării constituante, în mâna țăranilor, ori moșierii și capitaliștii vor zădărnici totul, vor restabili puterea moșierimii, vor reuși să-i scoată din fire pe țărani și vor duce la o răscoală țărănească de o violență fără margini.

Exact aceeași poveste e și cu zădărnicierea de către capitaliști (cu ajutorul lui Palcinski) a unui control cât de cât serios asupra producției, cu zădărnicierea monopolului cerealelor de către comercianți și a *începutului* de repartiție reglementată și democratică a cerealelor și produselor inițiată de Peșonov.

Esențialul acum în Rusia nu este să născocеști „noi reforme“, să-ți propui „planuri“ de prefaceri „atoccuprinzătoare“. Nicidecum. Așa prezintă lucrurile — și le pre-

zintă în mod vădit fals — capitaliștii, Potresovii, Plehanovii, care urlă împotriva „introducerii socialismului”, împotriva „dictaturii proletariatului”. În realitate însă, situația din Rusia este de așa natură, încît nemaipomenitele greutăți și calamități pricinuite de război, pericolul extrem de grav al unui dezastru economic și al foametei au sugerat de la sine soluția, au indicat de la sine, și nu numai că au indicat, dar au și pus la ordinea zilei aceste reforme și prefaceri absolut urgente : monopolul cerealelor, controlul asupra producției și repartiției, limitarea emisiunii de bani-hîrtie, un schimb normal al cerealelor contra mărfuri etc.

Astfel de măsuri, urmărind tocmai acest lucru, sînt considerate inevitabile de toată lumea și au fost inițiate în multe părți de către forurile cele mai diferite. *Ele au și fost inițiate*, dar sînt pretutindeni ținute în loc de moșieri și capitaliști, care se împotrivesc și prin guvernul Kerenski (*de fapt* un guvern totalmente burghez și bonapartist), și prin aparatul funcționăresc al vechiului stat, și prin presiunea directă și indirectă exercitată de capitalul financiar rus și „aliat”.

Nu de mult I. Prilejaev deplîngea astfel în „Delo Naroda” (nr. 147) ieșirea lui Peșehonov din guvern și eșecul stabilirii prețurilor fixe, eșecul monopolului cerealelor :

„Îndrăzneala și hotărîrea — iată ce a lipsit tuturor guvernelor noastre indiferent de componența lor... Democrația revoluționară nu trebuie să aștepte, trebuie să dea dovadă ea însăși de inițiativă și să intervină sistematic în haosul economic... Aici sînt necesare, mai mult ca oriunde, o linie fermă și o putere hotărîită”.

Nimic de zis, vorbe de aur. Numai că autorul nu s-a gîndit că linia fermă, îndrăzneala și hotărîrea nu este o problemă de persoane, ci cu totul alta : care clasă este capabilă să dea dovadă de îndrăzneală și hotărîre. Această clasă este numai proletariatul. Îndrăzneală și hotărîre în exercitarea puterii, o linie fermă a puterii — asta nu este altceva decît dictatura proletariatului și a țăranilor săraci. I. Prilejaev suspină fără să-și dea seama după *această dictatură*.

Căci ce-ar însemna în fapt o asemenea dictatură ? Ni-mic altceva decît că rezistența korniloviștilor ar fi zdrobită și că s-ar restabili și s-ar desăvîrși democratizarea totală a armatei. Nouăzeci și nouă la sută din soldați ar deveni partizani entuziaști ai acestei dictaturi după două zile de la instaurarea ei. Această dictatură ar da pămînt țăranilor și puteri depline comitetelor locale țărănești ; ce om întreg la minte poate să se îndoiască că țăranii ar sprijini-o ? Ceea ce Peșehonov a făgăduit numai („împotrivirea capitaliștilor este zdrobită“, a spus el textual în faimoasa cuvîntare rostită la congresul Sovietelor), această dictatură ar transpune în viață, ar transforma în realitate, fără a desființa nicidecum organizațiile democratice de aprovizionare, de control etc., care au început să se înjghebe, ci, dimpotrivă, sprijinindu-le, dezvoltîndu-le, înlăturînd toate impedimentele ce s-ar ivi în activitatea lor.

Numai dictatura proletariatului și a țăranilor săraci e în stare să zdrobească împotrivirea capitaliștilor, să dea dovadă de o îndrăzneală și hotărîre admirabile în exercitarea puterii de stat, să-și asigure sprijinul entuziast și neprecupețit, cu adevărat eroic al maselor atît în armată cît și în rîndurile țăranimii.

Puterea în mîna Sovietelor — iată singurul lucru care ar putea face ca pe viitor dezvoltarea să fie treptată, pașnică, lină, să țină perfect pasul cu conștiința și hotărîrea majorității maselor populare, cu propria lor experiență. Puterea în mîna Sovietelor înseamnă trecerea completă a conducerii țării și a controlului asupra economiei ei în mîna muncitorilor și țăranilor, cărora nimeni nu s-ar încumeta să li se împotrivească și care ar învăța repede, din experiență, din propria lor practică, să repartizeze cum trebuie pămîntul, produsele și cerealele.

„Rabocii Puti“ nr. 10
din 27 (14) septembrie 1917
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CUM SĂ ASIGURĂM SUCCESUL ADUNĂRII CONSTITUANTE

(DESPRE LIBERTATEA PRESEI)

La începutul lunii aprilie, expunînd atitudinea bolșevicilor în problema dacă trebuie convocată o Adunare constituantă, am scris :

„Trebuie și cît mai repede. Dar nu există decît o singură garanție a succesului și a convocării ei : sporirea numărului și întărirea *forței* Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților, țăranilor etc. ; organizarea și *înarmarea* maselor muncitorești — aceasta este singura garanție“ („Partidele politice din Rusia și sarcinile proletariatului“. Biblioteca pentru toți „Jizn i Znanie“ nr. 3, p. 9 și 29) *.

De atunci au trecut cinci luni, și justetea acestor cuvinte a fost confirmată de numeroasele tergiversări și amînări ale convocării ei, care s-au produs din vina cadeților ; în sfîrșit, ea a fost confirmată de minune de rebeliunea lui Kornilov.

Acum, în legătură cu convocarea Consfătuirii democratice pentru 12 septembrie, aș voi să mă opresc asupra unui alt aspect al problemei.

Atît „Raboceaia Gazeta“ a menșevicilor, cît și „Delo Naroda“ și-au exprimat regretul că se face atît de puțin pentru agitația printre țărani, pentru luminarea adevăratei *mase* a poporului rus, a adevăratei majorități a acestuia. Toți își dau seama și recunosc că succesul Adunării constituate depinde de luminarea țăranimii, și totuși ceea ce se face în această direcție e ridicol de puțin. Ță-

*Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 199. — *Nota trad.*

ranii sînt înșelați, prostiți, intimidati de presa burgheză și „galbenă“, îmbibată de minciună și contrarevoluționarism, față de care presa menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari (ca să nu mai vorbim de presa bolșevică) este cît se poate de slabă.

Cum se explică lucrurile ?

Se explică tocmai prin aceea că partidele de guvernământ, socialist-revoluționar și menșevic, sînt slabe, nehotărîte, inactive, că, nefiind de acord ca Sovietele să ia în mîna lor întreaga putere, lasă țărănimia în întuneric și părăsire, o lasă „pradă“ capitaliștilor și presei lor, agitației lor.

Fălindu-se cu „marea“ noastră revoluție, risipind în dreapta și în stînga fraze sforăitoare, de efect despre „democrația revoluționară“, menșevicii și socialiștii-revoluționari lasă *de fapt* Rusia în stadiul unei revoluții cît se poate de mediocre, de mic-burgheze, care, după ce l-a alungat pe țar, lasă totul cum a fost și nu întreprinde nimic, absolut nimic serios pentru luminarea politică a țărănilor, pentru lichidarea ignoranței țărănimii, ignoranța care constituie *ultimul* (și cel mai puternic) *reazem* al exploatatorilor și asupritorilor poporului.

Acum a sosit momentul să reamintim acest lucru. Acum, în apropierea Consfătuirii democratice, cu două luni înainte de data „fixată“ (spre a fi iarăși amînată) pentru convocarea Adunării constituante, este momentul să arătăm ce ușor s-ar putea îndrepta lucrurile, cît de mult s-ar putea face pentru luminarea politică a țărănilor dacă... dacă democrația noastră revoluționară în ghilimele ar fi cu adevărat revoluționară, adică ar fi capabilă de acțiuni revoluționare, și ar fi cu adevărat o democrație, adică o democrație care ține seama de voința și de interesele majorității poporului, iar nu de ale unei minorități, ale capitaliștilor, minoritate care continuă să dețină puterea (guvernul Kerenski) și cu care — dacă nu direct, indirect, dacă nu în vechea formă într-o formă nouă — vor totuși „să cadă la învoială“ socialiștii-revoluționari și menșevicii.

Capitaliștii (iar după ei numeroși socialiști-revoluționari și menșevici, din prostie sau din inerție) numesc „libertate

a presei“ o situație în care cenzura a fost desființată și toate partidele tipăresc liber orice ziare.

În realitate, asta nu-i libertatea presei, ci libertatea înșelării maselor asupra și exploatare ale poporului de către cei bogați, de către burghezie.

Luai, de pildă, ziarele din Petrograd sau din Moscova. Veți vedea numaidecât că, în ceea ce privește tirajul, ziarele burgheze — „Reci“, „Birjevka“, „Novoe Vremea“, „Russkoe Slovo“⁶⁰ etc. etc. (există un mare număr de asemenea ziare) — predomină. Pe ce se bazează această predominare? În nici un caz pe voința majorității, deoarece alegerile arată că în ambele capitale majoritatea (imensa majoritate) este de partea democrației, adică a socialiștilor-revoluționari, menșevicilor și bolșevicilor. Aceste trei partide întrunesc de la trei pătrimi până la patru cincimi din voturi, pe când tirajul ziarelor scoase de ele reprezintă, cu siguranță, mai puțin de o pătrime sau chiar de o cincime din tirajul întregii prese burgheze (care, după cum știm și ne dăm seama acum, a susținut direct și indirect rebeliunea lui Kornilov).

De ce stau lucrurile așa?

Toată lumea știe bine de ce. Pentru că editarea unui ziar este o mare și rentabilă întreprindere capitalistă, în care bogații investesc milioane și milioane de ruble. „Libertatea presei“ în societatea burgheză este libertatea pentru *bogați* de a înșela, de a perverti, de a prosti sistematic, prin ziare scoase zilnic în milioane de exemplare, masele exploatare și asupra ale poporului, sărăcimea.

Iată un adevăr simplu, îndeobște cunoscut și evident, pe care toți îl văd și îl înțeleg, dar pe care „aproape toți“ îl trec „cu pudoare“ sub tăcere, îl ocolesc cu teamă.

Se pune întrebarea: se poate lupta împotriva acestui rău flagrant și cum?

Există înainte de toate un mijloc cât se poate de simplu, de eficace și de legal, pe care l-am indicat mai de mult în „Pravda“^{*}, pe care acum, în preajma lui 12 septembrie, este foarte nimerit să-l reamintim, și pe care muncitorii trebuie să-l aibă mereu în vedere, deoarece nu cred că

^{*}Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 371—372. — Nota trad.

vor putea renunța la el atunci cînd vor fi cucerit puterea politică.

Este vorba de monopolul de stat asupra anunțurilor particulare în ziare.

Deschideți ziarele „Russkoe Slovo“, „Novoe Vremea“, „Birjevka“, „Reci“ etc., și veți vedea în ele o sumedenie de anunțuri particulare, care aduc venituri enorme, ba chiar principalul venit, capitaliștilor care le scot. Așa își fac treburile, așa se îmbogățesc, așa fac negoț cu otravă pentru popor toate ziarele burgheze din întreaga lume.

În Europa sînt ziare al căror tiraj este egal cu o treime din numărul locuitorilor orașului respectiv (de pildă 80 000 de exemplare la o populație de 240 000 de locuitori) și care sînt expediate *gratuit* la locuința *fiecărui* cetățean, aducînd un frumos venit editorilor lor. Asemenea ziare trăiesc de pe urma anunțurilor plătite de particulari, iar expedierea gratuită a ziarului la locuința fiecăruia asigură cea mai bună difuzare a anunțurilor.

Se pune întrebarea : de ce o democrație care își zice revoluționară nu ar putea înfăptui această măsură, să declare anunțurile particulare în ziare monopol de stat, să interzică publicarea de anunțuri în altă parte *decît* în ziarele editate de Soviete în provincie și la orașe și de *Sovietul central* la Petrograd pentru întreaga Rusie ? De ce democrația „revoluționară“ să tolereze îmbogățirea de pe urma anunțurilor particulare a bogătașilor, partizani ai lui Kornilov, colportori de minciuni și calomnii la adresa Sovietelor ?

O asemenea măsură ar fi fără îndoială o măsură justă. Ea ar aduce mari avantaje și celor care publică anunțuri particulare, și întregului popor, și mai ales țărănimii, pătura cea mai asuprită și mai abrutizată, care ar avea posibilitatea de a căpăta la un preț infim sau chiar gratuit ziarele *Sovietelor* cu suplimente pentru țărani.

De ce nu s-ar putea face acest lucru ? Numai pentru motivul că la domnii capitaliști proprietatea privată și dreptul de moștenire (asupra veniturilor rezultate din anunțuri) sînt sacre. Și cum se poate ca, în cea de-a doua revoluție rusă, cei ce se intitulează democrații-revoluțio-

nari ai secolului al XX-lea să considere „sacru“ acest drept ?

Ni se va obiecta : dar asta ar fi o încălcare a libertății presei.

Nu-i adevărat. Ar fi o restabilire a libertății presei și o lărgire a acestei libertăți. Căci libertatea presei înseamnă că *toți* cetățenii își pot publica liber orice părere a lor.

Dar astăzi cum stau lucrurile ? Astăzi, acest monopol îl dețin *numai* bogătașii și apoi partidele mari. Dacă s-ar edita ziare de mare tiraj ale *Sovietelor*, în care să fie publicate toate anunțurile, ar fi în totul posibil să se asigure unui număr mult mai mare de cetățeni, să zicem fiecărui grup care a strâns un anumit număr de semnături, exprimarea părerilor lor. În urma unei asemenea reforme, libertatea presei ar deveni *în fapt* mult mai democratică, ar fi mult mai deplină.

Ni se va obiecta : de unde tipografii și hîrtie ?

Aici e aici !!! Nu de „libertatea presei“ e vorba, ci de sacra proprietate a exploatatorilor asupra tipografiilor și stocurilor de hîrtie acaparate de ei !!!

De ce noi, muncitorii și țăranii, trebuie să recunoaștem acest drept sacru ? Cu ce se deosebește acest „drept“ de a publica informații false de „dreptul“ de a avea iobagi ?

De ce în timpul războiului sînt permise și se fac pretutindeni tot felul de rechiziții — de imobile, de locuințe, de trăsuri, de cai, de cereale, de metale —, iar rechiziționarea tipografiilor și a stocurilor de hîrtie să nu fie permisă ?

Muncitorii și țăranii pot fi înșelați o vreme prezentîndu-li-se aceste măsuri ca fiind nejuste sau greu de realizat, dar adevărul va ieși la lumină.

Puterea de stat reprezentată de Soviete va lua *toate* tipografiile și *toate* stocurile de hîrtie și le va repartiza *în mod echitabil* : în primul rînd — statului, în interesul majorității poporului, al majorității celor săraci, îndeosebi al majorității țăranilor, care au fost chinuiți, opriți și îndobitociți veacuri de-a rîndul de moșieri și capitaliști.

În al doilea rînd — partidelor mari, care au întrunit, să zicem, în ambele capitale 100 000 sau 200 000 de voturi.

În al treilea rînd — partidelor mai mici și, în sfîrșit, oricărui grup de cetățeni care are un anumit număr de membri sau a strîns un anumit număr de semnături.

Asta ar fi o repartizare echitabilă a hîrtiei și a tipografiilor, și ea s-ar putea face fără nici o dificultate atunci cînd puterea s-ar afla în mîinile Sovietelor.

Atunci am putea noi ca, în cele două luni care ne mai despart de întrunirea Adunării constituante, să ajutăm într-adevăr pe țărani, să facem astfel ca *fiecare* sat să poată primi zece broșuri (sau numere de ziare, sau suplimente speciale), scoase în tiraje *de milioane* de exemplare, din partea *fiecărui*a dintre partidele mari.

Asta ar fi o pregătire „*democrat-revoluționară*” a alegerilor pentru Adunarea constituantă, ar însemna un ajutor acordat satelor de către muncitorii și soldații înaintați, ar constitui un sprijin acordat de stat pentru luminarea, și nu pentru îndobitocirea, și înșelarea poporului, ar reprezenta o libertate reală a presei *pentru toți*, și nu pentru bogătași, ar marca o ruptură cu blestematul trecut de robie, care ne face să tolerăm acapararea de către bogătași a marii opere de informare și instruire a țărănimii.

„*Rabocii Puti*” nr. 11
din 28 (15) septembrie 1917
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

REVOLUȚIA RUSĂ ȘI RĂZBOIUL CIVIL

SE AGITA SPECTRUL RĂZBOIULUI CIVIL

Speriată de faptul că menșevicii și socialiștii-revoluționari au respins coaliția cu cadeții, că democrația va reuși, eventual, să formeze foarte bine un guvern fără ei și să guverneze Rusia împotriva lor, burghezia se străduiește din răsuputeri să înspăimînte democrația.

Caută să bagi cît mai multă spaimă în oameni — iată care este lozinca întregii prese burgheze. Sperie cît mai rău! Minte, calomniază — numai să reușești să sperii oamenii!

„Birjevka“ se străduiește să înspăimînte lumea prin informații fabricate despre diverse acțiuni ale bolșevicilor. Se încearcă să se bage spaima în oameni prin zvonuri despre demisia lui Alekseev și despre pericolul ca germanii să spargă frontul la Petrograd, ca și cum faptele n-ar fi dovedit că tocmai generalii korniloviști (printre care se numără, fără discuție, și Alekseev) sînt în stare să deschidă germanilor frontul în Galiția și în fața Rigăi, și în fața Petrogradului, că tocmai generalii korniloviști sînt aceia care stîrnesc ura armatei față de cartierul general.

Ei caută să dea un aspect cît mai „solid“ și mai convingător acestei metode de intimidare a democrației, invocînd pericolul „războiului civil“. Intimidarea cu pericolul războiului civil este, probabil, cel mai curent dintre toate genurile de intimidare. Iată cum a formulat această idee curentă, și foarte la modă în cercurile filistine, Comitetul din Rostov pe Don al partidului libertății poporului în rezoluția sa din 1 septembrie („Reci“ nr. 210):

„...Comitetul este convins că războiul civil ar anihila toate cuceririle revoluției și ar scălda în sânge tînăra noastră libertate neconsolidată, și de aceea socoate că pentru salvărdarea cuceririlor revoluției este necesar un protest energic împotriva adîncirii revoluției, dictate de irealizabilele utopii socialiste...“

Aici este exprimată în forma cea mai clară, mai precisă, mai explicită și mai deliberată o idee fundamentală, pe care am întîlnit-o de nenumărate ori în editorialele din ziarul „Reci“, în articolele lui Plehanov și Potresov, în editorialele din ziarele menșevice etc. etc. Iată de ce nu e lipsit de utilitate să ne oprim mai pe larg asupra ei.

Să încercăm să analizăm problema războiului civil în mod cît mai concret, între altele, pe baza experienței acumulate în jumătatea de an de revoluție.

Această experiență, care concordă pe deplin cu experiența tuturor revoluțiilor europene, începînd de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, ne arată că războiul este forma cea mai acută a luptei de clasă, cînd o serie de ciocniri și bătălii economice și politice, repetîndu-se, acumulîndu-se, lărgindu-se, ascuțindu-se, ajung să se transforme într-o luptă cu arma în mîna a unei clase împotriva altei clase. De cele mai multe ori — se poate spune chiar aproape în exclusivitate —, în țările cît de cît libere și înaintate, războiul civil are loc între clasele între care există un antagonism creat și adîncit de întreaga dezvoltare economică a capitalismului, de întreaga istorie a societății moderne de pe glob, și anume între burghezie și proletariat.

Tot astfel, și în cele șase luni de revoluție care s-au scurs pînă acum am trecut la 20—21 aprilie și la 3—4 iulie prin puternice izbucniri spontane, care echivalau aproape cu începerea războiului civil de către proletariat. Iar rebeliunea lui Kornilov a fost un complot militar sprijinit de moșieri și capitaliști, în frunte cu partidul cadet, complot care a marcat începerea efectivă a războiului civil de către burghezie.

Iată care sînt faptele. Iată care este istoria propriei noastre revoluții. Și din această istorie trebuie să tragem în primul rînd învățăminte, trebuie să reflectăm în primul rînd asupra mersului și a semnificației ei de clasă.

Să încercăm să facem o comparație între începuturile războiului civil proletar și începuturile războiului civil burghez din Rusia sub aspectul : 1) spontaneității mișcării, 2) al scopurilor ei, 3) al conștiinței maselor care participă la ea, 4) al forței mișcării, 5) al tenacității ei. Credem că nivelul de conștiință al întregii revoluții ruse s-ar ridica foarte, foarte mult dacă toate partidele, care ori de câte ori au prilejul, agită fără rost cuvintele „război civil“, ar pune astfel problema și ar încerca să studieze efectiv începuturile războiului civil.

Să începem cu spontaneitatea mișcării. În legătură cu evenimentele de la 3—4 iulie avem mărturiile publicației menșevice „Raboceaia Gazeta“ și ale ziarului „Delo Naroda“ al socialiștilor-revoluționari, care au recunoscut *faptul* creșterii spontane a mișcării. Am citat aceste mărturii într-un articol din „Proletarskoe Delo“, articol care este publicat în foaie volantă sub titlul „Răspuns calomniatorilor“*. Dar, din motive lesne de înțeles, pentru a se apăra, pentru a justifica participarea lor la prigonirea bolșevicilor, menșevicii și socialiștii-revoluționari continuă să nege în mod oficial caracterul spontan al izbucnirii de la 3—4 iulie.

Să lăsăm deocamdată la o parte ceea ce este discutabil. Să reținem ceea ce este indiscutabil. Nimeni nu contestă caracterul spontan al mișcării de la 20—21 aprilie. Acestei mișcări spontane i s-a alăturat partidul bolșevic cu lozinca : „toată puterea în mâna Sovietelor“, s-a alăturat, absolut independent de acest partid, și defunctul Linde, care a scos în stradă 30 000 de soldați înarmați, gata să aresteze guvernul. (De altfel, în paranteză fie zis, faptul scoaterii acestor trupe nu a fost cercetat și studiat. Dacă reflectezi asupra lui, situînd ziua de 20 aprilie în lanțul istoric al evenimentelor, adică socotind-o o verigă în lanțul care se întinde de la 28 februarie la 29 august, vezi limpede că vina și greșcarea bolșevicilor a fost aceea că au urmat o tactică *insuficient* de revoluționară și nicidecum prea revoluționară, așa cum ne acuză filistinii.)

* Vezi volumul de față, p. 25—37 — *Nota red.*

Așadar, caracterul spontan al mișcării care era pe punctul să ducă proletariatul la începerea războiului civil este indiscutabil. În rebeliunea lui Kornilov nu găsim însă nici un element cît de cît spontan : aici nu avem decît un complot de generali, care contau să antreneze o parte din trupe prin inducere în eroare și prin forța ordinului.

Acest caracter spontan al mișcării este un indiciu incontestabil că ea are rădăcini adînci în mase, că aceste rădăcini sînt trainice, că mișcarea este inevitabilă. Revoluția proletară are o bază, bază de care contrarevoluția burgheză este lipsită — iată ce arată faptele considerate sub raportul spontaneității mișcării.

Să analizăm scopurile mișcării. Mișcarea de la 20—21 aprilie s-a apropiat foarte mult de lozincile bolșevice, iar cea de la 3—4 iulie s-a dezvoltat în legătură directă cu ele, sub influența și conducerea lor. Despre dictatura proletariatului și a țărănimii sărace, despre pace și propuneri imediate de pace, despre confiscarea pămînturilor moșierești — despre toate aceste scopuri principale ale războiului civil proletar partidul bolșevic a vorbit absolut deschis, clar și precis, în auzul tuturor, în ziarele sale și în agitația prin viu grai.

În ceea ce privește scopurile rebeliunii lui Kornilov, știm cu toții, și în cadrul democrației nimeni nu contestă, că ele erau : dictatura moșierilor și a burgheziei, dizolvarea Sovietelor, preparative în vederea restaurării monarhiei. Partidul cadet, principalul partid kornilovist (așa ar trebui, de altfel, să începem acum să-i spunem, partid kornilovist), care dispune de mai multe ziare și de forțe agitatorice mai numeroase decît bolșevicii, n-a cutezat și nu va cuteza vreodată să vorbească deschis poporului despre dictatura burgheziei, despre dizolvarea Sovietelor sau despre scopurile korniloviste în general !

Din punctul de vedere al scopurilor mișcării, faptele dovedesc că războiul civil proletar poate arăta deschis poporului scopurile sale finale, atrăgîndu-și astfel simpatia oamenilor muncii, pe cînd războiul civil burghez poate sconta să antreneze o parte a maselor numai dacă-și ascunde scopurile ; de aici marea deosebire în ceea ce privește conștiința maselor.

Relativ la această problemă nu există, pare-se, alte date obiective decât cele în legătură cu apartenența la diverse partide și cu alegerile. Alte fapte care să ne permită să ne facem o idee precisă despre conștiința maselor se pare că nu există. Că mișcarea proletară revoluționară este condusă de partidul bolșevic, iar cea burgheză contrarevoluționară — de partidul cadet, e un lucru clar, ce cu greu ar putea fi contestat după experiența de o jumătate de an a revoluției. Relativ la problema de care ne ocupăm se pot face trei comparații de ordin faptic. Comparînd alegerile din mai pentru dumele raionale din Petrograd cu alegerile din august pentru Duma centrală, constatăm o scădere a numărului de voturi obținute de cadeți și o creștere substanțială a numărului de voturi obținute de bolșevici. Presa cadetă recunoaște că acolo unde sînt concentrate mase de muncitori sau soldați, acolo se observă, de regulă, că bolșevismul este puternic.

Apoi faptul că masele au aderat în mod conștient la partid — în lipsa oricăror date statistice cu privire la fluctuația numărului de membri ai partidului, la frecvențarea adunărilor etc. — poate fi verificat concret numai pe baza datelor publicate referitor la subscripțiile pentru partid. Aceste date arată marea eroism de masă de care dau dovadă muncitorii bolșevici făcînd subscripții pentru „Pravda“, pentru ziarele suspendate etc. Comunicate în legătură cu subscripțiile au fost date întotdeauna publicității. Cadeții nu fac așa ceva: activitatea partidului lor „este alimentată“, fără doar și poate, de cotizațiile bogătașilor. De un ajutor activ din partea maselor nici pome-neală.

În sfîrșit, dacă facem o comparație între mișcările de la 20—21 aprilie și 3—4 iulie, pe de o parte, și kornilovism, pe de altă parte, rezultă că bolșevicii arată direct masele care este dușmanul lor în războiul civil: burghezia, moșierii și capitaliștii. Kornilovismul a și dovedit că trupele care l-au urmat pe Kornilov *au fost pur și simplu induse în eroare*, fapt care a ieșit la iveală chiar de la prima ciocnire între „divizia sălbatică“ și eșaloanele lui Kornilov și cei din Petrograd.

Mai departe. Ce date avem în privința *forței* proletariatului și a burgheziei în războiul civil? Forța bolșevicilor rezidă numai în numărul proletarilor, în conștiința lor, în simpatiile „păturii de jos” de la socialiștii-revoluționari și menșevici (adică muncitorii și țărani săraci din rîndurile acestora) pentru lozincile bolșevice. Este un fapt cert că tocmai aceste lozinci au antrenat de fapt *majoritatea* maselor revoluționare active din Petrograd la 20—21 aprilie și la 18 iunie și 3—4 iulie.

O comparație între datele referitoare la alegerile „parlamentare” și cele referitoare la mișcările de masă arătate mai sus confirmă pe deplin în privința Rusiei o constatare făcută de multe ori în Apus, și anume: *forța* proletariatului revoluționar, privită sub aspectul influenței *asupra* maselor și al antrenării lor în luptă, este incomparabil *mai mare* în lupta *extraparlamentară* decît în lupta parlamentară. Este o constatare de mare importanță în problema războiului civil.

E de la sine înțeles de ce toate condițiile luptei parlamentare și ale alegerilor diminuează forța claselor asuprite în comparație cu forțele pe care ele le pot desfășura efectiv în războiul civil.

Forța cadeților și a kornilovismului este forța *avuției*. Faptul că capitalul și imperialismul anglo-francez sînt *pentru* cadeți și *pentru* kornilovism îl dovedesc o serie întreagă de manifestări politice și presa. Este știut de toată lumea că la Consfătuirea de la Moscova din 12 august întreaga „dreaptă” s-a pronunțat cu entuziasm pentru Kornilov și Kaledin. Este știut de toată lumea că presa burgheză franceză și engleză „l-a ajutat” pe Kornilov. Sînt indicii în sensul că el a primit ajutor din partea *băncilor*.

Kornilov a avut de partea lui toată forța *avuției* și cît de repede și de lamentabil s-a prăbușit el! În afară de bogătași, korniloviștii nu au decît două forțe sociale: „divizia sălbatică” și căzăcimea. În primul caz, e vorba *numai* de forța întunericului și a înșelăciunii. Este o forță cu atît mai de temut cu cît presa rămîne în mîna burgheziei. Învingînd în războiul civil, proletariatul ar lichida imediat și radical *acest* izvor de „forță”.

În ceea ce privește căzăcimea, aici avem o pătură a populației alcătuită din proprietari bogați, proprietari mici sau mijlocii (proprietatea medie=circa 50 de desetine) într-una din regiunile periferice ale Rusiei și care păstrează foarte multe trăsături medievale în felul de trai, în gospodărie, în moravuri. Avem aici, se poate spune, baza social-economică a unei Vendée rusești. Ce-au arătat însă *faptele* în legătură cu mișcarea lui Kornilov și a lui Kaledin? Că nici chiar Kaledin, „conducătorul iubit“, sprijinit de alde Gucikov, Miliukov, Reabușinski & Co., *n-a reușit să realizeze* o mișcare de masă!! Kaledin a mers mult „mai drept“, mai rectiliniu spre război civil decât bolșevicii. El „a pornit să ridice Donul“, și totuși nu a reușit să închege o mișcare de masă în ținutul său, în ținutul căzăcimii, rupt de democrația rusă! La proletariatul observăm, dimpotrivă, izbucniri spontane ale mișcării în centrul influenței și forței democrației ruse anti-bolșevice.

Date obiective cu privire la atitudinea diferitelor pături și diferitelor grupuri economice ale căzăcimii față de democrație și kornilovism nu există. Sînt doar indicii că cea mai mare parte a căzăcimii sărace și mijlocașe înclină mai ales spre democrație și numai ofițerimea și vîrfurile căzăcimii înstărite sînt totalmente korniloviste.

În orice caz, după experiența de la 26—31 august, este istoricește dovedit că mișcarea căzăcească de masă în favoarea contrarevoluției burgheze este cît se poate de slabă.

Mai rămîne o problemă: *tenacitatea* mișcării. În ceea ce privește mișcarea bolșevică, proletar-revoluționară, este fapt dovedit că într-o jumătate de an de republică în Rusia lupta împotriva bolșevismului a fost dusă atît pe tărîm ideologic, în condiții în care organele de presă și forțele agitatorice ale adversarilor bolșevismului precum-păneau într-o măsură uriașă (și în care campaniile de calomnii au fost incluse „în mod riscat“ în lupta „ideologică“), cît și *prin represiiuni*: sute de arestați, devastarea tipografiei principale, suspendarea ziarului principal și a mai multor alte ziare. Faptele arată care este rezultatul: o întărire substanțială a bolșevismului în alegerile din august din Petrograd, apoi întărirea, atît în partidul socia-

list-revoluționar, cât și în cel menșevic, a curentelor internaționaliste și „de stînga“, care se apropie de bolșevism. Așadar, în Rusia republicană, tenacitatea mișcării proletar-revoluționare este mare. Faptele dovedesc că eforturile depuse în comun de cadeți, socialiști-revoluționari și menșevici *n-au reușit* să slăbească cu nimic această mișcare. Dimpotrivă, coaliția korniloviștilor cu „democrația“ *a întărit* bolșevismul. În afară de influența ideologică și de represiuni nu pot exista alte mijloace de luptă împotriva curentului proletar-revoluționar.

În ceea ce privește tenacitatea mișcării cadeto-korniloviste, nu dispunem deocamdată de date. Cadeții n-au cunoscut prigonirile. Chiar și Gucikov a fost eliberat, și n-au fost arestați nici măcar Maklakov și Miliukov. Nici măcar „Reci“ n-a fost suspendat. Cadeții sînt cruțați. Guvernul Kerenski *face curte* cadeto-korniloviștilor. Dar dacă am pune problema astfel : să admitem că diverși Reabușinski anglo-francezi și ruși vor mai azvîrli niște milioane cadeților, ziarelor „Edinstvo“, „Den“ etc. pentru o nouă campanie electorală la Petrograd ; există probabilitatea ca acum, după rebeliunea lui Kornilov, voturile lor să sporească ? Judecînd după întruniri etc., cred că această întrebare n-ar putea primi decît un răspuns negativ...

★

★   ★

Totalizînd rezultatele comparației făcute de noi între datele furnizate de istoria revoluției ruse, ajungem la concluzia că începerea războiului civil de către proletariat a dat la iveală forța, conștiința, dezvoltarea, tenacitatea mișcării și existența unei baze a ei. Începerea războiului civil de către burghezie n-a dat la iveală nici o forță, nici o conștiință a maselor, nici o bază, nici o șansă de victorie.

Alianța cadeților cu socialiștii-revoluționari și menșevicii împotriva bolșevicilor, adică împotriva proletariatului revoluționar, a fost încercată luni de zile în practică, și această alianță a korniloviștilor, vremelnic camuflați, cu „democrația“, în realitate a avut drept rezultat nu slăbirea,

ci întărirea bolșevicilor, falimentul „coaliției“, întărirea opoziției „de stînga“ și la menșevici.

O alianță a bolșevicilor cu socialiștii-revoluționari și menșevicii împotriva cadeților, împotriva burgheziei *nu a fost încă încercată*. Sau, ca să fim mai preciși, o asemenea alianță *a fost încercată pe un singur front*, numai în decurs de cinci zile, 26—31 august, în timpul rebeliunii lui Kornilov, și ea a asigurat atunci o victorie totală asupra contrarevoluției, o victorie obținută atît de ușor cum nu s-a mai întîmplat în nici o revoluție, a asigurat o reprimare atît de crîncenă a contrarevoluției burghezilor, moșierilor și capitaliștilor, aliaților imperialiști și cadeților, încît *din acest punct de vedere* praful s-a ales din războiul civil; el s-a prefăcut chiar de la început în nimic, s-a încheiat fără să se fi dat vreo „bătălie“.

Și în fața acestui fapt istoric, întreaga presă burgheză și toți aceia care-i țin isonul (alde Plehanov, Potresov, Breșko-Breșkovskaia etc.) urlă cît îi ține gura că tocmai o alianță a bolșevicilor cu menșevicii și cu socialiștii-revoluționari „amenință“ cu ororile unui război civil!...

Ar fi ridicol dacă n-ar fi atît de trist. Este trist că o asemenea absurditate, evidentă, flagrantă, o asemenea sfidare a faptelor, a întregii istorii a revoluției noastre poate găsi în genere ascultători... Asta dovedește că minciuna burgheză interesată continuă să aibă o mare răspîndire (și o răspîndire inevitabilă atîta timp cît presa este monopolizată de burghezie), estompînd și camuflînd învățămintele cele mai indubitabile, mai palpabile și mai indiscutabile ale revoluției.

Dacă există un învățămînt al revoluției absolut indiscutabil, dovedit prin fapte, este acela că numai o alianță a bolșevicilor cu socialiștii-revoluționari și cu menșevicii, numai trecerea imediată a întregii puteri în mîna Sovietelor ar zădărnici războiul civil în Rusia. Căci nu este de conceput ca burghezia să pornească un război civil împotriva acestei alianțe, împotriva Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor; într-un asemenea „război“ nu s-ar ajunge să se dea nici măcar o bătălie; după rebeliunea lui Kornilov, burghezia n-ar mai găsi, *a doua oară*, nici măcar o „divizie sălbatică“, nici măcar

atîtea eşaloane de cazaci ca data trecută pentru a le folosi împotriva unui guvern al Sovietelor !

O dezvoltare pașnică a unei revoluții în genere este un lucru extrem de rar și foarte greu de realizat, deoarece revoluția înseamnă agravarea la maximum a celor mai acute contradicții de clasă ; dar într-o țară țărănească în care alianța proletariatului cu țărănimia poate să aducă maselor chinuite de războiul cel mai nedrept și mai criminal *pacea*, iar țărănimii să-i dea tot *pămîntul*, într-o asemenea țară, într-un asemenea moment istoric excepțional, dezvoltarea pașnică a revoluției, în condițiile trecerii întregii puteri în mîna Sovietelor, este *posibilă și probabilă*. Lupta pentru putere între partide se poate desfășura pașnic în cadrul Sovietelor cu condiția ca în Soviete să existe un democratism deplin, cu condiția ca ele să renunțe la „micile furtișaguri“, la „spolierea“ principiilor democratice, așa cum se întîmplă acum, cînd soldații aleg un reprezentant la 500 de alegători, iar muncitorii — unul la 1 000. Într-o republică democratică, asemenea mici furtișaguri sînt sortite să dispară.

Dar pentru Soviete, care ar da țăranilor tot pămîntul fără despăgubire și ar propune tuturor popoarelor o pace dreaptă, pentru astfel de Soviete nici un fel de alianță a burgheziei anglo-franceze și ruse, a Kornilovilor, Buchananilor și Reabușinskiilor, a Miliukovilor cu Plehanovii și Potresovii nu este de loc de temut ; împotriva unor astfel de Soviete ea este cu totul neputincioasă.

Lste, firește, inevitabil ca burghezia să se împotrivească la trecerea pămîntului în mîna țăranilor fără despăgubire, la transformări asemănătoare în celelalte domenii, la o pace dreaptă și la o ruptură cu imperialismul. Dar, pentru ca de la împotrivire să se ajungă la război civil, e nevoie de niște *mase* în stare să lupte și să învingă Sovietele. Dar burghezia *nu are* asemenea mase și nici de unde le lua. Cu cît mai repede și mai hotărît vor lua Sovietele întreaga putere, cu atît mai repede se vor scinda și „diviziile sălbatice“ și cazacii, se vor scinda într-o minoritate infimă de korniloviști conștienți și o imensă majoritate de partizani ai unei alianțe democratice și

socialiste (deoarece atunci va fi vorba de socialism) a muncitorilor și țăranilor.

În condițiile trecerii puterii în mâna Sovietelor, împotrivirea burgheziei va face ca *fiecare* capitalist să fie „urmărit”, supravegheat, controlat și ținut în evidență de zeci și sute de muncitori și țărani, ale căror interese le vor cere să lupte împotriva înșelării poporului de către capitaliști. Formele și metodele de evidență și control sînt elaborate și simplificate tocmai de capitalism, tocmai de creații ale capitalismului cum sînt băncile, marile fabrici, sindicatele, căile ferate, poșta, asociațiile de consum și sindicatele profesionale. Va fi cu totul suficient ca Sovietele să pedepsească pe capitaliștii care se sustrag de la o evidență amănunțită sau care înșală poporul, confiscîndu-le întreaga avere și arestîndu-i pe termene scurte, pentru a lichida pe această cale nesîngeroasă orice împotrivire a burgheziei. Căci tocmai cu ajutorul băncilor, din moment ce vor fi naționalizate, tocmai cu ajutorul sindicatelor funcționarilor, al poștei, al asociațiilor de consum, al sindicatelor muncitorești, controlul și evidența vor deveni universale, atotputernice, omniprezente, invincibile.

Sovietele din Rusia, alianța muncitorilor și țăranilor săraci din Rusia, nu sînt singure în *pașii* lor spre socialism. Dacă am fi singuri, n-am putea îndeplini această sarcină pînă la capăt și în mod pașnic, deoarece ea este în fond o sarcină internațională. Dar noi avem o foarte mare rezervă, armata muncitorilor mai înaintați din alte țări, în care o desprindere a Rusiei de imperialiști și de războiul imperialist va accelera în mod inevitabil revoluția muncitorească, socialistă, care se maturizează în aceste țări.

*
*   *
*

Se vorbește despre „valurile de sînge” care ar curge într-un război civil. Despre acest lucru se vorbește și în rezoluția cadeților-korniloviștilor citată mai sus. Este o frază repetată în mii de feluri de toți burghezii și de toți oportuniștii, de care își bat joc și își vor bate joc, și nu pot

să nu-și bată joc după rebeliunea lui Kornilov toți muncitorii conștienți.

Dar chestiunea „valurilor de sânge“ care curg în timp de război, așa cum se întâmplă în prezent, poate fi și trebuie să fie pusă pe terenul unei evaluări aproximative a forțelor, a consecințelor și rezultatelor, trebuie pusă serios, și nu ca o vorbă goală la modă, nu ca o simplă fățarnicie a cadeților, care au făcut *tot* ce le-a stat în putință *pentru ca* Kornilov să înece Rusia în sânge, în scopul restaurării dictaturii burgheziei, a puterii moșierești și a monarhiei.

Ni se vorbește de „valuri de sânge“. Să analizăm și acest aspect al problemei.

Să admitem că menșevicii și socialiștii-revoluționari vor continua să șovăie, că ei *nu* vor trece puterea în mâna Sovietelor, *nu* vor răsturna pe Kerenski, vor restabili vechiul și putredul compromis cu burghezia într-o formă oarecum diferită (în locul cadeților, de pildă, *korniloviști* „fără partid“), nu vor înlocui aparatul de stat printr-un aparat al Sovietelor, nu vor propune pacea, nu vor rupe cu imperialismul, nu vor confisca pământurile moșierești. Să admitem că șovăielile de astăzi ale socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor, că „12 septembrie“ vor avea un astfel de deznodământ.

Experiența propriei noastre revoluții arată cum nu se poate mai clar că urmarea ar fi o nouă slăbire a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, o adâncire a rupturii dintre ei și mase, o creștere deosebită a revoltei și îndârjirii maselor, o sporire substanțială a simpatiei față de proletariatul revoluționar, față de bolșevici.

Proletariatul din capitală va fi atunci și mai aproape decât acum de comună, de insurecția muncitorească, de luarea puterii în propria sa mână, de războiul civil în forma sa superioară și mai hotărâtă : după experiența de la 20—21 aprilie și de la 3—4 iulie, acest rezultat trebuie considerat ca fiind istoricește inevitabil.

„Valuri de sânge“, urlă cadeții. Dar aceste valuri de sânge ar duce la victoria proletariatului și țărănimii sărace, iar victoria, cu o probabilitate de nouăzeci și nouă la sută, ar aduce *pacea* în locul războiului imperialist, *adică*

ar cruța viețile a *sute de mii de oameni* care astăzi își varsă sîngele pentru împărțirea profiturilor și anexiunilor între capitaliști. Dacă evenimentele de la 20—21 aprilie s-ar fi terminat prin trecerea întregii puteri în mîinile Sovietelor și ar fi adus în cadrul acestora victoria bolșevicilor în alianță cu țărănimea săracă, atunci, chiar dacă acest lucru ar fi fost plătit cu „valuri de sînge“, ar fi fost salvate viețile unei *jumătăți de milion* de soldați ruși care au pierit cu siguranță în luptele de la 18 iunie.

Așa gîndește și așa va gîndi orice muncitor și orice soldat rus conștient, dacă cîntărește și evaluează problema războiului civil, care se pune peste tot, și desigur că un asemenea muncitor și un asemenea soldat care a trecut prin multe și s-a gîndit la multe nu se lasă înspăimîntat de țipetele despre „valuri de sînge“, ieșite din gurile unor oameni, partide și grupuri care vor să jertfească viețile *altor milioane* de soldați ruși pentru Constantinopol, pentru Lvov, pentru Varșovia, pentru „victoria asupra Germaniei“.

Oricîte „valuri de sînge“ ar curge într-un război civil intern, nu s-ar ajunge nici pe departe la *oceanele de sînge* vărsate de imperialiștii ruși după 19 iunie (în pofida șanselor extrem de mari de a evita acest lucru prin trecerea puterii în mîna Sovietelor).

Domnilor Miliukovi, Potresovi, Plehanovi, fiți mai prudenți cînd argumentați, în timp de război, *împotriva* „valurilor de sînge“ într-un război civil, deoarece soldații au văzut curgînd *ocean* de sînge.

Astăzi, în 1917, în al patrulea an al unui război nemai-pomenit de greu, criminal, care a sleit popoarele, situația internațională a revoluției ruse este de așa natură, încît propunerea unei păci drepte de către proletariatul rus învingător într-un război civil ar avea nouăzeci și nouă la sută șanse de a obține armistițiul și pacea *fără a face să curgă alte ocean* de sînge.

Căci unirea imperialismului anglo-francez și a celui german, care se dușmănesc între ele, unirea lor *împotriva* unei republici ruse proletare socialiste este *imposibilă* în practică, iar unirea imperialismului englez, japonez și american *împotriva* noastră este foarte greu de realizat,

și noi n-avem a ne teme de ea fie chiar și în virtutea situației geografice a Rusiei. Totodată, existența unor mase proletare revoluționare și socialiste în *toate* statele europene este un fapt, maturizarea revoluției socialiste mondiale și inevitabilitatea ei nu pot fi puse la îndoială, și această revoluție poate fi ajutată în mod serios, desigur, nu prin delegații și prin jocul de-a consfătuirea de la Stockholm cu Plehanovii sau Teretelii străini, ci numai prin mersul înainte al revoluției ruse.

Burghezii urlă despre inevitabilitatea înfrîngerii comunei din Rusia, adică a înfrîngerii proletariatului în cazul cînd el ar lua puterea.

Acestea sînt țipete mincinoase, dictate de interese de clasă.

Cucerind puterea, proletariatul Rusiei are *toate* șansele s-o păstreze și să ducă Rusia pînă la revoluția victorioasă în Occident.

Căci, în primul rînd, noi am învățat multe de la Comună încoace și nu am repeta greșelile care i-au fost fatale, nu am lăsa banca în mîinile burghezicii, nu ne-am limita să ne apărăm împotriva versaillezilor noștri (ziși și korniloviști), ci am trece la ofensivă împotriva lor și i-am zdrobi.

În al doilea rînd, proletariatul victorios va aduce Rusiei pacea. Și nici un fel de forță nu va putea răsturna guvernul *păcii*, guvernul unei păci cinstitute, sincere, drepte, după toate ororile unui măcel al popoarelor care durează de mai bine de trei ani.

În al treilea rînd, proletariatul victorios va da imediat țărănimii pămînt fără despăgubire. Și imensa majoritate a țărănimii, chinuită și îndîrjită de „jocul cu moșierii“ la care se dedă guvernul nostru, îndeosebi guvernul de „coaliție“, guvernul Kerenski, va sprijini fără rezerve, prin orice mijloace, cu toată abnegația proletariatul învingător.

Voi, domnilor menșevici și socialiști-revoluționari, vorbiți mereu despre „eforturile eroice“ ale poporului. Mai zilele trecute am întîlnit nu știu pentru a cîta oară această frază într-un editorial al ziarului vostru „Izvestiia C.E.C.“. Pentru voi, asta-i o *simplă* frază. Dar muncitorii și ță-

ranii care o citesc *reflectează* asupra ei, și fiecare reflecție, întărită de experiența rebeliunii lui Kornilov, de „experiența” ministeriatului lui Peșehonov, de „experiențele” ministeriatului lui Cernov și *așa mai departe*, fiecare reflecție duce inevitabil la concluzia : bine, dar acest „efort eroic” nu este altceva decât încrederea țărănimii sărace în muncitorii de la orașe, în care vede pe cei mai fideli aliați și conducători ai ei. Efortul eroic nu înseamnă altceva decât victoria proletariatului rus asupra burgheziei în războiul civil, căci numai această victorie ne va scăpa de chinuitoarele șovăieli, numai ea ne va duce la o ieșire, ne va da pământ, ne va aduce pacea.

Dacă se poate înfăptui alianța muncitorilor de la orașe cu țărănimea săracă prin trecerea imediată a puterii în mâna Sovietelor, cu atât mai bine. Bolșevicii vor face *totul* pentru ca această cale *pașnică* de dezvoltare a revoluției să fie asigurată. Fără aceasta, nici Adunarea constituantă, ea singură, nu va aduce salvarea, fiindcă și în cadrul ei socialiștii-revoluționari pot să continue „jocul” de-a înțelegerea cu cadeții, cu Breșko-Breșkovskaia și Kerenski (cu ce sînt ei mai buni decât cadeții ?) etc. etc.

Dacă „democrația” n-a învățat minte nici chiar din experiența rebeliunii lui Kornilov și va continua politica funestă de oscilări și conciliatorism, noi vom spune : nimic nu distruge mai mult revoluția proletară ca aceste oscilări. Nu agitați deci, domnilor, spectrul războiului civil : el este inevitabil, dacă nu vreți să terminați chiar acum, pînă la capăt, cu kornilovismul și cu „coaliția” ; în schimb, acest război va aduce victoria asupra exploataretilor, va da pământ țăranilor, va aduce pace popoarelor, va deschide calea cea justă spre revoluția victorioasă a proletariatului socialist din lumea întreagă.

Scris în prima jumătate
a lunii septembrie 1917

Publicat la 29 (16) septembrie 1917,
în ziarul „Rabocii Puti” nr. 12
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SARCINILE REVOLUȚIEI

Rusia este o țară mic-burgheză. Această clasă cuprinde imensa majoritate a populației. Șovăielile ei între burghezie și proletariat sînt inevitabile. Numai atunci cînd mica burghezie se va fi alăturat proletariatului va fi asigurată o victorie ușoară, rapidă și pașnică a cauzei revoluției, a cauzei păcii, libertății și a trecerii pămîntului în mîinile celor ce muncesc.

Mersul revoluției noastre ne arată în practică aceste șovăieli. Să nu ne facem deci iluzii cu privire la partidele socialist-revoluționar și menșevic ; să ne urmăm ferm calea proletară de clasă. Mizeria țăranilor săraci, ororile războiului, ravagiile foametei arată maselor din ce în ce mai concret justetea căii proletare, necesitatea de a sprijini revoluția proletară.

Mersul revoluției spulberă cu o implacabilă cruzime speranțele „pașnice“ mic-burgheze într-o „coalitiție“ cu burghezia, într-o politică de conciliere față de ea, în posibilitatea de a sta „liniștit“ și a aștepta „apropiata“ Adunare constituantă etc. Rebeliunea lui Kornilov a fost ultima lecție dură, o lecție mare, care vine să completeze mii și mii de lecții mici, avînd drept subiect amăgirea peste tot locul a muncitorilor și țăranilor de către capitaliști și moșieri, amăgirea soldaților de către ofițeri etc. etc.

În armată, în rîndurile țărănimii și printre muncitori cresc nemulțumirea, indignarea, iritarea. „Coalitiția“ socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor cu burghezia, coalitiție care făgăduiește totul și nu îndeplinește nimic, creează

în mase o stare de enervare, le deschide ochii și le împinge la insurecție.

Opoziția de stînga în rîndurile socialiștilor-revoluționari (Spiridonova și alții) și ale menșevicilor (Martov și alții) a crescut, ajungînd să reprezinte 40% din „Consiliile” și „congresele” acestor partide. Iar jos, în rîndurile proletariatului și ale țărănimii, îndeosebi în rîndurile țărănimii sărace, *majoritatea* socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor sînt „de stînga”.

Rebeliunea lui Kornilov a fost instructivă. Am tras de aici multe învățăminte.

Nu putem ști dacă Sovietele vor reuși acum să meargă mai departe decît conducătorii socialiștilor-revoluționari și ai menșevicilor, asigurînd dezvoltarea pașnică a revoluției, sau vor bate din nou pasul pe loc, făcînd inevitabilă insurecția proletară.

Acesta e un lucru pe care nu-l putem ști.

Sarcina ce ne revine este să contribuim din toate puterile la asigurarea unei „ultime” șanse de dezvoltare pașnică a revoluției, să dăm ajutor în acest sens, expunîndu-ne programul, explicînd că el este programul întregului popor, că e în deplină concordanță cu interesele și cu revendicările uriașei majorități a populației.

În rîndurile ce urmează încercăm să expunem acest program.

Să mergem cu programul nostru mai mult în păturile „de jos”, în mase, la funcționari, muncitori, țărani, și nu numai la ai noștri, ci mai ales la cei care-i urmează pe socialiștii-revoluționari, la cei fără partid, la cei neluminați. Să ne străduim să-i ridicăm astfel încît să judece ei singuri, să ia singuri hotărîri, să trimită delegații ale lor la consfătuire, la Soviete, la guvern, și atunci, *oricare va fi* rezultatul consfătuirii, munca noastră nu va fi fost zadarnică. Ea va fi folositoare și pentru consfătuire, și la alegerile în Adunarea constituantă, și în activitatea politică în genere.

Viața dovedește justetea programului și a tacticii bolșevice. De la 20 aprilie și pînă la rebeliunea lui Kornilov „nu se scurse multă vreme, dar prin cîte n-am trecut”.

Masele, clasele *asuprite* au tras în acest răstimp multe învățăminte din proprie experiență, iar conducătorii socialiștilor-revoluționari și ai menșevicilor s-au separat total de mase. Un program foarte concret, în măsura în care vom reuși să-l dezbatem în mase, va evidenția cel mai bine acest lucru.

POLITICA FUNESTĂ DE CONCILIERE FAȚĂ DE CAPITALIȘTI

1. A lăsa la putere fie și un număr mic de reprezentanți ai burgheziei, a lăsa la putere korniloviști notorii, ca generalii Alekseev, Klembovski, Bagration, Gagarin ș.a., sau oameni care s-au dovedit completamente nepuțincoși în fața burgheziei și capabili de acte de bonapartism, ca Kerenski, înseamnă a deschide larg porțile, pe de o parte, foametei și unei catastrofe economice inevitabile, pe care capitaliștii o grăbesc și o agravează intenționat, iar pe de altă parte unei catastrofe militare, căci armata, care urăște pe comandanți, nu poate participa cu entuziasm la războiul imperialist. În afară de aceasta, nu încapе îndoială că, rămînînd la putere, generalii și ofițerii korniloviști *vor deschide germanilor frontul în mod intenționat*, așa cum au făcut în Galiția și la Riga. Toate acestea pot fi preîntîmpinate numai prin formarea unui nou guvern, pe baze noi, pe care le expunem mai jos. După toate cele petrecute de la 20 aprilie încoace, continuarea oricărei politici de înțelegere cu burghezia ar fi din partea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor nu o simplă greșală, ci o trădare directă a poporului și a revoluției.

PUTEREA TREBUIE SĂ TREACĂ ÎN MINA SOVIETELOR

2. Întreaga putere în stat trebuie să treacă exclusiv în mîna reprezentanților Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, pe baza unui program bine stabilit, organele puterii fiind pe deplin responsabile față de Soviete. Trebuie să se treacă imediat la noi alegeri pentru Soviete, atît pentru a folosi întreaga experiență acumulată de popor în ultimele săptămîni ale revoluției,

atît de bogate în conținut, cît și pentru înlăturarea unor nedreptăți flagrante (reprezentare neproportională, inegală etc.), care pe alocuri n-au fost încă reparate.

Acolo unde nu există încă instituții alese pe baze democratice, și în armată, întreaga putere trebuie să treacă exclusiv în mîna Sovietelor locale și a comisarilor aleși de ele sau în a altor instituții, dar care să fie alese.

Trebuie să se treacă neapărat și pretutindeni, cu sprijinul total al statului, la înarmarea muncitorilor și a trupelor revoluționare, adică a trupelor care au dovedit prin fapte că sînt în stare să zdrobească pe korniloviști.

PACE POPOARELOR

3. Guvernul Sovietelor trebuie să propună *imediat tuturor* popoarelor beligerante (adică concomitent și guvernelor lor, și maselor muncitorești și țărănești) încheierea neîntîrziată a unei păci generale pe bază de condiții democratice, precum și încheierea imediată a unui armistițiu (chiar pe o perioadă de trei luni).

Condiția principală a unei păci democratice este renunțarea la anexiuni — nu în sensul eronat că toate puterile vor recăpăta ceea ce au pierdut, ci în unicul sens just, acela ca, atît în Europa cît și în colonii, *fiecare* naționalitate, fără excepție, să aibă libertatea și posibilitatea de a hotărî singură dacă se constituie într-un stat *separat* sau se încadrează în alt stat.

Propunînd însă condiții de pace, guvernul sovietic trebuie el însuși să treacă imediat la îndeplinirea lor practică, adică să publice și să denunțe tratatele secrete, prin care sîntem legați pînă astăzi, tratate încheiate de țar și care promit capitaliștilor ruși că vor putea jefui Turcia, Austria etc. Sîntem datori apoi să satisfacem imediat condițiile ucrainenilor și ale finlandezilor, să le asigurăm acestora, ca și tuturor naționalităților alogene din Rusia, libertăți depline, inclusiv libertatea de despărțire, să aplicăm aceleași condiții și în ceea ce privește *întreaga* Armenia, să ne obligăm a evacua Armenia și teritoriile turcești ocupate de noi etc.

Asemenea condiții de pace nu vor fi primite cu bunăvoință de către capitaliști, dar ele vor trezi o simpatie atît de mare la toate popoarele, vor stîrni o explozie de entuziasm atît de mare, de proporții istorice mondiale, vor provoca o atît de formidabilă indignare generală împotriva prelungirii războiului prădalnic, încît este foarte probabil să obținem imediat armistițiul și consimțămîntul pentru începerea tratativelor de pace. Căci revoluția muncitorească împotriva războiului crește pretutindeni cu o forță irezistibilă, și nu vorbăria despre pace (vorbărie cu care sînt înșelați de mult muncitorii și țărani de către toate guvernele imperialiste, inclusiv guvernul nostru Kerenski), ci numai ruptura cu capitaliștii și propunerile de pace pot împinge înainte această revoluție.

Dacă se va întîmpla lucrul cel mai puțin probabil, adică dacă nici unul din statele beligerante nu va accepta nici măcar armistițiul, atunci, în ceea ce ne privește, războiul va deveni un război într-adevăr impus, un război într-adevăr drept, de apărare. Insuși faptul că proletariatul și țărăimea săracă vor fi conștiente de acest lucru va spori cu mult forța militară a Rusiei, mai ales după ruptura totală cu capitaliștii jefuitori ai poporului, fără a mai vorbi de faptul că, în ceea ce ne privește, războiul va fi atunci, nu în vorbă, ci în fapt, un război purtat în alianță cu clasele asuprite din toate țările, cu popoarele asuprite din întreaga lume.

Trebuie, în special, să punem poporul în gardă împotriva afirmației capitaliștilor — afirmație de care se lasă uneori influențate elementele cele mai intimidată și filistinii — că capitaliștii englezi etc., în cazul ruperii actualei noastre alianțe prădalnice cu ei, ar putea aduce serioase prejudicii revoluției ruse. Este o afirmație întru totul falsă, căci „sprijinul financiar al aliaților“, care îmbogățește pe bancheri, îi „ține“ pe muncitorii și țărani ruși ca funia pe spînzurat. Rusia are destule cereale, destul cărbune, petrol și fier, iar pentru repartiția justă a acestor produse nu e nevoie decît să scape de moșieri și capitaliști, care jefuiesc poporul. Cît însă despre eventuala primejdie de

război împotriva poporului rus din partea actualilor săi aliați, presupunerea că francezii și italienii ar putea să-și unească trupele cu cele germane și să le pornească împotriva unei Rusii care va fi propus o pace dreaptă este o presupunere evident absurdă ; iar Anglia, America, Japonia, chiar dacă ar declara război Rusiei (ceea ce ar fi cât se poate de greu pentru ele, atît pentru că un asemenea război ar fi extrem de nepopular în mase, cît și din cauza divergențelor de interese materiale dintre capitaliștii acestor țări legate de împărțirea Asiei și mai ales de jefuirea Chinei), n-ar putea să-i pricinuiască Rusiei nici a suta parte din răul și nenorocirile pe care i le pricinuieste războiul cu Germania, Austria și Turcia.

PĂMÎNT CELOR CE MUNCESC

4. Guvernul sovietic trebuie să declare imediat desființarea fără răscumpărare a proprietății private asupra pămînturilor moșierești, punînd aceste pămînturi, pînă la soluționarea problemei de către Adunarea constituantă, la dispoziția comitetelor țărănești. Inventarul moșieresc trebuie să fie pus de asemenea la dispoziția comitetelor țărănești, pentru a fi dat neapărat în folosință gratuită în primul rînd țăranilor săraci.

Aceste măsuri, pe care imensa majoritate a țăranilor le cere de mult atît prin rezoluțiile congreselor ei, cît și prin sutele de mandate date delegaților ei (după cum se poate constata, printre altele, și din cele 242 de mandate al căror rezumat a fost publicat în „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor“), sînt absolut și urgent necesare. Nu mai poate fi îngăduită nici o amînare, căci destul a suferit țărănimea de pe urma amînărilor pe vremea guvernului de „coalitie“.

Un guvern care ar tărăgăna aplicarea acestor măsuri trebuie să fie socotit un guvern *antipopular*, care merită să fie răsturnat și strivit de insurecția muncitorilor și a țăranilor. Și, dimpotrivă, numai guvernul care va înfăptui aceste măsuri va fi un guvern al întregului popor.

LUPTA ÎMPOTRIVA FOAMETEI ȘI SITUAȚIEI ECONOMICE DEZASTRUOASE

5. Guvernul sovietic trebuie să introducă imediat, pe tot cuprinsul statului, controlul muncitoresc asupra producției și consumului. Fără el, după cum ne arată experiența de la 6 mai și pînă acum, toate promisiunile și încercările de a înfăptui reforme sînt zadarnice, iar foamea și o nemaipomenită catastrofă amenință să lovească de la o săptămînă la alta întreaga țară.

E necesară naționalizarea imediată a băncilor și a societăților de asigurări, precum și a celor mai importante ramuri industriale (industria petrolieră, carboniferă, metalurgică, a zahărului etc.), concomitent cu desființarea obligatorie a secretului comercial și cu instituirea unei supravegheri riguroase, exercitate de muncitori și de țărani, asupra minorității infime de capitaliști, care se îmbogățesc din furniturile pentru stat și care se eschivează de la evidență și de la o justă impunere asupra profiturilor și averilor lor.

Aceste măsuri, care nu iau nici o copeică din avutul țăranilor mijlocași, al cazacilor sau al micilor meseriași, sînt cît se poate de echitabile, căci ele fac ca toți să suporte la fel povara războiului și sînt măsuri urgente în lupta împotriva foametei. Numai punînd frîu jafului capitaliștilor și curmînd acțiunea lor de oprire premeditată a producției se va putea trece la sporirea productivității muncii, la instituirea obligativității generale a muncii, un schimb echitabil al cerealelor contra produse industriale, iar miliardele de bani de hîrtie ascunse de bogătași vor re-
intra în vistieria statului.

Fără aceste măsuri nu este posibilă nici desființarea proprietății funciare moșierești fără răscumpărare, căci cele mai multe dintre pămînturile moșierești sînt ipotecate la bănci, iar interesele moșierilor și ale capitaliștilor sînt împletite indisolubil.

Ultima rezoluție a secției economice a Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia („Raboceaia Gazeta” nr. 152) recunoaște nu numai că măsurile guvernului (de pildă urcarea

prețurilor la cereale, care duce la îmbogățirea moșierilor și chiaburilor) sînt „*funeste*“, nu numai „că organele centrale înființate de guvern pentru reglementarea vieții economice sînt *total inactive*“, ci chiar că actualul guvern „*încalcă legile*“. O asemenea mărturisire venind din partea partidelor socialist-revoluționar și menșevic, partide de guvernămînt, arată din nou cît de criminală este politica de conciliere față de burghezie.

LUPTA ÎMPOTRIVA CONTRAREVOLUȚIEI MOȘIERILOR ȘI A CAPITALIȘTILOR

6. Rebeliunea lui Kornilov și a lui Kaledin a fost sprijinită de întreaga clasă a moșierilor și capitaliștilor, în frunte cu partidul cadet („partidul libertății poporului“), lucru dovedit în întregime de faptele publicate în „Izvestiia Comitetului Executiv Central“.

Dar nu s-a adoptat nici o măsură serioasă pentru lichidarea totală a acestei contrarevoluții sau măcar pentru judecarea ei, și nici nu se poate adopta dacă puterea nu va trece în mîna Sovietelor. Nici o comisie nu poate să facă o anchetă completă, să aresteze pe cei vinovați etc. dacă nu deține puterea de stat. Acest lucru îl va putea face și va trebui să-l facă numai un guvern al Sovietelor. Numai el va putea, arestînd pe generalii korniloviști și căpeteniile contrarevoluției burgheze (Gucikov, Miliukov, Reabușinski, Maklakov & Co.), dizolvînd organizațiile contrarevoluționare (Duma de stat, asociațiile ofițerești etc.), punînd pe membrii acestora sub supravegherea Sovietelor locale, desființînd unitățile militare contrarevoluționare, numai el va putea feri Rusia de o repetare inevitabilă a tentativelor „korniloviste“.

Numai el va putea crea o comisie pentru anchetarea completă și publică a cazului korniloviștilor, ca și a tuturor celorlalte cazuri, chiar dacă anchetarea lor a fost inițiată de burghezie, iar partidul bolșevic, în ceea ce-l privește, ar îndemna pe muncitori să dea toată ascultarea și tot concursul numai unei asemenea comisii.

Numai un guvern al Sovietelor ar putea lupta cu succes împotriva unei nedreptăți atît de revoltătoare ca acapararea de către capitaliști, cu milioanele jefuite de la popor, a celor mai mari tipografii și a celor mai multe ziare. Trebuie să fie interzise ziarile contrarevoluționare burgheze („Reci“, „Russkoe Slovo“ etc.), să fie confiscate tipografiile lor, iar publicarea de anunțuri particulare în ziare să fie declarată monopol de stat și dată în seama unei gazete guvernamentale, editată de Soviete și care să spună țăranilor adevărul. Numai așa poate fi și trebuie să fie smuls din mîna burgheziei acest puternic instrument al minciunii și calomniei nepedepsite, al amăgirii poporului, al inducerii în eroare a țărănimii, al pregătirii contra-revoluției.

DEZVOLTAREA REVOLUȚIEI PE CALE PAȘNICĂ

7. În fața democrației din Rusia, în fața Sovietelor, în fața partidelor socialist-revoluționar și menșevic apare acum o posibilitate foarte rar întîlnită în istoria revoluțiilor : aceea de a asigura convocarea Adunării constituante la data stabilită, fără noi amînări, de a feri țara de o catastrofă militară și economică, de a asigura dezvoltarea revoluției pe cale pașnică.

Dacă Sovietele vor lua în acest moment, în întregime și exclusiv, în mîna lor puterea de stat pentru a înlăptui programul expus mai sus, ele vor avea nu numai sprijinul a nouă zecimi din populația Rusiei, al clasei muncitoare și al imensei majorități a țărănimii. Ele vor declanșa un mare entuziasm revoluționar în rîndurile armatei și ale majorității poporului, entuziasm fără de care nu se pot învinge foamea și războiul.

Acum Sovietele, dacă n-ar șovăi ele însele, n-ar avea de întîmpinat nici o împotrivire. Nici o clasă nu va cuteza să se ridice împotriva Sovietelor ; moșierii și capitaliștii, care s-au învățat minte din experiența rebeliunii korniloviste, vor ceda în mod pașnic puterea la cererea ultimativă a Sovietelor. Pentru a înfrînge rezistența capitaliștilor față de programul Sovietelor vor fi suficiente supravegherea exploatatorilor de către muncitori și țărani și

măsurile de pedepsire a celor recalitranti, ca, de pildă, confiscarea întregii averi, însoțită de o arestare de scurtă durată.

Luînd întreaga putere, Sovietele ar mai putea încă astăzi — și este, probabil, ultima lor șansă — să asigure dezvoltarea revoluției pe cale pașnică, alegerea pașnică a deputaților de către popor, lupta pașnică între partide în cadrul Sovietelor, verificarea în practică a programului diferitelor partide, trecerea pe cale pașnică a puterii din mîna unui partid în mîna altuia.

Dacă vom rata această posibilitate, un aprig război civil între burghezie și proletariat este inevitabil. Asta o dovedește întreaga desfășurare a revoluției, începînd cu mișcarea din 20 aprilie și sfîrșind cu rebeliunea lui Kornilov. Catastrofa inevitabilă va grăbi izbucnirea acestui război. După cum arată toate datele și considerațiile accesibile minții omenești, el va trebui să se termine cu victoria deplină a clasei muncitoare, cu sprijinirea ei de către țărănimea săracă în vederea înfăptuirii programului expus mai sus. Dar s-ar putea ca el să fie un război greu și sîngeros, care să coste viața a zeci de mii de moșieri, de capitaliști și de ofițeri simpatizanți ai acestora. Proletariatul nu se va opri în fața nici unei jertfe pentru salvarea revoluției, salvare imposibilă în afara programului expus mai sus. Proletariatul însă ar sprijini din toate puterile Sovietele, dacă ele ar profita de ultima lor șansă de dezvoltare a revoluției pe cale pașnică.

*Scris în prima jumătate
a lunii septembrie 1917*

*Publicat la 9 și 10 octombrie
(26 și 27 septembrie) 1917,
în ziarul „Rabocii Puti” nr. 20 și 21
Semnat : N. K.*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

BOLȘEVICII TREBUIE SĂ IA PUTEREA ⁸¹

SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL,
CĂTRE COMITETELE DIN PETROGRAD ȘI MOSCOVA
ALE P.M.S.D. (b) DIN RUSIA

Avînd majoritatea în Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților din amîndouă capitalele, bolșevicii pot și *trebuie* să ia puterea de stat în mîna lor.

Pot, fiindcă majoritatea activă a elementelor revoluționare ale poporului din cele două capitale este suficientă pentru a antrena masele, a înfrînge rezistența adversarului, a-l zdrobi, a cuceri puterea și a o menține. Propunînd imediat o pace democratică, dînd imediat pămînt țăranilor, restabilind instituțiile și libertățile democratice, încălcate și desființate de Kerenski, bolșevicii vor forma un guvern pe care nu-l va putea răsturna *nimeni*.

Majoritatea poporului este de *partea* noastră. Faptul este dovedit de calea lungă și anevoioasă parcursă de la 6 mai la 31 august și 12 septembrie : majoritatea în cadrul Sovietelor din cele două capitale este *rodul* evoluării poporului *spre noi*. Șovăielile socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor, întărirea internaționaliștilor în rîndurile lor învederează același lucru.

Consfătuirea democratică *nu* reprezintă majoritatea poporului revoluționar, ci *doar vîrfurile mic-burgheze conciliatoriste*. Nu trebuie să ne lăsăm induși în eroare de cifrele referitoare la alegeri, nu de alegeri este vorba aici : comparați alegerile pentru dumele orășenești din Petrograd și Moscova cu alegerile pentru Soviete. Comparați alegerile de la Moscova cu greva care a avut loc la Moscova la 12 august : iată date obiective cu privire la majoritatea elementelor revoluționare, care conduc masele.

Consfătuirea democratică înșală țărănimea, căci nici nu-i aduce pacea, nici nu-i dă pământ.

Numai un guvern bolșevic va mulțumi țărănimea.

*

*   *   *

De ce trebuie bolșevicii să ia puterea *tocmai* acum ? Fiindcă iminenta cedare a Petrogradului va reduce de o sută de ori șansele noastre.

Iar noi *nu putem împiedica* cedarea Petrogradului atâta timp cât în fruntea armatei se află Kerenski & Co.

Nici Adunarea constituantă n-o putem „aștepta“, deoarece tot prin cedarea Petrogradului Kerenski & Co. *pot zădărnici* oricînd convocarea ei. Numai partidul nostru, luînd puterea, poate asigura convocarea Adunării constituante și, după ce va fi luat puterea, el va acuza celelalte partide de tărăgănare și va dovedi temeinicia acestei acuzații.

Numai acționînd rapid trebuie și putem să împiedicăm încheierea unei păci separate între imperialiștii englezi și imperialiștii germani.

Poporul este obosit de șovăielile menșevicilor și ale socialiștilor-revoluționari. Numai victoria noastră în cele două capitale va antrena țărănimea după noi.

*

*   *   *

Nu este vorba de „ziua“ insurecției, de „momentul“ ei în sensul îngust al cuvîntului. Asta o vor decide în comun cei care *vin în contact* cu muncitorii și cu soldații, cu masele.

Este vorba că partidul nostru are acum de fapt la Consfătuirea democratică *un congres al său*, iar acest congres *trebuie* (trebuie, fie că vrea sau nu) să hotărască *soarta revoluției*.

Este vorba să facem să devină limpede pentru partid această *sarcină* : să pună la ordinea zilei *insurecția armată* la Petrograd și la Moscova (inclusiv regiunea), cucerirea puterii, răsturnarea guvernului. Să ne gîndim *cum* să fa-

cem agitație în acest sens, fără să ne exprimăm așa în presă.

Trebuie să ne reamintim și să aprofundăm cuvintele lui Marx despre insurecție : „*insurecția este o artă*“⁸² etc.

*
*   *
*

Ar fi o naivitate să așteptăm ca bolșevicii să aibă o majoritate „formală“ : nici o revoluție nu așteaptă *asta*. Nici Kerenski & Co. n-o așteaptă, ci se pregătesc să cedeze Petrogradul. Tocmai lamentabilele șovăieli ale „Confăturii democratice“ trebuie să facă și vor face ca muncitorii din Petrograd și Moscova să-și iasă din răbdări ! Dacă nu vom lua puterea acum, istoria nu ne-o va ierta.

N-avem aparat de stat ? Există un aparat : Sovietele și organizațiile democratice. Situația internațională *tocmai* acum, *în pragul* încheierii păcii separate între englezi și germani, *ne este favorabilă*. A propune tocmai acum poezelor pace înseamnă a învinge.

Luînd puterea *concomitent* la Moscova și la Petrograd (nu importă care dintre ele va începe ; ar putea începe chiar Moscova), vom învinge *în mod cert și indiscutabil*.

N. Lenin

Scris la 12—14 (25—27)
septembrie 1917

Publicat pentru prima oară
în 1921, în revista
„Proletarskaia Revoluția“ nr. 2

Se tipărește după textul apărut
în revistă, confruntat
cu copia dactilografată

MARXISMUL ȘI INSURECȚIA

SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D. (b) DIN RUSIA

Una din cele mai răuvoitoare și, poate, din cele mai răspândite denaturări ale marxismului de către partidele „socialiste“ dominante este minciuna oportunistă că a pregăti insurecția și în general a o considera o artă ar fi „blanquism“.

Șeful oportunismului, Bernstein, și-a câștigat o tristă faimă aducând marxismului acuzația de blanquism, iar oportuniștii de azi, prin urletele lor pe tema blanquismului, nu înprospătează și nu „îmbogățesc“ în fond cu absolut nimic sărăcăcioasele „idei“ ale lui Bernstein.

Să acuzi pe marxiști de blanquism fiindcă privesc insurecția ca o artă! Poate exista o mai flagrantă denaturare a adevărului atunci când nici un marxist nu neagă că tocmai Marx s-a pronunțat în modul cel mai precis, mai neechivoc și mai categoric în această chestiune, calificând insurecția drept o *artă*, afirmând că insurecția trebuie considerată o artă, că trebuie să *cucerim* primul succes și apoi să mergem din succes în succes, în *ofensivă* neîntreruptă împotriva dușmanului, profitând de dezorientarea lui etc. etc.

Pentru a reuși, insurecția trebuie să se bazeze nu pe un complot, nu pe un partid, ci pe clasa înaintată. Asta în primul rând. Insurecția trebuie să se bazeze pe *avântul revoluționar al poporului*. Asta în al doilea rând. Insurecția trebuie să se bazeze pe un *punct de cotitură* în istoria revoluției în creștere, când activitatea rîndurilor înaintate ale poporului ajunge la maximum, când *șovăielile* în

rîndurile dușmanilor și în rîndurile prietenilor slabi, inconsecvenți și nehotărîți ai revoluției sînt deosebit de mari. Asta în al treilea rînd. Marxismul se deosebește de blanquism prin aceea că abordează problema insurecției ținînd seama de aceste trei condiții.

O dată existente aceste condiții, refuzul de a privi insurecția ca o artă înseamnă a trăda marxismul, a trăda revoluția.

Pentru a dovedi de ce tocmai momentul prin care trecem trebuie considerat un moment în care partidul este obligat să recunoască că evoluția evenimentelor obiective a pus la ordinea zilei *insurecția* și să privească insurecția ca o artă, pentru a dovedi acest lucru ar fi, poate, cel mai indicat lucru să facem o comparație între zilele de 3—4 iulie și zilele din septembrie.

La 3—4 iulie chestiunea se putea pune astfel, fără a păcătui față de adevăr : ar fi mai bine să luăm puterea, căci dușmanii ne vor acuza oricum de insurecție și ne vor reprima ca pe niște insurgenți. Dar de aici nu se puteau trage concluzii favorabile luării puterii atunci, întrucît nu existau condiții obiective pentru victoria insurecției :

1) Încă nu aveam de partea noastră clasa care este avangarda revoluției.

Nu aveam încă majoritatea printre muncitorii și soldații din capitale. Astăzi avem această majoritate în ambele Soviete. Ea a fost creată numai de istoria lunilor iulie și august, de experiența „reprimării“ bolșevicilor și de experiența rebeliunii lui Kornilov.

2) Pe atunci nu exista un avînt revoluționar al întregului popor. Astăzi, după rebeliunea lui Kornilov, el există. Dovadă : provincia și luarea puterii de către Soviete în numeroase localități.

3) Pe atunci nu se manifestau șovăieli pe plan politic general în rîndurile dușmanilor noștri și în rîndurile micii burghezii inconsecvente. Astăzi sînt mari șovăieli : principalul nostru dușman, imperialismul aliat și imperialismul mondial — căci „aliații“ se află în fruntea imperialismului mondial —, a început să ezite între război pînă la victorie și pace separată împotriva Rusiei. Democrații noștri mic-burghezi, pierzînd în mod evident majoritatea în rîndurile

poporului, au căzut pradă unor mari șovăieli : ei au renunțat la bloc, adică la coaliția cu cadeții.

4) De aceea, la 3 și 4 iulie insurecția ar fi fost o greșală : noi n-am fi putut păstra puterea nici fizicește, nici politicește. Fizicește n-am fi putut-o păstra, deși în unele momente Petrogradul a fost în mâna noastră, fiindcă atunci nici chiar muncitorii și soldații noștri nu *s-ar fi bătut* și nu *și-ar fi dat viața* pentru stăpânirea Petrogradului, căci încă nu se acumulase atîta „furie“, atîta ură clocotitoare *nici împotriva Kerenskilor, nici împotriva Tereteli-Cernovilor*. Oamenii noștri nu fuseseră căliți încă de experiența prigoanei dezlănțuite cu sprijinul menșevicilor și al socialiștilor-revoluționari împotriva bolșevicilor.

Politicește n-am fi putut păstra puterea în zilele de 3 și 4 iulie pentru că *pînă la rebeliunea lui Kornilov* armata și provincia puteau să meargă și ar fi mers împotriva Petrogradului.

Astăzi situația este cu totul alta.

Cu noi e majoritatea *clasei* care este avangarda revoluției, avangarda poporului, capabilă să antreneze masele.

Cu noi e *majoritatea* poporului, căci demisia lui Cernov constituie semnul cel mai vizibil, cel mai concret și nici pe departe unicul că țărănimea *nu va primi pămînt* de la blocul socialiștilor-revoluționari (și nici de la socialiștii-revoluționari înșiși). Iată în ce rezidă caracterul popular al revoluției.

Ne aflăm în situația avantajoasă a unui partid care-și cunoaște bine drumul, într-un moment în care *întregul imperialism* și întregul bloc al menșevicilor și socialiștilor-revoluționari dă dovadă de mari ezitări.

Victoria noastră este *sigură*, deoarece poporul se afla la un pas de desperare, iar noi oferim întregului popor o ieșire sigură, după ce „în zilele rebeliunii lui Kornilov“ i-am arătat cît de important e să avem noi conducerea, *propunînd* apoi blochiștilor un compromis, *pe care aceștia l-au respins*, șovăind în continuare.

Ar fi cea mai mare greșală să credem că propunerea noastră de compromis n-a fost încă respinsă, că ea ar mai putea fi acceptată de Consfătuirea democratică. Compromisul a fost propus *de un partid altor partide* ; altfel

nici nu se putea. *Partidele* respective l-au respins. Consfătuirea democratică e o *consfătuire*, și nimic mai mult. Nu trebuie să uităm un lucru : în ea nu e reprezentată *majoritatea* poporului revoluționar, țărănimea săracă și îndârjită. Ea este o consfătuire a *minorității poporului*, nu trebuie să uităm acest adevăr evident. Am comite cea mai mare greșeală și am da dovadă de cel mai cras cretinism parlamentar dacă am considera Consfătuirea democratică un parlament, deoarece, chiar *dacă* ea s-ar proclama parlament permanent și suveran al revoluției, tot *n-ar putea să hotărască* nimic : totul se hotărăște *în afara ei*, în cartierele muncitorești ale Petrogradului și ale Moscovei.

Avem în față toate premisele obiective ale unei insurecții victorioase. Avem avantajele excepționale ale unei situații în care *numai* victoria noastră în insurecție va curma șovăielile care au sleit poporul, ele fiind lucrul cel mai chinător de pe lume ; în care numai victoria *noastră* în cursul insurecției va da pământ țărânimii imediat ; — în care *numai* victoria noastră în insurecție va da pământ țăranilor imediat, *va curma* jocul de-a pacea separată împotriva revoluției, îl va curma prin propunerea deschisă a unei păci mai complete, mai echitabile, mai apropiate, a unei păci *în folosul* revoluției.

În sfârșit, numai partidul nostru *va putea*, după ce va fi ieșit biruitor în insurecție, să salveze Petrogradul, căci, dacă propunerea noastră de pace va fi respinsă și nu vom obține nici măcar un armistițiu, atunci *noi* vom deveni „defensiști“, atunci ne vom pune noi *în fruntea partidelor de război*, vom fi *cel mai înverșunat* partid „de război“, vom duce războiul într-un mod cu adevărat revoluționar. Le vom lua capitaliștilor toată pâinea și *toate* cismele. Le vom lăsa numai cojile și îi vom încălța în opinci. Toată pâinea și încălțăminte o vom trimite pe front.

Și atunci vom apăra cu succes Petrogradul.

În Rusia există încă resurse materiale și spirituale nelimitate pentru un război cu adevărat revoluționar ; sînt 99% șanse ca germanii să ne acorde cel puțin un armisti-

țiu. Iar a obține acum un armistițiu înseamnă a birui întreaga lume.

*
*   *
*

Din moment ce ne dăm seama de necesitatea absolută a insurecției muncitorilor din Petrograd și din Moscova în vederea salvării revoluției și a salvării Rusiei de la o împărțire „separată” între imperialiștii ambelor coaliții, trebuie, în primul rînd, să ne adaptăm tactica politică la Consfătuire la condițiile insurecției, care se apropie; în al doilea rînd, trebuie să dovedim că nu admitem numai în vorbe ideea lui Marx privitoare la necesitatea de a considera insurecția o artă.

Trebuie să formăm imediat, la Consfătuire, o fracțiune bolșevică, fără să alergăm după număr, fără să ne temem a-i lăsa pe șovăielnici în tabăra șovăielnicilor: pentru cauza revoluției, aceștia sînt mai folositori *acolo* decît în tabăra luptătorilor hotărîți și devotați.

Trebuie să întocmim o scurtă declarație în numele bolșevicilor, subliniind în modul cel mai categoric inoportunitatea discursurilor lungi, a „discursurilor” în general, necesitatea unei acțiuni imediate în vederea salvării revoluției, necesitatea absolută a rupturii totale cu burghezia, a răsturnării întregului guvern actual, a rupturii totale cu imperialiștii anglo-francezi, care pregătesc împărțirea „separată” a Rusiei, necesitatea trecerii imediate a întregii puteri în mîna *democrației revoluționare, în frunte cu proletariatul revoluționar.*

Declarația noastră trebuie să conțină o formulare cît se poate de concisă și de categorică a *acestei* concluzii în legătură cu proiectul nostru de program: pace popoarelor, pămînt țăranilor, confiscarea profiturilor scandaloase și curmarea sabotării scandaloase a producției de către capitaliști.

Cu cît declarația va fi mai concisă și mai categorică, cu atît va fi mai bine. În declarație trebuie numai să mai arătăm limpede două puncte de cea mai mare importanță:

poporul e istovit de pe urma șovăielilor, e chinuit din cauza nehotărîrii socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor; noi o rupem definitiv cu aceste *partide*, căci au trădat revoluția.

Și altceva: propunînd imediat o pace fără anexiuni, rupînd-o imediat cu imperialiștii aliați și cu orice fel de imperialiști, vom obține imediat fie un armistițiu, fie trecerea întregului proletariat revoluționar pe poziții defensive și ducerea de către democrația revoluționară, sub conducerea sa, a unui război cu adevărat drept, cu adevărat revoluționar.

După ce vom fi dat citire acestei declarații îndemnînd nu la vorbărie goală, ci la *luarea de hotărîri*, nu la redactarea de rezoluții, ci la *acțiune*, va trebui să *îndreptăm* întreaga noastră fracțiune *spre uzine și cazărmi*: acolo e locul ei, acolo e centrul vital, de acolo va veni salvarea revoluției, acolo e motorul Consfătuirii democratice.

Acolo va trebui să explicăm, în cuvîntări înflăcărâte, pasionate, programul nostru, punînd problema în felul acesta: ori acceptarea lui *totală* de către Consfătuire, ori insurecție. Cale de mijloc nu există. Nu mai avem timp de așteptat. Revoluția e la un pas de piere.

Punînd astfel problema, concentrînd întreaga fracțiune, în uzine și în cazărmi, *vom putea aprecia just momentul începerii insurecției*.

Pentru a avea o atitudine marxistă față de insurecție, adică a o considera o artă, trebuie să organizăm totodată, fără a pierde nici o clipă, *statul-major* al detașamentelor de insurgenți, să repartizăm forțele, să trimitem regimente credincioase nouă în punctele cele mai importante, să înconjurăm Aleksandrinka, să ocupăm Petropavlovka ⁸³, să arestăm marele stat-major și guvernul, să trimitem împotriva iuncherilor și a diviziei sălbatice detașamente care să fie gata mai degrabă să piară decît să lase pe dușman să înainteze spre punctele centrale ale orașului; trebuie să-i mobilizăm pe muncitorii înarmați, să-i chemăm la o ultimă luptă înversunată, să ocupăm din primul moment telegraful și telefoanele, să stabilim *statul nostru major*

insurecțională lângă centrala telefonică, să-i asigurăm legătura telefonică cu toate uzinele, cu toate regimentele, cu toate punctele în care se va desfășura lupta armată etc.

Toate acestea constituie, fără îndoială, doar un exemplu, doar o *ilustrare* a faptului că în momentul de față nu poți rămâne fidel marxismului, nu poți rămâne fidel revoluției *dacă nu privești insurecția ca o artă.*

N. Lenin

*Scris la 13—14 (26—27)
septembrie 1917*

*Publicat pentru prima oară
în 1921, în revista
„Proletarskaia Revoluția” nr. 2*

*Se tipărește după textul apărut
în revistă, confruntat
cu copia dactilografiată*

EROII FALSULUI ȘI GREȘELILE BOLȘEVICILOR ⁸⁴

Așa-zisa Consfătuire democratică a luat sfârșit. S-a sfârșit, slavă domnului, încăl o comedie. Noi totuși mergem înainte, dacă în cartea destinului revoluției ne este scris să nu trăim decît un anumit număr de comedii.

Pentru a aprecia just rezultatele politice ale Consfătuirii, trebuie să ne străduim să stabilim precis semnificația ei de clasă, așa cum rezultă ea din faptele obiective.

Descompunerea continuă a partidelor socialist-revoluționar și menșevic, partide de guvernămînt, faptul evident pentru toată lumea că ele au pierdut majoritatea în cadrul democrației revoluționare, un nou pas în direcția unificării și dezvăluirii bonapartismului atît la d-l Kerenski, cît și la d-nii Țereteli, Cernov & Co., — iată semnificația de clasă a Consfătuirii.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii au pierdut majoritatea în Soviete. De aceea ei au fost nevoiți să recurgă la un fals: fără să-și respecte obligația de a convoca în trei luni un nou congres al Sovietelor, ferindu-se să dea socoteală în fața acelor care au ales C.E.C. al Sovietelor, ei au improvisat o consfătuire „democratică“. Bolșevicii au dat în vileag manevra înainte de Consfătuire, și rezultatele acesteia au confirmat întru totul spusele lor. Liberdanii ⁸⁵ și d-nii Țereteli, Cernov & Co., văzînd că majoritatea lor în Soviete se topește, au recurs la un fals.

Argumente ca acela că cooperativele „au căpătat o mare însemnătate printre organizațiile democratice“ sau că reprezentanții orașelor și ai zemstvelor au fost aleși

„reglementar“ sînt cusute în așa hal cu ață albă, încît nu pot fi invocate în mod serios decît printr-o grosolană fățarnicie. În primul rînd, C.E.C. este ales de Soviete, iar faptul că el se sustrage de la obligația de a da socoteală în fața lor și trece asupra lor funcțiile sale este o escrocherie bonapartistă. În al doilea rînd, Sovietele reprezintă democrația revoluționară în măsura în care la ele participă aceia care vor să ducă luptă revoluționară. Cooperatorilor și orășenilor nu le sînt închise ușile. Aceiași socialiști-revoluționari și menșevici erau stăpîni în Soviete.

Cine s-a limitat *numai* la activitatea în cooperative, *numai* la activitatea municipală (în cadrul zemstvelor și dumelor orășenești) s-a exclus de bunăvoie din rîndurile democrației revoluționare și implicit s-a încadrat fie în democrația reacționară, fie în cea neutră. Oricine știe că la activitatea cooperatistă și municipală participă *nu* numai revoluționari, ci și reacționari; oricine știe că cei aleși în cooperative și în municipalități au de îndeplinit mai ales o muncă *fără* amploare și importanță general-politică.

Să strecoare în taină, drept ajutori ai lor, pe adepții lui „Edinstvo“ și pe reacționarii „fără partid“ — iată ce scop au urmărit Liberdanii, Țeretelii, Cernovii & Co. aranjînd compoziția Consfătuirii. Iată care este falsul lor. Iată în ce constă bonapartismul lor, care îi unește cu bonapartistul Kerenski. Jefuirea democratismului sub aparența fățarnică a respectării lui — iată esența chestiunii.

Nicolaie al II-lea jefuia democratismul, ca să spunem așa, în stil mare: el convoca instituții reprezentative, acordînd însă moșierilor o reprezentanță de sute de ori mai mare decît țăranilor. Liberdanii, Țeretelii și Cernovii se îndeletnicesc cu jefuirea în mic a democratismului: ei convoacă o „consfătuire democratică“ la care și muncitorii și țăranii arată pe drept cuvînt că reprezentanța lor este ciuntită, *ne* proporțională, că s-a comis o *ne* dreptate în favoarea elementelor din cooperative și municipalități, mai apropiate de burghezie (și de democrația reacționară).

Domnii Liberdani, Țereteli și Cernovi au rupt-o cu masele de muncitori și țărani săraci, s-au îndepărtat de

ele. Salvarea lor este în falsuri, cu ajutorul cărora se menține și Kerenski „al lor“.

Clasele se delimitează din ce în ce mai net. În partidele socialist-revoluționar și menșevic crește protestul, iar trădarea de către „conducători“ a intereselor majorității populației duce direct la sciziune. Conducătorii se sprijină pe o *minoritate* — în pofida principiilor democratismului. Din această cauză, ei trebuie să recurgă *inevitabil* la falsuri.

Kerenski se demască din ce în ce mai mult ca bonapartist. El era considerat „socialist-revoluționar“. Acum știm că el nu este doar un socialist-revoluționar „din martie“, care a trecut de la trudovici la socialiștii-revoluționari „pentru reclamă“. El este un adept al lui Breșko-Breșkovskaia, această „d-nă Plehanov“ printre socialiștii-revoluționari sau „d-nă Potresov“ la „Den“ al socialiștilor-revoluționari. Așa-zisa aripă „de dreapta“ a așa-ziselor partide „socialiste“, reprezentată de-alde Plehanov, Breșkovskaia, Potresov, iată de cine ține Kerenski, iar între această aripă și cadeții nu este *nici o* deosebire serioasă.

Nu degeaba îl laudă cadeții pe Kerenski. El duce politica *lor*; în spatele poporului, el se sfătuiește cu ei și cu Rodzeanko; el a fost demascat de Cernov și alții împreună cu Savinkov — amicul lui Kornilov. Kerenski este un *kornilovist* care s-a certat *întâmplător* cu Kornilov și care se află în continuare în cea mai strânsă alianță cu ceilalți korniloviști. Acesta este un *fapt* dovedit atât de dezvăluirile lui Savinkov și ale ziarului „Delo Naroda“, cât și de continuarea jocului politic, a „cadrilului ministerial“ al lui Kerenski cu korniloviștii, care și-au luat denumirea de „clasă comercial-industrială“.

Tranzacții secrete cu korniloviștii, încuscriri în taină (prin Tereșcenko & Co.) cu imperialiștii „aliați“, tergiversarea și sabotarea pe ascuns a convocării Adunării constituante, înșelarea pe ascuns a țăranilor pentru a-l servi pe Rodzeanko, adică pe moșieri (dublarea prețurilor la cereale) — iată cu ce se ocupă în *realitate* Kerenski. Iată politica lui *de clasă*. Iată bonapartismul lui.

Pentru a ascunde acest lucru la Consfătuire, Liberdanii și Țereteli împreună cu Cernovii trebuiau să falsifice Consfătuirea.

Participarea bolșevicilor la acest fals josnic, la această comedie a avut exclusiv aceeași justificare ca și participarea noastră la Duma a III-a: trebuie să ne apărăm cauza și în „grajd“, și să scoatem din „grajd“ material demascator, din care poporul să tragă învățăminte.

Există totuși aici o deosebire, și anume că Duma a III-a a fost convocată în condiții de declin evident al revoluției, pe când acum se semnalează o creștere evidentă a unei *noi revoluții*, — din păcate, amploarea și rapiditatea acestei creșteri ne sînt prea puțin cunoscute.

Socot că episodul cel mai caracteristic al Consfătuirii este cuvîntarea lui Zarudnîi. El relatează că „a fost de ajuns“ ca Kerenski „să facă aluzie“ la remanierea guvernului, pentru ca toți miniștrii să-și dea demisia. „Chiar a doua zi — continuă naivul, pueril de naivul (și bine ar fi să fie *numai* naiv) Zarudnîi —, chiar a doua zi, deși ne dăduserăm demisia, am fost chemați, consultați și, în cele din urmă, menținuți“.

„Ilaritate generală în sală“ — menționează la acest pasaj oficiosul „Izvestiia“.

Veseli oameni toți ăștia care iau parte la înșelarea bonapartistă a poporului de către republicani! Sîntem doar cu toții democrați-revoluționari, nu glumă!

„Din capul locului — a declarat Zarudnîi — ni s-au spus două lucruri: să căutăm să asigurăm capacitatea de luptă a armatei și să grăbim încheierea păcii pe baze democratice. Dar în ceea ce privește pacea, timp de o lună și jumătate, cît am fost membru al guvernului provizoriu, nu știu ca guvernul să fi făcut ceva în această privință. N-am văzut așa ceva. (Aplauze. O voce din sală: „N-a făcut nimic“ — menționează „Izvestiia“.) Cînd în calitate de membru al guvernului provizoriu am cerut relații în această privință, n-am primit nici un răspuns...“

Așa a vorbit Zarudnîi, după cum relatează oficiosul „Izvestiia“. Iar Consfătuirea îl ascultă în tăcere, rabdă

una ca asta, nu-l întrerupe pe orator, nu suspendă ședința, nu se repede să alunge pe Kerenski și guvernul! De unde! Acești „democrați-revoluționari“ fac zid în jurul lui Kerenski!

Foarte bine, domnilor, dar prin ce se deosebește atunci noțiunea de „democrat-revoluționar“ de noțiunea de slugoi și de otreapă?

Este firesc ca niște otrepe să fie în stare să se prăpădească de rîs atunci cînd ministrul „lor“, care se caracterizează printr-o naivitate sau printr-o prostie rară, le relatează cum alungă Kerenski pe miniștri (pentru ca în spatele poporului și „între patru ochi“ să cadă la învoială cu korniloviștii). Nu-i de mirare că slugoii tac atunci cînd ministrul „lor“, care a luat, chipurile, în serios frazele generale despre pace, care nu și-a dat seama de ipocrizia lor, recunoaște că nici nu i s-a răspuns măcar la întrebarea dacă s-au făcut pași reali spre încheierea păcii. Așa le șade bine unor slugi — să se lase păcălite de guvern. Dar ce are a face aici revoluționarismul, democratismul??

Ar fi oare de mirare ca soldații și muncitorii revoluționari să-și fi zis: „Bine ar fi de-ar cădea tavanul teatrului Aleksandrinski și de-ar strivi toată această bandă de creaturi mîrșave care tac atunci cînd li se explică clar cum Kerenski & Co. îi duc de nas, pălăvrăgind despre pace; — care se prăpădesc de rîs atunci cînd propriii lor miniștri le arată cît se poate de clar că cadrulul ministerial este o comedie (care ascunde tranzacțiile lui Kerenski cu korniloviștii). Ferește-ne, doamne, de prieteni, că de dușmani ne ferim și singuri! Ferește-ne, doamne, de asemenea pretendenți la conducerea democrat-revoluționară, că de Kerenski, de cadeți, de korniloviști ne ferim și singuri“.

*

*   *

Și acum ajung la greșelile bolșevicilor. A te limita într-un asemenea moment la aplauze și la exclamații ironice este o evidentă greșeală.

Poporul este adus la exasperare de șovăieli și tergiversări. Nemulțumirea sporește în mod vădit. Se apropie o nouă revoluție. Tot interesul democraților reacționari, al Liberdanilor, Țeretelilor etc. era *de a abate* atenția poporului spre această comedie de „Consfătuire“, „*de a ocupa*“ poporul cu această comedie, *de a-i rupe* pe bolșevici de mase, punându-i pe delegații bolșevici în situația nedemnă de a sta să asculte pe alde Zarudnîi ! Și încăăștia sînt mai sinceri decît alții ! !

Bolșevicii ar fi trebuit să părăsească Consfătuirea în semn de protest și pentru a nu se lăsa prinși în cursa care abate, prin Consfătuire, atenția poporului de la problemele serioase. Din cei 136 de deputați ai lor, bolșevicii ar fi trebuit să lase unul, doi sau trei pentru „serviciul de legătură“, pentru a anunța telefonic momentul în care se termina cu pălăvrăgeala murdară și se trecea la vot. Dar bolșevicii nu trebuiau să se lase puși în situația de a-și pierde vremea cu fleacuri evidente, de a asista la înșelarea vădită a poporului, înșelare cu scopul vădit *de a slăbi* revoluția în creștere printr-un joc de-a arșicele.

Bolșevicii — ⁹⁹/₁₀₀ din delegații lor — ar fi trebuit să meargă în fabrici și în cazărmi ; acolo ar fi fost locul delegaților veniți din toate colțurile Rusiei și care, din cuvîntarea lui Zarudnîi, și-au dat seama de tot abisul putreziciunii socialiștilor-revoluționari și menșevicilor. Acolo, mai aproape de mase, ar fi trebuit discutate, în sute și mii de adunări și convorbiri, învățămintele acestei consfătuiri-comedie, care, evident, n-a făcut decît să dea kornilovistului Kerenski un răgaz, să-i înlesnească noi variante ale „cadrilului ministerial“.

Bolșevicii au avut o atitudine greșită față de parlamentarism în momente de crize revoluționare (nu „constituționale“), o atitudine greșită față de socialiști-revoluționari și menșevici.

E explicabil că s-a întîmplat așa : rebeliunea lui Kornilov a determinat o cotitură *foarte* bruscă în istorie. Partidul n-a putut rezista la ritmul deosebit de rapid al istoriei la această cotitură. El s-a lăsat atras, pentru un timp, în cursa din acest detestabil loc de flecăreală.

Trebuia să lăsăm în acest loc de flecăreală o sutime din forțele noastre, iar ⁹⁹/₁₀₀ să le trimitem în mase.

Dacă cotitura dicta un compromis cu socialiștii-revoluționari și menșevicii (personal cred că ea dicta acest lucru), trebuia ca el să fi fost propus clar, deschis, rapid, pentru a *exploata imediat* refuzul posibil și probabil al amicilor bonapartistului Kerenski de a accepta un compromis cu bolșevicii.

Refuzul s-a văzut în articolele apărute în „Delo Naroda“ și „Raboceaia Gazeta“ încă în *ajunul* Consfătuirii. Trebuia să declarăm în modul cel mai oficial, mai deschis, mai limpede maselor fără a pierde *nici o clipă*: d-nii socialiști-revoluționari și menșevici au respins compromisul nostru, jos socialiștii-revoluționari și menșevicii! În *acompaniamentul* unei *asemenea* lozinci lansate în uzine și în cazărmi, Consfătuirea ar fi putut „să rîdă“ de naivitățile lui Zarudnîi!

O oarecare atmosferă de pasiune pentru „Consfătuire“ și pentru organizarea ei s-a creat, după cum se vede, datorită mai multor împrejurări. A fost o greșeală din partea tov. Zinoviev să scrie despre Comună atît de echivoc (echivoc e puțin spus), încît a rezultat că, învingînd la Petrograd, Comuna ar putea fi înfrîntă, *cum s-a întîmplat în Franța în 1871*. Este cu totul inexact. Învingînd la Petrograd, Comuna *ar învinge* și în Rusia. De asemenea a fost o greșeală din partea lui să scrie că bolșevicii au procedat bine preconizînd o componentă proporțională a prezidiului Sovietului din Petrograd. Proletariatul revoluționar nu va putea face niciodată nimic serios în *Soviet* dacă, în virtutea acestei reprezentări proporționale, vor fi admiși domnii Tereteli: a-i admite pe aceștia înseamnă *a-ți răpi* posibilitatea de a activa, înseamnă *a zădărnici* munca în Soviet. A fost o greșeală din partea tov. Kamenev faptul că în prima cuvîntare rostită la Consfătuire a vorbit în spirit pur „constituționalist“, punînd problema ridicolă a încrederii sau „neîncrederii“ în guvern. Dacă la această Consfătuire *nu se putea* spune *adevărul* despre kornilovistul Kerenski, adevăr care fusese spus *deja* în ziarul „Rabocii Puti“ ⁸⁶ și în ziarul „Soșial-Demokrat“ ⁸⁷ din Moscova, atunci de ce să nu se fi referit

la aceste ziare și să nu fi stabilit în fața maselor că Confătuirea nu vrea să audă adevărul despre kornilovistul Kerenski ?

Delegații muncitorilor din Petrograd au comis o greșeală trimițând oratori la o asemenea Confătuire, după discursul lui Zarudnîi, după ce se lămurise care era situația. Ce rost avea să azvîrli mărgăritare prietenilor lui Kerenski ? Ce rost avea ca aceste forțe proletare să stea să-și piardă vremea la o comedie de Confătuire ? De ce să nu fi fost trimise aceleași delegații în chip tot atît de pașnic și de legal în cazărmi și în fabricile cele mai înapoiate ? Ar fi fost de un milion de ori mai util, mai necesar, mai serios, mai eficace decît călătoria la teatrul Aleksandrinski și discuțiile cu cooperatorii care simpatizează cu „Edinstvo” și cu Kerenski.

Zece soldați sau muncitori dintr-o fabrică înapoiată convinși de noi *fac de o mie de ori mai mult decît o sută* de oameni din diferite delegații prelucrați de Liberdani. Folosirea parlamentarismului — în special într-o perioadă revoluționară — nu constă nicidecum în a-ți pierde timp prețios cu cei ce reprezintă putregaiul, ci a face ca masele să tragă învățăminte arătîndu-le putregaiul.

De ce să nu fi „folosit” aceleași delegații proletare Confătuirea altfel : să fi scos și să fi purtat prin cazărmi și fabrici, să zicem, două panouri care să arate că Confătuirea este o comedie ? Pe unul dintre ele putea fi înfățișat Zarudnîi cu o tichie de clown, dansînd pe o estradă și cîntînd : „Kerenski *ne-a demis*, Kerenski *ne-a menținut*”. Iar în jurul lui Țereteli, Cernov, Skobelev, un cooperator ținînd la braț pe Liber și Dan, — toți prăpădindu-se de rîs. Dedesubt să scrie : „*ăștia se veselesc*”.

Al doilea panou. Același Zarudnîi, în fața aceluiași public, spune : „Timp de o lună și jumătate am cerut relații în privința păcii. *N-am primit nici un răspuns*”. Publicul tace, făcînd o mină gravă „de oameni politici”. Țereteli, cu un aer foarte grav, notează pe furiș în carnetul său : „Mare nătărău, Zarudnîi ! Un dobitoc ca el e bun să rînească grajdurile, nu să fie ministru ! Un apărător al coaliției care-i dă la cap mai avan decît o

sută de bolșevici ! A fost ministru, și nu a învățat cum trebuie să vorbească un ministru : timp de o lună și jumătate am urmărit într-una creșterea campaniei pentru pace și sînt convins de succesul final al acestei campanii tocmai datorită coaliției în jurul măreței idei a Conferinței de la Stockholm etc. etc. Atunci aceeași «Russkaia Volea» l-ar fi proslăvit și pe Zarudnîi ca pe un cavaler neînfriecat al revoluției ruse“.

Dedesubt stă scris : Consfătuirea „democrat-revoluționară“ a cocotelor masculine.

Scris *înainte* de încheierea Consfătuirii : a se reface prima frază — de pildă, „în fond, a luat sfîrșit“ etc.

*Scris în jurul datei
de 22 septembrie (5 octombrie) 1917*

*Publicat cu prescurtări
la 7 octombrie (24 septembrie) 1917,
în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 19
Semnat : N. L e n i n*

*Publicat pentru prima oară
integral în 1949, în ed. a 4-a
a Operelor lui V. I. Lenin, vol. 26*

Se tipărește după manuscris

DIN JURNALUL UNUI PUBLICIST

GREȘELILE PARTIDULUI NOSTRU

Vineri, 22 septembrie 1917.

Cu cît reflectezi mai bine la semnificația așa-zisei Consfături democratice, cu cît o privești mai atent de la distanță — se spune că de la distanță se vede mai bine —, cu atît te convingi mai mult că partidul nostru a comis o greșeală participînd la ea. Trebuia s-o boicotăm. Ni se va obiecta : la ce bun să analizezi această problemă. Ce-a fost s-a dus. O asemenea obiecție în ceea ce privește tactica zile de ieri ar fi însă vădit inconsistentă. Noi am condamnat întotdeauna, și ca marxiști sîntem datori să condamnăm tactica celui ce trăiește „de pe o zi pe alta”. Nu ne putem mîrgini la succese de o clipă. Și în general nu ne putem limita la calcule făcute pentru un moment sau pentru o zi. Trebuie să ne verificăm în permanență, *studînd* întreaga înlănțuire a evenimentelor politice, legătura lor cauzală, rezultatele lor. Analizînd greșelile comise ieri, învățăm să evităm alte greșeli azi și mîine.

În țară se apropie vădit o nouă revoluție, revoluția *altor* clase (decît acelea care au înfăptuit revoluția împotriva țarismului). Atunci a fost o revoluție a proletariatului, a țărănimii și a burgheziei în alianță cu capitalul financiar anglo-francez împotriva țarismului.

Astăzi se dezvoltă revoluția proletariatului și a majorității țărănimii — și anume țărănimea săracă — împotriva burgheziei, împotriva aliatului ei, capitalul financiar anglo-francez, împotriva aparatului ei guvernamental, în fruntea căruia se află bonapartistul Kerenski.

Nu ne vom opri aici asupra forțelor care dovedesc dezvoltarea unei noi revoluții, deoarece, judecând după articolele publicate în organul nostru central „Rabocii Puti“, partidul și-a lămurit vederile sale în această chestiune. Dezvoltarea unei noi revoluții este un fenomen, pare-se, îndeobște recunoscut în partid. Desigur, va mai fi necesară o prezentare a datelor referitoare la această dezvoltare, ceea ce va constitui însă obiectul unor alte articole.

În momentul de față, mai important este să acordăm o mare atenție deosebirilor existente sub raport de clasă între vechea și noua revoluție, aprecierii momentului politic și a sarcinilor noastre pornind de la acest fenomen esențial : raportul dintre clase. Atunci, în prima revoluție, avangarda o formau muncitorii și soldații, adică proletariatul și păturile înaintate ale țărănimii.

Această avangardă a antrenat după sine nu numai multe din elementele cele mai rele, din elementele șovăielnice ale micii burghezii (să ne amintim de șovăielile menșevicilor și trudovicilor în ceea ce privește republica), dar și partidul monarhist al cadeților, burghezia liberală, transformând-o în burghezie republicană. Cum a fost posibilă o asemenea transformare ?

Ea se explică prin aceea că pentru burghezie dominația economică este totul, în timp ce forma de dominație politică este un lucru cu totul secundar ; burghezia poate domina și în republică, ba dominația ei este chiar mai sigură în republică, în sensul că în această orînduire politică schimbările de orice natură în componența guvernului, în componența și gruparea partidelor guvernante nu ating burghezia.

Desigur, burghezia a fost și va fi pentru monarhie, deoarece apărarea mai brutală, prin forța armată a capitalului, de către instituțiile monarhice este pentru toți capitaliștii și moșierii mai concretă și „mai apropiată“. Dar în cazurile de puternice presiuni „de jos“, burghezia „s-a împăcat“ întotdeauna și pretutindeni cu republica, spre a-și menține cu orice preț dominația economică.

Acum, proletariatul și țărănimea săracă, adică *majoritatea* poporului, se află în asemenea raporturi cu burghe-

zia și cu imperialismul „aliat“ (precum și cu imperialismul mondial), încît *nu pot* „antrena“ după sine burghezia. Mai mult decît atît: vîrfurile *micii* burghezii și păturiile mai înstărite ale *micii* burghezii *democratice* sînt vădit împotriva unei noi revoluții. Faptul este atît de evident, încît nu e necesar să insistăm asupra lui. Domnii Liberdani, Țereteli și Cernovi îl ilustrează în modul cel mai concret.

Raportul dintre clase s-a schimbat. Iată esențialul.

Clasele aflate „de o parte și de cealaltă a baricadei“ nu mai sînt aceleași ca și înainte.

Iată principalul.

Iată *unicul* temei *științific* care ne îndreptățește să vorbim despre o *noastră* revoluție, care — judecînd pur teoretic, abordînd problema în mod abstract — ar putea să aibă loc în mod legal, dacă, de pildă, în Adunarea constituantă, convocată de burghezie, majoritatea ar fi împotriva acesteia, majoritatea ar aparține partidelor muncitorilor și țăranilor săraci.

Raportul obiectiv dintre clase, rolul lor (economic și politic) în afara instituțiilor reprezentative de un anumit tip și în cadrul lor; avîntul sau declinul revoluției, corelația dintre mijloacele de luptă parlamentare și extra-parlamentare — iată datele principale, fundamentale, obiective de care trebuie să se țină seama pentru a adopta tactica boicotului sau a participării în mod marxist, iar nu în mod arbitrar, după „simpatii“.

Experiența revoluției noastre ne arată clar cum trebuie abordată în mod marxist problema boicotului.

De ce boicotarea Dumei lui Bulîghin s-a dovedit o tactică justă ?

Boicotarea a fost justă pentru că ea corespundea raportului obiectiv dintre forțele sociale în dezvoltare. Ea dădea revoluției în creștere lozinca răsturnării vechii puteri, care, pentru a distrage poporul de la revoluție, a convocat o instituție conciliatoristă, falsificată grosolan (Duma lui Bulîghin), și care din această cauză nu deschidea în perspectivă nici un fel de „șanse“ serioase de parlamentarism. Mijloacele de luptă extraparlamentare ale proletariatului și țăranimii erau mai puternice. Iată

din ce momente s-a format tactica justă a boicotării Dumei lui Bulîghin, tactică care ținea seama de situația obiectivă.

De ce tactica boicotării Dumei a III-a s-a dovedit o tactică greșită ?

Pentru că ea nu se baza decît pe „strălucirea“ lozincii boicotării și pe dezgustul provocat de caracterul grosolan reacționar al „grajdului“ de la 3 iunie. Dar situația obiectivă era de așa natură, încît, pe de o parte, revoluția se afla într-un foarte pronunțat și continuu declin. Pentru redresarea ei, sprijinul parlamentar (chiar dinăuntrul „grajdului“) căpăta o deosebită importanță politică, deoarece mijloacele extraparlamentare de propagandă, de agitație, de organizare erau foarte slabe sau aproape inexistente. Pe de altă parte, faptul că Duma a III-a era fățiș reacționară nu o împiedica să fie organul raportului real dintre clase, și anume : uniunea stolîpinistă dintre monarhie și burghezie. Țara trebuia să lichideze acest nou raport dintre clase.

Iată din ce momente s-a format tactica participării la Duma a III-a, tactică care ținea seama în mod just de situația obiectivă.

Este suficient să ne gîndim bine la aceste învățăminte ale experienței, la abordarea marxistă a problemei boicotului sau a participării, pentru a ne convinge că tactica participării la „Consfătuirea democratică“, „Consiliul democratic“ sau preparlament este total greșită.

Pe de o parte, se dezvoltă o nouă revoluție. Războiul se extinde. Există imense mijloace extraparlamentare de propagandă, agitație și organizare. Însemnătatea tribunei „parlamentare“ în acest preparlament este infimă. Pe de altă parte, preparlamentul nu exprimă și nu „slujește“ nici un fel de raport nou între clase ; țărănimea, de pildă, este aici *mai prost* reprezentată decît în organele deja existente (Sovietul de deputați ai țăranilor). Esența preparlamentului constă într-o escrocherie bonapartistă, și asta nu atît în sensul că banda infamă a Liberdanilor, Țeretelilor și Cernovilor împreună cu Kerenski & Co. au *aranjat*, au falsificat componența acestei dume țeretelo-bulîghiniste, cît în sensul, mai profund, că unica menire a preparlamentului este de a prosti masele, de a înșela pe muncitori și

țărani, de a-i distrage de la noua revoluție în plină creștere, de a arunca praf în ochii claselor asuprite, îmbrăcînd în haină nouă *vechea* „coalitie” — purtată, uzată, ponosită — cu burghezia (adică transformarea de către burghezii a domnilor Țereteli & Co. în niște măscărici care ajută la supunerea poporului față de imperialism și de războiul imperialist).

Acum sîntem slabi — declara țarul în august 1905 moșierilor săi iobăgiști. — Puterea noastră se clatină. Valul revoluției muncitorești și țărănești e în creștere. Trebuie să-l tragem pe sfoară pe „mîrlan”, să-l ducem cu zăhărelul...

Acum sîntem slabi — spune actualul „țar”, bonapartistul Kerenski, cadeților, Tit Titîcilor* fără partid, Plehanovilor, Breșkovskilor & Co. — Puterea noastră se clatină. Valul revoluției muncitorești și țărănești împotriva burgheziei e în creștere. Trebuie să tragem pe sfoară democrația, boind în altă culoare costumul de măscărici pe care-l poartă de la 6 mai 1917, pentru a prosti poporul, pe „conducătorii” socialiști-revoluționari și menșevici ai „democrației revoluționare”, dragii noștri prieteni Țeretelii și Cernovii. Nu e greu să le ungi ochii cu „preparlamentul”.

Acum sîntem puternici — declara țarul în iunie 1907 moșierilor săi iobăgiști. — Valul revoluției muncitorești e în scădere. Dar nu ne mai putem menține prin vechile metode, numai cu înșelăciune nu vom reuși. Avem nevoie de o nouă politică la sate, avem nevoie de un nou bloc economic și politic cu Gucikovii — Miliukovii, cu burghezia.

Așa pot fi prezentate aceste trei situații: august 1905, septembrie 1917, iunie 1907, pentru a arăta mai concret bazele obiective ale tacticii boicotului, legătura ei cu raportul dintre clase. Întotdeauna clasele asuprite sînt înșelate de către asupritori, dar sensul înșelării este diferit în diferite momente istorice. Tactica nu poate porni numai de la faptul că asupritorii înșală poporul; pentru a stabili tactica, trebuie analizate în ansamblu relațiile dintre clase

*Tit Titîci, personaj din comedia lui A. N. Ostrovski. „Unul face, altul trage”. Tipul tiranului ignorant, sălbatic și obtuz. — *Nota trad.*

și dezvoltarea atît a luptei extraparlamentare, cît și a celei parlamentare.

Tactica participării la preparlament *este greșită*; ea nu corespunde raportului obiectiv dintre clase, condițiilor obiective ale momentului.

Trebuia să boicotăm Consfătuirea democratică, am greșit cu toții nefăcînd acest lucru, dar greșeala nu va deveni o înșelăciune. Ne vom îndrepta greșeala dacă vom fi animați de dorința sinceră de a ne situa pe poziția luptei revoluționare a maselor, dacă vom reflecta serios asupra bazelor obiective ale tacticii.

Trebuie să boicotăm preparlamentul. Trebuie să ne îndreptăm atenția spre Sovietul de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, spre syndicate, spre mase în general. Trebuie să *le* chemăm la luptă. Trebuie să *le* dăm o lozincă justă și clară: să alunge banda bonapartistă a lui Kerenski cu preparlamentul *lui* falsificat, această dumă țeretelo-bulghinistă. Menșevicii și socialiștii-revoluționari n-au acceptat, nici chiar după rebeliunea lui Kornilov, compromisul nostru, trecerea pașnică a puterii în mîna Sovietelor (în care *pe atunci* noi *nu* aveam încă majoritatea); ei s-au rostogolit iarăși în mocirla tranzacțiilor murdare și josnice cu cadeții. Jos menșevicii și socialiștii-revoluționari! Să luptăm fără cruțare împotriva lor! Să fie izgoniți fără cruțare din toate organizațiile revoluționare; nici un fel de tratative, nici un fel de relații cu acești *amici ai Kișkinilor*, cu acești amici ai moșierilor și capitaliștilor korniloviști!

Sîmbătă, 23 septembrie.

Troțki s-a declarat pentru boicot. Bravo, tovarășe Troțki!

Boicotismul a fost înfrînt în fracțiunea bolșevicilor care au participat la Consfătuirea democratică.

Trăiască boicotul!

Nu putem și nu trebuie să admitem în nici un caz participarea. Frațiunea dintr-o Consfătuire nu este organul superior al partidului: de altfel, și hotărîrile organelor superioare pot fi revizuite pornind de la experiența vieții.

Trebuie să obținem cu orice preț rezolvarea problemei boicotului de către plenara Comitetului executiv și de către congresul extraordinar al partidului. Trebuie să facem imediat din problema boicotului o platformă la alegerile pentru congres și la *toate* alegerile din partid. Trebuie să antrenăm *masele* la discutarea acestei probleme. Muncitorii conștienți trebuie să preia problema, organizând discuția și exercitând o presiune asupra „*vîrfurilor*”.

Este în afară de orice îndoială că printre „*vîrfurile*” partidului nostru se semnaleză șovăieli care pot fi *nefastes*, deoarece lupta ia amploare, iar, în anumite condiții, într-un anumit moment, șovăielile pot duce la *compromiterea* cauzei. Trebuie să pornim cu toată energia la luptă, să apărăm linia justă a partidului proletariatului revoluționar pînă nu va fi prea tîrziu.

Cu *vîrfurile* „parlamentare” ale partidului nostru nu e totul în regulă; mai multă atenție față de ele, mai multă supraveghere din partea muncitorilor; trebuie stabilită mai strict competența fracțiunilor parlamentare.

Greșeala partidului nostru este evidentă. Partidul de luptă al clasei înaintate nu se teme de greșeli. Mai grav ar fi să persistăm în greșeală, să n-o recunoaștem și să n-o îndreptăm dintr-un sentiment de falsă rușine.

Duminică, 24 septembrie.

Congresul Sovietelor a fost amînat pentru 20 octombrie. Dat fiind ritmul în care trăiește Rusia, asta cam echivalează cu o amînare la calendele grecești. Comedia jucată de socialiștii-revoluționari și de menșevici după 20—21 aprilie se repetă pentru a doua oară.

Publicat pentru prima oară în 1924,
în revista „Proletarskaia Revoluția” nr. 3

Se tipărește după copia
dactilografiată

SCRISOARE ADRESATĂ
LUI I. T. SMILGA,
PREȘEDINTE AL COMITETULUI REGIONAL
AL ARMATEI, FLOTEI
ȘI MUNCITORILOR DIN FINLANDA

Tovarășului Smilga.

Profit de această ocazie favorabilă pentru a discuta mai amănunțit.

1

Situația politică generală îmi inspiră o profundă îngrijorare. Sovietul din Petrograd și bolșevicii au declarat război guvernului. Dar guvernul dispune de trupe și se pregătește *în mod sistematic* (este clar că la cartierul general Kerenski tratează cu korniloviștii în vederea trimiterii de trupe care să-i zdrobească pe bolșevici, duce cu ei tratative *în mod concret*).

Iar noi, noi ce facem? Ne mărginim să adoptăm rezoluții? Pierdem vremea, fixăm „termene“ (la 20 octombrie congresul Sovietelor — nu este ridicol că se amână atît? Nu este ridicol să contezi pe el?). Bolșevicii *nu* desfășoară o muncă sistematică pentru a-și pregăti forțe militare *proprii* în vederea răsturnării lui Kerenski.

Evenimentele au confirmat întru totul justetea propunerii făcute de mine în timpul Consfătuirii democratice, și anume că partidul *trebuie* să pună la ordinea zilei insurrecția armată*. Evenimentele *ne silesc* s-o facem. Istoria a făcut din problema *militară* problema *politică* fundamentală în momentul de față. Mă tem că bolșevicii uită

* Vezi volumul de față, p. 252—254, 255—261. — *Nota red.*

acest lucru, lăsându-se antrenați de „problemele zilei“, de chestiuni curente mărunte și „*sperînd*“ că „Kerenski va fi luat de val“. Este o speranță naivă, e ca și cum ai conta pe „poate“. Asta ar putea deveni o crimă din partea partidului proletariatului revoluționar.

După părerea mea, trebuie să se facă agitație în partid pentru o atitudine serioasă față de insurecția armată ; în acest scop să se bată copii după scrisoarea de față și să fie trimise celor din Petrograd și din Moscova.

2

Acum despre rolul dv. Se pare că singura forță de care putem dispune *total* și care joacă un *important* rol militar sînt trupele din Finlanda și flota din Marea Baltică. Cred că trebuie să folosiți înalta situație pe care o dețineți, să vă eliberați total de activitatea mărunță, rutinară, lăsînd-o în seama adjuncților și a secretarilor dv., să nu vă pierdeți vremea cu „rezoluții“, ci să acordați *toată atenția* pregătirii *militare* a trupelor din Finlanda + flota în vederea unei apropiate răsturnări a lui Kerenski. Să constituiți un comitet *secret*, alcătuit din militarii *cei mai de nădejde*, să examinați cu ei problema *sub toate aspectele*, să culegeți informații cît mai exacte (verificîndu-le *personal*) cu privire la efectivul și dislocările de trupe din Petrograd și din jurul Petrogradului, cu privire la trimiterea trupelor din Finlanda la Petrograd, la deplasarea flotei etc.

Dacă nu vom face toate acestea, ne-am putea trezi într-o situație absurdă și ridicolă : cu rezoluții admirabile și cu Soviete, dar *fără putere!!* Cred că aveți posibilitate să alegeți militari într-adevăr siguri și competenți, să mergeți la Ino⁶⁸ și în alte puncte de mare importanță, să cumpăniți și să studiați problema *în mod serios*, fără a pune teme pe frazele generale și laudăroase, *atît de obișnuite* la noi.

Este clar că nu putem permite *în nici un caz* retragerea trupelor din Finlanda. Mai bine să fim gata pentru

orice, pentru insurecție și luarea puterii, spre a o preda congresului Sovietelor. Am citit azi în ziare că, peste două săptămîni, pericolul unei debarcări se va reduce la zero. Ceea ce înseamnă că vă mai rămîne foarte puțin timp pentru pregătire.

3

Mai departe. Trebuie folosită „puterea” în Finlanda în vederea unei propagande sistematice în rîndurile cazacilor care se află aici, în Finlanda. Kerenski, & Co. au scos intenționat o parte din ei din Vîborg, de pildă, temîndu-se, de „bolșevizarea” lor, și i-au dislocat la Usikirko și Perkiarvi, între Vîborg și Terioki, izolîndu-i spre a-i feri de orice influență (bolșevică). Trebuie să se examineze cu atenție toate informațiile referitoare la dislocarea trupelor de cazaci și să se organizeze *detașamente de agitatori* formate din cele mai bune forțe ale marinarilor și soldaților din Finlanda, care să fie trimise la aceste trupe. Este un lucru indispensabil. La fel și în ceea ce privește literatura.

4

Mai departe. Atît marinarii cît și soldații primesc, firește, concedii. Aceia care vin la țară în concediu trebuie să formeze detașamente de agitatori care să viziteze sistematic toate guberniile și să facă la sate agitație atît în general, cît și pentru Adunarea constituantă. Situația dv. este excepțional de bună, deoarece puteți *trece* imediat la realizarea unui bloc cu socialiștii-revoluționari de stînga, singurul care poate să ducă la o putere trainică în Rusia și majoritatea în Adunarea constituantă. Pînă una-alta, încheiați imediat un astfel de *bloc* la voi, organizați scoaterea de manifeste (stabiliți ce puteți face în acest scop din punct de vedere tehnic și în vederea expedierii lor în Rusia), și, după ce veți fi făcut toate astea, va trebui ca fiecare grup de agitatori pentru sate să fie format din cel

puțin *doi* oameni : unul din partea bolșevicilor și unul din partea socialiștilor-revoluționari de stînga. La sate, deocamdată, „firma“ socialiștilor-revoluționari este atotputernică, și trebuie să folosiți șansa pe care o aveți (aveți socialiști-revoluționari de stînga) pentru ca, *sub această* firmă, să realizați la sate un bloc al bolșevicilor cu socialiștii-revoluționari *de stînga*, al țăranilor cu muncitorii, și nu cu capitaliștii.

5

După părerea mea, pentru a pregăti cum se cuvine spiritele, trebuie pusă imediat în circulație lozinca : puterea trebuie să treacă imediat în mîna Sovietului din Petrograd, *care s-o treacă* congresului Sovietelor. De ce să mai suportăm încă trei săptămîni de război și de „pregătiri korniloviste“ ale lui Kerenski.

Propagarea acestei lozinci de către bolșevicii și socialiștii-revoluționari de stînga din Finlanda nu poate aduce decît foloase.

6

Întrucît vă aflați în fruntea „puterii“ în Finlanda, vă mai revine o sarcină, o sarcină modestă ca atare, dar foarte importantă : să organizați transportul ilegal de literatură *din* Suedia. Altminteri, toate discuțiile despre „Internațională“ vor rămîne *vorbă goală*. Organizarea acestui lucru este întru totul posibilă : în primul rînd, prin crearea unei organizații proprii, formate *din soldați* de la frontieră ; în al doilea rînd, dacă așa ceva nu e cu putință, să se organizeze deplasarea regulată măcar *a unui* om de încredere într-o localitate în care am început să organizez transportul cu ajutorul *persoanei la care m-am oprit o zi* înainte de a pleca la Helsingfors (Rovio o cunoaște)⁸⁹. Poate că ar trebui să-i dați și ceva bani. Organizați neapărat acest lucru !

7

Cred că ar trebui să ne întâlnim ca să discutăm aceste chestiuni. Ați putea veni, asta v-ar lua mai puțin de o zi, dar, dacă veniți *numai* pentru a vă întâlni cu mine, puneți-l pe Rovio să întrebe la telefon pe Huttunen dacă „sora soției“ lui Rovio („sora soției“ = dv.) poate s-o vadă pe „sora“ lui Huttunen (sora = eu). Căci s-ar putea să plec pe neașteptate.

Răspundeți-mi neapărat, dacă ați primit scrisoarea de față (*ardeți-o*), prin același tovarăș care o va preda lui Rovio și care se întoarce curînd.

În caz că voi rămîne mai mult timp aici, trebuie să organizăm corespondența între noi: *dv. ați putea-o înlesni* transmițînd prin funcționarii de la căile ferate plicuri pe adresa *Sovietului* din Vîborg (menționînd înăuntru : pentru Huttunen).

8

Trimiteți-mi prin același tovarăș o adeverință (cît mai oficială : purtînd antetul comitetului regional, semnătura președintelui, șampilată, scrisă la mașină sau *foarte citeț* de mînă), în care să se specifice că ea se eliberează lui Konstantin Petrovici Ivanov, că președintele comitetului regional garantează pentru acest tovarăș și roagă *toate Sovietele*, atît Sovietul de deputați ai soldaților din Vîborg, cît și celelalte Soviete, să-i acorde *toată* încrederea, ajutorul și sprijinul.

Am nevoie de ea pentru *orice* eventualitate, deoarece sînt posibile atît „un conflict“, cît și „o întîlnire“.

9

Aveți cumva culegerea „Cu privire la revizuirea programului“⁹⁰, publicată la Moscova ? Vedeți, poate o găsiți la cineva, acolo la Helsingfors, și mi-o trimiteți cu același tovarăș.

10

Țineți seama că Rovio este un om admirabil, dar e *leneș*. Trebuie să fie ținut din scurt și *să i se amintească* de două ori pe zi tot ce are de făcut. Altfel nu face treabă.

Salutări, *K. Ivanov*

*Scris la 27 septembrie
(10 octombrie) 1917*

*Publicat pentru prima oară
la 7 noiembrie 1925,
în ziarul „Pravda” nr. 255*

Se tipărește după manuscris

SARCINILE PARTIDULUI NOSTRU ÎN CADRUL INTERNAȚIONALEI

(ÎN LEGĂTURĂ CU CEA DE-A III-A CONFERINȚA ZIMMERWALDIANĂ *)

În nr. 22 din 28 septembrie al ziarului „Rabocii Puti“ a fost publicat manifestul celei de-a III-a Conferințe zimmerwaldiene. Dacă nu ne înșelăm, el a mai fost publicat numai în „Iskra“⁹², ziarul menșevicilor-internaționaliști, nr. 1 din 26 septembrie, fiind însoțit de date foarte sumare cu privire la componența Conferinței a III-a zimmerwaldiene și la data ei (20—27 august st. n.); celelalte ziare n-au publicat nici manifestul, nici informații mai amănunțite despre conferință.

Acum dispunem de unele materiale cu privire la conferință, și anume: de un articol din „Politiken“, ziarul social-democraților suedezi de stînga (articol apărut în traducere în „Työmies“, organul Partidului social-democrat finlandez)⁹³, și de două comunicări în scris din partea unui tovarăș polonez și a unui tovarăș rus care au participat la ea. Pe baza acestor informații, vom vorbi mai întîi despre conferință în general, iar apoi vom trece la aprecierea conferinței și a sarcinilor partidului nostru.

I

La conferință au participat reprezentanți din partea următoarelor partide și grupuri: 1) Partidul social-democrat „independent“ din Germania („kautskiștii“); 2) partidul elvețian; 3) partidul *de stînga* din Suedia (care, după cum se știe, a rupt orice legături cu partidul oportunist al lui Branting); 4) norvegienii și 5) danezii (în materialul de

care dispunem nu se arată dacă este vorba de partidul danez oficial, oportunist, în frunte cu ministrul Stauning); 6) Partidul social-democrat finlandez; 7) românii; 8) P.M.S.D. bolșevic din Rusia; 9) P.M.S.D. menșevic din Rusia (Panin a declarat în scris că nu va participa, pe motiv că conferința nu e completă; Akselrod însă a venit la unele ședințe, *fără să semneze însă manifestul*); 10) menșevicii-internaționaliști; 11) grupul „socialiștilor-internaționaliști creștini” (?) din America; 12) „grupul de propagandă social-democrată” din America (după toate aparențele, este vorba de grupul menționat în broșura mea „Sarcinile proletariatului în revoluția noastră (Proiect de platformă a partidului proletar)”, p. 24 *, căci acesta este grupul care a început să editeze, în ianuarie 1917, ziarul „The internationalist”⁹⁴); 13) social-democrații polonezi grupați în „Conducerea Regională”; 14) opoziția austriacă (clubul „Karl Marx”, care a fost închis de guvernul austriac după împușcarea lui Stürgkh de către Friedrich Adler; am menționat acest club în aceeași broșură la p. 25 **); 15) „sindicatul independente” din Bulgaria (care, după cum menționează autorul scrisorii aflate în posesia mea, nu țin de „tesneaci”, adică de partidul bulgar de stânga, internaționalist, ci de „șiroki”, adică de partidul bulgar oportunist); reprezentantul lor a sosit după terminarea conferinței, ca și reprezentanții 16) partidului sîrb.

Din aceste 16 partide și grupuri, cele indicate cu numerele 3, 8, 12, 13 și 14 fac parte din cel de „al treilea” curent despre care se vorbește în rezoluția Conferinței noastre din 24—29 aprilie 1917 (și în broșura mea, la p. 23 ***), unde el este denumit curentul „internaționaliștilor în fapte”; mai aproape de acest curent „de stînga”, sau între el și „centrul” kautskist, se situează grupurile 4 și 16, deși este greu să stabilim cu precizie poziția lor, — e posibil ca ele să facă parte și din „centru”. Grupurile 1, probabil 2, 6 și 7, grupul 10 și, probabil, 15 fac parte din „centrul” kautskist. Grupul 5 (dacă e vorba de parti-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 31, București, Editura politica, 1964, ed. a doua, p. 176. — Nota red.

** Op. cit., p. 177.

*** Op. cit., p. 174—177.

dul lui Stauning) și grupul 9 aparțin defensiștilor, ministerialiştilor, social-șoviniștilor. În sfârșit, grupul 11 este, evident, un grup cu totul accidental.

De aici se vede că conferința a avut o compoziție foarte eterogenă, ba chiar absurdă, deoarece s-au adunat laolaltă oameni care *nu sînt* de acord în ceea ce privește *esențialul*, și de aceea *nu sînt în stare* să acționeze cu adevărat în comun și în bună înțelegere, oameni care sînt într-un inevitabil dezacord în ceea ce privește orientarea fundamentală a politicii lor. Este firesc ca „rodul” „colaborării” unor asemenea oameni să fie ori „ciorovăieli” și „intrigi”, ori niște rezoluții de gumilastic, de compromis, întocmite în scopul de a ascunde adevărul. Vom da imediat exemple și dovezi în acest sens... *

*Scris după 28 septembrie
(11 octombrie) 1917*

*Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

Se tipărește după manuscris

---

* Aici manuscrisul se întrerupe. — *Nota red.*

CRIZA S-A MATURIZAT ⁹⁵

I

Sfârșitul lunii septembrie a adus, fără îndoială, o mare cotitură în istoria revoluției ruse și, după toate aparențele, în istoria revoluției mondiale.

Revoluția muncitorească mondială a început prin acțiunile unor oameni izolați plini de curaj, care reprezentau tot ce mai rămăsese cinstit în putredul „socialism” oficial, în realitate social-șovinism. Liebknecht în Germania, Adler în Austria, MacLean în Anglia — iată cele mai cunoscute nume de eroi izolați care și-au asumat dificilul rol de precursori ai revoluției mondiale.

A doua etapă în pregătirea istorică a acestei revoluții a fost marcată prin frământarea unor mase largi, care s-a manifestat prin scindarea partidelor oficiale, prin apariția de publicații ilegale și prin demonstrații de stradă. Protestul împotriva războiului a crescut, a sporit numărul victimelor prigoanei dezlănțuite de guverne. În Germania, Franța, Italia, Anglia, țări cunoscute prin legalitatea sau chiar prin libertatea care domnea în ele, închisorile gemeau de zecile și sutele de internaționaliști, adversari ai războiului, partizani ai revoluției muncitorești.

Acum a început a treia etapă, care poate fi numită ajutorul revoluției. Arestarea în masă a conducătorilor partidului în libera Italie și mai ales *rebeliunile în armată*, care au început în Germania ⁹⁶, sînt indicii sigure ale unei mari cotituri, indicii ale *ajunului revoluției* pe plan mondial.

Fără îndoială că și înainte au fost în Germania cazuri izolate de rebeliune în armată, dar ele au fost atît de ne-

însemnate, de răzlețe, de slabe, încît ele au putut fi cocoloșite, trecute sub tăcere — ceea ce a contribuit în cea mai mare măsură la anihilarea *puterii de contagiune în masă* a acțiunilor insurecționale. În sfîrșit, și în flotă s-a maturizat o asemenea mișcare, care, cu toate rigorile regimului militar de ocnă din Germania, extraordinar de bine puse la punct și respectate cu nemaipomenită pedanterie, *n-a mai putut* fi nici cocoloșită, nici trecută sub tăcere.

Sîntem în pragul revoluției proletare mondiale, nu încape îndoială. Și cum noi, bolșevicii ruși, singurii dintre toți internaționaliștii proletari din toate țările, ne bucurăm de o libertate relativ mare, avem un partid legal, avem vreo douăzeci de ziare, avem de partea noastră Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților din capitale, avem de partea noastră în perioadele revoluționare *majoritatea* maselor populare, nouă ni se pot aplica și trebuie să ni se aplice cuvintele : cui i se dă mult i se și țere mult.

II

Existența unui moment de cotitură în revoluția din Rusia este indubitabilă.

Într-o țară țărănească, cu un guvern revoluționar, republican, care se bucură de sprijinul partidelor socialist-revoluționar și menșevic, partide dominante pînă mai ieri în rîndurile democrației mic-burgheze, se pornește o *răscoală țărănească*.

E de necrezut, dar e fapt.

Pe noi, bolșevicii, acest fapt nu ne miră ; noi am susținut întotdeauna că guvernul faimoasei „coaliții“ cu burghezia este un guvern al *trădării* democratismului și revoluției, un guvern al măcelului *imperialist*, un guvern care *apără* pe capitaliști și moșieri *împotriva* poporului.

Prin înșelăciunea socialiștilor-revoluționari și menșevicilor, în Rusia, într-o republică, în timpul unei revoluții, s-a menținut și se menține, alături de Soviete, un guvern al capitaliștilor și moșierilor. Iată amarul și teribilul adevăr. Mai e de mirare că în Rusia, în condițiile îngrozitoarelor calamități pricinuite poporului de prelungirea

războiului imperialist și de urmările lui, a început să se întindă răscoala țărănească ?

Mai e de mirare că adversarii bolșevicilor, conducătorii partidului socialist-revoluționar *oficial*, ai aceluiași partid care a sprijinit tot timpul „coaliția“, ai aceluiași partid care pînă în ultimele zile sau pînă în ultimele săptămîni a avut majoritatea poporului de partea sa, ai aceluiași partid care continuă să condamne și să persecute pe „noii“ socialiști-revoluționari, care s-au convins că politica de coaliție trădează interesele țărănimii, — mai e de mirare că acești conducători ai partidului socialist-revoluționar *oficial* scriu la 29 septembrie într-un editorial apărut în organul lor oficial, ziarul „Delo Naroda“ :

„...Pînă în prezent nu s-a făcut aproape nimic pentru desființarea relațiilor de înrobire care continuă să domine la sate tocmai în Rusia centrală... Legea cu privire la reglementarea relațiilor agrare la sate, care a fost prezentată de mult guvernului provizoriu și a trecut chiar și printr-un purgatoriu, Comisia juridică, această lege s-a împotmolit definitiv în cine știe ce cancelarie... Nu avem noi dreptate să afirmăm că guvernul nostru republican e departe de a se fi debarasat de vechile procedee ale guvernării țariste, că în procedeele folosite de miniștrii revoluționari se mai fac încă puternic simțite apucăturile stolîpiniste ?“

Așa scriu socialiștii-revoluționari oficiali ! Gîndiți-vă numai : partizanii coaliției sînt *nevoiți* să recunoască că după șapte luni de revoluție într-o țară țărănească „nu s-a făcut aproape nimic pentru desființarea înrobirii“ țăranilor, a înrobirii lor de către moșieri ! Acești socialiști-revoluționari *sînt nevoiți* să taxeze de *stolîpiniști* pe colegul lor Kerenski și întreaga lui bandă de miniștri.

Poate exista oare mărturie mai elocventă decît aceasta venită din lagărul adversarilor noștri și care confirmă nu numai că coaliția a eșuat, nu numai că socialiștii-revoluționari oficiali, care-l tolerează pe Kerenski, au devenit un partid *antipopular, antițărănesc, contrarevoluționar*, dar și că întreaga revoluție rusă a ajuns la un punct de cotitură ?

O răscoală țărănească într-o țară țărănească împotriva guvernului Kerenski, socialist-revoluționar, al lui Nikitin și Gvozdev, menșevici, și al celorlalți miniștri, reprezen-

tanți ai capitalului și ai intereselor moșierilor! Reprimarea acestei răscoale *prin măsuri militare* luate de un guvern republican.

În fața acestor fapte mai poate oare un partizan cinstit al proletariatului să nege că criza s-a maturizat, că revoluția trece printr-o mare cotitură, că victoria guvernului asupra răscoalei țărănești ar însemna înmormântarea definitivă a revoluției, triumful definitiv al kornilovismului?

III

E de la sine înțeles că, dacă într-o țară țărănească, după șapte luni de republică democratică, s-a putut ajunge la o răscoală țărănească, asta dovedește fără putință de tăgadă crahul revoluției pe scară națională, criza ei, care a devenit extraordinar de acută, dovedește că forțele contrarevoluționare ajung la *ultima limită*.

Acest fapt e de la sine înțeles. În fața unui fapt cum este răscoala țărănească, toate celelalte simptome politice, chiar dacă ar contrazice această maturizare a crizei pe scară națională, nu ar prezenta absolut nici o importanță.

Dar toate simptomele arată, dimpotrivă, că criza s-a maturizat pe plan național.

După problema agrară, în viața de stat a Rusiei, are o mare importanță, în special pentru masele mic-burgheze ale populației, problema națională. Și vedem că la Consfătuirea „democratică“, aranjată de domnul Țereteli & Co., curia „națională“ se situează în ceea ce privește radicalismul pe locul al doilea, fiind întrecută doar de syndicate și *întrecînd* curia Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților în ceea ce privește procentul de voturi exprimate *împotriva* coaliției (40 din 55). Guvernul Kerenski, guvern de reprimare a răscoalei țărănești, retrage din Finlanda trupele revoluționare pentru a întări burghezia finlandeză reacționară. În Ucraina, conflictele dintre ucrainenii în general și trupele ucrainene în special și guvern devin din ce în ce mai frecvente.

Să luăm apoi armata, care în timp de război are o importanță excepțională în întreaga viață de stat. Am văzut că trupele din Finlanda și flota din Marea Baltică *s-au*

detașat complet de guvern. Vedem declarația ofițerului Dubasov — care nu e bolșevic, care vorbește în numele întregului front și într-un mod mai revoluționar decât toți bolșevicii — că soldații nu mai vor să lupte⁹⁷. Vedem rapoartele înaintate guvernului, în care se aduce la cunoștință că în rîndurile soldaților se observă o stare de „nervozitate“, că „ordinea“ (adică participarea acestor trupe la reprimarea răscoalei țărănești) nu poate fi garantată. Vedem, în sfîrșit, rezultatul votului la Moscova, unde, din 17 000 de soldați, 14 000 au votat pentru bolșevici.

Acest rezultat al alegerilor pentru Dumele raionale din Moscova constituie în general unul din cele mai uimitoare simptome ale unei profunde cotituri intervenite în starea de spirit a întregului popor. Că Moscova are un mai pronunțat caracter mic-burghez decât Petrogradul este un fapt îndeobște cunoscut. Că proletariatul din Moscova întreține incomparabil mai multe legături cu satul, manifestă mai multă simpatie pentru sat, că e mai apropiat de starea de spirit rurală, țărănească este un fapt indiscutabil și confirmat în repetate rînduri.

Și iată că la Moscova procentajul de voturi obținute de socialiștii-revoluționari și de menșevici a scăzut de la 70%, cît era în iunie, la 18%. Mica burghezie a întors spatele coaliției, poporul i-a întors spatele, acest lucru e în afară de orice îndoială. Procentajul de voturi obținute de cadeți a crescut de la 17% la 30%, dar ei au rămas iremediabil în minoritate, deși socialiștii-revoluționari „de dreapta“ și menșevicii „de dreapta“ li s-au alăturat în mod evident. Ziarul „Russkie Vedomosti“⁹⁸ afirmă că cifra *absolută* a voturilor obținute de cadeți a scăzut de la 67 000 la 62 000. Numai bolșevicii și-au văzut voturile sporite de la 34 000 la 82 000. Ei au obținut 47% din totalul de voturi. Nu încapе îndoială că, împreună cu socialiștii-revoluționari de stînga, noi deținem în momentul de față majoritatea în Soviete, în armată și în țară.

Printre simptomele care nu prezintă numai o importanță ca atare, ci și una foarte reală, trebuie considerat și acela că armata muncitorilor și funcționarilor de la căile ferate și de la poștă, care prezintă o deosebită im-

portanță general-economică, general-politică și militară, continuă să se afle într-un conflict acut cu guvernul⁹⁹, și că pînă și menșevicii-defensiști sînt nemulțumiți de ministrul „lor“ Nikitin, iar socialiștii-revoluționari oficiali iaxează de „stolîpiniști“ pe Kerenski & Co. Nu este oare clar că o asemenea „sprijinire“ a guvernului de către menșevici și socialiștii-revoluționari nu poate avea, dacă are, decît o importanță negativă?

IV

. . . . .

V

Da, conducătorii Comitetului Executiv Central promovează sistematic o tactică de apărare a burgheziei și a moșierilor. Și nu încape nici o îndoială că bolșevicii care s-ar lăsa prinși în cursa iluziilor constituționaliste, a „credinței“ în congresul Sovietelor și în convocarea Adunării constituante, — nu încape îndoială că asemenea bolșevici ar fi niște *jalnici trădători* ai cauzei proletariatului.

Ei ar fi trădători ai acestei cauze, deoarece ar trăda prin comportarea lor pe muncitorii revoluționari germani, care au început rebeliunea în flotă. În asemenea condiții, „a aștepta“ congresul Sovietelor etc. înseamnă *a trăda internaționalismul*, a trăda cauza revoluției socialiste internaționale.

Căci internaționalismul nu se manifestă prin vorbe, prin mesaje de solidaritate, prin rezoluții, ci prin *fapte*.

Bolșevicii ar fi trădători ai *țărănimii*, deoarece a tolera reprimarea răscoalei țărănești de către un guvern pe care *pînă și* „Delo Naroda“ îl asemuiește stolîpiniștilor înseamnă *a duce* întreaga revoluție la pieire, o pieire definitivă, pentru totdeauna. Se face zarvă pe tema anarhiei și a creșterii gradului de indiferență a maselor: cum să nu fie masele indiferente față de alegeri, dacă țărănimea *a ajuns la răscoală*, iar așa-zisa „democrație revoluționară“ stă și tolerează reprimarea acestei răscoale prin forța armelor!!

Bolșevicii ar fi niște trădători ai democrației și ai libertății, căci a tolera reprimarea răscoalei țărănești într-un asemenea moment *în seamnă* a permite falsificarea alegerilor pentru Adunarea constituantă *absolut la fel*, ba încă și mai rău, mai grosolan decît au fost falsificate „Consfătuirea democratică” și „preparlamentul”.

Criza s-a maturizat. Întregul viitor al revoluției ruse este în joc. Onoarea partidului bolșevic este pusă sub semnul întrebării. Întregul viitor al revoluției muncitorești internaționale pentru socialism este în joc.

Criza s-a maturizat...

29 septembrie 1917.

Rîndurile de pînă aici pot fi date publicității ; textul care urmează, *să fie distribuit* membrilor *Comitetului Central*, ai *Comitetului din Petrograd*, ai *Comitetului din Moscova* și ai *Sovietelor*.

VI

Ce-i de făcut ? Aussprechen was ist, trebuie „să spunem ce este”, să recunoaștem adevărul că în C.C. și în vîrfurile partidului nostru există un curent sau o opinie în favoarea *așteptării* congresului Sovietelor, *împotriva* luării imediate a puterii, *împotriva* insurecției imediate. Trebuie *să învingem* acest curent sau această opinie¹⁰⁰.

Altfel bolșevicii *s-ar acoperi pe veci de rușine* și *ar fi reduși la zero* ca partid.

Căci a scăpa un asemenea moment și „a aștepta” congresul Sovietelor ar fi *o totală idioție* sau *o trădare totală*.

O trădare totală față de muncitorii germani. Doar n-o să așteptăm *să înceapă* revoluția la ei ! Atunci și Liberdanii vor fi pentru „sprijinirea” ei. Dar ea *nu poate* începe atîta timp cît Kerenski, Kișkin & Co. sînt la putere.

O trădare totală față de țărănime. A îngădui reprimarea răscoalei țăranilor atunci cînd ai Sovietele din amîndouă

capitalele înseamnă să pierzi, și să pierzi pe bună dreptate orice încredere din partea țăranilor, înseamnă să apari în ochii țăranilor la fel ca Liberdanii și alți ticăloși.

„A aștepta“ congresul Sovietelor este o totală idiotie, căci înseamnă să pierzi câteva *săptămîni*, iar acum *totul* se hotărăște în câteva săptămîni sau chiar în câteva zile. Înseamnă să renunți cu lașitate la luarea puterii, căci la 1—2 noiembrie acest lucru va fi imposibil (atît din punct de vedere politic, cît și din punct de vedere tehnic: căci în preajma zilei insurecției „fixate“ * prostește vor fi concentrate trupe de cazaci).

„A aștepta“ congresul Sovietelor este o idiotie, deoarece congresul nu poate da și nu va da nimic!

Importanță „morală“? Extraordinar!! „Importanță“ a rezoluțiilor și a discuțiilor cu Liberdanii atunci cînd știm că Sovietele sînt *de partea* țăranilor și că răscoala țărănească este *reprimată*!! Am reduce aceste *Soviete* la rolul de lamentabili palavragii. Mai întîi învingeți-l pe Kerenski, și apoi convocați congresul.

Victoria insurecției le este acum *asigurată* bolșevicilor: 1) putem ** (dacă n-o „să așteptăm“ congresul Sovietelor) să lovim *prin surprindere* și din trei puncte — Petrograd, Moscova, flota din Marea Baltică; 2) avem lozinci care ne asigură sprijinul: jos guvernul care reprimă răscoala țărănească împotriva moșierilor! 3) avem majoritatea *în țară*; 4) în rîndurile menșevicilor și socialiștilor-revoluționari se observă o destrămare totală; 5) avem posibilitatea tehnică de a lua puterea la Moscova (aici acțiunea ar putea chiar să înceapă spre a lua pe dușman prin surprindere); 6) avem la Petrograd *mii* de muncitori și soldați înarmați care pot ocupa *concomitent* Palatul de iarnă, Marele Stat-major, centrala telefonică și toate tipografiile mari; noi nu vom putea fi scoși de acolo, — iar în *armată* se va desfășura

* „A convoca“ congresul Sovietelor pentru 20 octombrie spre a hotărî dacă „să se ia puterea“ nu-i tot una cu „a fixa“ prostește insurecția?? Acum se poate lua puterea, la 20—29 octombrie nu veți fi lăsați s-o luați.

** Ce-a făcut partidul pentru a cunoaște dizlocarea trupelor etc.? pentru a trata insurecția ca „o artă“? — numai discuții în C.E.C. etc.!!

o asemenea agitație, încît *nu se va putea* lupta împotriva acestui guvern care proclamă pacea, trecerea pămîntului în mîna țăranilor etc.

Dacă vom lovi concomitent, prin surprindere, din trei puncte: Petrograd, Moscova, flota din Marea Baltică, avem 90% șanse să învingem cu mai puține jertfe decît la 3—5 iulie, deoarece *armata nu se va ridica* împotriva unui guvern al păcii. Chiar dacă Kerenski are la Petrograd o cavalerie „sigură” etc. — cînd vom lovi din două direcții, *avînd de partea noastră* simpatia armatei, Kerenski va fi nevoit *să se predea*. Dacă nu luăm puterea nici acum, cînd avem asemenea șanse, toate discuțiile despre trecerea puterii în mîna Sovietelor devin o *minciună*.

A nu lua acum puterea, „a aștepta”, a flecări în C.E.C., a te limita la „lupta pentru un organ” (al Sovietului), la „lupta pentru congres” înseamnă *a duce revoluția la pieire*.

Văzînd că C.C. *nici n-a răspuns* la insistențele recomandări făcute de mine în acest sens încă la începutul Consfătuirii democratice, că Organul Central *taie* din articolele mele pasajele în care vorbesc de greșeli vădite ale bolșevicilor, ca: rușinoasa hotărîre de a participa la preparlament, acordarea de locuri menșevicilor în prezidiul Sovietului etc. etc., — văzînd toate acestea, sînt nevoit să constat aici o „fină” aluzie la faptul că C.C. nici nu intenționează să examineze problema, o fină aluzie la faptul că se urmărește să mi se închidă gura, dîndu-mi-se de înțeles că e cazul să mă dau deoparte.

Sînt nevoit *să pun problema ieșirii mele din C.C.*, ceea ce și fac, rezervîndu-mi libertatea de a face agitație *în verigile de jos* ale partidului și la congresul partidului.

Convingerea mea fermă este că, dacă „vom aștepta” congresul Sovietelor și vom lăsa să ne scape acum momentul, *vom duce la pieire* revoluția.

29/IX.

N. Lenin

P.S. O serie întreagă de fapte au arătat că *nici chiar* trupele de cazaci nu se vor ridica împotriva unui guvern al păcii! Dar care e numărul lor? unde se află ele? Și nu va trimite oare întreaga armată unități *pentru* noi?

Capitolele I—III și V au apărut
în 20 (7) octombrie 1917, în ziarul
„Rabocii Puti” nr. 30;
capitolul VI a fost publicat
pentru prima oară în 1924

Capitolele I—III se tipăresc
după textul apărut în ziar,
iar capitolele V—VI după manuscris

CĂTRE MUNCITORI, ȚĂRANI ȘI SOLDAȚI

Tovarăși ! Partidul „socialiștilor-revoluționari“, din care face parte Kerenski, vă îndeamnă în ziarul său „Delo Naroda“ (din 30 septembrie) „*să mai răbdați*“.

„Trebuie să mai răbdăm“ — scrie ziarul, sfătuindu-ne să lăsăm puterea în mâna guvernului Kerenski, să n-o dăm Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților. Kerenski să se sprijine pe moșieri, capitaliști și chiaburi, iar Sovietele care au săvârșit revoluția și i-au învins pe generalii korniloviști „*să mai rabde*“ — iată ce ni se spune. „*Să mai rabde*“ pînă la convocarea Adunării constituante, care va avea loc în curînd.

Tovarăși ! Priviți în jur, priviți ce se petrece la sate, ce se petrece în armată, și veți vedea că țărani și soldații nu mai pot răbda. În întreaga Rusie se revarsă largul șuvoi al *răscoalei țăranilor*, cărora nu li s-a dat pămînt nici pînă acum, fiind duși cu vorba și înșelați tot timpul. Țărani nu mai pot răbda. Kerenski trimite *trupe* să reprime pe țărani și să apere pe moșieri ; el s-a înțeles din nou în ascuns cu generalii și ofițerii korniloviști, care sînt de partea moșierilor.

Nici muncitorii de la orașe și nici soldații de pe front nu pot îngădui ca lupta dreaptă dusă de țărani pentru pămînt să fie reprimată prin forța armelor.

Vorbînd despre cele ce se petrec în armata de pe front, ofițerul Dubasov, om fără partid, a declarat în fața întregii Rusii : „Soldații nu mai vor să lupte“. Soldații sînt istoviți, sînt desculți, sînt flămînzi, ei nu vor să lupte pentru interesele capitaliștilor, nu vor „*să mai*

rabde“ să fie hrăniți cu vorbe frumoase despre pace, iar în realitate *propunerea păcii*, a unei păci drepte, fără aneștiuni, *tuturor* popoarelor beligerante să se tot amâne de luni de zile (cum face Kerenski).

Tovarăși! Aflați că Kerenski duce iarăși tratative cu generalii și ofițerii korniloviști ca *să trimită trupe împotriva Sovietelor* de deputați ai muncitorilor și soldaților, *să nu dea puterea* în mâna Sovietelor! Kerenski „*nu se va supune în nici un caz*“ Sovietelor — mărturisește fățiș „*Delo Naroda*“.

Mergeți deci cu toții prin cazărmi, mergeți la unitățile de cazaci, mergeți la oamenii muncii și arătați poporului care este *adevărul*:

Dacă puterea va trece în mâna Sovietelor, cel mai târziu la 25 octombrie (dacă se va întruni congresul Sovietelor la 20 octombrie) *se va propune o pace dreaptă* tuturor popoarelor beligerante. În Rusia va fi instaurat *un guvern al muncitorilor și țăranilor*, care *va propune imediat*, fără să piardă nici o zi, *o pace dreaptă tuturor popoarelor beligerante*. Atunci poporul va afla cine vrea un război nedrept. Atunci poporul va fi cel care va hotărî în Adunarea constituantă.

Dacă puterea se va afla în mâna Sovietelor, pământurile *moșierești* vor fi declarate *imediat proprietate și bun al întregului popor*.

Iată împotriva cărui lucru luptă Kerenski și guvernul său, care se sprijină pe chiaburi, capitaliști și moșieri!

Iată de hatîrul cui, iată pentru ale cui interese sînteți îndemnați „să mai răbdați“!

Vreți „să mai răbdați“ ca Kerenski să reprime prin forța armelor pe țărani, care s-au răsculat pentru a căpăta pămînt?

Vreți „să mai răbdați“ ca războiul să se tot prelungească, să se tot amâne *propunerea păcii*, să se tot amâne ruperea tratatelor secrete încheiate de fostul țar cu capitaliștii ruși și anglo-francezi?

Tovarăși! Nu uitați că Kerenski a mai înșelat o dată poporul, promițînd că va convoca Adunarea constituantă! La 8 iulie el a promis solemn că o va convoca pentru

17 septembrie și a înșelat poporul. Tovarăși! Cine va da crezare guvernului Kerenski este un trădător al fraților săi — țărani și soldați!

Nu. Poporul nu vrea să mai admită amînări *nici o singură zi!* Nu se mai poate răbda *nici o zi* ca țărani să fie reprimați prin forța armelor, ca mii și mii de oameni să piară în război, atunci cînd se poate și trebuie să se propună imediat o pace dreaptă.

Jos guvernul Kerenski, care cade la învoială cu generalii moșieri korniloviști ca să-i reprime pe țărani, să tragă în țărani, să prelungească războiul!

Toată puterea în mîna Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților!

Scris mai tîrziu de 30 septembrie
(13 octombrie) 1917

Publicat pentru prima oară
la 23 aprilie 1924,
în ziarul „Prawda” nr. 93

Se tipărește după manuscris

VOR PUTEA PĂSTRA BOLȘEVICII
PUTEREA DE STAT ? ¹⁰¹

*Scris la sfârșitul lunii septembrie —
1 (14) octombrie 1917*

*Publicat în octombrie 1917,
în revista „Prosvetzenie” nr. 1—2*

*Se tipărește după textul
apărut în revistă*

PREFAȚĂ LA EDIȚIA A DOUA

Broșura de față a fost scrisă, după cum reiese din text, la sfârșitul lunii septembrie și terminată la 1 octombrie 1917.

Revoluția de la 25 octombrie a făcut ca problema pusă aici să treacă din domeniul teoriei în domeniul practicii.

Răspunsul la ea trebuie să-l dăm acum nu prin vorbe, ci prin fapte. Argumentele teoretice aduse împotriva puterii bolșevice sînt cît se poate de inconsistente. Ele au fost spulberate.

În momentul de față, sarcina este de a dovedi *prin practica* clasei înaintate — proletariatul — viabilitatea guvernului muncitoresc și țărănesc. Toți muncitorii conștienți, tot ce este cinstit și viabil în țărănime, toți cei ce muncesc și sînt exploatați își vor încorda toate forțele spre a rezolva în practică această mare problemă istorică.

La muncă, cu toții la muncă; cauza revoluției socialiste mondiale trebuie să învingă și ea va învinge.

Petersburg, 9 noiembrie 1917

N. Lenin

Publicat în 1918,
în broșură: N. Lenin
„Vor putea păstra bolșevicii
puterea de stat?”, în seria
„Biblioteca soldatului și țăranului”,
Petersburg

Se tipărește după textul
apărut în broșură

În ce anume sînt de acord toate curente, de la „Reci“ pînă la „Novaia Jizn“ inclusiv, de la cadeții-korniloviști pînă la semibolșevici, *toți*, cu excepția bolșevicilor?

Ele sînt de acord că bolșevicii sau nu se vor hotărî nici-odată să ia singuri în mîna lor întreaga putere de stat, sau, dacă se vor hotărî și o vor lua, nu o vor putea păstra nici măcar pentru o perioadă foarte scurtă.

Dacă se va găsi cineva să remarce că problema luării întregii puteri de stat de către bolșevici singuri este o problemă politică absolut ireală, că ea nu poate fi socotită reală decît de „fanaticii“ cuprinși de cea mai oribilă înfumurare, vom dezminți această remarcă citînd declarații precise ale celor mai de răspundere și mai influente partide și curente politice de diferite „culori“.

Dar mai întîi cîteva cuvinte cu privire la prima dintre problemele de mai sus, și anume: se vor hotărî bolșevicii să ia singuri în mînă întreaga putere de stat? La Congresul general al Sovietelor am mai avut prilejul să răspund în mod categoric afirmativ la această întrebare printr-o remarcă pe care am făcut-o de pe banca mea în timp ce Țereteli își ținea unul din discursurile sale ministeriale¹⁰². Și nu știu ca bolșevicii să fi făcut declarații, în presă sau orale, în sensul că nu trebuie să luăm puterea singuri. Eu continui să rămîn la punctul de vedere că un partid politic în general — și partidul clasei înaintate în special — nu ar avea dreptul să existe, nu ar fi demn să poarte acest nume, ci ar fi o jalnică nulitate sub

toate aspectele dacă ar renunța la putere atunci când există posibilitatea de a o căpăta.

Să reproducem acum declarațiile făcute de cadeți, de socialiștii-revoluționari și de semibolșevici (aș spune mai curînd bolșevici pe sfert) în legătură cu problema care ne interesează :

Editorialul din „Reci“ din 16 septembrie :

„...În sala teatrului Aleksandrinski au domnit divergențele de păreri și disensiunile, iar presa socialistă prezintă același tablou. Punctul de vedere al bolșevicilor este singurul care se distinge prin fermitate și precizie. La Consfătuire, el este punctul de vedere al unei minorități. În Soviețe, el este un curent care cunoaște o continuă ascensiune. Dar, în pofida cuvintelor lor îndrăznețe, a frazelor lăudăroase, demonstrațiilor de încredere în sine, bolșevicii, cu excepția unui mic număr de fanatici, sînt viteji numai în vorbe. Ei nu ar încerca să ia «întreaga putere» din proprie inițiativă. Dezorganizații și distrugători par excellence, ei sînt în fond niște lași, care în sinea lor își dau foarte bine seama și de ignoranța lor interioară și de faptul că succesele lor de astăzi sînt efemere. Ei înțeleg tot așa de bine ca și noi toți că prima zi a triumfului lor deplin ar fi și prima zi a declinului lor vertiginos. Iresponsabili prin însăși natura lor, anarhiști prin metode și procedee, ei nu pot fi considerați decît ca unul dintre curentele gîndirii politice, mai bine zis ca una dintre aberațiile ei. Cel mai bun mijloc de a scăpa de bolșevism pentru mulți ani de acum înainte, de a-l înlătura, ar fi să încredințăm conducătorilor lui destinele țării. Și dacă n-am avea conștiința faptului că asemenea experiențe sînt nepermise și funeste, în desperare de cauză, am recurge și la un astfel de mijloc eroic. Din fericire, repetăm, înșiși acești triști eroi ai zilei în realitate nu năzuiesc cîtuși de puțin să ia întreaga putere. Ei sînt incapabili de o muncă constructivă, oricare ar fi condițiile. Așadar, toată hotărîrea și fermitatea lor se limitează la sfera tribunei politice, a frazeologiei de miting. Practic, poziția lor nu poate fi luată în considerație din nici un punct de vedere. De altfel, într-o anumită privință, ea are și o consecință reală în sensul că unește toate celelalte nuanțe ale «gîndirii socialiste» în atitudinea negativă față de ea...”

Așa raționează cadeții. Iată acum și punctul de vedere al celui mai mare partid din Rusia, partid „dominant și de guvernămînt“, partidul „socialiștilor-revoluționari“, exprimat tot într-un editorial nesemnat, adică într-un articol redacțional, în organul lor oficial „Delo Naroda“ din 21 septembrie :

„...Dacă burghezia nu va voi să conlucreze cu democrația pînă la Adunarea constituantă pe baza platformei confirmate de Consfă-

tuire, *coaliția va trebui să ia naștere chiar în cadrul Consfătuirii*. Asta ar cere un greu sacrificiu apărătorilor coaliției, dar e un sacrificiu la care trebuie să consimtă și cei ce propagă ideea «*liniei pure*» a puterii. Ne temem însă că nu se va ajunge la o înțelegere nici în această privință. Atunci rămîne o a treia și ultimă combinație: *obligația de a organiza puterea de stat ar reveni acelei jumătăți a Consfătuirii care a susținut în mod principal ideea omogenității puterii*.

Mai precis: *bolșevicii vor fi obligați să formeze guvernul*. Cu o energie fără seamăn, ei au insuflat democrației revoluționare ura față de coaliție, promițîndu-i marea cu sarea după lichidarea «*conciliatorismului*» și explicînd prin acesta din urmă toate nenorocirile țării.

Dacă au vorbit cu simț de răspundere în cursul *agitației* lor, dacă *nu au înșelat masele*, ei sînt *obligați* să achite polițele pe care le-au împărțit în dreapta și în stînga.

Chestiunea este clară.

În zadar încearcă ei să mascheze lucrurile prin teoria creată ad-hoc că sînt în imposibilitate să ia puterea.

Democrația nu va accepta asemenea teorii.

Totodată însă, partizanii coaliției trebuie să le garanteze un sprijin total. Iată cele trei combinații, cele trei căi care ne stau în față, — altele nu există! (Sublinierile aparțin însuși ziarului „*Delo Naroda*“.)

Iată cum raționează socialiștii-revoluționari. Și iată, în sfîrșit, „*poziția*“ — dacă strădaniile de a sta în două luntri pot fi numite poziție — a „*bolșevicilor pe sfert*“ de la „*Novaia Jizn*“, poziție expusă în articolul redacțional din „*Novaia Jizn*“ din 23 septembrie :

„...Dacă se va realiza o nouă coaliție cu Konovalov și cu Kișkin, asta nu va marca decît o nouă capitulare a democrației și anularea rezoluției Consfătuirii cu privire la o putere responsabilă pe baza platformei de la 14 august...“

„...Un guvern omogen al menșevicilor și socialiștilor-revoluționari va putea să-și simtă responsabilitatea tot atît de puțin pe cît au simțit-o miniștrii-socialiști responsabili din cabinetul de coaliție... Un astfel de guvern nu numai că n-ar reuși să grupeze în jurul său «*forțele vii*» ale revoluției, dar nici n-ar putea conta pe un sprijin activ din partea avangărzii ei — proletariatul.“

Formarea unui cabinet omogen de alt tip, a unui guvern al «*proletariatului și țărănimii sărace*» n-ar fi nici ea o ieșire mai bună din situație, ci una și mai proastă — de fapt n-ar fi o ieșire, ci de-a dreptul o prăbușire. Ce-i drept, această lozincă nu este preconizată de nimeni, dacă facem abstracție de cele afirmate în «*Rabocii Puti*» în note accidentale, timide și care apoi sînt de regulă «*explicate*». (Acest neadevăr evident este susținut „*fără*“

timiditate“ de publiciști responsabili, care au uitat pînă și de editorialul din „Delo Naroda“ din 21 septembrie...)

„Formal, bolșevicii au reînviat azi lozinca : toată puterea în mîna Sovietelor, care fusese retrasă atunci cînd, după zilele lui iulie, Sovietele reprezentate prin C.E.C. au pășit hotărît pe calea unei politici antibolșevice active. Acum însă nu numai că putem considera «linia Sovietului» ca rectificată, dar avem toate motivele să credem că în proiectatul congres al Sovietelor bolșevicii vor avea majoritatea. În asemenea condiții, lozinca «toată puterea în mîna Sovietelor», reînviată de bolșevici, este «o linie tactică» îndreptată tocmai spre dictatura proletariatului și a «țărănimii sărace». Este drept că prin Soviete se înțeleg și Sovietele de deputați ai țăranilor, și, prin urmare, lozinca bolșevicilor are în vedere o putere de stat care s-ar sprijini pe majoritatea covârșitoare a întregii democrații din Rusia. Dar în acest caz, lozinca «toată puterea în mîna Sovietelor» nu mai are sens ca atare, deoarece face ca Sovietele să aibă o componentă aproape similară cu a «preparlamentului» format de Confătuire...” (Afirmarea ziarului „Novaia Jizn“ este o minciună nerușinată, care echivalează cu afirmația că o escrocherie și o falsificare a democratismului „este aproape similară“ cu democratismul : preparlamentul este o *escrocherie*, care prezintă voința unei minorități a poporului, în special a lui Kuskova, Berkenheim, a diverșilor Ceaikovski & Co., drept voința majorității. Asta în primul rînd. În al doilea rînd, chiar și Sovietele țărănești, falsificate de-alde Avksentiev și Ceaikovski, au dat la Confătuire un procent atît de mare de adversari ai coaliției, încît acestea ar putea determina, împreună cu Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților, o *prăbușire totală a ei*. Și, în al treilea rînd, „puterea în mîna Sovietelor“ înseamnă că puterea Sovietelor țărănești s-ar extinde mai ales la sate, iar la sate precumpănirea țăranilor *săraci* este asigurată...). „...Dacă este unul și același lucru, atunci lozinca bolșevică trebuie să fie scoasă imediat de la ordinea zilei. Dacă însă «puterea în mîna Soviete-

lor» nu face decît să mascheze dictatura proletariatului, o astfel de putere înseamnă eșecul și prăbușirea revoluției.

Mai e necesar să demonstrăm că din punct de vedere tehnic proletariatul, izolat nu numai de celelalte clase din țară, dar și de forțele cu adevărat vii ale democrației, nu va putea să pună stăpînire pe aparatul de stat și să-l pună în mișcare într-o situație atît de complicată, iar din punct de vedere politic nu va fi în stare să țină piept puternicei presiuni din partea forțelor ostile, care va spulbera nu numai dictatura proletariatului, ci, o dată cu ea, întreaga revoluție ?

Singura putere care corespunde cerințelor momentului este o coaliție într-adevăr cinstită în cadrul democrației“.

Să ne ierte cititorul pentru lungimea citatelor, dar ele erau absolut necesare. Era necesar să înfățișăm precis poziția diferitelor partide ostile bolșevicilor. Era necesar să dovedim în mod precis faptul extrem de important că *toate* aceste partide au recunoscut că problema luării întregii puteri de stat în exclusivitate de către bolșevici este o problemă nu numai absolut reală, dar și actuală, la ordinea zilei.

Să trecem acum la analiza argumentelor în virtutea cărora „toți“, de la cadeți pînă la cei de la „Novaia Jizn“, sînt convinși că bolșevicii nu vor putea păstra puterea.

Solidul ziar „Reci“ nu aduce absolut nici un argument. El nu face decît să împroaște pe bolșevici cu un potop de înjurături murdare și furibunde. Pasajul citat de noi arată, între altele, cît de profund greșit ar fi să se creadă că „Reci“ îi „provoacă“ pe bolșevici să ia puterea, și de aceea : „feriți-vă, tovarăși, căci dușmanul nu te sfătuiește decît la rău !“. Dacă, în loc să cîntărim practic atît considerentele de ordin general, cît și cele concrete, ne vom lăsa „convinși“ că burghezia ne „provoacă“ să luăm puterea, vom fi prostiți de burghezie, care, fără doar și

poate, va proroci totdeauna spumegînd de mînie că luarea puterii de către bolșevici va aduce mii și mii de nenorociri, va vocifera totdeauna c t o va ține gura : „cel mai bine ar fi să scăpăm dintr-o dată și pentru «multă vreme» de bolșevici, l s ndu-i să ia puterea, pentru ca să-i zdrobim apoi definitiv“. Aceste țipete sînt și ele dacă vreți, „o provocare“, numai că în sens invers. Cadeții și burghezii nu ne „sfătuiesc“ cîtuși de puțin și nici nu ne-au „sfătuit“ vreodată să luăm puterea, ei încearcă doar să ne sperie, vorbind despre sarcinile puterii, care ar fi, nerezolvabile.

Nu. Nu trebuie să ne lăsăm intimidăți de țipetele unor burghezi speriați. Trebuie să reținem bine că noi nu ne-am fixat niciodată sarcini sociale „nerezolvabile“ și că sarcinile pe deplin rezolvabile legate de pașii imediați spre socialism, care constituie unica ieșire dintr-o situație foarte grea, vor fi rezolvate numai de dictatura proletariatului și a ț r nimii sărace. Dacă va lua puterea, proletariatul din Rusia va avea astăzi asigurată, mai mult dec t oric nd, mai mult dec t oriunde, victoria, o victorie deplină.

Să examinăm sub aspectul pur practic împrejurările concrete care fac ca un moment sau altul să fie nefavorabil, dar să nu ne lăsăm nici o clipă  nsp im nțați de urletele sălbatice ale burgheziei și să nu uităm că problema luării întregii puteri de către bolșevici devine o problemă într-adevăr actuală. Acum partidul nostru ar fi amenințat de un pericol infinit mai mare dacă am uita acest lucru dec t dacă am admite că ar fi „prematur“ să luăm puterea. Acum nu poate fi vorba de nimic „prematur“  n această direcție : există o mie de șanse, în afară, poate, de una sau două.

 n legătură cu înjurăturile furibunde ale ziarului „Reci“ putem și trebuie să repetăm :

Noi vom desprinde-aprobare
Nu-n dulcele ropot de-aplauze, ci
 n strigătul surd al miniei barbare !

Faptul că burghezia nutrește față de noi o ură at t de sălbatică este o  lustrare dintre cele mai concrete a ade-

vărului că noi indicăm *în mod just* poporului căile și mijloacele pentru răsturnarea dominației burgheziei.

*
*   *
*

De data aceasta, „Delo Naroda“, ca o rară excepție, nu a binevoit să ne onoreze cu injuriile sale, dar nici n-a venit cu vreun argument. El încearcă să ne *însăimânte* numai într-o formă indirectă, abuzivă, cu perspectiva: „bolșevicii vor fi obligați să formeze guvernul“. Admit într-un tot că, sperându-ne pe noi, socialiștii-revoluționari sînt ei înșiși sincer speriați, speriați de moarte de spectrul care i se înfățișează liberalului speriat. Admit de asemenea că în unele instituții dintre cele mai înalte și cele mai putrede, cum ar fi C.E.C. și alte asemenea comisii de „contact“ (adică care au legătură cu cadeții sau, vorbind mai pe șleau, au intrat în cîrdășie cu ei), socialiștii-revoluționari vor reuși să sperie pe careva dintre bolșevici, deoarece, în primul rînd, în toate aceste C.E.C., în „preparlament“ etc. e o atmosferă pestilențială, stătută și grețoasă, dăunătoare pentru *oricine* o respiră mai multă vreme, iar în al doilea rînd sinceritatea este molipsitoare, și un filistin sincer speriat poate preschimba pentru un timp chiar și pe un revoluționar în filistin.

Dar oricît de explicabilă ar fi, judecînd „omenește“, această sinceră spaimă a unui socialist-revoluționar care a avut nenorocul să fie ministru alături de cadeți sau să fie într-o situație ministeriabilă față de cadeți, a te lăsa cuprins de spaimă înseamnă a comite o greșeală politică, care se învecinează ușor cu o trădare a proletariatului. Vrem argumente concrete, domnilor! Să nu credeți că ne vom lăsa înspăimîntați de spaima voastră.

*
*   *
*

De data aceasta găsim argumente concrete numai în „Novaia Jizn“. Ea joacă de data aceasta rolul de avocat al burgheziei, care o prinde mai bine decît rolul de apără-

tor al bolșevicilor, rol ce „șochează“ vădit pe această doamnă simpatică în toate privințele.

Avocatul vine cu șase argumente :

- 1) proletariatul „este izolat de celelalte clase din țară“ ;
- 2) el „este izolat de forțele cu adevărat vii ale democrației“ ;
- 3) din punct de vedere tehnic, el „nu va putea să pună stăpânire pe aparatul de stat“ ;
- 4) el „nu va putea să pună în mișcare“ acest aparat ;
- 5) „situația este extrem de complicată“ ;
- 6) el „nu va fi în stare să țină piept puternicei presiuni din partea forțelor ostile, care va spulbera nu numai dictatura proletariatului, ci, o dată cu el, întreaga revoluție“.

Primul argument al lui „Novaia Jizn“ este stângaci pînă la ridicol, deoarece în societatea capitalistă și semicapitalistă există numai trei clase : burghezia, mica burghezie (al cărui principal reprezentant este țărănimea) și proletariatul. Ce sens are deci să discutăm de izolarea proletariatului de celelalte clase atunci cînd este vorba de lupta proletariatului împotriva burgheziei ? de revoluția împotriva burgheziei ?

„Novaia Jizn“ a vrut să spună, probabil, că proletariatul este izolat de țărănime, că doar nu de moșieri putea fi vorba aici. Dar el nu putea afirma clar și precis că proletariatul este acum izolat de țărănime, căci falsitatea flagrantă a unei atari afirmații ar fi sărit tuturor în ochi.

Este greu să-ți imaginezi ca într-o țară capitalistă proletariatul să fie atît de puțin izolat de mica burghezie — și notați : în revoluția *împotriva burgheziei* — cum este în momentul de față proletariatul în Rusia. Și avem date obiective și indiscutabile, datele recente referitoare la votul *pentru* sau *contra* coaliției cu burghezia în „curiile“ „Dumei bulîghiniste“ a lui Ţereteli, faimoasa Consfătuire „democratică“. Să luăm curia Sovietelor. Avem :

	Pentru coaliție	Contra
Sovietele de deputați ai munc. și sold.	83	192
Sovietele de deputați ai țăranilor . . .	102	70
Sovietele în ansamblu	185	262

Așadar, în ansamblul ei, majoritatea în Soviete este pentru lozinca proletară: *împotriva* coaliției cu burghezia. Așa cum am văzut mai sus, pînă și cadeții sînt nevoiți să recunoască creșterea influenței bolșevicilor în Soviete. Și doar avem de-a face cu o Consfătuire convocată de conducătorii *de ieri* ai Sovietelor, socialiști-revoluționari și menșevici, care aveau o majoritate stabilă în instituțiile centrale! Evident, preponderența *reală* a bolșevicilor în Soviete este aici *diminuată*.

Atît în problema coaliției cu burghezia, cît și în aceea a trecerii imediate a pămînturilor moșierești în mîna comitetelor țărănești, bolșevicii au încă de pe acum de partea lor *majoritatea* în Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, *majoritatea poporului*, majoritatea micii burghezii. „Rabocii Puti“ reproduce în nr. 19 din 24 septembrie după nr. 25 al ziarului „Znamea Truda“¹⁰³, organul socialiștilor-revoluționari, date referitoare la consfătuirea Sovietelor locale de deputați ai țăranilor care a avut loc la Petrograd la 18 septembrie. La consfătuire s-au pronunțat pentru o coaliție nelimitată comitetele executive a patru Soviete țărănești (din guberniile Kostroma, Moscova, Samara și Taurida). Pentru o coaliție fără cadeți s-au pronunțat comitetele executive a *trei* gubernii și a *două* armate (guberniile Vladimir, Reazan și Cernomorie). Împotriva coaliției s-au pronunțat comitetele executive a *douăzeci și trei* de gubernii și a *patru* armate.

Așadar, majoritatea țăranilor sînt împotriva coaliției!

Iată cum arată „izolarea proletariatului“.

Remarcăm în treacăt că pentru coaliție s-au pronunțat trei gubernii periferice, Samara, Taurida și Cernomorie, unde există un număr relativ mare de țărani bogați și mari moșieri care folosesc muncă salariată, precum și patru gubernii industriale (Vladimir, Reazan, Kostroma și Moscova), unde burghezia țărănească este de asemenea mai puternică decît în majoritatea guberniilor din Rusia. Ar fi interesant să se culeagă date mai amănunțite cu privire la această chestiune și să se cerceteze dacă există informații relative la țăranii *săraci* din guberniile cu o țărănime foarte „*bogată*“.

Interesant este că și la „grupurile naționale“ se constată o preponderență considerabilă a adversarilor coaliției, și anume: 40 de voturi contra 15. Politica anxioasă, de violență brutală, aplicată de bonapartistul Kerenski & Co. față de națiunile fără drepturi depline din Rusia și-a dat roadele. Marea masă a populației națiunilor asuprite, adică masa micii burghezii a acestor națiuni, se încrede mai mult în proletariatul din Rusia decât în burghezie, deoarece aici istoria a pus la ordinea zilei lupta de eliberare a națiunilor asuprite împotriva celor asupritoare. Burghezia a trădat mîrșav cauza libertății națiunilor asuprite, pe cînd proletariatul a rămas credincios cauzei libertății.

Pentru masele mic-burgheze ale populației din Rusia, problema națională și problema agrară constituie, în momentul de față, problemele esențiale ale zilei. Faptul este indiscutabil. Și în ambele probleme, proletariatul „nu este de loc izolat“. El are de partea lui majoritatea poporului. Numai el este în stare să ducă în ambele probleme o politică hotărîită, cu adevărat „democrat-revoluționară“, care nu numai că ar asigura de la bun început puterii de stat proletare sprijinul majorității populației, ci ar declanșa o adevărată manifestare de entuziasm revoluționar al maselor, deoarece ele ar vedea pentru prima oară din partea guvernului nu o asuprire nemiloasă a țăranilor de către moșieri, a ucrainenilor de către velicoruși, ca pe vremea țarismului, nu intenția de a continua aceeași politică și sub republică, intenție camuflată prin vorbe mari, nu șicanele, jignirile, intrigile, tergiversările, lucrăturile, subterfugiile (cu care gratifică Kerenski pe țărani și națiunile asuprite), ci o caldă simpatie, dovedită prin fapte, măsuri imediate și revoluționare împotriva moșierilor, restabilirea imediată a libertății depline a Finlandei, Ucrainei, Bielorusiei, musulmanilor etc.

Domnii socialiști-revoluționari și menșevici știu bine toate astea, și de aceea caută să-și asigure în politica lor democrat-reacționară, îndreptată împotriva maselor, sprijinul conducătorilor semicadeți ai cooperativelor. De aceea se vor feri ei întotdeauna să consulte masele, să organizeze un referendum sau cel puțin o votare în cadrul tutu-

ror Sovietelor locale, al tuturor organizațiilor locale asupra unor anumite probleme ale politicii practice, de pildă, dacă toate pământurile moșierești să fie trecute imediat în mîna comitetelor țărănești, dacă să fie satisfăcute cutare revendicări ale finlandezilor sau ale ucrainenilor etc.

Dar problema păcii, această problemă cardinală a întregii vieți contemporane? Proletariatul „este izolat de celelalte clase“... Proletariatul se manifestă aici într-adevăr ca reprezentant al *întregii* națiuni, a tot ce este viabil și de bună-credință *în toate* clasele, al imensei majorități a micii burghezii, deoarece numai proletariatul, cînd va fi venit la putere, va propune *imediat* o pace dreaptă tuturor popoarelor beligerante, numai el va adopta măsuri cu adevărat *revoluționare* (publicarea tratatelor secrete etc.) pentru a obține cît mai repede o pace cît mai dreaptă.

Vociferînd despre izolarea proletariatului, domnii de la „Novaia Jizn“ nu fac decît să exprime frica lor subiectivă de burghezie. Situația obiectivă din Rusia este, fără îndoială, de așa natură, încît *tocmai acum* proletariatul *nu este* „izolat“ de majoritatea micii burghezii. Tocmai acum, după trista experiență a „coaliției“, proletariatul a cîștigat simpatia *majorității* poporului. *Iată* o condiție a păstrării puterii de către bolșevici.

*
*   *

Al doilea argument. Proletariatul „este izolat de forțele cu adevărat vii ale democrației“. E greu să pricepi ce va să zică asta. O fi „pe grecește“, cum spun francezii în asemenea cazuri.

Publiciștii de la „Novaia Jizn“ sînt persoane ministriabile. Ei ar fi buni de miniștri sub cadeți. Căci unor asemenea miniștri li se cere tocmai să știe să debiteze fraze frumoase și rotunjite, fără nici un sens, cu care se poate acoperi orice mîrșăvie și care, de aceea, stîrnesc în mod sigur aplauzele imperialiștilor și ale social-imperialiștilor. Cadeții, Breșkovskaia, Plehanov & Co. vor aplauda cu

siguranță pe cei de la „Novaia Jizn“ pentru afirmația că proletariatul este izolat de forțele cu adevărat vii ale democrației, deoarece astfel se spune *indirect* — sau se dă de înțeles — că „forțele vii ale democrației“ sînt cadeții, Breșkovskaia, Plehanov, Kerenski & Co.

Nu-i adevărat. Ei sînt niște forțe moarte, fapt dovedit de istoria coaliției.

Înspăimîntați de burghezie și de atmosfera burghezo-intelectualistă, cei de la „Novaia Jizn“ consideră „vie“ aripa *dreaptă* a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor — „Volea Naroda“, „Edinstvo“ etc. —, care nu se deosebește prin nimic esențial de cadeți. Noi considerăm însă vii numai elementele legate de mase, și nu de chiaburi, numai cele care s-au desprins de coaliție în urma învățămîntelor trase de pe urma ei. „Forțele viabile și active“ ale democrației mic-burgheze sînt reprezentate de aripa *sîngă* a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor. Întărirea acestei aripi de sîngă, îndeosebi după contrarevoluția din iulie, este un indiciu obiectiv dintre cele mai sigure că proletariatul *nu* e izolat.

Acest lucru este dovedit în ultimul timp și mai limpede de oscilările spre sîngă ale socialiștilor-revoluționari centriști, oglindite în declarația lui Cernov din 24 septembrie că grupul său nu poate sprijini o nouă coaliție cu Kișkin & Co. Oscilările spre sîngă ale centrului socialist-revoluționar, care pînă acum avea o majoritate compactă printre reprezentanții partidului socialist-revoluționar, partid dominant și preponderent prin numărul voturilor întrunite la orașe și în special la sate, dovedesc că declarațiile lui „Delo Naroda“ citate de noi mai sus, în sensul că democrația, în anumite condiții, trebuie „să garanteze un sprijin total“ unui guvern pur bolșevic, dovedesc că în orice caz asemenea declarații nu sînt vorbe goale.

Fapte ca refuzul centrului socialist-revoluționar de a sprijini o nouă coaliție cu Kișkin sau preponderența *adversarilor* coaliției printre *menșevicii-defensiști* din țară (Jordania în Caucaz etc.) sînt o dovadă obiectivă a faptului că o anumită parte a *maselor* care pînă acum a urmat pe menșevici și pe socialiștii-revoluționari *va sprijini* un guvern pur bolșevic.

Tocmai de forțele *viabile* ale democrației nu este izolat acum proletariatul din Rusia.

*
*   *
*

Al treilea argument: „din punct de vedere tehnic proletariatul nu va putea să pună stăpânire pe aparatul de stat“. Este, poate, argumentul cel mai curent. El merită o deosebită atenție atît din acest motiv, cît și pentru că indică una din sarcinile cele mai *grele*, cele mai *serioase* care revin proletariatului victorios. Fără îndoială că aceste sarcini sînt sarcini grele, dar, dacă noi, care ne chemăm socialiști, vom vorbi despre dificultatea lor numai pentru *a ne sustrage* de la ele, în practică nu va mai fi nici o deosebire între noi și slugile burgheziei. Dificultatea sarcinilor revoluției proletare trebuie să îndemne pe partizanii proletariatului să studieze mai atent și mai concret mijloacele de îndeplinire a lor.

Prin aparat de stat înțelegem în primul rînd armata permanentă, poliția și funcționăria. Afirmînd că din punct de vedere tehnic proletariatul nu va putea să pună stăpânire pe acest aparat, publiciștii de la „Novaia Jizn“ dovedesc o ignoranță crasă, dovedesc că nu vor să țină seama de faptele de viață și nici de considerente expuse de mult în literatura bolșevică.

Publiciștii de la „Novaia Jizn“ se socot cu toții, dacă nu marxiști, cel puțin cunoscători ai marxismului, socialiști instruiți. Dar Marx ne învață, pe baza experienței Comunei din Paris, că proletariatul *nu poate* să ia pur și simplu în stăpînire mașina de stat așa cum este și s-o pună în funcțiune pentru propriile ei scopuri, că el trebuie *s-o sfărîme* și s-o înlocuiască cu una nouă (despre acest lucru vorbesc mai amănunțit într-o broșură din care am terminat prima parte și care va apărea în curînd sub titlul: „Statul și revoluția. Învățătura marxismului despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție“ *). Această nouă mașină de stat a fost creată de Comuna din Paris, iar Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldați-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 33, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—120. — Nota red.

lor și țăranilor din Rusia sînt un „aparat de stat“ *de același tip*. Este un fapt asupra căruia am atras atenția în mai multe rînduri, începînd de la 4 aprilie 1917, și despre care se vorbește în rezoluțiile conferințelor bolșevice, precum și în literatura bolșevică. „Novaia Jizn“ ar fi putut, desigur, să se declare într-un total dezacord cu Marx și cu bolșevicii ; dar cînd un ziar care-i ocărăște atît de des și cu atîta trufie pe bolșevici, acuzîndu-i de atitudine neserioasă față de problemele dificile, cînd un asemenea ziar ocolește cu totul problema, el își dă certificat de paupertate.

Proletariatul *nu* poate „să ia în stăpînire“ „aparatul de stat“ și „să-l pună în mișcare“. Dar el poate să *sfărîme* tot ce e asuprire, rutină, tot ce e iremediabil burghez în vechiul aparat de stat, înlocuindu-l *pe acesta din urmă* printr-un aparat *propriu*, nou. Acest aparat îl constituie Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor.

Nu putem să nu calificăm drept monstruoasă faptul că „Novaia Jizn“ a uitat cu totul de acest „aparat de stat“. Procedînd astfel în raționamentele lor teoretice, cei de la „Novaia Jizn“, în fond, fac în domeniul teoriei politice ceea ce cadeții fac în domeniul practicii politice. Căci, dacă proletariatul și democrația revoluționară *nu au* într-adevăr *nevoie* de un aparat de stat nou, Sovietele își pierd orice *raison d'être* *, își pierd dreptul la existență, iar cadeții korniloviști au *dreptate* cînd vor să le lichideze !

Această greșală teoretică și orbire politică monstruoasă a ziarului „Novaia Jizn“ sînt cu atît mai monstruoase cu cît în această problemă pînă și menșevicii-internaționaliști (cu care „Novaia Jizn“ s-a prezentat în bloc la ultimele alegeri pentru Duma orășenească din Petrograd) s-au apropiat într-o anumită măsură de bolșevici. Astfel, în declarația majorității din Soviete, citită de tov. Martov la Consfătuirea democratică, se spune :

„...Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, făurite în primele zile ale revoluției de puternicul avînt al geniului

* — rațiune de a fi. — *Nota trad.*

creator autentic al poporului, formează noul țesut al statului revoluționar, care a înlocuit țesutul îmbătrînit al statului vechiului regim...”

Este cam prea frumos spus, adică prețiozitatea în expresii ascunde aici lipsa de claritate în gîndirea politică. Sovietele *nu* au înlocuit *încă* vechiul „țesut”, iar acest vechi „țesut” *nu* este statul vechiului regim, ci *atît* statul țarismului, *cît și* statul republicii burgheze. În orice caz însă, Martov se situează aici cu cîteva capete mai sus decît cei de la „Novaia Jizn”.

Sovietele sînt un aparat de stat nou, care, în primul rînd, creează forța armată a muncitorilor și țărănilor, și anume nu o forță ruptă de popor, ca vechea armată permanentă, ci cît se poate de strîns legată de el; această forță este sub raport militar, incomparabil mai puternică decît cea veche; din punct de vedere revoluționar, ea nu poate fi înlocuită cu nimic. În al doilea rînd, acest aparat stabilește o legătură atît de strînsă și indisolubilă cu masele, cu majoritatea poporului, atît de ușor de verificat și de reînnoit, cum nu se putea concepe în vechiul aparat de stat. În al treilea rînd, acest aparat, datorită faptului că e ales și poate fi schimbat după voința poporului, fără formalități birocratice, este mult mai democratic decît aparatele de stat din trecut. În al patrulea rînd, el stabilește o strînsă legătură cu profesiunile cele mai diferite, înlesnind astfel înfăptuirea, fără birocrație, a celor mai variate și profunde reforme. În al cincilea rînd, el stabilește forma de organizare a avangărzii, a părții celei mai conștiente, mai energice și mai înaintate a claselor *asuprite*, a muncitorilor și țărănilor, fiind un aparat cu ajutorul căruia avangarda claselor *asuprite* poate ridica, educa, instrui și duce după sine *toată masa uriașă* a acestor clase, care pînă astăzi a fost complet în afara vieții politice, în afara istoriei. În al șaselea rînd, el oferă posibilitatea de a asocia avantajele parlamentarismului cu avantajele democrației directe, adică de a reuni în persoana reprezentanților aleși ai poporului atît funcția legislativă cît și *aceea de aplicare a legilor*. În comparație cu parlamentarismul burghez, aceasta marchează în dezvoltarea

democrației un pas înainte de o însemnătate istorică mondială.

Sovietele noastre din 1905 au fost, ca să zicem așa, numai un embrion, căci n-au ființat decît cîteva săptămîni. Este limpede că în condițiile de atunci nu putea fi vorba de o dezvoltare multilaterală a lor. Nici în revoluția din 1917 nu poate fi încă vorba de așa ceva, deoarece cîteva luni sînt o perioadă foarte scurtă, și — principalul: conducătorii socialiști-revoluționari și menșevici *au prostituat* Sovietele, le-au transformat într-un loc de flecăreală, într-o anexă a politicii conciliatoriste a conducătorilor. Sovietele se descompun și putrezesc de vii sub conducerea diverșilor Liber, Dan, Țereteli, Cernov. Sovietele nu pot să se dezvolte cum trebuie, să-și valorifice pe deplin posibilitățile și capacitățile decît dacă iau *întreaga* putere de stat, căci altminteri ele *nu au ce face*, rămîn sau niște simpli embrioni (și nu poți fi prea multă vreme embrion), sau niște jucării. „Dualitatea puterii“ înseamnă paralizarea Sovietelor.

Dacă geniul creator al claselor revoluționare n-ar fi făurit Sovietele, revoluția proletară din Rusia ar fi fost lipsită de orice perspectivă, căci cu vechiul aparat proletariatul n-ar putea păstra în nici un caz puterea, iar un aparat nou nu poate fi creat dintr-o dată. Trista istorie a prostituării Sovietelor de către Țereteli-Cernov, istoria „coaliției“, este totodată și istoria debarasării Sovietelor de iluziile mic-burgeze, a trecerii lor prin „purgatoriul“ intuirii practice a *întregii* josnicii și mîrșavii a *coalițiilor* burgeze *de orice fel*. Să sperăm că Sovietele n-au ieșit zdruncinate, ci călite din acest „purgatoriu“.

★

★ ★

Principala dificultate de care se lovește revoluția proletară este instituirea pe scară națională a evidenței și controlului celui mai riguros și mai minuțios, *a controlului muncitoresc* asupra producției și repartiției produselor.

Obiecția adusă de publiciștii de la „Novaia Jizn“ că, preconizînd lozinca „controlului muncitoresc“, noi cădem

În sindicalism este un exemplu de „marxism“ aplicat simplist, școlărește de către niște oameni care n-au aprofundat marxismul, ci *au învățat pe de rost* un marxism struvizat. Sindicalismul ori neagă dictatura revoluționară a proletariatului, ori îi rezervă ultimul loc, așa cum rezervă puterii politice în general. Noi o punem pe primul plan. Dacă am declara pur și simplu, așa cum fac cei de la „Novaia Jizn“ : *nu* control muncitoresc, *ci* control de stat, ar fi o frază burghezo-reformistă, ar fi, în fond, o formulă pur cadetă, deoarece cadeții nu au nimic împotriva *participării* muncitorilor la controlul „de stat“. Cadeții-korniloviști știu foarte bine că o asemenea participare este cel mai bun mijloc de înșelare a muncitorilor de către burghezie, cel mai bun mijloc de *corupere* politică rafinată a diverșilor Gvozdev, Nikitin, Prokopovici, Țereteli și a întregii lor bande.

Declarînd : „control muncitoresc“, punînd întotdeauna această lozincă *alături* de dictatura proletariatului, *imediat* după ea, noi explicăm despre ce fel de stat este vorba. Statul este organul de dominație al unei *clase*. Al cărei clase? Dacă este al burgheziei, avem de-a face cu un stat al cadeților, al lui Kornilov și Kerenski, datorită căruia poporul muncitor din Rusia îndură „kornilovismul și kerenskismul“ de peste o jumătate de an. Dacă este al proletariatului, dacă este vorba de statul proletar, *adică* de dictatura proletariatului, controlul muncitoresc *se poate* transforma într-o *evidență* pe scară națională, o evidență atotcuprinzătoare, omniprezentă, cît se poate de riguroasă și minuțioasă a producției și a repartiției produselor.

Iată principala dificultate, iată sarcina primordială a revoluției proletare, *adică* socialiste, sarcină care, cel puțin în Rusia, ar fi de nerezolvat fără Soviete. Sovietele *orientează* activitatea organizatorică a proletariatului, activitate care *poate* rezolva această sarcină de importanță istorică-mondială.

Ajungem la un alt aspect al problemei aparatului de stat. În afară de aparatul prin excelență „asupritor“ : armată permanentă, poliție, funcționărimă, există în statul modern un aparat deosebit de strîns legat de bănci și syndicate, un aparat care execută o vastă muncă de evi-

dență-înregistrare, dacă ne putem exprima astfel. Aparatul acesta nu poate fi și nu trebuie să fie sfărâmat. Noi trebuie să-l scoatem din subordinea capitaliștilor, trebuie să îndepărtăm, să rupem, să izolăm de el pe capitaliști și căile lor de influență, trebuie să-l subordonăm Sovietelor proletare, să-l lărgim, să-l extindem, să-l punem în slujba întregului popor. Și putem s-o facem, luînd ca punct de plecare cuceririle de astăzi ale marelui capitalism (după cum în general revoluția proletară nu-și poate atinge țelul decît pornind de la aceste cuceriri).

Capitalismul a creat *aparate* de evidență ca : băncile, sindicatele, poșta, asociațiile de consum, uniunile de funcționari. *Fără marile bănci, socialismul ar fi irealizabil.*

Marile bănci sînt „aparatură de stat“, de care avem nevoie pentru înfăptuirea socialismului și pe care îl luăm de-a gata de la capitalism, sarcina noastră fiind aici doar de a amputa elementele de desfigurare capitalistă din acest aparat admirabil, de a-l face și mai vast, și mai democratic, și mai cuprinzător. Cantitatea va trece în calitate. O bancă de stat unică, cea mai mare din cîte au fost pînă acum, cu sucursale în fiecare plasă, pe lîngă fiecare fabrică, constituie nouă zecimi din aparatul socialist. Asta înseamnă o contabilitate pe scara întregului stat, o evidență pe întregul stat a producției și a repartiției produselor, înseamnă, ca să spun așa, un fel de schelet al societății socialiste.

Acest „aparatură de stat“ (care în capitalism nu este cu totul de stat, dar la noi, în socialism, va fi) putem „să-l preluăm“ și „să-l punem în mișcare“ dintr-o singură lovitură, printr-un singur decret, deoarece munca efectivă de contabilitate, control, înregistrare, evidență și ținere a conturilor este efectuată aici de funcționari care, în majoritate, sînt ei înșiși în situații de proletari sau semi-proletari.

Acești funcționari pot fi și trebuie să fie trecuți în situația de funcționari de stat printr-un singur decret emis de guvernul proletar — așa cum cîinii de pază ai capitalismului, ca Briand și alți miniștri burghezi, printr-un singur decret trec pe feroviarilor aflați în grevă în situația de funcționari de stat. Noi avem nevoie de mult mai

mulți funcționari de stat de acest fel, și îi *putem* avea, deoarece capitalismul a simplificat funcțiile de evidență și control, le-a redus la o muncă de *înregistrare* relativ simplă, accesibilă oricărui om cu puțină școală.

„Etatizarea“ masei funcționarilor din bănci, sindicate, comerț etc. etc. este într-un tot realizabilă atît din punct de vedere tehnic (datorită muncii preliminare pe care capitalismul și capitalismul financiar au executat-o pentru noi), cît și din punct de vedere politic, în condițiile controlului și supravegherii exercitate de *Soviete*.

Iar cu funcționarii superiori, care sînt puțini la număr, dar care trag spre capitaliști, trebuie „să procedăm fără menajamente“ ca și cu capitaliștii. Ei *se vor împotrivi*, ca și capitaliștii. Această împotrivire va trebui *zdrobită*, și dacă naivul, nemuritorul Peșehonov gîngurea încă în iunie 1917, ca un veritabil „copil de stat“, cum că „împotrivirea capitaliștilor a fost zdrobită“, această frază puerilă, această lăudăroșenie copilăroasă, această extravaganță copilăroasă *proletariatul o va înfăptui cu adevărat*.

Noi putem face acest lucru, deoarece este vorba de înfrîngerea împotrivirii unei minorități infime a populației, literalmente un pumn de oameni, asupra cărora sindicatele funcționarilor, sindicatele muncitorești, asociațiile de consum și Sovietele vor institui o asemenea *supraveghere* în-cît fiecare Tit Titici în parte va fi *încercuit* ca francezii la Sedan. Pe acești Tit Titici îi știm pe nume: este suficient să luăm listele de directori, de membri ai consiliilor de administrație, de mari acționari etc. Ei sînt cîteva sute, cel mult cîteva mii în *întreaga* Rusie; pe lîngă fiecare dintre ei statul proletar, cu aparatul Sovietelor, cu sindicatele funcționarilor etc., poate să pună și cîte zece și cîte o sută de controlori, așa încît, în loc „de a înfrînge împotrivirea“, vom reuși, poate, prin *controlul muncitoresc* (asupra capitaliștilor), să facem *imposibilă* orice împotrivire.

Nu confiscarea averii capitaliștilor va constitui „pivotalul“ problemei, ci un control muncitoresc pe scară națională, atocuprinzător asupra capitaliștilor și asupra eventualilor lor partizani. Numai cu confiscarea nu poți

face nimic, deoarece ea nu cuprinde elementul organizării, al evidenței unei repartiții juste. Vom înlocui ușor confiscarea prin perceperea unui impozit *echitabil* (fie chiar cu cote de impunere „à la Șingarev“) — numai și numai ca să excludem posibilitatea oricărei sustrageri de la obligația de a da socoteală, posibilitatea de a ascunde adevărul, de a cluda legea. Iar această posibilitate *va fi exclusă numai* prin controlul muncitoresc exercitat de *statul muncitoresc*.

Sindicalizarea obligatorie, adică gruparea obligatorie în uniuni sub controlul statului, iată ce a pregătit capitalismul, iată ce a realizat în Germania statul iuncherilor, iată ce va fi întru totul realizabil în Rusia pentru Soviete, pentru dictatura proletariatului, iată ce *ne va da un „aparat de stat“* universal, nou și nebirocratic*.

Al patrulea argument al avocaților burgheziei: proletariatul nu va reuși „să pună în mișcare“ aparatul de stat. Este un argument care nu aduce nimic nou față de argumentul precedent. Aparatul vechi, desigur, n-am putea nici să-l luăm în stăpânire, nici să-l punem în mișcare. Aparatul nou, Sovietele, este *deja* pus în mișcare „de puternicul avânt al veritabilei creații populare“. El nu trebuie decît să fie eliberat din *cătușele* ce i-au fost puse de dominația conducătorilor socialiști-revoluționari și menșevici. El este în stare de funcțiune, și nu trebuie decît să-l descărcăm de odiosul balast mic-burghez care-l împiedică să meargă mereu înainte cu toată viteza.

Pentru a completa cele spuse mai sus, trebuie să examinăm aici încă două lucruri: în primul rînd, noile mijloace de control, create *nu* de noi, ci de capitalism în stadiul lui de imperialism de război; în al doilea rînd, importanța adîncirii democratismului în *conducerea* statului de tip proletar.

* Tratarca mai amănunțită a chestiunii însemnatății sindicalizării obligatorii vezi în bro ura mea: „Catastrofa care ne amenința și cum trebuie să luptăm împotriva ei“. (Vezi volumul de față, p. 188—191. — *Nota red.*)

Monopolul cerealelor și cartelele de pâine nu sînt create de noi, ci de statul capitalist beligerant. El a și introdus obligativitatea generală a muncii în cadrul capitalismului, ceea ce nu este decît o ocnă militară pentru muncitori. Dar și aici, ca și în întreaga sa creație istorică, proletariatul își ia armele de la capitalism, și nu le „născocește“, nu le „creează din nimic“.

Monopolul cerealelor, cartelele de pâine, obligativitatea generală a muncii sînt în mîna statului proletar, în mîna Sovietelor, învestite cu puteri depline, cel mai puternic mijloc de evidență și control, mijloc care, extins asupra capitaliștilor și *asupra bogătașilor în genere*, aplicat acestora de către *muncitori*, va constitui o forță nemai-întîlnită încă în istorie pentru „punerea în mișcare“ a aparatului de stat, în vederea înfrîngerii rezistenței capitaliștilor, în vederea subordonării lor față de statul proletar. Acest mijloc de control și *de constrîngere de a munci* este mai puternic decît legile Convenției și ghilotina ei. Ghilotina nu făcea decît să semene spaimă, să înfrîngă rezistența *activă*. *Asta-i prea puțin pentru noi*.

Asta-i prea puțin pentru noi. Noi trebuie nu numai „să băgăm frica“ în capitaliști, astfel ca ei să-și dea seama de atotputernicia statului proletar și să le treacă pofta să-i opună o rezistență *activă*. Noi trebuie să zdrobim și rezistența *pasivă*, care este, fără îndoială, mai periculoasă și mai dăunătoare încă. Nu trebuie numai să zdrobim orice împotrivire din partea lor. Trebuie *să-i silim să muncească* în cadrul noii organizări de stat. Nu este suficient „să-i înlăturăm“ pe capitaliști: trebuie ca (după ce-i vom înlătura pe cei nerecuperabili, pe „recalcitranții“ incorigibili) să-i punem *în slujba noului stat*. Asta se referă nu numai la capitaliști, ci și la o anumită pătură de sus a intelectualilor burghezi, a funcționării etc.

Și avem un mijloc pentru aceasta. Insuși statul capitalist beligerant ne-a pus la îndemînă un mijloc și o armă. Acest mijloc este monopolul cerealelor, cartelele de pâine, obligativitatea generală a muncii. „Cine nu muncește nu mănîncă“ — iată regula principală, primordială, fundamentală pe care pot s-o pună și o vor pune în practică

Sovietele de deputați ai muncitorilor atunci cînd vor lua puterea în stat.

Fiecare muncitor are o cărțuție de muncă. Acest document nu este înjositor pentru el, deși *astăzi* este, fără îndoială, un document al robiei salariate capitaliste, care atestă că omul muncitor aparține unui trîntor sau altuia.

Sovietele vor introduce cărțuția de muncă *pentru bogătași*, iar *a p o i*, treptat, și pentru întreaga populație (într-o țară țărănească ca a noastră, pentru majoritatea covârșitoare a țărănimii nu va fi nevoie, probabil, încă multă vreme de aici înainte de cărțuție de muncă). Cărțuția de muncă va înceta să fie un semn distinctiv al „omului de rînd“, un document al stărilor „de jos“, un atestat al robiei salariate. Ea va sta mărturie faptului că, dacă în noua societate nu mai există „muncitori“, nu mai există însă nici un om care să nu fie *lucrător*.

Bogătașii trebuie să capete o cărțuție de muncă de la sindicatul muncitorilor sau funcționarilor cel mai apropiat de branșa lor de activitate ; ei trebuie să capete de la acest sindicat, săptămînal sau la alte termene fixe, un certificat care să ateste că își îndeplinesc munca în mod conștiincios, fără de care nu vor putea căpăta cartelă de pîine și nici produse alimentare în general. Avem nevoie de buni organizatori în domeniul bancar și în domeniul grupării întreprinderilor în uniuni (capitaliștii au mai multă experiență în această privință, și cu oameni experimentați munca merge mai ușor), avem nevoie de un număr mult mai mare de ingineri, agronomi, tehnicieni decît înainte, de specialiști cu pregătire științifică în toate domeniile, va declara statul proletar. Tuturor acestor lucrători le vom da o muncă după puterile lor și cu care sînt deprinși ; probabil că nu vom introduce decît treptat egalitatea completă a salariilor, menținînd pentru perioada de trecere un salariu mai ridicat pentru acești specialiști ; îi vom pune însă sub un control muncitoresc multilateral, vom obține aplicarea totală și necondiționată a regulii : „cine nu muncește nu mănîncă“. Iar forma de organizare a muncii nu o născocim noi, ci o luăm de-a gata de la capitalism : bănci, syndicate, cele mai bune fabrici, stațiunile experimentale, academii etc. ; nu va trebui decît

să împrumutăm cele mai bune metode din experiența țărilor înaintate.

Și fără îndoială că nu vom cădea în utopism, nu vom părăsi terenul celui mai lucid calcul practic dacă vom spune: întreaga clasă a capitaliștilor va opune o rezistență cât se poate de îndârjită, dar organizarea întregii populații în Soviete va zdrobi această împotrivire; va trebui, firește, să aplicăm pedeapsa cu închisoarea și confiscarea întregii averi pentru capitaliștii cei mai îndârjiți și mai recalitranti, în schimb victoria proletariatului va face să sporească numărul cazurilor de felul aceluia despre care am citit, de pildă, în „Izvestiia“ de azi:

„La 26 septembrie, la Consiliul central al comitetelor de întreprindere s-au prezentat doi ingineri care au declarat că un grup de ingineri a hotărât să formeze un sindicat al inginerilor socialiști. Considerînd că perioada actuală reprezintă în fond începutul revoluției socialiste, sindicatul se pune la dispoziția maselor muncitorești și vrea să apere interesele muncitorilor, acționînd într-o unitate deplină cu organizațiile muncitorești. Reprezentanții Consiliului central al comitetelor de întreprindere au răspuns că Consiliul este bucuros să formeze în cadrul organizației sale o secție a inginerilor care să includă în programul ei tezele fundamentale ale primei conferințe a comitetelor de întreprindere cu privire la controlul muncitoresc asupra producției. În zilele următoare va avea loc o ședință comună a delegaților Consiliului central al comitetelor de întreprindere și a grupului de inițiativă al inginerilor socialiști“ („Izvestiia C.E.C.“ din 27 septembrie 1917).

*

*   *

Proletariatul, ni se spune, nu va putea să pună în mișcare aparatul de stat.

După revoluția din 1905, Rusia a fost condusă de 130 000 de moșieri, a fost condusă printr-un șir de nesfârșite silnicii față de 150 000 000 de oameni, de nesfârșite batjocuri față de ei, prin constrîngerea imensei majorități la o muncă de ocnă și la o existență de foame.

Și cei 240 000 de membri ai partidului bolșevic n-ar putea să conducă Rusia, s-o conducă în interesul celor săraci și împotriva celor bogați! Acești 240 000 de oameni au de pe acum de partea lor cel puțin un milion de vo-

turi ale populației adulte, căci acesta este raportul dintre numărul membrilor de partid și numărul de voturi date partidului, raport stabilit pe baza experienței Europei și a experienței Rusiei, fie și, de pildă, în alegerile din august pentru Duma din Petersburg. Așadar, noi dispunem de pe acum de „un aparat de stat“ de *un milion* de oameni, devotați statului socialist din convingere, și nu pentru a căpăta o sumă grasă la fiecare 20 ale lunii.

Mai mult decât atât, noi dispunem de „un mijloc miraculos“ pentru ca dintr-o dată, dintr-o singură lovitură să înzecim aparatul nostru de stat, mijloc de care nici un stat capitalist nu poate dispune și n-a dispus vreodată. Acest mijloc miraculos este antrenarea oamenilor muncii, antrenarea sărăcimii în activitatea zilnică de conducere a statului.

Pentru a dovedi că acest mijloc miraculos este ușor de aplicat și dă rezultate fără greș, să luăm un exemplu cât mai simplu și mai concret.

Statul trebuie să evacueze forțat dintr-o locuință o familie și să instaleze o alta. Este un lucru practicat adesea de statul capitalist și care va fi practicat și de statul nostru proletar sau socialist.

Statul capitalist evacuează o familie de muncitori care, pierzînd pe cel care muncea și o întreținea, nu mai are de unde plăti chiria. Își fac apariția portărelul, polițistul sau milițianul, cu un pluton întreg după el. Ca să efectuezi o evacuare într-un cartier muncitoresc este nevoie de un detașament de cazaci. De ce? Pentru că portărelul și „milițianul“ refuză să meargă fără o puternică pază militară. Ei știu că scena evacuării stîrnește o mînie cumplită în rîndurile întregii populații din cartier, în rîndurile a mii și mii de oameni aduși aproape la desperare, stîrnește atîta ură față de capitaliști și față de statul capitalist, încît portărelul și plutonul de milițieni riscă în orice moment să fie sfîșiați. E nevoie de mari forțe militare, într-un oraș mare trebuie aduse cîteva regimente neapărat dintr-un colț îndepărtat al țării, pentru ca soldații lor să nu cunoască viața sărăcimii de la orașe, să nu se poată „molipsi“ de socialism.

Statul proletar trebuie să instaleze forțat o familie de oameni nevoiași în locuința unui om bogat. Detașamentul nostru de miliție muncitorească este alcătuit, să presupunem, din 15 oameni: doi mătrozi, doi soldați, doi muncitori conștienți (dintre care numai unul este membru sau simpatizant al partidului nostru), apoi un intelectual și opt oameni din rîndurile sărăcimii muncitoare, dintre care cel puțin cinci sînt femei, oameni de serviciu, muncitori necalificați etc. Detașamentul se prezintă la locuința bogătaşului, o cercetează și constată că doi bărbați și două femei ocupă 5 camere. — „Dumneavoastră, cetățeni, vă veți restrînge în iarna aceasta în două camere, iar două camere le pregătiți ca să se mute în ele două familii de la subsol. Veți fi nevoiți să vă restrîngeți un timp, pînă cînd vom construi, cu ajutorul inginerilor (dv. sînteți inginer, după cîte știm), locuințe bune pentru toată lumea. Telefonul dumneavoastră va fi pus la dispoziția a 10 familii. Astfel vom reuși să economisim 100 de ore de muncă, de alergătură prin magazine etc. Apoi aveți în familie două persoane, o cetățeană de 55 de ani și un cetățean de 14 ani, care nu sînt cu totul inapte de muncă, nu au nici o ocupație și cărora li se poate încredința o activitate ușoară. Ei vor face de serviciu cîte 3 ore pe zi, avînd grijă de justa repartiție a produselor la 10 familii și vor ține scriptele necesare în acest scop. Cetățeanul student care face parte din detașamentul nostru va scrie imediat textul acestei ordonanțe a statului în două exemplare, iar dumneavoastră fiți bun și semnați că vă obligați s-o respectați întocmai“.

După părerea mea, în felul acesta pot fi prezentate, prin exemple concrete, raporturile dintre conducerea de stat și aparatul de stat vechi, burghez, pe de o parte, și conducerea de stat și aparatul de stat nou, socialist, pe de altă parte.

Noi nu sîntem utopiști. Știm că nu orice salahor sau orice bucătăreasă pot să participe imediat la conducerea statului. În această privință sîntem de acord și cu cadeții, cu Breșkovskaia și cu Țereteli. Dar ceea ce ne deosebește de acești cetățeni este că noi cerem să se termine imediat cu prejudecata că numai cei bogați sau numai funcționarii

recrutați din familiile avute sînt capabili să conducă statul, să îndeplinească munca de conducere curentă, de fiecare zi. Noi cerem ca muncitorii și soldații conștienți să învețe oamenii să conducă statul, și să înceapă asta imediat, adică să înceapă imediat a atrage la această învățătură pe toți oamenii muncii, toată sărăcimea.

Știm că și cadeții sînt dispuși să învețe poporul ce este democratismul. Doamnele cadete sînt dispuse să țină în fața femeilor de serviciu conferințe despre egalitatea în drepturi a femeilor, conferințe pregătite, utilizînd cele mai bune izvoare englezești și franțuzești. La cel mai apropiat miting-concert, în fața a mii de oameni, pe estradă se va desfășura o scenă a pupăturilor : conferințara, o doamnă cadetă, o va pupa pe Breșkovskaia, Breșkovskaia pe fostul ministru Țereteli, iar poporul, recunoscător, va învăța astfel pe concret ce-i aceea egalitate, libertate și frăție republicană...

Da, sîntem de acord că cadeții, Breșkovskaia și Țereteli sînt devotați democratismului și-l propagă în popor. Dar ce să facem dacă concepția noastră noastră despre democratism diferă puțințel de a lor ?

După părerea noastră, pentru a ușura groaznica povară și groaznicele calamități ale războiului, ca și pentru a vindeca grelele răni pricinuite poporului de război este necesar un democratism revoluționar, sînt necesare tocmai astfel de măsuri revoluționare ca repartizarea locuințelor în interesul sărăcimii, așa cum am descris-o în exemplul de mai sus. Tot așa trebuie să procedăm la orașe și la sate cu produsele alimentare, cu îmbrăcămintea, cu încălțămîntea etc., la sate cu pămîntul etc. La conducerea statului în acest spirit putem atrage imediat un aparat de stat de zece, dacă nu de douăzeci de milioane de oameni, un aparat nemaiîntîlnit în nici un stat capitalist. Numai noi putem crea un asemenea aparat, deoarece noi avem asigurată simpatia deplină și absolută a imensei majorități a populației. Numai noi îl putem crea, deoarece noi avem muncitori conștienți, disciplinați de îndelungata „școală” a capitalismului (doar n-am trecut în zadar prin școala capitalismului), care sînt în stare să creeze miliția muncitorească și s-o lărgească treptat (în-

cepînd s-o lărgească imediat), transformînd-o în miliție a *întregului popor*. Muncitorii conștienți trebuie să conducă, dar ei pot să atragă la conducere adevăratele mase muncitoare și asuprite.

Firește că la primii pași ai acestui nou aparat greșelile sînt inevitabile. Parcă țărani, după ce au scăpat de iobăgie și au început să-și conducă singuri treburile, n-au comis greșeli? Există o altă cale de a învăța poporul să se conducă singur, o altă cale de a evita greșelile decît calea practicii? decît trecerea imediată la o autoconducere reală a poporului? În momentul de față, principalul este să ne debarasăm de prejudecata intelectualistă burgheză că statul poate fi condus numai de funcționari speciali, care, prin întreaga lor situație socială, depind întru totul de capital. Principalul este să punem capăt acestei stări de lucruri în care burghezii, funcționarii și miniștrii „socialiști” încearcă să conducă ca înainte, dar nu pot, și după șapte luni se alege cu o răscoală țărănească într-o țară țărănească!! Principalul este să insuflăm celor ce muncesc și sînt asupriți încredere în forțele lor, să le arătăm în practică că pot și trebuie să treacă ei înșiși la o repartitie *justă*, strict reglementată, organizată a pîinii, a tuturor produselor alimentare, a laptelui, a îmbrăcămintei, a locuințelor etc., *în interesul sărăcimii*. Altă salvare de la catastrofă și pieire *nu există* pentru Rusia, iar acțiunea prin care peste tot se va trece cinstit și cu curaj conducerea în mîinile proletarilor și semi-proletarilor va stîrni în mase un entuziasm revoluționar fără precedent în istorie, va spori atît de mult forțele poporului în lupta împotriva calamităților, încît multe lucruri care păreau irealizabile pentru vechile și mărginitele noastre forțe birocratice vor deveni realizabile pentru forțele unei mase de milioane *care începe să muncească pentru sine*, și nu pentru capitaliști, nu pentru coconași, nu pentru funcționari, nu din constrîngere.

*

*   *

De problema aparatului de stat ține și problema centralismului, ridicată foarte energic și foarte puțin izbutit

de tov. Bazarov în „Novaia Jizn“ nr. 138 din 27 septembrie, în articolul: „Bolșevicii și problema puterii“.

Tov. Bazarov raționează astfel: „Sovietele nu sînt un aparat adaptat la toate domeniile vieții de stat“, deoarece, susține el, experiența a șapte luni a arătat, iar „zecile și sutele de date documentare aflate la Secția economică a Comitetului executiv din Petersburg“ au confirmat că Sovietele, deși în multe locuri au exercitat în fapt „întreaga putere“, „n-au putut obține rezultate cît de cît satisfăcătoare în domeniul luptei împotriva dezastrului economic“. Avem nevoie de un aparat „împărțit pe ramuri de producție, strict centralizat în cadrul fiecărei ramuri și subordonat unui centru unic de stat“. „Este vorba — vedeți dv. — nu de înlocuirea vechiului aparat, ci numai de reformarea lui... oricît și-ar bate joc bolșevicii de oamenii care propun un plan...“

Toate aceste raționamente ale tovarășului Bazarov sînt nemaipomenit de inconsistente; ele par o copie a raționamentelor burgheziei, o reflectare a punctului ei de vedere de clasă!

Într-adevăr, a afirma că Sovietele au exercitat măcar într-o singură localitate din Rusia, măcar o singură clipă „întreaga putere“ este de-a dreptul ridicol (dacă nu este o repetare a unei minciuni a capitaliștilor, dictată de interesul de clasă). Întreaga putere înseamnă puterea asupra tuturor pămînturilor, asupra tuturor băncilor, asupra tuturor fabricilor; un om care cunoaște cît de cît experiența istoriei și datele științei referitoare la legătura dintre politic și economic nu ar putea „omite“ această „mică“ împrejurare.

Burghezia folosește următorul procedeu fals: *fără* a da Sovietelor puterea, *sabotînd* orice pas serios întreprins de ele, continuînd să aibă guvernul în mîină, păstrînd puterea asupra pămîntului și asupra băncilor etc., aruncă vina pentru ruină asupra Sovietelor!! Iată în ce constă întreaga tristă experiență a coaliției.

Sovietele n-au deținut niciodată întreaga putere, și măsurile lor n-au dus și nu puteau duce decît la paliative și la accentuarea confuziei.

A demonstra bolșevicilor, centraliști din convingere și prin programul și tactica întregului lor partid, necesitatea centralismului înseamnă într-adevăr să forțezi uși deschise. Dacă publiciștii de la „Novaia Jizn“ se îndeletnicesc cu asemenea lucruri fără rost, asta e numai din cauză că n-au sesizat cîtuși de puțin semnificația și ținta ironiilor noastre pe seama punctului de vedere „general statal pe care-l susțin ei“. Și n-au înțeles cei de la „Novaia Jizn“ din cauză că ei admit teoria luptei de clasă numai *din gură*, dar nu și cu capul. Repetînd cuvinte învățate pe de rost cu privire la lupta de clasă, ei sînt tentați în fiecare clipă să se situeze pe un „punct de vedere deasupra claselor“, punct de vedere comic sub aspect teoretic și reacționar în practică, numind această slugărnice față de burghezie plan „general statal“.

Statul, stimabililor, este o noțiune de clasă. Statul este organul sau mașina pentru exercitarea violenței de către o clasă asupra alteia. Atîta timp cît statul este o mașină pentru exercitarea violenței de către burghezie asupra proletariatului, lozinka proletară nu poate fi decît: *distrugerea* acestui stat. Iar cînd statul va deveni un stat proletar, cînd va deveni o mașină pentru exercitarea violenței de către proletariat asupra burgheziei, ne vom pronunța fără rezerve pentru o putere fermă și pentru centralism.

Să fim înțeleși: noi nu ridiculizăm „planurile“, ci faptul că Bazarov & Co. nu înțeleg că, negînd „controlul muncitoresc“, negînd „dictatura proletariatului“, *se situează* pe poziția dictaturii burgheziei. Cale de mijloc nu există, calea de mijloc este un vis deșert de democrat mic-burghez.

Nici un bolșevic, nici un centru nu a obiectat vreodată împotriva *centralismului* Sovietelor, împotriva unificării lor. Nimeni dintre noi nu obiectează nimic împotriva comitetelor de întreprindere pe ramuri de producție și împotriva centralizării lor. Bazarov nimerește *alături* de țintă.

Noi am ridiculizat, ridiculizăm și vom ridiculiza nu „centralismul“ și „planurile“, ci *reformismul*. Căci, după experiența coaliției, reformismul vostru este cît se poate

de ridicol. Iar a afirma : „nu înlocuirea aparatului, ci modificarea lui“ înseamnă a fi reformist, înseamnă a nu fi democrat revoluționar, ci democrat reformist. Reformism nu înseamnă altceva decât concesiile făcute de clasa cîrmuitoare, iar *nu* răsturnarea acesteia, concesiile pe care le face păstrînd puterea în mîna ei.

Tocmai acest lucru a fost încercat în jumătate de an de coaliție.

Tocmai acest lucru îl ridiculizăm noi. Neaprofundînd teoria luptei de clasă, Bazarov se lasă prins de burghezie, care cîntă în cor : „asta e, noi nu sîntem împotriva reformelor, noi sîntem pentru participarea muncitorilor la controlul de stat, sîntem cu totul de acord“, și, *obiectiv*, bunul Bazarov joacă rolul omului care cîntă-n strună capitaliștilor.

Așa s-a întîmplat totdeauna și așa se va întîmpla mereu cu aceia care, în condițiile unei ascutite lupte de clasă, încearcă să se situeze pe o poziție „de mijloc“. Și tocmai pentru că publiciștii de la „Novaia, Jizn“ nu sînt în stare să înțeleagă lupta de clasă, politica lor constituie o veșnică și atît de ridicolă oscilare între burghezie și proletariat.

Puneți-vă și întocmiți „planuri“, stimați cetățeni, asta nu-i politică, nu-i luptă de clasă, aici puteți fi de folos poporului. Aveți la ziarul vostru o mulțime de economiști. Apelați la inginerii etc. care sînt dispuși să se ocupe de problemele reglementării producției și repartiției, creați un supliment la marele vostru „aparat“ (ziar) în vederea elaborării concrete a unor date precise cu privire la producția și repartiția produselor în Rusia, la bănci și sindicate etc. etc., — iată domeniul în care veți putea fi de folos poporului, și nici faptul că stați în două luntre nu va fi prea dăunător, iar dacă veți întocmi asemenea „planuri“, muncitorii nu vă vor întîmpina cu zîmbete ironice, ci cu recunoștință.

Iată ce va face proletariatul după ce va fi ieșit învingător : va pune pe economiști, pe ingineri, pe agronomi etc. ca *sub controlul* organizațiilor muncitorești să elaboreze „un plan“, să-l verifice, să caute mijloace de economisire a muncii prin centralizare, să găsească măsuri și metode pentru realizarea unui control cît mai simplu,

mai ieftin, mai comod și universal. Pentru asta le vom da bani buni economiștilor, statisticienilor, tehnicienilor, dar... dar, dacă ei nu-și vor îndeplini munca în mod conștiincios și cu totul *în interesul oamenilor muncii*, nu le vom da de mâncare.

Noi sîntem pentru centralism și pentru „plan“, dar pentru un centralism și un plan al statului *proletar*, pentru reglementarea proletară a producției și repartiției în interesul celor săraci, al celor ce muncesc și sînt exploatați, *împotriva* exploatatatorilor. Prin expresia „statul“ noi acceptăm să se înțeleagă numai ceea ce zdrobește rezistența capitaliștilor și dă întreaga putere majorității poporului, proletarilor și semiproletarilor, muncitorilor și țărănilor săraci.

Al cincilea argument este că bolșevicii nu vor putea păstra puterea, fiindcă „situația este extrem de complicată...”

O, înțelepții ! Ei sînt gata, pe cît se vede, să se împace cu ideea revoluției, însă fără „o situație extrem de complicată“.

Asemenea revoluții nu există, și suspinele după ele nu sînt decît lamentări reacționare de intelectual burghez. Chiar dacă revoluția a început într-o situație care nu pare prea complicată, prin însăși dezvoltarea ei ea va crea *întotdeauna* o situație *extrem* de complicată. O revoluție adevărată, profundă, o revoluție „populară“, după cum o numește Marx¹⁰⁴, este un proces extrem de complicat și de dureros, procesul de dispariție a vechii orînduiri sociale și de naștere a unei orînduiri sociale noi, a unui nou mod de viață pentru zeci de milioane de oameni. Revoluția este o luptă de clasă și un război civil ascuțit, crîncen, înverșunat. Istoria nu cunoaște o mare revoluție care să fi avut loc fără război civil. Numai un om în cutie poate considera că este de conceput un război civil fără „o situație extrem de complicată“.

Dacă n-ar fi o situație extrem de complicată, n-ar fi nici revoluție. Cine se teme de lup să nu se ducă în pădure.

La acest al cincilea argument nu ai ce analiza, deoarece nu găsim aici vreo idee economică sau politică, sau vreo altă idee în genere. Nu găsim decît suspinele unor oameni mîhnîți și însăpămîntați de revoluție. Ca să caracterizez aceste suspine, îmi voi permite să relatez pe scurt două amintiri personale.

Cu puțin înainte de evenimentele din iulie am avut o discuție cu un inginer bogat. Acest inginer a fost cîndva revoluționar, a fost membru al partidului social-democrat și chiar al partidului bolșevic. Acum e cuprins de o spaimă cumplită, de o furie cumplită împotriva muncitorilor, răzvrătiți, dezlănțuiți. Și măcar de-ar fi niște muncitori ca cei germani — spunea inginerul (om instruit, care a mai fost și prin străinătate) —, mă rog, înțeleg că, în general, revoluția socială este inevitabilă, dar la noi, în condiții cînd nivelul muncitorilor a scăzut atît de mult de pe urma războiului..., asta nu mai e o revoluție, e un dezastru.

El ar fi fost dispus să accepte revoluția socială dacă istoria ar fi dus la ea în mod pașnic, liniștit, lin și punctual, așa cum intră în gară un expres german. Conducătorul grav deschide ușa vagonului și anunță : „gara revoluția socială. Alle aussteigen (toată lumea coboară) !“ În acest caz, de ce să nu devii chiar din inginer la alde Tit Titici, inginer la organizațiile muncitorești.

Omul acesta a văzut greve. El știe ce pasiuni furtunoase stîrnește întotdeauna greva cea mai obișnuită pînă și în cea mai pașnică perioadă. El înțelege, desigur, că furtuna trebuie să fie de milioane de ori mai puternică atunci cînd lupta de clasă a ridicat *întregul* popor muncitor dintr-o țară imensă, cînd războiul și exploatarea au dus la desperare milioane de oameni pe care moșierii i-au chinuit și-i chinuiesc de secole, pe care capitaliștii și cinovnicii țariști i-au jefuit și i-au oprimat de zeci de ani. El înțelege toate acestea „sub aspect teoretic“, le recunoaște *din gură*, dar este de-a dreptul speriat „de situația extrem de complicată“.

După evenimentele din iulie, datorită atenției deosebite cu care m-a înconjurat grijuliul guvern Kerenski, am fost nevoit să intru în ilegalitate. Bineînțeles că un tovarăș de-al nostru nu putea să găsească adăpost decît la un muncitor. În modesta locuință de muncitor dintr-un cartier muncitoresc mărginaș al Petrogradului, în timpul prînzului, gospodina pune pîinea pe masă. Stăpînul casei spune : „Ia te uită, ce pîine frumoasă. Se vede treaba că «ei» nu mai au acum curajul să ne dea pîine rea. Nici nu ne-ar mai fi trecut prin minte că la Petrograd se poate da pîine bună“.

M-a surprins această apreciere de clasă a evenimentelor din iulie. Ceea ce mă preocupa exclusiv era semnificația politică a evenimentelor petrecute ; încercam să cîntăresc rolul lor în mersul general al evenimentelor, să stabilesc situația care a determinat acest zigzag al istoriei, situația pe care o va crea el, cum trebuie să ne schimbăm lozincile și aparatul nostru de partid spre a-l adapta la situația schimbată. La pîine nu mă gîndisem. Pentru mine, un om care nu știe ce-i lipsa, pîinea era ceva de la sine înțeles, un fel de produs accesoriu al muncii publicistice. La ceea ce constituie baza, la lupta de clasă pentru pîine, gîndul te duce numai printr-o analiză politică făcută pe o cale extrem de complicată și de întortocheată.

Iar acest reprezentant al clasei asuprite, deși un muncitor bine plătit și cu un nivel intelectual ridicat, ia taurul de coarne ferm și direct, cît se poate de simplu și vede lucrurile cu acea claritate uimitoare de care un intelectual ca noi este tot atît de departe cît de departe sînt de noi stelele de pe cer. Lumea întreagă se împarte în două lagăre : „noi“, oamenii muncii, și „ei“, exploatorii. Omul nu e cîtuși de puțin tulburat de evenimente, care pentru el reprezintă o bătălie din îndelungata luptă dintre muncă și capital. Cînd tai pădurea, sar așchii.

„Cît de dureroasă este această «situație extrem de complicată» a revoluției“ — așa gîndește și simte intelectualul burghez.

„Noi i-am strîns «pe ei» în chingi, și «ei» nu mai îndrăznesc să-și facă de cap ca pînă acum. O să-i strîngem

nițel mai tare și o să-i răsturnăm de-a-binelea* — așa gândește și simte muncitorul.

*
*   *
*

Al șaselea și ultimul argument : proletariatul „nu va putea ține piept puternicei presiuni a forțelor vrăjmașe, care va distruge nu numai dictatura proletariatului, ci, odată cu ea, întreaga revoluție“.

Nu încercați să ne speriați, domnilor, că n-o să reușiți. Am văzut noi aceste forțe vrăjmașe și am simțit presiunea lor cu prilejul rebeliunii lui Kornilov (de care Kerenski nu se deosebește prin nimic). Toată lumea a văzut și poporul ține minte cum a zdrobit proletariatul și țărănimea săracă pe Kornilov, în ce situație jalnică și fără ieșire s-au trezit partizanii burgheziei și puținii reprezentanți ai păturilor locale de mici proprietari, deosebit de înstărite și deosebit de „vrăjmașe“ revoluției. „Delo Naroda“ din 30 septembrie, căutînd să convingă pe muncitori ca pînă la Adunarea constituantă (convocată sub protecția „măsurilor militare“ împotriva țărănimii răsculate !) să mai rabde pe Kerenski (adică pe Kornilov) și falsificata Dumă bulghinistă țeretelistă, repetă pe nerăsuflăte tocmai acest al șaselea argument adus de „Novaia Jizn“, strigînd cît îl ține gura : „în nici un caz guvernul lui Kerenski nu se va supune“ (Puterii Sovietelor, puterii muncitorilor și țărănilor, pe care „Delo Naroda“, ca să nu se lase mai prejos decît pogromiștii și antisemiții, monarhiștii și ca-deții, o numește puterea „lui Troțki și Lenin“ : iată la ce metode ajung să recurgă socialiștii-revoluționari !).

Dar nici „Novaia Jizn“, nici „Delo Naroda“ nu vor reuși să-i înspăimînte pe muncitorii conștienți. „Guvernul Kerenski — spuneți voi — nu se va supune în nici un caz“, adică, vorbind mai pe șleau, mai răspicat, mai clar, va reedita kornilovismul. Și domnii de la „Delo Naroda“ îndrăznesc să afirme că asta va fi „război civil“, că „perspectivele sînt înspăimîntătoare“ !

Nu, domnilor, pe muncitori n-o să-i înșelați. Țsta nu va fi război civil, ci o rebeliune a unui pumn de korni-

loviști, rebeliune sortită eșecului; sau ei vor „să nu se supună“ poporului și să-l provoace cu orice preț să repete pe scară largă ceea ce s-a petrecut la Viborg cu korniloviștii; *dacă* socialiștii-revoluționari vor, *dacă* Kerenski, membru al partidului socialist-revoluționar, vrea, el poate să facă poporul să-și iasă din fire. Dar cu asta n-o să-i speriați pe muncitori și soldați, domnilor.

Cîtă nerușinare! Aranjează o nouă Dumă bulîghinistă, își asigură prin diverse manopere ajutorul cooperabilor reacționari, al chiaburilor de la sate, îi adaugă la aceștia pe capitaliști și moșieri (denumiți elemente cenzitare) și împreună cu această bandă de korniloviști vor să *anuleze voința poporului*, voința muncitorilor și țăranilor.

Ei au dus lucrurile atît de departe, încît într-o țară țărănească răscoala țărănească se revarsă pretutindeni în larg șuvoi! Gîndiți-vă: într-o republică democratică în care țăranii constituie 80% din populație se merge atît de departe, încît aceștia ajung la o răscoală țărănească... Același „Delo Naroda“, ziarul lui Cernov, organul partidului „socialiștilor-revoluționari“, care la 30 septembrie are nerușinarea să-i sfătuiască pe muncitori și țărani „să mai rabde“, este nevoit să recunoască în editorialul din 29 septembrie:

„Pînă în prezent nu s-a făcut *aproape nimic* pentru desființarea relațiilor de *înrobire* care continuă să *domine* la sate tocmai în Rusia centrală“.

Același „Delo Naroda“, în același articol de fond din 29 septembrie, spune că în metodele folosite de „miniștrii revoluționari“ se mai fac încă puternic simțite „apucăturile stolîpiniste“, cu alte cuvinte, vorbind mai pe șleau, el taxează de *stolîpiniști* pe Kerenski, Nikitin, Kișkin & Co.

„Stolîpiniștii“ Kerenski & Co., care au dus lucrurile atît de departe încît țăranii au ajuns să se răscoale, aplică acum „măsuri militare“ împotriva țăranilor, consolează poporul cu convocarea Adunării constituante (deși Kerenski și Tereteli *au* mai *înșelat* o dată poporul, declarînd solemn la 8 iulie că Adunarea constituantă va fi convocată în termen, la 17 septembrie, pentru ca apoi să-și *calce cuvîntul* și s-o amîne, neținînd seama de sfaturile

date pînă și de *menșevicul Dan*, s-o amîne nu pentru sfîrșitul lunii octombrie, cum dorea și C.E.C. menșevic de atunci, ci pentru sfîrșitul lunii noiembrie). „Stolîpiniștii“ Kerenski & Co. consolează poporul cu o apropiată convocare a Adunării constituante, ca și cum el ar mai putea da crezare celor care l-au mințit o dată în această chestiune, ca și cum poporul ar putea să creadă într-o convocare *corectă* a Adunării constituante de către un guvern care aplică *măsuri militare* în satele cele mai îndepărtate, de către un guvern *care acoperă* în mod vădit arestarea samavolnică a țărănilor conștienți și *falsificarea* alegerilor.

Să duci lucrurile atît de departe, încît țărăanii să ajungă să se răscoale, și apoi să ai nerușinarea să le spui: „mai răbdați“, mai așteptați, aveți încredere în guvernul care reprimă „prin măsuri militare“ pe țărăanii răsculați!

Să duci lucrurile atît de departe, încît în ofensiva de după 19 iunie să piară sute de mii de soldați ruși, războiul să se prelungească, iar marinarii germani să se răscoale, aruncîndu-și comandanții în apă, să duci lucrurile atît de departe, flecărind într-una despre pace, *fără să propui* o pace dreaptă *tuturor* beligeranților, și să mai ai nerușinarea să spui muncitorilor și țărănilor, să spui soldaților care își dau viața în luptă: „mai răbdați“, încredeți-vă în „stolîpinistul“ Kerenski, încredeți-vă încă o lună în generalii korniloviști, poate că într-o lună ei vor mai trimite cîteva zeci de mii de soldați la măcel... „Trebuie să mai răbdați“.

Asta nu-i nerușinare??

Nu, domnilor socialiști-revoluționari, colegi de partid ai lui Kerenski, pe soldați n-o să-i înșelați!

Muncitorii și soldații nu vor mai răbda nici o zi, *nici un* ceas guvernul Kerenski, cînd ei știu că un guvern al *Sovietelor* va propune *imediat* o pace dreaptă *tuturor* beligeranților și va obține, *după toate probabilitățile*, încheierea imediată a armistițiului și încheierea grabnică a păcii.

Soldații armatei noastre de țărani nu vor mai răbda nici o zi, *nici un* ceas ca guvernul Kerenski, care reprimă prin *măsuri militare* răscoala țărănească să se mențină împotriva voinței *Sovietelor*.

Nu, domnilor socialiști-revoluționari, colegi de partid ai lui Kerenski, pe muncitori și țărani nu-i mai înșelați voi.

*
*   *
*

În chestiunea presiunii forțelor vrăjmașe, care, după cum afirmă ziarul „Novaia Jizn“, înspăimîntat de moarte, va zdrobi dictatura proletariatului, mai constatăm o monstruoasă greșeală logică și politică, de care numai niște oameni care și-au ieșit din minți de spaimă pot să nu-și dea seama.

„Presiunea forțelor vrăjmașe va zdrobi dictatura proletariatului“ — spuneți voi. Fie. Dar voi, stimați concetățeni, sînteți cu toții economiști, oameni culți. Știți cu toții că a considera că există o opoziție între burghezie și democrație e o absurditate și o dovadă de ignoranță, e ca și cum ai considera că există o opoziție între un arșin și un pud. Căci există burghezia democratică și există păтури nedemocratice ale micii burghezii (capabile de o Vendée).

„Forțe vrăjmașe“ este o vorbă goală. Noțiunea de clasă este *burghezia* (care are de partea ei și pe moșieri).

Burghezia și moșierii, proletariatul, mica burghezie, micii proprietari, în primul rînd țărănimea, — iată cele trei „forțe“ principale existente în Rusia, ca și în *orice* țară capitalistă. Iată cele trei „forțe“ principale care au fost evidențiate de mult în fiecare țară capitalistă (inclusiv Rusia) nu numai de analiza economică științifică, ci și de *experiența politică* a întregii istorii moderne a *tuturor* țărilor, de experiența *tuturor* revoluțiilor care au avut loc în Europa începînd din secolul al XVIII-lea, de experiența celor *două* revoluții ruse din 1905 și din 1917.

Așadar, voi îi amenințați pe proletari că puterea lor va fi zdrobită de presiunea burgheziei? La asta și numai la asta se reduce amenințarea voastră, altceva nu conține.

Perfect. Să zicem că burghezia poate zdrobi puterea muncitorilor și a țăranilor săraci. Atunci nu mai rămîne decît o „coalitiție“, adică o alianță sau o înțelegere a micii burghezii cu burghezia. Nimic altceva nu se mai poate concepe !!

Dar coaliția a fost încercată timp de jumătate de an și s-a soldat cu un eșec, iar voi înșivă, prea stimați cetățeni de la „Novaia Jizn“, care nu știți să gândiți, *v-ați de-zis* de ea.

Ce rezultă de aici ?

Ț-ați încurcat așa de rău, cetățeni de la „Novaia Jizn“, v-ați lăsat înfricoșați în așa hal, încât nu sînteți în stare s-o scoateți la capăt nici cu cel mai simplu raționament, *nu sînteți în stare să numărați nu pînă la cinci, dar nici măcar pînă la trei.*

Ori toată puterea în mîna burgheziei — lucrul acesta voi nu-l mai susțineți de mult și nici chiar burghezia nu mai îndrăznește să pomenească despre el, știind că încă la 20—21 aprilie poporul a răsturnat, dintr-o singură opinie, o asemenea putere și că acum ar doborî-o cu o hotărîre și neînduplecare întreită. Ori puterea în mîna micii burghezii, adică în mîna unei coaliții (alianțe, înțelegeri) a ei cu burghezia, căci mica burghezie nu vrea și *nu* poate să ia singură în mod independent puterea, fapt dovedit de experiența tuturor revoluțiilor, precum și de știința economică, care arată că într-o țară capitalistă poți susține capitalul sau poți susține munca, dar nu te poți menține între ele, la mijloc. Coaliția aceasta a încercat într-o jumătate de an, în Rusia, zeci de mijloace și tot s-a prăbușit.

Ori, în sfîrșit, toată puterea în mîna proletarilor și țăranilor săraci, împotriva burgheziei, pentru a zdrobi rezistența acesteia. O asemenea politică n-a fost încercată încă, și dv. domnilor de la „Novaia Jizn“, dv. *sfătuiți* poporul să *nu* facă această încercare, căutînd să-i transmiteți frica de care sînteți cuprinși voi înșivă în fața burgheziei.

O a patra soluție nu poate fi imaginată.

Așadar, dacă „Novaia Jizn“ se teme de dictatura proletariatului și o respinge pe motivul că este posibilă o înfrîngere a puterii proletare de către burghezie, asta echivalează cu a *reveni pe furiș* la poziția *înțelegerii* cu capitaliștii !!! Este limpede ca lumina zilei că cine se teme de împotrivire, cine nu crede în posibilitatea de a o zdrobi, cine povățuiește poporul : „temeți-vă de rezistența capitaliștilor, cu ei n-o s-o puteți scoate la capăt“, acela

preconizează *implicit* din nou politica de înșelăgere cu capitaliștii.

„Novaia Jizn“ s-a încurcat tot atât de rău și fără ieșire, cum s-au încurcat acum toți democrații mic-burghezi care își dau seama de falimentul coaliției, care nu îndrăznesc s-o susțină fățiș și în același timp sînt apărați de burghezie, care se tem de trecerea întregii puteri în mîna proletarilor și a țărănimii sărace.

*
*   *
*

Sa te pretinzi revoluționar, să vrei să te numeri printre socialiști și să te temi de împotrivirea capitaliștilor, ce rușine! La ce decădere ideologică trebuia să fi ajuns socialismul mondial denaturat de oportunism, ca să poată răzbate asemenea glasuri!

Noi am simțit forța de împotrivire a capitaliștilor, a simțit-o întregul popor, căci capitaliștii, care sînt mai conștienți decît alte clase, și-au dat imediat seama de importanța Sovietelor, și-au încordat imediat la maximum *toate forțele*, au pus totul în mișcare, au recurs la toate ticăloșiile, au ajuns să pună în circulație calomniile și minciunile nemaiauzite, să urzească comploturi militare, spre a submina *Sovietele*, a le reduce la zero, a le prostitua (cu ajutorul menșevicilor și al socialiștilor-revoluționari), spre a le transforma în locuri de flecăreală, spre a extenua pe țărani și muncitori prin luni și luni de zile de vorbărie goală și joacă de-a revoluția.

Dar forța de împotrivire a proletarilor și a țăranilor săraci nu s-a făcut încă simțită, deoarece această forță se va manifesta în toată amploarea ei abia atunci cînd puterea se va afla în mîna proletariatului, cînd zeci de milioane de oameni, striviți de nevoi și de robia capitalistă, vor vedea în practică, *vor simți* că puterea în stat a trecut în mîna claselor asuprite, că ea ajută sărăcimea în lupta împotriva moșierilor și capitaliștilor, că *zdrobește* împotrivirea acestora. *Abia* atunci vom putea vedea ce forțe latente se află în popor, forțe în stare să dea o ripostă capitaliștilor, abia atunci va intra în acțiune ceea ce Engels numește „socialism latent“¹⁰⁵, abia atunci în fața fiecărei

zece mii de dușmani fățiși sau ascunși ai puterii clasei muncitoare și care se manifestă în mod activ sau printr-o rezistență pasivă se vor ridica *un milion* de noi luptători, care pînă acum au dormitat politicește, care au lîncezit în ghearele mizeriei, pradă desperării, care au ajuns să nu mai creadă că și ei sînt oameni, că au și ei dreptul la viață, că întreaga forță a statului centralizat contemporan le poate servi și lor, că și detașamentele *lor* de miliție proletară sînt chemate cu toată încrederea să participe direct, cît mai îndeaproape, zi de zi la conducerea statului.

Capitaliștii și moșierii, cu concursul binevoitor al unora ca Plehanov, Breșkovskaia, Țereteli, Cernov & Co., au făcut *totul* ca să *întineze* republica democratică, s-o *întineze* atît de mult prin slugărnicia lor față de cei avuți, încît poporul a fost cuprins de indiferență, a căzut în apatie și *îi este tot una*, căci flămîndul nu poate face nici o deosebire între republică și monarhie, iar soldatul înghețat, desculț, istovit, care își dă viața pentru interese ce-i sînt străine nu e în stare să îndrăgească republica.

Dar atunci cînd cel de pe urmă salahor, cînd orice șomer, cînd fiecare bucătăreasă, cînd orice țăran ruinat va vedea — nu din ziare, ci cu propriii lui ochi — că puterea proletară nu se ploconește în fața celor avuți, ci ajută sărăcimea, că ea nu ezită să ia măsuri revoluționare, că ia prisosul de produse de la trîntori și-l dă celor flămînze, că instalează cu forța în locuințele bogătașilor pe cei fără adăpost, că obligă pe cei bogați să plătească laptele, dar nu le dă nici o picătură de lapte pînă cînd copiii *tuturor* familiilor sărace nu capătă lapte în cantitate suficientă, că pămînturile trec în mîna celor ce muncesc, că fabricile și băncile trec sub controlul muncitorilor, că pe milionarii care-și ascund bogățiile îi așteaptă o pedeapsă drastică și imediată, — cînd sărăcimea va vedea și va simți toate acestea, nici o forță a capitaliștilor și a chiaburilor, nici o forță a capitalului financiar mondial, care manipulează sute de miliarde, nu va reuși să înfrîngă revoluția populară, ci ea va ieși biruitoare în lumea întreagă, căci revoluția socialistă se maturizează în toate țările.

Revoluția noastră va fi invincibilă dacă nu se va teme de ea însăși, dacă va da întreaga putere proletariatului,

căci avem de partea noastră și forțele incomparabil mai mari, mai dezvoltate, mai organizate ale proletariatului mondial, forțe care temporar sînt oprimate de război, dar pe care războiul nu numai că nu le-a nimicit, ci le-a făcut să sporească.

Să te temi că puterea bolșevicilor, adică puterea proletariatului, care are asigurat sprijinul neprecupețit al țărănimii sărace, „va fi zdrobită“ de domnii capitaliști ! Ce miopie, ce rușinoasă teamă de popor, ce ipocrizie ! Oamenii care manifestă această teamă fac parte din acea „societate“ „înaltă“ (după etalonul capitalist, dar în realitate *putredă*) care rostește cuvîntul „dreptate“ fără să creadă în el, din obișnuință, ca pe o vorbă goală, fără să-i dea nici un conținut.

Iată un exemplu :

D-l Peșehonov este un cunoscut semicadet. Un trudovic mai moderat decît el, tovarăș de idei cu alde Breșkovskaia și Plehanov nu s-ar putea găsi. N-a fost un ministru mai slugarnic față de burghezie. Lumea n-a văzut încă un adept mai înflăcărat al „coalitiei“, al înțelegerii cu capitaliștii !

Și iată ce *a fost nevoit* să recunoască acest domn în cuvîntarea pe care a ținut-o la Consfătuirea „democratică“ (citește : bulîghinistă), după cum relatează ziarul defensist „Izvestia“ :

„Există două programe. Primul este un program care exprimă revendicările unor grupuri, revendicări de clasă și naționale. Cei care susțin acest program în modul cel mai fățiș sînt bolșevicii. Iar celorlalte părți ale democrației nu le este de loc ușor să-l respingă, deoarece el da expresie revendicărilor maselor muncitoare, cerințelor naționalităților asuprite și nedreptățite. Democrației nu-i este atît de ușor să rupă cu bolșevicii, să respingă aceste revendicări de clasă, în primul rînd pentru că ele sînt în esență juste. Dar acest program, pentru care am luptat pînă la revoluție, pentru care am făcut revoluția și pe care, în alte condiții, l-am fi sprijinit toți ca unul, în actualele condiții constituie un imens pericol. Acum pericolul este și mai mare, din cauză că aceste revendicări urmează să fie formulate într-un moment în care statul este în imposibilitate să le satisfacă.

Trebuie să apărăm întii întregul — statul, să-l salvăm pe el de la pieire, și aici există o singură cale : nu satisfacerea revendicărilor, oricît de juste și de imperioase ar fi ele, ci, dimpotrivă, restricții, sacrificii, care trebuie să fie cerute tuturor“ („Izvestiia C.E.C.“ din 17 septembrie).

D-l Peșehonov nu înțelege că, atîta timp cît capitaliștii sînt la putere, el apără *nu* întregul, ci interesele hrăpărețe ale capitalului imperialist rus și „aliat“. El nu înțelege că războiul ar înceta să fie un război imperialist, de cotropire, de jaf numai după o ruptură cu capitaliștii, cu tratatele lor secrete, cu anexiunile lor, cu escrocheriile lor bancare și financiare. D-l Peșehonov nu înțelege că numai *după* aceasta, în cazul cînd dușmanul ar respinge o pace dreaptă ce i-ar fi propusă formal, războiul ar deveni un război de apărare, un război drept. El nu înțelege că capacitatea de apărare a unei țări care ar răsturna jugul capitalului, ar da pămînt țăranilor, ar pune băncile și fabricile sub controlul muncitoresc ar *întrece cu mult* capacitatea de apărare a unei țări capitaliste.

Și, ceea ce este principal, d-l Peșehonov *nu* înțelege că, nevoit fiind să recunoască justetea bolșevismului, să recunoască că revendicările bolșevismului sînt revendicările „*maselor muncitoare*“, adică ale majorității populației, *cedează* implicit toate pozițiile, pozițiile întregii democrații mic-burgheze.

Iată unde este forța noastră. Iată de ce guvernul nostru va fi de neînvins : pentru că pînă și adversarii sînt nevoiți să recunoască că programul bolșevic este programul „*maselor muncitoare*“ și al „*naționalităților asuprite*“.

Și d-l Peșehonov este doar amicul politic al cadeților, al celor de la „Edinstvo“ și „Delo Naroda“, al unora ca Breșkovskaia și Plehanov, este exponentul chiaburilor și al unor domni ale căror soții și surori s-ar duce mîine să-și înfigă umbrelele în ochii bolșevicilor care ar rămîne în viață după o eventuală înfrîngere a lor de către trupele lui Kornilov sau (ceea ce este absolut același lucru) de către trupele lui Kerenski.

Și un astfel de domn *este nevoit* să recunoască că revendicările bolșevicilor „*sînt juste*“.

Pentru el, „dreptatea“ este o vorbă goală. Dar pentru masele de semiproletari, pentru majoritatea micii burghezii de la orașe și sate, pentru acești oameni ruinați, istoviiți, exasperați de război, ea nu este o vorbă goală, ci problema cea mai acută, cea mai arzătoare, cea mai importantă : ei nu vor să moară de foame, vor să aibă o bucată de pâine. Iată de ce *nici un fel* de politică *nu se poate* baza pe „coaliție“, pe „concilierea“ intereselor celor flămânzi și ruinați cu interesele exploatorilor. Iată de ce un guvern bolșevic *are asigurat* sprijinul majorității covârșitoare a acestor mase.

Dreptatea e vorbă goală, spun intelectualii și lichelele care sînt gata să se declare marxști pornind de la înaltul considerent că ei „au contemplat *posteriorul*“ materialismului economic.

Ideile devin o forță atunci cînd cuceresc masele. Și tocmai acum bolșevicii, reprezentanții internaționalismului proletar revoluționar, au întruchipat prin politica lor ideea care pune în mișcare în lumea întregă imense mase de oameni ai muncii.

Numai ideea de dreptate, numai sentimentul maselor revoltate de exploatare nu le-ar fi adus niciodată pe calea justă spre socialism. Dar din moment ce capitalismul a dezvoltat aparatul material al marilor bănci, sindicatelor, căilor ferate etc. ; din moment ce bogata experiență a țărilor înaintate a acumulat atîtea minuni în domeniul tehnicii, a căror aplicare *este frînată* de capitalism ; din moment ce muncitorii conștienți au format un partid de un sfert de milion de oameni pentru a lua în mînă sistematic acest aparat și a-l pune în funcțiune cu sprijinul tuturor celor ce muncesc și sînt exploatați, — din moment ce *există* aceste condiții, nu se va găsi pe pămînt o forță care să-i poată împiedica pe bolșevici — *dacă ei nu se vor lăsa intimidati* și vor ști să ia puterea — s-o păstreze pînă la victoria revoluției socialiste mondiale.

POSTFAȚA

Rîndurile de mai sus erau gata scrise cînd editorialul din „Novaia Jizn“ din 1 octombrie ne-a furnizat o nouă perlă de prostie, cu atît mai periculoasă cu cît este camuflată sub steagul simpatiei față de bolșevici și sub vălul preînțeleptului considerent filistin : „să nu ne lăsăm provocați“ (să nu ne lăsăm atrași în cursă de urletele despre provocare, menite să înfricoșeze pe bolșevici și să-i determine să *nu* ia puterea).

Iată-o :

„Învățămintele mișcărilor de felul aceleia de la 3—5 iulie, pe de o parte, și ale rebeliunii lui Kornilov, pe de altă parte, au arătat cît se poate de clar că democrația, care are la dispoziția ei organe extrem de influente în rîndurile populației, este de neînving atunci cînd ocupă în războiul civil o poziție defensivă, și este înfrîntă, pierzînd toate elementele intermediare, șovăielnice atunci cînd ia inițiativa ofensivei“.

Dacă bolșevicii ar manifesta, în indiferent ce formă, spirit concesiv față de prostia filistină exprimată în raționamentul citat, ei ar duce la pieire și partidul lor, și revoluția.

Autorul raționamentului, apucîndu-se să vorbească despre războiul civil (o temă tocmai pe măsura unei doamne simpatice în toate privințele), a denaturat *învățămintele istoriei* în această problemă, căzînd de-a dreptul în grotesc.

Iată cum raționa în legătură cu *aceste* învățăminte, în legătură cu *învățămintele istoriei* în *această* problemă

Karl Marx, fondatorul și exponentul tacticii proletar-revoluționare :

„Insurecția este o artă, ca și războiul sau ca oricare altă artă. Ea este supusă anumitor reguli, și neglijarea lor ducē la pieirea partidului care s-a făcut vinovat de nerespectarea lor. Aceste reguli, fiind consecințele logice care decurg din esența partidelor, din esența condițiilor cu care ai de-a face într-un asemenea caz, sînt atît de clare și de simple, încît scurta experiență din 1848 a făcut ca germanii să le cunoască îndeajuns de bine. În primul rînd, niciodată nu trebuie să te joci cu insurecția dacă nu ești hotărît să mergi pînă la capăt (tradus ad literam : să suporti toate consecințele acestui joc). Insurecția este o ecuație cu mărimi extrem de nedeterminate, a căror valoare se poate schimba de la o zi la alta. Forțele de luptă împotriva cărora trebuie să acționezi au pe de-a-ntregul de partea lor avantajul organizării, disciplinei și autorității tradiționale“ (Marx are în vedere cazul cel mai „anevoios“ al insurecției : atunci cînd vechea putere este „solidă“ și cînd insurecția trebuie să înfrunte o armată care nu s-a descompus sub influența revoluției și a șovăielilor guvernului) ; „dacă insurgenții nu pot concentra forțe mari împotriva dușmanului, ei vor fi înfrinți și nimicîți. În al doilea rînd, din moment ce a început insurecția, trebuie să acționezi cu cea mai mare hotărîre și să treci la ofensivă. Defensiva este moartea oricărei insurecții armate ; rămînînd în defensivă, ea este pierdută încă înainte de a-și fi măsurat forțele cu cele ale inamicului. Trebuie să-l iei pe dușman prin surprindere atîta timp cît trupele lui sînt încă răzlețite, trebuie să cauți să obții în fiecare zi noi succese, fie și succese mici ; trebuie să menții superioritatea morală pe care ți-a dat-o prima mișcare încununată de succes a insurgenților ; trebuie să atragi de partea ta elementele șovăielnice, care urmează totdeauna pe cel mai tare și se situează totdeauna alături de partea cea mai sigură ; trebuie să-l silești pe dușman să se retragă înainte ca el să fi putut concentra trupele împotriva ta ; într-un cuvînt, acționează așa cum spunea Danton, cel mai mare maestru al tacticii revoluționare cunoscut pînă acum : îndrăzneală,

îndrăzneală și iar îndrăzneală !“ („Revoluție și contra-revoluție în Germania“, ed. germană din 1907, p. 118) ¹⁰⁶.

Noi am schimbat toate acestea — ar putea spune despre sine cei de la „Novaia Jizn“, „marxiști și ei“ —, în loc de o întreită îndrăzneală, noi avem două calități : „două sînt virtuțile noastre : moderație și punctualitate“. Pentru „noi“ experiența istoriei mondiale, experiența marii revoluții franceze nu fac doi bani. Pentru „noi“ importantă este experiența celor două mișcări din 1917, privită și deformată prin ochelari molcealiniști *.

Să privim această experiență fără a ne pune acești drăguți ochelari.

Voi asemuiți evenimentele de la 3—5 iulie cu un „război civil“, pentru că ați dat crezare lui Aleksinski, Pereverzev & Co. Este caracteristic pentru domniile de la „Novaia Jizn“ că dau crezare unor astfel de oameni (fără ca ei să încerce să facă ceva pentru a aduna date în legătură cu evenimentele de la 3—5 iulie, deși dispun de aparatul vast al unui mare cotidian).

Dar să admitem chiar pentru o clipă că evenimentele de la 3—5 iulie nu au marcat începutul unui război civil, menținut de bolșevici în stadiul său incipient, ci a fost un adevărat război civil. Să admitem.

Ce dovedește, în acest caz, acest învățămînt ?

În primul rînd că bolșevicii *nu* au trecut la ofensivă, căci este incontestabil că în noaptea de 3 spre 4 iulie și chiar la 4 iulie ei ar fi reușit să facă mult dacă ar fi trecut la ofensivă. Defensiva a fost slăbiciunea lor, dacă e să vorbim de un război civil (cum vorbește „Novaia Jizn“, și nu de transformarea unei izbucniri spontane într-o demonstrație de tipul celei din 20—21 aprilie, după cum arată *faptele*).

Așadar, „învățămîntul“ pledează *împotriva* înțelepților de la „Novaia Jizn“.

În al doilea rînd, motivele pentru care bolșevicii nici nu și-au propus măcar să dezlănțuie o insurecție la

* Molcealin, personaj din comedia „Prea multă minte strică“ de Griboedov, — tipul omului servil față de superiori, lipsit de principialitate, carierist. — *Nota trad.*

3—4 iulie, și *nici un colegiu* al bolșevicilor nu a pus măcar această problemă, depășesc *cadrul* discuției noastre cu „Novaia Jizn“. Căci noi discutăm despre *învățămintele* unui „război civil“, adică ale unei insurecții, și nu despre o situație când un partid revoluționar se reține să dezlănțuie o insurecție fiindcă este evident că nu are majoritatea de partea sa.

Intrucât, după cum știe toată lumea, bolșevicii au obținut majoritatea și în Sovietele din cele două capitale și în țară (peste 49% din voturi la Moscova) abia cu *mult după* iulie 1917, iată că „învățămintele“ arată și de data aceasta cu totul altfel decât vrea să le vadă această doamnă simpatică în toate privințele care se cheamă „Novaia Jizn“.

Mai bine v-ați lăsa de politică, cetățeni de la „Novaia Jizn“ !

Dacă partidul revoluționar nu are majoritatea în dețășamentele înaintate ale claselor revoluționare și în țară, nici nu poate fi vorba de insurecție. În afară de aceasta, insurecția necesită : 1) creșterea revoluției pe scară națională ; 2) falimentul moral și politic total al vechiului guvern, de pildă al guvernului „de coaliție“ ; 3) puternice oscilări în lagărul tuturor elementelor intermediare, adică al celor care *nu* sînt cu totul de partea guvernului, cum fuseseră pînă mai ieri.

De ce „Novaia Jizn“, vorbind despre „învățămintele“ evenimentelor de la 3—5 iulie, nici măcar n-a băgat în seamă acest foarte important învățămînt ? Pentru că cei care s-au apucat să discute o problemă politică nu sînt politicieni, ci oameni proveniți dintr-un cerc de intelectuali speriați de burghezie.

Mai departe. În al treilea rînd, faptele arată că tocmai *după* 3—4 iulie, tocmai datorită faptului că domniile Tereteli *au fost demascați* prin politica lor din iulie, că *masele* au ajuns să vadă în bolșevici pe luptătorii lor de avangardă, iar în „social-blochiști“ niște trădători, tocmai datorită tuturor acestor fapte începe *destrămarea* socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor. Această destrămarea a fost dovedită pe deplin, *încă înaintea* rebeliunii lui Kornilov, de alegerile din 20 august din Petrograd,

care s-au soldat cu victoria bolșevicilor și înfrângerea „social-blochiștilor“ („Delo Naroda“ a încercat recent să dezmință faptul, *tăinuind* rezultatele privitoare la toate partidele, ceea ce nu e decît o autoînșelare și o înșelare a cititorului ; după datele publicate în „Den“ din 24 august, date care se referă numai la oraș, procentul voturilor obținute de cadeți a crescut de la 22⁰/₀ la 23⁰/₀, iar cifra absolută a voturilor a scăzut cu 40⁰/₀ ; procentul voturilor obținute de bolșevici a crescut de la 20⁰/₀ la 33⁰/₀, iar cifra absolută a voturilor a scăzut doar cu 10⁰/₀ ; procentul voturilor obținute de toți cei „de mijloc“ a scăzut de la 58⁰/₀ la 44⁰/₀, iar cifra absolută a acestor voturi a scăzut cu 60⁰/₀ !).

Destrămarea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor după evenimentele din iulie și înainte de rebeliunea lui Kornilov este dovedită și de creșterea numărului de adepți ai aripii de „stînga“ în ambele partide, care a ajuns să cuprindă aproape 40⁰/₀ din efectivul lor ; e „răzburarea“ pentru prigonirea bolșevicilor de către d-nii Kerenski.

Partidul proletar, cu toate că „a pierdut“ cîteva sute de membri, *a cîștigat* enorm de pe urma evenimentelor de la 3—4 iulie, căci *masele* au înțeles și au văzut tocmai în aceste zile grele devotamentul lui și *trădarea* socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor. „Învățămintele“ sînt deci cu totul și cu totul altele decît cele trase de cei de la „Novaia Jizn“ : nu te îndepărta de masele în fierbere oscilînd înspre „molcealinii democrației“, iar dacă e să pornești insurecția, treci la ofensivă atîta timp cît forțele dușmanului sînt răzlețite, ia dușmanul prin surprindere.

Nu-i așa, domnilor „marxiști și voi“ de la „Novaia Jizn“ ?

Sau „marxismul“ *nu* înseamnă a pune la baza tacticii aprecierea precisă a situației *obiective*, ci a pune în aceeași oală, în mod stupid și fără spirit critic, și „războiul civil“ și „congresul Sovietelor și convocarea Adunării constituante“ ?

Asta este de-a dreptul ridicol, domnilor, asta înseamnă pur și simplu să sfidezi marxismul și orice logică !

Dacă situația *obiectivă nu* dă temeuri pentru ascuțirea luptei de clasă în așa măsură încît ea să se transforme

În „război civil“, de ce mai vorbiți despre „război civil“ în *legătură* cu „congresul Sovietelor și Adunarea constituantă“? (așa este intitulat editorialul din „Novaia Jizn“ analizat de noi). În acest caz trebuia să spuneți clar cititorului și să-i dovediți că situația obiectivă *nu* oferă teren pentru un război civil și că de aceea tactica poate și trebuie să pună pe primul plan lucruri pașnice, legal-constituționale, „simple“ din punct de vedere juridic și parlamentar, cum ar fi congresul Sovietelor și Adunarea constituantă. În acest caz *se poate* împărtăși părerea că un asemenea congres și o asemenea adunare sînt într-adevăr în stare să *hotărască*.

Dacă însă condițiile obiective ale momentului determină inevitabilitatea sau cel puțin probabilitatea unui război civil, dacă n-ați vorbit despre el „de pomană“, ci văzînd clar, simțînd, sesizînd existența unei situații de război civil, cum mai puteți pune pe primul plan congresul Sovietelor sau Adunarea constituantă?? Este pur și simplu o bătaie de joc la adresa maselor flămînde și istovite! Cum credeți că flămîndul se va învoi „să mai aștepte“ două luni? Sau dezastrul economic, despre care voi înșivă scrieți în fiecare zi că se întinde, se va învoi „să mai aștepte“ pînă la congresul Sovietelor sau pînă la Adunarea constituantă? Sau ofensiva germană, în lipsa unor pași serioși spre pace (adică în lipsa propunerii formale a unei păci drepte făcute tuturor beligeranților) din partea noastră, se va învoi „să aștepte“ congresul Sovietelor sau Adunarea constituantă? Sau aveți voi date care vă permit să trageți concluzia că istoria revoluției ruse, care de la 28 februarie pînă la 30 septembrie s-a desfășurat deosebit de furtunos și de rapid, se va desfășura de la 1 octombrie pînă la 29 noiembrie¹⁰⁷ cît se poate de liniștit, pașnic, legal și ponderat, într-un ritm care să excludă exploziile, salturile, înfrîngerile în război, crizele economice? Sau armata de pe front, despre care un *nebolșevic*, ofițerul Dubasov, a declarat oficial, în numele frontului, că „nu mai vrea să lupte“, armata aceasta va flămînzi și va degera liniștită pînă la termenul „fixat“? Sau răscoala țărănească va înceta să devină — pentru că voi o veți numi „anarhie“

și „pogrom“, pentru că Kerenski va trimite forțe „militare“ *împotriva țăranilor* — un element al războiului civil ? Sau este posibilă, *este de conceput* o activitate liniștită, corectă, nefalsificată a guvernului în vederea convocării Adunării constituante *într-o țară țărănească* atunci când acest guvern *reprimă* răscoala țărănească ?

Nu mai rîdeți de „zăpăceala de la Institutul Smolnîi“¹⁰⁸, domnilor ! Nici zăpăceala voastră nu este mai mică. La problemele cumplite ale războiului civil, voi răspundeți prin fraze care vă dau în vileag zăpăceala și prin jalnice iluzii constituționaliste. Iată de ce spun eu că, dacă bolșevicii s-ar lăsa cuprinși de această stare de spirit, ar duce la pieire și partidul, și revoluția lor.

N. Lenin

1 octombrie 1917.

SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL,
COMITETUL DIN MOSCOVA,
COMITETUL DIN PETROGRAD,
ȘI MEMBRII BOLȘEVICI AI SOVIETELOR
DIN PETERSBURG ȘI MOSCOVA ¹⁰⁹

Dragi tovarăși, evenimentele ne indică atât de clar care e sarcina noastră, încît orice întîrziere ar fi de-a dreptul o crimă.

Mișcarea agrară ia amploare. Guvernul intensifică sîlbaticile sale represii, în rîndurile armatei cresc simpatiile față de noi (la Moscova 99% din soldați au votat pentru noi, trupele din Finlanda și flotă sînt împotriva guvernului, mărturia lui Dubasov despre situația de pe front în general).

În Germania se dezlănțuie evident o revoluție, în special acum, după împușcarea marinarilor. 47% bolșevici la alegerile de la Moscova constituie o mare victorie. Împreună cu socialiștii-revoluționari de stînga avem o majoritate compactă în țară.

Funcționarii de la căile ferate și de la poștă au intrat în conflict cu guvernul. Liberdanii nu mai vorbesc de un congres la 20 octombrie, ci după această dată etc. etc. „A aștepta“ în aceste condiții ar fi o crimă.

Bolșevicii nu au dreptul să aștepte congresul Sovietelor, ei trebuie să ia puterea imediat. Ei vor salva în felul acesta și revoluția mondială (căci altfel s-ar ivi primejdia încheierii unui tîrg între imperiaștii din toate țările, care, după masacrele din Germania, vor fi mai concilianți unii față de alții și se vor uni împotriva noastră) și revoluția rusă (altfel valul de anarhie de astăzi poate deveni mai puternic decît noi) și sute de mii de vieți pe front.

Orice tergiversare e o crimă. A aștepta congresul Sovietelor este o joacă de copil de-a formalitățile, un joc rușinos, o trădare a revoluției.

Dacă nu putem lua puterea fără insurecție, trebuie să *pornim la insurecție imediat*. Este foarte posibil ca tocmai acum să putem lua puterea fără insurecție : de pildă, dacă Sovietul din Moscova ar lua îndată puterea și s-ar proclama guvern (împreună cu Sovietul din Petrograd). La Moscova victoria noastră este asigurată și n-are cine să lupte împotriva noastră. La Petrograd se poate aștepta. Guvernul nu poate întreprinde nimic și n-are nici o scăpare ; el se va preda.

Căci Sovietul din Moscova, luînd puterea, băncile, fabricile, ziarul „Russkoe Slovo“, va dobîndi o bază solidă și o mare forță, făcînd agitație în fața întregii Rusii și punînd problema astfel : *mîine* vom propune *pace* dacă bonapartistul Kerenski se va preda (iar dacă nu se va preda, îl vom răsturna). *Pămîntul* să fie dat *imediat* țăranilor, să se facă *imediat* concesiile feroviarilor și funcționarilor de la poștă etc.

Nu este obligatoriu „să începem“ la Petrograd. Dacă Moscova „va începe“ fără vărsare de sînge, o vor sprijini cu siguranță : 1) armata de pe front prin simpatia ei, 2) țăranii pretutindeni, 3) flota și trupele din Finlanda *vor porni asupra Petrogradului*.

Chiar dacă Kerenski a concentrat în apropiere de Petrograd unul sau două corpuri de cavalerie, el va trebui să se predea. Sovietul din Petrograd poate sta în expectativă, făcînd agitație pentru un guvern al Sovietelor la Moscova. Lozinca : puterea Sovietelor, pămînt țăranilor, pace popoarelor, pîne înfometaților.

Victoria este asigurată, și avem nouă șanse din zece s-o obținem fără vărsare de sînge.

A aștepta înseamnă a comite o crimă față de revoluție.

Salutări, *N. Lenin*

Scris la 1 (14) octombrie 1917

*Publicat pentru prima oară
în 1921, în Operele lui N. Lenin
(V. Ulianov), vol. XIV, partea a II a*

*Se tipărește după copia
dactilografiată*

TEZE PENTRU RAPORTUL
LA CONFERINȚA DIN 8 OCTOMBRIE
A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG,
PRECUM ȘI PENTRU REZOLUȚIE
ȘI PENTRU MANDATUL CELOR CARE URMEAZĂ
SĂ FIE ALEȘI DELEGAȚI LA CONGRESUL
PARTIDULUI ¹¹⁰

IN LEGĂTURĂ CU PARTICIPAREA PARTIDULUI
LA PREPARLAMENT

1) Participarea partidului nostru la „preparlament“ sau „Consiliul democratic“, sau „Consiliul republicii“ este o greșeală evidentă și o abatere de pe calea proletară-revoluționară.

2) Situația obiectivă se caracterizează prin faptul că în țară ia amploare neîndoielnic revoluția împotriva guvernului bonapartist al lui Kerenski (răscoala țărăneasă, accentuarea nemulțumirii și a conflictelor cu guvernul în armată și în grupurile naționale, conflictul cu feroviarii și funcționarii de la poștă, eșecul total în alegeri al menșevicilor și socialiștilor-revoluționari conciliatori etc.).

Data fiind dezvoltarea revoluției, a participa la un parlament falsificat, aranjat pentru a înșela poporul, înseamnă a înlesni această înșelăciune, a îngreui acțiunea de pregătire a revoluției, a abate atenția poporului și forțele partidului de la sarcina vitală a luptei pentru putere și pentru răsturnarea guvernului.

3) De aceea congresul partidului trebuie să recheme din preparlament pe membrii partidului nostru, să declare boicot preparlamentului, să ceară poporului să pregătească forțe pentru dizolvarea acestei „Dume bulfghiniste“ țereteliste.

IN LEGĂTURĂ CU LOZINCA
„TOATĂ PUTEREA ÎN MÎNA SOVIETELOR“

1. Întreaga activitate desfășurată de bolșevici o jumătate de an în cadrul revoluției, întreaga critică făcută de ei menșevicilor și socialiștilor-revoluționari pentru „con-

ciliatorismul“ lor și pentru că au transformat Sovietele într-un loc de flecăreală impun bolșevicilor să respecte această lozincă în mod conștiincios și consecvent marxist ; din păcate, în instituțiile centrale ale partidului se fac remarcate ezitări, o anumită „teamă“ față de lupta pentru putere, o tendință de a evita această luptă substituindu-i rezoluții, proteste și congrese.

2. Întreaga experiență a celor două revoluții, atât a celei din 1905 cât și a celei din 1917, precum și toate hotărârile partidului bolșevic, toate declarațiile politice făcute de el de-a lungul anilor dovedesc că Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților este o realitate numai atunci când este un organ al insurecției, un organ al puterii revoluționare. Dacă nu își asumă acest rol, Sovietele nu sînt decît o jucărie, ceea ce în mod inevitabil dezamăgește masele, ducîndu-le într-o stare de apatie, de indiferență, căci, pe bună dreptate, li se urăște și lor cu rezoluții și proteste repetate la nesfîrșit.

3. Îndeosebi acum, cînd în țară se întinde răscoala țărănească, reprimată de Kerenski cu ajutorul unor trupe selecționate, cînd și măsurile militare aplicate la sate amenință vădit cu măsluirea și falsificarea alegerilor pentru Adunarea constituantă, cînd în Germania s-a ajuns la o răscoală în flotă, acum refuzul bolșevicilor de a transforma Sovietele într-un organ al insurecției ar fi o trădare atît a țărănilor, cît și a cauzei revoluției socialiste internaționale.

4. Sarcina luării puterii de către Soviete este sarcina săvîrșirii unei insurecții victorioase. De aceea forțele cele mai de nădejde ale partidului trebuie să fie trimise cu toatele în fabrici și cazărmi pentru a arăta maselor care este sarcina lor și pentru ca, ținînd cont cum se cuvine de starea lor de spirit, să aleagă momentul potrivit pentru răsturnarea guvernului lui Kerenski.

A lega neapărat această sarcină de congresul Sovietelor, a o subordona acestui congres înseamnă *a te juca de-a insurecția*, fixînd dinainte ziua insurecției, ajutînd guvernul să pregătească trupele, derutînd masele prin iluzia că printr-o „rezoluție“ a congresului Sovietelor s-ar putea

rezolva o problemă pe care numai proletariatul răsculat este în stare s-o rezolve prin forță.

5. Trebuie să luptăm împotriva iluziilor constituționale și împotriva speranțelor în congresul Sovietelor, să renunțăm la ideea preconcepută de „a aștepta” neapărat acest congres, să concentrăm toate forțele pentru a explica maselor inevitabilitatea insurecției și pentru a o pregăti. Dacă, avînd în mîna Sovietele din cele două capitale, bolșevicii ar renunța la această sarcină și ar consimți să aștepte convocarea Adunării constituante (*adică* falsificarea ei) de către guvernul Kerenski, ei ar transforma propaganda lor în favoarea lozincii „puterea în mîna Sovietelor”, într-o vorbărie goală, compromițîndu-se din punct de vedere politic ca partid al proletariatului revoluționar.

6. Lucrul acesta este valabil îndeosebi acum, cînd în alegerile de la Moscova bolșevicii au obținut 49¹/₂% din voturi și cînd, cu sprijinul socialiștilor-revoluționari de stînga, sprijin care există de mult în fapt, ei au o majoritate certă în țară.

OBSERVAȚIE LA REZOLUȚIA
„PUTEREA ÎN MÎNA SOVIETELOR”

Putem să nu publicăm în întregime tezele cu privire la „puterea în mîna Sovietelor”, dar, dacă *renunțăm să discutăm în cadrul partidului și să explicăm maselor* aceste probleme atît de actuale și de importante, care nu pot fi discutate în întregime în presă, pentru că nu există o libertate deplină a presei, sau care nu pot fi divulgate dușmanilor, înseamnă ca partidul să-și piardă legătura cu avangarda proletariatului.

ÎN LEGĂTURĂ CU LISTA DE CANDIDAȚI
PENTRU ADUNAREA CONSTITUANTĂ

Lista de candidați publicată de Comitetul Central este întocmită într-un mod inadmisibil, și trebuie să protestăm vehement împotriva ei. Căci în Adunarea constituantă țărănească trebuie să fie de patru sau de cinci ori mai

mulți muncitori, singurii în stare să întrețină legături strânse și apropiate cu deputații țărani. De asemenea, este absolut inadmisibil un număr atât de mare de candidați dintre persoanele lipsite de experiență, care au aderat recent de tot la partidul nostru (cum e Larin). Completând lista cu asemenea candidați, care ar trebui mai întâi să activeze luni de zile în partid, C.C. deschide larg porțile carierismului și goanei după locșoare în Adunarea constituantă. Este necesar să revizuiim de urgență lista și să-i aducem corectivele necesare.

OBSERVAȚIE LA TEZA „IN LEGĂTURA CU LISTA DE CANDIDAȚI PENTRU ADUNAREA CONSTITUANTA“

Este de la sine înțeles că dintre interraioniști ¹¹¹, care au puțină experiență în activitatea proletară dusă *pe linia* partidului nostru, nimeni nu va contesta, de pildă, candidatura lui Troțki, căci, în primul rînd, Troțki, chiar de la sosirea sa, s-a situat pe pozițiile internaționalismului; în al doilea rînd, el a militat printre interraioniști pentru fuziune; în al treilea rînd, în zilele grele din iulie a fost la înălțimea sarcinii sale și un partizan devotat al partidului proletariatului revoluționar. Evident că asemenea lucruri nu se pot spune despre mulți dintre membrii de ieri ai partidului trecuți pe listă.

Este scandalos mai ales că a fost propus Larin (și încă înaintea lui Petrovski, Krîlenko ș.a. ...). Încă în timpul războiului, Larin a dat concurs șovinistilor, a luat cuvîntul *din partea lor* la congresul din Suedia, a contribuit la publicarea de neadevăruri cu privire la muncitorii din Petersburg și la boicotul lor împotriva comitetelor pentru industria de război. În timpul războiului, Larin nu s-a declarat niciodată pînă la revoluție *luptător* pentru internaționalism. După sosirea sa în Rusia, el i-a ajutat mult timp pe menșevici și a luat atitudine chiar și în presă prin atacuri pline de necuviință, în spiritul lui Aleksinski, împotriva partidului nostru. El este cunoscut pentru „salturile“ sale: să ne amintim de broșura sa în legătură cu congresul muncitoresc și fuziunea cu eserii.

Desigur, n-ar fi trebuit să amintim de toate acestea dacă Larin ar fi intrat în partidul nostru cu intenția de a se îndrepta. Dar a-l alege în Adunarea constituantă la o săptămână-două după ce a intrat în partid înseamnă a transforma *în fapt* partidul nostru într-o cloacă murdară de carieriști, cum sînt majoritatea partidelor din Europa*.

O activitate serioasă în cadrul Adunării constituante va fi *apropierea* strînsă, intimă de țărani. Și asta n-o pot realiza decît muncitorii, care prin traiul lor sînt aproape de țărani. A umple Adunarea constituantă cu oratori și publiciști înseamnă a păși pe drumul bătătorit al oportunismului și șovinismului, ceea ce este nedemn de „Inter-naționala a III-a“.

*Scris între 29 septembrie și
4 octombrie (12 și 17 octombrie) 1917*

*Publicat incomplet în 1921,
în Operele lui N. Lenin
(V. Ulianov), vol. XIV, partea a II-a*

*Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după copia
dactilografiată*

---

* Dar candidatura lui M. N. Pokrovski? În 1907 el a plecat de la bolșevici și s-a ținut deoparte ani de zile. Ar fi bine să fi revenit definitiv la noi. Dar el trebuie să dovedească asta printr-o activitate îndelungată.

SCRISOARE CĂTRE CONFERINȚA ORGANIZAȚIEI ORĂȘENEȘTI PETROGRAD

VA FI CITITĂ ÎN ȘEDINȚA ÎNCHISĂ

Tovarăși! Permiteți-mi să atrag atenția conferinței că situația politică e extrem de gravă. Nu mă pot baza decât pe știrile din ziarele apărute sîmbătă dimineața. Aceste știri ne obligă însă să punem problema astfel:

Oare nu cumva inactivitatea totală a flotei engleze în general, precum și a submarinelor engleze cu prilejul luării Oselului de către germani, oare nu cumva acest fapt, coroborat cu planul guvernului de a se muta de la Petrograd la Moscova, arată că imperialiștii ruși și englezi, Kerenski și capitaliștii anglo-francezi au pus la cale un *complot* în scopul de a preda germanilor Petrogradul și de a înăbuși *astfel* revoluția rusă?

Eu cred că da.

S-ar putea ca complotul să nu fi fost pus la cale direct, ci prin intermediul altor korniloviști (Maklakov, alți cadeți, milionari ruși „fără partid“ etc.), dar asta nu schimbă cu nimic fondul chestiunii.

Concluzia este limpede:

Trebuie să se recunoască că revoluția va pieri dacă guvernul Kerenski nu va fi răsturnat în timpul cel mai scurt de către proletari și soldați. Problema insurecției a devenit o problemă la ordinea zilei.

Trebuie mobilizate toate forțele spre a insufla muncitorilor și soldaților ideea necesității absolute de a da o luptă înverșunată, lupta finală și hotărîtoare, pentru răsturnarea guvernului Kerenski.

Trebuie să ne adresăm tovarășilor din Moscova, convingîndu-i să ia puterea la Moscova, să destituie guvernul

Kerenski și să proclame Sovietul de deputați ai muncitorilor din Moscova guvern provizoriu al Rusiei pentru a propune imediat pacea și pentru a salva Rusia de un complot. Tovarășii din Moscova trebuie să pună la ordinea zilei problema insurecției la Moscova.

Trebuie să profităm de Congresul regional al Sovietelor de deputați ai soldaților din Regiunea de nord ¹¹², convocat la Helsinki pentru 8 octombrie, și (cînd delegații se vor întoarce prin Petrograd) să mobilizăm toate forțele pentru a-i atrage de partea insurecției.

Trebuie să propunem și să cerem C.C. al partidului nostru ca bolșevicii să părăsească cît mai grabnic pre-parlamentul și toate forțele să fie îndreptate spre a demasca în fața maselor complotul urzit de Kerenski și de imperialiștii din alte țări și spre a pregăti insurecția astfel încît *momentul* declanșării ei să fie bine ales.

P.S. Rezoluția secției *soldați* a Sovietului din Petrograd împotriva plecării guvernului din Petrograd ¹¹³ arată că și printre soldați se *întărește* convingerea că Kerenski urzește un complot. Trebuie să ne adunăm toate forțele pentru a întreține această convingere *justă* și pentru a face agitație printre soldați.

*
*   *
*

Propun să se adopte următoarea rezoluție :

„Conferința, examinînd situația actuală, care, după părerea generală, este extrem de critică, constată următoarele fapte :

1. Operațiile ofensive ale flotei germane, puse în legătură cu inactivitatea totală a flotei engleze — fapt cît se poate de straniu — și cu planul guvernului provizoriu de a se muta de la Petrograd la Moscova, fac să se nască bănuiala serioasă că guvernul Kerenski (sau — ceea ce-i tot una — imperialiștii ruși care se află în spatele lui) a urzit un complot împreună cu imperialiștii anglo-francezi în scopul de a preda germanilor Petrogradul și de a înăbuși în *acest* mod revoluția.

2. Temeinicia acestor bănuieli este sporită în mare măsură, ele prezentînd maximum de verosimilitate posibilă în asemenea cazuri, pentru că :

În primul rînd, în armată crește de mult și s-a întărit convingerea că, așa cum a fost trădată mereu de generalii țariști, ea continuă să fie trădată și de generalii lui Kornilov și Kerenski (în special cedarea orașului Riga) ;

În al doilea rînd, presa burgheză anglo-franceză nu-și ascunde ura înverșunată, furibundă față de Soviete și hotărîrea de a le distruge cu orice preț, prin mijloace oricît de sîngeroase ;

În al treilea rînd, istoria de o jumătate de an a revoluției ruse a dovedit întru totul că Kerenski, cadeții, Breșkovskaia, Plehanov și alți oameni politici de genul lor sînt, voluntar sau involuntar, unelte în mîna imperialismului anglo-american ;

În al patrulea rînd, zvonurile insistente cu privire la o pace separată între Anglia și Germania «pe socoteala Rusiei» care circulă în surdina nu puteau să se nască fără nici un temei ;

În al cincilea rînd, întreaga atmosferă din timpul complotului lui Kornilov, după cum rezultă pînă și din declarațiile unor ziare ca «Delo Naroda» și «Izvestiia», care în general simpatizează cu Kerenski, dovedește că Kerenski a fost amestecat îndeaproape în istoria cu Kornilov, că el a fost și rămîne cel mai periculos kornilovist ; Kerenski i-a acoperit pe capii rebelunii lui Kornilov, alde Rodzeanko, Klembovski, Maklakov etc.

Pentru aceste motive, conferința consideră că toată vîlva stîrnită de Kerenski, precum și de ziarele burgheze care îl sprijină, în jurul apărării Petrogradului este numai înșelătorie și fățarnicie și că secția soldați a Sovietului din Petrograd a fost întru totul îndreptățită să condamne cu toată asprimea planul evacuării Petrogradului ; — apoi că pentru apărarea Petrogradului și pentru salvagardarea revoluției este imperios necesar ca armata istovită să se convingă de buna-credință a guvernului și să capete pîine, îmbrăcăminte și încălțăminte prin măsuri revoluționare îndreptate împotriva capitaliștilor, care pînă acum au sabotat lupta împotriva ruinei economice (după cum

recunoaște pînă și Secția economică de pe lîngă C.E.C. esero-menșevic).

De aceea conferința declară că numai răsturnarea guvernului Kerenski, ca și a acestei instituții măsluite care se numește Consiliul republicii, și înlocuirea lui printr-un guvern revoluționar al muncitorilor și țăranilor pot :

a) să dea pămînt țăranilor, în loc să fie reprimată răscoala țăranilor ;

b) să propună imediat o pace dreaptă, insuflîndu-se astfel întregii noastre armate credința în adevăr ;

c) să ia cele mai hotărîte măsuri revoluționare împotriva capitaliștilor, pentru a se asigura aprovizionarea armatei cu pîine, îmbrăcăminte și încălțăminte și în vederea luptei împotriva ruinei.

Conferința cere insistent C.C. să ia toate măsurile spre a asigura conducerea insurecției inevitabile a muncitorilor, soldaților și țăranilor pentru răsturnarea guvernului Kerenski, guvern antipopular și iobăgist.

Conferința hotărăște să se trimită imediat delegații la Helsinki, Viborg, Kronstadt, Revel, la unitățile militare de la sud de Petrograd și la Moscova pentru a face agitație în favoarea aderării la prezenta rezoluție, arătînd că este nevoie ca printr-o grabnică insurecție generală și prin răsturnarea lui Kerenski să deschidem calea păcii, a salvării Petrogradului și a revoluției, a trecerii pămîntului în mîna țăranilor și a puterii în mîna Sovietelor“.

Scris la 7 (20) octombrie 1917
Publicat pentru prima oară în 1924

Se tipărește după copia
dactilografiată

CU PRIVIRE LA REVIZUIREA
PROGRAMULUI PARTIDULUI

Scris la 6—8 (19—21) octombrie 1917

*Publicat în octombrie 1917,
în revista „Prosvetçenie” nr. 1—2
Semnat : N. L e n i n*

*Se tipărește după textul
apărut în revistă*

Pe ordinea de zi a Congresului extraordinar al Partidului muncitoresc social-democrat (bolșevic) din Rusia, convocat de Comitetul Central pentru 17 octombrie, este înscrisă revizuirea programului partidului. Încă Conferința din 24—29 aprilie¹¹⁴ a adoptat o rezoluție cu privire la necesitatea revizuirii, arătînd în 8 puncte în ce sens trebuie făcută ea *. Apoi la Petrograd ** și la Moscova *** a apărut cîte o broșură consacrată revizuirii, iar în nr. 4 din 10 august al revistei „Spartacus” de la Moscova a apărut un articol al tov. N. I. Buharin consacrat acestei teme.

Să analizăm considerațiile tovarășilor de la Moscova.

I

Principala problemă care se pune în legătură cu revizuirea programului partidului este pentru bolșevici aceea a modului în care urmează să fie întocmit noul program, întrucît ei sînt cu toții de acord că trebuie să se facă „o apreciere a imperialismului și a epocii războaielor imperialiste legată de revoluția socialistă care este iminentă” (§ 1 al rezoluției Conferinței din 24—29 aprilie). Să

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 419—420. — *Nota red.*

** „Materiale cu privire la revizuirea programului partidului”, sub redacția și cu o prefață a lui N. Lenin, Editura „Priboi”, 1917.

*** „Materiale cu privire la revizuirea programului partidului”. Culegere de articole ale lui V. Miliutin, V. Sokolnikov, A. Lomov, V. Smirnov. Lditura Biroului regional al P.M.S.D.R. din regiunea industrială Moscova, 1917.

completăm vechiul program cu o caracterizare a imperialismului (păreră pe care am susținut-o eu în broșura apărută la Petrograd) sau să modificăm întregul text al vechiului program. (Această păreră a fost exprimată de secția creată la Conferința din aprilie și este susținută de tovarășii de la Moscova.) Așa se pune în primul rând problema pentru partidul nostru.

Sîntem în posesiunea a două proiecte : unul, cel propus de mine, completează vechiul program cu o caracterizare a imperialismului *. Celălalt, propus de tov. V. Sokolnikov și bazat pe observațiile comisiei de trei persoane (desemnată de secția creată la Conferința din aprilie), modifică întreaga parte generală a programului.

Personal am avut prilejul să-mi exprim părerea (în broșura menționată, p. 11 **) că planul de modificări schițat de secție este greșit sub aspect teoretic. Să vedem cum este realizat acest plan în proiectul tov. Sokolnikov.

Tov. Sokolnikov a împărțit partea generală a programului nostru în 10 puncte, numerotînd fiecare punct sau fiecare alineat (vezi p. 11—18 din broșura apărută la Moscova). Vom păstra și noi numerotarea sa, pentru a înlesni cititorului găsirea pasajelor respective.

Primul alineat al programului în vigoare este format din două propoziții. În prima se arată că, în urma dezvoltării schimbului, mișcarea muncitorească a devenit o mișcare internațională. În a doua că social-democrația rusă se consideră unul dintre detașamentele armatei mondiale a proletariatului. (Mai departe, în alineatul al doilea, se vorbește despre țelul final comun al tuturor social-democrațiilor.)

Tov. S. lasă neschimbată a doua propoziție, înlocuind-o pe prima printr-una nouă, în care la dezvoltarea schimbului se adaugă „exportul de capital“ și transformarea luptei proletariatului în „revoluție socialistă mondială“.

Ceea ce rezultă de la bun început este o lipsă de logică, o amestecare a *temelor*, o confuzie între două *modalități* de întocmire a programului. Una din două : ori începi

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964. ed. a doua, p. 149—150, 160—161. — Nota red.

** Vezi op cit., p. 155—156.

printr-o caracterizare *de ansamblu* a imperialismului, — și în cazul acesta nu se poate vorbi numai de „exportul de capital“ și nu poți lăsa neschimbată, așa cum face tov. S., analiza „mersului dezvoltării“ societății burgheze din alineatul *al doilea*. Ori lași neschimbată modalitatea de întocmire a programului, adică explici mai întâi de ce mișcarea noastră a devenit internațională, care este scopul ei final comun și cum anume „mersul dezvoltării“ societății burgheze duce la acest scop.

Pentru a arăta mai concret lipsa de logică și lipsa de consecvență în alcătuirea programului de care dă dovadă tov. S., vom cita în întregime partea introductivă din vechiul program :

„Dezvoltarea schimbului a stabilit o legătură atât de strânsă între toate popoarele lumii civilizate, încât marea mișcare de eliberare a proletariatului trebuia să devină, și a devenit de mult, o mișcare internațională“.

Aici, pe tov. S. îl nemulțumesc două lucruri : 1) vorbind despre dezvoltarea schimbului, programul descrie „perioada evoluției“, care este depășită ; 2) la cuvântul „civilizate“, tov. S. pune semn de exclamare, făcând observația că programul nostru „nu are în vedere“ „strânsa legătură dintre metropolă și colonii“.

„Oare protecționismul, războaiele vamale, războaiele imperialiste vor rupe legătura dintre mișcările proletare ?“ — se întreabă tov. S. și tot el răspunde : „Dacă e să luăm de bune cele afirmate în textul programului nostru — o vor rupe, deoarece rup legătura pe care o stabilește schimbul“.

Ciudată critică. Nici protecționismul, nici războiul vamal nu „rup“ schimbul, ci doar îl modifică temporar sau îl întrerup într-un loc, ca să-l continue într-alt loc. Schimbul nu este rupt de actualul război, ci îngreuiat doar în unele locuri, deplasat spre alte locuri, dar el *s-a menținut* ca legătură mondială. Dovada cea mai concretă în acest sens este cursul de schimb. Asta în primul rând. În al doilea rând, în proiectul tov. S. citim : „dezvoltarea forțelor de producție, care, pe baza schimbului de mărfuri și a exportului de capital, a atras toate popoarele în economia mondială“ etc. Războiul imperialist întrerupe

(într-un anumit loc, pentru un timp) și exportul de capital, ca și schimbul; deci „critica“ tovarășului S. lovește și în *el însuși*.

În al treilea rând, se arăta (în vechiul program) de ce mișcarea muncitorească „a devenit de mult“ internațională. Este indiscutabil că ea a căpătat acest caracter înainte de a fi apărut exportul de capital ca stadiul cel mai înalt al capitalismului.

Concluzia: tov. S. a introdus evident *nelalocul ei o părțică* din definiția imperialismului (exportul de capital).

Mai departe: tovarășului S. nu-i plăc cuvintele „lumea civilizată“, deoarece, după părerea lui, ele sugerează ceva pașnic, armonios și care te face să uiți de colonii.

E tocmai invers. Vorbind despre „lumea civilizată“, programul atrage atenția asupra *lipsei* de armonie, asupra existenței unor țări necivilizate (doar asta-i *realitatea*), pe când în proiectul tovarășului S. totul pare *mult mai armonios*, căci se vorbește pur și simplu de „atragera tuturor popoarelor în economia mondială“ !! Ca și cum toate popoarele ar fi atrase *în mod egal* în economia mondială ! Ca și cum n-ar exista relații de *aservire* între popoarele „civilizate“ și cele necivilizate tocmai *datorită* „atragerii în economia mondială“ !

Tovarășul S., în ambele teme pe care le atinge, *învrăutățește* vechiul program. El subliniază *mai puțin* caracterul internațional. Este foarte important pentru noi să arătăm că acesta a apărut *de mult*, cu mult înainte de epoca capitalului financiar. Și tov. S. aduce *mai multă* „armonie“ în problema atitudinii față de colonii. Iar nouă nu ne șade de loc bine să trecem sub tăcere faptul incontestabil că, din păcate, mișcarea muncitorească a cuprins deocamdată *numai* țările civilizate.

M-aș declara bucuros de acord cu tov. S. dacă el ar cere să se vorbească *mai clar* despre exploatarea coloniilor. Asta este într-adevăr *o importantă* parte componentă a noțiunii de imperialism. Dar tocmai că în primul alineat propus de tov. S. nu există nici o aluzie la ea. Diferitele părți componente ale noțiunii de imperialism

sînt risipite în diferite locuri, în dauna și a consecvenței și a clarității.

Vom vedea imediat că *întregul* proiect al tov. S. suferă din cauza acestei risipiri și lipse de consecvență.

II

Invităm pe cititor să arunce o privire generală asupra legăturii și succesiunii diferitelor *teme* în diferitele alineate ale vechiului program (indicăm alineatele după numerotarea tovarășului S.):

1) Mișcarea muncitorească a devenit de mult o mișcare internațională. Noi sîntem unul dintre detașamentele ei.

2) Scopul final al mișcării este determinat de evoluția societății burgheze. Punctul de plecare: proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și faptul că proletarii sînt lipsiți de ea.

3) Dezvoltarea capitalismului. Înlăturarea micilor producători.

4) Creșterea exploatării (munca femeilor, armata de rezervă etc.).

5) Crizele.

6) Progresul tehnicii și creșterea inegalității.

7) Dezvoltarea luptei proletarilor. Condițiile materiale ale înlocuirii capitalismului prin socialism.

8) Revoluția socială a proletariatului.

9) Condiția acesteia — dictatura proletariatului.

10) Sarcina partidului — a conduce lupta proletariatului pentru revoluția socială.

Eu mai adaug o temă :

11) Capitalismul a atins stadiul său cel mai înalt (imperialismul) și a început era revoluției proletare.

Comparați așezarea *temelor* — nu a modificărilor parțiale în text, ci modificarea temelor — în proiectul tovarășului S., precum și *temele adăugirilor lui cu privire la imperialism :*

1) Mișcarea muncitorească este internațională. Noi sîntem unul dintre detașamentele ei. (Intercalări : exportul de capital, economia mondială, transformarea luptei

în revoluție mondială, adică o părțică din definiția imperialismului.)

2) Scopul final al mișcării este determinat de evoluția societății burgheze. Punctul de plecare: proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și faptul că proletarii sînt lipsiți de ea. (La mijloc se intercalează: atotputernicele bănci și sindicate, uniunile monopoliste mondiale, adică încă o parte din definiția imperialismului.)

3) Dezvoltarea capitalismului. Înlăturarea micilor producători.

4) Creșterea exploatării (munca femeilor, armata de rezervă, muncitori străini etc.).

5) Crizele și războaiele. Aici se intercalează încă o parte din definiția imperialismului: „încercările de împărțire a lumii”; s-a repetat încă o dată: uniunile monopoliste și exportul de capital; la expresia capital financiar s-a adăugat în paranteză explicația: „produs al contopirii capitalului bancar cu capitalul industrial“.

6) Progresul tehnic și creșterea inegalității. Se intercalează încă o parte din definiția imperialismului: scumpețea, militarismul. Se repetă încă o dată: uniunile monopoliste.

7) Creșterea luptei proletarilor. Condițiile materiale ale înlocuirii capitalismului prin socialism. La mijloc o intercalare în care se repetă încă o dată: „capitalism monopolist” și se arată faptul că băncile și sindicatele pregătesc un aparat de reglementare socială etc.

8) Revoluția socială a proletariatului. (Intercalare: ea va pune capăt dominației capitalului financiar.)

9) Dictatura proletariatului, condiție a acesteia.

10) Sarcina partidului — a conduce lupta proletariatului pentru revoluția socială. (La mijloc o intercalare: care se pune la ordinea zilei.)

Din această comparație rezultă, credem, destul de clar că tocmai completările din proiectul tovarășului S. sînt „mecanice” (așa cum se temeau unii tovarăși). Diferite părțile din definiția imperialismului sînt risipite pe la diferite puncte fără nici o consecvență, de parcă ar fi un mozaic. Nu rezultă o idee generală și unitară asupra imperialismului. Extrem de multe repetări. Vechea osatură a

fost menținută. A fost menținut vechiul plan general al programului : a se arăta că „scopul final“ al mișcării „este determinat“ de caracterul societății burgheze contemporane și de *mersul dezvoltării ei*. Dar numai „mersul dezvoltării“ nu a reieșit aici, ci frânturi din definiția imperialismului, cele mai multe intercalate nelalocul lor.

Să luăm alineatul al doilea. Aici tov. S. a lăsat neschimbat începutul și sfârșitul ; la începutul alineatului se arată că mijloacele de producție aparțin unui mic număr de persoane, iar la sfârșit că majoritatea populației o formează proletarii și semiproletarii. *La mijloc*, tov. S. intercalează o propoziție specială, în care spune că, „în ultimul pătrar de veac, atotputernicele bănci, trusturi etc. au ajuns să dispună direct sau indirect de producția organizată în mod capitalist.

Asta înainte de teza privitoare la *înlăturarea întreprinderilor mici de către cele mari*, teză care este expusă abia în alineatul al treilea !! Căci trusturile sînt cea mai recentă și cea mai înaltă formă de manifestare tocmai a acestui proces de înlăturare a întreprinderilor mici de către cele mari. Ce sens are să se vorbească întîi de apariția trusturilor, și abia după aceea de înlăturarea întreprinderilor mici de către cele mari ? Nu este o inconsecvență în logică ? De unde au apărut așadar trusturile ? Nu este aici o eroare teoretică ? Cum și de ce „au ajuns“ să dispună trusturile ? Toate acestea nu le poți înțelege dacă nu lămurești întîi fenomenul înlăturării întreprinderilor mici de către cele mari.

Să trecem la alineatul al treilea. Tema este aici înlăturarea întreprinderilor mici de către cele mari. Și aici tov. S. lasă neschimbat începutul (în care se specifică că importanța întreprinderilor mari crește) și sfârșitul (micii producători sînt înlăturați), iar la mijloc adaugă că întreprinderile mari „se contopesc în organisme uriașe, care reunesc o serie de trepte consecutive ale producției și circulației“. Dar intercalarea se referă la altă temă, și anume : concentrarea mijloacelor de producție și socializarea muncii de către capitalism, crearea condițiilor materiale pentru înlocuirea capitalismului prin socialism,

temă care în vechiul program este tratată de-abia în alineatul al șaptelea.

Tov. S. menține acest plan general. El vorbește despre condițiile materiale pentru înlocuirea capitalismului prin socialism *de-abia în alineatul al șaptelea*. Și el menține în acest alineat cele spuse cu privire la concentrarea mijloacelor de producție și la socializarea muncii!

Rezultatul este că o parte din cele spuse cu privire la concentrare este intercalată cu câteva paragrafe *mai înainte* de paragraful general, unitar, de sinteză, consacrat în mod special concentrării. Asta-i o culme a lipsei de logică și nu poate decît să îngreueze înțelegerea programului nostru de către masele largi.

III

Tov. S. supune alineatul al cincilea din program, în care se vorbește despre crize, „unei prelucrări totale“. El socoate că vechiul program, „spre a face o expunere populară, păcătuiește din punct de vedere teoretic“ și „se abate de la teoria crizelor a lui Marx“.

Tov. S. socoate că cuvîntul „supraproducție“, întrebuintat în vechiul program, este luat drept „bază a explicării“ crizelor și că „acest punct de vedere coincide mai curînd cu teoria lui Rodbertus, care în explicarea crizelor pornește de la subconsumul clasei muncitoare“.

Cît de nereușite sînt aceste încercări ale tovarășului S. de a găsi erezii teoretice, cît de trasă *de păr* este referirea la Rodbertus se poate constata ușor printr-o comparație între textul vechi și cel nou, propus de tov. S.

În textul vechi, *după ce* se vorbește (în alineatul al patrulea) despre „progresul tehnic“, despre creșterea gradului de exploatare a muncitorilor, despre scăderea relativă a cererii de forță de muncă, se spune : „*Această* stare de lucruri existentă în țările burgheze etc. face ca desfacerea mărfurilor, produse în cantități din ce în ce mai mari, să devină din ce în ce mai grea. *Supraproducția*, care se manifestă prin crize... și prin perioade... de stagnare..., este o urmare inevitabilă...“

Este clar că aici supraproducția nu este luată cîtuși de puțin drept „bază a explicării“, ci *se descrie* doar originea crizelor și a perioadelor de stagnare. În proiectul tov. S. citim :

„Dezvoltarea forțelor de producție, ce se produce în aceste forme contradictorii — în care condițiile de producție vin în conflict cu condițiile de consum, condițiile de realizare a capitalului cu condițiile de acumulare a acestuia — și este determinată exclusiv de goana după profit, are ca urmare inevitabilă crize și depresiuni industriale acute, ceea ce înseamnă sistarea desfacerii mărfurilor produse în mod anarhic în cantități din ce în ce mai mari“.

Tov. S. a spus același lucru, căci „sistarea desfacerii“ mărfurilor produse în „cantități din ce în ce mai mari“ nu este altceva decît *supraproducție*. În zadar se teme tov. S. de acest cuvînt, în care nu este nimic greșit. În zadar scrie el că, în loc de „supraproducție“, „se poate pune tot atît de bine, ba chiar mult mai bine subproducție“ (p. 15 din broșura apărută la Moscova).

Încercați numai să denumiți „subproducție“, „sistarea desfacerii mărfurilor“, „produse în cantități din ce în ce mai mari“ ! Nu veți reuși cu nici un chip.

Rodbertusianismul nu constă cîtuși de puțin în folosirea cuvîntului „supraproducție“ (singurul care *redă exact* una dintre *contradicțiile* cele mai adînci ale capitalismului), ci în explicarea crizelor *numai* prin subconsumul clasei muncitoare. Dar vechiul program *nu* deduce crizele de aici. El se referă la „*această* stare de lucruri existentă în țările burgheze“, arătată mai înainte, în alineatul precedent, adică la „progresul tehnic“ și la scăderea relativă a „nevoii de muncă vie a muncitorilor“. Totodată, vechiul program vorbește despre „înăsprirea rivalității pe piața mondială“.

Aici este spus tocmai *esențialul* cu privire la conflictul dintre condițiile de acumulare și condițiile de realizare, și este spus mult *mai clar*. Aici teoria nu este „modificată“, cum greșit crede tov. S., „spre a face o expunere populară“, ci este expusă clar și popular, ceea ce constituie un merit.

Despre crize, firește, se pot scrie volume întregi, se poate face o analiză mai concretă a condițiilor de acumulare, se poate vorbi despre rolul *mijloacelor de producție*, despre schimbul plusvalorii și al capitalului variabil concretizate în mijloace de producție pe capitalul constant concretizat în obiecte de consum, despre deprecierea capitalului constant în urma unor noi invenții etc. etc. Dar nici tov. S. nu încearcă s-o facă !! Așa-zisa corectare pe care o aduce el programului se rezumă la următoarele :

1) Menținînd planul în ceea ce privește trecerea de la alineatul al patrulea la alineatul al cincilea, de la alineatul în care se vorbește despre progresul tehnic etc. la cel în care se vorbește despre crize, el *a slăbit legătura* dintre aceste două alineate, omițînd cuvintele : „*această* stare de lucruri“.

2) A adăugat la fraza cu rezonanță teoretică despre conflictul dintre condițiile de producție și condițiile de consum și dintre condițiile de realizare și condițiile de acumulare fraze în care nu e nimic greșit, dar în care nu există nici o idee nouă, deoarece alineatul precedent redă mai clar esențialul în această privință.

3) A adaugă „goana după profit“ — expresie puțin potrivită într-un program, folosită aici, probabil, tocmai „*pentru a face o expunere populară*“, deoarece *aceeași idee* este exprimată de cîteva ori și prin cuvintele „condițiile de realizare“, și prin cuvintele producția „de mărfuri“ etc.

4) Înlocuiește „stagnarea“ prin „depresiune“, o înlocuire nereușită.

5) A adaugă cuvîntul „anarhic“ la vechiul text („mărfurilor produse în mod anarhic în cantități din ce în ce mai mari“). Adăugire greșită din punct de vedere teoretic, căci *nu* „caracterul anarhic“ sau „lipsa de plan“, ca să utilizăm expresia folosită în proiectul Programului de la Erfurt și împotriva căreia s-a ridicat Engels, caracterizează trusturile *.

*Engels a criticat expresiile : „producție privată“ și „lipsă de plan“ din proiectul Programului de la Erfurt și a scris : „Dacă trecem de la societățile pe acțiuni la trusturi, care își subordonează și monopolizează anumite ramuri ale industriei, apoi aici încetează nu numai producția privată, ci și lipsa de plan“¹⁵.

Iată ce spune tov. S. :

„...Mărfurile se produc în mod anarhic în cantități din ce în ce mai mari. Încercările uniunilor capitaliste (trusturi etc.) de a evita crizele prin limitarea producției dau greș” etc...

Trusturile *nu* produc mărfurile în mod anarhic, ci după program. Trusturile *nu numai* că „limitează” producția. Ele nu fac *încercări* de a evita crizele, nu sînt posibile astfel de „încercări” din partea trusturilor. Tov. S. ajunge la o serie de inexactități. Ar fi trebuit să se spună : deși trusturile nu produc mărfurile în mod anarhic, ci după program, crizele rămîn totuși inevitabile datorită particularităților capitalismului arătate mai sus și care se mențin și în condițiile existenței trusturilor. Iar dacă trusturile în perioadele de avînt maxim și speculații limitează producția în sensul ca „să n-o ia razna”, în cazul cel mai bun, ele feresc întreprinderile cele mai mari, dar crizele totuși se produc.

Rezumînd tot ce s-a spus în legătură cu problema crizelor, ajungem la concluzia că proiectul tov. S. *nu* îmbunătățește vechiul program. Dimpotrivă, noul proiect conține inexactități. Necesitatea corectării programului vechi a rămas nedemonstrată.

IV

În problema războaielor cu caracter imperialist, proiectul tov. S. comite greșeli teoretice sub două aspecte.

În primul rînd nu se face o apreciere a actualului război. Se arată că epoca imperialistă generează războaie imperialiste. Este adevărat, și desigur că acest lucru trebuia spus în program. Dar asta nu e suficient. Trebuie să se mai arate că tocmai actualul război, din 1914—1917, este un război imperialist. Grupul german „Spartacus” afirmă, în „tezele” sale publicate în 1915 în limba germană, că în era imperialismului *nu sînt posibile* războaie naționale¹¹⁶. Afirmarea este evident eronată, deoarece imperialismul intensifică asupra națiunilor, și din această cauză răscoalele naționale și războaiele naționale nu sînt numai posibile și probabile, ci de-a dreptul inevitabile (încercă-

rile de a face o deosebire între aceste războaie și aceste războaie ar fi condamnate eșecului).

Marxismul cere să se facă o apreciere cât se poate de precisă pe bază de date concrete, a fiecărui război în parte. A eluda problema actualului război prin considerații de ordin general este greșit din punct de vedere teoretic și inadmisibil din punct de vedere practic, deoarece asta servește drept paravan oportuniștilor, care își creează o poziție de scăpare : în general, spun ei, imperialismul este epoca războaielor imperialiste, dar *actualul* război *nu a fost* un război într-un tot imperialist (așa pune, de pildă, problema Kautsky).

În al doilea rând, tov. S. pune *laolaltă* „crizele și războaiele“, făcându-le un fel de dublu însoțitor al capitalismului în general și al capitalismului contemporan în special. În proiectul tov. S. — la p. 20—21 a broșurii apărute la Moscova —, această punere laolaltă a crizelor și a războaielor revine *de trei ori*. Și nu e vorba numai de faptul că într-un program repetările nu sînt de dorit, ci e vorba de o greșală principială.

Crizele, tocmai sub forma de supraproducție sau de „sistare a desfacerii mărfurilor“, dacă tov. S. ostracizează cuvîntul supraproducție, sînt un fenomen propriu *exclusiv* capitalismului, pe cînd războaiele sînt proprii și sistemului economic sclavagist, și celui feudal. Războaie imperialiste au existat și în condițiile sclavajului (războiul dintre Roma și Cartagina a fost un război imperialist de ambele părți), și în evul mediu, și în epoca capitalismului comercial. Orice război în care *ambele* părți beligerante asupresc țări sau popoare străine, luptînd pentru împărțirea prăzii, pentru a se stabili „cine să asuprească sau să jefuiască mai mult“, nu poate să fie numit decît război imperialist.

Dacă spunem că numai capitalismul contemporan, numai imperialismul a adus cu sine războaiele imperialiste, este adevărat, deoarece stadiul *precedent* al capitalismului, stadiul liberei concurențe sau stadiul capitalismului premonopolist, s-a caracterizat mai ales prin războaiele *naționale* din Europa occidentală. Dar, dacă am spune că în stadiul precedent nu au fost de loc războaie imperialiste, ar fi inexact, ar însemna că trecem cu vederea „răz-

boaiele coloniale“, tot imperialiste. Asta în primul rînd.

Iar în al doilea rînd este greșit a pune laolaltă crizele și războaiele, deoarece sînt fenomene de cu totul alt ordin, avînd o origine istorică și o însemnătate de clasă diferite. De pildă, nu se poate spune, cum spune tov. S. în proiectul său : „Iar crizele și războaiele, la rîndul lor, ruinează și mai mult pe micii producători, sporesc și mai mult dependența muncii salariate față de capital...“ Sînt *posibile* războaie duse în interesul eliberării muncii salariate de sub jugul capitalului ; în cursul luptei duse de muncitorii salariați împotriva clasei capitaliștilor sînt posibile nu numai războaie imperialiste reacționare, ci și războaie revoluționare. „Războiul este continuarea politicii“ unei clase sau a alteia ; în fiecare societate împărțită în clase — și în societatea sclavagistă, și în cea feudală, și în cea capitalistă — au fost războaie care continuau politica claselor asupra toare, dar au fost și războaie care continuau politica claselor asupraite. Din același motiv nu se poate afirma, așa cum face tov. S., că „crizele și războaiele arată că sistemul capitalist se transformă, dintr-o formă de dezvoltare a forțelor de producție, într-o frînă a lor“.

Că actualul război imperialist, prin caracterul lui reacționar și prin povara grea pe care o constituie el, revoluționează masele și grăbește revoluția este un lucru adevărat, care trebuie spus. El este valabil și în ceea ce privește războaiele imperialiste în general, ca războaie *tipice* pentru epoca imperialismului, și poate fi spus. Dar el nu poate fi spus despre orice „războaie“, în general, și apoi în nici un caz nu trebuie să punem laolaltă crizele și războaiele.

V

Acum trebuie să facem bilanțul într-o problemă extrem de importantă, care, după cum au hotărît în mod unanim toți bolșevicii, trebuie să fie prezentată și caracterizată înainte de toate în noul program : problema *imperialismului*. Tov. Sokolnikov consideră mai potrivit ca această prezentare și această caracterizare să se facă, ca să spunem așa, fragmentar, împărțind diferitele trăsături caracteris-

tice ale capitalismului pe diferite paragrafe din program ; eu consider mai potrivit ca ea să fie făcută într-un paragraf special sau într-o parte specială a programului, adunînd laolaltă tot ceea ce trebuie spus despre imperialism. Membrii de partid au acum în față ambele proiecte, iar congresul va adopta o hotărîre în această privință. Sîntem însă întru totul de acord cu tov. Sokolnikov că trebuie să vorbim despre imperialism, și rămîne să vedem dacă nu există divergențe în legătură cu *modul* de a prezenta și caracteriza imperialismul.

Să comparăm sub acest aspect cele două proiecte ale noului program. În proiectul meu sînt expuse cinci trăsături caracteristice principale ale imperialismului : 1) uniunile monopoliste ale capitaliștilor ; 2) contopirea capitalului bancar cu cel industrial ; 3) exportul de capital în țări străine ; 4) împărțirea teritorială a lumii, împărțire care a luat sfîrșit ; 5) împărțirea lumii din punct de vedere economic între trusturile internaționale. (În broșura mea : „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului“, care a apărut după „Materialele cu privire la revizuirea programului partidului“, aceste cinci trăsături esențiale ale imperialismului sînt expuse la p. 85 *.) În proiectul tov. Sokolnikov găsim în fond aceleași cinci trăsături esențiale, ceea ce înseamnă că în partidul nostru se stabilește, cum era și de așteptat, un acord principal deplin în problema imperialismului, deoarece agitația practică, atît prin viu grai cît și prin presă, dusă de partidul nostru în legătură cu această problemă a făcut să iasă la iveală de mult, încă de la începutul revoluției, deplina unitate de vederi a tuturor bolșevicilor în această problemă fundamentală.

Rămîne să vedem ce deosebiri există între cele două proiecte în privința *definiției* și caracterizării imperialismului. În ambele proiecte se arată în mod concret de cînd se poate vorbi, propriu-zis, despre transformarea capitalismului în imperialism, și cred că nu se poate contesta că acest lucru trebuie arătat în interesul exactității și al justeței — din punct de vedere istoric — a întregii carac-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 393. — Nota red.

terizări a dezvoltării economice. Tov. S. spune : „în ultimul pătrar de veac“ ; în proiectul meu se spune : „aproximativ de la începutul secolului al XX-lea“. În broșura despre imperialism, la care m-am referit mai sus, sînt reproduse (de pildă, la p. 10—11 *) mărturiile unui economist — care se ocupă în mod special de carteluri și sindicate — în sensul că punctul de cotitură spre victoria *deplină* a cartelurilor l-a constituit în Europa criza din 1900—1903. De aceea cred că este mai bine să se precizeze „aproximativ de la începutul secolului al XX-lea“, și nu „în ultimul pătrar de veac“. Este mai bine și pentru motivul că atît specialistul la care m-am referit mai sus, cît și economiștii europeni în general operează în majoritatea cazurilor cu date referitoare la Germania, țară care a *întrecut* celelalte țări în ceea ce privește procesul de formare a cartelurilor.

Mai departe. Cu privire la monopoluri în proiectul meu se spune : „uniunile monopoliste ale capitaliștilor au căpătat o importanță hotărîtoare“. În proiectul tovarășului S. se repetă *de cîteva ori* indicațiile referitoare la uniunile monopoliste, dar dintre toate acestea numai una este relativ exactă, și anume :

„...În ultimul pătrar de veac, atotputernicele bănci, trusturi și sindicate, care s-au unit între ele, formînd uniuni monopoliste mondiale, conduse de un pumn de magnați ai capitalului financiar, au ajuns să dispună, direct sau indirect, de producția organizată în mod capitalist“.

Cred că aici e prea multă „agitație“, adică „pentru a face o expunere populară“ s-a introdus în program un lucru care nu-și are locul aici. În articole de ziar, în cuvîntări, în broșuri de popularizare, „agitația“ este necesară, dar programul partidului trebuie să înfățișeze exact situația sub aspect economic și să nu conțină nimic de prisos. Că uniunile monopoliste au căpătat o „importanță hotărîtoare“ este, cred, cît se poate de exact și spune totul. În alineatul citat din proiectul tov. S., pe lîngă faptul că sînt multe lucruri de prisos, expresia : „să dispună de producția organizată în mod capitalist“ este îndoielnică din punct de vedere teoretic. Numai de cea

* Vezi op. cit., p. 324—325.

organizată în mod capitalist ? Nu. E prea puțin. Și producția care, incontestabil, *nu* este organizată în mod capitalist : micii meseriași, țărani, micii producători de bumbac din colonii etc. etc. au ajuns să fie dependenți față de bănci și de capitalul financiar în general. Dacă, vorbind despre „capitalismul mondial“ în general (și numai despre el se poate vorbi aici fără a greși), vom afirma că uniunile monopoliste au căpătat o „importanță hotărâtoare“, atunci nu vom exclude *nici un fel* de producători din sfera subordonării față de această importanță hotărâtoare. Este greșit să limitezi influența uniunilor monopoliste la „producția organizată în mod capitalist“.

Apoi în proiectul tovarășului S. se spune de două ori același lucru despre rolul băncilor : o dată în alineatul citat mai sus, iar a doua oară în alineatul referitor la crize și războaie, în care găsim o definiție : „capitalul financiar (produsul contopirii capitalului bancar cu cel industrial)“. În proiectul meu se arată : „capitalul bancar, care a ajuns la o imensă concentrare, s-a contopit cu cel industrial“. E suficient dacă arătăm o singură dată în program acest lucru.

A treia trăsătură caracteristică : „exportul de capital în țări străine a luat mari proporții“ (așa se spune în proiectul meu). În proiectul tov. S. se vorbește o dată pur și simplu despre „exportul de capital“, iar a doua oară, în cu totul altă ordine de idei, despre „noile țări care constituie... un câmp de aplicare a capitalului exportat, în căutare de supraprofituri“. Cu greu ar putea fi considerate juste cele spuse aici despre supraprofituri și despre țările noi, deoarece știm că s-a dezvoltat și exportul de capital din Germania în Italia, din Franța în Elveția etc. În condițiile imperialismului, capitalul a început să fie exportat și în țările vechi, și nu numai în vederea obținerii de *supraprofit*. Ceea ce este valabil atunci când e vorba de țările noi nu este valabil atunci când e vorba de exportul de capital în general.

A patra trăsătură caracteristică este ceea ce Hilferding a numit „lupta pentru teritoriu economic“. Denumirea *nu* este exactă, deoarece ea nu exprimă deosebirea principală dintre imperialismul contemporan și formele *anterioare*

de luptă pentru teritoriul economic. Pentru un astfel de teritoriu a luptat și Roma antică, au luptat și statele europene din secolele al XVI-lea—al XVIII-lea, cucerind colonii, și vechea Rusie, cucerind Siberia etc. etc. Trăsătura caracteristică a imperialismului contemporan este că (așa cum se arată în proiectul meu de program) „întreaga lume este deja împărțită din punct de vedere teritorial între cele mai bogate țări“, adică împărțirea globului pământesc între state a luat sfârșit. Tocmai din această împrejurare decurge deosebita ascuțire a luptei pentru *reîmpărțirea* lumii, o deosebită ascuțire a conflictelor, care duce la războaie.

În proiectul tov. S., acest lucru e spus în prea multe cuvinte, și mă îndoiesc că e just spus sub aspect teoretic. Voi reproduce mai jos formularea tov. S. ; dat fiind însă că ea include într-un singur tot și problema împărțirii lumii din punct de vedere economic, trebuie să vorbim mai întâi și despre această a cincea, ultima, trăsătură a imperialismului. În proiectul meu, această chestiune este formulată astfel :

„...A început împărțirea lumii din punct de vedere economic între trusturile internaționale“. Datele furnizate de economia politică și de statistică nu ne permit să spunem mai mult. *Această* împărțire a lumii este un proces de extremă importanță, care însă de-abia a început. Cauza războaielor imperialiste o constituie *această* împărțire a lumii, *reîmpărțirea*, din moment ce împărțirea teritorială a luat sfârșit, adică din moment ce *nu* au mai rămas teritorii „disponibile“ care să poată fi acaparate fără războaie cu concurentul.

Să examinăm acum formularea tovarășului S. :

„Dar sfera de dominație a relațiilor capitaliste se lărgeste neîncetat și în afară, prin extinderea lor asupra unor țări noi, care constituie pentru uniunile monopoliste ale capitaliștilor piețe de desfacere, furnizori de materii prime și un câmp de aplicare a capitalului exportat, în căutare de supraprofitori. Marile cantități de plusvaloare acumulată de care dispune capitalul financiar (produs al contopirii capitalului bancar cu cel industrial) sînt aruncate pe piața mondială. Concurența dintre puternicele uniuni ale capitaliștilor organizate pe scară națională, iar uneori și pe scară internațională, concurență pentru dominația asupra pieței, pentru stăpî-

nirea sau controlarea teritoriilor țărilor mai slabe, adică pentru dreptul exclusiv de a le asupra fără crușare, duce inevitabil la încercări de împărțire a întregii lumi între statele capitaliste cele mai bogate, la războaie imperialiste, care provoacă calamități generale, ruină și sălbăticire“.

Întîlnim aici un exces de cuvinte, care acoperă o serie de greșeli teoretice. Nu se poate vorbi de „încercări“ de a împărți lumea, deoarece lumea este *deja* împărțită. Războiul din 1914—1917 nu este o încercare de împărțire a lumii, ci o luptă *pentru reîmpărțirea* lumii deja împărțite. Războiul a devenit inevitabil pentru capitalism din cauză că, cu cîțiva ani înainte de război, imperialismul *împărțise* lumea după vechea măsură a forței, ca să spunem așa, pe care războiul o „rectifică“.

Atît lupta pentru colonii (pentru „țări noi“), cît și lupta pentru „stăpînirea teritoriilor țărilor mai slabe“ au existat și *înainte* de imperialism. Pentru imperialismul contemporan caracteristic este *altceva*: și anume că la începutul secolului al XX-lea fiecare colțisor de pe glob era ocupat de un stat sau altul, întregul glob era împărțit. Numai din această cauză *reîmpărțirea* „dominației asupra lumii“ nu s-a putut face, pe baze capitaliste, decît cu prețul unui război mondial. „Uniuni ale capitaliștilor organizate pe scară internațională“ au existat și *înainte* de imperialism: orice societate pe acțiuni la care participă capitaliști din diferite țări este „o uniune a capitaliștilor organizată pe scară internațională“.

Pentru imperialism este caracteristic *altceva*, ce *nu a existat* înainte, pînă în secolul al XX-lea, și anume: împărțirea lumii din punct de vedere economic între trusturile internaționale, împărțirea țărilor de către acestea *pe baza unui acord*, ca regiuni de desfacere. Tocmai asta nu se spune în proiectul tovarășului S., astfel încît forța imperialismului apare *mai slabă* decît este ea în realitate.

În sfîrșit, este teoreticește greșit să se afirme că pe piața mondială sînt aruncate mari cantități de *plusvaloare* acumulată. Asta aduce cu teoria realizării a lui Proudhon, după care capitaliștii pot realiza cu ușurință și capital constant, și capital variabil, dar se lovesc de dificultăți în realizarea plusvalorii. În realitate, capitaliștii nu pot

realiza fără dificultăți și fără crize nu numai plusvaloare, dar nici capitalul variabil și capitalul constant. Pe piață sînt aruncate mari cantități de mărfuri, care reprezintă nu numai valoarea acumulată, ci și valoarea care reproduce capitalul variabil și capitalul constant. De pildă, pe piața mondială sînt aruncate mari cantități de șine sau de fier care trebuie să fie realizate prin schimbul pe obiecte de consum pentru muncitori sau pe alte mijloace de producție (cherestea, petrol etc.).

VI

Încheind aici analiza proiectului tovarășului Sokolnikov, trebuie să menționăm în mod special încă o completare, foarte prețioasă, propusă de el și care, după părerea mea, ar trebui să fie acceptată și chiar dezvoltată. Anume: el propune ca în alineatul care vorbește despre progresul tehnic și despre întrebuițarea pe scară tot mai largă a muncii femeilor și copiilor să se adauge: (să folosească) „precum și munca muncitorilor necalificați aduși din țările înapoiate“. Este o completare prețioasă și necesară. Această exploatare a muncii muncitorilor aduși din țările înapoiate și care sînt *mai prost plătiți* este cît se poate de caracteristică pentru imperialism. Ea este aceea care generează în bună măsură *parazitismul* țărilor imperialiste, bogate, care corup și o parte din propriii lor muncitori, plătindu-i mai bine, supunînd unei exploatări nemărginite și nerușinate munca muncitorilor străini „ieftini“. Ar trebui să adăugăm cuvintele „mai prost plătiți“, precum și cuvintele: „și adesea lipsiți de drepturi“, căci exploatarea din țările „civilizate“ profită întotdeauna de faptul că muncitorii străini, aduși din alte țări, sînt lipsiți de drepturi. Faptul se constată în permanență nu numai în Germania în ceea ce-i privește pe ruși, adică pe muncitorii veniți din Rusia, ci și în Elveția în ceea ce-i privește pe italieni, în Franța în ceea ce-i privește pe spanioli și italieni etc.

Ar fi, poate, nimerit să subliniem mai mult și să exprimăm mai concret în program faptul formării unui mic

grup de țări imperialiste foarte bogate, care se îmbogățesc în mod parazit, jefuind coloniile și națiunile slabe. Este o particularitate extrem de importantă a imperialismului, particularitate care, între altele, înlesnește într-o anumită măsură apariția unor profunde mișcări revoluționare în țările care sînt supuse jafului imperialist, care sînt amenințate să fie împărțite și sugrumate de către giganți imperialiști (cum este Rusia) și, dimpotrivă, îngreuiază într-o anumită măsură apariția unor mișcări revoluționare profunde în țările care jefuiesc în mod imperialist numeroase colonii și țări străine, făcînd prin aceasta ca o parte foarte mare (relativ) a populației lor să fie *părtașă* la împărțirea prăzii imperialiste.

De aceea aș propune ca, de pildă, în pasajul din proiectul meu în care se face caracterizarea social-șovinismului (p. 22 din broșură *) să se introducă un adaos cu privire la această exploatare a unui șir de țări de către țările foarte bogate. Pasajul respectiv din proiect s-ar prezenta astfel (adaosul este marcat cu caractere cursive) :

„O asemenea denaturare este, pe de o parte, curentul social-șovinismului, al socialismului în vorbe și al șovinismului în fapte, care încearcă să mascheze apărarea intereselor prădalnice ale propriei «sale» burghezii naționale prin lozinca «apărării patriei» *în războiul imperialist, precum și apărarea situației privilegiate a cetățenilor aparținînd națiunilor bogate, care storc profituri uriașe din jefuirea coloniilor și a națiunilor slabe.* O asemenea denaturare este, pe de altă parte, curentul, tot atît de larg și de internațional, al așa-zisului «centru» etc“.

Adăugirea cuvintelor „în războiul imperialist“ este necesară pentru mai multă precizie : „apărarea patriei“ nu este decît o lozincă care justifică războiul, care îl consideră un război legitim și drept. Sînt războaie și războaie. Sînt posibile și războaie revoluționare. De aceea trebuie să arătăm cît se poate de precis că aici este vorba tocmai

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 161. — Nota red.

de un război imperialist. Lucrul acesta este subînțeles, dar pentru a evita interpretări greșite e mai bine ca el să nu fie numai subînțeles, ci spus clar și răspicat.

VII

De la partea generală sau teoretică a programului trecem la programul minimum. Ceea ce ne reține aici atenția din capul locului este propunerea tovarășilor N. Buharin și V. Smirnov de a renunța cu totul la programul-minimum, propunere în aparență foarte radicală, dar cât se poate de inconsistentă. Împărțirea în program-maximum și program-minimum, susțin ei, este „perimată“ : la ce mai avem nevoie de ea din moment ce este vorba de trecerea la socialism. Nici un fel de program-minimum, ci de-a dreptul un program de măsuri tranzitorii spre socialism.

Aceasta este propunerea celor doi tovarăși, care însă, nu se știe de ce, au ezitat să vină cu un proiect corespunzător (deși, din moment ce revizuirea programului partidului a fost înscrisă pe ordinea de zi a viitorului congres al partidului, ei erau direct obligați să întocmească un asemenea proiect). Poate că autorii acestei propuneri în aparență „radicale“ au început să șovăie ei înșiși... În orice caz, părerea lor trebuie examinată.

Războiul și dezastrul economic silesc toate țările să treacă de la capitalismul monopolist la capitalismul monopolist de stat. Aceasta este situația obiectivă. Dar în condițiile revoluției, în revoluție, capitalismul monopolist de stat se transformă *direct* în socialism. În revoluție nu se poate merge înainte decât spre socialism, — aceasta este situația obiectivă creată de război și revoluție. Conferința noastră din aprilie a ținut seama de ea și a formulat lozincile : „republică a Sovietelor“ (forma politică a dictaturii proletariatului) și naționalizarea băncilor și a sindicatelor (principala măsură de trecere la socialism). Până aici toți bolșevicii sînt de acord, împărțășind un punct de vedere comun. Dar tovarășii V. Smirnov și N. Buharin vor să meargă mai departe și să renunțe *cu totul* la programul-minimum. Asta ar însemna să procedăm contrar zicalei pline de înțelepciune, care ne sfătuiește :

„Nu te fãli cînd te duci la rãzboi, fãlește-te cînd te întorci“.

Noi ne ducem la rãzboi, adicã luptãm pentru cucerirea puterii politice de cãtre partidul nostru. Aceastã putere ar fi dictatura proletariatului și a țãrãnimii sãrace. Luînd puterea, nu numai cã nu ne temem sã depãșim limitele orînduirii burgheze, ci, dimpotrivã, declarãm clar și rãspicat în auzul tuturor cã vom depãși aceste limite, cã vom trece fãrã teamã la socialism și cã drumul pe care-l vom urma este: republica Sovietelor, naționalizarea bãnccilor și a sindicatelor, controlul muncitoresc, obligativitatea generalã a muncii, naționalizarea pãmîntului, confiscarea inventarului moșieresc etc. etc. În acest sens am formulat programul mãsurilor de trecere la socialism.

Dar noi nu trebuie sã ne fãlim cînd ne ducem la rãzboi, nu trebuie sã renunțãm la programul-minimum, cãci asta ar fi o lãudãroșenie goalã: nu vrem „sã cerem“ nimic „de la burghezie“, ci sã înfãptuim totul singuri; nu vrem sã ne ocupãm de mãrunțisuri în cadrul orînduirii burgheze.

Ar fi o lãudãroșenie goalã, cãci mai întîi trebuie sã cucerim puterea, iar noi n-am cucerit-o încã. Mai întîi trebuie sã înfãptuim efectiv mãsurile de trecere la socialism, sã ducem revoluția noastrã pînã la victoria revoluției socialiste mondiale, și numai dupã aceea, „cînd ne vom întoarce din rãzboi“, vom putea și va trebui sã renunțãm la programul-minimum, *de care nu vom mai avea nevoie*.

Putem garanta de pe acum cã nu mai avem nevoie de el? Firește cã nu putem din simplul motiv cã n-am cucerit încã puterea, n-am înfãptuit socialismul, n-am ajuns nici mãcar la începutul revoluției socialiste mondiale.

Trebuie sã *pășim* ferm, cu curaj, fãrã șovãieli spre acest scop, dar este ridicol sã afirmãm cã l-am atins, cînd este evident cã nu l-am atins încã. A renunța de pe acum la programul-minimum ar fi ca și cum am declara, am proclama (ne-am lãuda, ca sã vorbim mai pe șleau) „cã am învins“.

Nu, noi încã n-am învins, dragi tovarãși.

Nu știm dacã vom învinge mîine sau ceva mai tîrziu. (Personal îinclin sã cred cã mîine — scriu aceste rînduri la 6 octombrie 1917 — și cã s-ar putea sã întîrziem cu

luarea puterii, dar chiar mâine este mâine, și nu astăzi.) Nu știm cât de curînd după victoria noastră va veni revoluția în Apus. Nu știm dacă după victoria noastră nu vor surveni perioade trecătoare de reacțiune și de victorie a contrarevoluției — ceea ce nu e de loc imposibil — și de aceea, după ce vom învinge, vom construi „trei linii de tranșee“ pentru a preîntîmpina o asemenea posibilitate.

Toate acestea noi nu le știm și *nu le putem ști*. Nimeni *nu poate ști* acest lucru. Și tocmai de aceea ar fi ridicol să renunțăm la programul-minimum, care *este necesar* atîta timp cît ne mai aflăm în cadrul orînduirii burgheze, cît nu am distrus încă acest cadru, nu am realizat principalul pentru trecerea la socialism, nu l-am zdrobit pe dușman (burghezia) pentru ca, după ce l-am zdrobit, să-l nimicim. Asta se va întîmpla și, poate, mult mai curînd decît cred mulți (personal cred că trebuie să înceapă mâine), *dar așa ceva nu există încă*.

Să luăm programul-minimum în domeniul politic. El preconizează o republică burgheză. Noi adăugăm că nu ne limităm la cadrul ei, ci începem încă de pe acum lupta pentru un tip superior de republică, *republica Sovietelor*. Trebuie să facem asta. Trebuie să ne îndreptăm cu un curaj și o hotărîre fără margini spre noua republică, *și sînt convins că vom merge tocmai astfel spre ea*. Nu putem însă în nici un caz să renunțăm la programul-minimum, deoarece, în primul rînd, nu avem încă o republică a Sovietelor; în al doilea rînd, nu este exclusă posibilitatea unor „încercări de restaurare“, prin care trebuie mai întîi să trecem și să le învingem; în al treilea rînd, în cursul trecerii de la vechi la nou sînt posibile „tipuri combinate“ temporare (așa cum se arăta pe bună dreptate zilele acestea în „Rabocii Puti“), de pildă și republica Sovietelor, și Adunare constituantă“. *Să depășim* mai întîi toate acestea, iar după aceea vom putea renunța foarte bine la programul-minimum.

Același lucru este valabil și pentru domeniul economic. Sîntem cu toții de acord că *teama* de a ne îndrepta spre socialism este o vulgaritate fără seamăn și o *trădare* a cauzei proletarietului. Sîntem cu toții de acord că primii și principalii pași pe această cale trebuie să fie măsuri ca

naționalizarea băncilor și a sindicatelor. Să înfăptuim mai întâi aceste măsuri și altele asemenea lor, și *apoi vom vedea*. Atunci vom vedea *mai bine*, deoarece experiența practică, care este de o mie de ori mai valoroasă decât cele mai bune programe, ne va lărgi mult orizontul. E posibil și chiar probabil, ba chiar neîndoielnic că nici aici nu vom putea evita „tipurile combinate“ de trecere; de pildă, întreprinderile mici, cu unul sau doi muncitori salariați, nu vom putea nici să le naționalizăm imediat și nici măcar să instituim imediat asupra lor un control muncitoresc real. Că rolul lor va fi cu totul neînsemnat, că ele vor fi legate de mâini și de picioare prin naționalizarea băncilor și a trusturilor, — nimic de zis, dar atîta timp cît vor mai exista relații burgheze, fie și în niște mici colțișoare, ce rost ar avea să renunțăm la programul-minimum? Fiind marxști, pășind cu îndrăzneală la cea mai mare revoluție din lume și ținînd totodată seama în mod lucid de fapte, noi nu avem dreptul să renunțăm la programul-minimum.

Dacă am renunța în momentul de față la el, am dovedi că ne-am și pierdut capul încă înainte de a fi învins. Noi nu trebuie să ne pierdem capul nici înainte de victorie, nici cînd vom cucerii victoria, nici după aceea, căci, dacă ne vom pierde capul, vom pierde totul.

Cît despre propunerile concrete, în această privință tov. N. Buharin n-a spus în fond nimic, nefăcînd decît să repete lucruri spuse de mult despre naționalizarea băncilor și a sindicatelor. În articolul tovarășului V. Smirnov găsim o enumerare extrem de interesantă și instructivă de prefaceri care se reduc la reglementarea producției și a consumului de produse. Acest lucru a fost *deja* spus într-o formă generală, de pildă, în proiectul meu, iar acolo urmează „etc.“ Cred că nu este cazul să mergem acum mai departe, să trecem la concretizarea diferitelor măsuri. După aplicarea principalelor măsuri de tip nou, după naționalizarea băncilor, după trecerea la controlul muncitoresc, ne vom da mai bine seama de multe lucruri, iar experiența ne va sugera o *sumedenie de lucruri noi*, deoarece va fi experiența a milioane de oameni, experiența făuririi noilor rînduiri în economie prin participarea

conștientă a milioane de oameni. Firește că *a schița* noul în articole, broșuri, cuvîntări, a propune planuri, a face aprecieri asupra acestora, a analiza experiența locală și parțială a diferitelorsoviete sau comitete pentru aprovizionare etc. reprezintă o muncă extrem de utilă. Dar a introduce în program prea multe detalii ar fi prematur și ar putea dăuna chiar, legîndu-ne mîinile în chestiuni de amănunt. Iar noi trebuie să avem mîinile libere pentru a făuri cu mai multă energie noul atunci cînd vom pași definitiv pe calea cea nouă.

VIII

Tovarășul Buharin atinge în articolul său încă o problemă asupra căreia trebuie să ne oprim.

„...Problema revizuirii programului partidului nostru trebuie să fie legată de problema elaborării unui program unic pentru partidul internațional al proletariatului“.

Exprimarea este cam neclară. Dacă e să înțelegem asta în sensul că autorul ne sfătuiește să nu adoptăm un nou program, ci să amînăm acest lucru pînă la formularea unui program internațional unic, programul Internaționalei a III-a, trebuie să ne pronunțăm categoric împotriva unei asemenea păreri. Căci a consimți la o amîinare din acest motiv (presupun că alte motive de amîinare nu există, de pildă nimeni n-a cerut o amîinare pentru că materialele noastre de partid n-au fost încă îndeajuns pregătite spre revizuire) ar însemna ca noi să tărăgănăm crearea Internaționalei a III-a. Desigur că crearea Internaționalei a III-a nu trebuie înțeleasă în mod formal. Cît timp revoluția proletară n-a învins cel puțin într-o țară sau cît timp războiul nu s-a terminat, nu putem spera ca acțiunea de convocare a unei mari conferințe a partidelor revoluționare internaționaliste din diferite țări să înregistreze progrese rapide, ca ele să cadă de acord asupra adoptării formale a unui nou program. Pînă atunci însă trebuie să împingem lucrurile înainte, prin inițiativa partidelor care se află astăzi într-o situație mai bună decît celelalte și pot să întreprindă primul pas, bineînțeles,

fără să considere că acest prim pas este și ultimul, fără să contrapună cu orice preț programul lor altor programe „de stînga“ (adică revoluționare internaționaliste), ci urmărind tocmai elaborarea unui program comun. În afară de Rusia, în prezent nu există în lume o altă țară în care internaționaliștii să aibă libertatea relativă de a convoca congrese și în care să fie atît de mulți tovarăși bine informați în privința curentelor internaționale și a programelor cum sînt în partidul nostru. Iată de ce trebuie să ne asumăm neapărat inițiativa. Ne-o impune datoria noastră directă de internaționaliști.

După cît se vede, tocmai așa privește problema și tovarășul Buharin, căci la începutul articolului său el spune că „congresul partidului care s-a încheiat de curînd (rîndurile acestea au fost scrise în august) a declarat necesară modificarea programului“ și că „în acest scop va fi convocat un congres special“; din aceste cuvinte se poate deduce că tovarășul Buharin nu are nimic împotriva adoptării noului program la acest congres.

Dacă este așa, înseamnă că în problema abordată se stabilește o deplină unitate de vederi. Nu cred să se găsească cineva care să fie împotriva ca congresul nostru, după adoptarea noului program, să-și exprime dorința de a se crea un program unic al Internaționalei a III-a, făcîndu-se în acest scop anumiți pași, cum ar fi accelerarea convocării unei conferințe a celor de stînga, publicarea unei culegeri în mai multe limbi, formarea unei comisii pentru sintetizarea materialului relativ la ceea ce s-a făcut în alte țări în vederea „sondării“ (cum bine se exprimă tovarășul Buharin) căii spre un nou program (tribuniștii în Olanda ¹¹⁷, cei de stînga în Germania. Tovarășul Buharin a menționat „Liga propagandei socialiste“ din America ¹¹⁸; am mai putea menționa „Partidul Muncitoresc Socialist“ ¹¹⁹ din America, care a pus problema înlocuirii „statului politic printr-o democrație industrială“).

Apoi trebuie să recunosc ca absolut justă o observație a tovarășului Buharin cu privire la un neajuns al proiectului meu. Tovarășul B. citează din acest proiect (p. 23

din broșură *) pasajul referitor la momentul prin care trece Rusia, la guvernul provizoriu al capitaliștilor etc. El critică pe bună dreptate acest pasaj, arătînd că locul lui este în rezoluția tactică sau în platformă. De aceea propun ca întregul alineat final de la p. 23 să fie omis sau să fie redactat astfel :

„Tinzînd la crearea unei orînduiri de stat care să asigure cel mai bine atît dezvoltarea economică și drepturile poporului în general, cît și posibilitatea unei treceri cît mai nedureroase la socialism în special, partidul proletariatului nu se poate mîrgini“ etc.

În sfîrșit, în legătură cu unul dintre puncte trebuie să răspund aici la o problemă de care s-au sesizat unii tovarăși, dar care, după cîte știu, nu a fost ridicată în presă. Este vorba de § 9 din programul politic, în legătură cu dreptul națiunilor la autodeterminare. Acest punct este alcătuit din două părți : prima reprezintă o nouă formulare a dreptului națiunilor la autodeterminare, iar a doua conține nu o revendicare, ci o declarație. Chestiunea care mi-a fost pusă este dacă o declarație își are locul aici. În general vorbind, declarațiile nu au ce căuta într-un program, dar, după părerea mea, aici trebuie să facem o excepție de la regulă. Eu înlocuiesc cuvîntul autodeterminare, care a dat naștere la numeroase interpretări greșite, printr-o noțiune absolut precisă : „dreptul de liberă despărțire“. După experiența de o jumătate de an a revoluției din 1917, nu se mai poate contesta, cred, faptul că partidul proletariatului revoluționar din Rusia, partid care-și desfășoară activitatea în limba velicorusă, este dator să recunoască dreptul la despărțire. Cucerind puterea, am recunoaște, indiscutabil, imediat acest drept Finlandei, Ucrainei, Armeniei și fiecărei națiuni asuprite de țarism (și de burghezia velicorusă). Dar în ceea ce ne privește, noi nu vrem cîtuși de puțin despărțirea. Noi vrem un stat cît mai mare, o uniune cît mai strînsă a unui număr cît mai mare dintre națiunile care trăiesc în vecinătatea velicorușilor ; vrem acest lucru în interesul democrației și socialismului, în in-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 162—163. — Nota red.

teresul atragerii la lupta proletariatului a unui număr cît mai mare de oameni ai muncii aparținînd la diferite națiuni. Noi vrem unitate *proletară revoluționară, unire*, și nu despărțire. Noi dorim o unire *revoluționară*, și de aceea nu preconizăm lozinca unirii tuturor statelor de orice fel, deoarece revoluția socială pune la ordinea zilei unirea *numai* a statelor care au trecut și trec la socialism, a coloniilor care se eliberează etc. Noi vrem o unire *liberă*, și de aceea sîntem datori să recunoaștem libertatea de despărțire (fără libertatea de despărțire unirea nu poate fi considerată liberă). Cu atît mai vîrtos sîntem datori să recunoaștem libertatea de despărțire, cu cît țarismul și burghezia velicorusă, prin asuprirea pe care au exercitat-o, au lăsat în rîndurile națiunilor vecine multe resentimente și multă neîncredere față de velicoruși în general, iar neîncrederea trebuie risipită *prin fapte*, și nu prin vorbe.

Dar noi dorim unirea, și acest lucru trebuie spus; e atît de important ca el să figureze în programul partidului unui stat multinațional, încît în acest scop trebuie să ne abatem de la regula obișnuită, trebuie să facem loc unei declarații. Noi dorim ca republica poporului rus (n-aș avea nimic împotrivă să se spună chiar velicorus, deoarece așa ar fi mai just) să *atrage* spre sine alte națiuni, dar cum? Nu prin violență, ci exclusiv prin liber consimțămînt. În caz contrar, ar fi violentată unitatea și alianța frățescă a *muncitorilor* din toate țările. Spre deosebire de democrații burghezi, noi preconizăm nu lozinca frăției între popoare, ci a frăției *muncitorilor* aparținînd tuturor națiunilor, deoarece noi nu avem încredere în burghezia tuturor țărilor, în care vedem un dușman.

Îată de ce trebuie să facem aici o excepție de la regulă și să introducem în § 9 o *declarație de principii*.

IX

Rîndurile de mai sus erau deja scrise, cînd în „Rabocii Puti“ nr. 31 a apărut articolul tovarășului I. Larin „Revendicările muncitorești ale programului nostru“. Salutăm

acest articol, care constituie un început de discuție a proiectelor de program în Organul nostru Central. Tovarășul Larin se oprește în mod special asupra unei părți din program la care nu am avut prilejul să lucrez și în legătură cu care există un proiect numai în redacția „subcomisiei pentru protecția muncii“, subcomisie creată la Conferința din 24—29 aprilie 1917. Tovarășul Larin propune o serie de *completări* care, după părerea mea, sînt întru totul acceptabile, dar căroră, din păcate, nu le-a dat întotdeauna o redactare precisă.

Mi se pare nereușită formularea de către tovarășul Larin a unuia dintre puncte : „o repartizare justă (?) a brațelor de muncă pe baza (?) autonomiei democratice (?) a muncitorilor în ceea ce privește dreptul de a dispune (?) de propria lor persoană (?)“. După mine, această formulare e mai proastă decît formularea subcomisiei : „bursele de muncă trebuie să fie organizații proletare de clasă“ etc. (vezi p. 15 din „Materiale“). Apoi tovarășul Larin ar fi trebuit să elaboreze mai amănunțit și să formuleze precis propunerea sa în legătură cu problema salariului minim, *s-o lege de istoricul* concepțiilor lui Marx și ale marxismului despre această problemă.

Apoi, în ceea ce privește partea politică și agrară din program, tovarășul Larin socoate că este necesară „o redactare mai minuțioasă“. E de dorit ca presa noastră de partid să înceapă să discute imediat și problemele *de redactare* a diferitelor revendicări, și în nici un caz să nu amîne acest lucru pînă la congres, deoarece, în primul rînd, altfel nu vom avea un congres bine pregătit, iar în al doilea rînd oricine a avut prilejul să lucreze la programe și rezoluții știe cît de des o *redactare* minuțioasă a unui punct oarecare *face să iasă la iveală și înlătură* neclarități și divergențe de ordin principal.

În sfîrșit, în ceea ce privește partea economică-financiară a programului, tovarășul Larin scrie că „aici nu găsim aproape nimic, nu se pomenește nici măcar de anularea împrumuturilor de război și a datoriilor publice ale țarismului“ (numai ale țarismului?), „de lupta împotriva folosirii în scopuri fiscale a monopolurilor de stat etc.“. Este foarte de dorit ca tovarășul Larin să nu amîne pînă

la congres propunerile sale concrete, să le formuleze imediat, căci altfel nu vom putea realiza o pregătire serioasă. În ceea ce privește anularea datoriilor publice (desigur, nu numai ale țarismului, ci și ale burgheziei), trebuie să examinăm cu atenție problema micilor deținători de titluri, iar în ceea ce privește problema „luptei împotriva folosirii în scopuri fiscale a monopolurilor de stat“, trebuie să vedem cum stau lucrurile cu monopolul producției articolelor de lux, precum și legătura dintre punctul proiectat și revendicarea din program cu privire la desființarea tuturor impozitelor indirecte.

Repet : pentru a pregăti serios programul, pentru ca într-adevăr întregul partid să participe la elaborarea lui, trebuie ca toți cei pe care îi interesează problema să se pună pe treabă *imediat și să publice* atât considerații cât și *proiecte precise* în legătură cu punctele deja redactate, proiecte care să conțină modificări sau completări.

SFATURILE UNUIA CARE NU E DE FAȚĂ

Scriu aceste rînduri la 8 octombrie și am puține speranțe că ele vor ajunge chiar în ziua de 9 în mîinile tovarășilor din Petrograd. E posibil ca ele să sosească cu întîrziere, fiindcă congresul Sovietelor din Regiunea de nord este convocat pentru ziua de 10. Voi încerca totuși să prezint ale mele „Sfaturi ale unuia care nu e de față“ pentru cazul cînd acțiunea probabilă a muncitorilor și soldaților din Petrograd și din „împrejurimi“ încă nu a avut loc, dar va avea loc în curînd.

Că întreaga putere trebuie să treacă în mîna Sovietelor este limpede. Trebuie să fie tot atît de indiscutabil pentru fiecare bolșevic că puterea proletară-revoluționară (sau bolșevică — ceea ce acum este unul și același lucru) contează în mod sigur pe cea mai mare simpatie și pe sprijinul neprecupețit al tuturor oamenilor muncii și al tuturor exploataților din lume în general, din țările beligerante în special, al țărănimii ruse îndeosebi. Acestea sînt adevăruri de mult dovedite și îndeobște cunoscute și nu merită să ne oprim asupra lor.

Trebuie să ne oprim asupra unei chestiuni care nu știm dacă este îndeajuns de limpede pentru toți tovarășii, și anume că trecerea puterii în mîna Sovietelor înseamnă acum în practică insurecție armată. S-ar părea că este un lucru evident, dar nu toți au reflectat și reflectă asupra lui. A renunța acum la insurecția armată ar însemna a renunța la principala lozincă a bolșevismului (toată puterea în mîna Sovietelor) și la întregul internaționalism proletar-revoluționar.

Insurecția armată este însă un gen *deosebit* de luptă politică, supus unor legi deosebite, asupra cărora trebuie să reflectăm cu atenție. Acest adevăr a fost exprimat foarte plastic de Karl Marx, care a scris că „*insurecția*“ armată „*este, ca și războiul, o artă*“.

Marx a relevat următoarele reguli principale ale acestei arte :

1) *Nu te juca* niciodată cu insurecția, și, o dată ce ai început-o, să fii pătruns de ideea că trebuie să *mergi pînă la capăt*.

2) Este necesar să realizezi o mare *superioritate de forțe* în locul hotărîtor și în momentul hotărîtor, pentru că altfel inamicul, care posedă o mai bună pregătire și organizare, va nimici pe insurgenți.

3) Din moment ce a început insurecția, trebuie să acționezi cu cea mai mare *hotărîre* și să treci neapărat, cu orice preț *la ofensivă*. „Defensiva este moartea insurecției armate“.

4) Trebuie să te străduiești să iei inamicul prin surprindere, să prinzi momentul cînd trupele lui sînt răzlețite.

5) Trebuie să cauți să obții *în fiecare zi* chiar succese mici (s-ar putea spune : în fiecare ceas, dacă e vorba de un singur oraș), menținînd cu orice preț „*superioritatea morală*“.

Marx a rezumat învățămintele tuturor revoluțiilor cu privire la insurecția armată în cuvintele „lui Danton, cel mai mare maestru al tacticii revoluționare pe care l-a cunoscut istoria : îndrăzneală, îndrăzneală și iar îndrăzneală“¹²⁰.

Aplicate la Rusia și la octombrie 1917, cele de mai sus înseamnă : ofensivă simultană, cît mai rapidă și mai neașteptată asupra Petrogradului, pornită neapărat și din afară, și dinăuntru, și din cartierele muncitorești, și din Finlanda, și din Revel, din Kronstadt, ofensiva *întregu* flote, realizarea unei *superiorități covîrșitoare* de forțe asupra celor 15 000—20 000 (și poate chiar mai mult) de oameni ai „gărzii“ noastre „burgheze“ (iuncherii), ai „trupelor“ noastre „vendéene“ (o parte din cazaci) etc.

Să combinăm cele *trei* forțe principale ale noastre : flota, muncitorii și unitățile militare, astfel încît să fie

neapărat ocupate și menținute cu prețul *oricăror pierderi* : a) telefoanele, b) telegraful, c) gările, d) podurile în primul rînd.

Să alcătuim din elementele *cele mai hotărîte* (elementele noastre „de șoc” și *tineretul muncitoresc*, precum și cei mai destoinici marinari) mici detașamente, care să aibă misiunea de a ocupa punctele cele mai importante și *de a participa* pretutindeni, la toate operațiile importante, ca, de pildă :

Să încercuim și să izolăm Petrogradul, să-l luăm printr-un atac combinat al flotei, al muncitorilor și al trușelor — iată sarcina noastră, sarcină care cere *artă și de trei ori îndrăzneală*.

Să alcătuim detașamente din cei mai destoinici muncitori, care să posede arme și bombe și să atace și să încercuiască „centrelor” dușmanului (școli de iuncheri, telegraful, telefoanele etc.) cu lozincă : *mai bine pierim cu toții decît să lăsăm pe dușman să treacă*.

E de sperat că, în caz cînd se va hotărî trecerea la acțiune, conducătorii vor aplica cu succes marile precepte ale lui Danton și ale lui Marx.

Succesul revoluției ruse și al revoluției mondiale depinde de două-trei zile de luptă.

Scris la 8 (21) octombrie 1917

Publicat pentru prima oară
la 7 noiembrie 1920, în ziarul
„Pravda” nr. 250
Semnat : Unul care nu
e de față

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SCRISOARE CĂTRE TOVARĂȘII BOLȘEVICI PARTICIPANȚI LA CONGRESUL REGIONAL AL SOVIETELOR DIN REGIUNEA DE NORD

Tovarăși ! revoluția noastră trece printr-o perioadă extrem de critică. Această criză a coincis cu o puternică criză declanșată de creșterea revoluției socialiste mondiale și de lupta imperialismului mondial împotriva ei. Conducătorilor partidului nostru le revine o mare sarcină, a cărei neîndeplinire creează primejdia unui faliment total al mișcării proletare internaționale. În asemenea momente ca cel actual, orice întârziere înseamnă moarte.

Examinați situația internațională. Dezvoltarea revoluției mondiale este un fapt incontestabil. Izbucnirea de revoltă a muncitorilor cehi a fost înăbușită cu o nemaipomenită ferocitate, ceea ce denotă că guvernul este înfricoșat de moarte. Și în Italia s-a ajuns la o revoltă de masă la Torino ¹²¹. Cea mai importantă revoltă este însă cea din flota germană. Închipuiți-vă ce dificultăți extraordinare întâmpină revoluția într-o țară ca Germania, și încă în condițiile actuale. Este în afară de orice îndoială că răscoala din flota germană denotă o mare criză provocată de creșterea revoluției mondiale. Dacă șovinistii de la noi, care propovăduiesc înfrângerea Germaniei, cer muncitorilor din Germania o insurecție imediată, noi, revoluționarii internaționaliști din Rusia, știm din experiența anilor 1905—1917 că nu există indiciu mai convingător al creșterii revoluției decât o răscoală în armată.

Gândiți-vă în ce situație ne aflăm acum față de revoluționarii germani. Ei ar putea să ne spună : noi nu-l avem decât pe Liebknecht, care a chemat fățiș la revoluție.

Glasul lui este înăbușit în temniță. La noi nu există nici un ziar în care să se explice deschis necesitatea revoluției, noi nu avem libertatea de întrunire. La noi nu există nici un Soviet de deputați ai muncitorilor sau ai soldaților. Glasul nostru abia se face auzit în masele cu adevărat largi. Și noi am făcut totuși o încercare de insurecție, avînd șanse, poate, de unu la sută ! Iar voi, revoluționarii internaționaliști din Rusia, aveți în urmă șase luni de agitație liberă, aveți aproape douăzeci de ziare, o mulțime de Soviete de deputați ai muncitorilor și soldaților, ați învins în Sovietele din cele două capitale, aveți de partea voastră toată flota din Marea Baltică și toate trupele ruse din Finlanda, și nu răspundeți la chemarea noastră la insurecție, nu-l răsturnați pe imperialistul vostru Kerenski, deși aveți șanse nouăzeci și nouă la sută ca insurecția voastră să fie victorioasă !

Da, am fi cu adevărat niște trădători ai Internaționalei dacă într-un asemenea moment, în asemenea condiții favorabile am răspunde la această chemare a revoluționarilor germani *numai...* prin rezoluții !

Adăugați aici și faptul că noi știm prea bine că lucrurile evoluează rapid spre un acord și un complot al imperialiștilor internaționali împotriva revoluției ruse. Să sugrume revoluția cu orice preț, să o sugrume prin măsuri militare și printr-o pace pe socoteala Rusiei — iată ce urmărește tot mai îndeaproape imperialismul internațional. Iată ce face deosebit de acută criza revoluției socialiste mondiale, iată ce face ca orice întîrziere a insurecției să fie cît se poate de periculoasă — sînt gata să spun : să fie o crimă din partea noastră.

Să luăm apoi situația internă din Rusia. Falimentul partidelor mic-burgeze conciliatoare, care exprimau încrederea inconștientă a maselor în Kerenski și în imperialiști în general, s-a conturat pe deplin. E un faliment total. Faptul că la Consfătuirea democratică curia Sovietelor a votat împotriva coaliției, faptul că *majoritatea* Sovietelor locale de deputați ai țăranilor (în pofida Sovietului lor central, în care se află alde Avksentiev și alți amici ai lui Kerenski) au votat și ei împotriva coaliției ; alegerile de la Moscova, a cărei populație muncitorească este mai

apropiată de țărănime și unde peste 49% au votat pentru bolșevici (iar dintre soldați 14 000 din 17 000), oare nu dovedesc toate acestea că masele populare și-au pierdut încrederea în Kerenski și în cei care cad la înțelegere cu Kerenski & Co. ? Se poate oare concepe ca masele populare să fi putut spune bolșevicilor mai limpede decât au spus-o prin acest vot : conduceți-ne, și noi vă vom urma !

Iar noi, după ce am câștigat în felul acesta majoritatea maselor populare de partea noastră, după ce am cucerit Sovietele din ambele capitale, să stăm și să așteptăm ? Ce să așteptăm ? Ca Kerenski și generalii săi korniloviști să predea germanilor Petrogradul, să pună astfel la cale, direct sau indirect, fâțiș sau pe ascuns, un complot împreună și cu Buchanan și cu Wilhelm ca să sugrume cu totul revoluția rusă ?

Faptul că poporul și-a exprimat încrederea în noi nu numai prin votul de la Moscova ci și prin noile alegeri pentru Soviete nu spune încă totul. Există indicii de accentuare a stării de apatie și indiferență, ceea ce e de înțeles. Asta nu înseamnă declinul revoluției, cum urlă cadeții și cei care le cîntă-n strună, ci un declin al încrederii în rezoluții și în alegeri. În revoluție, masele cer partidelor conducătoare nu vorbe, ci fapte, victorie în luptă, iar nu pălăvrăgeală. Se apropie ceasul cînd poporul ar putea începe să creadă că nici bolșevicii nu sînt mai buni decât ceilalți, deoarece ei n-au știut să acționeze după ce el și-a exprimat încrederea în ei...

În întreaga țară se încinge răscoala țărănească. Este cît se poate de limpede că cadeții și slugile lor caută cu tot dinadinsul să diminueze importanța răscoalei țărănești, zicînd că cele ce se petrec nu sînt decât „pogromuri” și „anarhie”. Această minciună este dată în vileag de faptul că în centrele răscoalei pămînturile au început să fie trecute în mîna țăranilor : nu s-a mai întîmplat vreodată ca „pogromurile” și „anarhia” să ducă la asemenea rezultate politice admirabile ! O dovadă a forței uriașe a răscoalei țărănești o constituie faptul că conciliatorii și socialiștii-revoluționari — în „Delo Naroda” —, și pînă și Breșko-Breșkovskaia au început să vorbească despre trecerea pă-

mînturilor în mîna țaranilor, în scopul de a potoli mișcarea înaintea ca ea să-i fi depășit definitiv.

Iar noi să așteptăm ca unitățile de cazaci ale kornilovistului Kerenski (care tocmai în ultimul timp a fost demascată chiar de socialiștii-revoluționari ca fiind kornilovist) să reușească să reprime parte cu parte această răscoală țărănească ?

Se vede că multora dintre conducătorii partidului nostru le-a scăpat semnificația *deosebită* a lozincii pe care noi toți am recunoscut-o și am repetat-o la nesfârșit : toată puterea în mîna Sovietelor. În această jumătate de an de revoluție au fost perioade, au fost momente cînd ea *nu* însemna insurecție. Poate că aceste perioade și aceste momente i-au orbit pe o parte din tovarăși și i-au făcut să uite că acum, cel puțin începînd de la mijlocul lunii septembrie, această lozincă *echivalează cu o chemare la insurecție*.

Aici nu poate fi nici urmă de îndoială. Nu de mult „Delo Naroda“ a explicat asta „pe înțelesul tuturor“, spunînd : „Kerenski nu se va supune în nici un caz !“ Mai e vorbă ?

Lozincă „toată puterea în mîna Sovietelor“ este o chemare la insurecție. Și vina va cădea, fără îndoială, cu totul asupra noastră dacă noi — care luni de-a rîndul am chemat masele la insurecție și le-am îndemnat să renunțe la conciliatorism — nu le vom conduce la insurecție în ajunul unui crah al revoluției, după ce ele și-au exprimat încrederea în noi.

Cadeții și conciliatorii vor să ne intimideze cu exemplul evenimentelor de la 3—5 iulie, cu intensificarea agitației ultrareacționarilor etc. Dar chiar dacă la 3—5 iulie noi am fi comis o greșală, ea nu putea fi alta decît că nu am luat puterea. Eu cred că atunci asta n-a fost o greșală, deoarece atunci noi nu aveam *încă* majoritatea, pe cînd acum ar fi o greșală fatală și mai mult decît atît. Intensificarea agitației ultrareacționarilor este lesne de înțeles, ea semnificînd o accentuare a extremelor în atmosfera revoluției proletare-țărănești în creștere. A face însă din asta un argument *împotriva* insurecției este ridicol, întrucît faptul că ultrareacționarii, vînduți capitaliștilor, sînt

neputincioși, că *ei sînt neputincioși în luptă* nici nu mai trebuie demonstrat. În luptă, ei sînt egali cu zero. În luptă, Kornilov și Kerenski nu se pot sprijini decît pe divizia sălbatică și pe cazaci. Iar acum și în rîndurile cazacilor a început descompunerea, iar, în afară de asta, ei sînt amenințați de un război civil din partea țăranilor în interiorul regiunilor lor cazăcești.

Scriu aceste rînduri duminică, 8 octombrie, și voi nu le veți putea citi decît la 10 octombrie. Am auzit de la un tovarăș care se afla în trecere pe aici că cei ce călătoresc pe calea ferată Varșavskaia spun : Kerenski aduce pe cazaci la Petrograd ! Ceea ce e foarte verosimil, și ne vom face direct vinovați dacă nu vom verifica faptul *sub toate aspectele* și dacă nu vom studia forța și repartizarea trupelor korniloviste din a doua formație.

Kerenski a adus din nou trupe korniloviste lîngă Petrograd, pentru a împiedica trecerea puterii în mîna Sovietelor, pentru ca această putere să nu propună imediat pacea, pentru a împiedica trecerea imediată a întregului pămînt în mîna țăranilor, pentru ca să predea Petrogradul germanilor, iar el însuși să fugă la Moscova ! Iată lozincă insurecției căreia trebuie să-i asigurăm o cît mai largă circulație și care va avea un enorm succes.

Nu putem aștepta convocarea congresului general al Sovietelor, pe care Comitetul Executiv Central poate s-o trăgăneze și pînă în noiembrie ; nu putem amîna, permițîndu-i lui Kerenski să aducă noi trupe korniloviste. La congresul Sovietelor sînt reprezentate Finlanda, flota și Revelul, care, împreună, pot să realizeze o înaintare imediată spre Petrograd împotriva regimentelor korniloviste, o înaintare a flotei și a artileriei și a unor unități de mitraliere și a două-trei corpuri de armată, ai căror soldați au dovedit la Vîborg, de pildă, cît de profund urăsc pe generalii korniloviști cu care Kerenski s-a înhăitat iarăși.

Ar fi cea mai mare greșeală să renunțăm la posibilitatea de a zdrobi imediat regimentele korniloviste din a doua formație pe motivul că, plecînd spre Petrograd, flota din Marea Baltică ar deschide germanilor frontul. Aceasta o vor spune calomniatorii korniloviști, după cum vor spune și tot felul de alte minciuni, dar este nedemn de un revo-

luționar să se lase intimidat de minciuni și calomnii. Kerenski va preda Petrogradul germanilor, iată un lucru cît se poate de clar în momentul de față ; nici un fel de afirmații contrare nu vor clinti această convingere a noastră absolută, convingere care decurge din întregul mers al evenimentelor și din întreaga politică a lui Kerenski.

Kerenski și korniloviștii vor preda Petrogradul germanilor. Tocmai pentru a salva Petrogradul Kerenski trebuie răsturnat, și *Sovietele din cele două capitale* trebuie să ia puterea ; ele vor propune imediat pace tuturor popoarelor, îndeplinindu-și astfel datoria față de revoluționarii germani, făcînd astfel un pas hotărît spre zădărnicierea comploturilor criminale împotriva revoluției ruse, comploturilor imperialismului internațional.

Numai dacă flota din Marea Baltică, trupele din Finlanda, forțele din Revel și Kronstadt vor porni imediat împotriva trupelor korniloviste de lângă Petrograd vom putea salva revoluția rusă și cea mondială. Și sînt șanse nouăzeci și nouă la sută ca această acțiune să ducă *în cîteva zile* la predarea unei părți din trupele de cazaci, la zdrobirea totală a celeilalte părți, la răsturnarea lui Kerenski, deoarece muncitorii și soldații din cele două capitale vor sprijini acțiunea.

Orice întârziere înseamnă moarte.

Lozinca „toată puterea în mîna Sovietelor“ este o lozinică de insurecție. Cine o folosește fără să-și dea seama de acest lucru, fără să se gîndească bine la el va trage consecințele. Iar insurecția trebuie să știi s-o privești ca pe o *artă*, — lucru asupra căruia eu am insistat în timpul Consfătuirii democratice și insist și acum, deoarece așa ne învață marxismul, deoarece acesta e învățămîntul care decurge din toată situația actuală din Rusia și din lume.

Nu voturile, atragerea „socialiștilor-revoluționari de stînga“, alăturarea Sovietelor din provincie și congresul acestora constituie esențialul. Esențialul este insurecția, a cărei soartă *poate* fi și trebuie să fie hotărîtă de Petrograd, Moscova, Helsinki, Kronstadt, Vîborg și Revel. *Lîngă Petrograd* și la Petrograd — iată unde poate și trebuie să fie înfăptuită cît mai serios, mai

temeinic, mai rapid, mai energic insurecția, unde trebuie să se hotărască soarta ei.

Flota, forțele din Kronstadt, Vîborg, Revel pot și trebuie să pornească spre Petrograd, să zdrobească regimentele korniloviste, să ridice la luptă cele două capitale, să desfășoare o agitație de masă în favoarea puterii care va da imediat pămînt țăranilor și va propune imediat pacea, să răstoarne guvernul Kerenski, să creeze această putere.

Orice întârziere înseamnă moarte.

N. Lenin

8 octombrie 1917

*Publicat pentru prima oară
la 7 noiembrie 1925, în ziarul
„Pravda” nr. 255*

*Se tipărește după copia
dactilografiată*

---

*ȘEDINȚA COMITETULUI CENTRAL
AL P.M.S.D. (b) DIN RUSIA
10 (23) OCTOMBRIE 1917¹²²*

1

RAPORT

DIN PROCESUL-VERBAL DE ȘEDINȚA

Lenin constată că de la începutul lunii septembrie se observă o anume indiferență față de problema insurecției. Este un lucru inadmisibil dacă susținem în mod serios lozinca luării puterii de către Soviete. De aceea ar fi trebuit de mult să dăm atenție laturii tehnice a chestiunii. După cum se vede, acum sîntem în mare întîrziere.

Problema se pune foarte acut. și momentul hotărîtor se apropie.

Situația internațională este de așa natură, încît noi trebuie să ne asumăm inițiativa.

Ceea ce se urmărește prin cedarea teritoriului pînă la Narva și prin predarea Petrogradului ne impune în și mai mare măsură să trecem la acțiuni hotărîte.

Și situația politică lucrează serios în această direcție. Dacă la 3—5 iulie am fi trecut la acțiuni hotărîte, ele ar fi eșuat din cauză că nu aveam majoritatea. De atunci progresăm cu pași uriași.

Faptul că masele se țin de o parte și că dau dovadă de indiferență este explicabil, fiindcă ele sînt obosite de vorbe și rezoluții.

Acum avem majoritatea. Din punct de vedere politic, situația este maturizată întru totul pentru luarea puterii.

Mișcarea agrară se îndreaptă și ea în această direcție, căci e limpede că este nevoie de eforturi uriașe pentru a o potoli. Lozinca trecerii întregului pămînt a devenit lozinca generală a țăranilor. Așadar, din punct de vedere politic, situația este maturizată. Trebuie să vorbim de latura tehnică. Aici este esențialul. Luîndu-ne însă după

defensiști, sîntem gata să considerăm pregătirea sistematică a insurecției un fel de greșeală politică.

N-are nici un sens să așteptăm pînă la întrunirea Adunării constituante, care e clar că nu va fi de partea noastră, deoarece asta ar însemna să ne complicăm sarcina.

Trebuie să folosim congresul regional și propunerea primită de la Minsk ¹²³ pentru a trece la acțiuni hotărîte.

*Publicat pentru prima oară
în 1922, în revista
„Proletarskaia Revoliuția” nr. 10*

*Se tipărește după manuscrisul
procesului-verbal*

Manuscrisul rezoluției lui V. I. Lenin adoptate
la ședința C. C. al P.M.S.D.R. (b) din 10 (23) octombrie 1917

2

REZOLUŢIE

C.C. constată că atât situaţia internaţională a revoluţiei ruse (răscoala din flota germană, manifestare pregnantă a maturizării revoluţiei socialiste mondiale în întreaga Europă ; apoi primejdia ca imperialiştii să încheie pace în scopul de a înăbuşi revoluţia din Rusia), cât şi situaţia militară (hotărîrea burgheziei ruse şi a lui Kerenski & Co. de a preda Petrogradul germanilor este în afară de orice îndoială), ca şi faptul că partidul proletar a cîştigat majoritatea în Soviete, — toate acestea legate de răscoala ţărănească şi de orientarea încrederii populare spre partidul nostru (alegerile de la Moscova), în sfîrşit, pregătirea evidentă a unei a doua lovituri korniloviste (scoaterea trupelor din Petrograd, aducerea cazacilor la Petrograd, încercuirea Minskului de către cazaci etc.), — totul pune la ordinea zilei insurecţia armată.

Constătînd, aşadar, că insurecţia armată este inevitabilă şi întru totul actuală, C.C. cere tuturor organizaţiilor de partid să se călăuzească de acest fapt şi să examineze şi să soluţioneze din acest punct de vedere toate chestiunile practice (congresul Sovietelor din Regiunea de nord, scoaterea trupelor din Petrograd, acţiunile celor de la Moscova şi de la Minsk etc.).

*Publicat pentru prima oară
în 1922, în revista
„Proletarskaia Revoluşia” nr. 10*

Se tipăreşte după manuscris

ȘEDINȚA COMITETULUI CENTRAL
AL P.M.S.D. (b) DIN RUSIA
16 (29) OCTOMBRIE 1917 ¹²⁴

1

RAPORT

DIN PROCESUL-VERBAL DE ȘEDINȚĂ

Tov. Lenin dă citire rezoluției adoptate de C.C. la ședința precedentă. El face cunoscut că rezoluția a fost adoptată cu două voturi contra. Dacă tovarășii care au fost împotriva doresc să-și exprime punctul de vedere, se poate deschide o discuție, dar, deocamdată, el motivează rezoluția.

Dacă partidele menșevic și socialist-revoluționar ar fi rupt cu conciliatorismul, li s-ar fi putut propune un compromis. O propunere în acest sens a fost făcută, dar a fost clar că partidele menționate au respins compromisul*. Pe de altă parte, în această perioadă devenise clar că masele ne urmează pe noi. Asta a fost încă înainte de rebeliunea lui Kornilov. Ca dovadă prezintă date statistice în legătură cu alegerile de la Petrograd și de la Moscova. Rebeliunea lui Kornilov a făcut ca masele să se îndrepte cu și mai multă hotărîre spre noi. Raportul de forțe la Consfătuirea democratică. Situația e limpede; ori o dictatură kornilovistă, ori dictatura proletariatului și a păturilor sărace ale țărănimii. Nu ne putem ghida după starea de spirit a maselor, deoarece ea este schimbătoare și nu poate fi cunoscută în mod precis; trebuie să ne ghidăm după o analiză și o apreciere obiectivă a revoluției. Masele au acordat încredere bolșevicilor și le cer nu vorbe, ci fapte, le cer o politică hotărîită atît în lupta împotriva războiului cît și împotriva dezastrului economic. Dacă pornim de la analiza politică a revoluției, devine cu totul

* Vezi volumul de față, p. 143—149. — *Nota red.*

limpede că pînă și acțiunile anarhice confirmă acum acest lucru.

Vorbitorul analizează în continuare situația din Europa și demonstrează că acolo revoluția este încă mai anevoioasă decît la noi ; faptul că într-o țară cum e Germania s-a ajuns la o răscoală în flotă dovedește că și acolo lucrurile au mers foarte departe. Situația internațională ne oferă o serie de date obiective, care arată că, dacă vom trece la acțiune acum, vom avea de partea noastră întreaga Europă proletară. Lenin demonstrează că burghezia vrea să predea Petrogradul. Numai luînd în stăpînirea noastră Petrogradul, putem înlătura pericolul. Din toate acestea reiese clar concluzia că la ordinea zilei este insurrecția armată, despre care se vorbește în rezoluția C.C.

În ceea ce privește concluziile practice care decurg din rezoluție, este mai bine să le stabilim după ce vom asculta rapoartele reprezentanților centrelor.

Analiza politică a luptei de clasă atît în Rusia cît și în Europa arată că este necesară politica cea mai hotărîtă, cea mai activă, care nu poate fi decît insurrecția armată.

2

INTERVENȚII

DIN PROCESUL-VERBAL DE ȘEDINȚĂ

1

Tov. Lenin polemizează cu Miliutin și cu Șotman și demonstrează că nu e vorba de forțele armate, că nu e vorba de o luptă împotriva armatei, ci de lupta unei părți a armatei împotriva celeilalte. Nu vede nici un pesimism în cele ce s-au spus aici. Demonstrează că forțele care sînt de partea burgheziei nu sînt numeroase. Faptele arată că deținem superioritatea asupra dușmanului. De ce să nu începă C.C. ? Această nu rezultă din toate datele. Pentru a se respinge rezoluția C.C. ar trebui să se demonstreze că nu există ruină, că situația internațională nu creează complicații. Dacă activiști de profesie cer să se ia întreaga putere, ei știu bine ce vor. Condițiile obiective arată că țărănimea trebuie să fie condusă ; ea va urma proletariatul.

Unii se tem că nu vom putea păstra puterea, dar tocmai acum avem șanse deosebit de mari de a o păstra.

Își exprimă dorința ca dezbaterile să constituie o discuție în fond a rezoluției.

2

Dacă toate rezoluțiile ar fi respinse în felul acesta, nu ne-am putea dori ceva mai bun. Acum Zinoviev afirmă că lozinca „puterea în mîna Sovietelor“ trebuie să fie retrasă și să se exercite presiuni asupra guvernului. Dacă spunem că insurecția s-a maturizat, nu mai e cazul să vorbim de comploturi. Dacă insurecția este politicește inevitabilă,

atunci trebuie să privim insurecția ca pe o ărtă. Și ea este maturizată din punct de vedere politic.

Tocmai pentru că nu mai este pline decît pentru o zi, nu putem aștepta Adunarea constituantă. Propune ca rezoluția să fie aprobată, să se înceapă cu hotărîre pregătirile, urmînd ca C.C. și Sovietul să stabilească momentul.

3

Tov. Lenin obiectează lui Zinoviev că această revoluție nu poate fi contrapusă revoluției din februarie. În fond el propune o rezoluție.

REZOLUȚIE

Adunarea aprobă și sprijină întru totul rezoluția C.C., cheamă toate organizațiile și pe toți muncitorii și soldații să pregătească cît mai intens insurecția armată sub toate aspectele, să acorde sprijin centrului creat de Comitetul Central în acest scop și-și exprimă deplina convingere că C.C. și Sovietul vor indica la timp momentul favorabil și mijloacele cele mai potrivite pentru desfășurarea ofensivei.

*Publicat pentru prima oară
în 1927, în revista
„Proletarskaia Revoluția” nr. 10*

*Cuvîntările se tipăresc
după exemplarul dactilografiat
al procesului-verbal;
rezoluția — după manuscris*

SCRISOARE CĂTRE TOVARĂȘI

Tovarăși ! Perioada prin care trecem este atît de critică, evenimentele se precipită atît de rapid, încît publicistul pe care soarta l-a împins ceva mai la o parte de drumul principal al istoriei riscă meru să întîrzie sau să ajungă în situația de a nu fi destul de bine informat, mai ales cînd cele scrise de el apar cu întîrziere. Deși îmi dau bine seama de toate acestea, sînt silit totuși să adresez bolșevicilor prezenta scrisoare chiar cu riscul ca ea să nu apară în presă, căci șovăielile împotriva cărora consider că este de datoria mea să mă ridic cu toată hotărîrea sînt deosebit de mari și pot avea o influență nefastă asupra partidului, asupra mișcării proletariatului internațional, asupra revoluției. În ceea ce privește însă primejdia întîrzierii, pentru a o preveni, voi indica ce informații posed și din ce dată.

Abia luni, 16 octombrie, dimineața am reușit să mă văd cu un tovarăș care participase în ajun, la Petrograd, la o importantă adunare a bolșevicilor și care m-a informat în amănunțime asupra dezbaterilor de acolo. A fost dezbătută aceeași problemă a insurecției care este dezbătută și în ziarele de toate orientările apărute duminică. La adunare au fost reprezentate elementele cele mai influente din toate domeniile de activitate bolșevică din capitală. Și numai o infimă minoritate a participanților la adunare, numai doi tovarăși au avut o atitudine negativă. Argumentele aduse de acești tovarăși sînt atît de inconsistente, constituie o manifestare atît de uimitoare de dezorientare și intimidare, de abandonare a tuturor ideilor

fundamentale ale bolșevismului și ale internaționalismului proletar revoluționar, încît nu este ușor să găsești explicația unor șovăieli atît de rușinoase. Dar cum asta este realitatea și cum partidul revoluționar nu are dreptul să tolereze ca într-o problemă atît de importantă să existe șovăieli, cum acest cuplu de tovarăși, care și-au abandonat principiile, pot crea o anume dezorientare, trebuie să analizăm argumentele lor, să dăm în vileag șovăielile lor, să arătăm cît de rușinoase sînt ele. Vom încerca să îndeplinim această sarcină în rîndurile care urmează.

„...Noi nu avem majoritatea în popor, iar fără această condiție insurecția este lipsită de orice perspectivă...”

Oamenii care sînt în stare să afirme așa ceva ori denaturează adevărul, ori sînt niște pedanți care, fără a ține cîtuși de puțin seama de situația reală a revoluției, vor cu orice preț să aibă garanții anticipate că partidul bolșevic a obținut exact jumătate plus unu din voturi în întreaga țară. Istoria n-a oferit niciodată, în nici o revoluție și nu poate oferi în nici un caz asemenea garanții. A cere un asemenea lucru înseamnă a-ți bate joc de ascultători. Asta nu înseamnă decît că vrei să ascunzi *fuga* ta de realitate.

Căci realitatea ne arată în mod concret că majoritatea poporului a început să treacă rapid de partea bolșevicilor tocmai după evenimentele din iulie. Acest lucru l-au dovedit și alegerile de la 20 august din Petrograd — încă înainte de rebeliunea lui Kornilov —, cînd în oraș, fără suburbii, procentul voturilor obținute de bolșevici a crescut de la 20% la 33%, iar apoi și alegerile din septembrie pentru Dumele raionale din Moscova, cînd procentul voturilor obținute de bolșevici a crescut de la 11% la 49¹/₃% (un tovarăș din Moscova cu care m-am văzut zilele acestea mi-a declarat că cifra exactă este de 51%). Acest lucru l-au dovedit atît noile alegeri pentru Soviete, cît și faptul că majoritatea Sovietelor țărănești, în pofida Sovietului lor central „avksentievist”, s-a pronunțat *îm-*

potriva coaliției. A fi împotriva coaliției înseamnă a urma *de fapt* pe bolșevici. Apoi știrile primite de pe front arată din ce în ce mai frecvent și mai precis că *foarte numeroși* soldați, în pofida calomniilor veninoase și a atacurilor conducătorilor esero-menșevicilor, ale ofițerilor, deputaților etc. etc. esero-menșevici, trec cu din ce în ce mai multă hotărâre de partea bolșevicilor.

În sfârșit, faptul cel mai important din viața de azi a Rusiei îl constituie *răscoala țărănească*. Iată trecerea obiectivă a poporului de partea bolșevicilor, dovedită nu prin vorbe, ci prin fapte. Căci, oricât ar minți presa burgheză și lamentabilii ei acoliți, „șovăielnicii“ de la „Novaia Jizn“ & Co., urlând că astea-s pogromuri și anarhie, faptul rămîne fapt. Mișcarea țăranilor din gubernia Tambov¹²⁵ a fost o răscoală atît sub aspect material cît și sub aspect politic, o răscoală care s-a soldat cu rezultate politice admirabile, cum este în primul rînd consimțămîntul de a se da pămînt țăranilor. Nu degeaba *urlă* acum toate lepădăturile eseriste, înspăimîntate de răscoală, inclusiv „Delo Naroda“, despre necesitatea de a se trece pămînturile în mîna țăranilor! Iată dovada *concretă* a justeții bolșevismului și a succesului lui. *S-a dovedit* că pe bonapartiști și pe lacheii lor din preparlament „nu-i poți învăța minte“ decît printr-o răscoală.

Acesta este un fapt cert. Faptele sînt îndărătnice. Și un asemenea „argument“ faptic *în favoarea* insurecției este mai puternic decît o mie de subterfugii „pesimiste“ ale unui politician dezorientat și intimidat.

Dacă răscoala țărănească n-ar fi un eveniment de importanță politică națională, lacheii socialiști-revoluționari din preparlament n-ar țipa despre necesitatea de a trece pămîntul în mîna țăranilor.

O altă consecință politică și revoluționară admirabilă a răscoalei țărănești, care a fost deja menționată în „Rabocii Puti“, este faptul că în gubernia Tambov cerealele sînt transportate la stațiile de cale ferată. Iată încă un „argument“, domnilor care v-ați pierdut capul, încă un argument că insurecția este singurul mijloc de a salva țara de foametea care bate la ușă și de o criză de proporții fantastice. În timp ce trădători esero-menșevici ai

poporului bombănesc, amenință, scriu rezoluții, promit să hrănească pe înfometați prin convocarea Adunării constituante, poporul procedează în chip bolșevic la rezolvarea problemei cerealelor, răsculându-se împotriva moșierilor, capitaliștilor și speculanților.

Și roadele minunate ale acestei rezolvări (singura reală) a problemei cerealelor a fost nevoită să le recunoască presa burgheză, chiar și „Russkaia Volea“, care a publicat știrea că stațiile de cale ferată din gubernia Tambov gem de cereale... După ce țărani s-au răsculat!!

Nu, a te îndoi acum de faptul că majoritatea poporului urmează și va urma pe bolșevici înseamnă a șovăi în mod rușinos și a te lepăda în fapt de toate principiile revoluționarismului proletar, a renunța cu totul la bolșevism.

„...Noi nu sîntem destul de tari pentru a lua puterea, iar burghezia nu este destul de tare pentru a zădărnici Adunarea constituantă...“

Prima parte a argumentului nu este decît o repetare a argumentului precedent. El nu devine mai puternic și mai convingător prin faptul că autorii lui își manifestă dezorientarea și frica față de burghezie prin pesimism în ceea ce-i privește pe muncitori și în optimism în ceea ce privește burghezia. Dacă iuncherii și cazacii declară că vor lupta împotriva bolșevicilor pînă la ultima picătură de sînge, asta merită toată încrederea; dacă însă muncitorii și soldații își exprimă în sute de adunări încrederea deplină în bolșevici și declară că sînt hotărîți să lupte toți ca unul pentru trecerea puterii în mîna Sovietelor, atunci „este cazul“ să se amintească că una e să votezi, și alta e să te bați!

Desigur, dacă judecăm în felul acesta, insurecția este „infirmată“. Ne întrebăm însă care este deosebirea dintre acest „pesimism“ cu o orientare sui generis, cu un scop sui generis și trecerea politică de partea burgheziei?

Examinați faptele, amintiți-vă de miile de declarații ale bolșevicilor, de care pesimiștii noștri „uită“. Noi am declarat de mii de ori că Sovietele de deputați ai munci-

torilor și soldaților sînt o forță, că ele sînt avangarda revoluției, că ele *pot* lua puterea. Am reproșat de mii de ori menșevicilor și socialiștilor-revoluționari că, deși pe-rorează pe tema „organelor investite cu puteri depline ale democrației“, *se tem* de trecerea puterii în mîna Sovietelor.

Ce a demonstrat rebeliunea lui Kornilov? Ea a demonstrat că Sovietele sînt într-adevăr o forță.

Și după ce experiența, faptele au dovedit asta, să ne lepădăm de bolșevism, să ne renegăm propriile idealuri și să spunem: nu sîntem destul de puternici (deși Sovietele din cele două capitale și majoritatea Sovietelor din provincie sînt de partea bolșevicilor)!!! Cum putem califica asta dacă nu ca șovăieli rușinoase? În fond, „pesimiștii“ noștri aruncă peste bord lozinca „toată puterea în mîna Sovietelor“, dar *se tem* s-o recunoască.

Cum se poate dovedi că burghezia nu este destul de tare pentru a zădărnici Adunarea constituantă?

Dacă Sovietele *nu sînt în stare* să răstoarne burghezia, *înseamnă* că ea e destul de tare pentru a zădărnici Adunarea constituantă, deoarece nu are cine altcineva s-o împiedice. Este demn de un membru al partidului proletar și de un revoluționar să dea crezare promisiunilor lui Kerenski & Co., să dea crezare rezoluțiilor preparlamentului lacheilor?

Dacă actualul guvern nu va fi răsturnat, burghezia nu numai că va fi *în stare* să zădărnicească Adunarea constituantă, dar va putea să ajungă și la acest rezultat *în mod indirect*, predînd Petrogradul germanilor, deschizînd frontul, înmulțind lock-outurile, sabotînd aducerea de cereale. *Faptele* dovedesc că burghezia a și făcut în parte toate acestea. Prin urmare, ea este în stare să facă acest lucru și *în întregime* dacă muncitorii și soldații nu o vor răsturna.

„...Sovietele trebuie să fie un revolver pus la tîmpla guvernului, cerîndu-i să convoace Adunarea constituantă și să renunțe la tentativele korniloviste...”

Iată ce-a ajuns să spună unul dintre cei doi lamentabili pesimiști!

El a fost nevoit să spună asta, căci a renunțat la insurecție înseamnă a renunța la lozinca : „toată puterea în mâna Sovietelor“.

Desigur, lozincile „nu sînt sfinte“, nimic de zis. Dar de ce *nimeni* n-a ridicat problema schimbării acestei lozinci (așa cum am ridicat-o eu după evenimentele din iulie *) ? De ce această teamă de a-ți spune deschis părerea, deși din septembrie se discută în partid problema insurecției, fără de care lozinca : „toată puterea în mâna Sovietelor“ *nu poate fi realizată de acum înainte* ?

Oricum ar suci-o și ar învîrți-o, lamentabilii noștri pesimiști nu vor reuși niciodată să iasă din încurcătură. A renunța la insurecție înseamnă a renunța la trecerea puterii în mâna Sovietelor și „a-ți pune“ toate speranțele și năzuințele în prea buna burghezie, care „a făgăduit“ să convoace Adunarea constituantă.

Este greu de înțeles că, dacă *puterea se va afla în mâna Sovietelor*, întrunirea Adunării constituate, ca și succesul ei, *vor fi asigurate* ? Bolșevicii au spus acest lucru de mii de ori, și *nimeni* n-a încercat să-l nege vreodată. Toată lumea a recunoscut acest „tip combinat“ ; dar să strecori acum îndărătul cuvintelor „tip combinat“ *renunțarea* la trecerea puterii în mâna Sovietelor, s-o strecori pe *furiș, temîndu-te* să renunți fățiș la lozinca noastră, — ce înseamnă acest lucru ? Nu cred că s-ar putea găsi o expresie parlamentară pentru a-l caracteriza !

Pesimistului nostru i s-a pus o întrebare foarte potrivită : „un revolver fără gloanțe ?“ Dacă-i așa, asta înseamnă o trecere directă de partea Liberdanilor, care au declarat de mii de ori că Sovietele sînt „un revolver“ și au înșelat de mii de ori poporul, deoarece *în timpul dominației acestora* Sovietele s-au dovedit egale cu zero.

Dacă e vorba însă de un revolver „cu gloanțe“, asta înseamnă tocmai pregătirea *tehnică* a insurecției, deoarece gloanțele trebuie procurate, revolverul trebuie încărcat și mai e nevoie și de altceva în afară de gloanțe.

* Vezi volumul de față, p. 12—20. — *Nota red.*

Ori trecerea de partea Liberdanilor și renunțarea *fățișă* la lozinca „toată puterea în mâna Sovietelor“, ori insurrecție. Cale de mijloc nu există.

„...Burghezia nu poate să predea Petrogradul germanilor, deși Rodzeanko dorește acest lucru, deoarece de luptat nu luptă burghezii, ci eroicii noștri marinari...”

Acest argument se reduce de asemenea la „optimismul“ în *ceea ce privește burghezia* de care în mod fatal dau dovadă la fiecare pas cei care sînt pesimiști în ceea ce privește forțele revoluționare și capacitățile proletariatului.

Eroicii marinari luptă, *dar* asta n-a împiedicat pe *doi* dintre amirali să *dispară* înainte de luarea Ōselului!!

Acesta este un fapt. Faptele sînt îndărătnice. Faptele dovedesc că amiralii *sînt în stare* să trădeze tot așa de bine ca și Kornilov. Și că cartierul general n-a fost schimbat, că cadrele superioare ale armatei sînt korniloviști este un fapt indiscutabil.

Dacă korniloviștii (în frunte cu Kerenski, care este și el un kornilovist) *vor voi* să predea Petrogradul, ei pot s-o facă în două și chiar în trei feluri.

În primul rînd, printr-o trădare comisă de comandanții korniloviști, ei pot deschide frontul de nord.

În al doilea rînd, ei pot „să cadă la învoială“ în sensul de a lăsa libertatea de acțiune întregii flote germane, care este *mai puternică* decît noi, să cadă la învoială și cu imperialiștii germani, și cu cei englezi. În afară de asta, e posibil ca „amiralii dispăruți“ să fi divulgat germanilor și *planurile*.

În al treilea rînd, prin lock-outuri și prin sabotarea transporturilor de cereale, ei pot aduce trupele noastre la o *totală* neputință și desperare.

Nu se poate tăgădui posibilitatea nici uneia dintre aceste trei căi. Faptele au dovedit că partidul burghezocăzăcesc din Rusia a și bătut la toate aceste trei uși, încercînd să le deschidă.

Concluzia? Concluzia este că nu avem dreptul să *așteptăm* ca burghezia să înăbușe revoluția.

Experiența ne-a dovedit că „dorințele“ lui Rodzeanko nu sînt vorbe goale. Rodzeanko este un om de acțiune. În spatele lui Rodzeanko se află *capitalul*. Aceasta este indiscutabil. Atîta timp cît proletariatul nu a cucerit puterea, capitalul este o mare forță. Rodzeanko a promovat *timp de decenii*, cu devotament și credință, politica capitalului.

Concluzia? Concluzia este că a șovăi în problema insurecției, care este singurul mijloc de a salva revoluția, înseamnă să ajungi să ai acea încredere în burghezie, o încredere pe jumătate lașă liberdanistă, esero-menșevică, pe jumătate inconștientă, încrederea „mușicului“, împotriva căreia au luptat cel mai mult bolșevicii.

Ori rămîi cu brațele încrucișate neputincios pe pieptul descoperit și aștepți, jurînd „credință“ Adunării constituante, pînă cînd Rodzeanko & Co. vor preda Petrogradul și vor înăbuși revoluția, — ori insurecție. Cale de mijloc nu există.

Nici chiar convocarea Adunării constituante, luată ca atare, nu poate schimba nimic aici, deoarece nici un fel de activitate „constituantă“, nici un fel de votări, fie chiar și ale unei adunări arhisuverane, nu vor veni de hac foametei, nu vor veni de hac lui Wilhelm. Atît convocarea Adunării constituante, cît și *succesul* ei depind de trecerea puterii în mîna Sovietelor; realitatea confirmă tot mai pregnant și tot mai *brutal* acest vechi adevăr bolșevic.

„...Noi ne întărim pe zi ce trece, putem constitui o opoziție puternică în Adunarea constituantă, de ce să mizăm totul pe o singură carte?...“

Iată argumentul unui filistin care „a citit“ că se convoacă Adunarea constituantă și care, de credul ce e, se liniștește cu gîndul la o cale constituțională cît se poate de legală și cît se poate de loială.

Păcat numai că nici problema foametei, nici problema predării Petrogradului nu pot fi rezolvate *așteptînd*

Adunarea constituantă. „Amănuntul“ acesta îl uită naivii sau cei care și-au pierdut capul ori s-au lăsat intimidăți.

Foametea nu așteaptă. Răscoala țărănească n-a așteptat. Războiul nu așteaptă. Amiraliile dispăruți n-au așteptat.

Sau poate că, dacă noi, bolșevicii, *ne vom proclama* credința în convocarea Adunării constituante, foametea se va învoi să mai aștepte? Amiraliile dispăruți se vor învoi să mai aștepte? Alde Maklakov și Rodzeanko se vor învoi să înceteze cu lock-outurile, cu sabotarea transporturilor de cereale, cu acordurile secrete cu imperialiștii englezi și germani?

Așa ar reieși după eroii „iluziilor constituționaliste“ și ai cretinismului parlamentar. Viața reală dispăre și rămîne numai *peticul de hîrtie* privitor la convocarea Adunării constituante, rămîn numai alegerile.

Și acești orbi se mai miră că poporul înfometat și soldații trădați de generali și de amirali sînt indiferenți față de alegeri! O, prea înțelepților!

„...Dacă korniloviștii ar începe din nou, le-am arăta noi! Dar de ce să începem noi, de ce să riscăm?...“

Iată un argument grozav de convingător și grozav de revoluționar. Istoria nu se repetă, dar dacă noi îi vom întoarce *spatele* și, contemplînd prima rebeliune a lui Kornilov, o vom ține una și bună: „dacă korniloviștii ar porni din nou“; dacă vom face acest lucru, ce excelentă strategie revoluționară ar mai fi aceasta! Cum ar mai semăna ea cu „cine știe, poate că“! Cine știe, poate că korniloviștii vor porni iarăși într-un moment inoportun! — ce „argument“ puternic? Ce serioasă fundamentare a politicii proletare?

Dar dacă korniloviștii din a doua formație au mai învățat cîte ceva? Dacă vor *aștepta* să se producă mai întîi răscoalele înfometaiților, ruperea frontului, predarea Petrogradului, *pentru ca abia atunci să pornească*? Cei de făcut în acest caz?

Ni se propune să construim tactica partidului proletar pe posibilitatea repetării de către korniloviști a uneia dintre vechile lor greșeli !

Să uităm tot ceea ce de sute de ori s-au străduit să dovedească și *au dovedit* bolșevicii, ceea ce a dovedit istoria unei jumătăți de an a revoluției noastre, și anume că *nu există*, în mod obiectiv nu este posibilă altă ieșire *decît* dictatura korniloviștilor ori dictatura proletariatului, să uităm asta, să ne dezicem de tot și să așteptăm ! Ce să așteptăm ? Să așteptăm o minune : ca evoluției furtunoase și catastrofale a evenimentelor dintre 20 aprilie și 29 august să-i ia locul (dată fiind prelungirea războiului și agravarea foametei) convocarea pașnică, liniștită, legală a Adunării constituante și îndeplinirea hotărîrilor cît se poate de legale ale acesteia. Ce mai tactică „marxistă“ ! Așteptați voi, cei înfometați ! Kerenski a promis să convoace Adunarea constituantă !

„...În situația internațională nu există de fapt nimic care să ne oblige să trecem imediat la acțiune : mai curînd vom dăuna cauzei revoluției socialiste în Occident dacă ne vom expune să fim împușcați...”

Iată un argument admirabil : „însuși“ Scheidemann, „însuși“ Renaudel n-ar putea „să opereze“ mai dibaci cu dorința muncitorilor ca revoluția socialistă internațională să fie încununată de succes !

Gîndiți-vă : germanii, în condiții îngrozitor de grele, neavîndu-l *decît* pe Liebknecht (și acesta întemnițat), fără ziare, fără libertatea întrunirilor, fără Soviete, în condițiile unei nemaipomenite ostilități a *tuturor* claselor populației, inclusiv a celui mai de pe urmă țăran înstărit, față de ideea internaționalismului, cu o burghezie imperialistă mare, mijlocie și mică admirabil organizată, germanii, adică revoluționarii internaționaliști germani, muncitorii germani în uniforme de marinari, au organizat o răscoală în flotă, avînd șanse de unu la sută.

Iar noi, avînd zeci de ziare, libertatea întrunirilor, avînd *majoritatea* în Soviete, noi, care ne aflăm în cea

mai bună situație dintre toți internaționaliștii proletari din lume, noi să renunțăm să sprijinim pe revoluționarii germani prin insurecția noastră. Noi să raționăm ca Scheidemannii și Renaudelii: cel mai cuminte lucru este să nu dezlănțuim insurecția, căci, dacă vom fi împușcați, lumea va pierde niște internaționaliști atît de minunați, atît de cumiți, atît de ideali!

Să dovedim că sîntem cumiți. Să adoptăm o rezoluție de simpatie față de *insurgenții germani* și să respingem *insurecția* în Rusia. Asta va fi un internaționalism adevărat, cuminte. Și ce repede va înflori internaționalismul mondial, dacă *peste tot* va triumfa o politică tot atît de înțeleaptă!...

Războiul a extenuat și a exasperat la culme pe muncitorii din toate țările. Izbucnirile de revoltă sînt din ce în ce mai frecvente și în Italia, și în Germania, și în Austria. Noi, *singurii* care avem Soviete de deputați ai muncitorilor și soldaților, să așteptăm, să trădăm pe internaționaliștii germani, așa cum îi trădăm pe țaranii ruși, care ne cheamă la o insurecție împotriva guvernului Kerenski nu prin vorbe, ci prin fapte, prin răscoala împotriva moșierilor...

Îngroașe-se norii complotului imperialist al capitaliștilor din toate țările, care sînt gata să sugrume revoluția rusă, — noi vom aștepta liniștiți să ne înăbușe *prin rublă!* În loc să ne năpustim asupra complotiștilor și să-i decimăm prin victoria Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților, vom aștepta Adunarea constituantă, unde *prin votări* vor fi înfrînte toate comploturile internaționale, dacă Kerenski și Rodzeanko vor convoca cinstit Adunarea constituantă. Avem noi dreptul să ne îndoim de cinstea lui Kerenski și Rodzeanko?

„...Dar «totă lumea» este împotriva noastră! Sîntem izolați; și C.E.C., și menșevicii-internaționaliști, și cei de la «Novaia Jizn», și socialiștii revoluționari de stînga au lansat și vor lansa manifeste împotriva noastră!...”

Halal argument! Pînă acum noi am lovit fără cruțare în șovăielnici pentru că șovăiau. Așa am cîștigat noi sim-

patia poporului. Așa am cucerit Sovietele, fără de care insurecția n-ar putea fi rapidă, n-ar putea fi sigură, trainică. Acum să folosim Sovietele cucerite ca să trecem și noi în tabăra șovăielnicilor. Frumoasă carieră pentru bolșevism !

Politica Liberdanilor și a Cernovilor, precum și a celor „de stînga“ din rîndurile socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor este în esență o politică de șovăieli. Ca simptom al faptului că masele se radicalizează, socialiștii-revoluționari de stînga și menșevicii-internaționaliști prezintă o deosebită importanță politică. Există o legătură certă, evidentă între următoarele două fapte : trecerea a circa 40% dintre menșevici și socialiști-revoluționari în lagărul celor de stînga, pe de o parte, și răscoala țărănească, pe de altă parte.

Dar tocmai caracterul acestei legături demască nemai-pomenita lipsă de caracter a acelor care s-au apucat acum să se văicărească pentru motivul că C.E.C., care a putrezit de viu, sau șovăielnicii socialiști-revoluționari de stînga & Co. au pornit împotriva noastră. Căci aceste șovăieli ale conducătorilor mic-burghezi — alde Martov, Kamkov, Suhanov & Co. — trebuie confruntate cu răscoala țărănilor. Iată o confruntare politică reală. Cu cine să mergem ? Cu o mîină de conducători șovăielnici din Petrograd, care în mod indirect au exprimat radicalizarea maselor și care la fiecare cotitură politică se văicăreau în mod rușinos, șovăiau și alergau să ceară iertare Liberdanilor și Avksentievilor & Co., ori cu aceste mase radicalizate ?

Așa, și numai așa, se pune problema.

Pentru că alde Martov, Kamkov, Suhanov au trădat răscoala țărănească, ni se propune s-o trădăm și noi, partidul muncitoresc al internaționaliștilor revoluționari. Iată la ce se reduce politica de „învinuire“ a socialiștilor-revoluționari de stînga și a menșevicilor-internaționaliști.

Noi însă am spus : pentru a ajuta pe șovăielnici, trebuie să nu mai șovăi tu însuși. Acești „drăguți“ de democrați mic-burghezi de stînga au șovăit și în ceea ce privește coaliția ! În cele din urmă i-am antrenat după noi

datorită faptului că noi nu am șovăit. Și viața ne-a dat dreptate.

Prin șovăielile lor, acești domni au adus întotdeauna cel mai mare rău revoluției. Numai noi am salvat-o. Și să dăm înapoi acum, când foamea bate la porțile Petrogradului, iar Rodzeanko & Co. pun la cale predarea lui ?!

„...Dar nu avem nici măcar legături trainice cu feroviarii și cu funcționarii de la poștă. Reprezentanții lor oficiali sînt Plansonii. Și cum am putea învinge fără poștă și fără căi ferate?...“

Da, da, aici Plansonii, acolo Liberdani. Cîtă încredere le-au acordat *masele*? Nu noi am fost aceia care am dovedit totdeauna că acești conducători trădează *masele*? Nu de acești conducători s-au îndepărtat masele îndreptîndu-se *spre noi* și în alegerile din Moscova, și în alegerile pentru Soviete? Sau flămînzește masa feroviarilor și a funcționarilor de la poștă? nu face ea grevă împotriva guvernului Kerenski & Co.?

„Dar înainte de 28 februarie am avut noi legături cu aceste sindicate?“ — a întrebat un tovarăș pe unul din „pesimiști“. Acesta a răspuns că aceste două revoluții nu pot fi comparate. Dar răspunsul său nu face decît să *întărească* poziția aceluia care a pus întrebarea. Căci tocmai bolșevicii au vorbit de mii de ori despre o pregătire de lungă durată a revoluției *proletare împotriva burgheziei* (și n-au spus acest lucru ca să-l uite atunci cînd vine momentul hotărîtor). Viața politică și economică a sindicatului funcționarilor de la poștă și telegraf și a sindicatului feroviarilor se caracterizează tocmai prin *separarea* elementelor proletare din masă de vîrfurile mic-burgheze și burgheze. Esențialul nu este să ne asigurăm neapărat din timp „legături“ cu cele două sindicate; esențialul este că numai victoria insurecției proletare și țărănești *poate* satisface *masele* armatei feroviarilor și a funcționarilor de la poștă și telegraf.

„...La Petrograd mai este pîine pentru două sau trei zile. De unde putem da noi pîine insurgenților?...“

Una din miile de observații sceptice (scepticii „se îndoiesc“ *întotdeauna*, și nu le poți risipi îndoielile decît numai prin experiență), din acele observații prin care se aruncă vina unuia asupra altuia.

Tocmai alde Rodzeanko & Co., tocmai burghezia sînt aceia care pregătesc foametea, urmărind să sugrume revoluția prin foamete. Nu există și *nu poate* exista altă scăpare din ghearele foametei decît răscoala țăranilor împotriva moșierilor la sate și victoria muncitorilor asupra capitaliștilor la orașe și la centru. Altfel *nu se poate* să obții cereale de la cei bogați, nici să le transporti, în pofida sabotajului lor, nici să zdrobești rezistența funcționarilor corupți și a capitaliștilor care se îmbogățesc, nici să introduci o strictă evidență. Aceasta a dovedit-o istoria instituțiilor de aprovizionare și a strădaniilor în materie de aprovizionare depuse de „democrație“, care *s-a plîns* de milioane de ori de sabotajul capitaliștilor, *s-a văicărit, a implorat*.

În afară de forța revoluției proletare victorioase nu există în lume altă forță care să lase lamentările, rugămințile și lacrimile și să pornească la o *acțiune revoluționară*. Și cu cît revoluția proletară va fi tărăgănată mai mult, cu cît evenimentele sau șovăielile acelor care și-au pierdut capul o vor face să întîrzie mai mult, cu atît mai multe jertfe va costa ea, cu atît mai greu vor fi *de organizat* aducerea și repartizarea cerealelor.

Orice întîrziere a insurecției înseamnă moarte — iată ce trebuie să răspundem acelor care au tristul „curaj“ de a contempla creșterea ruinei, apropierea foametei și de *a-i sfătui* pe muncitori să nu treacă la insurecție (*adică să mai aștepte, să mai conteze pe burghezie*).

„...Nici situația de pe front nu prezintă încă un pericol. Și nu va fi nici o nenorocire chiar dacă soldații vor încheia singuri armistițiu...“

Dar soldații nu vor încheia armistițiu. Pentru aceasta e nevoie de o putere de stat care nu poate fi instaurată fără insurecție. Soldații *vor fugi* pur și simplu. Iată ce rezultă din rapoartele primite de pe front. Nu putem

aștepta fără a risca să înlesnim o înțelegere între Rodzeanko și Wilhelm și o ruină *totală* în condițiile dezertării în masă a soldaților, dacă aceștia (*ajunși la capătul răbdării*) vor fi cuprinși de desperare și vor lăsa totul în voia soartei.

„...Iar dacă vom lua puterea și nu vom obține nici armistițiul, nici o pace democratică, s-ar putea ca soldații să nu vrea să pornească la un război revoluționar. Ce se va întâmpla atunci?”

Un argument care ne face să ne amintim de zicala : un prost poate să pună de zece ori mai multe probleme decât sînt în stare să rezolve zece înțelepți.

Noi nu am negat niciodată dificultățile *puterii* în timpul războiului imperialist, dar cu toate acestea *am propagat* întotdeauna dictatura proletariatului și a țărănimii sărace. Să ne dezicem de ea acum, cînd a sosit momentul acțiunii ? ?

Noi am spus întotdeauna că instaurarea dictaturii proletariatului într-o țară provoacă mari schimbări și în situația internațională, și în economia țării, și în situația armatei, și în starea de spirit a acesteia, — „să dăm uitării” toate acestea acum, lăsîndu-ne intimidăți de „dificultățile” revoluției ? ?

„...Nu există în mase o stare de spirit care să le scoată în stradă, asta o spune toată lumea. Unul din simptomele care justifică pesimismul este faptul că presa pogromistă și ultrareacționară a căpătat o deosebit de mare răspîndire...”

Cînd oamenii se lasă intimidăți de burghezie, atunci, firește, toate lucrurile și toate fenomenele capătă pentru ei o culoare galbenă. În primul rînd, ei substituie criteriului marxist al mișcării un criteriu de intelectuali impresionabili ; *în loc* să evalueze sub aspect politic evoluția luptei de clasă și desfășurarea evenimentelor în întreaga țară, pe plan internațional, ei vin cu impresii subiective despre starea de spirit a maselor ; faptul că linia ferma a partidului, hotărîrea lui nestrănutată

constituie *de asemenea un factor* al stării de spirit, îndeosebi în momentele revoluționare cele mai acute, acest fapt, bineînțeles, ei îl dau uitării „cînd le vine bine“. Uneori pentru oameni este avantajos să uite „cînd le vine bine“ faptul că unii conducători de răspundere, prin șovăielile lor și prin tendința de a arunca pe foc ceea ce adoraseră pînă ieri, introduc și în starea de spirit a unor anumite pături ale masei șovăieli urîte.

În al doilea rînd — și asta constituie principalul în momentul de față —, vorbind despre starea de spirit a maselor, oamenii lipsiți de caracter uită să adauge :

că „toată lumea“ o zugrăvește ca o stare de încordare și de așteptare ;

că „toată lumea“ este de acord că, la chemarea Sovietelor, muncitorii se vor ridica ca un singur om pentru apărarea lor ;

că „toată lumea“ este de acord că în rîndurile muncitorilor provoacă o puternică nemulțumire nehotărîrea centrelor în problema „luptei finale și hotărîtoare“, a cărei inevitabilitate este limpede pentru ei ;

că „toată lumea“ caracterizează unanim starea de spirit a maselor celor mai largi ca fiind vecină cu deseperarea și arată că tocmai pe acest teren se accentuează anarhismul ;

că „toată lumea“ recunoaște de asemenea că printre muncitorii conștienți se observă o oarecare lipsă de dorință de a ieși în stradă *numai* pentru demonstrații, *numai* pentru o luptă parțială, deoarece plutește în aer apropierea unei bătălii generale, și nu parțiale, iar lipsa de perspectivă a grevelor, a demonstrațiilor și a presiunilor izolate le este bine cunoscută, căci au simțit-o pe pielea lor.

Și așa mai departe.

Dacă vom privi această caracterizare a stării de spirit a maselor din punctul de vedere al desfășurării luptei politice și de clasă în ansamblu și al întregii evoluții a evenimentelor în decursul unei jumătăți de an a revoluției noastre, vom vedea limpede cum denaturează lucrurile oamenii intimidăți de burghezie. Lucrurile stau cu totul altfel decît în ajunul lui 20—21 aprilie, al lui 9 iunie,

al lui 3 iulie, fiindcă atunci a fost o *fierbere spontană*, pe care noi, ca partid, sau n-am sesizat-o (20 aprilie), sau am demolit-o și i-am imprimat caracterul unei demonstrații pașnice (9 iunie și 3 iulie). Căci noi știam atunci foarte bine că Sovietele nu sînt *încă* ale noastre, că țărani se încred *încă* în calea Liberdanilor și a Cernovilor, și nu în calea bolșevică (insurecția), că, prin urmare, majoritatea poporului nu poate fi de partea noastră, că, prin urmare, o insurecție ar fi prematură.

Atunci, pentru majoritatea muncitorilor conștienți problema luptei finale și hotărîtoare *nu* se punea de loc; nu exista nici o instanță de partid care să fi pus această problemă. Iar în masa puțin conștientă și foarte largă nu exista nici încordarea, nici curajul desperării, ci exista numai o *fierbere* spontană însoțită de speranța naivă că printr-o simplă „acțiune“, printr-o simplă demonstrație se va putea „influența“ asupra celor de teapa lui Kerenski și asupra burgheziei.

Pentru insurecție nu de așa ceva este nevoie, ci de hotărîrea conștientă, fermă, nestrămutată a celor conștienți de a lupta pînă la capăt, — asta pe de o parte. Iar pe de altă parte este nevoie de o stare de spirit de încordare și desperare a maselor largi, care *simt* că acum nu se poate salva nimic prin jumătăți de măsuri, că „de influențat“ nu poți influența cu nimic, că flămînzii „vor distruge totul, vor sfărîma totul chiar și în mod anarhic“, *dacă* bolșevicii nu vor ști să-i conducă în lupta hotărîtoare.

Dezvoltarea revoluției a dus în fapt și pe muncitori, și pe țărani tocmai la această îmbinare a hotărîrii — izvorîte din experiență — a celor conștienți, cu ura — vecină cu desperarea — a maselor mai largi față de lock-outiști și capitaliști.

Astfel se explică și „succesul“ canaliilor din presa ultrareacționară care fac pe adepții bolșevismului. Că apropierea luptei hotărîtoare dintre burghezie și proletariat îi bucură la culme pe ultrareacționari, așa s-a întîmplat întotdeauna, așa s-a observat în toate revoluțiile fără o excepție, este un lucru absolut inevitabil. Și dacă te lași intimidat de *această* împrejurare, trebuie să re-

nunți nu numai la insurecție, ci și la revoluția proletară în general. Căci în societatea capitalistă *nu* este posibilă o dezvoltare a acestei revoluții *fără* ca ultrareacționarii să jubileze în speranța de a se înfrupta și ei cu câte ceva.

Muncitorii conștienți știu bine că ultrareacționarii acționează mână-n mână cu burghezia și că victoria hotărâtoare a muncitorilor (victorie în care micii burghezi nu cred, de care capitaliștii se tem, pe care ultrareacționarii o doresc uneori, mînați de gânduri rele, fiind convinși că bolșevicii nu vor păstra puterea), că această victorie *va zdrobi* definitiv pe ultrareacționari, că bolșevicii *vor reuși* să păstreze ferm puterea, spre marele folos al omenirii extenuate și exasperate de război.

Într-adevăr, este vreun om cu mintea întreagă care să se îndoiască de faptul că alde *Rodzeanko* și *Suvorin* lucrează mână-n mână? Că și-au împărțit rolurile?

Faptele n-au dovedit oare că *Kerenski* acționează la ordinele lui *Rodzeanko* și că „Tipografia de stat a Republicii Ruse“ (nu rîdeți!) tipărește pe socoteala statului discursurile pogromiste ale ultrareacționarilor din „Duma de stat“? Oare faptul acesta n-a fost dat în vileag *pînă* și de lacheii de la „*Delo Naroda*“, care se tîrăsc în patru labe în fața „omului lor“? Oare experiența *tuturor* alegerilor n-a dovedit că „*Novoe Vremea*“, ziar vîndut, ziar care se află în slujba „intereselor“ țarului și moșierilor, a acordat tot sprijinul listelor cadete?

Oare n-am citit noi ieri că capitalul comercial-industrial (fără partid, o, desigur, fără partid, căci alde *Vihleaev* și *Rakitnikov*, *Gvozdev* și *Nikitin* nu se coalizează cu cadeții, doamne păzește, ci cu cercurile comerciale-industriale *fără partid!*) a servit cadeților 300 000 de ruble?

Întreaga presă ultrareacționară — dacă privești lucrurile din punct de vedere de clasă, și nu din punct de vedere sentimental — este o *sucursală* a firmei „*Reabusinski, Miliukov & Co.*“. Capitalul cumpără, pe de o parte, pe alde *Miliukov*, *Zaslavski*, *Potresov* etc., iar pe de altă parte pe ultrareacționari.

Singurul mijloc de a pune capăt acestei scandaloase otrăviri a poporului cu otrava ieftinei infecții pogromiste este *victoria proletariatului*.

Și este oare de mirare că mulțimea chinuită și exasperată de foame și de prelungirea războiului „se agață” de otrava ultrareacționară? Se poate oare concepe o societate capitalistă în ajunul prăbușirii *fără* ca în rîndurile maselor asuprite să-și facă loc desperarea? Și se poate ca desperarea maselor, care sînt destul de înapoiate, să *nu-și* găsească expresia în desfacerea sporită a tot felul de otrăvuri?

Nu, poziția acelor care, vorbind despre starea de spirit a maselor, atribuie maselor propria lor lipsă de caracter nu are nici o perspectivă. Masele se împart în elemente care așteaptă în mod conștient și altele care în mod inconștient sînt gata să se lase pradă desperării, dar masele de asupriți și flămînzi *nu sînt* lipsite de caracter.

„...Pe de altă parte, partidul marxist nu poate reduce problema insurecției la problema unui complot militar...”

Marxismul este o doctrină extrem de profundă și de multilaterală. De aceea nu-i de mirare că întotdeauna ai prilejul să găsești printre „argumentele” acelor care rup cu marxismul *frînturi* de pasaje din Marx — mai ales atunci cînd aceste pasaje sînt citate *nelalocul* lor. Complotul militar este blanquism *dacă* nu este organizat de partidul unei anumite clase, *dacă* aceia care l-au organizat n-au ținut seama de momentul politic în general și de cel internațional în special, *dacă* acest partid nu se bucură de simpatia majorității poporului, simpatie dovedită prin fapte obiective, *dacă* desfășurarea evenimentelor revoluției nu a dus la dezmințirea practică a iluziilor conciliatoriste ale micii burghezii, *dacă* n-a fost cucerită majoritatea organelor de luptă revoluționară recunoscute ca fiind investite cu „puteri depline” sau care s-au manifestat în alt mod, cum ar fi „Sovietele”, *dacă* în armată (în caz că lucrurile se petrec în timp de război) nu există o stare de spirit pe deplin conturată împotriva guvernului care prelungeste un război nedrept împotriva voinței poporului, *dacă* lozincile insurecției (cum ar fi „toată puterea în mîna Sovietelor”, „pămînt țăranilor”, „propunerea neîntîrziată

a unei păci democratice tuturor popoarelor beligerante concomitent cu denunțarea imediată a tratatelor secrete și desființarea diplomației secrete etc.) nu au devenit foarte cunoscute și populare, *dacă* muncitorii înaintați nu sînt încredințați de situația disperată a maselor și de sprijinul satelor, sprijin dovedit printr-o mare mișcare țărănească sau printr-o răscoală împotriva moșierilor și a guvernului care-i apără pe moșieri, *dacă* situația economică a țării inspiră speranțe serioase într-o rezolvare favorabilă a crizei prin mijloace pașnice și parlamentare.

Ajunge, cred.

În broșura mea : „Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat ?“ (care sper să apară zilele acestea) am dat un citat din Marx care se referă la problema insurecției și care stabilește trăsăturile caracteristice ale insurecției ca „artă“ *.

Sînt gata să pun rămășag că, dacă am invita pe flecarii care urlă acum în Rusia împotriva unui complot militar să spună ce au pe suflet și le-am cere să explice deosebirea dintre insurecția armată ca „artă“ și un complot militar condamnable, aceștia sau vor repeta cele spuse mai sus, sau se vor face de rușine și vor ajunge de rîsul tuturor muncitorilor. Pofțiți, vă rog, stimați pseudomarxiști ! Hai, ziceți-ne un cîntec *împotriva* „complotului militar“ !

---

* Vezi volumul de față, p. 349—350. — *Nota red.*

POSTFAȚA

Rîndurile de mai sus erau scrise cînd am primit marți, la orele 8 seara, ziarele de dimineată din Petrograd, printre care și ziarul „Novaia Jizn“ cu un articol semnat de d-l V. Bazarov. D-l V. Bazarov afirmă că „în oraș circulă, în manuscris, un manifest lansat de doi bolșevici marcați, care se pronunță împotriva trecerii la acțiune“.

Dacă este adevărat, rog pe tovarăși, la care scrisoarea de față nu are cum să ajungă mai devreme de miercuri la amiază, *s-o publice* cît mai degrabă.

Ea n-a fost scrisă pentru a fi dată publicității, ci numai pentru a discuta în scris cu membrii partidului. Dacă însă eroii de la „Novaia Jizn“, oameni care nu fac parte din partid și pe care acesta i-a ridiculizat de o mie de ori pentru detestabila lor lipsă de caracter (oameni care alaltăieri au votat pentru bolșevici, ieri pentru menșevici și care era *cît pe-aci* să-i unească pe aceștia la faimosul congres de unificare), dacă asemenea indivizi primesc un *manifest* în care membri ai partidului nostru fac agitație împotriva insurecției, nu mai putem tăcea. Trebuie să facem agitație și *pentru* insurecție. Anonimii să iasă definitiv la lumină și pentru rușinoasele lor șovăieli să-și primească pedeapsa meritată, — măcar să fie luați în rîs de toți muncitorii conștienți. Nu-mi mai rămîne decît o oră pînă la expedierea prezentei scrisori la Petrograd și de aceea voi releva în două cuvinte un „procedeu“ al lamentabililor eroi de la stupidul ziar „Novaia Jizn“. D-l V. Bazarov încearcă să polemizeze cu tov. Reazanov, care a spus — și a avut de o mie de ori dreptate spunînd acest lucru — că „insurec-

ția o pregătesc toți aceia care creează în mase o stare de indiferentism și de desperare“.

Lamentabilul erou al unei lamentabile cauze „obiectează“ :

„Cînd au mai învins indiferentismul și desperarea ?“

O, sărmanii prostănaci de la „Novaia Jizn“ ! Cunosc ei în istorie *un* exemplu de insurecție cînd masele claselor asuprite să fi învins într-o luptă desperată fără să fi fost aduse la desperare de îndelungatele suferințe și de agravarea la maximum a crizelor de tot felul ? Cînd aceste mase să nu fi fost cuprinse de indiferentism (nepăsare) față de diversele preparlamente slugarnice, față de jocul deșert de-a revoluțiile, față de coborîrea Sovietelor, de către Liberdani, de la rolul de organe ale puterii și insurecției la rolul unor simple locuri de flecăreală ?

Sau poate că sărmanii prostănaci de la „Novaia Jizn“ au descoperit în mase *indiferență*... față de problema pîinii ? a prelungirii războiului ? a trecerii pămîntului în mîna țăranilor ?

N. Lenin

Scris la 17 (30) octombrie 1917

*Publicat la 1, 2 și 3 noiembrie
(19, 20 și 21 octombrie) 1917,
în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 40, 41 și 42*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII PARTIDULUI BOLȘEVIC ¹²⁶

Tovarăși ! N-am reușit să primesc încă ziarele din Petrograd cu data de miercuri 18 octombrie. Când mi s-a comunicat telefonic textul complet al declarației publicate de Kamenev și de Zinoviev în ziarul „Novaia Jizn“, care nu e un ziar al partidului, am refuzat să cred. Dar cum nu mai e loc de îndoieli, sînt nevoit să profit de ocazie pentru a face ca scrisoarea de față să ajungă la membrii partidului pînă joi seara sau vineri dimineața, căci a tăcea în fața unei acțiuni atît de monstruoase *de spargere de grevă* ar fi o crimă.

Cu cît mai gravă e chestiunea practică, cu cît mai cu răspundere și „mai marcanți“ sînt oamenii care au săvîrșit acest act de spargere de grevă, cu atît mai primejdios este el, cu atît mai multă hotărîre trebuie să fie dați afară streikbrecherii, cu atît mai de neiertat ar fi să șovăim fie și din cauza unor „merite“ ale lor din trecut.

Gîndiți-vă ! În cercurile de partid se știe că din septembrie partidul discută problema insurecției. Nimeni n-a auzit nimic de vreo scrisoare sau de un alt document al vreuneia dintre persoanele de mai sus ! Și azi, putem spune, în ajunul congresului Sovietelor, doi bolșevici marcanți se ridică *împotriva* majorității și, evident, *împotriva Comitetului Central*. Cum asta nu se spune direct, răul pricinuit cauzei este și mai mare, căci a te exprima aluziv este și mai primejdios.

Din textul declarației lui Kamenev și Zinoviev rezultă limpede că ei au luat atitudine *împotriva* Comitetului Cen-

tral, căci altfel declarația lor n-ar avea sens; dar *care* anume hotărîre a Comitetului Central o contestă, în această privință, nu se spune nimic.

De ce?

E limpede: deoarece Comitetul Central n-a publicat-o. Cum vine asta?

Într-o foarte importantă chestiune de luptă, în ajunul zilei critice de 20 octombrie, doi „bolșevici marcanți“ atacă o hotărîre nepublicată a centrului conducător al partidului! O atacă într-un ziar care *nu* e al partidului, și anume într-unul care în această chestiune merge *mină în mînă cu burghezia împotriva partidului muncitoresc*.

Dar asta-i de o mie de ori mai josnic și *de un milion de ori mai dăunător* decît toate luările de atitudine din 1906—1907 ale lui Plehanov în presa care nu era a partidului, luări de atitudine pe care partidul le-a condamnat atît de categoric! Și încă atunci fusese vorba numai de alegeri, pe cînd acum e vorba de o insurecție pentru cucerirea puterii!

Și într-o asemenea chestiune, *după* ce centrul a luat o hotărîre, vii să ataci o hotărîre *nepublicată*, în fața lui Rodzeanko și Kerenski, într-un ziar care nu e al partidului, — e posibil un act mai perfid, mai trădător?

Aș considera rușinos pentru mine dacă, din cauza relațiilor apropiate pe care le-am întreținut în trecut cu acești foști tovarăși, aș șovăi să-i condemn. Declar deschis că nu mai socotesc tovarăș pe nici unul din ei și că atît în Comitetul Central, cît și în fața congresului voi lupta din toate puterile pentru excluderea amîndurora din partid.

Căci un partid muncitoresc pe care viața îl pune din ce în ce mai des în fața problemei insurecției nu e în stare să se achite de această sarcină grea dacă hotărîrile nepublicate ale centrului, după ce au fost adoptate, sînt contestate în presa care nu e a partidului și dacă astfel se seamănă șovăieli și dezorientare în rîndurile luptătorilor.

Domnii Zinoviev și Kamenev n-au decît să-și întemeieze un partid propriu, cu zecile de dezorientați sau de candidați la Adunarea constituantă. Muncitorii nu vor intra într-un asemenea partid, a cărui primă lozincă va fi:

„membrii Comitetului Central învinși în chestiunea luptei hotărîtoare, la ședința Comitetului Central, au permisiunea să apeleze la presa care nu e a partidului pentru a ataca hotărîrile nepublicate ale acestuia“.

N-au decît să-și creeze un *asemenea* partid ; partidul nostru muncitoresc bolșevic nu ar avea decît de cîștigat de pe urma acestui fapt.

Atunci cînd vor fi publicate toate documentele, actul de spărgători de grevă al lui Zinoviev și Kamenev va ieși și mai limpede la iveală. Iar pînă atunci muncitorii trebuie să-și pună întrebarea :

„Să admitem că conducerea Sindicatelor din Rusia ar fi hotărît, după o discuție de o lună și cu o majoritate de peste 80%, că trebuie să fie pregătită o grevă, fără a se da deocamdată publicității data ei și nici un fel de alte detalii. Să presupunem că, *după* ce fusese luată hotărîrea, doi membri, sub pretextul mincinos al unei «opinii separate», nu numai că ar fi început să se adreseze în scris grupelor locale cerînd revizuirea hotărîrii, dar ar fi permis chiar publicarea scrisorilor lor în presa care *nu* e a partidului. Să admitem, în sfîrșit, că ei înșiși ar fi atacat hotărîrea în ziare care nu sînt ale partidului, deși ea nu fusese încă publicată, și ar fi început să ponegrească greva în fața capitaliștilor.

Se pune întrebarea : ar șovăi oare muncitorii să excludă din rîndurile lor asemenea spărgători de grevă ?“

*

*   *

În ceea ce privește stadiul în care se află chestiunea insurecției acum, cînd sîntem atît de aproape de 20 octombrie, din depărtare nu-mi pot da seama cît de mare e răul pricinuit de spărgătorii de grevă prin acțiunea lor în presa care nu e a partidului. Fără îndoială că *din punct de vedere practic* răul pricinuit e foarte mare. Pentru a îndrepta lucrurile, trebuie să fie în primul rînd restabi-

lită unitatea frontului bolșevic prin excluderea spărgătorilor de grevă.

Inconsistența argumentelor ideologice aduse împotriva insurecției va fi cu atât mai evidentă cu cât le vom aduce mai bine la lumina zilei. Am trimis zilele acestea gazetei „Rabocii Puti“ un articol în această privință, și, dacă redacția va socoti că nu e posibilă publicarea lui, membrii partidului îl vor citi, probabil, în manuscris*.

Aceste argumente „ideologice“, să ne fie cu iertare, se reduc la două : în primul rînd „așteptarea“ Adunării constituante. Să așteptăm, om apuca-o și pe asta — iată tot argumentul. Poate că, în ciuda foametei, în ciuda ruinei economice, în ciuda faptului că soldații și-au pierdut răbdarea, în ciuda celor întreprinse de Rodzeanko pentru a preda Petrogradul germanilor, în ciuda lock-outurilor, om apuca-o și pe asta.

Poate, să sperăm, iată toată forța argumentului.

În al doilea rînd, un pesimism gălăgios. În tabăra burgheziei și a lui Kerenski totul merge de minune, la noi totul merge prost. În tabăra capitaliștilor totul e pregătit de minune, la muncitori totul stă prost. „Pesimiștii“, în ceea ce privește aspectul militar al chestiunii, țipă cît îi ține gura, „optimiștii“ însă tac, căci numai unor spărgători de grevă le poate fi plăcut să divulge cîte ceva față de Rodzeanko și Kerenski.

Grele vremuri. Grea sarcină. Grea trădare.

Și totuși sarcina va fi îndeplinită, muncitorii își vor strînge rîndurile, răscoalele țărănești și nerăbdarea extremă a soldaților de pe front își vor face efectul ! Să ne strîngem și mai mult rîndurile, proletariatul trebuie să învingă !

N. Lenin

Scris la 18 (31) octombrie 1917

*Publicat pentru prima oară
la 1 noiembrie 1927,
în ziarul „Pravda“ nr. 250*

Se tipărește după manuscris

---

* Vezi volumul de față, p. 416—437. — *Nota red.*

SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D. (b) DIN RUSIA

Dragi tovarăși !

Un partid care se respectă nu poate tolera acte de trădare și spărgători de grevă în rîndurile sale. Aceasta este evident. Și cu cît reflectez mai mult asupra luării de atitudine a lui Zinoviev și Kamenev în presa care nu e a partidului, cu atît mai incontestabil reiese că fapta lor înseamnă un act de spărgători de grevă în toată puterea cuvîntului. Subterfugiul la care a recurs Kamenev în ședința Sovietului din Petrograd este pur și simplu josnic ; el, vedeți dv., e întru totul de acord cu Troțki. Dar este oare atît de greu de înțeles că Troțki *nu putea*, nu avea dreptul, nu trebuia să spună în fața dușmanului mai mult decît a spus ? Este greu de înțeles că *datoria* partidului, care a ascuns față de dușmani hotărîrea *sa* (cu privire la necesitatea insurecției armate, la faptul că ea este întru totul maturizată, la pregătirea ei sub toate aspectele etc.), că această hotărîre *obligă* ca în manifestările publice nu numai „vina“, dar și inițiativa să fie puse în seama dușmanului ? Numai copiii pot să nu înțeleagă una ca asta. Subterfugiul lui Kamenev este pur și simplu o escrocherie. Același lucru trebuie spus și despre subterfugiul lui Zinoviev. Cel puțin scrisoarea lui „de justificare“ (adresată, pe cît se pare, Organului Central), singura pe care am văzut-o (căci opinia separată, „pretinsa opinie separată“, despre care trîmbițează presa *burgheză*, eu, membru al C.C., n-am văzut-o *pînă acum*). Din „argumentele“ lui

Zinoviev : Lenin trimitea scrisorile sale „*înainte* de a se fi luat o hotărîre oarecare“, și voi nu ați protestat. Așa scrie textual Zinoviev, subliniind cuvîntul *înainte* cu patru linii. Este greu de înțeles că *înainte* ca centrul să fi luat o hotărîre în problema grevei se poate face agitație și pro și contra, pe cînd, *după* ce hotărîrea în favoarea grevei a fost luată (după ce a fost luată și o hotărîre suplimentară de a se ține ascuns acest lucru față de dușman), a face agitație după asta împotriva grevei înseamnă un act de spargere de grevă ? Fiecare muncitor va înțelege acest lucru. Problema insurecției armate a fost discutată de centru începînd din septembrie. Iată cînd Zinoviev și Kamenev ar fi putut și ar fi *trebuit* să se pronunțe în scris, pentru ca *toată lumea*, citind argumentele lor, *toată lumea* să aprecieze totala lor dezorientare. A-ți ascunde față de partid punctul de vedere timp de o lună întreagă *înainte* de luarea hotărîrii și a difuza o opinie separată *după* luarea hotărîrii înseamnă a fi un streikbrecher.

Zinoviev se preface a nu înțelege deosebirea, a nu înțelege că, după ce s-a luat hotărîrea cu privire la grevă, după ce centrul a luat această hotărîre, numai niște spărgători de grevă pot face agitație împotriva hotărîrii în fața instanțelor inferioare. Fiecare muncitor va înțelege acest lucru.

Iar Zinoviev a făcut agitație și a încercat să submineze hotărîrea centrului atît la adunarea de duminică ¹²⁷, unde el și Kamenev nu au obținut nici un vot, cît și în scrisoarea lui de acum. El are nerușinarea să afirme că „partidul n-a fost consultat“ și că asemenea probleme „nu se rezolvă de zece oameni“. Gîndiți-vă. Toți membrii C.C. știu că la adunarea hotărîtoare au participat mai mult de zece membri ai C.C., că a participat *majoritatea plenarei*, că însuși Kamenev a declarat acolo : „Această adunare este hotărîtoare“, că în ceea ce privește membrii C.C. care au lipsit s-a știut prea bine că *cei mai mulți nu sînt de acord* cu Zinoviev și Kamenev. Și iată că, *după* luarea hotărîrii de către C.C., la o adunare pe care și Kamenev a recunoscut-o ca *hotărîtoare*, un membru al C.C. are neobră-

zarea să scrie: „Partidul n-a fost consultat“. „Asemenea probleme nu se rezolvă de zece oameni“, ceea ce este un act de spargere de grevă în toată puterea cuvîntului. Pînă la congresul partidului hotărîrile sînt luate de C.C. C.C. a hotărît. Kamenev și Zinoviev, care nu s-au pronunțat în scris *înainte* de luarea hotărîrii, au început să conteste hotărîrea C.C. *după* ce a fost luată.

Este un act de spargere de grevă în toată puterea cuvîntului. După luarea hotărîrii *nu mai este admisibilă* nici o contestare, din moment ce este vorba de pregătirea imediată și *în secret* a grevei. Zinoviev are neobrăzarea să arunce acum asupra *noastră* vina de a fi „prevenit pe inamic“. Iată pînă unde poate merge nerușinarea! Într-adevăr, cine a stricat treaba, cine a subminat greva „prevenind pe inamic“, dacă nu cei care au luat atitudine în presa *care nu e a partidului* ?

Să te pronunți *împotriva* unei hotărîri „hotărîtoare“ a partidului într-un ziar care, *în această* problemă, se situează în rînd cu întreaga burghezie.

Dacă am tolera una ca asta, partidul n-ar putea să mai existe, el s-ar duce de rîpă.

A numi „opinie separată“ ceea ce află și publică Bazarov într-un ziar care nu e al partidului înseamnă a-ți bate joc de partid.

Luarea de atitudine a lui Kamenev și Zinoviev în presa care nu e a partidului este cît se poate de mîrșavă și pentru motivul că partidul nu poate dezminți fățiș *minciuna* lor *perfidă*: nu cunosc hotărîri referitoare la dată — iată ce scrie și publică Kamenev în numele său și al lui Zinoviev. (După o asemenea declarație, Zinoviev este pe deplin răspunzător de întreaga comportare și manifestare a lui Kamenev.)

Cum poate dezminți C.C. acest lucru ?

Noi nu putem spune adevărul în fața capitaliștilor, anume că *am hotărît* greva și am hotărît *să ținem ascunsă alegerea momentului ei*.

Dacă am dezminți minciuna perfidă a lui Zinoviev și Kamenev, *am aduce daune și mai mari cauzei*. Nemaipo-

menita ticăloșie, trădarea comisă de ei amîndoi rezidă tocmai în faptul că au divulgat capitaliștilor planul greviștilor, căci, dacă noi nu declarăm nimic în presă, oricine ghicește *cum* stau lucrurile.

Kamenev și Zinoviev *au divulgat* lui Rodzeanko și Kerenski hotărîrea C.C. al partidului lor cu privire la insurecția armată și hotărîrea de a se ascunde față de dușman pregătirea insurecției armate și alegerea datei ei. Acesta este un fapt, un fapt care nu poate fi răsturnat prin nici un fel de subterfugii. Doi membri ai C.C., printr-o minciună perfidă, *au divulgat* capitaliștilor hotărîrea muncitorilor. Răspunsul nu poate și nu trebuie să fie aici decît unul singur : C.C. să hotărască imediat :

„Considerînd luarea de atitudine a lui Zinoviev și Kamenev în presa care nu e a partidului drept un act de spărgători de grevă în toată puterea cuvîntului, C.C. îi exclude pe amîndoi din partid“.

Nu-mi vine ușor să scriu una ca asta despre niște foști tovarăși apropiați, dar socotesc că a șovăi într-un asemenea caz ar fi o crimă, căci un partid revoluționar care nu pedepsește pe niște spărgători de grevă marcanți *este pierdut*.

Problema insurecției armate, chiar dacă trădătorii care au divulgat chestiunea lui Rodzeanko și Kerenski au făcut ca ea să întîrzie mult, nu *a fost scoasă de pe ordinea de zi*, partidul n-a scos-o. Dar cum vom putea să ne pregătim pentru insurecția armată și să pregătim această insurecție *dacă vom tolera* în rîndurile noastre niște spărgători de grevă „marcanți“ ? Cu cît sînt mai marcanți, cu atît sînt ei *mai periculoși*, cu atît mai puțin merită „iertare“. On n'est trahi que par les siens, spun francezii. De trădat nu poate să ne trădeze decît unul *de-al nostru*.

Cu cît spărgătorii de grevă sînt „*mai marcanți*“, cu atît mai imperioasă este obligația de a-i sancționa imediat, excluzîndu-i din partid.

Numai astfel poate fi însănătoșit partidul muncitoresc, numai în acest fel putem să ne debarasăm de o duzină de intelectuali fără caracter și, strîngînd rîndurile revoluțio-

narilor, să pornim în întâmpinarea unor dificultăți mari, foarte mari, să pornim cu *muncitorii revoluționari*.

Noi nu putem da publicității adevărul, și anume că, *după* adunarea hotărâtoare a C.C., Zinoviev și Kamenev au avut neobrăzarea să ceară la adunarea de duminică o *revizuire*, că Kamenev a strigat cu nerușinare : „C.C. a eșuat, căci timp de o săptămână n-a făcut nimic“ (eu *nu*-l puteam dezminți, căci nu se putea spune *ce anume se făcuse*), iar Zinoviev, cu un aer nevinovat, a propus o rezoluție pe care adunarea a respins-o : „Să nu trecem la acțiune înainte de consfătuirea cu bolșevicii care urmează să sosească pe data de 20 la congresul Sovietelor“.

Gîndiți-vă : după ce *centrul* a luat o hotărîre în problema grevei, să propui într-o adunare a verigilor de jos ca chestiunea să fie amînată și să fie transmisă (la 20, cînd urma să se întrunească congresul, iar congresul a fost apoi amînat... Zinovievii se încred în Liberdani), să fie transmisă unei *asemenea* instanțe pe care statutul partidului n-o cunoaște, care *nu* are putere asupra C.C., care *nu* cunoaște situația din Petrograd.

Și după toate acestea Zinoviev mai are neobrăzarea să scrie : „Nu cred ca unitatea partidului să poată fi întărită astfel“.

Cum ai putea numi asta altfel decît o amenințare cu sciziunea ?

La această amenințare eu răspund că voi merge pînă la capăt, că-mi voi cuceri libertatea de a vorbi în fața muncitorilor și voi înfiera pe spărgătorul de grevă Zinoviev ca pe un spărgător de grevă ce este, *o voi face cu orice preț*. La amenințarea cu sciziunea răspund declarînd război, un război pe care-l voi duce pînă la capăt, în vederea excluderii celor doi spărgători de grevă din partid.

Conducerea sindicatului, după dezbateri *de luni de zile*, a hotărît : greva este inevitabilă și maturizată, dacă o vom ascunde față de patroni. După aceasta, doi oameni din conducere se duc *în verigile de jos* să conteste hotărîrea și înregistrează un eșec. Atunci cei doi apelează la presă și divulgă capitaliștilor, printr-o minciună perfidă, hotărîrea conducerii, zădărniciind astfel pe jumătate greva

sau făcînd-o să întîrzie pînă la un moment mai puțin favorabil, prin faptul că l-au prevenit pe dușman.

Este un act de spargere de grevă în toată puterea cuvîntului. Iată de ce cer excluderea celor doi spărgători de grevă, rezervîndu-mi dreptul (dat fiind că ei amenință cu sciziunea) de a publica *totul* atunci cînd acest lucru va fi posibil.

Scris la 19 octombrie (1 noiembrie) 1917

Publicat pentru prima oară
la 1 noiembrie 1927,
în ziarul „Pravda” nr. 250

Se tipărește după copia
dactilografiată

PARTIDUL SOCIALIST-REVOLUȚIONAR ÎNȘALĂ DIN NOU PE ȚĂRANI

Partidul socialist-revoluționar a declarat solemn și în mod public în principalul său ziar, „Delo Naroda“ nr. din 18 și 19 octombrie, că noul proiect de lege agrară al ministrului agriculturii constituie „un însemnat pas înainte spre înfăptuirea programului agrar al partidului“, că „C.C. al partidului invită în mod insistent toate organizațiile de partid să desfășoare o agitație energetică în favoarea proiectului de lege și să-l popularizeze în mase“.

Or acest proiect de lege al ministrului S. L. Maslov, membru al partidului socialist-revoluționar, publicat în părțile esențiale de „Delo Naroda“, este o *înșelare a țărănilor*. Partidul socialist-revoluționar i-a înșelat pe țărani: de la proiectul său agrar, el a trecut la un plan moșieresc, cadet, care preconizează o „evaluare echitabilă“ și menținerea proprietății moșierești asupra pământului. La congresele sale din timpul primei revoluții ruse (1905) și al celei de-a doua (1917), partidul socialist-revoluționar și-a luat în mod public obligația solemnă de a sprijini revendicarea țăranilor: *confiscarea pământurilor moșierești, adică trecerea lor în mâna țăranilor fără despăgubire*. Conform actualului proiect al domnului S. L. Maslov, nu numai proprietatea moșierească asupra pământului este menținută, dar chiar și suma care urmează să fie plătită de țărani pentru pământurile „luate în arendă“ după o „evaluare echitabilă“ *intră în buzunarul moșierilor*.

Proiectul de lege al domnului S. L. Maslov este o trădare totală a țăranilor de către partidul socialist-revolu-

ționar, el înseamnă trecerea definitivă a acestui partid de partea moșierilor. Trebuie să ne încordăm toate forțele, să facem toate eforturile pentru a răspîndi cît mai larg în rîndurile țăranilor conștiința acestui adevăr.

„Delo Naroda“ din 18 octombrie a publicat paragrafele 25—40 din proiectul lui S. L. Maslov. Iată elementele importante și esențiale în acest proiect :

1) În „fondul provizoriu de arendare“ care urmează să fie creat *nu* intră *toate* pămînturile moșierești.

2) Trecerea pămînturilor moșierești în acest fond se face de către *comitetele agrare*, create conform legii din 21 aprilie 1917 a guvernului *moșieresc* al prințului Lvov.

3) Arenda pe care țăraniile urmează s-o plătească pentru aceste pămînturi moșierești se stabilește de către comitețele agrare „potrivit venitului net“, și după reținerea sumelor scadente datorate ea intră în buzunarul „proprietarului respectiv“, *adică al moșierului*.

Asta este o triplă înșelare a țăranilor de către socialiștii-revoluționari, și de aceea trebuie să ne oprim mai amănunțit asupra fiecăruia dintre aceste trei puncte.

În „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia“ nr. 88 din 19 august a fost publicat „mandatul-model întocmit pe baza a 242 de mandate prezentate de deputații locali la primul Congres general al Sovietelor de deputați ai țăranilor, care a avut loc la Petrograd în 1917“.

Acest rezumat al celor 242 de mandate, întocmit de delegații țăranilor de pe tot cuprinsul țării, este *cel mai bun* material din care se poate vedea *ce vor țăraniile*. Și mandatul rezumativ arată cît se poate de clar că proiectul lui S. L. Maslov și al partidului socialist-revoluționar este o înșelare a țăranilor.

Țăraniile cer desființarea dreptului de proprietate privată asupra pămîntului ; transformarea, fără despăgubire, a *tuturor* pămînturilor proprietate privată etc. într-un bun al întregului popor ; transformarea terenurilor pe care există gospodării cu un înalt nivel agrotehnic (livezi, plantații etc.) în „gospodării model“, trecerea lor în „folosința exclusivă a statului sau a obștilor“ ; confiscarea „*întregului* inventar agricol, viu și mort“ etc.

Iată cum sînt formulate, precis și clar, revendicările țăranilor pe baza celor 242 de mandate locale date de țăranii înșiși.

În loc de asta, partidul socialist-revoluționar, încheind o „coalțiție“ (o alianță sau o înțelegere) cu burghezia (capitaliștii) și cu moșierii, intrînd în guvernul capitaliștilor și moșierilor, a întocmit acum un proiect care *nu desființează proprietatea moșierească*, ci trece numai o parte din pămînturile moșierești în *fondul provizoriu de arendare* !!

Potrivit acestui proiect, în fondul de arendare *nu* pot fi trecute livezile, plantațiile, culturile de sfeclă de zahăr etc. ! În fondul de arendare *nu* pot fi trecute pămînturile necesare „pentru satisfacerea nevoilor proprietarului însuși, ale familiei lui, ale angajaților și muncitorilor lui, precum și pentru asigurarea întreținerii animalelor pe care le posedă“ !!

Inseamnă că moșierului bogat care are o fabrică de zahăr, o fabrică de amidon, uleiuri sau mori, livezi și plantații, sute de capete de vite și zeci de angajați și muncitori îi rămîne *o mare gospodărie și încă o gospodărie capitalistă*. Iată cu cîtă neobrăzare, cu cîtă nerușinare îi înșală pe țăranii partidul socialist-revoluționar !

Trecerea pămînturilor moșierești, sau a pămînturilor „proprietate privată“, cum se spune în proiect, în fondul de arendare se face de către *comitetele agrare*, create conform legii din 21 aprilie 1917 de către guvernul *moșieresc* al *prințului Lvov & Co.*, de guvernul lui Miliukov și Gucikov, al imperialiștilor și al jefuitorilor maselor populare, pe care muncitorii din Petrograd l-au răsturnat prin mișcarea de la 20—21 aprilie, adică cu nu mai puțin de o jumătate de an în urmă.

Se înțelege că legea acestui guvern moșieresc cu privire la comitetele agrare este departe de a fi o lege democratică (populară). Dimpotrivă, în această lege sînt o serie întregă de abateri revoltătoare de la democratism. De pilda, în § XI al acestei legi se acordă „comitetelor agrare guberniale dreptul de a suspenda hotărîrile comitetelor de plasă și județene pînă la hotărîrea definitivă a comitetului agrar principal“. Iar comitetele, potrivit acestei legi

moșierești întocmite în mod șarlatanesc, sînt astfel alcătuite, încît comitetul județean este mai puțin democratic decît cel de plasă, comitetul gubernial mai puțin democratic decît cel județean, comitetul principal și mai puțin democratic decît cel gubernial !

Comitetul agrar de plasă este ales în întregime de populația plășii. Din comitetul județean fac parte, de pildă, conform legii, judecătorul de pace, 5 membri din partea „comitetelor executive provizorii“ (pîna în organizarea noii autoadministrări). Din comitetul gubernial fac parte nu numai un membru al tribunalului districtual și judecătorul de pace, dar și un reprezentant al ministerului, numit de ministru etc. Iar din comitetul agrar principal fac parte 27 de membri, „invitați de guvernul provizoriu“ ! Din acest comitet face parte cîte un reprezentant din partea a unsprezece partide politice, majoritatea (6 din 11) fiind asigurată *cadeților și celor care se situează la dreapta lor*. Ce-i asta, dacă nu o escrocherie a lui Lvov, Șingarev (ei au semnat legea) și a amicilor lor ? Ce-i asta, dacă nu o batjocorire a democratismului de hatîrul moșierilor ?

Nu se confirmă aici pe deplin declarația făcută în repetate rînduri de bolșevici că numai *Sovietele de deputați ai țăranilor*, alese de *masa oamenilor muncii* și care pot fi oricînd revocate de ea, sînt în stare să exprime cum trebuie voința țăranimii și s-o traducă în fapt ?

Socialiștii-revoluționari — care, datorită credulității inconștiente a țăranilor, au dobîndit majoritatea în Comitetul executiv al Sovietelor de deputați ai țăranilor din Rusia — *au trădat* pe țărani, *au trădat* Sovietele țăranilor, *au trecut de partea moșierilor* și au acceptat legea moșierului și prințului Lvov cu privire la comitetele agrare. Iată a doua mare înșelare a țăranilor de către socialiștii-revoluționari.

Și cu atît mai insistent trebuie să repetăm noi, partidul muncitoresc, revendicarea bolșevicilor : toată puterea să treacă la sate în mîna Sovietelor de deputați ai țăranilor și ai muncitorilor agricoli !

Mandatele țăranilor cer confiscarea pămînturilor moșierești, exproprierea lor *fără despăgubire*, confiscarea crescătoriiilor de cai, a crescătoriiilor de animale și de păsări de

rasă proprietate privată, trecerea în folosința statului a terenurilor pe care există gospodăria cu un înalt nivel agrotehnic, confiscarea întregului inventar viu și mort aflat pe proprietățile moșierești.

În loc de aceasta, proiectul ministerial al socialiștilor-revoluționari le oferă țăranilor *menținerea arenzii*, care intră, ca și pînă acum, în buzunarul moșierului!

„Arenda — se precizează în § 33 al proiectului socialiștilor-revoluționari — se plătește comitetelor, care“ (după reținerea sumelor restante datorate statului ș.a.) „predau restul sumei proprietarului respectiv“.

Iată cum „socialiștii-revoluționari“, după ce i-au înșelat pe țărani cu promisiuni umflate, au oferit țăranimii un proiect agrar *moșieresc-cadet*!!

Asta-i o înșelare cumplită a țăranilor.

Din revendicările țăranilor cu privire la confiscare nu a mai rămas aici absolut nimic. Aceasta nu este confiscarea proprietății funciare moșierești, ci o *consolidare* a acesteia de către un guvern „republican“, care *asigură* moșierilor *păstrarea* inventarului și a pămîntului necesar pentru întreținerea „angajaților și muncitorilor“, a pămîntului „destinat“ (este suficient să fie „destinat“ numai!!) „de proprietar culturilor de sfeclă de zahăr și altor culturi tehnice“, *precum și a arenzii* pentru tot restul pămîntului trecut în fondul de arendare. Comitetele agrare se transformă în *încasatori de arenze* pentru nobilii domni proprietari funciari!!

Socialiștii-revoluționari nu desființează proprietatea moșierească, ci o consolidează. Acum iese la iveală din ce în ce mai clar că ei au trădat pe țărani și au trecut de partea moșierilor.

Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de către viclenii cadeți, acești prieteni credincioși ai capitaliștilor și moșierilor. Cadeții vor să dea impresia că ei consideră proiectul socialiștilor-revoluționari nemaipomenit de „revoluționar“, și toate ziarele burgheze fac zarvă *împotriva* lui, pretutindeni se publică note cu privire la „*împotrivirea*“ miniștrilor burghezi (și, desigur, a acoliților lor direcți de teapa lui Kerenski) față de acest „teribil“ proiect de lege. Totul nu este decît o comedie, un joc, un șiretlic al unui negustor

care, dându-și seama de lipsa de caracter a socialiștilor-revoluționari, se tocmește cu ei, sperînd să capete și mai mult. În realitate însă proiectul lui S. L. Maslov este un proiect „moșieresc”, întocmit în vederea unei înțelegeri cu moșierii, în vederea salvării lor.

Faptul că „Delo Naroda”, în numerele menționate, numește acest proiect „un remarcabil proiect de lege agrară, care inițiază (!) marea (!!) reformă a socializării (!!!) pămîntului”, este o curată șarlatanie. În proiect nu există nici cea mai vagă „socializare” (în afară de ajutorul „social” acordat moșierului pentru a căpăta în mod sigur arenda), nu există nimic „democrat-revoluționar”, nu există în general nimic afară de „reforme” de tip irlandez¹²⁸ care intră în practica curentă a reformismului burghez european.

Repetăm, avem de-a face cu un proiect întocmit pentru salvarea moșierilor, „potolirea” răscoalei țărănești, care a început, prin niște concesii cu totul lipsite de importanță, care lasă principalul în mîna moșierilor.

Faptul că socialiștii-revoluționari propun guvernului un asemenea proiect rușinos este o vie ilustrare a nemaipomenitei fățarnicii de care dau dovadă cei ce-i acuză pe bolșevici că „zădărnicesc” Adunarea constituantă prin planurile de a trece puterea în mîna Sovietelor. „Pînă la întrunirea Adunării constituante n-au mai rămas decît 40 de zile” — țipă cu fățarnicie cadeții, capitaliștii, moșierii, menșevicii și socialiștii-revoluționari! Iar îndărătul acestei larme ei propun guvernului un mare proiect de lege agrară care îi înșală pe țărani, aservindu-i moșierilor, care consolidează proprietatea moșierească asupra pămîntului.

Cînd e nevoie să fie sprijiniți moșierii împotriva răscoalei țărănești în creștere, „se poate” strecura un proiect mare de lege și cu 40 de zile, și cu 30 de zile înainte de întrunirea Adunării constituante.

Dar cînd e vorba de trecerea întregii puteri în mîna Sovietelor în vederea trecerii întregului pămînt în mîna țăranilor, în vederea desființării imediate a proprietății moșierești asupra pămîntului, în vederea propunerii imediate a unei păci drepte, — o, atunci cadeții, capitaliștii,

moșierii, menșevicii și socialiștii-revoluționari urlă în cor împotriva bolșevicilor.

Să aștepte toți țărani cum i-a înșelat partidul socialist-revoluționar, cum i-a vândut moșierilor.

Să aștepte toți țărani că numai partidul *muncitoresc*, numai *bolșevicii* luptă cu hotărâre nestrămutată, pînă la capăt *împotriva* capitaliștilor, *împotriva* moșierilor, pentru interesele țărănimii sărace și ale tuturor celor ce muncesc.

20 octombrie 1917

Publicat la 6 noiembrie
(24 octombrie) 1917, în ziarul
„Rabocii Puti” nr. 44
Semnat: N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SCRISOARE CĂTRE I. M. SVERDLOV

Pentru tov. Sverdlov.

Abia aseară am aflat că Zinoviev neagă *în scris* orice amestec în declarația lui Kamenev, apărută în „Novaia Jizn“.

Cum se face că dv. nu-mi trimiteți nimic ???

Toate scrisorile în legătură cu Kamenev și Zinoviev eu le-am trimis *numai* membrilor C.C. — Dv. știți asta ; mi se pare ciudat că după toate astea vă îndoiiți parcă în privința acestui lucru.

Probabil că nu voi reuși să particip la plenară, fiindcă au pus la cale o adevărată „vânătoare“ împotriva mea, dacă dv. (+ Stalin, Sokolnikov și Dzerjinski) insistați asupra unui compromis în cazul Zinoviev și Kamenev¹²⁹, faceți, *împotriva* părerii mele, propunerea ca acest caz să fie judecat de o comisie de partid (faptele arată clar că și încercările de *zădărnificare* ale lui Zinoviev au fost făcute cu bună știință) : asta va însemna o amânare.

„Demisia lui Kamenev a fost primită?“ Din C.C. ? Trimiteți-mi textul declarației sale.

Contramandarea demonstrației cazacilor¹³⁰ este o mare victorie. Ura ! *Să pornim la atac* cu toate forțele și vom învinge definitiv în câteva zile ! Cele mai bune salutări ! Al Dv.

Scris la 22 sau 23 octombrie
(4 sau 5 noiembrie) 1917

Publicat pentru prima oară în 1957,
în : „Insurecția armată din octombrie
de la Petrograd“, Moscova,
ed. Academiei de Științe a U.R.S.S.

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII COMITETULUI CENTRAL ¹³¹

Tovarăși !

Scriu aceste rînduri în seara zilei de 24. Situația e cît se poate de critică. Este limpede ca lumina zilei că orice întîrziere a insurecției înseamnă acum cu adevărat moarte.

Vă conjur, tovarăși, să vă dați seama că acum totul atîrnă de un fir de păr, că la ordinea zilei sînt probleme care nu pot fi rezolvate nici de conferințe, nici de congrese (chiar și de congrese ale Sovietelor), ci numai de popoare, de mase, de lupta maselor înarmate.

Asaltul burghez al korniloviștilor, demiterea lui Verhovski dovedesc că nu mai putem aștepta. Guvernul trebuie să fie arestat, cu orice preț, astăzi-seară, la noapte, dezarmîndu-i (zdrobindu-i, în cazul cînd vor opune rezistență) pe iuncheri etc.

Nu se mai poate aștepta !! Putem pierde totul !!

De ce trebuie să luăm imediat puterea ? Ca să apărăm *poporul* (nu congresul, ci poporul, armata și țărani în primul rînd) împotriva guvernului kornilovist, care l-a izgonit pe Verhovski și a pus la cale un al doilea complot kornilovist.

Cine să ia puterea ?

Asta n-are importanță acum : s-o ia Comitetul militar-revoluționar ¹³² „sau altă instituție“ care va declara că va preda puterea numai în mîna adevăraților reprezentanți ai intereselor poporului, ai intereselor armatei (propunerea imediată a păcii), ai intereselor țăranilor (pămîntul tre-

buie să fie luat imediat, desființând proprietatea privată), ai intereselor celor înfometate.

Toate raioanele, toate regimentele, toate forțele trebuie să fie mobilizate imediat și să trimită imediat delegații la Comitetul militar-revoluționar, la Comitetul Central bolșevic, cerînd insistent ca puterea să nu fie lăsată în nici un caz și cu nici un chip în mîna lui Kerenski & Co. pînă în ziua de 25; chestiunea trebuie rezolvată astăzi în cursul zilei, seara sau în cursul nopții.

Istoria nu va ierta vreo întîrziere revoluționarilor care puteau să învingă astăzi (și cu siguranță că vor învinge), dar care mîine ar risca să piardă mult, să piardă totul.

Luînd astăzi puterea, noi nu o luăm împotriva Sovietelor, ci pentru ele.

Luarea puterii — iată obiectivul insurecției; scopul ei politic se va lămuri după luarea puterii.

Ar fi un dezastru sau o formalitate să așteptăm votul șovăielnic de la 25 octombrie; poporul are dreptul și datoria să decidă în asemenea chestiuni nu prin vot, ci prin forță; el are dreptul și datoria ca în momentele critice ale revoluției să îndrume pe reprezentanții săi, chiar și pe cei mai buni dintre ei, iar nu să-i aștepte.

Lucrul acesta a fost dovedit de istoria tuturor revoluțiilor, și ar fi o nemaipomenită crimă din partea revoluționarilor să scape momentul atunci cînd știu că de ei depind *salvarea revoluției*, propunerea păcii, salvarea Petrogradului, salvarea poporului din ghearele foamei, trecerea pămîntului în mîna țăranilor.

Guvernul se clatină. Trebuie să-i dăm *lovitura de grație* cu orice preț!

Orice întîrziere în acțiune înseamnă moarte.

Scris la 24 octombrie
(6 noiembrie) 1917

Se tipărește după copia
dactilografiată

Publicat pentru prima oară în 1924

MATERIALE
PREGĂTITOARE

PLANUL ANEXELOR LA MANIFEST ¹³³

La manifest trebuie adăugate următoarele anexe :

În anexă vom insera :

I. *Ce vor țărăanii?*

Textul integral al „mandatului model“ din nr. 88 din 19 august al ziarului „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor“.

II. *Cum i-a înșelat partidul eserilor pe țărani?*

Textul integral al acelei părți din proiectul eserilor, al ministrului lor Maslov care a fost publicată în „Delo Naroda“ din 18 octombrie (în pagina a 4-a).

III. *Ce cer bolșevicii pentru țărani.*

Textul integral al rezoluției Conferinței din aprilie a P.M.S.D. (bolșevic) din Rusia, în legătură cu problema agrară.

IV. *„Moșierii s-au pupat în bot cu cadeții“ — după prețioasa mărturisire a ziarului „Delo Naroda“ (articolul anexat).*

Scris la 20 octombrie
(2 noiembrie) 1917

Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI

Se tipărește după manuscris

A N E X E

MEMENTO ¹³⁴

- || Panglică (neagră) pentru pălărie
- praf de dinți (alb, *cretă*)
- || mașină de tuns (zero)
- pământuf de bărbierit
- castronaș (de metal) pentru bărbierit
- praf (de săpun) pentru bărbierit
- scobitori
- pâine
- planul Helsingforsului
- un tub mic de lipici
- || ac de cusut și ață neagră
- plicuri simple
- || „Soțial-Demokrat“ nr. 47
- creion roșu și albastru
- briceag
- creion chimic
- penițe
- toc
- tezele mele în legătură cu situația politică (scrise pentru congres) ¹³⁵
- || dicționar poliglot suedez și finlandez
- cuvântarea cu privire la război la congresul Sovietelor
- „Pravda“, „Izvestiia“
- „Anti-Dühring“
- „În legătură cu 3—4. VII.“ ?

Reinstein din Socialist Labour Party

Otto Bauer ? ?

Revista Spiridonovei ¹³⁶

1) săptămînal : adresa în Haparanda

2) cifru

3) cărți poștale convenționale.

Scris după 12 (25) august 1917

*Publicat pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXI*

Se tipărește după manuscris

DOUĂ DECLARAȚII
PRIN CARE LENIN CONSIMTE SĂ CANDIDEZE
ÎN ALEGERILE PENTRU
ADUNAREA CONSTITUANTĂ ¹³⁷

1

DECLARAȚIE

Subsemnatul, Ulianov Vladimir Ilici, declar prin prezenta că consimt să candidez în alegerile pentru Adunarea constituantă din partea Frontului de nord și nu obiectez împotriva ordinii de trecere pe listă propuse de organizația din armată a P.M.S.D. (bolșevic) din Rusia.

Vladimir Ilici Ulianov

Adresa : Petrograd, str. Șirokaia, nr. 48, apart. 24.

2

DECLARAȚIE

Subsemnatul, Ulianov Vladimir Ilici, declar prin prezența că consimt să candidez în alegerile pentru Adunarea constituantă din partea Flotei baltice și nu obiectez împotriva ordinii de trecere pe listă propuse de organizația din flotă a P.M.S.D. (bolșevic) din Rusia.

Vladimir Ilici Ulianov

Adresa : Petersburg, Institutul Smolnîi, camera 18.

*Scris nu mai târziu
de 12 (25) octombrie 1917*

*Publicat pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVIII*

*Se tipărește după formularele
de declarație,
semnate de V. I. Lenin*

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

—
ADNOTĂRI

—
INDICI

—
DATE DIN
VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN
NEGĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Iulie — octombrie 1917)

PROIECTE DE REZOLUȚII ALE CONGRESULUI AL VI-LEA
AL P.M.S.D. (b) DIN RUSIA

V. I. Lenin a condus din ilegalitate lucrările Congresului al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia. El a participat la elaborarea și redactarea celor mai importante proiecte de rezoluție ale congresului. Faptul rezultă din următoarele date. În raportul Biroului organizatoric, prezentat la congres de I. M. Sverdlov, se spunea : „...se va face totul pentru a obține rezoluțiile unor tovarăși care nu sînt prezenți și a afla care este atitudinea lor față de rezoluțiile prezentate“ („Procese-verbale ale Congresului al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917“, Moscova, 1958, p. 8). A. V. Șotman, fost delegat la Congresul al VI-lea, scrie în amintirile lui că I. M. Sverdlov, care prezida ședințele congresului, a pus la vot rezoluțiile scrise de mîină de Lenin (vezi A. Șotman. „Tovarășul Lenin în ilegalitate. (Iulie-octombrie 1917)“. „Pravda“ nr. 251 din 6—7 noiembrie 1921, p. 6). Și din amintirile altor tovarăși rezultă că V. I. Lenin a participat la pregătirea proiectelor de rezoluții ale Congresului al VI-lea. Manuscrisele lui V. I. Lenin cu proiectele de rezoluții și proiectele de rezoluții întocmite de alte persoane conținînd îndreptări și observații ale sale n-au fost găsite pînă în prezent.

SFÎRȘITUL ARTICOLULUI
„SARCINILE PARTIDULUI NOSTRU
ÎN CADRUL INTERNAȚIONALEI
(ÎN LEGĂTURĂ CU CEA DE-A III-A CONFERINȚĂ
ZIMMERWALDIANĂ)“

Articolul neterminat „Sarcinile partidului nostru în cadrul Internaționalei (În legătură cu cea de-a III-a Conferință zimmerwaldiană)“ (vezi volumul de față, p. 284—286) a fost scris de Lenin după 28 septembrie (11 octombrie) 1917. În volumul XXX al ediției a 3-a și în volumul 26 al ediției a 4-a a Operelor lui V. I. Lenin, precum și în volumul de față, începutul articolului se publică după partea din manuscris care s-a păstrat. În posesiunea Arhivei centrale de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C.

al P.C.U.S. se află prima foaie de manuscris din articol, donată în 1924 de N. K. Krupskaja. Din scurta introducere la articol rezultă că, în concepția autorului, el urma să aibă trei capitole. Arătând de ce date cu privire la conferință dispune, Lenin scria : „Pe baza acestor informații, vom vorbi mai întâi despre conferință în general, iar apoi vom trece la aprecierea conferinței și a sarcinilor partidului nostru“ (volumul de față, p. 284). Pe prima foaie de manuscris păstrată, în afară de introducere, figurează începutul primului capitol din articol. Din introducere rezultă că Lenin posedă întregul material necesar pentru cele trei capitole. În afară de aceasta, în Arhiva centrală de partid a I.M.L. s-a păstrat un referat amănunțit cu privire la lucrările celei de-a III-a Conferințe zimmerwaldiene, întocmit de N. A. Semașko, care a participat la ea ca reprezentant al P.M.S.D. (b) din Rusia. Lucrând la articol, Lenin a făcut pe acest referat însemnări și sublinieri.

În ultima frază cu care se întrerupe manuscrisul, vorbind de compoziția „eterogenă“ a conferinței și de rezoluțiile de gumilastic, de compromis adoptate de ea, Lenin scria : „Vom da imediat exemple și dovezi în acest sens...“ (volumul de față, p. 286). Prin urmare, Lenin intenționa să continue „imediat“ lucrul la articol, ceea ce ne face să presupunem că el a fost terminat. Manuscrisul ultimei părți a articolului n-a fost însă găsit pînă în prezent.

UN CAPITOL AL ARTICOLULUI „CRIZA S-A MATURIZAT“

Articolul „Criza s-a maturizat“ (vezi volumul de față, p. 287—298), scris de Lenin la 29 septembrie (12 octombrie) 1917, avea șase capitole. Cinci dintre ele au fost destinate de Lenin tiparului; al șaselea și ultimul urma „să fie difuzat membrilor C.C., ai Comitetului din Petrograd, ai Comitetului din Moscova și ai Sovietelor“. Manuscrisul articolului nu s-a păstrat decît parțial. La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul capitolului al cincilea și al șaselea, donat în 1924 de N. K. Krupskaja. În ziarul „Rabocii Puti“ nr. 30 din 20 (7) octombrie 1917, în care a fost publicat articolul prima dată, au fost tipărite numai patru capitole din cinci, unul fiind omis. Capitolul al cincilea figurează în ziar ca al patrulea, după cum s-a stabilit la confruntarea textului apărut cu manuscrisul capitolului cinci. Așadar, unul din capitolele lucrării lui Lenin „Criza s-a maturizat“, nepublicat în „Rabocii Puti“, rămîne necunoscut.

SCRISORI ȘI BILEȚELE

Despre bilețelele pe care V. I. Lenin le transmitea din ilegalitate prin N. K. Krupskaja relatează în amintirile ei L. P. Parviainen, în casa căreia a locuit o vreme Lenin în satul Ialkala (Finlanda). „...Mă întîlneam cu Nadejda Konstantinovna, căreia îi înmînam bilețele scrise de Vladimir Ilici. Ele erau foarte mici, conținînd

cîteva cuvinte, cifre, semne necunoscute mie" (Lenin, conducătorul Revoluției din Octombrie. Amintiri ale muncitorilor din Petrograd. Leningrad, 1956, p. 179). N. K. Krupskaja confirmă în amintirile ei că primea scrisori de la V. I. Lenin din ilegalitate: „Cu Lenin mai comunicam și prin tov. Ialava, și am trecut de multe ori pe la el după aceea să văd dacă nu sînt scrisori de la Ilici... Cînd s-a stabilit la Helsingfors, Ilici mi-a trimis o scrisoare scrisă cu cerneală simpatcă în care mă chema să merg acolo, îmi dădea adresa, ba chiar schițase și un plan după care urma să mă orientez ca să-l găsesc fără a întreba pe nimeni de el" (N. K. Krupskaja. Amintiri despre Lenin, Moscova, 1957, p. 300).

În amintirile lui G. K. Ordjonikidze „Ilici în iulie" se menționează că Lenin trimitea scrisori conducătorilor partidului. Despre bilețelul scris de V. I. Lenin din Vîborg pe „o fișie îngustă de hîrtie" și transmis prin N. K. Krupskaja, prin care el anunța că se pregătește să vină de la Vîborg la Petrograd, vorbește E. A. Rahia în amintirile sale, intitulate „Vladimir Ilici Lenin în ultimele zile înainte de insurecția din octombrie 1917" (aceste amintiri se află în păstrare la Institutul de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

Scrisorile și bilețelele adresate lui N. K. Krupskaja, conducătorilor partidului și altor persoane au rămas necunoscute pînă în prezent. E foarte probabil ca unele dintre ele să fi fost distruse pe loc din motive conspirative. Nu este însă exclus ca unele să se fi păstrat.

ADNOTĂRI

- 1 Tezele „Situafia politică”, scrise de V. I. Lenin la 10 (23) iulie 1917, trasau noua linie tactică a partidului bolșevic în legătură cu situația politică schimbată după reprimarea demonstrației muncitorilor și soldaților la 4 (17) iulie și trecerea întregii puteri în mâna guvernului provizoriu contrarevoluționar. Tezele au fost discutate la Consfătuirea lărgită a Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia cu reprezentanții Comitetului din Petersburg, ai Organizației din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, ai Biroului regional Moscova, ai Comitetului din Moscova și ai Comitetului districtual Moscova care a avut loc la 13—14 (26—27) iulie 1917.

Tezele lui Lenin „Situafia politică” au fost publicate sub titlul „Atmosfera politică” la 2 august (20 iulie) 1917, în ziarul „Proletarskoe Delo”, organ al fracțiunii bolșevice din Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Kronstadt, care apărea în locul ziarului bolșevic „Golos Pravdi” din Kronstadt, interzis de guvernul provizoriu în cursul evenimentelor din iulie. În cursul pregătirii manuscrisului pentru tipar, au fost, probabil, tăiate subtitlul „Patru teze”, cifrele 1, 2, 3, 4 indicând punctele din articol, cuvintele „teze”, „cîtuși de puțin”, precum și sfîrșitul articolului (de la cuvintele „Peste tot și în toate direcțiile...”); cuvintele „insurecția armată” au fost înlocuite prin „luptă hotărîtoare”. În ediția de față, textul tezelor lui Lenin a fost reconstituit în întregime după manuscris. — 1.

- 2 După evenimentele din 3—5 iulie, puterea a trecut în întregime în mâna guvernului provizoriu contrarevoluționar.

Aceste evenimente au constituit expresia unei crize politice acute în țară. Eșecul ofensivei trupelor ruse pe front, începută de Kerenski la 18 (31) iunie, noile jertfe aduse pentru apărarea intereselor imperialiștilor, creșterea șomajului, în urma închiderii întreprinderilor de către capitaliști, scumpetea crescîndă și marea lipsă de alimente au stîrnit indignarea maselor largi de muncitori și soldați față de politica contrarevoluționară a guvernului provizoriu. La 3 (16) iulie au pornit demonstrații spontane,

care amenințau să se transforme într-o acțiune armată împotriva guvernului provizoriu.

În acel moment, partidul bolșevic era împotriva unei acțiuni armate, considerînd că criza revoluționară nu era îndeajuns de maturizată, că armata și provincia nu erau pregătite să sprijine o insurecție în capitală. La ședința comună din 3 (16) iulie a C.C., a Comitetului din Petrograd și a Organizației militare de pe lângă C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia s-a hotărît abținerea de la manifestație. Cea de-a doua Conferință orașenească a bolșevicilor din Petrograd, care a avut loc concomitent, a adoptat o hotărîre similară. Delegații la conferință au plecat în raioane pentru a reține masele de la demonstrație. Demonstrația începuse însă, și n-a mai putut fi oprită.

Ținînd seama de starea de spirit a maselor, Comitetul Central, împreună cu Comitetul din Petrograd și cu Organizația militară, la 3 (16) iulie seara tîrziu, a luat hotărîrea de a participa la demonstrația din 4 (17) iulie pentru a-i imprima un caracter pașnic și organizat. Lenin nu se afla la Petrograd: îmbolnăvindu-se din cauza surmenajului, el plecase să se odihnească cîteva zile în afara orașului. Încunoștințat de cele ce se petrec, Lenin a venit la Petrograd în dimineața zilei de 4 (17) iulie și a preluat conducerea evenimentelor în curs de desfășurare.

La demonstrația din 4 (17) iulie au participat peste 500 000 de oameni. Ea s-a desfășurat sub lozincă: „Toată puterea în mîna Sovietelor!” și sub celelalte lozinci ale bolșevicilor. Demonstrații au ales 90 de reprezentanți, care au prezentat C.E.C. al Sovietelor revendicarea trecerii întregii puteri în mîna Sovietelor. Dar liderii esero-menșevici au refuzat să ia puterea.

Guvernul provizoriu a hotărît, cu știința și cu aprobarea C.E.C. esero-menșevic, să trimită trupe pentru a reprimă demonstrația. Împotriva muncitorilor și soldaților care demonstrau pașnic au fost aruncate detașamente de iuncheri și regimente contrarevoluționare de cazaci. Aceștia au deschis focul asupra demonstrațiilor. De pe front au fost chemate unități militare cu stare de spirit reacționară.

La Consfătuirea membrilor C.C. și ai Comitetului din Petrograd care a avut loc în noaptea de 4 spre 5 (17 spre 18) iulie, sub conducerea lui V. I. Lenin, s-a luat hotărîrea de a termina demonstrația în mod organizat. Era o măsură justă a partidului, care a știut să se retragă la timp și să ferească principalele forțe ale revoluției de pericolul de a fi zdrobite.

După reprimarea demonstrației, guvernul provizoriu burghez a continuat represaliile. El s-a năpustit plin de ură asupra partidului bolșevic. Ziarele bolșevice „Pravda”, „Soldatskaia Pravda” și altele au fost interzise. S-a trecut la dezarmarea muncitorilor, la arestări, percheziții, pogromuri. Unitățile revoluționare din garnizoana Petrograd care au luat parte la demonstrație au fost desființate și vărsate pe front. Menșevicii

și eserii s-au dovedit în fapt complici și participanți la dezmățul contrarevoluției. — 1.

- 3 *Partidul cadet* (partidul constituțional-democrat) — principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadet a fost creat în octombrie 1905; în rîndurile lui au intrat reprezentanți ai burgheziei, fruntași ai zemstvelor din rîndurile moșierilor și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost: P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev ș.a. Ulterior, cadeții s-au transformat într-un partid al burgheziei imperialiste. În timpul primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotropiri dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie au căutat să salveze monarhia. Deținînd un rol conducător în cadrul guvernului provizoriu, cadeții au dus o politică anti-populară, contrarevoluționară, pe placul imperialiștilor anglo-franco-americani.

La 2 (15) iulie 1917 cadeții (miniștrii Manuilov A. L., Șahovskoi D. I., Șingarev A. I.) au ieșit din guvernul provizoriu. Ei și-au motivat ieșirea din guvern prin dezacordul lor față de hotărîrea adoptată de guvern în problema ucraineană, în ședința lui din aceeași zi. În realitate însă, făcînd acest pas, ei scontau că liderii menșevicilor și eserilor, temîndu-se să rămînă singuri la putere, vor face concesii cadeților în sensul promovării unei politici energice de înăbușire a revoluției și de trecere a întregii puteri de stat în mina guvernului provizoriu. În articolul „Pe ce au putut conta cadeții plecînd din guvern?“, Lenin a dezvăluit esența contrarevoluționară a acestei manevre a partidului cadet (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 435—436).

După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la campaniile intervenționiștilor. Ca emigranți, după înfrîngerea intervenționiștilor și albgardiștilor, ei nu și-au încetat activitatea contrarevoluționară antisovietică. — 1.

- 4 *Socialiștii-revoluționari* (eserii) — partid mic-burghez din Rusia; a luat ființă pe la sfîrșitul anului 1901 — începutul anului 1902 din contopirea mai multor cercuri și grupuri narodnice („Uniunea socialiștilor-revoluționari“, partidul socialiștilor-revoluționari etc.). Concepțiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodnice și revizioniste. Eserii, după cum arăta Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului“ „cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului“ (Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 283). În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe poziții social-șoviniste.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menșevicii au constituit principalul

sprijin al guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Avksentiev, Kerenski, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii de a se trece la lichidarea proprietății funciare moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pământului; miniștrii eseri din guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care ocupau pământurile moșierești.

La sfârșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența în rîndul maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat o înțelegere cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În perioada intervenției militare străine și a războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, au dat un sprijin activ intervenționiștilor și albgardiștilor, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva activiștilor Statului sovietic și ai partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii și-au continuat activitatea dușmănoasă împotriva Statului sovietic atît în interiorul țării, cît și în tabăra emigranților albgardiști. — 1.

- 5 *Scrisoarea către redacția ziarului „Novaia Jizn”, publicată în acest ziar, a fost semnată și de G. Zinoviev și I. Kamenev.*

„Novaia Jizn” — cotidian; a apărut la Petrograd de la 18 aprilie (1 mai) 1917 pînă în iulie 1918. Inițiatorii înființării acestui ziar au fost grupul menșevicilor internaționaliști și publiciștii grupați în jurul revistei „Letopis”.

Caracterizîndu-i pe cei de la „Novaia Jizn”, Lenin releva că la ei „starea de spirit predominantă este scepticismul intelectualist, care ascunde și înseamnă lipsă de principialitate” (volumul de față, p. 112) și i-a numit în mod ironic „așa-ziși internaționaliști” și „marxiști și ei”.

La 2 (15) iulie guvernul Kerenski a interzis ziarul „Novaia Jizn”, și pînă la 8 (21) septembrie 1917 el a apărut sub denumirea de „Svobodnaia Jizn”.

Ziarul a întîmpinat cu ostilitate Revoluția Socialistă din Octombrie și instaurarea Puterii sovietice. Începînd de la 1 iunie 1918 el a apărut în două ediții: una la Petrograd și alta la Moscova; amîndouă au fost suspendate în iulie 1918. — 7.

- 6 Este vorba de cotidianul bolșevic legal „Pravda”. În noaptea de 4 spre 5 (17 spre 18) iulie 1917 iuncherii și cazacii au devastat sediul redacției „Pravdei”.

Hotărîrea cu privire la necesitatea editării unui cotidian muncitoresc de masă a fost adoptată în cursul lucrărilor Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R., care a avut loc în ianuarie 1912.

Primul număr al ziarului „Pravda“ a apărut la Petersburg în ziua de 22 aprilie (5 mai) 1912.

Din punct de vedere ideologic, „Pravda“ era condusă de Lenin; el scria aproape zilnic articole pentru ziar, dădea directive redacției. Lenin lupta ca ziarul să fie scris într-un spirit combativ, revoluționar.

O mare parte din munca organizatorică a partidului era concentrată la redacția ziarului „Pravda“. Aici se organizau întâlniri cu reprezentanții celulelor de partid locale, se primeau informații despre munca de partid din fabrici și uzine, de aici se transmiteau directivele de partid ale Comitetului Central și ale Comitetului de partid din Petersburg.

„Pravda“ era supusă în permanență presiunilor polițienești. La 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat.

Ziarul „Pravda“ și-a reluat apariția după revoluția burghezodemocratică din februarie 1917. Începând de la 5 (18) martie 1917, „Pravda“ a început să apară ca organ al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.

După ce s-a întors la Petrograd, Lenin a intrat în colectivul de redacție al „Pravdei“, în paginile căreia se desfășura lupta pentru aplicarea planului leninist de transformare a revoluției burghezodemocratice în revoluție socialistă.

În perioada iulie-octombrie 1917, ziarul „Pravda“ a avut de suferit presiuni din partea guvernului provizoriu contrarevoluționar, fiind nevoit să-și schimbe în repetate rânduri denumirea: „Listok «Pravdî»“, „Proletarii“, „Rabocii“, „Rabocii Puti“. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, începând din 27 octombrie (9 noiembrie) 1917 ziarul a început să apară iarăși sub vechea denumire — „Pravda“.

Ziarul „Pravda“ are o însemnătate excepțională în istoria partidului bolșevic și a revoluției. Ziarul a fost un propagandist, agitator și organizator colectiv în lupta pentru aplicarea politicii partidului. El s-a situat în centrul luptei pentru partinitate, a combătut cu hotărâre pe menșevicii-lichidatori, pe otzoviști și pe troșkiști, a demascat rolul lor trădător. „Pravda“ a luptat împotriva oportunismului și centrismului internațional. Ziarul educa pe muncitori în spiritul marxismului revoluționar. El a contribuit la creșterea considerabilă a partidului, la strângerea rândurilor sale, la întărirea legăturii sale cu masele. Generația de muncitori înaintați educată de „Pravda“ a jucat un rol de seamă în Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și în construirea socialismului.

„Pravda“ ocupă un loc deosebit de important în istoria presei bolșevice. Ziarul „Pravda“ a fost primul ziar muncitoresc legal de masă și a marcat o etapă nouă în dezvoltarea presei clasei muncitoare din Rusia și a proletariatului internațional. Începând din 1914, ziua apariției primului număr al „Pravdei“ a devenit sărbătoarea presei muncitorești.

Lenin a caracterizat activitatea ziarului „Pravda“ în articolele „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“, „Muncitorii

și «Pravda», „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Conferința de la Bruxelles“, „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești“, „La a zecea aniversare a «Pravdei»“ etc. (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 442—458; vol. 22, p. 76—78; vol. 25, p. 243—252, p. 391—439, p. 454—462; Opere, vol. 33, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 340—343). — 7.

7 „*Jivoe Slovo*“ — cotidian bulevardier ultrareacționar; a apărut la Petrograd din 1916 sub redacția lui A. M. Umanski. La început purta titlul de „Novaia Malenkaia Gazeta“, apoi, începând din 8 (21) martie 1917, „*Jivoe Slovo*“. Din august 1917 a apărut sub titlul „*Slovo*“, iar apoi „*Novoe Slovo*“. Ziarul a dus o înverșunată campanie de calomnii împotriva bolșevicilor. A fost interzis în octombrie 1917 de către Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. — 7.

8 „*Soșial-Demokrat*“ — ziar ilegal, Organul Central al P.M.S.D.R.; a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. După apariția primului număr în Rusia, ziarul a fost tipărit în străinătate; numerele 2—32 (februarie 1909 — decembrie 1913) au apărut la Paris, iar numerele 33—58 (noiembrie 1914 — ianuarie 1917) — la Geneva. Au fost tipărite în total 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente. Începând din decembrie 1911, „*Soșial-Demokrat*“ a fost redactat de V. I. Lenin. În coloanele ziarului au fost publicate peste 80 de articole și note scrise de el.

În anii primului război mondial, „*Soșial-Demokrat*“ a avut un rol deosebit de important în lupta împotriva oportunismului internațional, a naționalismului și șovinismului, în propagarea lozincilor bolșevice, în trezirea clasei muncitoare și a maselor de oameni ai muncii la luptă împotriva războiului imperialist și a inspiratorilor lui. În coloanele acestui ziar a fost publicat articolul lui V. I. Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei“, în care era formulată pentru prima oară concluzia că e posibilă victoria socialismului la început în câteva țări sau chiar într-o singură țară capitalistă. Răspîndirea ziarului „*Soșial-Demokrat*“ în Rusia și reproducerea principalelor articole apărute în paginile lui de către ziarele bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaționalismului, la pregătirea maselor pentru revoluție.

„*Soșial-Demokrat*“ a avut un rol însemnat în strîngerea rîndurilor elementelor internaționaliste ale social-democrației internaționale. Învingînd toate piedicile inerente stării de război, „*Soșial-Demokrat*“ a reușit să-și croiască drum în numeroase țări.

Apreciind în mod deosebit serviciile aduse de „*Soșial-Demokrat*“ în perioada primului război mondial, V. I. Lenin a scris, mai tîrziu, că „orice muncitor conștient care dorește să înțeleagă dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei

- sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască articolele apărute în acest ziar" (Opere, vol. 27, București, Editura politică, 1959, p. 205). — 7.
- 9 „Buletinul «Pravdei»" a apărut în limba germană la Stockholm din iunie pînă în noiembrie 1917 sub titlul „Russische Korrespondenz «Prawda»". Era editat de reprezentanța din străinătate a Comitetului Central al P.M.S.D.(b) din Rusia. În buletin erau publicate articole în problemele cele mai importante ale revoluției din Rusia, documente, rezumate și o cronică, cuprinzînd fapte din viața partidului și a țării. Buletinul apărea concomitent și în limba franceză. — 8.
- 10 După publicarea unor calomnii murdare la adresa lui Lenin, în ziarul ultrareacționar „Jivoe Slovo", Comitetul Executiv Central esero-menșevic al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților a format la 5 (18) iulie 1917, la cererea fracțiunii bolșevice, o comisie pentru cercetarea acuzațiilor calomnioase aduse lui V. I. Lenin și altor bolșevici. Dar, în dată ce guvernul provizoriu a hotărît să însărcineze pe procurorul Curții de apel din Petrograd cu cercetarea cazului „cu privire la organizarea în orașul Petrograd la 3—5 iulie 1917 a unei acțiuni armate împotriva puterii de stat", comisia de anchetă a C.E.C. și-a depus mandatul, publicînd la 9 (22) iulie, în ziarul „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd", o declarație în care făcea cunoscut că „își încetează activitatea și pune materialele adunate de ea la dispoziția comisiei guvernamentale". La 13 (26) iulie, la ședința comună a C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților și a Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia, menșevicii și eserii au făcut să fie adoptată o rezoluție în care declarau că consideră absolut inadmisibil faptul că Lenin refuză să se prezinte în fața justiției. În rezoluție se preciza că persoanele cărora li se aduc acuzații de către autoritățile judiciare sînt excluse de la participarea la activitatea Sovietelor. — 8.
- 11 V. I. Lenin se referă la așa-numita „Afacere Dreyfus" — proces înscenat în 1894 de cercurile reacționare și monarhiste ale clicii militare din Franța împotriva evreului Dreyfus, ofițer la marele stat-major al armatei franceze, acuzîndu-l pe nedrept de crimă de spionaj și înaltă trădare. Condamnarea lui Dreyfus la deportare pe viață, inspirată de clică militară reacționară, a fost folosită de cercurile retrograde din Franța pentru așîțarea antisemitismului și pentru o ofensivă împotriva regimului republican și a libertăților democratice. În 1898, cînd socialiștii și reprezentanții progresiști ai democrației burgheze (printre care Emile Zola, J. Jaurès, Anatole France etc.) au pornit o campanie pentru revizuirea procesului Dreyfus, acesta a luat imediat un pronunțat caracter politic și a împărțit țara în două tabere: republicanii și democrații, de o parte, și blocul monarhiștilor, clericalilor, antisemiților și naționaliștilor, de cealaltă parte. În

1899, sub presiunea opiniei publice, Dreyfus a fost grațiat și eliberat, dar abia în 1906 el a fost declarat nevinovat și reintegrat în armată, în urma unei hotărâri a Curții de casație. — 8.

- 12 *Scrisoarea către redacția ziarului „Proletarskoe Delo”, publicată în acest ziar, a fost semnată de Lenin și de G. Zinoviev.*

După reprimarea demonstrației din iulie de la Petrograd, V. I. Lenin, în zilele de 5, 6 și 7 (18, 19 și 20) iulie, a schimbat mai multe locuințe, în căutarea unui adăpost sigur împotriva persecuțiilor guvernului provizoriu burghez. La 7 (20) iulie guvernul provizoriu a dispus arestarea lui V. I. Lenin și a altor activiști de frunte ai partidului bolșevic. Guvernul provizoriu nu intenționa însă să organizeze un proces împotriva lui Lenin; după cum s-a stabilit ulterior, iuncherii care fuseseră însărcinați de către autorități să-l aresteze pe Lenin primiseră ordin să-l suprimă pe drum.

Profund indignat de acuzațiile calomnioase ce i se aduceau, V. I. Lenin înclina la început să se prezinte în fața justiției guvernului provizoriu. Într-o scrisoare adresată Biroului Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților, Lenin, protestînd împotriva percheziției efectuate la locuința sa din str. Șirokaia nr. 48/9, ap. 24, în noaptea de 6 spre 7 (20) iulie, scria în legătură cu problema arestării sale că, dacă Comitetul Executiv Central va confirma hotărîrea guvernului provizoriu cu privire la arestarea sa, el i se va supune. Conducătorii esero-menșevici au confirmat hotărîrea guvernului provizoriu.

În seara zilei de 7 (20) iulie, în locuința muncitorului S. I. Alliluev, vechi bolșevic, unde se ascundea Lenin, a avut loc o consfătuire, la care au participat membrii C.C. și cîțiva activiști de partid. La consfătuire au participat V. I. Lenin, V. P. Noghin, G. K. Ordjonikidze, I. V. Stalin, E. D. Stasova ș.a. S-a hotărît ca Lenin să nu se prezinte în fața justiției guvernului provizoriu contrarevoluționar. În articolul „În legătură cu problema prezentării liderilor bolșevici în fața justiției”, scris la 8 (21) iulie și rămas nepublicat atunci, Lenin, explicînd de ce bolșevicii nu trebuie să se prezinte de bunăvoie în fața justiției guvernului provizoriu burghez, arăta că după evenimentele din iulie puterea în țară a trecut de fapt în mîna clicii militare reacționare și că în Rusia nu există și nu poate exista o adevărată justiție. „Nu o judecată nepărtinitoare, ci prigoană împotriva internaționalistilor — iată ce *îi trebuie guvernului*” — scria el (Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 467).

Problema prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției a fost discutată la Consfătuirea lărgită din 13—14 (26—27) iulie 1917 a C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia cu reprezentanții Comitetului din Petersburg, ai Organizației din armată de pe lîngă C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, ai Biroului regional Moscova, ai Comitetului din Moscova și ai Comitetului districtual Moscova. Con-

sfătuirea a hotărât ca Lenin să nu se prezinte în fața justiției guvernului provizoriu.

În iulie 1917 au avut loc conferințe de partid ale unor organizații ale P.M.S.D.(b) din Rusia: organizația Petrograd, organizația districtuală Moscova, organizația orășenească Baku și cea regională din Siberia centrală, la care au fost adoptate rezoluții conținând proteste pline de minie împotriva calomniilor la adresa lui V. I. Lenin.

La Congresul al VI-lea al P.M.S.D.(b) din Rusia, una din primele probleme puse în dezbateri a fost aceea a prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției. Congresul a adoptat în unanimitate o rezoluție împotriva prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției (în legătură cu dezbateriile acestei probleme la congres, vezi adnotarea 49). — 10.

- 13 „*Novoe Vreeme*” — cotidian; a apărut din 1868 până în 1917 la Petersburg; a aparținut, pe rând, mai multor editori și și-a schimbat în repetate rânduri orientarea politică. În 1905 a devenit organ de presă al ultrareacționarilor. După revoluția burghez-democratică din februarie 1917, ziarul s-a situat pe o poziție contrarevoluționară și a dus o campanie furibundă împotriva bolșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de către Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. Lenin a caracterizat „*Novoe Vreeme*” drept prototipul ziarului venal. „*Novovremismul*” — scria el — a devenit o expresie sinonimă cu: renunțarea la convingeri, renețgarea, servilismul” (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 50). — 10.
- 14 *Afacerea Beilis* — proces înscenat în 1913, la Kiev, de către guvernul țarist evreului Beilis, căruia i s-a adus acuzația falsă de a fi asasinat un băiețș creștin, pe nume Iușcinski, în scopuri rituale (în realitate, asasinatul fusese pus la cale de sutele negre). Prin înscenarea acestui proces, guvernul țarist urmărea să stârnească un val de antisemitism și să provoace pogromuri împotriva evreilor, menite să abată masele de la mișcarea revoluționară, care luase o mare amploare în țară. Procesul a stîrnit o puternică indignare în rândurile opiniei publice; într-o serie de orașe au avut loc demonstrații muncitorești de protest. La proces, Beilis a fost achitat. — 10.
- 15 Vezi F. Engels. „Originea familiei, a proprietății private și a statului”, București, Editura politică, 1961, ed. a V-a, p. 172—173. — 16.
- 16 „*Listok «Pravdi»*” — una dintre denumirile cotidianului bolșevic legal „*Pravda*”. A apărut un singur număr, la 6 (19) iulie 1917 (în locul numărului obișnuit al „*Pravdei*”), în legătură cu devastarea sediului redacției de către iuncheri și cazaci în noaptea de 4 spre 5 (17 spre 18) iulie. În „*Listok «Pravdi»*” a fost tipărit apelul Comitetului Central și al Comitetului din Pe-

tersburg ale P.M.S.D.(b) din Rusia și al Organizației din armată a P.M.S.D.(b) din Rusia, sub titlul „Calm și stăpînire de sine“, precum și articolele lui V. I. Lenin : „Unde este puterea de stat și unde este contrarevoluția ?“, „Calomniile mîrșave răspîndite de presa pogromistă și de Aleksinski“, „Bîrfeli și fapte“, „Aproape de miezul chestiunii“, „O nouă afacere Dreyfus ?“ (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 439—446, 447—448, 449—450, 451—452, 453—454). — 17.

- 17 V. I. Lenin se referă la următoarele fapte : la 20 aprilie (3 mai) a fost dată publicității nota adresată de ministrul afacerilor externe Miliukov guvernelor statelor aliate, în care guvernul provizoriu confirma că va respecta toate tratatele încheiate de guvernul țarist și va continua războiul pînă la victoria finală. Politică imperialistă a guvernului provizoriu a stîrnit indignarea maselor largi de oameni ai muncii. La 21 aprilie (4 mai), la chemarea partidului bolșevic, muncitorii din Petrograd au încetat lucrul și au ieșit la o demonstrație la care au cerut încheierea păcii. La demonstrație au luat parte peste 100 000 de muncitori și soldați. Demonstrații și mitinguri de protest au avut loc și la Moscova, în Ural, în Ucraina, la Kronstadt și în alte orașe și regiuni ale țării. Soviete din numeroase orașe au trimis pe adresa Sovietului din Petrograd rezoluții de protest împotriva notei lui Miliukov.

Demonstrația din aprilie a provocat o criză de guvern. Sub presiunea maselor, miniștrii P. N. Miliukov și A. I. Gucikov au fost nevoiți să-și dea demisia. La 5 (18) mai a fost format primul guvern de coaliție, în care, în afară de 10 miniștri capitaliști, intrau și liderii partidelor conciliatoare : A. F. Kerenski și V. M. Cernov din partea eserilor, I. G. Ţereteli și M. I. Skobelev din partea menșevicilor și alții. Guvernul burghez a fost salvat de către eseri și menșevici, care au trecut fățiș de partea burgheziei. — 17.

- 18 Este vorba de hotărîrea adoptată la 9 (22) iunie 1917 de primul Congres general al Sovietelor din Rusia cu privire la interzicerea demonstrației fixate de partidul bolșevic pentru 10 (23) iunie. Hotărîrea ca demonstrația să aibă loc fusese adoptată la 8 (21) iunie la Consfătuirea lărgită a Comitetului Central și a Comitetului din Petrograd ale P.M.S.D. (b) din Rusia, la care au luat parte și reprezentanții raioanelor, ai unităților militare, ai sindicatelor și ai comitetelor de fabrică. Demonstrația trebuia să arate primului Congres general al Sovietelor din Rusia voința muncitorilor și soldaților din Petrograd, care cereau trecerea întregii puteri de stat în mîna Sovietelor. Menșevicii și eserii au hotărît să nu permită demonstrația și au votat la congres o rezoluție care o interzicea.

Nevrînd să se opună hotărîrii congresului Sovietelor, C.C. al partidului bolșevic, la propunerea lui Lenin, a hotărît în noap-

tea de 9 (22) spre 10 (23) iunie contramandarea demonstrației. Membri ai Comitetului Central, ai Comitetului din Petrograd și activiști de partid de nădejde au fost trimiși în fabrici, uzine și cazărmi pentru a-i convinge pe muncitori și pe soldați să nu treacă la acțiune. Munca de lămurire dusă de partid a dat rezultatele așteptate: muncitorii și soldații și-au dat seama că nu era momentul potrivit pentru a se trece la acțiune.

Conducerea esero-menșevică a congresului Sovietelor a hotărât să organizeze demonstrația pe ziua de 18 iunie (1 iulie), scontând că ea se va desfășura sub conducerea sa, sub semnul încrederii în guvernul provizoriu.

Sub conducerea directă a lui V. I. Lenin, Comitetul Central și Comitetul din Petersburg au desfășurat o vastă activitate de pregătire a demonstrației, pentru ca aceasta să reflecte adevărata stare de spirit a maselor. La 17 (30) iunie, în ajunul demonstrației, în ziarul „Pravda” a apărut apelul Comitetului Central, al Comitetului din Petersburg, al Organizației din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia și al Consiliului Central al comitetelor de fabrică și uzină, apel prin care masele erau chemate să demonstreze forțele revoluției.

În ziua de 18 iunie (1 iulie) au ieșit la demonstrație circa 500 000 de muncitori și soldați din Petrograd. Majoritatea covârșitoare a demonstrațiilor au manifestat sub lozincile revoluționare ale partidului bolșevic. Lozincile partidelor conciliatoare, lozinci care exprimau încrederea în guvernul provizoriu erau purtate doar de un grup restrâns de demonstrații. Demonstrația a oglindit activitatea revoluționară sporită a maselor și o mare creștere a influenței partidului bolșevic. În articolul „Oțsprezece iunie”, Lenin scria că demonstrația a arătat cât se poate de grăitor că „avangarda maselor muncitoare din Rusia — proletariatul industrial și trupele din capitală — este incontestabil, în majoritatea ei covârșitoare, pentru lozincile pe care le-a susținut întotdeauna partidul nostru” (Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 386). Demonstrația a fost o mare victorie a partidului bolșevic. Ea a arătat că masele nu se încred nici în guvernul provizoriu și nici în politica de conciliere cu burghezia dusă de menșevici și eseri. — 17.

- 19 Articolul „Răspuns” a apărut la 26 și 27 iulie 1917 în nr. 3 și 4 ale ziarului „Rabocii i Soldat”, sub titlul „Răspunsul tov. N. Lenin”.

„Rabocii i Soldat” — cotidian; a apărut în locul ziarului „Soldatskaia Pravda”, organul de presă al Organizației din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia, interzis de guvernul provizoriu. După devastarea sediului ziarului „Pravda” în timpul evenimentelor din iulie 1917, la ședința C.C. din 4 (17) august s-a hotărât „că «Rabocii i Soldat» este organul de presă al C.C.” („Procesele-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D.(b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918”, 1958, p. 4). Ziarul a apărut de la 23 iulie (5 august) până la 9 (22)

- august 1917; la 10 (23) august el a fost interzis de guvernul provizoriu. — 25.
- 20 Între 29 iunie și 4 iulie (12—17 iulie), V. I. Lenin a stat la vila lui V. D. Bonci-Bruevici din satul Neivola, lângă stația Mustamiaki (azi raionul Roșcino, regiunea Leningrad). — 25.
- 21 „*Delo Naroda*” — cotidian, organ de presă al partidului socialist-revoluționar; a apărut la Petrograd din martie 1917 pînă în iulie 1918, schimbîndu-și în repetate rînduri denumirea. S-a situat pe poziții defensiste și conciliatoriste, a sprijinit guvernul provizoriu burghez. A apărut din nou în octombrie 1918 la Samara (în total patru numere) și în martie 1919 la Moseova (zece numere). A fost interzis pentru activitatea sa contra-revoluționară. — 26.
- 22 Este vorba de apelul C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, al Comitetului din Petersburg și al Organizației din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia către muncitorii și soldații din Petrograd, apel scris în noaptea de 3 spre 4 (16 spre 17) iulie, în care aceștia erau chemați să demonstreze pașnic și organizat. Apelul, tipărit în foaie volantă, a fost răspîndit la 4 (17) iulie în raioanele muncitorești ale Petrogradului. La 5 (18) iulie, a doua zi după demonstrația din iulie, textul apelului a fost publicat în ziarul „*Delo Naroda*” sub titlul „*Documente*”. — 26.
- 23 Este vorba de apelul Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia, al Comitetului din Petersburg, al Comitetului interraional al P.M.S.D. (b) din Rusia și al Organizației din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia cu privire la încetarea demonstrației. Apelul a fost publicat în ziarul „*Pravda*” nr. 99 din 5 (18) iulie 1917. Acest număr al „*Pravdei*” n-a putut fi difuzat pe scară largă din cauză că în noaptea de 4 spre 5 (17 spre 18) iulie sediul redacției ziarului a fost devastat de către iuncheri și cazaci. — 26.
- 24 „*Raboceia Gazeta*” — cotidian menșevic; a apărut la Petrograd de la 7 (20) martie pînă la 30 noiembrie (13 decembrie) 1917; de la 30 august (12 septembrie) a fost organul C.C. menșevic. A sprijinit guvernul provizoriu burghez, a dus luptă împotriva partidului bolșevic și a conducătorului său, V. I. Lenin. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie și de instaurarea Puterii sovietice a avut o atitudine ostilă. — 27.
- 25 „*Birjevka*” — „*Birjevie Vedomosti*” — ziar burghez, fondat în 1880. A apărut la Petersburg, la început de trei ori, apoi de patru ori pe săptămîină, iar după aceea zilnic. În 1902 a început să apară de două ori pe zi. Conformismul, venalitatea și lipsa de principialitate a acestui ziar au făcut ca denumirea lui

- să devină un nume comun („birjevka“). După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a desfășurat o agitație pogromistă împotriva partidului bolșevic și a lui V. I. Lenin. „Birjevie Vedomosti“ a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd la sfârșitul lunii octombrie 1917. — 30.
- 26 „Reci“ — cotidian, organul central al partidului cadet; a apărut la Petersburg de la 23 februarie (8 martie) 1906. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a sprijinit activ politica internă și externă a guvernului provizoriu și a dus o campanie pogromistă împotriva lui Lenin și a partidului bolșevic. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. Până în august 1918 a continuat să apară sub denumirile: „Nașa Recî“, „Svobodnaia Recî“, „Vek“, „Novaia Recî“, „Naș Vek“. — 31.
- 27 „Die Glocke“ — revistă bilunară editată la München, apoi la Berlin, între anii 1915—1925, de social-șovinistul Parvus (A. L. Ghelfand), membru al partidului social-democrat german. — 34.
- 28 „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“ („Spilka vizvolennia Ukraîni“) — organizație burgheză naționalistă, creată de un grup de naționaliști burghezi ucraineni în 1914, la începutul primului război mondial. Scontînd pe înfrîngerca în război a Rusiei țariste, „Spilka“ și-a propus să lupte pentru despărțirea Ucrainei de Rusia și pentru crearea unei monarhii burghezo-moșierești ucrainene sub protectorat german. — 34.
- 29 V. M. Cernov, liderul partidului eserilor și ministru în guvernul provizoriu, a fost acuzat de presa burgheză că, aflîndu-se în străinătate la începutul războiului imperialist mondial, a scris articole defetiste și a colaborat la un organ literar care ar fi fost editat cu bani germani. La 20 iulie (2 august) Cernov a ieșit din guvernul provizoriu, motivînd acest act prin aceea că se răspîndesc zvonuri compromițătoare în legătură cu persoana sa. El a declarat că nu va reîntra în guvern decît după reabilitarea sa completă. Ieșirea lui Cernov din guvern a fost sancționată de Comitetul Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților și de Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia. C.C. al partidului eserilor a cerut guvernului provizoriu să ancheteze cazul Cernov în termen de trei zile. La 24 iulie (6 august), în ședința guvernului provizoriu, ministrul justiției a arătat în raportul său că acuzațiile aduse lui Cernov sînt cu totul neîntemeiate. În noul guvern, format de Kerenski, Cernov a reîntrat din nou ca ministru al agriculturii. — 36.

- 30 Articolul „*Iluzii constituționaliste*” a fost publicat pentru prima oară în 1917, în ziarul „*Rabocii i Soldat*”. Pentru a nu expune ziarul pericolului interzicerii de către guvernul provizoriu burghez, redacția a publicat articolul operînd modificări în manuscris. Astfel, în capitolul întîi din textul tipărit lipsesc cuvintele: „fără răsturnarea puterii burgheziei contrarevoluționare (a cadeșilor în primul rînd)”; textul „răfuială necruțătoare cu burghezia contrarevoluționară, adică cu cadeșii și cu ofițerii superiori în primul rînd”, a fost înlocuit cu următorul text: „luptă hotărîită împotriva burgheziei contrarevoluționare în primul rînd”. În capitolul al doilea, cuvintele „de lupta de clasă și de lupta maselor care ajunge la luptă armată” au fost înlocuite cu cuvintele „de lupta de clasă și de lupta maselor care ajunge la forme hotărîtoare”. Cu aceste modificări în text articolul a fost editat în 1917 în broșură, sub titlul „Cu privire la momentul actual”. În edițiile a doua, a treia, a patra ale Operelor lui V. I. Lenin, precum și în ediția de față articolul este publicat după manuscris. — 38.
- 31 În declarația sa din 2 (15) martie 1917, guvernul provizoriu a anunțat convocarea Adunării constituante. La 14 (27) iunie guvernul provizoriu a fixat data alegerilor pentru Adunarea constituantă la 17 (30) septembrie. În august însă el a amînat alegerile pentru 12 (25) noiembrie.
- Alegerile pentru Adunarea constituantă au avut loc după victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, în ziua fixată, 12 (25) noiembrie 1917. Ele s-au desfășurat pe baza listelor întocmite înainte de Revoluția din Octombrie, în conformitate cu legea electorală aprobată de guvernul provizoriu, într-un moment în care o mare parte a poporului nu înțelesese încă semnificația revoluției socialiste. De acest lucru au profitat eserii de dreapta, care au reușit să obțină majoritatea în guberniile și regiunile îndepărtate de capitală și de centrele industriale. Adunarea constituantă a fost convocată de guvernul sovietic și s-a deschis la 5 (18) ianuarie 1918 la Petrograd. Majoritatea contrarevoluționară a Adunării a respins „Declarația drepturilor poporului muncitor și exploatat”, prezentată spre aprobare de C.E.C. din Rusia, și a refuzat să recunoască Puterea sovietică. Prin decretul C.E.C. din Rusia din 6 (19) ianuarie 1918, Adunarea constituantă burgheză a fost dizolvată. — 38.
- 32 *Duma I de stat* a fost convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906. În Dumă au fost aleși 478 de deputați, dintre care peste 300 treime erau cadeți.
- La 8 (21) iulie 1906 Duma I de stat, de la tribuna căreia era criticată adeseori politica guvernului țarist, în special în problema agrară, a fost dizolvată. — 39.
- 33 Este vorba de *primul Congres general al deputaților țăranilor din Rusia*, care a avut loc la 4—28 mai (17 mai — 10 iunie) 1917 la Petrograd. Principalii organizatori ai congresului au fost

eserii, care au exercitat o puternică influență asupra alegerilor de delegați în organizațiile locale. La congres au luat parte 1 115 delegați din partea congreselor țărănești guberniale și a organizațiilor de țărani din armată. La congres eserii aveau o mare majoritate. Prin proveniența lor socială, majoritatea delegaților la congres făceau parte din țărănimea înstărită; sărăcimea satelor era reprezentată de delegați din armată.

Pe ordinea de zi a congresului au figurat: problema guvernului provizoriu de coaliție, problema aprovizionării, problema războiului și a păcii, problema agrară ș.a. Congresul a devenit o arenă de luptă a bolșevicilor împotriva eserilor, pentru atragerea maselor țărănești împotriva eserilor. Lucrările fracțiunii bolșevice s-au desfășurat sub conducerea directă a lui V. I. Lenin, care a acordat o deosebită atenție congresului țăranilor. Bolșevicii erau susținuți de așa-zisul grup al celor „14 fără partid”, organizat de M. V. Frunze (Mihailov).

La 7 (20) mai, V. I. Lenin a adresat o scrisoare deschisă delegaților la congres (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 47—51); la 22 mai (4 iunie), el a rostit la congres o cuvîntare în problema agrară și a prezentat, în numele fracțiunii bolșevice, un proiect de rezoluție întocmit de el (op. cit., p. 178—199, 175—177). În scrisoarea către delegații la congres, în cuvîntarea sa la congres și în proiectul de rezoluție, V. I. Lenin propunea ca pămîntul să fie declarat proprietate a întregului popor, iar pămînturile moșierești să fie trecute imediat, fără răscurpărare, în mîna țăranilor, fără a mai aștepta convocarea Adunării constituante. Cuvîntarea lui V. I. Lenin a produs o puternică impresie asupra delegaților țărani la congres.

Liderii eserilor au reușit totuși să facă să fie adoptate la congres rezoluțiile lor. Congresul a aprobat politica guvernului provizoriu burghez și intrarea „socialiștilor” în acest guvern, s-a pronunțat pentru continuarea războiului „pînă la victoria finală” și pentru ofensiva pe front. Rezolvarea problemei agrare a fost amînată pînă la convocarea Adunării constituante. La congres a fost ales un Comitet executiv eserist al Sovietului de deputați ai țăranilor, care a dus o politică conciliatoristă. Hotărîrile adoptate de congres exprimau interesele burgheziei sătești, ale chiaburilor.

Cuvîntările rostite de Lenin și de bolșevici la congres au avut o mare însemnătate pentru educarea politică a țărănimii. Cuvîntarea lui Lenin în problema agrară, tipărită într-o broșură cu un tiraj de masă, s-a bucurat de o largă răspîndire în rîndurile sătenilor și în armată și a avut un rol important în atragerea țărănimii muncitoare de partea bolșevicilor. — 40.

- 34 „*Volea Naroda*” — cotidian, organ al aripii drepte a partidului eserilor. A apărut la Petrograd începînd de la 29 aprilie 1917. Interzis în noiembrie 1917, a reapărut sub alte denumiri. A fost interzis definitiv în februarie 1918. — 41.

- 35 „*Russkaia Volea*“ — cotidian burghez, înființat de A. D. Protopopov, ministru de interne țarist, și finanțat de marile bănci; a apărut la Petrograd cu începere din decembrie 1916. După revoluția burghezo-democratică din februarie a dus o campanie de calomnii împotriva bolșevicilor. Lenin l-a calificat drept „unul dintre cele mai murdare ziare burgheze“ (volumul de față, p. 140). A fost interzis de Comitetul militar revoluționar la 25 octombrie (7 noiembrie) 1917. — 41.
- 36 Lenin se referă la parlamentul de la Frankfurt — Adunarea națională pe întreaga Germanie; a fost convocată după revoluția din martie 1848 din Germania și și-a început ședințele în luna mai a aceluiași an la Frankfurt pe Main. Principala sarcină a Adunării consta în lichidarea fărâmișării politice și în elaborarea unei constituții pentru întreaga Germanie. Dar din cauza lășității și a șovăielilor de care a dat dovadă majoritatea liberală a Adunării, din cauza nehotărârii și inconsecvenței aripii stîngi mic-burgheze, Adunarea s-a temut să ia în mîinile sale puterea supremă în țară și n-a adoptat o poziție fermă în problemele fundamentale ale revoluției din 1848—1849 din Germania. Ea nu a luat nici un fel de măsuri pentru a ușura situația muncitorilor și țăranilor, nu a sprijinit mișcarea de eliberare națională din Polonia și Cehia, aprofînd politica de împilare dusă de Austria și Prusia față de popoarele subjugate de ele. Deputații în Adunare nu s-au putut hotărî să mobilizeze forțele poporului pentru a da o ripostă contrarevoluției în ofensivă și pentru apărarea Constituției imperiului elaborate de ei în martie 1849. Ei „adoptau tot felul de «hotărîri» democratice, înstituiau tot felul de libertăți, și în realitate lăsau puterea în mîinile regelui“ (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 20).
- Curînd, guvernul austriac și cel prusian și-au rechemat deputații, iar apoi au părăsit Adunarea și deputații liberali din celelalte state germane. Deputații aripii stîngi, mic-burgheze, care au rămas în Adunare, și-au mutat reședința la Stuttgart. În iunie 1849 Adunarea a fost împrăștiată de trupele guvernului din Württemberg. — 42.
- 37 Lenin se referă la lucrarea lui K. Marx „Oprește brumar al lui Ludovic Bonaparte“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 115—217). — 43.
- 38 Vezi K. Marx. „Oprește brumar al lui Ludovic Bonaparte“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 209). — 45.
- 39 Vezi F. Engels. „Războiul țărănesc german“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 7, București, Editura politică, 1960, p. 353—448). — 46.

40 *Canossa* — castel, azi în ruine, în orașelul cu același nume din nordul Italiei. În 1077, Henric al IV-lea, împăratul Germaniei, excomunicat, a fost nevoit să vină aici să ceară iertare papei Grigore al VII-lea în urma înfringerii suferite în lupta pentru putere dintre biserica catolică și monarhiile feudale din Occidentul Europei. Trei zile a stat la porțile palatului, îmbrăcat ca penitent și cerșind o audiență papei. De aici expresia „a merge la Canossa” — „a se umili, a face act de penitență”. — 52.

41 Este vorba de consfătuirea de stat pe care o proiecta guvernul provizoriu în vederea mobilizării forțelor contrarevoluționare pentru înfrângerea revoluției. Ideea convocării acestei consfătuiri a primit un sprijin total din partea socialiștilor-revoluționari și menșevicilor. Temându-se de muncitorii revoluționari din Petrograd, burghezia a hotărât ținerea consfătuirii la Moscova.

La ședințele ținute la 5 (18) și 6 (19) august 1917, Comitetul Central al partidului bolșevic a analizat problema Consfătuirii de stat. În rezoluția adoptată la 6 (19) august, C.C. cerea organizațiilor de partid să demaște consfătuirea convocată la Moscova ca pe un organ al complotului burgheziei contrarevoluționare împotriva revoluției și să dea în vileag rolul menșevicilor și al socialiștilor-revoluționari, care o acopereau și o sprijineau. C.C. chema pe muncitori, soldați și țărani să organizeze largi acțiuni de protest împotriva consfătuirii. Rezoluția a fost publicată în nr. 14 din 8 (21) august 1917 al ziarului „Rabocii i Soldat”. Presa bolșevică a smuls masca de reprezentanță națională sub care Consfătuirea de stat își camufla rolul ei contrarevoluționar.

În conformitate cu hotărîrea C.C., Comitetul din Moscova al P.M.S.D. (b) din Rusia a hotărît la 8 (21) august, la ședința lărgită cu reprezentanții comitetelor raionale și ai celulelor, să cheme proletariatul din Moscova la o grevă de o zi, iar în ziua deschiderii consfătuirii să organizeze la Moscova mari mitinguri de protest.

Consfătuirea a avut loc la Moscova la 12—15 (25—28) august 1917. Au participat reprezentanți ai moșierilor și burgheziei, cadre de comandă superioare ale armatei, foști membri ai Dumei de stat, lideri ai partidului cadet; delegațiile Sovietelor, precum și ale unor organizații sindicale au fost reprezentate de menșevici și de socialiștii-revoluționari. Generalul Kornilov, generalul Kaledin și alții au formulat în discursurile lor un program de înăbușire a revoluției. Ei preconizau lichidarea Sovietelor, desființarea organizațiilor obștești din armată, reintroducerea pedepsei cu moartea pe front, continuarea războiului pînă la victoria finală.

La 12 (25) august, ziua deschiderii consfătuirii, în ziarul „Proletarskoe Delo” nr. 26, iar la 13 (26) august în ziarul „Proletarii” nr. 1, Comitetul Central al partidului bolșevic a publicat un apel în legătură cu deschiderea consfătuirii, în care

demasca caracterul ei contrarevoluționar și chema masele de oameni ai muncii să organizeze mari mitinguri de protest; în același timp C.C. avertiza masele să nu răspundă la provocările contrarevoluției.

La greva care a avut loc la Moscova la 12 (25) august, în urma hotărârii Comitetului din Moscova al partidului, au luat parte peste 400 000 de persoane. Greva muncitorilor din Moscova a dat peste cap planurile contrarevoluției. Și într-o serie de alte orașe au avut loc mitinguri de protest și greve. — 52.

- 42 Este vorba de guvernul provizoriu de coaliție, format la 24 iulie (6 august) 1917; din el făceau parte A. F. Kerenski (socialist-revoluționar), președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al aviației și marinei, N. V. Nekrasov (cadet), locțiitor al primului ministru și ministru de finanțe, N. D. Avksentiev (socialist-revoluționar), ministru al afacerilor interne, și alții. În guvernul de coaliție au intrat cadeții, socialiștii-revoluționari, menșevicii, „socialiștii-populiști” și persoane fără partid, apropiate de cadeți. În noua echipă guvernamentală, rolul principal îl dețineau cadeții. La ședința comună a Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților și a Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor, care a avut loc la 25 iulie (7 august), menșevicii și socialiștii-revoluționari au adoptat o rezoluție în care chemau masele să sprijine activ guvernul de coaliție, recent format. — 54.
- 43 Este vorba de declarația guvernului provizoriu din 8 (21) iulie 1917. Declarația cuprindea o serie de promisiuni demagogice, cu ajutorul cărora guvernul provizoriu sconta să potolească masele după evenimentele din iulie. El promitea că va ține alegerile pentru Adunarea constituantă la data fixată — 17 (30) septembrie, va asigura introducerea în cel mai scurt timp a autoadministrării orașelor și a zemstvelor, va desființa stările sociale, va lua măsurile necesare pentru a combate dezastrul economic, va promulga legi cu privire la ziua de muncă de opt ore, protecția muncii, asigurările sociale, va elabora un proiect de reformă agrară care va fi supus spre dezbateră Adunării constituanțe. Nici una din aceste promisiuni nu a fost adusă la îndeplinire. — 54.
- 44 „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd” — cotidian; a început să apară de la 28 februarie (13 martie) 1917.
- După crearea, la primul Congres general al Sovietelor din Rusia, a Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților, ziarul a devenit organul C.E.C. și de la 1 (14) august (începînd de la nr. 132) a apărut sub titlul „Izvestiia C.E.C. și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd”, iar de la 29 septembrie (12 octombrie) (de la nr. 184) sub titlul „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților”. În tot

acest timp, ziarul s-a aflat în mâinile menșevicilor și ale socialiștilor-revoluționari și a dus o luptă înverșunată împotriva partidului bolșevic.

După cel de-al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, componența redacției „Izvestiei” a fost schimbată, iar ziarul a devenit organul oficial al Puterii sovietice; în ziar au fost publicate primele documente de importanță capitală ale guvernului sovietic, articole și cuvântări ale lui V. I. Lenin. În martie 1918, redacția ziarului „Izvestiia” s-a mutat la Moscova. În decembrie 1922, după constituirea U.R.S.S., ziarul a devenit organul C.E.C. al U.R.S.S. și al C.E.C. din Rusia. În urma hotărârii Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. din 24 ianuarie 1938, ziarul „Izvestiia C.E.C. al U.R.S.S. și al C.E.C. din Rusia” a fost reorganizat, iar de la 26 ianuarie 1938 apare sub titlul „Izvestiia Sovietelor de deputați ai oamenilor muncii”. — 56.

- 45 La 12 (25) iulie guvernul provizoriu a introdus pe front pe-deapsa cu moartea. Pe lângă fiecare divizie a fost creat un „tribunal militar revoluționar”, ale căror sentințe intrau în vigoare în momentul publicării lor și urmau a fi executate imediat. — 62.
- 46 *Comisia de contact* a fost instituită pe baza hotărârii din 8 (21) martie a Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd, care avea o orientare conciliatoristă, cu scopul de „a influența” și „a controla” activitatea guvernului provizoriu. Din ea făceau parte: M. I. Skobelev, I. M. Steklov, N. N. Suhanov, V. N. Filippovski, N. S. Ciheidze (iar mai târziu și V. M. Cernov și I. G. Țereteli). Comisia de contact a ajutat guvernul provizoriu să se folosească de autoritatea Sovietului din Petrograd pentru a-și masca propria sa politică contrarevoluționară. Cu ajutorul ei, menșevicii și socialiștii-revoluționari socoteau că vor putea să împiedice masele să ducă luptă revoluționară activă pentru trecerea puterii în mâna Sovietelor. Comisia de contact a fost desființată pe la jumătatea lunii aprilie 1917, când funcțiile ei au fost preluate de către Biroul Comitetului executiv. — 67.
- 47 *Rebeliunea lui Kornilov* — rebeliune contrarevoluționară a burgheziei și moșierilor declanșată în august 1917. În fruntea rebelilor se afla generalul țarist Kornilov, comandantul suprem al armatei. Complotiștii urmăreau să ocupe Petrogradul, să distrugă partidul bolșevic, să desființeze Sovietele, să instaureze o dictatură militară și să pregătească restaurarea monarhiei. La complot a luat parte și A. F. Kerenski, șeful guvernului provizoriu; însă, o dată rebeliunea începută, temându-se să nu fie răsturnat împreună cu Kornilov, s-a desolidarizat de el și l-a declarat răzvrătit împotriva guvernului provizoriu.

Rebeliunea a izbucnit la 25 august (7 septembrie). Kornilov a trimis împotriva Petrogradului corpul 3 cavalerie. Organi-

zațiile korniloviste contrarevoluționare din Petrograd se pregăteau să intre în acțiune.

Partidul bolșevic s-a situat în fruntea luptei maselor împotriva lui Kornilov, continuând, așa cum cerea Lenin, să demaște guvernul provizoriu și pe complicii săi esero-menșevici. La chemarea C.C. al partidului bolșevic, muncitorii din Petrograd, soldații și marinarii revoluționari s-au ridicat la luptă împotriva rebelilor. Muncitorii din capitală au început să formeze rapid detașamente ale Gărzii roșii. Într-o serie de localități s-au format comitete revoluționare. Mișcarea trupelor korniloviste a fost oprită. Sub influența agitației bolșevice, ele au început să se descompună.

Rebeliunea lui Kornilov a fost înăbușită de muncitorii și țărani conduși de partidul bolșevic. Sub presiunea maselor, guvernul provizoriu a fost nevoit să dispună arestarea lui Kornilov și a complicilor săi și trimiterea lor în judecată sub acuzația de rebeliune. — 76.

- 48 Problema convocării Conferinței internaționale a socialiștilor de la Stockholm s-a pus în aprilie 1917. Social-șovinistul danez Borgbjerg a sosit la Petrograd și, în numele Comitetului unit al partidelor muncitorești din Danemarca, Norvegia și Suedia, a invitat partidele socialiste din Rusia să participe la așa-zisa „Conferință a socialiștilor pentru pace de la Stockholm”. Problema a fost dezbătută în ședința Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. Menșevicii și socialiștii-revoluționari au acceptat propunerea lui Borgbjerg, asumându-și inițiativa convocării conferinței. Conferința a VII-a generală (din aprilie) a bolșevicilor, la propunerea lui V. I. Lenin, s-a pronunțat categoric împotriva participării la Conferința de la Stockholm, convocată de social-șoviniști, demascând caracterul ei imperialist și pe Borgbjerg ca agent al imperialismului german.

La ședința din 6 (19) august 1917 a Comitetului Executiv Central, unde s-a discutat problema pregătirilor în vederea convocării Conferinței de la Stockholm, Kamenev a luat cuvântul, susținând că este necesar să se participe la conferință; el a declarat că hotărîrea bolșevicilor în această problemă trebuie revizuită. Frațiunea bolșevică din C.E.C. s-a desolidarizat de cuvîntarea lui Kamenev

Concomitent cu scrisoarea „Cuvîntarea rostită de Kamenev la C.E.C. în legătură cu Conferința de la Stockholm”, trimisă spre publicare redacției ziarului „Proletarii”, V. I. Lenin a scris la 17 (30) august o scrisoare Biroului din străinătate al Comitetului Central. Caracterizînd cuvîntarea lui Kamenev, Lenin scria: „Declarația lui Kamenev... o consider o culme a prostiei, dacă nu a ticăloșiei, și am și scris în acest sens o scrisoare către Comitetul Central și un articol pentru presă” (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 297). C.C. al partidului bolșevic, discutînd la ședința din 16 (29) august problema Conferinței de la Stockholm, a confirmat hotărîrea de a nu

participa la ea. Vezi și articolul lui V. I. Lenin „În legătură cu Conferința de la Stockholm” (volumul de față, p. 106—115). Conferința nu a avut loc. — 77.

- 49 Lenin se referă la rezoluția „Despre unificarea partidului”, adoptată de Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 400—401).

Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a avut loc la Petrograd între 26 iulie și 3 august (8 și 16 august) 1917. Congresul a avut loc în condiții de semilegalitate. La congres au participat 157 de delegați cu vot deliberativ și 110 cu vot consultativ, care reprezentau 240 000 de membri de partid. V. I. Lenin a condus lucrările congresului din ilegalitate, menținând legătura cu Petrogradul prin intermediul unor tovarăși desemnați în acest scop de Comitetul Central, care mergeau la el la Razliv. Tezele lui Lenin „Situția politică”, articolul „Cu privire la lozinci” și altele au stat la baza hotărârilor congresului. De la Razliv, Lenin a participat la elaborarea și redactarea celor mai importante proiecte de rezoluții ale congresului. Congresul l-a ales în unanimitate pe V. I. Lenin președinte de onoare.

Pe ordinea de zi a congresului figurau următoarele probleme: 1) raportul Biroului organizatoric; 2) raportul C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia; 3) rapoarte ale organizațiilor locale; 4) momentul actual: a) războiul și situația internațională; b) situația politică și economică; 5) revizuirea programului; 6) problema organizatorică; 7) alegerile pentru Adunarea constituantă; 8) Internaționala; 9) unificarea partidului; 10) mișcarea sindicală; 11) alegeri; 12) diverse. În afară de aceasta, la congres s-a discutat problema prezentării lui Lenin în fața justiției.

Congresul a ascultat darea de seamă politică a Comitetului Central și raportul asupra situației politice, prezentate, din însărcinarea C.C., de I. V. Stalin. La baza rezoluției congresului cu privire la situația politică au stat indicațiile lui V. I. Lenin. Rezoluția caracteriza situația politică creată în țară după evenimentele din iulie, și expunea linia politică a partidului în noua etapă a revoluției. Congresul a apreciat că dezvoltarea pașnică a revoluției s-a terminat și că puterea în țară a trecut efectiv în mâna burgheziei contrarevoluționare. Urmînd indicațiile lui Lenin, congresul a retras temporar lozincă „Toată puterea în mâna Sovietelor!”, deoarece în perioada aceea Sovietele, conduse de menșevici și socialiști-revoluționari, se transformaseră într-o anexă a guvernului provizoriu contrarevoluționar. Retragera temporară a lozincii nu însemna însă renunțarea la Soviete în general, ca formă de stat a dictaturii proletarietului. Congresul a lansat lozincă de lupte pentru lichidarea totală a dictaturii burgheziei contrarevoluționare și pentru cucerirea puterii de către

proletariat, în alianță cu țărănimea săracă, prin insurecție armată.

Congresul a respins propunerile antileniniste ale lui Preobrajenski, care nega posibilitatea victoriei revoluției socialiste în Rusia și declara că țara va putea porni pe drumul socialismului numai în cazul unei revoluții proletare în Occident. Congresul a dat o ripostă și lui Buharin, care s-a ridicat împotriva liniei partidului de orientare spre revoluția socialistă, susținând că țărani se află în bloc cu burghezia și nu vor urma clasa muncitoare.

În hotărârile sale, congresul a subliniat cu o deosebită tărie teza leninistă a alianței dintre proletariat și țărănimea săracă, principala condiție a victoriei revoluției socialiste. „Numai proletariatul revoluționar — se declară în rezoluția „Cu privire la situația politică“ —, dacă va fi sprijinit de țărănimea săracă, este în stare să îndeplinească această sarcină, sarcina noului avânt” („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 388).

Una dintre primele probleme puse în discuția congresului a fost aceea a prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției. Raportul în problema prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției a fost prezentat la congres de G. K. Ordjonikidze. El a subliniat că Lenin nu se poate preda în nici un caz autorităților judiciare. F. E. Dzerjinski, N. A. Skripnik și alții s-au pronunțat pentru neprezentarea lui Lenin în fața justiției. Trebuie să spunem clar și răspicat, arăta Dzerjinski, că bine au făcut acei tovarăși care l-au sfătuit pe V. I. Lenin să nu se lase arestat. Trebuie să explicăm tovarășilor că noi nu avem încredere în guvernul provizoriu și în burghezie și nu-l vom da pe Lenin pînă cînd nu va triumfa dreptatea, adică pînă cînd această rușinoasă justiție nu va fi desființată.

Pentru prezentarea lui Lenin în fața justiției (cu condiția garantării securității personale, a unei anchete publice, la care să participe reprezentanți ai C.E.C. al Sovietelor) s-au pronunțat V. Volodarski, I. Bezrabotnîi (D. Z. Manuilski) și M. Lașevici, propunînd o rezoluție în acest sens.

În urma dezbaterii colective, Congresul al VI-lea al partidului a adoptat în unanimitate o rezoluție în care se pronunța împotriva prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției și își exprima „protestul energic față de revoltătoarea prigoană judiciară-spiono-polițienească împotriva conducătorilor proletariatului revoluționar“. Congresul a trimis lui V. I. Lenin un mesaj de salut.

Raportul asupra muncii organizatorice a C.C. a fost prezentat de I. M. Sverdlov. În raport, el a arătat că în cele trei luni care s-au scurs de la Conferința a VII-a generală (din aprilie) numărul membrilor de partid a sporit de trei ori (de la 80 000 la 240 000), iar numărul organizațiilor de partid a crescut (de la 78 la 162). La congres au fost prezentate 19 ra-

poarte din partea organizațiilor locale. Raportorii au scos în evidență vasta activitate desfășurată de organizațiile bolșevice locale și sporirea continuă a influenței bolșevicilor în rîndurile maselor largi de oameni ai muncii.

Congresul al VI-lea a discutat și a aprobat platforma economică a partidului bolșevic, care prevedea următoarele măsuri revoluționare: naționalizarea și centralizarea băncilor, naționalizarea mării industrii, confiscarea pămînturilor moșierești și naționalizarea întregului pămînt, instituirea controlului muncitoresc asupra producției și repartiției, organizarea schimbului echitabil între oraș și sat ș.a.

Congresul a adoptat un nou statut al partidului. Paragraful întâi din statut, referitor la calitatea de membru de partid, a fost completat cu un punct care prevedea obligația membrilor de partid de a se supune tuturor hotărîrilor partidului; pentru prima oară se prevedea că cei ce doresc să intre în partid trebuie să prezinte recomandări din partea a doi membri de partid, iar primirile de noi membri să fie confirmate de către adunarea generală a organizației de partid. În statut se sublinia că toate organizațiile de partid se construiesc pe principiile centralismului democratic. Convocarea congreselor partidului era prevăzută o dată pe an, iar a plenarelor C.C. cel puțin o dată la două luni.

Congresul a confirmat hotărîrea Conferinței a VII-a generale (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia cu privire la necesitatea revizuirii programului partidului pe linia indicată de conferință. Congresul a apreciat că este necesar să se convoace în viitorul cel mai apropiat un congres extraordinar în vederea elaborării noului program și a însărcinat Comitetul Central al partidului și toate organizațiile de partid să desfășoare pînă la congres o discuție amplă în jurul revizuirii programului partidului.

În rezoluția „Cu privire la uniunile de tineret”, congresul sublinia că una dintre sarcinile momentului este aceea de a influența crearea de organizații socialiste de clasă ale tineretului muncitor și a trasat ca sarcină organizațiilor de partid să acorde cea mai mare atenție acestei probleme. Trecînd la discutarea punctului „Cu privire la mișcarea sindicală”, congresul a supus criticii teoria neutralității sindicatelor și a arătat că sindicatele sînt vital interesate în ducerea revoluției pînă la victoria finală și că ele nu pot îndeplini sarcinile ce se pun în fața clasei muncitoare din Rusia decît dacă rămîn organizații de clasă combative, care recunosc conducerea politică a partidului bolșevic.

Toate hotărîrile Congresului al VI-lea al partidului bolșevic au fost subordonate scopului principal: pregătirea proletariatului și a țărănimii sărace în vederea insurecției armate, în vederea victoriei revoluției socialiste. Manifestul adresat în numele congresului tuturor oamenilor muncii, tuturor muncitorilor, soldaților și țărănilor din Rusia îi chema să-și strîngă forțele sub steagul partidului bolșevic și să se pregătească de lupta hotărîtoare cu burgeoisia. Congresul a ales Comitetul Central, în care au intrat: V. I. Lenin, I. A. Berzin, A. S. Bubnov, F. E. Dzerjinski,

A. M. Kollontai, V. P. Miliutin, M. K. Muranov, V. P. Noghin, F. A. Sergheev (Artem), I. M. Sverdlov, I. V. Stalin, S. G. Șaumian, M. S. Urișki și alții. — 82.

- 50 „*Proletarii*” — cotidian, Organul Central al partidului bolșevic; a apărut de la 13 (26) august pînă la 24 august (6 septembrie) 1917, în locul ziarului „*Pravda*”, interzis de guvernul provizoriu. Au apărut în total 10 numere. — 82.
- 51 Această scrisoare, care însoțea textul manifestului, era destinată, judecînd după conținutul ei, Comitetului Central al partidului. Se tipărește pentru prima oară după copia dactilografiată care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C. C. al P.C.U.S. „Manifestul cu prilejul ocupării Rigăi” n-a fost tipărit. E posibil ca el să fi fost scris de V. I. Lenin. — 93.
- 52 V. I. Lenin citează din poezia lui N. A. Nekrasov „*Ferice-i poetul lipsit de mînic*”. — 97.
- 53 „*Den*” — cotidian liberal burghez. A început să apară în 1912 la Petersburg. La ziar colaborau menșevicii-lichidatori, în mîinile cărora a trecut cu totul după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. — 100.
- 54 La ședința plenară a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd din 18 (31) august 1917, I. G. Tereteli, liderul menșevicilor, s-a ridicat cu hotărîre împotriva rezoluției cu privire la desființarea pedepsei cu moartea pe front, introdusă de guvernul provizoriu după evenimentele din iulie. Rezoluția de protest împotriva pedepsei cu moartea a fost adoptată cu majoritate de voturi. — 102.
- 55 *Manifestul de la Basel din 1912* — îndreptat împotriva războiului, a fost adoptat la Congresul socialist internațional extraordinar de la Basel, care a avut loc în zilele de 24—25 noiembrie 1912. Acest manifest avertiza popoarele asupra primejdiei unui apropiat război imperialist mondial, dezvăluia scopurile prădalnice ale acestui război și făcea apel la muncitorii din toate țările să ducă o luptă hotărîită pentru apărarea păcii, opunînd „imperialismului capitalist forța solidarității internaționale a proletariatului”. În *Manifestul de la Basel* a fost inclus și punctul din rezoluția Congresului de la Stuttgart (1907), formulat de Lenin, în care se arăta că în cazul izbucnirii unui război imperialist socialiștii trebuie să folosească criza economică și politică provocată de război, pentru a grăbi prăbușirea dominației capitaliste de clasă, pentru a lupta în vederea revoluției socialiste. — 108.
- 56 *Partidul social-democrat independent din Germania* — partid centrist, care s-a format în aprilie 1917 la Congresul de consti-

tuire de la Gotha, în condițiile avântului revoluționar, puternic stimulat de revoluția burghezo-democrată din februarie din Rusia. Conducerea oportunistă a Partidului social-democrat din Germania pierdea tot mai mult încrederea membrilor de rînd și desprinderea elementelor de stînga din partid devenea iminentă. Pentru a preîntîmpina desprinderea lor și formarea unui partid revoluționar al clasei muncitoare, liderii centrismului au căutat să creeze un așa-zis partid „independent“, cu ajutorul căruia să mențină masele sub influența lor. Camuflîndu-se în dărătul unei frazeologii centriste, „independenții“ propagau unitatea cu social-șovinistii și se situau pe poziții care în fond însemnau renunțarea la lupta de clasă. Partea principală a partidului o constituia organizația kautskistă „Arbeiterverein“ din Reichstag.

Din partidul „independenților“ a făcut parte cîtva timp grupul „Spartacus“, care și-a păstrat independența organizatorică și politică și a continuat munca ilegală și lupta pentru scoaterea muncitorilor social-democrați de sub influența liderilor centriști. În 1918, „Uniunea Spartacus“ a ieșit din Partidul social-democrat independent, constituind nucleul din care s-a format Partidul Comunist din Germania.

În octombrie 1920, la Congresul de la Halle al Partidului social-democrat independent s-a produs o sciziune. O mare parte a „independenților“ s-a unit în decembrie 1920 cu Partidul Comunist din Germania. Elementele de dreapta au format un partid aparte, reluîndu-și vechea denumire: Partidul social-democrat independent din Germania; acest partid a ființat pînă în 1922. — 108.

- 57 „Izvestiia Sovietului central de deputați ai țăranilor“ — cotidian, organ oficial al Sovietului central de deputați ai țăranilor. A apărut la Petrograd de la 9 (22) mai pînă în decembrie 1917; era exponentul concepțiilor aripii drepte a partidului socialiștilor-revoluționari. Ziarul a întîmpinat cu ostilitate Revoluția Socialistă din Octombrie; a fost interzis pentru orientarea sa contra-revoluționară. — 116.
- 58 Lenin se referă la lucrarea lui F. Engels „Problema țărănească în Franța și Germania“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, București, E.S.P.L.P. 1955, ed. a II-a, p. 471—476). — 123.
- 59 „Edinstvo“ — grup social-democrat restrîns, care în 1917—1918 reunea pe menșevicii-defensiști de extremă dreaptă, pe foștii lichidatori etc. Din punct de vedere organizatoric s-a constituit în martie 1917. În afară de Petrograd, a avut organizații la Moscova, Baku și în alte cîteva orașe. Rolul conducător în acest grup l-au avut G. V. Plehanov și foștii lichidatori A. F. Buriarov și N. I. Iordanski. Grupul „Edinstvo“, care considera că este exclusă posibilitatea unei victorii a revoluției socialiste în

Rusia, sprijinea fără rezerve guvernul provizoriu burghez, cerea continuarea războiului imperialist „pînă la victoria finală”. El participa, alături de burghezie și de presa ultrareacționară, la campania de calomnii împotriva bolșevicilor. După evenimentele din iulie a făcut agitație pentru instaurarea unui „regim de mîna forte”, adică a unei dictaturi militare. Din punct de vedere organizatoric s-a destrămat în vara anului 1918.

Grupul edita ziarul cu același nume, care a apărut din martie pînă în noiembrie 1917. Din decembrie 1917 pînă în ianuarie 1918 a apărut sub titlul „*Naše Edinstvo*”. — 125.

- 60 „*Socialiștii-populiști*” (enesii) — membrii Partidului socialist-populist al muncii, partid mic-burghez, care în 1906 s-a desprins din aripa dreaptă a partidului socialiștilor-revoluționari (al eserilor). Enesii erau pentru un bloc cu cadeții. Lenin îi numea „social-cadeți”, „oportuniști mic-burghezi”, „menșevici eseriști”, care oscilează între cadeți și eseri, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece șterge din program atît republica, cît și trecerea întregului pămînt în mîna țărănimii” (Opere complete, vol. 14, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 24). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peșonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin și alții. În anii primului război mondial, „socialiștii-populiști” s-au situat pe poziții social-șoviniste.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul „socialiștilor-populiști” a fuzionat cu trudovicii. Acest partid a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez, trimitîndu-și reprezentanți în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturile contrarevoluționare și la acțiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul lor și-a încetat existența în perioada intervenției militare străine și a războiului civil. — 125.

- 61 Este vorba de Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm la 10—25 aprilie (23 aprilie — 8 mai) 1906. Analiza lucrărilor congresului a fost făcută de Lenin în broșura sa „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)” (vezi Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—65). — 126.
- 62 „*Rabocii*” — cotidian, Organul Central al partidului bolșevic; a apărut de la 25 august (7 septembrie) pînă la 2 (15) septembrie 1917 în locul ziarului „*Pravda*”, interzis de guvernul provizoriu. Au apărut în total 12 numere (socotind și edițiile speciale). — 130.
- 63 În scrisoarea „Către toți tovarășii!”, publicată în ziarul „*Rabocii*” nr. 2 din 8 septembrie (26 august) 1917, V. Volodarski a dezmințit nota informativă publicată într-o serie de ziare, printre care și „*Novaia Jizn*”, referitoare la cuvîntarea ținută de el

la 24 august (6 septembrie) la ședința C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților și a Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor în problema situației de pe front. Ziarele au publicat cuvântarea sa într-o formă denaturată, atribuindu-i cuvintele: „problema apărării este în momentul de față problema cea mai importantă”. Demascând falsitatea acestei note informative, Volodarski scria că în cuvântarea sa el a expus tezele declarației fracțiunii bolșevice în legătură cu spargerea frontului la Riga de către trupele germane, declarație care condamna energic politica imperialistă a guvernului provizoriu și chema la ieșirea revoluționară din războiul imperialist. — 130.

64 „*Congresul de unificare*” al menșevicilor a avut loc la Petrograd la 19—26 august (1—8 septembrie) 1917. Congresul avea sarcina să reunească într-un partid unic grupurile menșevice dispartate. La congres au luat parte menșevicii-defensiști (plehanoviști; potresoviști), menșevicii-internaționaliști (adeptii lui Martov) și reprezentanții ziarului „*Novaia Jizn*”, care au participat activ la convocarea lui. Congresul a adoptat cu majoritate de voturi rezoluții în care se cerea continuarea războiului „până la victoria finală”, a aprobat intrarea socialiștilor în guvernul provizoriu burghez și și-a exprimat încrederea în el. La congres a fost ales un Comitet Central, în care au intrat: P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov, I. G. Ţereteli, N. S. Ciheidze și alții. În cursul lucrărilor congresului însă s-a produs un dezacord total între participanți, și sarcina unificării menșevicilor a rămas neîndeplinită. — 132.

65 Este vorba de lovitura de stat de la 3 iunie, care a marcat începutul perioadei reacțiunii stolpîniste.

La 3 (16) iunie 1907 a fost editat manifestul țarului cu privire la dizolvarea Dumei a II-a și la modificarea legii electorale. Noua lege electorală mărea cu mult gradul de reprezentare în Dumă a moșierimii și burgheziei comerciale și industriale, reducând de câteva ori numărul, și pînă atunci mic, al reprezentanților țăranilor și muncitorilor. Această modificare constituia o încălcare grosolană a manifestului din 17 octombrie 1905 și a Legii fundamentale din 1906, în baza cărora guvernul nu avea dreptul de a promulga legi fără aprobarea Dumei de stat. Duma a III-a, care a fost aleasă pe baza acestei legi și care s-a întrunit la 1 (14) noiembrie 1907, era prin componența sa o Dumă ultra-reacționară-octombriștă. — 137.

66 În alegerile pentru dumele raionale din Petrograd care au avut loc la sfîrșitul lunii mai — începutul lunii iunie 1917, pentru listele bolșevice au votat 20% din alegători. În alegerile pentru Duma orășenească din Petrograd care au avut loc la 20 august (2 septembrie), bolșevicii au obținut 33% din totalul voturilor. — 139.

- 67 Vezi F. Engels. „Literatura din emigrație. II. Programul comunarzilor blanquiști emigranți“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 526—533). — 143.
- 68 Vezi K. Marx și F. Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 563—564. — 143.
- 69 După lichidarea rebeliunii lui Kornilov s-a pus problema alcătuirii unui nou guvern provizoriu, din care, alături de menșevicii și socialiștii-revoluționari, să facă parte și reprezentanți ai cadeților. Menșevicii și socialiștii-revoluționari, temându-se că vor pierde definitiv încrederea maselor, au declarat că refuză să intre în același guvern cu cadeții. La 1 (14) septembrie 1917 guvernul provizoriu a hotărât să instituie un directoriu, alcătuit din cinci persoane — A. F. Kerenski, A. I. Verhovski, D. N. Verderevski, A. M. Nikitin și M. I. Tereșcenko. În guvernul astfel format nu intrau reprezentanți oficiali ai cadeților, dar el era alcătuit în urma unor înțelegeri de culise cu aceștia. La plenary comună din 2 (15) septembrie a Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților și a Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor, menșevicii și socialiștii-revoluționari au adoptat hotărârea de a sprijini guvernul în noua sa formație. Astfel, declarând în vorbe că o rup cu cadeții, menșevicii și socialiștii-revoluționari au ajutat încă o dată pe moșieri și pe capitaliști să păstreze puterea în mâna lor. — 149.
- 70 Documentul publicat a fost scris de V. I. Lenin în legătură cu plenary Comitetului Central al partidului, care fusese fixată pentru ziua de 3 (16) septembrie 1917. După cum rezultă din procesele-verbale ale C.C., la 3 (16) septembrie nu a avut loc o plenary, ci o ședință de lucru ordinară a C.C., la care problema nu a fost discutată.
- Problema necesității revizuirii programului partidului a fost ridicată de Lenin imediat după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. În „Ciorna celei de-a cincea «Scrisori din depărtare»“, scrisă înainte de 26 martie (8 aprilie) 1917, Lenin a schițat un plan concret de modificare a programului partidului adoptat în 1903, la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. (vezi Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 59—60). În acest plan se reflectau elementele noi legate de dezvoltarea vieții sociale în perioada care se scursesese de la Congresul al II-lea al partidului și care trebuiau introduse în program. Sarcina revizuirii programului partidului a fost trasată de Lenin în Tezele din aprilie.
- Conferința a VII-a generală (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia a dezbătut problema revizuirii programului partidului. V. I. Lenin a supus spre dezbateră conferinței „Proiectul de modificare a părții teoretice și politice, precum și a altor părți ale programului“. Proiectul a fost examinat de comisia aleasă de conferință pentru elaborarea programului. Pe baza raportului

lui Lenin, conferința a adoptat o rezoluție care arăta necesitatea revizuirii programului partidului și preciza în ce sens trebuie să fie el modificat. Conferința a însărcinat C.C. să alcătuiască proiectul de program și să-l prezinte spre aprobare congresului partidului. La propunerea C.C. al partidului, Lenin a publicat în iunie 1917 broșura „Materiale pentru revizuirea programului partidului“, în care au intrat : „Proiect de modificare a părții teoretice și politice, precum și a altor părți ale programului“, „Cîteva considerații în legătură cu observațiile făcute de comisia Conferinței a VII-a generale (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia“, „Cu privire la proiectul de modificare a programului“, în care sînt date textul vechi și cel nou al programului (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 149—154, 155—156, 157—172). În prefața la broșură, Lenin scria că, publicînd acest material, el consideră că principala sarcină a partidului este „să atragă un număr cît mai mare de tovarăși la o participare activă la întocmirea programului partidului“ (op. cit., p. 147—148).

Congresul al VI-lea al P.M.S.D.(b) din Rusia, care a avut loc între 26 iulie și 3 august (8 și 16 august) 1917, a confirmat hotărîrea Conferinței din aprilie cu privire la necesitatea revizuirii programului partidului și a adoptat hotărîrea de a convoca un congres extraordinar al partidului pentru elaborarea noului program. Congresul a trasat Comitetului Central sarcina de a organiza o discuție cît mai largă în legătură cu revizuirea programului partidului.

La 20 septembrie (3 octombrie) 1917, la ședința C.C. s-a discutat problema convocării unui congres extraordinar al partidului pentru adoptarea programului partidului. Începînd cu nr. 21 din 10 octombrie (27 septembrie), timp de mai multe zile ziarul „Rabocii Puti“ a publicat comunicatul Biroului organizatoric al C.C. cu privire la convocarea congresului extraordinar al partidului pe ziua de 17 (30) octombrie 1917. Era propusă următoarea ordine de zi a congresului : 1) revizuirea programului partidului, 2) probleme organizatorice. În legătură cu proiectata convocare a congresului partidului, Comitetul Central a adresat o scrisoare-circulară organizațiilor de partid, în care erau date indicații cu privire la pregătirile pentru congres și la alegerile de delegați la congres. La 5 (18) octombrie, C.C. a hotărît să amîne congresul pentru scurt timp. În vederea elaborării proiectului de program pentru congres a fost desemnată o comisie în frunte cu V. I. Lenin. În octombrie 1917, Lenin a publicat articolul „Cu privire la revizuirea programului partidului“ (vezi volumul de față, p. 367—398).

Congresul extraordinar al partidului, care urma să fie convocat pentru adoptarea programului partidului, nu s-a mai ținut din cauza evoluției evenimentelor legate de pregătirea și desfășurarea insurecției armate din octombrie.

După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, chestiunea programului partidului a fost discutată la Congresul al VII-lea

al P.C.(b) din Rusia, care a avut loc în martie 1918. Acum nu se mai pune problema revizuirii și completării vechiului program, ci aceea a elaborării unui nou program, în care să fie precizate sarcinile partidului în construirea societății socialiste. În scopul întocmirii noului program, congresul a desemnat o comisie în frunte cu Lenin. Cel de-al doilea program al partidului a fost adoptat la Congresul al VIII-lea al P.C.(b) din Rusia din martie 1919. Toate părțile importante din proiectul de program au fost elaborate de V. I. Lenin. Programul definea sarcinile partidului comunist pentru întreaga perioadă de trecere de la capitalism la socialism și înarma ideologicște partidul și clasa muncitoare în lupta pentru construirea societății socialiste. Sub conducerea partidului comunist, poporul sovietic a tradus în viață planul construirii socialismului elaborat de Lenin. Cel de-al doilea program al partidului a fost înfăptuit: socialismul a învins deplin și definitiv în Uniunea Sovietică. Congresul al XXII-lea al P.C.U.S., care a avut loc în 1961, a adoptat un nou program, al treilea, al partidului. — 150.

71 „Spartacus” — revistă teoretică a Biroului regional Moscova, a Comitetului din Moscova și (începînd cu nr. 2) a Comitetului districtual Moscova al P.M.S.D.R.; a apărut la Moscova de la 20 mai (2 iunie) pînă la 29 octombrie (11 noiembrie) 1917. — 150.

72 Documentul „Cu privire la problema Zimmerwaldului” a fost scris de V. I. Lenin în legătură cu plenara Comitetului Central al partidului care urma să aibă loc la 3 (16) septembrie.

Încă în aprilie 1917, în broșura sa „Sarcinile proletariatului în revoluția noastră”, Lenin scria în legătură cu Uniunea zimmerwaldiană: „Trebuie să rămînem la Zimmerwald numai în scop de informare” (Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 179). El considera că participarea la Uniunea zimmerwaldiană, a cărei majoritate se situa pe pozițiile centrismului, a frînat și a întîrziat crearea Internaționalei a III-a, Comuniste. La Conferința a VII-a generală (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia a fost adoptată rezoluția „Situația din Internațională și sarcinile P.M.S.D.(b) din Rusia”, în care se preciza că partidul bolșevic rămîne în Uniunea zimmerwaldiană, susținînd în cadrul ei tactica stîngii zimmerwaldiene. Conferința a hotărît, de asemenea, ca partidul bolșevic să participe la cea de-a treia Conferință zimmerwaldiană, a cărei convocare era proiectată atunci. V. I. Lenin n-a fost de acord cu această hotărîre. În postfața la broșura „Sarcinile proletariatului în revoluția noastră”, scrisă la 28 mai (10 iunie) 1917, el arăta că evoluția ulterioară a evenimentelor va corija greșeala comisă de conferință în această privință și că hotărîrea Comitetului Central al partidului adoptată după conferință și publicată în „Pravda” din 12 (25) mai „a îndreptat pe jumătate greșeala” (Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 188). În această hotărîre a C.C. se menționa că la proiectata

Conferință zimmerwaldiană va fi trimis un delegat care va primi instrucțiuni să părăsească imediat conferința și să se retragă din Uniunea zimmerwaldiană „dacă conferința se va pronunța pentru o apropiere, sub orice formă, de social-șovinisti sau pentru o examinare în comun a problemelor ridicate“ (Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 71). Această hotărâre a fost confirmată și la ședința C.C. din 16 (29) august, care a desemnat reprezentanții C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia la Conferința zimmerwaldiană.

În procesele-verbale ale C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia din 1917 care s-au păstrat nu există indicii că documentul „Cu privire la problema Zimmerwaldului“, în care Lenin ridică încă o dată problema ieșirii imediate din Uniunea zimmerwaldiană, ar fi fost discutat la o ședință sau la plenary C.C.

Cea de-a III-a Conferință zimmerwaldiană a avut loc la Stockholm la 5—12 septembrie 1917. În legătură cu aceasta, vezi articolul lui V. I. Lenin „Sarcinile partidului nostru în cadrul Internaționalei (În legătură cu cea de-a III-a Conferință zimmerwaldiană)“ (vezi volumul de față, p. 284—286). — 152.

- 73 În legătură cu noile alegeri pentru Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd, la ședința din 23 august (5 septembrie) 1917 a secției muncitori a Sovietului s-a pus problema modificării sistemului de alegeri pentru Soviet, pe baza căruia muncitorii alegeau un delegat la o mie de oameni, iar soldații un delegat din partea fiecărei unități militare — companie sau echipaj. Ca urmare a acestui fapt, soldații aveau în Soviet un număr mult mai mare de deputați decât muncitorii. Secția muncitori a adoptat cu majoritate de voturi rezoluția propusă de bolșevici, în care se arăta că sistemul alegerilor pentru Soviet trebuie modificat și organizat pe baza principiului reprezentării proporționale: un delegat la o mie de alegători. Ședința din 25 august (7 septembrie) a secției soldați n-a adoptat însă propunerea. Socialiștii-revoluționari au reușit să facă să fie adoptată rezoluția propusă de ei, care menținea intact vechiul sistem de alegeri. — 154.
- 74 „Proiect de rezoluție cu privire la momentul politic actual“ a fost întocmit de Lenin pentru a fi prezentat la plenary Comitetului Central al partidului care urma să aibă loc la 3 (16) septembrie. La 3 (16) septembrie n-a avut însă loc o plenary, ci o ședință ordinară a C.C., la care n-a fost dezbătută problema situației politice. În procesele-verbale ale C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia din 1917 care s-au păstrat nu există indicii că proiectul de rezoluție ar fi fost dezbătut în cadrul Comitetului Central. — 155.
- 75 Lucrarea „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei“ a fost scrisă de Lenin în ilegalitate, la Helsingfors, în zilele de 10—14 (23—27) septembrie 1917. În nr. 25 din 14 (1) octombrie 1917 al ziarului „Rabocii Puti“ au fost

publicate ultimele două capitole din lucrare : „Lupta împotriva dezastrului economic și războiul“ și „Democrația revoluționară și proletariatul revoluționară“. Peste câteva zile, la 19 (6) octombrie, ziarul a publicat următoarea înștiințare : „A apărut o nouă broșură a lui N. Lenin, «Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei»“.

În anii Puterii sovietice, cartea „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei“ a fost editată de zeci de ori în numeroase limbi ale popoarelor U.R.S.S. Ea a apărut, de asemenea, în limbile engleză, bulgară, spaniolă, chineză, germană, poloneză, cehă, japoneză ș.a. — 163.

- 76 *Consfătuirea democratică din Rusia* a fost convocată de Comitetul Executiv Central esero-menșevic al Sovietelor pentru a lua o hotărâre în problema puterii. Scopul real urmărit de organizatorii consfătuirii era însă de a distra atenția maselor populare de la faptul că revoluția lua o amploare din ce în ce mai mare. Fixată inițial pentru 12 (25) septembrie, consfătuirea a fost amânată apoi și a avut loc între 14 și 22 septembrie (între 27 septembrie și 5 octombrie) 1917 la Petrograd. Au participat peste 1500 de persoane. Liderii menșevicilor și ai eserilor au luat toate măsurile pentru a reduce reprezentarea maselor muncitorești și țărănești și pentru a spori numărul delegaților trimiși de diverse organizații mic-burgheze și burgheze, asigurându-și astfel majoritatea la consfătuire. Astfel, a fost mărită reprezentarea organelor de autoadministrare ale orașelor, care au primit 300 de locuri, zemstvele au primit 200 de locuri, iar cooperativele, care se aflau în mâna menșevicilor și eserilor, au primit 120 de locuri. Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților însăși, care reprezentau majoritatea covârșitoare a poporului, au primit în total 230 de locuri.

La ședința sa din 3 (16) septembrie, C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia a hotărât ca partidul bolșevic să participe la consfătuire și a trimis organizațiilor de partid locale o scrisoare-circulară în care arăta că este necesar „să depunem toate eforturile pentru a forma un grup cât mai mare și mai încheșat din membrii partidului nostru participanți la consfătuire“ („Correspondența Secretariatului C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia cu organizațiile de partid locale (Martie-octombrie 1917)“, 1957, p. 35). Bolșevicii au luat parte la consfătuire, folosind-o drept tribună pentru demascarea menșevicilor și eserilor.

În scrisoarea „Bolșevicii trebuie să ia puterea“, adresată Comitetului Central, Comitetului din Petrograd și Comitetului din Moscova ale P.M.S.D. (b) din Rusia și în scrisoarea „Marxismul și insurecția“ (vezi volumul de față, p. 252—254, 255—261), adresată Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia, Lenin a trasat tactica bolșevicilor în legătură cu Consfătuirea democratică.

Consfătuirea democratică a adoptat o rezoluție cu privire la organizarea unui preparlament (Consiliul provizoriu al republicii).

Prin instituirea preparlamentului se încerca să se creeze aparența că în Rusia ar fi fost introdus regimul parlamentar. Potrivit hotărârii guvernului provizoriu, preparlamentul urma să fie numai un organ consultativ pe lângă guvern.

La 21 septembrie (4 octombrie), C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia a hotărât să recheme pe bolșevicii din prezidiul consfătuirii, fără a părăsi însă consfătuirea. Cu 9 voturi pentru și 8 contra s-a hotărât ca bolșevicii să nu intre în preparlament. Întrucât voturile s-au împărțit în mod egal, hotărârea definitivă trebuia s-o ia consfătuirea de partid care „urma să se constituie îndată din fracțiunea întrunită la Consfătuirea democratică”. În continuare, în procesul-verbal al ședinței C.C. e notat că la consfătuire s-a hotărât cu 77 de voturi contra 50 participarea la preparlament, și hotărârea a fost confirmată de C.C.

În articolele sale „Eroii falsului și greșelile bolșevicilor”, „Din jurnalul unui publicist. Greșelile partidului nostru” și „Crisa s-a maturizat” (vezi volumul de față, p. 262—270, 271—277, 287—298), Lenin a supus criticii greșelile de tactică ale bolșevicilor față de Consfătuirea democratică; el a cerut categoric ieșirea bolșevicilor din preparlament și a subliniat necesitatea concentrării tuturor forțelor în vederea pregătirii insurecției. Comitetul Central al partidului a luat în discuție propunerea lui Lenin și a adoptat o hotărâre cu privire la ieșirea bolșevicilor din preparlament, înfrângând rezistența lui Kamenev, a lui Rîkov și a altor capitarzi care susțineau ideea participării la preparlament. La 7 (20) octombrie, în ziua deschiderii preparlamentului, bolșevicii au dat citire unei declarații, după care s-au retras. — 171.

- 77 „*Svobodnaia Jizn*” — cotidian; a apărut la Petrograd de la 2 (15) pînă la 8 (21) septembrie 1917, în locul ziarului „*Novaia Jizn*”, interzis de guvernul provizoriu (vezi adnotarea 5). — 197.
- 78 La 31 august (13 septembrie) 1917 Sovietul din Petrograd, pentru prima oară de la înființarea sa, într-o ședință plenară, a adoptat cu o majoritate de 279 de voturi contra 115 și 50 de abțineri rezoluția propusă de fracțiunea bolșevică, care respingea categoric politica de conciliere față de burghezie. Rezoluția chema la trecerea întregii puteri în mâna Sovietelor și trasa un program de transformări revoluționare în țară. După câteva zile, partidul bolșevic a repurtat încă o mare victorie. La 5 (18) septembrie Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Moscova a adoptat cu o majoritate de 355 de voturi o rezoluție analogă, propusă de bolșevici. — 211.
- 79 *Primul Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia* a avut loc la Petrograd între 3 și 24 iunie (16 iunie — 7 iulie) 1917. La congres au participat 1 090 de delegați. Bolșevicii, care pe vremea aceea erau în minoritate în Soviete, aveau 105 delegați. Majoritatea covârșitoare a delegaților făceau parte din blocul esero-menșevic și din micile grupări care

îl sprijineau. Pe ordinea de zi a congresului erau înscrise 12 probleme: democrația revoluționară și puterea de stat, atitudinea față de război, pregătirea alegerilor pentru Adunarea constituantă, problema națională, problema agrară etc.

V. I. Lenin a rostit la congres la 4 (17) iunie o cuvîntare în problema atitudinii față de guvernul provizoriu, iar la 9 (22) iunie o cuvîntare în problema războiului (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 281—293, 294—309). Bolșevicii au folosit din plin tribuna congresului pentru a demasca politica imperialistă a guvernului provizoriu și tactica conciliatoristă a menșevicilor și eserilor, cerînd trecerea întregii puteri în mîna Sovietelor. În toate problemele principale, ei au prezentat și au susținut rezoluții proprii. Cuvîntările bolșevicilor erau adresate nu numai delegaților la congres, ci și maselor largi ale poporului — muncitorilor, țărănilor și soldaților.

În rezoluțiile ei, majoritatea esero-menșevică a congresului s-a situat pe poziția sprijinirii guvernului provizoriu, a încuviințat hotărîrea lui de a începe o ofensivă pe front și s-a pronunțat împotriva trecerii puterii în mîna Sovietelor. Congresul a ales un Comitet Executiv Central (C.E.C.), care a ființat pînă la Congresul al II-lea al Sovietelor și în care eserii și menșevicii dispuneau de o majoritate compactă.

Apreciînd importanța congresului, V. I. Lenin a scris că el a arătat „într-un mod deosebit de pregnant” că liderii eserilor și ai menșevicilor s-au îndepărtat de revoluție (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 329). — 214.

- 80 „*Russkoe Slovo*” — cotidian; a apărut la Moscova începînd din 1895 (primul număr, de probă, a apărut în 1894); era editat de I. D. Sîtin. Formal un ziar fără partid, el apăra interesele burgheziei ruse de pe poziții liberale moderate. În 1917 acest ziar a acordat sprijinul său total guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie împotriva lui V. I. Lenin și a partidului bolșevic.

În noiembrie 1917 a fost suspendat pentru că a publicat informații calomnioase antisovietice. Începînd din ianuarie 1918, el a apărut cîtva timp sub denumirile de „*Novoe Slovo*” și „*Nașe Slovo*”; în iulie 1918 a fost suspendat definitiv. — 223.

- 81 Scrisorile lui Lenin „*Bolșevicii trebuie să ia puterea*” și „*Marxismul și insurecția*” au fost discutate la ședința C.C. din 15 (28) septembrie 1917. Comitetul Central a hotărît să fixeze în viitorul apropiat o adunare a C.C. consacrată dezbaterii problemelor de tactică. Fiind pusă la vot propunerea de a se păstra numai un singur exemplar din scrisorile lui Lenin, 6 persoane au votat pentru, 4 au votat contra, iar 6 s-au abținut. Kamenev, care era împotriva orientării partidului spre revoluția socialistă, a propus la ședința C.C. un proiect de rezoluție împotriva propunerilor lui V. I. Lenin cu privire la organizarea insurecției

armate. Comitetul Central a respins rezoluția lui Kamenev. (Vezi „Procesele-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918“, 1958, p. 55.) — 252.

- 82 Vezi „Revoluție și contrarevoluție în Germania“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 99).

Lucrarea „Revoluție și contrarevoluție în Germania“ a fost scrisă de F. Engels și publicată în 1851—1852 într-o serie de articole în ziarul „New York Daily Tribune“, sub semnătura lui Marx. Marx intenționase să scrie el lucrarea, dar, fiind ocupat cu studiile economice, a încredințat lui Engels această sarcină. În cursul elaborării ei, Engels a cerut în permanență sfatul lui Marx. El îi trimitea articolele înainte de a le da la tipar. Abia după publicarea corespondenței dintre Marx și Engels a devenit cunoscut faptul că lucrarea a fost scrisă de Engels. — 254.

- 83 *Aleksandrinka* — Teatrul Aleksandrinski din Petrograd, unde și-a ținut lucrările Consfătuirea democratică.

Petropavlovka — fortăreața Petropavlovskaja, situată în fața Palatului de iarnă, pe celălalt mal al Nevei. În timpul țarismului, aici erau închiși deținuții politici. Fortăreața Petropavlovskaja dispunea de un mare arsenal și era un important punct strategic al Petrogradului. Astăzi, aici funcționează muzeul de istorie a revoluției. — 260.

- 84 Articolul „*Eroii falsului și greșelile bolșevicilor*“ a fost publicat pentru prima dată în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 19 din 7 octombrie (24 septembrie) 1917, într-o formă prescurtată, sub titlul „Eroii falsului“. Partea din articol în care Lenin critică greșelile bolșevicilor în legătură cu Consfătuirea democratică, precum și greșelile lui Zinoviev și Kamenev n-a fost publicată în ziar. A fost omis următorul text: 1) de la cuvintele „Ar fi oare de mirare...“ pînă la: „Și acum ajung la greșelile bolșevicilor“ (volumul de față, p. 266); 2) de la cuvintele „Din cei 136 de deputați ai lor, bolșevicii ar fi trebuit să lase...“ pînă la cuvintele „revoluția în creștere printr-un joc de-a arșicele“ (p. 267); 3) de la cuvintele „care, evident, n-a făcut decît să dea kornilovistului Kerenski un răgaz...“ pînă la cuvintele „Zece soldați sau muncitori...“ (p. 267—269); 4) de la cuvintele „De ce să nu fi «folosit» aceleași delegații proletare...“ pînă la sfîrșitul articolului. După toate probabilitățile, la acest fapt s-a referit Lenin în primul rînd cînd, în capitolul VI al articolului „Crisa s-a maturizat“, destinat a fi distribuit membrilor Comitetului Central, ai Comitetului din Petrograd, ai Comitetului din Moscova și ai Sovietelor, a scris cu indignare că Organul Central taie din articolele sale pasajele referitoare la „greșelile vădite ale bolșevicilor...“ (p. 297).

În prima, în a doua și a treia ediție a Operelor lui V. I. Lenin, articolul a fost tipărit după ziarul „Rabocii Puti“. Articolul a fost publicat pentru prima oară în întregime, după manuscris, în ediția a 4-a a Operelor lui V. I. Lenin, volumul 26. — 262.

- 85 „*Liberdani*“ — poreclă ironică dată liderilor menșevicilor Liber și Dan și partizanilor lor în urma apariției unui foileton al lui D. Bednii, intitulat „*Liberdan*“, în ziarul bolșevic din Moscova „*Soșial-Demokrat*“ (nr. 141 din 25 august (7 septembrie) 1917). — 262.
- 86 „*Rabocii Puti*“ — cotidian, Organul Central al partidului bolșevic; a apărut de la 3 (16) septembrie pînă la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917, în locul ziarului „*Pravda*“, interzis de guvernul provizoriu. Începînd de la 27 octombrie (9 noiembrie), ziarul „*Pravda*“ a început să apară sub vechea sa denumire. — 268.
- 87 „*Soșial-Demokrat*“ — cotidian, organ al Biroului regional Moscova, al Comitetului din Moscova, iar mai tîrziu și al Comitetului districtual Moscova ale P.M.S.D. (b) din Rusia; a apărut din martie 1917 pînă în martie 1918. Din redacția ziarului au făcut parte, în diferite perioade, M. S. Olminski, I. I. Skvortov-Stepanov, A. A. Solț, E. M. Iaroslavski ș.a.
- În ziarul „*Soșial-Demokrat*“ au fost publicate o serie de articole și documente ale lui V. I. Lenin: „*Scrisori din depărtare. Scrisoarea întâi*“, „*Despre sarcinile proletariatului în actuala revoluție*“, „*Cuvîntare cu privire la atitudinea față de guvernul provizoriu 4 (17) iunie*“, rostită la primul Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia, articolul „*Criza s-a maturizat*“ ș.a. (vezi Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 11—23, 115—120; vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 281—293; volumul de față, p. 287—298). În martie 1918, în urma mutării guvernului sovietic și a C.C. al partidului la Moscova, ziarul „*Soșial-Demokrat*“ s-a contopit cu ziarul „*Pravda*“. — 268.
- 88 *Fortul Ino* — fortificație la granița cu Finlanda care împreună cu Kronstadtul apăra căile de acces spre Petrograd. — 279.
- 89 Este vorba de K. Wiik, deputat în Seimul finlandez, la a căruia vilă de la stația Malmö, V. I. Lenin s-a oprit o zi în drum spre Helsingfors. — 281.
- 90 Culegerea „*Materiale cu privire la revizuirea programului partidului*“, publicată de Biroul regional al regiunii industriale Moscova al P.M.S.D.R. în 1917, cuprindea articole ale lui V. Miliutin, V. Sokolnikov, A. Lomov și V. Smirnov. Materialele erau publicate, după cum se arăta în prefața la culegere, în legătură cu proiectata convocare a congresului partidului, la care urma să fie dezbătută problema revizuirii programului. În articolul „*Cu privire la revizuirea programului partidului*“ (vezi volumul de față, p. 367—398), V. I. Lenin a analizat și a supus unei critici minuțioase articolele lui V. Sokolnikov și V. Smirnov din culegere. — 282.

91 *Cea de-a III-a Conferință zimmerwaldiană* a avut loc între 5 și 12 septembrie 1917 la Stockholm. În articolul publicat, Lenin a arătat că componența conferinței a fost „eterogenă”, deoarece s-au adunat reprezentanți ai partidelor socialiste, „...oameni care în mod inevitabil sînt într-un inevitabil dezacord în ceea ce privește orientarea *fundamentală* a politicii lor”. Din partea C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia au participat la conferință V. V. Vorovski și N. A. Semașko. La conferință a participat și I. C. Frimu din partea mișcării socialiste române.

Pe ordinea de zi a conferinței au figurat următoarele probleme: 1) Raportul Comisiei socialiste internaționale; 2) Incidentul R. Grimm; 3) Atitudinea față de Conferința pentru pace de la Stockholm și 4) Lupta pentru pace și mișcarea zimmerwaldiană din diferite țări.

Conferința a dezbătut „cazul R. Grimm”. Grimm fusese demascat în Rusia ca emisar al ministrului elvețian Hoffmann, cu misiunea de a tona terenul în vederea unei păci separate în interesul imperialismului german. Între timp, el a fost eliberat din postul de președinte al Comisiei socialiste internaționale; conferința a confirmat excluderea lui Grimm din C.S.I., considerînd că atitudinea lui este inadmisibilă. Lenin a considerat că o asemenea hotărîre este nesatisfăcătoare.

În timpul discuțiilor cu privire la atitudinea ce urma să fie adoptată de Internaționala a II-a față de Conferința pentru pace de la Stockholm a socialiștilor, o parte din delegați s-au pronunțat pentru participarea la această conferință, iar menșevicii ruși au primit un mandat imperativ de a rămîne la Conferința zimmerwaldiană numai în cazul cînd ea va participa în întregime la Conferința de la Stockholm.

În numele Comitetului Central și al Biroului din străinătate al Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia și în numele social-democrației poloneze, V. V. Vorovski a rostit la conferință o cuvîntare, în care i-a demascat cu toată vehemența pe menșevici și pe tovarășii lor de idei. El a cerut să se adopte o rezoluție cu privire la situația din Rusia. Însă majoritatea centristă a conferinței a refuzat să adopte o astfel de rezoluție, invocînd insuficiența cunoașterii a situației din această țară.

Manifestul lansat de conferință chema pe muncitorii și muncitoarele din toate țările să organizeze o grevă generală internațională împotriva războiului. În manifest nu și-au găsit expresia lozincile social-democrației revoluționare cu privire la transformarea războiului imperialist în război civil și la înfrîngerea „propriului” guvern din fiecare țară beligerantă. Conferința a III-a zimmerwaldiană a constituit o deplină confirmare a concluziei lui Lenin cu privire la falimentul total al Uniunii zimmerwaldiene, la necesitatea unei rupturi imediate cu ea și la crearea Internaționalei a III-a, Comuniste. Conferința a III-a zimmerwaldiană a fost ultima conferință a acestei uniuni.

În articol, Lenin menționează data conferinței, greșit indicată de ziarul menșevic „Iskra”. — 284.

- 92 „Iskra” — ziar al menșevicilor internaționaliști; a apărut la Petrograd de la 26 septembrie (9 octombrie) pînă la 4 (17) decembrie 1917.

Menșevicii internaționaliști — o aripă nu prea numeroasă a partidului menșevic, care în anii primului război mondial nu s-au situat în mod consecvent pe poziții internaționaliste. A avut ca reprezentanți mai de seamă pe L. Martov, I. Larin, A. Martînov și alții. În aprilie-iunie 1917, menșevicii internaționaliști au editat revista lunară „Internațional”.

Menșevicii internaționaliști s-au situat pe poziții centriste. Criticîndu-i pe social-șoviniști, ei s-au temut, în același timp, să meargă pînă la o ruptură organizatorică cu ei, s-au pronunțat împotriva tezelor fundamentale ale tacticii leniniste a partidului bolșevic în problemele războiului, păcii și revoluției.

Bolșevicii au făcut cîteva încercări de a uni forțele internaționaliștilor, în vederea unor acțiuni comune împotriva social-șoviniștilor. În februarie 1915, într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Naše Slovo”, V. I. Lenin a propus un proiect de declarație cu privire la strîngerea forțelor internaționaliștilor și la o ruptură cu social-șoviniștii (vezi Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 111—114). Dar menșevicii internaționaliști n-au mers pînă la o ruptură definitivă cu social-șoviniștii. Problema unirii internaționaliștilor a fost pusă la Conferința organizației orășenești Petrograd și la Conferința a VII-a generală (din aprilie) a P.M.S.D. (b) din Rusia, precum și la Congresul al VI-lea al partidului. În opoziție cu lozinca oportunistă a unității cu social-șoviniștii, Congresul al VI-lea a lansat „lozinca revoluționară de clasă: unitatea tuturor internaționaliștilor, care au rupt-o în fapt cu menșevicii imperia-liști”, chemînd toate elementele revoluționare ale social-democrației „să rupă... legătura organizatorică cu defensiștii și să se unească în jurul P.M.S.D.R.” („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 401). Din vina liderilor menșevicilor internaționaliști Martov și Astrov, care au pus o serie de condiții inacceptabile, unificarea n-a avut loc.

După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, o parte din menșevicii internaționaliști au trecut în lagărul dușmanilor fățiși ai Puterii sovietice și au emigrat. O altă parte din aceștia au recunoscut Puterea sovietică și au lucrat în instituții sovietice. O serie de reprezentanți ai acestui grup au intrat în partidul bolșevic. — 284.

- 93 „Politiken” — ziar al social-democraților de stînga suedezi, care în 1917 au format Partidul social-democrat de stînga din Suedia; a apărut la Stockholm începînd de la 27 aprilie 1916.

Din noiembrie 1917 a apărut sub denumirea de „Folkets Dagblad Politiken“. La ziar au colaborat zimmerwaldienii de stînga din Germania, Rusia, Franța și alte țări. În 1921, după ce Partidul social-democrat de stînga s-a afiliat la Internaționala Comunistă și a căpătat denumirea de partid comunist, ziarul a devenit organul său de presă. După scindarea partidului comunist, în octombrie 1929, ziarul a devenit organul de presă al aripii sale de dreapta. Editarea ziarului a încetat în mai 1945.

„*Työmies*“ — ziarul Partidului social-democrat din Finlanda ; a apărut la Helsingfors din martie 1895 pînă în 1918. — 284.

- 94 „*The Internationalist*“ — săptămînal, organul de presă al aripii de stînga a socialiștilor ; a fost editat la începutul anului 1917 la Boston de către Liga propagandei socialiste din America. Din redacția ziarului făceau parte internaționaliști din S.U.A. și din alte țări : D. Williams, H. A. Gibbs, M. S. Zartarian, D. Rozin, S. I. Rutgers, A. S. Edwards. — 285.

- 95 Articolul „*Criza s-a maturizat*“ a fost scris de Lenin la Vîborg. Articolul era conceput în șase capitole, din care ultimul nu urma să fie dat publicității, ci urma să fie „*distribuit* membrilor *Comitetului Central, ai Comitetului din Petrograd, ai Comitetului din Moscova și ai Sovietelor*“. Din articol s-au păstrat numai manuscrisele ultimelor două capitole (V și VI din articol). În nr. 30 din 20 (7) octombrie 1917 al ziarului „*Rabocii Puti*“, în care a apărut pentru prima oară acest articol, au fost publicate nu cinci, ci patru capitole, unul fiind omis. Capitolul al cincilea din articol a apărut în locul capitolului al patrulea, fapt stabilit în urma confruntării textului din ziar cu manuscrisul capitolului al cincilea.

Articolul „*Criza s-a maturizat*“ a fost publicat în numeroase periodice bolșevice. El a fost publicat în ziarele „*Soșial-Demokrat*“ (Moscova), „*Proletarskoe Delo*“ (Kronstadt), „*Burevestnik*“ (Minsk), „*Proletarskaia Pravda*“ (Tula), „*Vpered*“ (Ufa), „*Ba-kinskii Rabocii*“, „*Uralskii Rabocii*“, „*Krasnoiarskii Rabocii*“ ș.a. — 287.

- 96 V. I. Lenin se referă la acțiunile revoluționare ale marinarilor din flota germană din august 1917. Acțiunea a fost condusă de organizația revoluționară a marinarilor, care pe la sfîrșitul lunii iulie 1917 număra 4 000 de membri. În fruntea organizației se găseau marinarii Max Reichpitsch și Albin Kebis de pe vasul „*Frederic cel Mare*“. Organizația a hotărît să lupte pentru o pace democratică și să pregătească o răscoală. La începutul lunii august, în flotă au început acțiuni revoluționare deschise. Marinarii de pe vasul de linie „*Prințul-regent Luitpold*“, care se afla la Wilhelmshafen, au coborît cu de la sine putere pe țarm și au pornit lupta pentru eliberarea tovarășilor lor arestați mai înainte pentru o grevă ; la 16 august, pe vasul „*Westfalia*“, fochiștii au declarat grevă. Concomitent s-a răscolat și echipajul

- de pe crucișătorul „Nürnberg“, care se afla în larg. Mișcarea din rîndurile marinarilor s-a extins și pe navele din mai multe escadre care se aflau la Wilhelmshafen. Acțiunile revoluționare din flota germană au fost reprimare cu cruzime. Conducătorii mișcării, Reichpitsch și Kebis, au fost executați prin împușcare, iar ceilalți marinari care au participat activ la mișcare au fost condamnați la muncă silnică pe termen lung. — 287.
- 97 Lenin se referă la cuvîntarea rostită la ședința Sovietului din Petrograd din 21 septembrie (4 octombrie) 1917 de ofițerul Dubasov, sosit de pe front. În cuvîntarea sa, Dubasov a declarat: „Orice ați spune aici, soldații nu vor să mai lupte“. — 293.
- 98 „*Russkie Vedomosti*“ — ziar; a apărut la Moscova începînd din 1863; exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. Începînd din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „*Russkie Vedomosti*“ îmbina într-un mod sui-generis „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism“ (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 205). În 1918 ziarul „*Russkie Vedomosti*“ a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — 293.
- 99 Lenin se referă la greva generală a muncitorilor și funcționarilor de la căile ferate din Rusia, care cereau mărirea salariului. Greva a început în noaptea de 23 spre 24 septembrie (6 spre 7 octombrie) 1917, cuprinzînd întreaga rețea de cale ferată a țării. Guvernul provizoriu a dat alarma. Presa burgheză a desfășurat o campanie de ațîțări împotriva greviștilor de la căile ferate.
- Chestiunea grevei feroviarilor a fost discutată la ședința Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia din 24 septembrie (7 octombrie). În apelul „În ajutorul feroviarilor“, publicat în ziarul „*Rabocii Puti*“, C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, demascînd politica contrarevoluționară a guvernului provizoriu, chema întregul proletariat să creeze feroviarilor o atmosferă de profundă simpatie, să-i ferească de prigoana și de atacurile provocatoare din partea contrarevoluției și să ia toate măsurile pentru ca greva lor să nu fie izolată și înăbușită. Greva a luat sfîrșit în noaptea de 26 spre 27 septembrie (9 spre 10 octombrie) 1917, după ce guvernul provizoriu a satisfăcut parțial revendicările feroviarilor. — 294.
- 100 Este vorba de poziția lui Kamenev, Zinoviev, Troțki și a partizanilor lor. Kamenev și Zinoviev s-au ridicat împotriva planului lui Lenin de pregătire a insurecției armate, susținînd că clasa muncitoare din Rusia n-ar fi capabilă să înfăptuiască revoluția socialistă. Ei s-au rostogolit pe poziția menșevicilor, care apărau republica burgheză. Troțki insista ca insurecția să fie amînată pînă la convocarea celui de-al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, ceea ce însemna de fapt zădăr-

nicirea ei, deoarece guvernul provizoriu căpăta astfel posibilitatea de a concentra în preajma deschiderii congresului forțe pentru înfrângerea insurecției. — 295.

- 101 Articolul „*Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat?*” a fost scris de Lenin la Viborg, la sfârșitul lunii septembrie — 1 (14) octombrie 1917. El a fost publicat pentru prima oară în octombrie 1917, în revista „*Prosveșcenie*” nr. 1—2.

„*Prosveșcenie*” — revistă teoretică bolșevică lunară; a apărut legal la Petersburg din decembrie 1911 pînă în iunie 1914. Tirajul ei se ridica la 5 000 de exemplare.

Revista a fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin. A avut drept colaboratori pe V. V. Vorovski, A. I. Ulianova-Elizarova, N. K. Krupskaja, M. S. Olinski, I. V. Stalin și M. A. Saveliev. A. M. Gorki a fost atras de Lenin la conducerea rubricii literare a revistei. Lenin, care pe vremea aceea se afla la Paris, iar apoi la Cracovia și la Ponorino, conducea revista „*Prosveșcenie*”, redacta articole și întreținea o corespondență regulată cu membrii colegiului de redacție.

Revista demasca pe oportuniști-lichidatori, otzoviști și troțkiști —, precum și pe naționaliștii burghezi, pune în lumină lupta dusă de clasa muncitoare în condițiile noului avînt revoluționar, populariza lozincile lansate de bolșevici în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat; ea lua atitudine împotriva revizionismului și centrismului din partidele Internaționalei a II-a. Această revistă a jucat un rol important în educarea marxistă, internaționalistă a muncitorilor înaintați din Rusia.

În ajunul primului război mondial, în iunie 1914, revista „*Prosveșcenie*” a fost interzisă de guvernul țarist. Ea și-a reluat apariția în toamna anului 1917, dar a apărut doar un singur număr (dublu). În acest număr, în afară de articolul lui V. I. Lenin „*Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat?*”, au fost publicate articolul său „*Cu privire la revizuirea programului partidului*”, precum și articolul lui V. Miliutin „*Cu privire la rezultatele celui de-al VI-lea Congres al P.M.S.D.R.*”, al lui F. Mehring „*Marx în emigrație*”, al lui A. Lomov „*Războiul și economia națională în Germania*” și altele. — 303.

- 102 Faptul amintit de V. I. Lenin s-a petrecut la ședința din 4 (17) iunie 1917 a primului Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia. În timp ce menșevicul Tereteli, ministru în guvernul provizoriu, vorbea de la tribună, susținînd că în Rusia nu există un partid politic care să se declare gata să preia singur întreaga putere, V. I. Lenin, de la locul său, în numele partidului bolșevic, i-a dat acestuia replica: „*Există un asemenea partid!*”, iar în cuvîntarea rostită apoi de la tribuna congresului a declarat că partidul bolșevic este oricînd „*gata să preia întreaga putere*” (Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 284). — 306.

- 103 „*Znamea Truda*“ — cotidian ; organ de presă al Comitetului din Petrograd al partidului socialiștilor-revoluționari ; a început să apară de la 23 august (5 septembrie) 1917. Începînd cu nr. 59 din 1 (14) noiembrie 1917 a apărut ca organ al Comitetului din Petrograd al partidului socialiștilor-revoluționari și al fracțiunii socialiștilor-revoluționari de stînga din C.E.C. de la Congresul al II-lea general al Sovietelor din Rusia. Începînd cu nr. 105 din 28 decembrie 1917 (10 ianuarie 1918), ziarul a devenit organul central al partidului socialiștilor-revoluționari de stînga. A fost suspendat în iulie 1918, în timpul rebeliunii socialiștilor-revoluționari de stînga. — 314.
- 104 *Vezi K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, București, E.S.P.L.P. 1955, ed. a II-a, p. 506. — 336.*
- 105 Lenin se referă la scrisoarea lui F. Engels către F. A. Sorge din 22 februarie 1888. — 344.
- 106 *Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 99—100. — 351.*
- 107 Datele menționate în text de V. I. Lenin au următoarea semnificație : la 28 februarie (13 martie) a avut loc revoluția burghezo-democratică din februarie ; la 30 septembrie (13 octombrie) guvernul provizoriu a fixat inițial convocarea Adunării constituante ; ulterior ea a fost amînată pentru 28 noiembrie (11 decembrie) 1917. — 354.
- 108 V. I. Lenin citează cuvintele lui N. Suhanov din articolul său „Iarași se aude bubuit de tunet“, publicat în ziarul „*Novaia Jizn*“.
- În clădirea Institutului Smolnîi și-au avut sediul începînd din luna august 1917 fracțiunile bolșevice din Comitetul Executiv Central din Rusia și din Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. În octombrie s-a instalat acolo și Comitetul militar-revoluționar. — 355.
- 109 Scrisoarea lui V. I. Lenin a fost discutată la 5 (18) octombrie 1917, la ședința Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.(b) din Rusia, care a fost prezidată de M. I. Kalinin. La ședință, V. Volodarski și M. Lașevici s-au pronunțat împotriva directivei lui Lenin cu privire la insurecția armată. În cuvîntarea sa, Lașevici a declarat că nu trebuie forțate lucrurile, ci trebuie să se aștepte convocarea congresului Sovietelor. M. I. Kalinin, I. A. Rahia, M. I. Lașis și alții le-au dat acestora o ripostă hotărîtă în cuvîntările lor. Majoritatea participanților la ședință au sprijinit directiva cu privire la insurecția armată expusă în scrisoarea lui Lenin.
- La Moscova, scrisoarea a fost discutată în Comitetul din Moscova al P.M.S.D.(b) din Rusia, la ședința activiștilor de partid cu munci de conducere. La 7 (20) octombrie Comitetul din Moscova a adoptat o rezoluție în care a trasat sarcina de

a porni imediat lupta pentru putere. La 10 (23) octombrie Conferința orășenească din Moscova a bolșevicilor a adoptat o rezoluție în care declara că numai răsturnarea guvernului Kerenski și înlocuirea lui cu un guvern muncitoresc și țărănesc va face posibilă înlăturarea următoarelor măsuri revoluționare: trecerea pământului în mâna țăranilor, propunerea unei păci drepte tuturor popoarelor, luptă energetică împotriva dezastrului economic. Conferința a trasat sarcină Comitetului din Moscova să ia măsurile „ca forțele revoluției să fie gata de luptă”.

„Scrisoarea către Comitetul Central, către Comitetul din Moscova, către Comitetul din Petrograd și către membrii bolșevici ai Sovietelor din Petrograd și Moscova” a apărut în prima ediție a Operelor lui V. I. Lenin sub titlul „Scrisoare către Comitetul din Petrograd și Comitetul din Moscova ale P.M.S.D.(b) din Rusia” (vezi vol. XIV, partea a II-a, p. 266—267). În toate edițiile ulterioare ale Operelor, precum și în volumul de față, titlul documentului a fost dat în conformitate cu sursa — copia dactilografiată aflată la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism. — 356.

- 110 „Tezele pentru raportul la Conferința din 8 octombrie a organizației Petersburg, precum și pentru rezoluție și pentru mandatul celor care urmează să fie aleși delegați la congresul partidului” se publică pentru prima oară în întregime, inclusiv ultimul capitol „În legătură cu lista de candidați pentru Adunarea constituantă” și cu observațiile la acesta. Acest capitol nu figurează în prima ediție a Operelor lui V. I. Lenin (vol. XIV, partea a II-a), precum și în ediția a patra a Operelor (vol. 26). În edițiile a doua și a treia ale Operelor (vol. XXI) el a fost publicat incomplet.

A III-a Conferință a organizației orășenești Petrograd a P.M.S.D.(b) din Rusia a avut loc între 7 și 11 (20 și 24) octombrie 1917. Au participat 92 de delegați cu drept de vot deliberativ și 40 de delegați cu drept de vot consultativ. Conferința l-a ales pe V. I. Lenin președinte de onoare. Tezele lui Lenin au stat la baza rezoluțiilor adoptate de conferință. În rezoluția asupra momentului actual, conferința a declarat că sînt necesare răsturnarea guvernului Kerenski și înlocuirea lui cu un guvern revoluționar muncitoresc-țărănesc, singurul care poate da pămînt țăranilor și scăpa țara de război și dezastru. Conferința a adoptat rezoluțiile „Cu privire la Garda roșie” și „Cu privire la greva foamei declarată de deținuții politici în legătură cu cazul «din 3 (16) — 5 (18) iulie»”. În rezoluțiile conferinței se sublinia că „ne aflăm în ajunul insurecției proletare de masă” și se exprima convingerea fermă că ea va fi o insurecție victorioasă. Conferința a discutat problema alegerilor pentru Adunarea constituantă. V. I. Lenin a fost propus printre primii candidați din partea orașului Petrograd. La ședința din 11 (24) octombrie s-a dat citire „Scrisorii către Conferința orășenească a organizației Petrograd” (vezi volumul de față, p. 280—282), trimise

de Lenin. Conferința a avut o deosebită însemnătate în opera de pregătire a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. — 358.

- 111 *Interraioniștii* — membrii organizației interraionale a social-democraților unificați, care a luat ființă în noiembrie 1913 la Petersburg, sub steagul luptei pentru unitatea P.M.S.D.R. Camuflându-se sub lozinca unității, încercând să unifice organizația bolșevică și pe cea menșevică din Petersburg, interraioniștii au creat de fapt o organizație a lor fracționistă. În această organizație au intrat menșevicii-troțkiști, precum și o parte din foștii bolșevici care aveau o atitudine împăciuitoare față de oportuniști.

În timpul primului război mondial, interraioniștii s-au situat pe poziții centriste; ei recunoșteau că războiul are un caracter imperialist, erau împotriva social-șovinismului, dar nu erau de acord să se treacă la o ruptură totală cu menșevicii.

În 1917 organizația interraionistă, din care făceau parte V. Volodarski, A. Ioffe, A. Lunacearski, D. Manuilski, L. Troțki, M. Urișki, I. Iurenev și alții, a declarat că este de acord cu linia partidului bolșevic. La Congresul al VI-lea al P.M.S.D.(b) din Rusia, o organizație interraională (compusă din aproximativ 4 000 de membri) care a rupt legăturile cu menșevicii-defensiști a fost primită în partidul bolșevic. Evenimentele ulterioare au arătat că unii interraioniști (Lunacearski, Manuilski, Volodarski, Urișki și alții) s-au debarasat într-adevăr de trecutul lor centrist și au devenit activiști de seamă ai partidului bolșevic. Însă Troțki, intrând în rândurile partidului bolșevic, n-a devenit bolșevic, ci a dus o luptă fățișă și ascunsă împotriva leninismului, împotriva politicii partidului. El a devenit un dușman înrăit al leninismului, al Statului sovietic și al întregii mișcări comuniste internaționale.

Interraioniștii au scos un organ al lor de presă, revista „Vpered” (în 1915 a apărut un singur număr, tipărit ilegal). Apariția revistei a fost reluată în 1917: din iunie pînă în august a apărut legal, ca organ al Comitetului interraional din Petersburg al social-democraților unificați (internaționaliști); au fost scoase în total 8 numere. După Congresul al VI-lea al partidului, componența redacției a fost schimbată, iar nr. 9 al revistei a apărut ca organ al C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia. În septembrie, în urma unei hotărîri a Comitetului Central, revista și-a încetat apariția. — 361.

- 112 Congresul Sovietelor din Regiunea de nord urma la început să fie convocat la 8 (21) octombrie 1917 la Helsingfors. La 5 (18) octombrie Comitetul Central al P.M.S.D.(b) din Rusia a hotărît să țină congresul la Petrograd, amînîndu-l pentru 10 (23) octombrie. Congresul s-a deschis la 11 (24) octombrie și a luat sfîrșit la 13 (26) octombrie. Au trimis reprezentanți la congres Sovietele din: Petrograd, Moscova, Novgorod, Staraia Russa, Borovici, Revel, Iuriev, Arhanghelsk, Kronstadt, Gacina, Țarskoe

Selo, Sestroretk, Vîborg, Helsingfors și din alte localități. Numărul delegaților era de 94, dintre care 51 bolșevici. În legătură cu faptul că C.E.C. esero-menșevic al Sovietelor a adoptat o rezoluție în care a declarat că congresul Sovietelor din regiunea de nord „nu este un congres regional oficial“, ci doar „o consfătuire neoficială a mai multor Soviete“, fracțiunea menșevică a părăsit în mod demonstrativ congresul. Pe ordinea de zi a congresului figurau următoarele probleme: 1) dările de seamă ale Sovietelor locale; 2) momentul actual; 3) problema agrară; 4) situația militară-politică a țării; 5) Congresul general al Sovietelor; 6) Adunarea constituantă; 7) Problema organizatorică.

Lenin a acordat o deosebită importanță congresului. La 8 (21) octombrie el a scris „Scrisoarea către tovarășii bolșevici participanți la Congresul regional al Sovietelor din Regiunea de nord“ (vezi volumul de față, p. 402—408). Scrisoarea lui Lenin a fost discutată în fracțiunea bolșevică a congresului în dimineața zilei de 11 (24) octombrie. În rezoluția asupra momentului actual pe care a adoptat-o, congresul a subliniat că numai trecerea imediată a întregii puteri în mâna Sovietelor atît în capitală cît și în provincie poate salva țara și revoluția. Congresul a adresat un apel către țărani, chemîndu-i să sprijine proletariatul în lupta sa pentru putere. Congresul a ales Comitetul regional de nord, format din 17 membri, din care 11 bolșevici și 6 socialiști-revoluționari de stînga. Hotărîrile congresului au avut o deosebită însemnătate în pregătirea, organizarea și mobilizarea tuturor forțelor pentru victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. — 364.

- 113 La 6 (19) septembrie 1917 secția soldați a Sovietului din Petrograd a adoptat o rezoluție în care protesta categoric împotriva proiectatei mutări a guvernului provizoriu de la Petrograd la Moscova. În rezoluție se arăta că, dacă „guvernul provizoriu nu este în stare să apere Petrogradul, el este dator sa încheie pace sau să cedeze locul unui alt guvern“. — 364.
- 114 Este vorba de Conferința a VII-a generală (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia, care a avut loc la Petrograd între 24 și 29 aprilie (7 și 12 mai) 1917. — 369.
- 115 F. Engels. „Contribuții la critica proiectului de program social-democrat din 1891“ („Die Neue Zeit“, Bd. 1, nr. 1, 1901—1902). — 378.
- 116 Grupul „Spartacus“ („Die Internationale“) — organizație revoluționară a social-democraților de stînga germani; a fost format la începutul războiului imperialist mondial de către K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, J. Marchlewski, L. Joghihes (Tyszka), W. Pieck.
„Tezele cu privire la sarcinile social-democrației internaționale“ ale grupului „Spartacus“ au fost elaborate de R. Luxemburg.

burg, cu colaborarea lui K. Liebknecht, F. Mehring și C. Zetkin. Tezele au fost adoptate la Conferința pe întreaga Germanie a social-democraților de stînga din ianuarie 1916. La această conferință, grupul „Spartacus” s-a constituit din punct de vedere organizatoric și a hotărît să poarte denumirea de grupul „Die Internationale”.

Începînd din 1916, în afară de manifestele politice care au fost scoase în 1915, grupul „Die Internationale” a trecut la editarea și difuzarea ilegală a „Scrisorilor politice” sub semnătura „Spartacus” (au apărut regulat pînă în octombrie 1918); de atunci, grupul „Die Internationale” a început să se numească și grupul „Spartacus”. Spartachiștii au desfășurat o propagandă revoluționară în mase, au organizat acțiuni de masă împotriva războiului, au condus greve, au demască caracterul imperialist al războiului mondial și trădarea liderilor oportuniști ai social-democrației. Spartachiștii au făcut însă serioase greșeli în unele dintre cele mai importante probleme de teorie și politică: ei negau posibilitatea războaielor de eliberare națională în epoca imperialismului, nu se situau pe o poziție consecventă în problema lozincii transformării războiului imperialist în război civil, subapreciau rolul partidului proletariatului de avangardă a clasei muncitoare, se temeau de o ruptură categorică cu oportuniștii. Lenin a criticat în repetate rînduri greșelile social-democraților germani de stînga, ajutîndu-i să se situeze pe o poziție justă (vezi lucrările „Broșura lui Junius”, „Programul militar al revoluției proletare” ș.a. Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—16, 133—145).

În aprilie 1917, spartachiștii au intrat în Partidul social-democrat independent din Germania, partid centrist, păstrînd însă în acest partid independența organizatorică. În noiembrie 1918, în timpul revoluției din Germania, spartachiștii au rupt cu „independenții”, s-au constituit în „Uniunea Spartacus” și au publicat la 14 decembrie 1918 programul lor. La Congresul de constituire (30 decembrie 1918 — 1 ianuarie 1919), spartachiștii au creat Partidul Comunist din Germania. — 379.

- 117 *Tribuniștii* — membri ai Partidului social-democrat din Olanda, al cărui organ de presă era ziarul „De Tribune”. Liderii tribuniștilor au fost D. Wynkoop, H. Gorter, A. Pannekoek, H. Roland-Holst. Tribuniștii nu alcătuiau un partid revoluționar consecvent, ci reprezentau aripa stîngă a mișcării muncitorești din Olanda; în anii războiului imperialist mondial, ei s-au situat în general pe poziții internaționaliste.

În 1918 tribuniștii au întemeiat Partidul Comunist din Olanda. — 394.

- 118 „*Liga propagandei socialiste*” din America s-a constituit în 1915 la Boston ca grup independent în cadrul Partidului socialist, membrii săi avînd carnet de membru de partid și plătiind cotizații. Liga propagandei socialiste se situa pe platforma stîngii

zimmerwaldiene ; în jurul ei au început să se grupeze elementele revoluționare din Partidul socialist.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a creat Comitetul de informație bolșevică, care demasca minciunile și calomniile răspindite de presa burgheză și reformistă în legătură cu Republica sovietică. În perioada intervenției militare străine, L.P.S. a lansat lozincă „Jos mâinile de pe Rusia Sovietică !”. — 394.

- 119 *Partidul muncitoresc socialist din America* a luat ființă în 1876, la Congresul de unificare de la Philadelphia, ca rezultat al fuzionării secțiilor americane ale Internaționalei I și a altor organizații socialiste. Lucrările congresului s-au desfășurat sub conducerea lui F. A. Sorge, tovarăș de luptă al lui Marx și Engels. Majoritatea covârșitoare a partidului o constituiau emigranții, care aveau slabe legături cu muncitorii americani. În primii ani, rolul conducător în acest partid l-au avut lassalleenii, care au comis o serie de greșeli cu caracter dogmatic și sectar. O parte din conducători considerau că principala sarcină a partidului este activitatea parlamentară și subapreciau importanța conducerii luptei economice a maselor, în timp ce alții cădeau în tradeunionism și anarhism. Șovăielile ideologice și tactice ale conducerii au dus la slăbirea partidului și la părăsirea lui de către o serie de grupuri. Marx și Engels au criticat cu asprime tactica sectară a socialiștilor americani.

În ultimul deceniu al secolului trecut, conducerea Partidului muncitoresc socialist din America a fost preluată de aripa stângă, în frunte cu D. de Leon, care a comis însă greșeli cu caracter anarho-sindicalist. Partidul a renunțat la lupta pentru revendicările parțiale ale clasei muncitoare, la munca în cadrul sindicatelor reformiste și și-a pierdut tot mai mult legăturile, și așa destul de slabe, cu mișcarea muncitorească de masă. În anii primului război mondial, el înclina spre internaționalism. Sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partea cea mai revoluționară a acestui partid a participat activ la înființarea Partidului Comunist din America. Astăzi, Partidul muncitoresc socialist este o organizație puțin numeroasă, fără influență în mișcarea muncitorească din S.U.A. — 394.

- 120 Vezi F. Engels. „Revoluție și contrarevoluție în Germania” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 99—100). — 400.
- 121 Este vorba de marile manifestații antirăzboinice care au avut loc la Torino în august 1917. La 21 august la Torino au început demonstrații provocate de marea lipsă de alimente. A doua zi au intrat în grevă și muncitorii. Greva a devenit generală ; în oraș a început să se ridice baricade. Mișcarea a căpătat un caracter politic antirăzboinic. La 23 august suburbiile orașului Torino se aflau în mâna insurgenților. Pentru înăbușirea mișcării guvernul a adus unități militare și a declarat starea excepțională

în oraş. Greva generală de la Torino a luat sfârşit la 27 august.
— 402.

- 122 Şedinţa C.C. din 10 (23) octombrie 1917 a fost prima şedinţă a Comitetului Central al partidului la care a asistat V. I. Lenin după ce a sosit de la Viborg la Petrograd. La şedinţa C.C., care a fost prezidată de I. M. Sverdlov, V. I. Lenin a prezentat raportul asupra momentului actual. C.C. a adoptat rezoluţia propusă de Lenin, care punea la ordinea zilei sarcina pregătirii imediate a insurecţiei armate. Zinoviev şi Kamenev au fost singurii care au luat atitudine şi au votat împotriva insurecţiei. La şedinţa C.C. Troţki n-a votat împotriva rezoluţiei cu privire la insurecţie. Însă el susţinea că insurecţia trebuie amînată pînă la Congresul al II-lea al Sovietelor, ceea ce însemna de fapt zădărnicierea ei, deoarece guvernul provizoriu ar fi avut astfel posibilitatea de a concentra în preajma deschiderii congresului forţe pentru înfrîngerea insurecţiei. C.C. a dat o ripostă hotărîită capitularzilor. Şedinţa C.C. din 10 (23) octombrie are o importanţă istorică. Rezoluţia C.C. cu privire la insurecţie, adoptată cu zece voturi contra două, a devenit o directivă pentru întregul partid bolşevic: pregătirea imediată a insurecţiei armate. La această şedinţă a Comitetului Central a fost creat Biroul politic, în frunte cu V. I. Lenin, pentru conducerea politică a insurecţiei. (Vezi „Procesele-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918“, 1958, p. 83—86.). — 409.
- 123 Lenin se referă la comunicarea făcută de I. M. Sverdlov la şedinţa C.C. din 10 (23) octombrie 1917, la punctul al treilea de pe ordinea de zi: „Minskul şi Frontul de nord“. Sverdlov a comunicat că există posibilităţi tehnice pentru o acţiune armată la Minsk şi a făcut cunoscută o propunere venită din Minsk de a trimite un corp revoluţionar spre a da ajutor Petrogradului. — 410.
- 124 Şedinţa lărgită din 16 (29) octombrie 1917 a Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia a avut loc la Petrograd, în clădirea Dumei raionale Lesnoi, al cărei preşedinte era M. I. Kalinin. La şedinţă, în afară de membrii C.C., au luat parte reprezentanţi ai Comisiei executive a Comitetului Petrograd, ai organizaţiei din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, ai Sovietului din Petrograd, ai sindicatelor, ai comitetelor de fabrică, ai muncitorilor feroviari şi ai Comitetului districtual Petrograd. Lenin a prezentat raportul asupra rezoluţiei C.C. cu privire la insurecţia armată adoptată la şedinţa din 10 (23) octombrie. Kamenev şi Zinoviev s-au ridicat şi de data aceasta împotriva insurecţiei, susţinînd că bolşevicii dispun de prea puţine forţe şi că trebuie să se aştepte convocarea Adunării constituante. Rezoluţia C.C. a fost sprijinită cu hotărîre de F. E. Dzerjinski, M. I. Kalinin, A. I. Rahia, I. M. Sverdlov, N. A. Skripnik, I. V. Stalin şi alţii. Ei au

criticat cu asprime poziția capitulară a lui Kamenev și Zinoviev. Rezoluția propusă de Lenin a fost adoptată cu 19 voturi contra două și patru abțineri. În ședința închisă a C.C. a fost creat Centrul militar-revoluționar pentru conducerea insurecției, din care făceau parte următorii membri ai C.C.: A. S. Bubnov, F. E. Dzerjinski, I. M. Sverdlov, I. V. Stalin și M. S. Uriški. În hotărîrea C.C. se arăta că Centrul militar-revoluționar de partid face parte din Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. (Vezi „Procesele-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918“, 1958, p. 93—104.). — 412.

- 125 Mișcarea țăranilor din gubernia Tambov a luat o mare amploare în septembrie 1917. Țăranii ocupau pământurile moșierești, dădeau foc conacelor, își împărțeau între ei cerealele moșierilor. În 68 de gubernii și regiuni din Rusia au fost devastate în luna septembrie 82 de conace moșierești, dintre care 32 în gubernia Tambov. În această gubernie au fost înregistrate în total 166 de acțiuni ale țăranilor, dintre care cele mai multe în județul Kozlov. Înspăimîntați de mișcarea țăranilor, moșierii au transportat mari cantități de cereale strînse stații de vânzare la stațiile de cale ferată, înșesînd aceste stații de cereale. Pentru a înăbuși răscoala țărănească, comandantul trupelor districtului militar Moscova a trimis în gubernia Tambov unități militare. În gubernie a fost introdusă starea de război. Lupta revoluționară a țăranilor pentru pămînt a continuat însă să ia amploare și să se extindă. — 418.
- 126 „Scrisoare către membrii partidului bolșevic“ și „Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D. (b) din Rusia“ (vezi volumul de față, p. 442—447) reflectă lupta dusă de V. I. Lenin împotriva lui Zinoviev și Kamenev, care încercau să zădărnicească hotărîrea C.C. cu privire la insurecția armată. Suferind o înfrîngere la ședința C.C. din 10 (23) octombrie 1917, la care s-a discutat problema insurecției, Zinoviev și Kamenev au întocmit a doua zi, 11 (24) octombrie, o declarație, pe care au trimis-o Comitetului Central, și o scrisoare, intitulată „Cu privire la momentul actual“, pe care au trimis-o Comitetelor din Petersburg și Moscova ale P.M.S.D. (b) din Rusia, Comitetelor regionale Moscova și Finlanda ale P.M.S.D. (b) din Rusia și fracțiunilor bolșevice din C.E.C. al Sovietelor și de la congresul Sovietelor din Regiunea de nord. În această scrisoare, ei luau atitudine împotriva hotărîrii adoptate de C.C. cu privire la insurecția armată. Negăsind nici un sprijin la ședința lărgită a Comitetului din Petersburg din 15 (28) octombrie, la care s-a dat citire scrisorii lor, și nici la ședința lărgită a C.C. din 16 (29) octombrie, în care ei s-au ridicat încă o dată împotriva insurecției armate, Zinoviev și Kamenev au trecut la trădare fățișă. La 18 (31) octombrie, „Novaia Jizn“, ziar semimenșevic, a publicat o notă intitulată „I. Kamenev despre «insurecție»“, în care

Kamenev se pronunța, în numele său și al lui Zinoviev, împotriva insurecției armate, divulgând dușmanului o hotărâre secretă de mare importanță a partidului. În aceeași zi, Lenin a scris „Scrisoarea către membrii partidului bolșevic“, iar la 19 octombrie (1 noiembrie) „Scrisoarea către Comitetul Central al P.M.S.D. (b) din Rusia“. În aceste scrisori, Lenin a înfierat acest act ca o trădare a revoluției, îi califică pe Zinoviev și Kamenev drept spărgători de grevă și cerea excluderea lor din partid.

Scrisoarea lui Lenin către Comitetul Central al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost discutată la ședința C.C. din 20 octombrie (2 noiembrie). În cadrul discuției, F. E. Dzerjinski, care a luat primul cuvântul, a propus „să i se ceară lui Kamenev să se retragă definitiv din activitatea politică“. În ce-l privește pe Zinoviev, Dzerjinski a arătat că acesta oricum nu participă la munca de partid, întrucât se ascunde de autorități. În cuvântarea sa, I. M. Sverdlov a arătat ca fapta lui Kamenev nu are nici o justificare, însă C.C. nu are dreptul de a exclude din partid. El a propus ca demisia lui Kamenev din C.C. să fie primită.

Comitetul Central a primit demisia lui Kamenev din Comitetul Central; lui Zinoviev și Kamenev li s-a interzis să facă declarații împotriva hotărârilor C.C. și a liniei de activitate trasate de el. S-a hotărât, de asemenea, ca nici un membru al C.C. să nu se ridice împotriva hotărârilor adoptate de C.C. (Vezi „Procese-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918“, 1958, p. 106—108.)

V. I. Lenin n-a fost de acord cu hotărârea C.C. cu privire la Zinoviev și Kamenev, fapt despre care scrie în scrisoarea adresată lui I. M. Sverdlov, numind această hotărâre un compromis (vezi volumul de față, p. 455). — 438.

127 Aici și mai departe, la p. 444, Lenin se referă la ședința lărgită a C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia din 16 (29) octombrie 1917, în care Zinoviev și Kamenev s-au ridicat împotriva hotărârii cu privire la insurecția armată adoptată la ședința C.C. din 10 (23) octombrie. (Vezi „Procese-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918“, 1958, p. 93—105). — 443.

128 Lenin se referă la „reforme“ agrare efectuate de guvernul englez în Irlanda, în scopul de a abate masele populare irlandeze de la lupta revoluționară. Legea agrară din 1881 prevedea participarea autorităților judiciare la stabilirea unei arende „echitabile“. Arendașul avea dreptul de a trece lotul său în folosință altor persoane. Legea apăra interesele moșierilor (landlorzilor). Ei aveau posibilitatea de a vinde statului pământul în condiții avantajoase. Introducerea arenzii fixate pe timp de 15 ani în condițiile scăderii prețurilor la produsele agricole era avantajoasă pentru proprietarii de pământ. Vezi și articolul lui Lenin „Liberalii englezi și Irlanda“ (Opere complete, vol. 24,

- București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 389—392). — 453.
- 129 Este vorba de cuvântările rostite de I. M. Sverdlov, I. V. Stalin, I. E. Dzerjinski și G. I. Sokolnikov la ședința Comitetului Central al partidului din 20 octombrie (2 noiembrie) 1917, cu ocazia discutării scrisorii lui Lenin adresate Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia (vezi volumul de față, p. 442—447) în legătură cu publicarea în ziarul semimensevic „Novaia Jizn” a notei intitulate „I. Kamenev despre «insurecție»”, în care Kamenev a luat atitudine, în numele său și al lui Zinoviev, împotriva insurecției armate. (Vezi „Procese-verbale ale Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia. August 1917 — februarie 1918”, 1958, p. 106—108). — 455.
- 130 Demonstrația sau „procesiunea religioasă” a cazacilor de la Petrograd fusese fixată pentru 22 octombrie (4 noiembrie) 1917. Contrarevoluția urmărea să facă din această demonstrație o trecere în revistă a forțelor sale în lupta împotriva revoluției în plină desfășurare. Bolșevicii au dus o muncă intensă în rândurile cazacilor, îndemnându-i să nu participe la demonstrație. Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd a adresat un apel către cazaci. Reprezentanți ai regimentelor de cazaci au fost invitați la consfătuirea comitetelor de regiment convocată de Sovietul din Petrograd la 21 octombrie (3 noiembrie) la Smolnîi. La consfătuire, cazacii au declarat că nu se vor ridica împotriva muncitorilor și soldaților. Guvernul provizoriu a fost silit să contramandeze, în noaptea de 21 spre 22 octombrie (3 spre 4 noiembrie), „procesiunea religioasă” a cazacilor. — 455.
- 131 Scrisoarea către membrii Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost scrisă de V. I. Lenin în seara zilei de 24 octombrie (6 noiembrie). Mai târziu, în cursul aceleiași seri, Lenin a sosit clandestin la Smolnîi și a preluat conducerea directă a insurecției armate. — 456.
- 132 *Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd* a fost creat la 12 (25) octombrie 1917 potrivit indicației C.C. al partidului bolșevic. În C.M.R. au intrat reprezentanți ai Comitetului Central al partidului, ai Comitetului din Petersburg, ai Sovietului din Petrograd, ai comitetelor de fabrică, ai sindicatelor și ai organizațiilor din armată. Aflându-se sub conducerea directă a C.C. al partidului, C.M.R. a condus, în strins contact cu Organizația bolșevică din armată, formarea detașamentelor Garzii roșii și acțiunea de înarmare a muncitorilor. Principala sarcină a C.M.R. era pregătirea insurecției armate în conformitate cu directivele C.C. al partidului bolșevic. C.M.R. a desfășurat o activitate multilaterală în vederea organizării forțelor de luptă pentru victoria Revoluției Socialiste din Octombrie. Nucleul de conducere al C.M.R. era Centrul mi-

litar-revoluționar, creat la ședința C.C. din 16 (29) octombrie 1917, din care făceau parte : A. S. Bubnov, F. E. Dzerjinski, I. M. Sverdlov, I. V. Stalin și M. S. Urișki. V. I. Lenin a îndrumat zi de zi activitatea acestui centru. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie și formarea, la Congresul al II-lea al Sovietelor, a guvernului sovietic, principala sarcină a Comitetului militar-revoluționar a devenit lupta împotriva contrarevoluției și apărarea ordinii revoluționare. Pe măsura organizării și consolidării aparatului de stat, Comitetul militar-revoluționar transmitea funcțiile sale comisarierilor poporului, care luau ființă. C.M.R. a fost lichidat la 5 (18) decembrie 1917. — 456.

- 133 Manifestul cu anexele pe care Lenin intenționa să le adauge n-a fost publicat. După Revoluția Socialistă din Octombrie, în colecția „Biblioteca soldatului și a țăranului“ a apărut broșura : N. Lenin. „Cum au înșelat poporul socialiștii-revoluționari și ce a dat poporului noul guvern bolșevic“. În această broșură au fost publicate unele documente pe care Lenin intenționa să le dea în anexa la manifest : 1) proiectul de lege cu privire la pământ al socialistului-revoluționar S. L. Maslov, ministrul agriculturii în guvernul provizoriu (punctele 25—40), publicat în numărul din 18 octombrie 1917 al ziarului „Delo Naroda“. 2) Articolul lui V. I. Lenin „Partidul socialiștilor-revoluționari înșală din nou pe țărani“ (vezi volumul de față, p. 448—454). 3) „Legea cu privire la pământ adoptată de cel de-al II-lea Congres al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților“, sub titlul : „Și iată ce a dat poporului guvernul bolșevic“. V. I. Lenin a scris o prefață la această broșură (vezi Opere, vol. 26, București, Editura politică, 1959, p. 297—298). — 461.
- 134 Documentul „Memento“ a fost publicat pentru prima oară în volumul XXI al „Culegerilor din Lenin“ sub titlul „Comisioane lăsate tovarășilor înainte de plecarea la Helsingfors“. Din conținutul documentului rezultă însă că nu este vorba de „Comisioane lăsate tovarășilor...“, ci de o listă în care Lenin notase unele lucruri și materiale de care avea nevoie. Nu există nici un fel de date din care să rezulte că această listă ar fi fost predată vreunor tovarăși. Pe verso paginii, Lenin a scris „Plan de scrisoare către Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia“ (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XXI, p. 71—72). Tot aici sînt însemnate cu creionul câteva cifre, care reprezintă, probabil, volumul unui text tipărit. Toate acestea arată că documentul care se publică aici a fost scris de Lenin ca „Memento“.

Cea mai mare parte din textul acestui document este anulat. Nu este anulat următorul text :

„Panglică pentru pălărie (panglică neagră)
ac și ață neagră
«Soțial-Demokrat» nr. 47
dicționar poliglot suedez și finlandez
«Pravda», «Izvestiia»
«In legătură cu aprecierea evenimentelor din
3—4.VII.» ?

- 1) zilnic : adresa în Haparanda
- 2) cifru
- 3) cărți poștale convenționale“. — 465.

135 Nu se știe dacă V. I. Lenin se referă aici la tezele „Situația politică“, scrise de el la 10 (23) iulie 1917 (vezi volumul de față, p. 1—6), sau dacă a scris alte teze pentru Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia. — 465.

136 Este vorba de revista „Naș Puti“, care apărea sub redacția socialistei-revoluționare de stînga M. A. Spiridonova. În numărul din 12 (25) august 1917, ziarul „Delo Naroda“ anunța apariția primului număr al acestei reviste, pe care V. I. Lenin, după cît se pare, a și cerut să-i fie trimis. — 466.

137 V. I. Lenin a fost propus pe lista de candidați în alegerile pentru Adunarea constituantă din partea C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia în cinci circumscripții : Petrograd-capitală, gubernia Petrograd, Ufa, Flota Mării Baltice și Frontul de nord.

Declarația lui Lenin pe formulare-tip cu privire la consimțămîntul său de a candida în alegerile pentru Adunarea constituantă din partea Frontului de nord este completată pe un formular-tip de mîna unui necunoscut. V. I. Lenin a semnat-o și a scris pe ea adresa sa. Declarația cu privire la consimțămîntul de a candida din partea Flotei Mării Baltice este și ea completată de mîna unui necunoscut și semnată de V. I. Lenin. — 467.

INDICE DE LUCRĂRI ȘI IZVOARE
CITATE SAU MENȚIONATE DE V. I. LENIN

Acordul încheiat între Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd și guvernul provizoriu — vezi Ședința din 2 martie a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților. Din procesul-verbal de ședință.

Amânarea convocării Adunării constituante. — „Russkaia Volea“. Petrograd, 1917, nr. 167, 16 iulie, p. 5. Sub titlul comun: Cu privire la convocarea Adunării constituante. — 41—42.

Amânarea convocării Adunării constituante. — „Volea Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 67, 16 iulie, p. 3. — 41.

Andreev, N. Contrarevoluția pe străzile Petrogradului în ziua de 4 iulie. (Însemnările unui martor ocular). — „Raboceaia Gazeta“, Petrograd, 1917, nr. 100, 7 iulie, p. 3—4. — 27, 229.

Apărarea Petrogradului. [Editorial]. — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 6, 11 septembrie (29 august), p. 1. — 130.

Asupra situației politice. [Rezoluție adoptată la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia]. — „Proletarii“, Petrograd, 1917, nr. 3, 29 (16) august, p. 4. Sub titlul comun: Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R. — 155.

Bazarov, V. Bolșevicii și problema puterii. — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 138 (132), 27 septembrie (10 octombrie), p. 1. — 333—336.

— *Poziția marxiștilor față de insurecție.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 155 (149), 17 (30) octombrie, p. 1. — 436—437.

„*Birjevié Vedomosti*“, Petrograd. — 100, 197, 223, 224, 227.

— Ediție de seară, Petrograd, 1917, nr. 16 317, 4 (17) iulie, p. 2—3. — 30.

- Ediție de seară, Petrograd, 1917, nr. 16 430, 7 (20) septembrie, p. 2. — 227.
- Bolșevicii sînt vinovați.* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 92, 10 iulie (27 iunie), p. 2. — 41.
- Bolșevicii și Conferința de la Stockholm.* [Editorial]. — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 97, 10 (23) august, p. 1. — 109—115.
- Buharin, N. I. Cu privire la revizuirea programului partidului.* — „Spartacus“, Moscova, 1917, nr. 4, 10 august, p. 4—7. — 150, 369, 388—394.
- „*Buletinul guvernului provizoriu*“, Petrograd, 1917, nr. 2 (47), 7 (20) martie, p. 1. — 39.
- 1917, nr. 38 (84), 23 aprilie (6 mai), p. 1. — 449, 450—451.
- 1917, nr. 49 (95), 6 (19) mai, p. 1. — 69—70, 170—171, 186
- 1917, nr. 80 (126), 15 (28) iunie, p. 1. — 39, 41, 63.
- 1917, nr. 100 (146), 9 (22) iulie, p. 1. — 39, 54, 301, 341.
- 1917, nr. 103 (149), 13 (26) iulie, p. 1. — 51—52, 61, 137.
- 1917, nr. 104 (150), 14 (27) iulie, p. 1. — 63, 71.
- 1917, nr. 151 (197), 12 (25) septembrie, p. 3. — 181.
- Către toți cei ce muncesc, către toți muncitorii și soldații din Petrograd.* [Hotărîrea C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia cu privire la contramandarea demonstrațiilor]. — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 78, 23 (10) iunie, p. 1. — 73.
- Ce spune țărăimea în problema coaliției.* — „Znamea Truda“, Petrograd, 1917, nr. 25, 22 septembrie, p. 2. Semnat : A. B. — 314.
- Cehov, A. P. Omul în cutie.* — 337.
- Chemarea președintelui Consiliului de Miniștri adresată cetățenilor Rusiei.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 127, 26 iulie, p. 6. — 54.
- Claca* (De la corespondentul nostru). Ekaterinburg. — „Russkaia Volea“, Petrograd, 1917, nr. 197, 20 august, p. 6, la rubr. : Din provincie. — 109—115.
- Comisia de ancheta despre evenimentele din 3 și 4 iulie.* — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 93, 6 iulie, p. 3. — 50.
- Complotul continuă.* [Editorial]. — „Rabocii“. A doua ediție specială, Petrograd, 1917, nr. 5, 10 septembrie (28 august), p. 1. — 130.

- Comunicat cu privire la introducerea monopolului zahărului.* — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 151 (197), 12 (25) septembrie, p. 3. — 181.
- Comunicat cu privire la urcarea prețurilor la cereale.* — „Rabociaia Gazeta“, Petrograd, 1917, nr. 152, 5 septembrie, p. 4. — 248.
- Comunicatul Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 4, 3 martie, p. 1. Semnat: Comitetul executiv al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților. — 67, 135.
- Comunicatul Comitetului Executiv Central.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 110, 6 iulie, p. 6. — 10.
- Comunicatul guvernului provizoriu.* — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 2 (47), 7 (20) martie, p. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 39.
- Comunicatul guvernului provizoriu.* [Cu privire la tranzacțiile de vânzare-cumpărare a pământului]. 12 iulie 1917. — „Buletinul guvernului provizoriu“. Petrograd, 1917, nr. 104 (150), 14 (27) iulie, p. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 63, 71.
- Comunicatul guvernului provizoriu.* [Declarație]. 5 mai 1917. — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 49 (95), 6 (19) mai, p. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 69—70, 170—171, 186.
- Comunicatul guvernului provizoriu.* [Declarație]. 8 iulie 1917. — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 100 (146), 9 (22) iulie, p. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 39, 54, 300, 340.
- Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R.* Ultima zi. — „Proletarii“, Petrograd, 1917, nr. 7, 2 septembrie (20 august), p. 3. — 109.
- Congresul Sovietelor și Adunarea constituantă.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 142 (136), 1 (14) octombrie, p. 1. — 349—355.
- Congresul Sovietelor și Adunarea constituantă.* — „Rabocii Puti“, Petrograd, 1917, nr. 26, 16 (3) octombrie, p. 1. — 391.
- Consfătuirea democratică din Rusia.* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 171, 15 septembrie, p. 1—6. — 268.

- Consfătuirea democratică din Rusia.* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 173, 17 septembrie, p. 1—6. — 265—266, 267, 268, 269—270, 346—348.
- Consfătuirea de stat de la Moscova.* — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 190 (3 932), 15 (28) august, p. 2—4. — 81, 136.
- Consiliul democratic* (Sfârșitul ședinței din 23 septembrie). — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 164, 26 septembrie, p. 2—3. — 317.
- Consiliul Republicii ruse.* — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 175, 8 octombrie, p. 2. — 404.
- Criza puterii.* De la palatul Tavriceski. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 126, 25 iulie, p. 2. — 56.
- Cu privire la coaliție.* [Editorial]. — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 164, 7 septembrie, p. 1. — 240.
- Cu privire la demonstrație.* [Apelul C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia în legătură cu încetarea demonstrației. 5 (18) iulie 1917]. — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 99, 18 (5) iulie, p. 4. — 26, 51.
- Cu privire la lupta pentru pace.* [Manifestul celei de-a III-a Conferințe zimmerwaldiene. 1917]. — „Iskra“, Petrograd, 1917, nr. 1, 26 septembrie, p. 2. Sub titlul comun: Conferința inter-națională a zimmerwaldienilor de la Stockholm. — 284.
- Cu privire la prețurile oficiale.* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 164, 7 septembrie, p. 7. — 170, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 181, 192, 197—199, 365.
- Danton. Cuvîntare rostită la 2 septembrie 1792 în Adunarea legislativă* — vezi Bulletin de l'Assemblée Nationale.
- De la Comisia electorală centrală pentru Adunarea constituantă.* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 140, 10 august, p. 6. — 340.
- De la guvernul provizoriu.* — „Birjevie Vedomosti“. Ediție de seară, Petrograd, 1917, nr. 16 430, 7 (20) septembrie, p. 2. — 227.
- De la Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților.* — „Rabocii Puti“, Petrograd, 1917, nr. 18, 6 octombrie (23 septembrie), p. 3. — 292, 299—300, 354, 355.

- De la Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților.* — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 194 (3 936), 19 august (1 septembrie), p. 5. — 102—105.
- Declarația Comitetului executiv.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 59, 6 mai, p. 1. Sub titlul comun: În ce condiții au intrat tovarășii noștri în guvern? — 69—70.
- Declarația făcută de ofițerul Dubasov în numele trupelor de pe front* — vezi De la Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților.
- Declarația majorității din Soviete [făcută la Consfătuirea democratică].* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 175, 19 septembrie, p. 5. — 319—320, 325—326.
- „*Delo Naroda*“, Petrograd. — 16, 137, 215, 221, 264, 268, 347, 365, 418, 461.
- 1917, nr. 92, 5 iulie, p. 1, 2. — 26, 50, 229.
- 1917, nr. 93, 6 iulie, p. 1, 3. — 50, 229.
- 1917, nr. 96, 9 iulie, p. 4. — 31.
- 1917, nr. 113, 29 iulie, p. 1. — 215.
- 1917, nr. 114, 30 iulie, p. 2. — 433.
- 1917, nr. 135, 24 august, p. 1. — 353.
- 1917, nr. 147, 6 septembrie, p. 1. — 212, 219—220.
- 1917, nr. 160, 21 septembrie, p. 1. — 307, 309, 312, 317.
- 1917, nr. 164, 26 septembrie, p. 2—3. — 317.
- 1917, nr. 167, 29 septembrie, p. 1. — 291, 294, 295, 339—342, 404.
- 1917, nr. 168, 30 septembrie, p. 1. — 299—301, 339, 405.
- 1917, nr. 175, 8 octombrie, p. 2. — 404.
- 1917, nr. 183, 18 octombrie, p. 1, 4. — 448—454, 461.
- 1917, nr. 184, 19 octombrie, p. 1. — 448.
- Demian Bednii. Liberdan.* — 262, 263, 264, 265, 267, 269, 273, 274, 296, 356, 421, 427, 428, 446.
- *Suferințele anchetatorului însărcinat cu cercetarea cazului Kornilov (numai ale lui?).* — 321.
- „*Den*“, Petrograd. — 100, 178, 234, 264.
- 1917, nr. (16 105) 144, 24 august, p. 1. — 353.

- Din partea comisiei de anchetă a Comitetului Executiv al Sovietelor din Rusia.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 113, 9 iulie, p. 5. — 10.
- Din partea Comitetului Executiv Central.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 93, 5 (18) august, p. 3. — 86—91.
- Dizolvarea Seimului.* — „Raboceaia Gazeta“, Petrograd, 1917, nr. 112, 21 iulie, p. 1. — 42—43.
- Duma orășenească Petrograd comunică:* „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 156 (3 898), 6 (19) iulie, p. 3. — 31.
- Ecourile evenimentelor de la 3—5 iulie.* — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 156 (3 898), 6 (19) iulie, p. 3. — 31.
- „*Edinstvo*“, Petrograd. — 178, 234, 263, 269, 317, 347.
- Engels, F. Anti-Dühring.* Domnul Eugen Dühring revoluționează știința. Septembrie 1876—iunie 1878. — 465.
- *Literatura din emigrație.* Mai 1874—aprilie 1875. — 143.
- *Observații critice pe marginea proiectului de program social-democrat din 1891.* 18—29 iunie 1891. — 378.
- *Originea familiei, a proprietății private și a statului.* În legătură cu studiile lui Lewis H. Morgan. Sfârșitul lunii martie—26 mai 1884. — 16.
- *Problema țărănească în Franța și în Germania.* 15—22 noiembrie 1894. — 123.
- *Războiul țărănesc german.* Vara anului 1850. — 46.
- *Revoluție și contrarevoluție în Germania.* August 1851—septembrie 1852. — 253, 255, 259, 260, 400, 401, 435.
- *Scrisoare către F. A. Sorge.* 22 februarie 1888. — 344.
- *Viitoarea revoluție italiană și partidul socialist.* (Scrisoare către Turati). 26 ianuarie 1894. — 143.
- Gogol, N. V. Revizorul.* — 92.
- *Suflete moarte.* — 312, 349, 352.
- Griboedov, A. S. Prea multa minte strică.* — 351, 354.

**Hilferding, R. Capitalul financiar.* Faza contemporană în dezvolt-

* Cu asterici sînt notate cărțile, ziarele și articolele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin și care se pastrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lînga C.C. al P.C.U.S.

area capitalismului. Traducere autorizată din limba germană, cu un cuvânt introductiv de I. Stepanov. Moscova, Znamenski, 1912. XXIX, 576, 3 p. — 384.

Hotărîrea Comitetului Central al partidului socialiștilor-revoluționari. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 184, 19 octombrie, p. 1. — 448.

Hotărîrea guvernului provizoriu. — „Izvestiia Comitetului Executiv Central al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 140, 10 august, p. 4. Sub titlul comun : Comunicatele guvernului provizoriu. — 137.

[*Hotărîrea guvernului provizoriu cu privire la amînarea alegerilor pentru Adunarea constituantă.* 9 august 1917]. — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 140, 10 august, p. 3. Sub titlul comun : Amînarea convocării Adunării constituante. — 340—341.

[*Hotărîrea guvernului provizoriu cu privire la data convocării Adunării constituante.* 14 iunie 1917]. — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 80 (126), 15 (28) iunie, p. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — 39, 41, 63.

Hotărîrea guvernului provizoriu cu privire la instituirea comitetelor agrare. 21 aprilie 1917. — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 38 (84), 23 aprilie (6 mai), p. 1. — 449, 450—451.

Hotărîrea guvernului provizoriu [cu privire la interzicerea tranzacțiilor de cumpărare-vînzare a pămîntului]. 12 iulie 1917. — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 104 (150), 14 (27) iulie, p. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — 63, 71.

[*Hotărîrea guvernului provizoriu cu privire la reintroducerea pedepsei cu moartea.* 12 iulie 1917]. — „Buletinul guvernului provizoriu“, Petrograd, 1917, nr. 103 (149), 13 (26) iulie, p. 1. — 51, 61, 137.

Hotărîrea cu privire la problema agrară. (25 mai 1917). — „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia“, Petrograd 1917, nr. 15, 26 mai, p. 7. — 71—72

„Iskera“, Petrograd, 1917, nr. 1, 26 septembrie, p. 2. — 284.

„Izvestiia Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților“, Petrograd, 1917, nr. 191, 7 octombrie, p. 4. — 364, 365.

„Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“. — 249, 365, 465.

- 1917, nr. 140, 10 august, p. 3, 4, 6. — 137, 341.
- 1917, nr. 142, 12 august, p. 6. — 99—100.
- 1917, nr. 148, 19 august, p. 4—5. — 102—104.
- 1917, nr. 154, 26 august, p. 4. — 154, 236.
- 1917, nr. 164, 7 septembrie, p. 1, 7. — 170, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 180, 193, 197—198, 240, 365.
- 1917, nr. 171, 15 septembrie, p. 1—6. — 268.
- 1917, nr. 173, 17 septembrie, p. 1—6. — 265—266, 267, 268, 269—270, 346—348.
- 1917, nr. 175, 19 septembrie, p. 5. — 319—320, 324—326.
- 1917, nr. 180, 24 septembrie, p. 2—3. — 277, 278.
- 1917, nr. 182, 27 septembrie, p. 7. — 328.
- „*Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd*“, 1917, nr. 4, 3 martie, p. 1, 4. — 67, 68, 74—75, 135.
- 1917, nr. 59, 6 mai, p. 1. — 69.
- 1917, nr. 84, 6 iunie, p. 9. — 306.
- 1917, nr. 85, 7 iunie, p. 11—16. — 220, 323—325.
- 1917, nr. 91, 14 iunie, p. 8. — 72—73.
- 1917, nr. 96, 20 iunie, p. 1, 2. — 73—74.
- 1917, nr. 110, 6 iulie, p. 6. — 10.
- 1917, nr. 113, 9 iulie, p. 5. — 10.
- 1917, nr. 115, 12 iulie, p. 2—3. — 21—24.
- 1917, nr. 119, 16 iulie, p. 4. — 46—47, 49, 51—52, 137.
- 1917, nr. 126, 25 iulie, p. 2. — 56.
- 1917, nr. 127, 26 iulie, p. 6. — 54.
- 1917, nr. 128, 27 iulie, p. 2. — 56.
- „*Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia*“, Petrograd, 1917, nr. 15, 26 mai, p. 7. — 71.
- 1917, nr. 88, 19 august, p. 3—4. — 116—124, 247, 449—450, 451, 452, 461.
- În apărarea legalității.* — „*Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd*“, 1917, nr. 128, 27 iulie, p. 2. — 56.

- In legătură cu demonstrația de la 18 iunie.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 91, 14 iunie, p. 8. — 72.
- Impușcături pe Nevski prospekt.* — „Birjevie Vedomosti“. Ediție de seară, Petrograd, 1917, nr. 16317, 4 (17) iulie, p. 2—3. — 30.
- „*Jivoe Slovo*“, Petrograd. — 17.
- Jugul puterii.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 135 (129), 23 septembrie (6 octombrie), p. 1. — 308—310, 312—344.
- [*Kamenev, L. B.*] *Declarația lui I. Kamenev.* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 142, 12 august, p. 6. Sub titlul comun : Cu privire la cazul I. Kamenev. Semnat : I. Kamenev. — 99—100.
- *I. Kamenev despre „insurecție“.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 156 (150), 18 (31) octombrie, p. 3. — 438—441, 442—447, 455.
- Krîlov, I. A. Corbul și vulpea.* — 68.
- La Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților.* Ședința din 18 august a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 148, 19 august, p. 4—5. — 102—104.
- Larin, I. Revendicările muncitorești ale programului nostru.* — „Rabocii Puti“, Petrograd, 1917, nr. 31, 21 (8) octombrie, p. 2. — 396—398.
- *Un partid muncitoresc larg și congresul muncitoresc.* [Moscova], „Novii Mir“, [1907]. 96 p. — 361.
- Lenin, V. I. Bolșevicii trebuie să ia puterea.* Scrisoare către Comitetul Central, către comitetele din Petrograd și Moscova ale P.M.S.D. (b) din Rusia. 12—14 (25—27) septembrie 1917. — 278.
- *Capitaliștii trebuie demascați.* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 67, 9 iunie (27 mai), p. 2. — 183.
- *— *Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei.* Petrograd, tip. „Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților de pe Vasilievski Ostrov“, 1917. 32 p (P.M.S.D.R.

- „Biblioteca soldatului și țăranului“, nr. 13). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 325.
- *Cîteva considerații pe marginea observațiilor precedente.* — În : Materiale pentru revizuirea programului partidului. Sub redacția și cu o prefață a lui N. Lenin. Petrograd, „Priboi“, 1917, p. 11—12. (P.M.S.D.R.). Semnat : N. Lenin. — 370.
- *Cîteva considerații pe marginea observațiilor comisiei Conferinței a șaptea generale (din aprilie) a P.M.S.D. (b) din Rusia* — vezi Lenin, V. I. *Cîteva considerații pe marginea observațiilor precedente.*
- *Cu privire la atitudinea față de guvernul provizoriu.* [Rezoluție adoptată la Conferința organizației orășenești Petrograd a P.M.S.D. (b) din Rusia. 1917]. — „Pravda“. Petrograd, 1917, nr. 35, 1 mai (18 aprilie), p. 3. Sub titlul comun : Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia. — 319.
- *Cu privire la convocarea unei conferințe internaționale pretins socialiste cu participarea social-șoviniștilor.* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 55, 25 (12) mai, p. 2. — 77—78.
- *— *Cu privire la lozinci.* Publicat de Comitetul P.M.S.D. (b) din Kronstadt. F. I., 1917. 16 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 421.
- *Cu privire la propunerea lui Borgbjerg.* [Rezoluție adoptată la Conferința a șaptea generală (din aprilie) a P.M.S.D. (b) din Rusia. 1917]. — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 41, 9 mai (26 aprilie), p. 1. Sub titlul comun : Rezoluția Conferinței generale a P.M.S.D.R. — 78.
- *Cu privire la război.* Cuvîntarea rostită de tov. Lenin la congresul Sovietelor. — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 95, 13 iulie (30 iunie), p. 2—3 ; nr. 96, 14 (1) iulie, p. 2—3 ; nr. 97, 15 (2) iulie, p. 2—3. — 465.
- *Cu privire la revizuirea programului partidului.* — „Soldatskaia Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 13, 16 (3) mai. Supliment la ziarul „Soldatskaia Pravda“, p. 4. — 369.
- *Cum își camuflează domnii capitaliști profiturile.* (În problema controlului). — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 94, 12 iulie (29 iunie), p. 2. — 183.
- *Cum trebuie dusă lupta împotriva contrarevoluției.* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 84, 30 (17) iunie, p. 2—3. — 223—224.
- *Cuvîntare cu privire la atitudinea față de guvernul provizoriu 4 (17) iunie* — vezi Lenin, V. I. Cuvîntarea rostită de tov. Lenin

la Congresul general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia.

- *Cuvîntare cu privire la război 9 (22) iunie — vezi Lenin, V. I.* Cu privire la război. Cuvîntarea rostită de tov. Lenin la Congresul Sovietelor.
- *Cuvîntarea rostită de tov. Lenin la Congresul general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia.* „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 82, 28 (15) iunie, p. 2—3 ; nr. 83, 29 (16) iunie, p. 2—3. — 214.
- *Despre sarcinile proletariatului în actuala revoluție.* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 26, 7 aprilie, p. 1—2. Semnat : N. Lenin. — 319.
- *— *Imperialismul, cea mai nouă etapă a capitalismului.* (Expunere populară). Petrograd, „Jizn i Znanie“, 1917. [3]. 130 p. Înaintea titlului autor : N. Lenin (Vl. Ilin). — 382—383.

Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului — vezi Lenin, V. I. Imperialismul, cea mai nouă etapă a capitalismului.

- *Introducerea socialismului sau dezvăluirea jafului în avutul statului ?* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 77, 22 (9) iunie, p. 1. — 185.
- *Învățămintele revoluției.* Sfîrșitul lunii iulie 1917. — 75.
- *La ultima limită.* — „Soșial-Demokrat“, Geneva, 1915, nr. 48, 20 noiembrie, p. 2. — 7, 34.
- *Marxismul și insurecția.* Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D.(b) din Rusia, 13—14 (26—27) septembrie 1917. — 278.
- *Partidele politice din Rusia și sarcinile proletariatului.* Petrograd, „Jizn i Znanie“, 1917. 29 p. („Biblioteca ieftină“, nr. 111). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 221.
- *Prefața la ediția a doua [a broșurii „Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat ?“].* — În : [Lenin, V. I.] Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat ? [ed. a 2-a]. Petersburg, tip. „Selskii Vestnik“, 1918, p. 1 („Biblioteca soldatului și țăranului“). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 305.
- *Proiect de modificare a părții teoretice și politice, precum și a altor părți ale programului, proiect întocmit de N. Lenin.* — În : Materiale pentru revizuirea programului partidului. Sub redacția și cu o prefață a lui N. Lenin. Petrograd, „Priboi“, 1917, p. 4—8. (P.M.S.D.R.). — 370, 381—385, 392, 394—396.

- *Răspunsul tov. N. Lenin.* — „Proletarskoe Delo“, Kronstadt, 1917, nr. 16, 14 (1) august, p. 2—3 ; nr. 18, 16 (3) august, p. 2—3. Semnat : N. Lenin. — 229.
- [*Replică dată lui I. G. Tereteli în cursul cuvîntării acestuia la primul Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia. 4 (17) iunie 1917*]. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 84, 6 iunie, p. 9. — 306.
- *Rezoluție [adoptată la ședința din 10 (23) octombrie 1917 a Comitetului Central al P.M.S.D.(b). din Rusia]*. — 412—415, 438—439, 442, 443, 445.
- *Rezoluție cu privire la Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților [adoptată la Conferința a șaptea generală (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia. 1917]*. — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 46, 15 (2) mai, p. 3. — 319.
- *Rezoluții pe hîrtie.* — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 2, 8 septembrie (26 august), p. 1—2. — 186.
- *— *Sarcinile proletariatului în revoluția noastră.* (Proiect de platformă a partidului proletar). Petersburg, „Priboi“, septembrie 1917. 38 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 285.
- *Scrisoare către Basok.* 30 decembrie 1914 (12 ianuarie 1915). — 126.
- *Scrisoare către tovarăși.* — „Rabocii Puti“, Petrograd, 1917, nr. 40, 1 noiembrie (19 octombrie), p. 2—3 ; nr. 41, 2 noiembrie (20 octombrie), p. 2—3 ; nr. 42, 3 noiembrie (21 octombrie), p. 2. Semnat : N. Lenin. — 441.
- *— *Statul și revoluția.* Învățătura marxistă despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție. Partea I, Petrograd, „Jizn i Znanie“, 1918. 115 p. [„Biblioteca științelor sociale“, nr. 40]. Înaintea titlului autor : V. Ilin (N. Lenin). — 318.
- *— *Vechiul text și cel nou al programului.* — În : Materiale pentru revizuirea programului partidului. Sub redacția și cu o prefață a lui N. Lenin. Petrograd, „Priboi“, 1917, p. 18—32. (P.M.S.D.R.). Semnat : N. Lenin. — 388.
- *— *Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat ?* Petersburg, „Priboi“, 1917, 40 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 305, 435.
- *Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat ?* [Ed. a 2-a]. Petersburg, tip. „Selskii Vestnik“, 1918. 40 p. („Biblioteca soldatului și țăranului“). Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 305.

Lermontov, M. I. *Către A. O. Smirnova.* — 235.

„Listok Pravdi“, Petrograd. — 17, 23, 51.

M—n, V. — *vezi* Miliutin, V. P.

Mandatul model. Întocmit pe baza a 242 de mandate prezentate de deputații locali la primul Congres general al Sovietelor de deputați ai țăranilor, care a avut loc la Petrograd în 1917. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia“, Petrograd, 1917, nr. 88, 19 august, p. 3—4. — 116—124, 247, 449—450, 451, 452, 461.

Manifestul celei de-a III-a Conferințe socialiste internaționale zimmerwaldiene. [1917]. — „Rabocii Puti“, Petrograd, 1917, nr. 22, 11 octombrie (28 septembrie), p. 1—2. — 284.

Marx, K. Optsprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte. Decembrie 1851—martie 1852. — 43, 45.

— *Războiul civil din Franța.* Adresa Consiliului General al Asociației Internaționale a Muncitorilor. Aprilie—mai 1871. — 318—319.

— *Scrisoare către L. Kugelmann.* 12 aprilie 1871. — 336.

Martov, L. Ce-i de făcut acum? — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 76, 16 (29) iulie, p. 1. — 49.

Materiale pentru revizuirea programului partidului. Culegere de articole de V. Miliutin ș.a. Moscova. Biroul regional al P.M.S.D.R. din regiunea industrială Moscova, 1917. 40 p. (P.M.S.D.R.). — 282, 369, 370—392.

**Materiale pentru revizuirea programului partidului.* Redactate și prefațate de N. Lenin. Petrograd, „Priboi“, 1917. 32 p. (P.M.S.D.R.). — 369, 370, 381—385, 388, 392, 394—396.

[Miliutin, V. P.] *După o jumătate de an de politică burgheză.* — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 4, 10 septembrie (28 august), p. 1—2. Semnat : V. M—n. — 130.

Morți și răniți. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 96, 9 iulie, p. 4. — 31.

Nadson, S. I. „Vălul a fost smuls“. — 243.

„Naș Puti“, Petersburg — Moscova. — 466.

Nekrasov, N. A. „Ferice-i poetul lipsit de minie“. — 97—98, 311.

Noi propunem o coaliție cinstită. [Editorial]. — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 2. 8 septembrie (26 august), p. 1. — 130.

- Noi vrem.* [Editorial]. — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 4, 10 septembrie (28 august), p. 1. — 130.
- Norme pentru reglementarea relațiilor agrare prin intermediul comitetelor agrare.* — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 183, 18 octombrie, p. 4. — 448—454, 461.
- „*Novaia Jizn*“, Petrograd. — 7, 111—112, 131, 132, 136, 306, 319, 444.
- 1917, nr. 61, 29 iunie (12 iulie), p. 1. — 195.
- 1917, nr. 76, 16 (29) iulie, p. 1. — 49.
- 1917, nr. 93, 5 (18) august, p. 3. — 86—91.
- 1917, nr. 97, 10 (23) august, p. 1. — 109—115.
- 1917, nr. 103, 17 (30) august, p. 3. — 80—83.
- 1917, nr. 106, 20 august (2 septembrie), p. 1. — 131—139.
- 1917, nr. 135 (129), 23 septembrie (6 octombrie), p. 1. — 308—310, 312—344.
- 1917, nr. 138 (132), 27 septembrie (10 octombrie), p. 1, 3. — 279, 333—336.
- 1917, nr. 142 (136), 1 (14) octombrie, p. 1. — 349—355.
- 1917, nr. 155 (149), 17 (30) octombrie, p. 1. — 436—437.
- 1917, nr. 156 (150), 18 (31) octombrie, p. 3. — 438—441, 423—447, 455.
- „*Novoe Vremea*“, Petrograd. — 10, 17, 52, 223, 224, 433.
- O manifestație iminentă.* — „Vlast Naroda“, Moscova, 1917, nr. 42, 16 iunie, p. 2, la rubrica : Petrograd. — 41.
- Ordin către armată și flotă.* 16 iunie 1917. Armata operativă. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 96, 20 iunie, p. 1. — 73.
- Ordin către armată și flotă.* 15 iulie 1917. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 119, 16 iulie, p. 4. — 47, 49, 52, 137.
- Pe străzile capitalei în zilele de 3 și 4 iulie.* (Însemnările unui marțor ocular). — „Proletarskoe Delo“, Kronstadt, 1917, nr. 7, 3 august (21 iulie), p. 2. — 27.
- Petrograd, 6 (19) iulie.* Momentul obligă. [Editorial]. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 93, 6 iulie, p. 1. — 229.

- Petrograd, 11 iulie.* — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 160 (3 902), 11 (24) iulie, p. 1—2. — 41.
- Petrograd, 29 iulie (11 august).* Înnoirea departamentelor și democrația. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 113, 29 iulie, p. 1. — 215.
- Petrograd, 20 august.* Alegerile municipale. — „Ruskaia Volea“, Petrograd, 1917, nr. 197, 20 august, p. 2. — 125.
- Petrograd, 24 august (6 sept.).* Alegerile în Duma centrală. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 135, 24 august, p. 1. — 353.
- Petrograd, 16 septembrie.* [Editorial]. — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 218 (3 960), 16 (29) septembrie, p. 2. — 307, 310—311.
- Petrograd, 21 septembrie (3 oct.).* Căi de compromis. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 160, 21 septembrie, p. 1. — 307—308, 309, 312, 317.
- Petrograd, 29 septembrie (12 oct.).* Întii pacificare și apoi reforme. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 167, 29 septembrie, p. 1. — 291, 294, 339—342, 404.
- Petrograd, 30 septembrie (13 oct.).* O nouă revoluție sau Adunare constituantă? — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 168, 30 septembrie, p. 1. — 299—301, 339, 405.
- Piine!* — „Rabocii Puti“, Petrograd, 1917, nr. 34, 25 (12) octombrie, p. 1. — 418.
- „*Pravda*“, Petrograd. — 7, 8, 16, 23, 26, 39, 47, 50, 51, 52, 137, 231, 233, 298, 397, 442, 465.
- 1917, nr. 26, 7 aprilie, p. 1—2. — 319.
- 1917, nr. 35, 1 mai (18 aprilie), p. 3. — 319.
- 1917, nr. 41, 9 mai (26 aprilie), p. 1. — 78.
- 1917, nr. 46, 15 (2) mai, p. 3. — 319.
- 1917, nr. 55, 25 (12) mai, p. 2. — 78.
- 1917, nr. 67, 9 iunie (27 mai), p. 2. — 183.
- 1917, nr. 77, 22 (9) iunie, p. 1. — 185.
- 1917, nr. 78, 23 (10) iunie, p. 1. — 72.
- 1917, nr. 82, 28 (15) iunie, p. 2—3; nr. 83, 29 (16) iunie, p. 2—3. — 214.
- 1917, nr. 84, 30 (17) iunie, p. 2—3. — 223—224.
- 1917, nr. 92, 10 iulie (27 iunie), p. 2. — 41.
- 1917, nr. 94, 12 iulie (29 iunie), p. 2. — 183.

- 1917, nr. 95, 13 iulie (30 iunie), p. 2—3; nr. 96, 14 (1) iulie, p. 2—3; nr. 97, 15 (2) iulie, p. 2—3. — 465.
- 1917, nr. 99, 18 (5) iulie, p. 4. — 26, 51.
- Prilejaev, I. Criza politicii alimentare a Ministerului Aprovizionării.* — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 147, 6 septembrie, p. 1. — 219.
- Prințul G. E. Lvov despre sarcinile momentului.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 115, 12 iulie, p. 2—3. — 21—24.
- Problema Conferinței de la Stockholm.* (Ședința Comitetului executiv al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților). — „Russkaia Volea“, Petrograd, 1917, nr. 186, 8 august, p. 6. — 77—79.
- Problema puterii și Adunarea constituantă.* [Editorial]. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 147, 6 septembrie, p. 1. Sub titlul comun: Petrograd, 6 (19) septembrie. — 213.
- Programul partidului constituțional-democrat sau partidul libertății poporului.* — În: Programele partidelor politice. Petrograd, Iasni-Popov, 1917, p. 12—16. — 448.
- * *Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* — În: Programul și statutul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptate la Congresul al II-lea al partidului din 1903, cu modificările adoptate la Congresul de unificare de la Stockholm din 1906. Petrograd, „Priboi“, f.a., p. 3—13. (P.M.S.D.R.). — 5, 121, 369—381, 395—396.
- Programul și statutul de organizare al partidului socialiștilor-revoluționari, adoptate la primul congres al partidului.* Editat de comitetul central al partidului socialiștilor-revoluționari. F.l. tip. partidului socialiștilor-revoluționari, 1906. 32 p. (Partidul socialiștilor-revoluționari). — 448.
- * *Proiect de modificare a programului economic minimum.* — În: Materiale pentru revizuirea programului partidului. Redactate și prefațate de N. Lenin. Petrograd, „Priboi“, 1917, p. 13—16 (P.M.S.D.R.). — 397.
- „*Proletarii*“, Petrograd, 1917, nr. 3, 29 (16) august, p. 4. — 155.
- 1917, nr. 4, 30 (17) august, p. 3. — 82.
- 1917, nr. 7, 2 septembrie (20 august), p. 3. — 109.
- „*Proletarskoe Delo*“, Kronstadt. — 10.
- 1917, nr. 7, 3 august (21 iulie), p. 2. — 27.

- 1917, nr. 16, 14 (1) august, p. 2—3 ; nr. 18, 16 (3) august, p. 2—3. — 229.
- „*Raboceia Gazeta*”, Petrograd. — 16, 100, 137, 182, 221, 268.
- 1917, nr. 100, 7 iulie, p. 3—4. — 27, 28—29, 229.
- 1917, nr. 112, 21 iulie, p. 1. — 43.
- 1917, nr. 152, 5 septembrie, p. 4. — 248.
- „*Rabocii*”, Petrograd, 1917, nr. 1—6. — 130.
- 1917, nr. 1, 7 septembrie (25 august), p. 1—2. — 130.
- 1917, nr. 2, 8 septembrie (26 august), p. 1—2. — 130, 186.
- 1917, nr. 3, 9 septembrie (27 august), p. 1, 2—3. — 130.
- 1917, nr. 4, 10 septembrie (28 august), p. 1—2. — 130.
- A doua ediție specială, Petrograd, 1917, nr. 5, 10 septembrie (28 august), p. 1. — 130.
- 1917, nr. 6, 11 septembrie (29 august), p. 1. — 130.
- 1917, nr. 8, 12 septembrie (30 august), p. 2. — 268.
- „*Rabocii Puti*”, Petrograd. — 268, 272.
- 1917, nr. 9, 26 (13) septembrie, p. 1—2. — 268.
- 1917, nr. 18, 6 octombrie (23 septembrie), p. 3. — 293, 299—300, 354, 356.
- 1917, nr. 19, 7 octombrie (24 septembrie), 1—2. — 314.
- 1917, nr. 22, 11 octombrie (28 septembrie), p. 1—2. — 284.
- 1917, nr. 26, 16 (3) octombrie, p. 1. — 391.
- 1917, nr. 31, 21 (8) octombrie, p. 2. — 397.
- 1917, nr. 34, 25 (12) octombrie, p. 1. — 418.
- 1917, nr. 40, 1 noiembrie (19 octombrie), p. 2—3 ; nr. 41, 2 noiembrie (20 octombrie), p. 2—3 ; nr. 42, 3 noiembrie (21 octombrie), p. 2. — 441.
- „*Reci*”, Petrograd. — 36, 47, 100, 129, 197, 223, 224, 228, 234, 250, 306.
- 1917, nr. 156 (3 898), 6 (19) iulie, p. 3. — 31.
- 1917, nr. 159 (3 901), 9 (22) iulie, p. 3. — 31.
- 1917, nr. 160 (3 902), 11 (24) iulie, p. 1—2. — 41.
- 1917, nr. 164 (3 906), 15 (28) iulie, p. 5. — 31.
- 1917, nr. 190 (3 932), 15 (28) august, p. 2—4. — 81, 137.

- 1917, nr. 194 (3 936), 19 august (1 septembrie), p. 5. — 102—105.
- 1917, nr. 210 (3 952), 7 (20) septembrie, p. 5. — 227—228, 237—239.
- 1917, nr. 218 (3 960), 16 (29) septembrie, p. 2. — 307, 310—311.
- Revista presei.* — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 1, 7 septembrie (25 august), p. 2. — 130.
- Revista presei.* — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 2, 8 septembrie (26 august), p. 2. — 130.
- Revista presei.* — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 3, 9 septembrie (27 august), p. 2. — 130.
- [*Rezoluția comitetului din Rostov pe Don al partidului libertății poporului*]. — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 210 (3 952), 7 (20) septembrie, p. 5, la rubrica : De pe cuprinsul Rusiei sub titlul : Partidul libertății poporului. — 227—228, 237—239.
- Rezoluția cu privire la problema agrară [adoptată la Conferința a șaptea generală (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia. 1917]*. — „Soldatskaia Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 13, 16 (3) mai. Supliment la ziarul „Soldatskaia Pravda“, p. 2. Sub titlul comun : Rezoluțiile Conferinței generale din 24—29 aprilie 1917 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 461.
- Rezoluția cu privire la unificare, [adoptată la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.(b) din Rusia]*. — „Proletarii“, Petrograd, 1917, nr. 4, 30 (17) august, p. 3. Sub titlul comun : Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R. — 82.
- Rezoluția Secției economice a C.E.C. în legătură cu urcarea prețurilor la cereale* — vezi Cu privire la prețurile oficiale.
- Rezoluția [secției soldați a Sovietului din Petrograd împotriva plecării din Petrograd a guvernului]*. — „Izvestiia Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților“, Petrograd, 1917, nr. 191, 7 octombrie, p. 4. Sub titlul comun : De la secția soldați a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. — 364, 365.
- Rezoluția Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd cu privire la desființarea pedepsei cu moartea* — vezi Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților. Ședința din 18 august a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd.

Rezoluțiile adoptate la Congresul al III-lea al partidului socialiștilor-revoluționari, care a avut loc la 25 mai—4 iunie 1917 la Moscova. Moscova, „Zemlea i Volea“, [1917], 16 p. — 448.

Rezultatele alegerilor, „Den“, Petrograd, 1917, nr. (16 105), 144, 24 august, p. 1, la rubrica : Însemnări pe teme municipale. Semnat : Res. — 353.

Rozenblum, D. (Firsov). Trecerea pământului la dispoziția comitetelor agrare. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 183, 18 octombrie, p. 1. — 453.

„*Russkaia Volea*“, Petrograd. — 125, 270.

— 1917, nr. 167, 16 iulie, p. 5. — 41—42.

— 1917, nr. 186, 8 august, p. 6. — 77—79.

— 1917, nr. 197, 20 august, p. 2, 6. — 125, 140—142.

„*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1917, nr. 198, 30 august (12 septembrie), p. 5. — 196, 198, 199, 248, 264.

— 1917, nr. 220, 27 septembrie (10 octombrie), p. 5. — 293.

„*Russkoe Slovo*“, Moscova. — 223, 224, 250, 357.

S—I, S. Alegerile municipale din 24 septembrie și 25 iunie. (O situație statistică). — „*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1917, nr. 220, 27 septembrie (10 octombrie), p. 5. — 293.

Sandomirski, A. Lupta pentru organizarea industriei. (Din bazinele Donețului). — „*Novaia Jizn*“, Petrograd, 1917, nr. 61, 29 iunie (12 iulie), p. 1. — 195.

Secția soldați a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. — „*Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd*“, 1917, nr. 154, 26 august, p. 4. — 154, 236.

Sindicatul inginerilor socialiști. — „*Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd*“, 1917, nr. 182, 27 septembrie, p. 7, la rubrica : Din fabrici și uzine. — 328.

Situația din Internațională și sarcinile P.M.S.D.R. [Rezoluție adoptată la Conferința a șaptea generală (din aprilie) a P.M.S.D.(b) din Rusia. 1917]. — „*Soldatskaia Pravda*“, Petrograd, 1917, nr. 13, 16 (3) mai. Supliment la ziarul „*Soldatskaia Pravda*“, p. 3. Sub titlul comun : Rezoluțiile Conferinței generale a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. 24—29 aprilie 1917. — 109, 285—286.

„*Soșial-Demokrat*“, Geneva. — 7.

- 1915, nr. 47, 13 octombrie. 2 p. — 465.
- 1915, nr. 48, 20 noiembrie, p. 2. — 7, 34.
- „Soțial-Demokrat“, Moscova. — 268.
- „Spartak“, Moscova, 1917, nr. 4, 10 august, p. 4—7. — 150, 369, 389—395.
- „Statutul de organizare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia adoptat la Congresul al doilea al partidului. — În: Cel de-al doilea Congres ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 7—9. (P.M.S.D.R.). — 446.
- Smirnov, V. *Despre revizuirea programului economic minimum.* — În: Materiale pentru revizuirea programului partidului. Culegere de articole de V. Miliutin ș.a. Moscova. Biroul regional al P.M.S.D.R. din regiunea industrială Moscova, 1917, p. 34—40 (P.M.S.D.R.). — 389—393.
- [Smith-Falkner, M. N.] *Glăsul democrației.* — „Svobodnaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 1, 2 (15) septembrie, p. 2. Semnat: M. Smith. — 197.
- [Sokolnikov, G. I.] *Cu privire la revizuirea programului partidului.* (Introducere și programul-maximum). — În: Materiale pentru revizuirea programului. Culegere de articole de V. Miliutin ș.a. Moscova, Biroul regional P.M.S.D.R. din regiunea industrială Moscova, 1917, p. 8—22. (P.M.S.D.R.). Semnat: V. Sokolnikov. — 370—387.
- Sokolnikov, V. — *vezi* Sokolnikov, G. I.
- „Soldatskaia Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 13, 16 (3 mai). Supliment la ziarul „Soldatskaia Pravda“, p. 2, 3, 4. — 109, 285—286, 369, 461.
- Suhanov, N. *Cu privire la lichidarea luptei pentru pace.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 106, 20 august (2 septembrie), p. 1. — 131—138.
- *Iarăși se aude bubuit de tunet.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 142 (136), 1 (14) octombrie, p. 1. — 355.
- „Svobodnaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 1, 2 (15) septembrie, p. 2. — 197.
- Șase luni de la revoluție. [Editorial]. — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 3, 9 septembrie (27 august), p. 1. — 130.

- Ședința Comitetului Executiv Central al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților.* — „Izvestiia Comitetului Executiv Central și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 180, 24 septembrie, p. 2—3. — 277, 278.
- Ședința [Congresului general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia].* 5 iunie [1917]. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 85, 7 iunie, p. 11—16. — 220, 324.
- Ședința din 2 martie a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților. Din procesul-verbal de ședință.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 4, 3 martie, p. 4. — 68, 74, 135.
- Ș. Zile agitate.* Impresii din ziua de 4 iulie. — „Rabociaia Gazeta“, Petrograd, 1917, nr. 100, 7 iulie, p. 3. — 28—29, 229.
- Telegrama trimisă de Kerenski, ministru de război, guvernului provizoriu.* — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 96, 20 iunie, p. 2. Sub titlul comun: Armata rusă a pornit ofensiva. — 73.
- [Tovarăși muncitori și soldați din Petrograd! Apel la o demonstrație pașnică și organizată.* 4 (17) iulie 1917]. — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 92, 5 iulie, p. 1. Sub titlul comun: Documente. — 26.
- Tovarăși muncitori și soldați din Petrograd! [Apel la o demonstrație pașnică și organizată.* 4 (17) iulie 1917. Foaie volantă. F.I., 1917]. 1 p. Semnat: C.C. al P.M.S.D.R., Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R., Comitetul interraional al P.M.S.D.R., Organizația din armată de pe lângă C.C. al P.M.S.D.R., Comisia secției muncitori a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților. — 26, 51, 156.
- Ultimele știri.* — „Novaia Jizn“, Petrograd, 1917, nr. 138 (132), 27 septembrie (10 octombrie), p. 3. — 279.
- Un bilanț.* — „Delo Naroda“, Petrograd, 1917, nr. 92, 5 iulie, p. 2. — 22, 50, 229.
- Uniunea galbenilor.* [Editorial]. — „Rabocii“, Petrograd, 1917, nr. 1, 7 septembrie (25 august), p. 1. — 130.
- Urcarea prețurilor oficiale.* De la guvernul provizoriu. 29 august 1917. — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1917, nr. 198, 30 august (12 septembrie), p. 5. — 196, 198, 199, 248, 264.

- Victimele.* — „Reci“, Petrograd, 1917, nr. 159 (3 901), 9 (22) iulie, p. 3. Sub titlul comun: Lichidarea rebeliunii. — 31.
- „*Vlast Naroda*“, Moscova, 1917, nr. 42, 16 iunie, p. 2. — 41.
- Vol* — *i* — *vezi* Volodarski, V.
- „*Volea Naroda*“, Petrograd. — 317.
- 1917, nr. 67, 16 iulie, p. 3. — 41.
- Volodarski, V. Către toți tovarășii!* (Scrisoare către redacție). — „*Rabocii*“, Petrograd, 1917, nr. 2, 8 septembrie (26 august), p. 2. — 130.
- *Petrogradul și Rusia.* — „*Rabocii*“, Petrograd, 1917, nr. 3, 9 septembrie (27 august), p. 2—3. — 130.
- Zenzinov, V. M. Contradicții ciudate.* — „*Delo Naroda*“, Petrograd, 1917, nr. 114, 30 iulie, p. 2. — 433.
- [*Zinoviev, G. E.*] *Ce nu trebuie să facem.* — „*Rabocii*“, Petrograd, 1917, nr. 8, 12 septembrie (30 august), p. 2. — 268.
- *Țărănimea și „coaliția“.* — „*Rabocii Puti*“, Petrograd, 1917, nr. 19, 7 octombrie (24 septembrie), p. 1—2. — 314.
- *Victoria noastră și sarcinile noastre.* — „*Rabocii Puti*“, Petrograd, 117, nr. 9, 26 (13) septembrie, p. 1—2. — 268.
- „*Znamea Truda*“, Petrograd, 1917, nr. 25, 22 septembrie, p. 2. — 314.
- Zvonuri cu privire la un complot.* — „*Novaia Jizn*“, Petrograd, 1917, nr. 103, 17 (30) august, p. 3. — 80—84.
-
- Bulletin de l'assemblée nationale. Première législature.* — „*Gazette Nationale, ou le Moniteur Universel*“, Paris, 1792, N. 248, 4 septembre, p. 1 051. — 350, 400, 401.
- Clausewitz, K. Hinterlassene Werke über Krieg und Kriegführung.* Bd. 1, T. 1. Vom Kriege. Berlin, Dümmler, 1832. XXVIII, 371 S. — 209.
- [*Engels, F.*] *Revolution und Konterrevolution in Deutschland.* 2. Aufl. Stuttgart, Dietz, 1907. 141 S. — 370—371.
- „*Gazette Nationale, ou le Moniteur Universel*“, Paris, 1792, N. 248, 4 septembre, p. 1 051. — 350, 400, 401.
- „*Die Glocke*“, München — Berlin. — 34.
- „*The Internationalist*“, Boston. — 285.

Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage, [angenommen auf dem Außerordentlichen Internationalen Sozialistenkongreß zu Basel]. — In: Außerordentlicher Internationaler Sozialistenkongreß zu Basel am 24. und 25. November 1912. Berlin, Buchh. „Vorwärts“, 1912, S. 23—27. — 108.

„Politiken“, Stockholm. — 284.

Protokoll fran Sverges Socialdemokratiska Arbetarepartis (fortsatta) nionde kongress i Stockholm den 23 nov. — 1 dec. 1914. — In: Protokoll fran Sverges Socialdemokratiska Arbetarepartis (ajournerade och fortsatta) nionde kongress i Stockholm den 3—4 aug. samt den 23 nov. — 1 dec. 1914. Stockholm, 1915, S. 19—244. — 361.

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, „Vorwärts“, 1891. 368 S. — 378.

„Russische Korrespondenz «Pravda»“, Stockholm. — 8.

„Työmies“, Helsinki. — 284.

Vogelstein, Th. Die finanzielle Organisation der kapitalistischen Industrie und die Monopolbildungen. — In: Grundriß der Sozialökonomik. Abt. VI. Industrie, Bergwesen, Bauwesen. Buch III. B. I. Tübingen, Mohr (Siebeck), 1914, S. 187—246. — 382—383.

INDICE DE NUME

A

Adler, Friedrich (1879—1960) — social-democrat austriac, unul dintre teoreticienii așa-numitului „austro-marxism“, care, sub paravanul unei frazeologii marxiste, camufla renunțarea la marxismul revoluționar și la lupta de clasă a proletariatului. În anii 1910—1911 a fost redactor al ziarului „Volksrecht“, organ al Partidului social-democrat elvețian, apoi secretar al Partidului social-democrat austriac. La 21 octombrie 1916 l-a împușcat pe primul ministru al Austriei, contele Stürgkh. Adler a fost unul dintre organizatorii Internaționalei a II 1/2, centristă (1921—1923), iar ulterior unul dintre liderii „Internaționalei muncitorești socialiste“. — 285, 287.

Adler, Viktor (1852—1918) — unul dintre organizatorii și liderii social-democrației austriece. În 1886 a fondat ziarul „Die Gleichheit“; cu începere din 1889 a fost redactor al ziarului „Arbeiter-Zeitung“, organul central al social-democrației austriece. În ultimele două decenii ale secolului trecut a întreținut legături cu F. Engels, dar curînd după moartea acestuia a trecut pe poziții reformiste și a fost unul dintre conducătorii oportunistului. În timpul războiului mondial imperialist, Adler s-a situat pe o poziție centristă, a propagat ideea „păcii între clase“ și a combătut acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare. În 1918, după instaurarea republicii burgheze în Austria, a fost cîrva timp ministru de externe.

La rugămintea lui N. K. Krupskaja, Adler a garantat, în calitate sa de deputat în parlamentul austriac, pentru V. I. Lenin, arestat la 26 iulie (8 august) 1914 la Nowy Targ (Galiția) în urma unui denunț mîrșav. — 34.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor; a făcut parte din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, organul menșevicilor lichidatori. În timpul primului război mondial, camuflîndu-se în dosul unei frazeologii centriste, s-a situat de fapt pe poziții social-șoviniste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd; a sprijinit guvernul pro-

vizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigrație a făcut propagandă pentru intervenție armată împotriva Rusiei Sovietice. — 285.

Alekseev, M. V. (1857—1918) — general în armata țaristă, monarhist și contrarevoluționar inveterat. După revoluția burghezo-democratică în februarie 1917, comandant suprem, apoi o vreme șeful statului-major al comandantului suprem Kerenski. În timpul războiului civil și intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice s-a aflat în fruntea „armatei de voluntari” albgardiști organizate în Caucazul de nord. — 158—159, 218, 227, 244.

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activității sale politice a fost social-democrat. În perioada primei revoluții ruse a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii a fost otzovist și unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered”. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist și a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917 s-a alăturat grupului plehanovist „Edinstvo”. S-a situat pe poziții contrarevoluționare. În iulie 1917, confecționând, cu concursul serviciului de contraspionaj al armatei, o serie de documente false, a calomniat pe V. I. Lenin și pe bolșevici. În aprilie 1918 a emigrat. În emigrație s-a alăturat taberei ultrareacționare. — 7, 8, 9, 25, 29—30, 34, 36, 42, 51, 52, 351, 361.

Alexandru al III-lea (Romanov) (1845—1894) — împărat al Rusiei (1881—1894). — 104.

Avksentiev, N. D. (1878—1943) — unul dintre liderii partidului socialiștilor-revoluționari, membru al Comitetului Central al acestui partid. În timpul primului război mondial a fost un social-șovinist inveterat; a colaborat la publicațiile defensiste „Za Rubejom”, „Novosti”, „Priziv”. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președintele Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia, ministru al afacerilor interne în al doilea guvern de coaliție Kerenski, ulterior președintele Consiliului provizoriu al republicii (preparlament), instituție contrarevoluționară. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii diverselor rebeliuni contrarevoluționare. În 1918 — președinte al așa-numitului „Directorat de la Ufa”; apoi a emigrat în străinătate, unde a continuat lupta activă împotriva Puterii sovietice. — 54, 57, 81, 83, 90, 92, 111, 112—113, 120, 122, 138, 181, 309, 403—404, 427.

B

B. — *vezi* Buharin, N. I.

Bagration, D. P. (n. 1863) — prinț, general în armata țaristă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost

comandantul unei divizii în Caucaz. Participant activ la rebeliunea lui Kornilov. — 205, 244.

Basok — vezi Melenevski, M. I.

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre conducătorii social-democrației austriece și ai Internaționalei a II-a, ideolog al „austro-marxismului“. Bauer a avut o atitudine negativă față de Revoluția Socialistă din Octombrie. În anii 1918—1919 a fost ministru de externe al Republicii Austriece. În 1919, 1927 și 1934 a participat activ la reprimarea luptei revoluționare a clasei muncitoare din Austria. În manifestările sale anticomuniste se apropia de fascism; a sprijinit propaganda pangermană. — 466.

Bazarov, V. (Rudnev, V. A. *) (1874—1939) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1896. În anii 1905—1907 a colaborat la o serie de publicații bolșevice. În perioada reacțiunii s-a îndepărtat de bolșevism, a propagat „zidirea de dumnezeu“ și empiriocriticismul și a fost unul dintre principalii reprezentanți ai revizuirii marxismului în spirit machist. În 1917 a fost menșevic internaționalist, redactor la ziarul semimensevic „Novaia Jizn“; a luat atitudine împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie. Începând din 1921 a lucrat la Comisia de Stat a Planificării. În ultimii ani ai vieții s-a îndeletnicit cu traduceri literare și filozofice. — 332—333, 334, 335, 436—437, 444.

Beilis, M. T. (n. 1873) — salariat la o fabrică de cărămizi din Kiev, evreu de origine, în 1911 a fost acuzat pe nedrept de asasinarea unui copil creștin în scopuri rituale. — 8, 26, 27, 34, 35.

Berkengheim, A. M. (1880—1932) — socialist-revoluționar, a lucrat în cooperatie. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președintele Comitetului pentru aprovizionare din Moscova. După Revoluția Socialistă din Octombrie, aflându-se în străinătate în calitate de reprezentant al Uniunii centrale a cooperativelor de consum, a desfășurat activitate îndreptată împotriva Statului sovietic. În 1922 a emigrat. — 309.

Bernațki, M. V. (n. 1876) — profesor de economie politică. Din septembrie 1917 a fost ministru de finanțe în guvernul provizoriu burghez, post pe care l-a deținut și în guvernele contrarevoluționare ale lui Denikin și Vranghel. Emigrant albgardist. — 178—179.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — unul dintre conducătorii social-democrației reformiste germane, teoretician al revizionismului, lider al aripii de dreapta a Internaționalei a II-a. Sub pretextul „dezvoltării createoare a marxismului“, a trecut la revizuirea teoriei marxiste, la golirea marxismului de conținutul său revoluționar. A negat sau a denaturat principalele teze ale marxismului. Bernstein

* În paranteză cu litere cursive sînt date adevăratele nume de familie.

a lansat lozinca: „țelul final nu reprezintă nimic, mișcarea este totul“, propagând codismul, ploconirea în fața spontaneității mișcării muncitorești și reducând progresul social exclusiv la reforme în cadrul capitalismului. El preconiza armonia de interese dintre proletariat și burghezie, se pronunța împotriva teoriei marxiste despre lupta de clasă, nega necesitatea revoluției socialiste, a dictaturii proletariatului. În economia politică, el nega teoria marxistă a plusvalorii, legile acumulării capitaliste. În filozofie s-a ridicat împotriva materialismului dialectic, încercând să substituie filozofiei marxiste filozofia idealistă kantiană și hegeliană. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, social-șovine. V. I. Lenin a demascât cu profunzime și în mod necruțat concepțiile revizioniste ale lui Bernstein, a căror consecință practică directă a fost sprijinirea imperialismului german. — 255.

Blanc, Louis (1811—1882) — istoric francez, reprezentant al socialismului mic-burghez, participant la revoluția din 1848. Prin concepțiile și activitatea sa, Louis Blanc s-a situat pe poziția concilierii cu burghezia. A elaborat un plan utopic de rezolvare a contradicțiilor dintre capital și muncă cu ajutorul statului capitalist. — 89, 216.

Bobrinskii, Al. A., An. A., V. A. — conți, mari moșieri și fabricanți de zahăr, politicieni reacționari. — 180—181.

Bonaparte, Louis — vezi Napoleon al III-lea.

Bonaparte, Napoleon — vezi Napoleon I.

Bramson, L. M. (n. 1869) — „socialist-populist“, publicist, de profesiune avocat. Unul dintre fondatorii Grupului trudovic în Duma I de stat. În 1917 a intrat în Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd de deputați ai muncitorilor și soldaților ca reprezentant al „socialiștilor-populiști“ și al trudovicilor. A sprijinit guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat. — 92.

Branting, Karl Hjalmar (1860—1925) — lider reformist al Partidului social-democrat suedez, unul dintre conducătorii Internaționalei a II-a. În anii primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Între anii 1920 și 1925 a fost în mod succesiv șeful câtorva guverne social-democrate. — 110, 111, 113, 284—285.

Breșko-Breșkovskaia, E. K. (1844—1934) — unul dintre organizatorii și conducătorii partidului socialiștilor-revoluționari, reprezentând aripa de extremă dreaptă a acestui partid. Și-a început activitatea politică în deceniul al 8-lea, „mergând în popor“. A fost arestată și deportată în repetate rânduri. După revoluția din februarie 1917 a sprijinit guvernul provizoriu burghez. Adeptă a continuării războiului imperialist „până la victoria finală“. După Re-

voluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1919 a emigrat în S.U.A. Ulterior s-a stabilit în Franța. În străinătate a dus o campanie de calomniere a Rusiei Sovietice. A colaborat la „Dni“, organul emigranților albgarđiști din Paris. — 235, 241, 264, 275, 316—317, 330, 331, 345, 346, 347, 365, 404—405.

Briand, Aristide (1862—1932) — om de stat francez, renegat al mișcării muncitorești, de numeroase ori prim-ministru. În 1909 a fost în fruntea cabinetului celor trei renegați (Briand-Millerand-Viviani). Exponent al intereselor burgheziei franceze, a inițiat proiectul creării „Pan-Europei“, bloc imperialist sub hegemonia Franței îndreptat împotriva U.R.S.S. În 1924 a reprezentat Franța la Liga Națiunilor. Ca ministru de externe (1925—1932), a fost unul dintre inițiatorii acordurilor de la Locarno (1925) și ai pactului Kellogg-Briand (1928). — 323.

Bronzov, P. V. — în 1917 membru al C.E.C. al Sovietelor din prima legislatură. — 92.

Bublikov, A. A. (n. 1875) — reprezentant al burgheziei industriale și comerciale, de profesiune inginer; deputat în Duma a IV-a de stat, membru al partidului progresiștilor, partid burghez. A participat la Consfătuirea de stat de la Moscova din august 1917, pronunțându-se pentru o coaliție a burgheziei cu mensevicii. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat. — 171, 188.

Buchanan, George William (1854—1924) — diplomat englez. Ambasador al Angliei în Rusia (1910—1918), a ajutat cercurile reacționare în lupta împotriva revoluției. În august 1917 a sprijinit rebeliunea contrarevoluționară a lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dat un sprijin activ alb-garđiștilor, a participat la organizarea diverselor comploturi contrarevoluționare și a intervenției Antantei împotriva Rusiei Sovietice. — 236, 404.

Buharin, N. I. (B) (1888—1938) — membru al partidului bolșevic din 1906; a activat ca propagandist în diferite raioane ale Moscovei. În 1911 a emigrat. În 1915 a colaborat la revista „Kommunist“; s-a situat pe poziții nemarxiste în problemele statului, dictaturii proletarietului, a dreptului națiunilor la autodeterminare etc. La Congresul al VI-lea al partidului a formulat o schemă antileninistă de dezvoltare a revoluției, bazată pe negarea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea săracă.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost redactor al ziarului „Pravda“, membru al Biroului Politic al C.C., membru al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leniniste a partidului: în 1918 a fost în fruntea grupului antipartinic al „comuniștilor de stînga“; în timpul discuției din partid cu privire la sindicate (1920—1921) s-a situat mai întîi pe o poziție „tampon“, iar apoi a aderat la grupul lui Troțki; începînd din 1928 a condus opoziția de dreapta

din partid. În 1929 a fost scos din Biroul Politic al C.C. În 1937 a fost exclus din partid pentru activitate antipartinică. — 150, 369, 389, 392—395.

C

Cavaignac, Louis-Eugène (1802—1857) — general și om de stat reacționar francez, ministru de război în mai-iunie 1848. Investit cu puteri dictatoriale, a înăbușit cu cruzime insurecția din iunie 1848 a proletariatului parizian. Între 29 iunie și 10 decembrie 1848 a fost șeful guvernului celei de-a doua Republici. Numele lui a căpătat semnificația de călău al proletariatului, care „reprezenta dictatura burgheziei prin sabie” (Marx). — 1, 14, 15, 17.

Ceaikovski, N. V. (1850—1926) — narodnic, apoi socialist-revoluționar, „socialist-populist”. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-șovinist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al C.C. al „Partidului socialist-populist al muncii unificat”, a făcut parte din Comitetele executive al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd și al Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice, a sprijinit intervenția armată împotriva Rusiei Sovietice, a fost un interpus al intervenționiștilor americani și anglo-francezi în nordul Rusiei. În 1918 a fost una dintre căpeteniile organizației contrarevoluționare „Liga renașterii Rusiei”. Din august 1918 a fost șeful „guvernului provizoriu al Regiunii de nord” de la Arhanghelsk, guvern eserist contrarevoluționar. În 1919 a emigrat la Paris; i-a sprijinit activ pe Denikin și Vranghel. — 309.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului socialist-revoluționar. În anii 1902—1905 a fost redactor al ziarului „Revoluționaia Rossiia”, organul central al eserilor. În timpul primului război mondial, camuflându-se îndărătul unei frazeologii de stînga, s-a situat de fapt pe pozițiile social-șovinismului. Din mai pînă în august 1917 a fost ministru al agriculturii în guvernul provizoriu burghez; a dus o politică de crunte represii împotriva țăranilor care trecuseră la ocuparea pămînturilor moșierești. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat. A continuat să desfășoare în străinătate o activitate antisovietică. — 1—2, 16, 17, 36, 40, 52, 54, 55, 63, 69—70, 71—72, 79, 86, 87, 89, 90, 91—92, 94, 98, 99, 110, 111, 120, 122, 138, 160, 171, 189, 196, 204, 205, 216, 217, 218, 241, 257, 262, 263—265, 273, 274—275, 317, 321, 340, 345, 427.

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a condus în străinătate grupul lichidatorilor. În timpul primului război mon-

dial — social-șovinist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură; a sprîjinit guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat din țară ca dușman al Statului sovietic. — 16, 29—30, 54, 90, 92, 98, 99, 100, 138, 262, 263—265, 267, 269, 273, 274, 295, 321, 340—341, 356, 421, 427, 428, 437, 446.

Danton, Georges Jacques (1759—1794) — unul dintre fruntașii iacobini ai revoluției burgheze franceze și unul dintre fondatorii Clubului cordelierilor. A contribuit la organizarea apărării naționale în perioada critică din august-septembrie 1792 cînd Franța a fost atacată de trupele intervenționiste, la instaurarea terorii revoluționare împotriva dușmanilor revoluției, la instituirea tribunalului revoluționar și la crearea Comitetului salvării publice, în care a avut un rol conducător. Ulterior, pe măsura adîncirii revoluției și agravării contradicțiilor de clasă, Danton, care exprima interesele burgheziei îmbogățite în timpul revoluției, a început să aibă oscilări. El căuta să-i împace pe iacobini cu girondinii, care încercau să frîneze mersul revoluției, chema la slăbirea dictaturii revoluționare, la împăcarea cu coaliția contrarevoluționară antifranceză. În noaptea de 1 aprilie 1794 a fost arestat împreună cu colaboratorii săi apropiați, fiind deferiți Tribunalului revoluționar și condamnați la moarte. — 350—351, 400, 401.

Dreyfus, Alfred (1859—1935) — ofițer al Marelui stat-major al armatei franceze, evreu de origine. În 1894, în urma unei false acuzații de înaltă trădare, a fost condamnat pe nedrept la deportare pe viață. Datorită acțiunii întreprinse în favoarea lui de către clasa muncitoare și intelectualitatea progresistă, Dreyfus a fost grațiat în 1899, iar în 1906 a fost reabilitat. — 8, 26.

Dubasov — ofițer combatant, fără partid. — 293, 299, 354, 356.

Dzerjinski, F. E. (1877—1926) — eminent activist al partidului comunist și al Statului sovietic, membru de partid din 1895. Unul dintre organizatorii social-democrației din Polonia și Lituania. A desfășurat muncă de partid în Polonia și în Rusia. Participant activ și conducător al luptei proletariatului polonez în anii primei revoluții ruse. În repetate rînduri a fost victima represiviunilor guvernului țarist: a stat peste 11 ani în închisori, la ocnă și în deportare. La Congresul al IV-lea al partidului a fost ales membru al C.C. al P.M.S.D.R. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a desfășurat muncă de partid la Moscova. În perioada pregătirii și înfăptuirii Revoluției Socialiste din Octombrie a fost membru al Comitetului militar-revoluționar din Petrograd și al Centrului militar-revoluționar de partid pentru conducerea insurecției, creat de Comitetul Central al partidului. După victoria revoluției a fost președintele Comisiei extraordinare pe întreaga Rusie pentru lupta împotriva contrarevoluției și sabotajului (Ceka). La

începutul anului 1918 a avut o poziție greșită în problema încheierii păcii de la Brest, alăturându-se „comuniștilor de stînga”. În 1921 a fost numit comisar al poporului pentru căile de comunicație, rămînînd și în funcțiile de președinte al Ceka și de comisar al poporului pentru afacerile interne; din 1924 — președinte al Consiliului economic superior. Începînd din iunie 1924 a fost membru supleant al Biroului Politic al C.C. al P.C.(b) din Rusia și membru al Biroului Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia. — 455.

E

Efremov, I. N. (n. 1866) — mare moșier, deputat în Dumele I, a III-a și a IV-a de stat. Unul dintre organizatorii partidului „înnoirii pașnice”, ulterior lider al partidului burghez al progresiștilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Dumei de stat și a făcut parte din guvernul provizoriu burghez. — 27.

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels”, în Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—14). — 16, 46, 123, 143, 254, 255, 259, 344—345, 350, 378, 400, 401, 435.

Ermolenko, D. S. (n. 1874) — praporgic, a lucrat în serviciul de contraspionaj militar. — 7.

F

Fürstenberg, I. S. — vezi Ganețki, I. S.

G

Gagarin, A. V. — prinț, general în armata țaristă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost comandantul unei brigăzi din divizia caucaziană; participant activ la rebeliunea lui Kornilov. — 218, 244.

Ganețki (Fürstenberg), I. S. (1879—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze și ruse. Membru al partidului social-democrat din 1896. A participat la o serie de congrese ale Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, precum și la congresele al II-lea, al IV-lea și al V-lea ale P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. A fost membru al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. La Congresul

al VI-lea al S.D.R.P. și L. (1908) s-a retras din Conducerea centrală în urma unor divergențe ivite într-o serie de probleme interne de partid, iar după scindarea social-democrației poloneze, care a avut loc în 1912, a fost unul dintre conducătorii așa-numitei opoziții „rozlamoviste“, care se situa pe poziții foarte apropiate de cele ale bolșevicilor. În timpul primului război mondial a aderat la stînga zimmerwaldiană. A fost arestat și deportat în repetate rânduri. În 1917 a fost membru al Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru finanțe, apoi a ocupat o serie de funcții diplomatice. — 8, 34, 35.

Ghelfand, A. L. — vezi Parvus.

Ghessen, I. V. (1866—1943) — publicist burghez rus. Unul dintre fondatorii și liderii partidului cadet, membru al Comitetului lui Central. A condus, împreună cu Miliukov, organele de presă ale partidului cadet: „Narodnaia Svoboda“ (decembrie 1905) și apoi „Reci“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost un dușman al Puterii sovietice; în perioada intervenției militare străine și a războiului civil l-a ajutat în mod activ pe Iudenici; mai târziu a devenit emigrant alb. În activitatea publicistică s-a remarcat prin calomniile lui veninoase împotriva bolșevicilor. — 98, 99, 100.

Ghimmer, N. N. — vezi Suhanov, N.

Goldendah, D. B. — vezi Reazanov, D. B.

Goldman, M. I. — vezi Liber, M. I.

Goldstein, M. M. — vezi Volodarski, V.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombriștilor. În timpul primului război mondial a fost președinte al Comitetului central pentru industria de război și al Comisiei speciale pentru problemele apărării. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de război și ministru al marinei în primul guvern provizoriu burghez. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — 72, 233, 234, 249, 275, 450.

Guesde, Jules (Basile, Mathieu) (1845—1922) — unul dintre organizatorii și conducătorii mișcării socialiste din Franța și ai Internaționalei a II-a. În 1901, Guesde și adepții lui au creat Partidul socialist din Franța, care în 1905, fuzionînd cu Partidul socialist francez, partid reformist, și-a luat denumirea de Partidul socialist francez unificat. Guesde a contribuit în mare măsură la răspîndirea ideilor marxismului și la dezvoltarea mișcării socialiste în Franța. Dar, luînd atitudine împotriva politicii socialiștilor de dreapta, Guesde a comis unele greșeli sectariste atît în problemele teoretice, cît și în cele tactice. La izbucnirea primului război mondial, Guesde s-a situat pe pozițiile social-șovinismului și a intrat în

guvernul burghez. El nu s-a alăturat majorității Congresului de la Tours al Partidului socialist francez (1920), care a hotărât afilierea la Internaționala Comunistă. — 107.

Gurvici, F. I. — *vezi* Dan, F. I.

Gvozdev, K. A. (n. 1883) — menșevic-lichidator. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste, a fost președintele grupului muncitoresc din Comitetul central pentru industria de război. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd, ministru adjunct, iar din septembrie 1917 ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. — 291—292, 322, 433.

H

Hilferding, Rudolf (1877—1941) — unul dintre liderii oportuniști ai social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; teoretician al „austro-marxismului”. Din 1907 pînă în 1915 a fost redactor al ziarului „Vorwärts”, organ central al Partidului social-democrat din Germania. În 1910 a publicat lucrarea „Capitalul financiar”, care a avut un anumit rol pozitiv în studierea capitalismului monopolist, dar care conține grave greșeli teoretice și teze oportuniste. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, a apărut unitatea cu social-imperialiștii. După război a lansat teoria „capitalismului organizat”, devenind un apologet al capitalismului monopolist de stat. Din 1917 — lider al „Partidului social-democrat independent din Germania”, dușman declarat al Puterii sovietice și al dictaturii proletarietului. A făcut parte în repetate rînduri din guvernul burghez al Republicii de la Weimar. După instaurarea fascismului a emigrat în Franța. — 384.

Hindenburg, Paul (1847—1934) — om politic și feldmareșal german. În 1916 a fost comandant suprem al armatei germane. A fost unul dintre principalii organizatori ai intervenției militare anti-sovietice și ai înăbușirii revoluției din noiembrie 1918 din Germania. Între anii 1925 și 1934 a fost președinte al Germaniei, a sprijinit organizațiile fasciste și monarho-militariste. La 30 ianuarie 1933 l-a numit pe Hitler șef al guvernului (cancelar), trecînd astfel oficial întreaga putere în mîna fasciștilor. — 7.

Huttunen, Evert Johann Waldemar (1884—1924) — social-democrat finlandez, deputat în Seim din 1917. A fost redactor-șef al ziarului muncitoresc finlandez „Työ” („Munca”). În locuința lui din Viborg s-a oprit V. I. Lenin în septembrie 1917, cînd se ascundea din cauza persecuțiilor guvernului provizoriu burghez. — 281.

Hyndman, Henry Mayers (1842—1921) — socialist englez, reformist. În 1881 a fondat Federația democrată, devenită în 1884

Federația social-democrată. În anii 1900—1910 a fost membru al Biroului socialist internațional. A fost unul dintre liderii Partidului socialist britanic, din care s-a retras în 1916, după ce Conferința de partid de la Salford l-a condamnat pentru poziția sa social-șovinistă față de războiul imperialist. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie și a sprijinit intervenția împotriva Rusiei Sovietice. — 107.

I

Ivanov, K. — vezi Lenin, V. I.

Ivanov, Konstantin Petrovici — vezi Lenin, V. I.

J

Jordania, N. N. (1870—1953) — social-democrat, liderul menșevicilor din Caucaz. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiiți, sprijinindu-i în realitate pe lichidatori. În 1914 a colaborat la revista lui Troțki „Borba”. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Tiflis; în anii 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; din 1921 — emigrant alb. — 317.

K

Kaledin, A. M. (1861—1918) — general în armata țaristă, ataman al cazacilor de la Don. La Consfătuirea de stat din august 1917 de la Moscova a prezentat un amplu program de înăbușire a revoluției. Participant activ la rebeliunea lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre conducătorii mișcării contrarevoluționare a cazacilor de pe Don, a participat la crearea „armatei de voluntari” albgardiste. La vestea înfrângerii de pe front din ianuarie 1918, s-a împușcat. — 81, 83, 136—138, 217, 232, 233.

Kamenev (Rozenfeld), L. B. (1883—1936) — membru al partidului bolșevic din 1901. A făcut parte din redacția ziarelor „Proletarii” și „Pravda”. La Conferința a VII-a generală (din aprilie) a P.M.S.D. (b) din Rusia a fost ales în C.C. al partidului. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei leniniste a partidului, orientată spre revoluția socialistă. În octombrie 1917 a publicat, în numele lui și al lui Zinoviev, în ziarul semimenșevic „Novaia Jizn” o declarație în care își exprima dezacordul față de hotărîrea Comitetului Central cu privire la

insurrecția armată, ceea ce însemna divulgarea unei hotărâri secrete a partidului, trădarea revoluției.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Sovietului din Moscova, vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului, membru în Biroul Politic al C.C. În repetate rânduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului: în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliție în care să intre menșevicii și socialiștii-revoluționari, în 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții”, iar în 1926 — unul dintre liderii blocului antipartinic troțkisto-zinovievist. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste. În 1928 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar, întrucît nu și-a încetat activitatea antipartinică, în 1932 a fost din nou exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. În 1933 a fost pentru a doua oară reprimat în partid. În 1934, pentru activitate antipartinică, a fost pentru a treia oară exclus din partid. — 16, 77—79, 99, 100, 268, 438—440, 442—447, 455.

Kamkov (Kaț), B. D. (1885—1938) — eser, unul dintre organizatorii și liderii partidului socialiștilor-revoluționari de stînga. În 1918 s-a pronunțat împotriva încheierii păcii de la Brest; a fost unul dintre inițiatorii asasinării ambasadorului german Mirbach și unul dintre organizatorii rebeliunii socialiștilor-revoluționari de stînga de la Moscova. Pentru activitatea lui contrarevoluționară a fost arestat și condamnat de tribunalul militar. Ulterior a lucrat în domeniul statisticii. — 139, 427.

Katkov, M. N. (1818—1887) — moșier, publicist reacționar. Și-a început activitatea politică ca adept al unui liberalism aristocratic moderat. La începutul deceniului al 7-lea a trecut în tabăra reacțiunii. În anii 1863—1887 a fost redactor și editor al ziarului „Moskovskie Vedomosti”, care a devenit purtătorul de cuvînt al reacțiunii monarhiste. Katkov se autocaracteriza ca un „cîine de pază credincios al absolutismului”. Numele lui Katkov a devenit simbolul celei mai deșănțate reacțiuni. — 104.

Kaț, D. B. — vezi Kamkov, B. D.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; la început marxist, mai tîrziu renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului), una dintre cele mai periculoase și mai dăunătoare variante ale oportunismului. A fost redactorul revistei „Die Neue Zeit”, publicație teoretică a social-democrației germane.

Kautsky a intrat în mișcarea socialistă în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleianism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism. În aceasta perioadă a activității sale, el a publicat o serie de lucrări valoroase,

ca „Doctrina economică a lui Karl Marx“ (1887), „Problema agrară“ (1899) ș.a., contribuind la popularizarea teoriei marxiste în Germania și în alte țări. Totuși, încă în această perioadă, el a manifestat inconsecvențe ideologice, a făcut concesii revizionismului. La începutul secolului al XX-lea, inconsecvențele ideologice ale lui Kautsky s-au accentuat pe linia renunțării treptate la esența revoluționară a marxismului. El a devenit ideologul centrismului. În timpul primului război mondial s-a situat, în esență, pe pozițiile social-șovinismului. A formulat teoria antimarxistă a „ultraimperialismului“, care estompa contradicțiile imperialismului.

În 1918, Kautsky a luat atitudine împotriva revoluției din Germania, intrând în guvernul contrarevoluționar Ebert-Scheidemann. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, Kautsky și-a manifestat deschis adversitatea față de ea. El s-a opus dictaturii proletariatului, formulând teoria utopică, neștiințifică a democrației „pure“, situată deasupra claselor. Concepțiile antimarxiste ale lui Kautsky au fost combătute de Engels, ca și de fruntașii aripii de stînga a social-democrației germane, și supuse unei aspre critici de către V. I. Lenin, mai ales în lucrarea „Revoluția proletară și re-negatul Kautsky“ (1918). — 108, 380.

Kerenski, A. F. (n. 1881) — socialist-revoluționar. Deputat în Duma a IV-a, a făcut parte un timp din Grupul trudovic, fiind chiar președintele lui. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinst inveterat. După revoluția burghezodemocratică din februarie 1917 a deținut portofoliul justiției, al Ministerului de Război și al marinei, iar apoi președinte al guvernului provizoriu burghez și comandant suprem al armatei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1918 a fugit în străinătate. În prezent trăiește în S.U.A., unde desfășoară propagandă antisovietică. — 1, 17, 27, 36, 52—53, 54, 57, 67, 72, 73, 81, 83, 94, 95, 96, 128, 129, 132, 135, 138, 149, 158—159, 178—179, 181, 183, 188, 197, 198, 199, 204, 211, 217—218, 219, 234, 238, 240, 241, 244, 246, 252, 253, 254, 257, 262, 263, 264, 265, 266, 267—269, 271, 274, 275, 276, 278—279, 280—281, 291, 293—294, 295, 296, 297, 299, 300, 301, 315, 316—317, 338, 339—342, 347, 353, 354—355, 357, 358, 359, 360, 363, 365, 366, 403—407, 408, 411, 420, 422, 425, 426, 428, 432, 433, 439, 441, 445, 452, 457.

Kișkin, N. M. (1864—1930) — unul dintre liderii partidului cadet; de profesiune medic. Ministru al prevederilor sociale în ultimul guvern provizoriu burghez. În ajunul Revoluției Socialiste din Octombrie a fost numit „dictator“ al Petrogradului. În 1919 a fost unul dintre participanții activi la „Centrul tactic“, organizație contrarevoluționară albgardistă din Moscova. În ultima parte a vieții a lucrat în Comisariatul poporului pentru sănătate. — 276, 295, 317, 340.

Klembovski, V. N. (1860—1921) — general în armata țaristă, din mai 1917 comandant al frontului de nord, participant activ la rebeliunea kornilovistă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a servit în Armata Roșie; a fost împușcat pentru trădare. — 158—159, 218, 244, 365.

Kollontai, A. M. (1872—1952) — revoluționară de profesie, a intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În anii 1906—1915 a activat în tabăra menșevicilor; în 1915 a devenit membră a partidului bolșevic. La Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost aleasă în C.C. al partidului. De la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții revoluționare-internaționaliste. Din însărcinarea lui V. I. Lenin a participat la organizarea elementelor de stînga, internaționaliste, din rîndurile social-democrației din țările scandinave și din America. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a întors în Rusia și a fost aleasă în Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd; a activat printre marinarii din Baltica și printre soldații din garnizoana Petrograd. În timpul evenimentelor din iulie 1917 a fost arestată de guvernul provizoriu burghez și întemnițată. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru prevederile sociale, iar în 1920 a condus secția pentru munca în rîndurile femeilor din C.C. al P.C. (b) din Rusia. În timpul discuției cu privire la sindicate (1920—1921) a fost o membră activă a grupului antipartinic al „opoziției muncitorești”. În anii 1921—1922 a condus în cadrul Internaționalei Comuniste Secretariatul internațional pentru problemele femeilor. Începînd din 1923 a ocupat importante funcții diplomatice. — 52.

Kornilov, L. G. (1870—1918) — general țarist, comandant suprem al armatei ruse (iulie-august 1917). În august a organizat o rebeliune în scopul zdrobirii forțelor revoluționare. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie a fost unul dintre organizatorii armatei contrarevoluționare care acționa în sudul țării. A fost ucis în timpul luptelor de lîngă Ekaterinodar. — 54, 76, 127, 128, 129, 132, 138, 147, 156, 157, 158—159, 179, 204, 217—218, 224, 231, 232, 236, 237—238, 264, 347, 365, 406, 422.

Kozlovski, M. I. (1876—1927) — militant al mișcării revoluționare din Polonia și Rusia. Membru al partidului social-democrat de la începutul secolului nostru, bolșevic. A fost membru al Conducerii centrale a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și al C.E.C. din prima legislatură, președintele Dumei raionale Vîborg. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președintele Comisiei extraordinare de instrucție din Petrograd, apoi membru al colegiului Comisariatului poporului pentru justiție, președintele Micului consiliu al comisarilor poporului. În 1919 a fost comisar al poporului pentru justiție în Republica Lituaniană-Bielorusă. În

anii 1923—1927 — juristconsult principal la Comisariatul poporului pentru căile de comunicații. — 8.

Krilenko, N. V. (1885—1938) — membru al partidului bolșevic din 1904, om de stat sovietic. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a lucrat în redacția ziarului „Soldatskaia Pravda”, a participat la Conferința generală a organizațiilor P.M.S.D. (b) din Rusia din armata de pe front și din spatele frontului; a fost delegat la primul Congres general al Sovietelor din Rusia. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. La cel de-al II-lea Congres general al Sovietelor a intrat în Consiliul comisarilor poporului ca membru în Comitetul pentru problemele militare și maritime, mai târziu — comandant suprem. Din 1918 a lucrat în organele justiției sovietice: președinte al Tribunalului revoluționar suprem al C.E.C. din Rusia, adjunct al comisarului poporului pentru justiție, procuror al republicii, din 1931 — comisar al poporului pentru justiție al R.S.F.S.R., iar din 1936 comisar al poporului pentru justiție al U.R.S.S. La congresele al XV-lea și al XVI-lea ale partidului a fost ales membru în Comisia centrală de control. — 361.

Kșesinskaia, M. F. — balerină rusă care a primit în dar de la Nicolaie al II-lea o vilă la Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat. — 27, 28.

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă burgheză rusă, militantă pe tărîm social. În ultimii ani ai secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii”; curînd însă, sub influența bernsteinismului, a pornit pe calea revizuirii marxismului. Documentul cunoscut sub denumirea de „Credo”, scris de Kuskova în spiritul bernsteinismului, a exprimat cît se poate de pregnant esența oportunistă a „economismului” și a stîrnit un protest energetic din partea marxștilor revoluționari ruși (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 157—170). În ajunul revoluției din 1905—1907, Kuskova a intrat în organizația liberală „Uniunea eliberării”. În 1906 a scos, împreună cu S. N. Prokopovici, revista semicadetă-semimeneșevică „Bez Zaglavii” și a colaborat activ la „Tovarișci”, ziarul cadeților de stînga. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a fost expulzată din Rusia Sovietică; în străinătate a devenit o militantă activă a emigrației albgardiste. — 309.

L

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorilor. În anii primului război mondial a aderat la centriști. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor-internaționaliști, a făcut parte din

Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a militat pentru un guvern de coaliție în care să intre menșevicii și socialiștii-revoluționari. A lucrat în aparatul de stat și în diferite organizații economice. — 361—362, 396—398.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Ivanov, K., Ivanov, Konstantin Petrovici, Lenin, N.) (1870—1924) — date biografice. — 7—9, 10—11, 25—28, 34, 47, 76, 84—85, 125—126, 127—130, 149, 181, 185, 186, 214, 221, 223, 229, 254, 261, 270, 278—279, 281—283, 285, 294—295, 296—298, 305, 306, 310, 318—319, 325, 327—328, 355, 357, 369—370, 382, 390, 395, 399, 408, 421, 435, 437, 441, 446, 455; 456.

Lensch, Paul (1873—1926) — social-democrat german. În anii 1905—1913 a fost redactor la „Leipziger Volkszeitung“, ziarul aripii de stînga a Partidului social-democrat din Germania. La izbucnirea primului război mondial a trecut pe pozițiile social-șovinismului. După război, redactor-șef al ziarului „Deutsche Allgemeine Zeitung“, oficios al magnaților industriei din Ruhr. În 1922, la cererea membrilor de rînd ai Partidului social-democrat din Germania, a fost exclus din partid. — 203.

Liber (Goldman), M. I. (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd și al Prezidiului C.E.C. din prima legislatură; s-a situat pe poziții menșevice; a fost partizan al guvernului de coaliție. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Ulterior a lucrat în domeniul economic. — 92, 138, 262, 263—265, 267, 269, 273, 274, 295—296, 321, 356, 422, 427, 428, 446.

Liebkecht, Karl (1871—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii Partidului Comunist din Germania. Aderînd la mișcarea socialistă, încă din anii studenției a participat la lupta împotriva oportunistului. Apărător fervent al cauzei păcii și al ideilor internaționalismului proletar, el a demascăat cu vigoare militarismul, mai ales pe cel german, considerîndu-l instrument de expansiune a capitalismului. În cursul luptei împotriva revizionismului și războiului, concepțiile politice și ideologice ale lui Liebknecht se apropiau, treptat, de leninism. În activitatea sa practică revoluționară s-a relevat ca un conducător devotat intereselor proletariatului. A fost unul dintre creatorii grupului revoluționar-internaționalist „Spartacus“ din social-democrația germană, care a constituit nucleul Partidului Comunist din Germania, creat în decembrie 1918, și a avut un rol de

seamă în organizarea luptei proletariatului german în timpul revoluției din noiembrie 1918. A fost unul dintre întemeietorii Partidului Comunist din Germania și unul dintre conducătorii insurecției muncitorilor berlinezi din ianuarie 1919, când a fost ucis de contrarevoluționari. Apreciind activitatea lui K. Liebknecht, Lenin scria : „Acest nume este... simbolul conducătorului devotat intereselor proletariatului, simbolul devotamentului față de revoluția socialistă“. El simbolizează „lupta neîmpăcată împotriva imperialismului, nu în vorbe, ci în fapt“. (Opere, vol. 28, București, Editura politică, 1959, p. 433—434). — 107, 112, 287, 402—403, 425.

Linde, F. F. (1881—1917) — membru al Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd din prima legislatură ; a participat la demonstrațiile soldaților din aprilie 1917. Ulterior, comisar al guvernului provizoriu burghez pe frontul de sud-vest. A fost ucis în timp ce-i îndemna pe soldați să pornească la luptă. — 229.

Lomov, A. (Oppokov, G. I.) (1888—1938) — membru al partidului bolșevic din 1903, revoluționar de profesie. Om de stat sovietic. A avut munci de partid la Petersburg, Ivanovo-Voznesensk, Moscova, Saratov. A fost în dese rânduri victima represiunilor guvernului țarist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit membru al Biroului regional Moscova și al Comitetului Moscova al P.M.S.D. (b) din Rusia. În octombrie 1917 a fost membru al Comitetului militar-revoluționar din Moscova, vicepreședinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova. La Congresul al II-lea al Sovietelor a intrat în Consiliul Comisariilor Poporului având funcția de comisar al poporului pentru justiție. În 1918 a fost „comunist de stînga“. A fost membru al Prezidiului și vicepreședinte al Consiliului economic superior, vicepreședinte al Comitetului de Stat al Planificării al U.R.S.S., membru al C.C. al P.C. (b) din Bielorusia, membru supleant și membru al C.C. al P.C. (b) al Uniunii Sovietice. — 369.

Ludovic-Napoleon — vezi Napoleon al III-lea.

Lurie, M. A. — vezi Larin, I.

Lvov, G. E. (1861—1925) — prinț, mare moșier, cadet. În perioada primului război mondial a fost președinte al Uniunii zemstvelor din Rusia, iar apoi unul dintre președinții Uniunii generale a zemstvelor și orașelor — organizație a burheziei imperialiste și a moșierimii. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost, din martie pînă în iulie, președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor interne în guvernul provizoriu burghez. A fost unul dintre organizatorii masacrării muncitorilor și soldaților din Petrograd în iulie 1917. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb ; a participat la organizarea intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice. — 21—24, 449, 450, 451.

M

M—n, V. — *vezi* Miliutin, V. P.

MacLean, John (1879—1923) — militant de seamă al mișcării muncitorești engleze, de profesiune învățător. Înainte de primul război mondial s-a alăturat aripii stîngi a Partidului socialist britanic și a devenit unul dintre liderii lui în Scoția. În timpul războiului s-a situat pe poziții internaționaliste, a desfășurat o intensă propagandă revoluționară și antirăzboinică (a fost unul dintre organizatorii și conducătorii unor demonstrații și greve de masă ale muncitorilor printre care în fabricile de armament), expunîndu-se la nenumărate persecuții din partea guvernului. În aprilie 1916 a fost ales în conducerea Partidului socialist britanic. În ultimii ani ai vieții s-a retras din activitatea politică. — 107, 112, 287.

Mac-Mahon, Patrice (1808—1893) — general și om politic francez. Ca militar s-a evidențiat în războiul Crimeii (1853—1856) și în războiul Sardiniei și Franței împotriva Austriei (1859). În războiul franco-prusian (1870—1871) a fost înfrînt și a capitulat la Sedan. În 1871 a fost comandantul armatei versaillezilor, care a înăbușit în sînge Comuna din Paris. Ca președinte al Franței (1873—1879) a dus o politică antirepublicană și monarhistă, fiind silit să demisioneze. — 147.

Makadziub, M. S. (Panin) (n. 1876) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator, a colaborat la „Nașa Zarea”, revista menșevicilor-lichidatori. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru în Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. Începînd din 1921 a lucrat la agențiile externe pentru exportul de materiale lemnoase; în 1931 a emigrat. — 285.

Maklakov, V. A. (n. 1870) — moșier cadet, de profesiune avocat, a pledat în numeroase procese politice. A fost deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea orașului Moscova. A făcut parte din C.C. al partidului cadet. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al guvernului provizoriu burghez la Paris; ulterior — emigrant alb. — 234, 249, 363, 365, 424.

Markov, N. E. (n. 1876) — mare moșier, om politic reacționar din Rusia țaristă, unul dintre conducătorii organizațiilor ultra-reacționare-pogromiste „Uniunea poporului rus” și „Oastea arhanghelului Mihail”. Deputat în Duma a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. În Dumă a fost unul dintre liderii extre-miștilor de dreapta. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 9.

Martov, L. (Föderbaum, I. O.) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, lichidator, a redactat revista „Golos Soțial-Demokrata”. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a situat pe poziții antisovietice. În 1920 a emigrat în Germania. A condus la Berlin publicația menșevică contrarevoluționară „Soțialisticeskii Vestnik”. A fost unul dintre organizatorii Internaționalei a II ¹/₂. — 49, 86—89, 91, 104, 139, 148, 152—153, 243, 319—320, 427.

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gânditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)”. Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 43—92). — 38, 45, 124, 133, 254, 259, 318—319, 336, 349—350, 397, 400, 401, 434, 435.

Maslov, S. L. (n. 1873) — socialist-revoluționar de dreapta. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — membru în Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai țăranilor din Rusia. În septembrie a devenit ministru al agriculturii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse organizații economice și instituții științifice. Este autorul unor lucrări în problema agrară. În 1921, V. I. Lenin a criticat aspru cartea lui Maslov „Economia țărănească”. — 448—449, 453, 461.

Melenevski, M. I. (Basok) (1879—1938) — naționalist mic-burghez ucrainean, menșevic, lider al organizației social-democrate ucrainene „Spilka”. A luat parte la Conferința antipartinică de la Viena din august 1912. În timpul primului război mondial a fost membru activ al organizației burgheze naționaliste „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în domeniul economic. — 126.

Mgheladze, V. D. (Tria) (n. 1868) — menșevic; participant la Conferința antipartinică de la Viena din august 1912. În timpul primului război mondial a întreținut legături cu organizația burghezo-naționalistă „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei”; în 1918—1920, membru al guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia — emigrant alb. — 126.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — om politic și istoric rus, ideolog al burgheziei imperialiste ruse, lider al partidului cadeților. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Miliukov a fost ministru al afacerilor externe în primul guvern provizoriu. A dus o politică de continuare a războiului imperialist „pînă la victoria finală”. A fost unul dintre inspiratorii rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la organizarea

intervenției armate străine împotriva Rusiei Sovietice; fruntaș al emigrației albe. — 7, 11, 47, 54, 98, 99, 100, 125—126, 128—129, 178—179, 205, 233, 234, 236, 239, 249, 275, 433, 450.

Miliutin, V. P. (M-n, V.) (1884—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1903, aderând la început la menșevici, iar în 1910 devenind bolșevic. A avut munci de partid la Kursk, Moscova, Orel, Petersburg și Tula; a fost deseori victimă a represiunilor. La Conferința a VII-a generală (din aprilie) a P.M.S.D. (b) din Rusia a fost ales membru al C.C. al partidului. La cel de-al II-lea Congres general al Sovietelor a intrat în Consiliul Comisarilor Poporului în calitate de comisar al poporului pentru agricultură. În noiembrie 1917 s-a pronunțat pentru formarea unui guvern de coaliție în care să intre menșevicii și socialiștii-revoluționari și, declarându-se în dezacord cu politica partidului, a ieșit din C.C. și din guvern. În 1918—1921 a fost vicepreședinte al Consiliului economic superior, apoi a deținut alte funcții de răspundere în aparatul de stat și economic. — 130, 369, 414.

N

Napoleon I (Bonaparte) (1769—1821) — împărat al francezilor (1804—1814 și în 1815). — 73, 208.

Napoleon al III-lea (Bonaparte, Ludovic) (1808—1873) — împărat al Franței din 1852 pînă în 1870; nepotul lui Napoleon I. După înfrîngerea revoluției din 1848 a fost ales președinte al Republicii Franceze; în noaptea de 1 spre 2 decembrie 1851 a săvîrșit o lovitură de stat. Caracterizarea lui Napoleon al III-lea a fost făcută de K. Marx în lucrarea „Oprește bruma al lui Ludovic Bonaparte“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 115—217). — 73, 105.

Nekrasov, N. A. (1821—1878) — mare poet rus, democrat-revoluționar. V. I. Lenin prețuia creația lui Nekrasov, pe care-l cita adeseori. — 97, 311.

Nekrasov, N. V. (n. 1879) — deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tomsk, cadet. În 1917 a făcut parte din guvernul provizoriu burghez, deținînd funcțiile de ministru al căilor de comunicații, ministru fără portofoliu și ministru de finanțe. În vara anului 1917 s-a retras din partidul cadet. În anii Puterii sovietice a lucrat la Uniunea centrală a cooperativelor. — 54, 178—179.

Nicolae al II-lea (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei (1894—1917) din dinastia Romanovilor. Reprezentînd interesele moșierimii și burghezicii, a reprimat mișcarea revoluționară (evenimentele din 9 ianuarie 1905, înăbușirea insurecției armate de la Moscova din 9—18 decembrie 1905, reacțiunea stolîpinistă, masacrul de la

Lena din 1912 ș.a.), iar pe plan extern a dus o politică expansionistă (războiul ruso-japonez, primul război mondial). Pentru reprimarea cu cruzime a luptătorilor revoluționari, a fost denumit de popor și „Nicolaiie sîngerosu”. Răsturnat de revoluția din februarie 1917, a fost executat la 17 iulie la Ekaterinburg (azi Sverdlovsk), pe baza unei hotărîri a Sovietului regional Ural. — 40, 62, 65, 67, 72, 94, 133, 137, 154, 208—209, 222, 245, 263, 275, 300.

Nikitin, A. M. (n. 1876) — menșevic, de profesiune jurist. După evenimentele din iulie, ministru al poștelor și telegrafului. Ministru de interne în ultimul guvern provizoriu burghez. — 291—292, 293—294, 322, 340, 433.

O

Oppokov, G. I. — *vezi* Lomov, A.

P

Palcinski, P. I. (m. 1930) — inginer, organizator al sindicatului „Produgol”, a întreținut strînse legături cu cercurile bancare. Adjunct al ministrului comerțului și industriei în guvernul provizoriu burghez după revoluția din februarie 1917, a inițiat sabotajul industriișilor și a luptat împotriva organizațiilor democratice. A comandat unitățile care au opus rezistență la Palatul de iarnă la 25 octombrie (7 noiembrie) 1917. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii sabotajelor în industria sovietică. — 70, 195—196, 217, 218.

Panin — *vezi* Makadziub, M. S.

Panina, S. V. — contesă, membră în C.C. al partidului cadet. După 24 mai (6 iunie) 1917 a fost ministru-adjunct al prevederilor sociale în guvernul provizoriu burghez, iar din august 1917 — ministru-adjunct al învățămîntului public. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat. — 63.

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — la sfîrșitul secolului trecut și începutul acestui secol a participat la mișcarea social-democrată din Rusia și Germania. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. Parvus a emis teoria antimarxistă a „revoluției permanente”, pe care Troțki a transformat-o ulterior într-o armă de luptă împotriva leninismului. Ulterior s-a îndepărtat de social-democrație; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziții șovine, a fost agent al imperialismului german, s-a îndeletnicit cu speculații în stil mare și s-a îmbogățit din furnituri de război. În 1915 a scos revista „Die Glocke”. — 7, 34, 35.

Pereverzev, P. N. — avocat, trudovic, apropiat de socialiștii-revoluționari. După revoluția burghezo-democratică din februarie

1917 — ministru al justiției în primul guvern provizoriu burghez de coaliție. În iulie 1917 a dat publicității documentele calomnioase confecționate de Aleksinski în colaborare cu serviciul de contra-spionaj împotriva lui Lenin și bolșevicilor. — 10, 11, 51, 351.

Peșehonov, A. V. (1867—1933) — om politic și publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic-liberal, a colaborat la revista „Russkoe Bogatstvo“, iar cu începere din 1904 a făcut parte din redacție; a colaborat la „Osvobođenje“, revistă monarhistă-liberală, și la „Revoliucionnaia Rossiia“, ziarul socialiștilor-revoluționari. Din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști“. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; din 1922 — emigrant alb. — 70, 122, 160—161, 195, 196, 217, 218, 219, 220, 240—241, 324, 346—347.

Petrovski, G. I. (1878—1958) — membru de partid din 1897, unul dintre cei mai vechi participanți la mișcarea muncitorească revoluționară, bolșevic, eminent activist de partid și de stat. În timpul primei revoluții ruse — unul dintre conducătorii mișcării muncitorești din Ekaterinoslav (azi Dnepropetrovsk). Deputat în Duma a IV-a din partea muncitorilor guberniei Ekaterinoslav, a făcut parte din fracțiunea bolșevică din Dumă. În noiembrie 1914 a fost arestat, împreună cu ceilalți deputați bolșevici, pentru activitate revoluționară îndreptată împotriva războiului imperialist și deportat, în 1915, în ținutul Turuhan. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. În 1917—1919 a fost comisar al poporului pentru afacerile interne al R.S.F.S.R., din 1919 până în 1938 a fost președintele C.E.C. al Ucrainei; după formarea U.R.S.S. — vicepreședinte al C.E.C. al U.R.S.S.; în 1938—1940 — vicepreședinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. În 1926—1939 a fost membru supleant al Biroului Politic al C.C. al P.C.(b) al U.R.S.S. Din 1940 — director adjunct al Muzeului Revoluției al U.R.S.S. — 361.

Pirogov, N. I. (1810—1881) — mare chirurg rus, fondatorul chirurgiei de campanie și al anatomiei chirurgicale, membru corespondent al Academiei de Științe din Petersburg. Participant la apărarea Sevastopolului în timpul războiului Crimeii. După întoarcerea din război, în 1856, a fost numit epítrop al învățământului din circumscripția Odesa și mai târziu Kiev. A criticat aspru sistemul de educație existent, a propagat învățământul general, s-a ridicat împotriva limitării dreptului la învățământ după criterii de stare sau naționale. În 1861, pentru încercarea de a reforma sistemul de învățământ, a fost demis. În 1862 a plecat în străinătate, unde a trăit până în 1866. Întors în Rusia, și-a petrecut restul vieții la țară. Autor al multor lucrări științifice care i-au adus o faimă mondială. — 105.

Planson, A. A. — socialist-populist ; de profesiune avocat. După revoluția din februarie 1917 a fost unul dintre conducătorii Vikjelului, care se afla în mâinile menșevicilor și eserilor. — 428.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — revoluționar și teoretician marxist rus, fondatorul mișcării social-democrate din Rusia. La începutul activității sale a condus pe rând organizațiile narodnice „Zemlea i volea” și „Ciornîi peredel”. În 1880 a fost nevoit să emigreze în Elveția, unde a rămas pînă în 1917. În contact cu mișcarea muncitorească din Apus, a aprofundat operele lui K. Marx și F. Engels și s-a eliberat treptat de sub influența narodnicismului. În a doua perioadă a activității sale (1883—1903), el s-a afirmat ca unul dintre cei mai mari teoreticieni marxști. În 1883 a înființat la Geneva grupul „Eliberarea muncii”. Plehanov a dezvoltat creator marxismul în opere ca : „Socialismul și lupta politică” (1883), „Divergențele noastre” (1894), „Contribuții la problema dezvoltării concepției moniste a istoriei” (1895), „Contribuții la istoria materialismului” (1896), „Despre concepția materialistă a istoriei” (1897), „Rolul personalității în istorie” (1898) etc. El a adus contribuții importante îndeosebi în problema corelației complexe a formelor ideologiei, a rolului istoric al maselor și personalității și a rolului ideilor în dezvoltarea socială. Plehanov a dezvoltat concepția marxistă despre artă, a opus cu fermitate realismul concepțiilor decadente ale esteticii burgheze și a adus contribuții prețioase la valorificarea moștenirii culturale progresiste a literaturii ruse și universale. Plehanov a luptat împotriva revizionismului în mișcarea muncitorească internațională. El a făcut parte din redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”. Dar, încă în această perioadă, el a început să manifeste greșeli serioase, care au constituit germele concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În revoluția rusă din 1905—1907, el s-a situat în toate problemele fundamentale pe poziții menșevice. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machști și împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului menșevicilor-partiți. În timpul primului război mondial a trecut pe poziții social-șoviniste.

Criticînd în mod principal greșelile oportuniste ale lui Plehanov, V. I. Lenin a dat o înaltă apreciere lucrărilor sale filozofice, considerînd că acestea trebuie incluse printre „manualele obligatorii ale comunismului”. — 34, 107, 108—109, 113, 177, 203, 214, 218—219, 228, 235, 236, 240, 264, 275, 316—317, 345, 346, 347, 365, 439.

Pokrovski, M. N. (1868—1932) — membru al partidului bolșevic din 1905, remarcabil om de stat și militant pe tărîm obștesc, istoric. A participat la revoluția din 1905—1907 ; a fost membru al Comitetului organizației din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al C.C. A fost în emigrație din 1908 pînă în 1917. În anii reacțiunii a aderat

la otzoviști și ultimatiști, iar apoi la grupul antipartinic „Vpered“, de care s-a desprins în 1911. În 1917 s-a întors în Rusia, a participat la insurecția armată din Moscova, a fost membru al statului-major revoluționar din raionul Zamoskvorecie. Din noiembrie 1917 pînă în martie 1918 a fost președinte al Sovietului din Moscova. Un timp a aderat la grupul „comuniștilor de stînga“ și s-a pronunțat împotriva semnării tratatului de pace de la Brest. În 1918 a fost numit adjunct al comisariatului poporului pentru învățămînt din R.S.F.S.R. În 1923—1927 a participat activ la lupta împotriva trokistilor. A condus în diferite perioade Academia comunistă, Institutul de istorie al Academiei de Științe a U.R.S.S., Institutul „Profesura roșie“ etc. Din 1929 — academician. A făcut parte de mai multe ori din C.E.C. al U.R.S.S. — 362.

Polovțev, P. A. (n. 1874) — general, comandantul trupelor din districtul militar Petrograd în vara anului 1917. În iulie a deschis focul împotriva demonstrației pașnice din Petrograd și a condus acțiunea de devastare a sediului redacției ziarului „Pravda“. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 51.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului. În timpul primului război mondial a fost social-șovinist. În 1917 a condus ziarul „Den“, care desfășura o campanie furibundă împotriva bolșevismului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni“, săptămînalul lui Kerenski, în coloanele căruia s-a dat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — 177, 214, 218—219, 228, 235, 236, 239, 264, 433.

Prilejaev, I. A. — socialist-revoluționar, a colaborat la ziarul „Delo Naroda“. Din decembrie 1917 — membru al C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari. — 219.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez. În ultimii ani ai secolului trecut s-a manifestat ca un reprezentant de seamă al „economismului“ și a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În anii care au urmat a fost membru activ al „Uniunii eliberării“, organizație monarhistă-liberală. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet, redactor și editor al publicației „Bez Zaglavii“, revistă semicadetă-semimenșevică. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 178—179, 322.

Proudhon, Pierre-Joseph (1809—1865) — publicist, economist și sociolog francez, ideolog al micii burghezii, unul dintre întemeietorii anarhismului; de profesiune zețar. În 1840 a publicat cartea „Ce este proprietatea?“. Proudhon visa la eternizarea micii proprietăți private și critica de pe poziții mic-burgheze marea proprietate capi-

talistă. A propus organizarea unei „bănci populare“ speciale, care, prin „credite gratuite“, să-i ajute pe muncitorii să-și procure mijloace de producție și să devină meșteșugari. La fel de reacționară era și utopia lui Proudhon cu privire la crearea unor „bănci de schimb“ cu ajutorul cărora oamenii muncii ar fi putut să-și asigure desfacerea „echitabilă“ a produselor muncii lor, fără ca proprietatea capitalistă asupra uneltelor și mijloacelor de producție să fie atinsă. Considerînd că statul este principalul izvor al contradicțiilor de clasă, Proudhon a elaborat proiecte utopice pentru „lichidarea statului“ pe cale pașnică și a pledat pentru o atitudine negativă față de lupta politică. În 1846 a apărut cartea sa „Sistemul contradicțiilor economice, sau Filozofia mizeriei“, în care sînt expuse concepțiile sale filozofice și economice mic-burgeze. În lucrarea „Mizeria filozofiei“, Marx a făcut o critică nimicitoare cărții lui Proudhon, demonstrînd inconsistența ei științifică. Ales în Adunarea constituantă în perioada revoluției din 1848, Proudhon a condamnat acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare. — 386.

R

Rakitnikov, N. I. (n. 1864) — ziarist, narodnic, apoi socialist-revoluționar. Din 1901 — membru al C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari; a activat în diferite orașe din Rusia și în străinătate, a colaborat la organele de presă socialist-revoluționare. În 1916 s-a întors în Rusia. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru adjunct la agricultură. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la activitatea contrarevoluționară a Comitetului Adunării constituante din Samara. În 1919 a ieșit din C.C. al partidului social-revoluționar și a recunoscut Puterea sovietică. Ulterior s-a retras din viața politică. — 16, 433.

Reabușinski, P. P. (n. 1871) — mare bancher și industriaș din Moscova, una din căpeteniile contrarevoluției. A participat activ la crearea partidului burghez al progresiștilor, a editat ziarul „Utro Rossii“, care exprima interesele marii burghezii. În august 1917 a amenințat că va înăbuși revoluția „cu mîna scheletică a foamei“; a fost unul dintre inițiatorii și organizatorii rebeliunii lui Kornilov. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a emigrat în Franța, unde a desfășurat o activitate contrarevoluționară împotriva Statului sovietic. — 171, 233, 234, 236, 249.

Reazanov (Goldendab), D. B. (1870—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, a colaborat la ziarele menșevice. La Congresul al VI-lea al partidului (1917) a fost primit în P.M.S.D.(b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în mișcarea sindicală. La începutul anului 1918, nefiind de acord cu hotărîrea adoptată în problema păcii de la Brest, a ieșit temporar din rîndurile partidului; în cursul

discuției cu privire la sindicate (1920—1921) s-a situat pe o poziție antipartinică, ceea ce a dus la înlăturarea lui din munca în sindicate. Din 1921 a fost directorul Institutului K. Marx și F. Engels. În februarie 1931 a fost exclus din rândurile P.C.(b) al U.R.S.S. pentru sprijinul dat menșevicilor în activitatea lor contrarevoluționară. — 436—437.

Reinștein, B. I. (1866—1947) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1884. A emigrat în S.U.A. A activat în Partidul muncitoresc socialist din America, al cărui reprezentant în Internaționala a II-a a fost. Înapoiat în Rusia în 1917, a aderat la menșevicii-internaționaliști. În aprilie 1918 a fost primit în partidul bolșevic. A activat în special în Internaționala Comunistă și în Internaționala Sindicală Roșie. — 466.

Renaudel, Pierre (1871—1935) — unul dintre liderii reformiști ai Partidului socialist francez. În anii 1902—1914 a fost redactor al ziarului „Le Peuple”, în 1914—1920 — redactor al ziarului „L’Humanité”; în 1914—1919 și 1924 a fost membru al Camerei deputaților. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. În 1927 s-a retras din conducerea partidului socialist, iar în 1933 a fost exclus din partid. Ulterior a organizat un mic grup neosocialist. — 107, 112, 425.

Rodbertus-Jagetzow, Johann Karl (1805—1875) — mare proprietar funciar prusian, economist vulgar german, ideolog al iuncherimii îmburghezite. Teoretician al „socialismului de stat”, propovăduit de iuncherii prusieni. Rodbertus considera că contradicțiile dintre muncă și capital pot fi rezolvate printr-o serie de reforme efectuate de statul prusac al iuncherilor. Neînțelegând originea plusvalorii și esența contradicției fundamentale a capitalismului, Rodbertus vedea cauza crizelor economice în subconsumul maselor populare. Existența rentei funciare era explicată de el prin absența în agricultură a cheltuielilor pentru materii prime. — 376.

Rodzeanko, M. V. (1859—1924) — mare moșier, unul dintre liderii partidului octombriștilor, monarhist. Din martie 1911, președintele Dumei a III-a, apoi al Dumei a IV-a. În timpul revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a organizat un centru contrarevoluționar, „Comitetul provizoriu” al Dumei de stat, apoi „Consiliul privat” al membrilor Dumei de stat; a fost unul dintre organizatorii rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fugit la Denikin și a încercat să unească toate forțele contrarevoluționare în lupta împotriva Puterii sovietice, apoi a emigrat. — 128—129, 264, 365, 423, 424, 426, 428, 429—430, 433, 439, 441, 445.

Rolovici (Rohovici, G. I.) — membru al Comitetului de stat pentru aprovizionare în 1917. — 197.

Rovio, G. S. (1887—1938) — membru al partidului bolșevic din 1905, de profesiune strungar. În 1907 a fost arestat pentru activitate revoluționară și deportat la Vologda, de unde a evadat. Arestat din nou în 1910 și deportat la Tver, a reușit să evadeze iarăși. De la sfârșitul anului 1910 a locuit și a activat în Finlanda. A fost membru al Partidului social-democrat din Finlanda. În 1913—1915 a fost secretar al C.C. al Uniunii tineretului social-democrat din Finlanda. În timpul evenimentelor revoluționare din aprilie 1917 a fost numit de organizațiile muncitorești în postul de șef al miliției din Helsingfors. În august-septembrie 1917, când era urmărit de guvernul provizoriu burghez, Lenin s-a ascuns în locuința acestuia. Rovio a fost un participant activ la revoluția muncitorească din 1918 din Finlanda. — 281, 283.

Rudnev, V. A. — *vezi* Bazarov, V.

S

S. — *vezi* Sokolnikov, G. I.

Savinkov, B. V. (1879—1925) — fruntaș al partidului social-revoluționar, unul dintre conducătorii „organizației de luptă” a acestui partid. După revoluția din februarie 1917 a fost adjunct al ministrului de război, iar apoi guvernator militar general al Petrogradului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la organizarea mai multor rebeliuni contrarevoluționare și a intervenției militare împotriva Republicii sovietice; emigrant alb. Reîntors clandestin în U.R.S.S. în 1924, a fost arestat, judecat și condamnat la moarte prin împușcare. C.E.C. al U.R.S.S. i-a comutat pedeapsa în 10 ani închisoare. S-a sinucis în închisoare. — 54, 264.

Scheidemann, Philipp (1865—1939) — unul dintre liderii aripii de extremă dreaptă a social-democrației germane. Din 1903 a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Reichstag. Din 1911 — membru al conducerii Partidului social-democrat din Germania. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist inveterat. În timpul revoluției din noiembrie 1918 din Germania a făcut parte din așa-zisul Consiliu al împuterniciților poporului, a fost inspiratorul agitației pogromiste împotriva membrilor organizației „Spartacus”. În februarie-iunie 1919 a condus guvernul de coaliție al Republicii de la Weimar; a fost unul dintre organizatorii reprimării sîngeroase a mișcării muncitorești germane din 1918—1921. Ulterior s-a retras din viața politică. — 107, 110, 111, 112, 113, 114—115, 203, 425.

Skobolev, M. I. (1885—1939) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1903, activînd în rîndurile menșevicilor. În 1906 a emigrat; a colaborat la diferite publicații menșevice, a făcut parte din redacția „Pravdei” de la Viena a lui Troțki. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După revo-

luția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreședinte al Sovietului din Petrograd și vicepreședinte al C.E.C. în prima legislatură; din mai pînă în august 1917 a fost ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a îndepărtat de menșevici. A lucrat în sistemul coope-rației, iar apoi la Comisariatul poporului pentru comerțul exterior. — 70, 71, 79, 81, 83, 94, 111, 112—115, 120, 132, 138, 181, 196, 269.

Smilga, I. T. (1892—1938) — membru al partidului bolșevic din 1907. A desfășurat activitate de partid la Moscova și Petersburg. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a făcut parte din Comitetul din Kronstadt al P.M.S.D.(b) din Rusia, a fost președintele Comitetului executiv regional al armatei, flotei și muncitorilor din Finlanda. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost împuternicit al Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.F.S.R. în Finlanda, membru al Consiliului militar-revoluționar al republicii, vicepreședinte al Consiliului economic superior. În timpul discuției cu privire la sindicate din 1920—1921 a aderat la platforma lui Troțki. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C.(b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid, ca militant activ al opoziției troțkiste. În 1930 a fost reprimit în partid. Ulterior a fost din nou exclus din partid pentru activitate antipartinică. — 278—283.

Smirnov, V. M. (1887—1937) — membru al partidului bolșevic din 1907. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a activat la Moscova, a fost membru al colegiului de redacție al publicațiilor bolșevice „Soțial-Demokrat” și „Spartacus”. După Revoluția Socialistă din Octombrie — membru al Prezidiului consiliului economic superior. În 1918 — „comunist de stînga”. Unul dintre liderii „opoziției militare” la Congresul al VIII-lea al partidului din 1919. În 1920—1921 — militant activ al grupului anti-partinic „centralismul democratic”. În 1923 a aderat la opoziția troțkistă. A fost exclus din partid în 1926 pentru activitate fracționistă. Curînd a fost reprimit, dar în 1927 a fost exclus din nou pentru activitate antipartinică de către Congresul al XV-lea al P.C.(b) al U.R.S.S. — 369, 389, 392.

Smith-Falkner, M. N. (Smith, M.) (n. 1878) — economist și statistician. A intrat în mișcarea revoluționară în 1897. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a colaborat un timp la ziarul semimenșevic „Novaia Jizn”, a intrat în grupul interraioniștilor. În iulie 1918 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat într-o serie de instituții științifice. Din 1939 e membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S. Este autorul unor importante lucrări științifice. — 197.

Sokolnikov, V. — vezi Sokolnikov, G. I.

Sokolnikov, G. I. (Brilliant, G. I., S., Sokolnikov, V.) (1888—1939) — membru al partidului bolșevic din 1905. A activat pe linie de partid la Moscova și în străinătate. În anii primului război mondial a colaborat la ziarul troțkist „Naše Slovo”. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — membru al Comitetului organizației Moscova și al Biroului regional Moscova ale P.M.S.D.(b) din Rusia, membru al redacției ziarului „Pravda”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de funcții în aparatul de partid și de stat. În 1925 s-a alăturat „noii opoziții”, apoi a intrat în blocul unit troțkisto-zinovievist. În 1936 a fost exclus din partid pentru activitate antipartinică. — 369, 370—387, 455.

Spiridonova, M. A. (1884—1941) — unul dintre liderii partidului socialist-revoluționar. Pentru atentatul comis în 1906 împotriva lui Lujenovski, conducătorul pogromurilor organizate de sutele negre în gubernia Tambov, a fost condamnată la muncă silnică. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a aderat la aripa stângă a socialiștilor-revoluționari, iar după constituirea partidului socialiștilor-revoluționari de stînga, în noiembrie 1917, a făcut parte din C.C. al acestui partid. S-a pronunțat împotriva semnării tratatului de pace de la Brest. A participat activ la rebeliunea eserilor de stînga din iulie 1918, continuîndu-și și după aceea activitatea ostilă Statului sovietic. Mai tîrziu s-a retras din viața politică. — 139, 148, 243, 466.

Stauning, Thorwald August Marinus (1873—1942) — om de stat danez, unul dintre liderii de dreapta ai social-democrației daneze și ai Internaționalei a II-a. Din 1910 — președintele Partidului social-democrat danez și al fracțiunii lui parlamentare. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. În anii 1916—1920 a fost ministru fără portofoliu în guvernul burghez al Danemaricii. Ulterior s-a aflat în fruntea guvernului social-democrat și a guvernelor de coaliție, formate din radicali burghezi și social-democrați de dreapta. — 110, 111, 112—114, 284—286.

Stürgkh, Karl (1859—1916) — om de stat reacționar austriac, conte, reprezentant al marilor latifundiari din Austria. Din 1890 a fost deputat în parlamentul austriac. În 1909—1911 a fost ministrul învățămîntului al Austro-Ungariei. În anii 1911—1916 s-a aflat în fruntea guvernului Austro-Ungariei. Guvernul Stürgkh a participat activ la pregătirea și dezlănțuirea primului război mondial. Încă în ajunul războiului, el a dizolvat parlamentul austriac, iar la începutul războiului și pe cel ungar și a instaurat în țară o dictatură militară absolutistă, reprimînd crunt mișcarea antirăzboinică și revoluționară, care se intensifica. În octombrie 1916 Stürgkh a fost ucis de social-democratul austriac Friedrich Adler. — 285.

Suhanov, N. (Ghimmer, N. N.) (n. 1882) — economist și publicist mic-burghez menșevic. La început narodnic, a aderat apoi la menșevici, încercînd să îmbine narodnicismul cu marxismul. În timpul primului război mondial s-a declarat internaționalist. În 1917 a fost

ales membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd. A colaborat la ziarul semimensevic „Novaia Jizn” și a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diferite organe și instituții economice sovietice. În 1931 a fost judecat și condamnat ca conducător al unei organizații mensevice clandestine. V. I. Lenin a criticat cu asprime în lucrările sale concepțiile mensevice ale lui Suhanov. — 131, 132, 134, 135—136, 137, 138, 355, 427.

Sumenson, E. M. — persoană particulară care locuia la Petrograd și nu avea nici un fel de legături cu mișcarea muncitorească rusă sau internațională. Procuratura a încercat să folosească drept material de acuzare împotriva lui V. I. Lenin corespondența comercială dintre Sumenson și Ganețki, care locuia la Stockholm, taxînd-o drept convențională și cifrată. — 7, 35—36.

Suvorin, A. S. (1834—1912) — ziarist și editor reacționar. Din 1876 pînă în 1912 a fost proprietar și editor al ziarului burghez venal „Novoe Vremea”, organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționării birocratice. Și-a început activitatea ziaristică în presa de provincie; după ce s-a mutat la Moscova, iar apoi la Petersburg, a colaborat la „Otecestvennîe Zapiski” și la „Sovremennik”; în 1876 a făcut o cotitură bruscă spre reacțiane. În 1917 ziarul „Novoe Vremea” era editat de fiii lui Suvorin, M. A. Suvorin și B. A. Suvorin. — 433.

Sverdlov, I. M. (1885—1919) — militant de vază al partidului comunist și al Statului sovietic. Membru de partid din 1901. A desfășurat activitate revoluționară la Nijni Novgorod, Sormovo, Kostroma, Kazan, Moscova, Petersburg și în alte orașe din Rusia. În timpul revoluției din 1905—1907 a condus organizațiile bolșevice din Ural. După Conferința a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R. (ianuarie 1912) a fost cooptat ca membru al C.C. al P.M.S.D.R. și a făcut parte din Biroul din Rusia al C.C. A făcut parte din redacția ziarului „Pravda”. A fost deseori victimă a persecuțiilor guvernului țarist pentru activitatea sa revoluționară. A stat 12 ani în închisori și în deportare. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost unul dintre conducătorii organizației de partid din Ural. La Conferința a VII-a generală (din aprilie) a fost ales membru al C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia, a condus Secretariatul C.C. Sverdlov a participat activ la pregătirea și desfășurarea Revoluției Socialiste din Octombrie. A fost membru al Comitetului militar-revoluționar din Petrograd și al Centrului militar-revoluționar pentru conducerea insurecției, creat de Comitetul Central al partidului. La 8 (21) noiembrie 1917 a fost ales președinte al C.E.C. din Rusia. V. I. Lenin l-a caracterizat pe I. M. Sverdlov ca pe un organizator talentat al maselor și eminent revoluționar proletar (vezi V. I. Lenin. Opere, vol. 29, București, Editura politică, 1959, p. 71—76, 77). — 455.

Ș

Șingarev, A. I. (1869—1918) — cadet, de profesie medic. Din 1907 — membru al C.C. al partidului cadet. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a; unul dintre liderii fracțiunii cadeților din Dumă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — ministru al agriculturii în primul guvern provizoriu burghez și ministru de finanțe în al doilea guvern. — 178—179, 451.

Șotman, A. V. (1880—1939) — revoluționar de profesie, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară în 1899. A participat activ la revoluția din 1905—1907 la Petersburg și Odesa. În 1911—1912 a făcut parte din Comitetul din Helsingfors al Partidului social-democrat din Finlanda. În 1913 a fost cooptat în C.C. și în Biroul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. În noiembrie 1913 a fost arestat la Ekaterinoslav și deportat în ținutul Narim. A participat în orașul Tomsk la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917; din iunie 1917 a fost membru al Comitetului districtual Petrograd al partidului; în august același an a organizat, din însărcinarea C.C. al partidului, plecarea lui V. I. Lenin de la Razliv în Finlanda. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. După Revoluția din Octombrie a ocupat funcții de răspundere în economie, pe linie de stat și de partid. — 414.

Steinberg, S. — emigrant rus. Membru al comitetului emigranților creat după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 la Stockholm, în scopul ajutorării emigranților politici care voiau să se întoarcă în Rusia. — 35.

T

Tereșcenko, M. I. (n. 1888) — mare fabricant de zahăr, milionar. După revoluția din februarie 1917 a fost ministru de finanțe, iar apoi ministru al afacerilor externe în guvernul provizoriu burghez; a promovat activ politica imperialistă de continuare a războiului „până la victoria finală”. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb; a fost unul dintre organizatorii contrarevoluției și intervenției militare împotriva Statului sovietic. — 54, 171, 178—179, 180—181, 188, 198, 264.

Tria — vezi Mgheladze, V. D.

Troelstra, Piter Jelles (1860—1930) — militant al mișcării muncitorești olandeze, socialist de dreapta. A fost unul dintre întemeietorii și liderii Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. La începutul acestui secol a trecut pe poziții ultraoportuniste. A luptat împotriva aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda, aripă care, începînd din 1907, s-a grupat în jurul ziarului „De Tribune” și a constituit, în 1909, Partidul social-democrat din Olanda. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca social-

șovinst germznofil. V. I. Lenin a criticat cu asprime politica oportunistă a lui Troelstra, pe care l-a calificat drept un model de „conducător venal, oportunist, care slujește burghezia și înșală pe muncitori“ (Opere, vol. 30, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 19). — 110, 112.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — membru al P.M.S.D.R. din 1897, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, camuflându-se sub masca „nefracționismului“, s-a situat de fapt pe pozițiile lichidatorilor. În 1912 a organizat Blocul antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Înțorcându-se din emigrație după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniștilor“ și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.(b) din Rusia a fost primit în partidul bolșevic. El n-a trecut însă pe pozițiile bolșevismului și a dus o luptă ascunsă și fătășă împotriva leninismului, împotriva politicii partidului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile externe, comisar al poporului pentru problemele militare și maritime, președintele Consiliului militar-revoluționar al republicii, membru al Biroului Politic al C.C. și membru al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. În 1918 s-a opus încheierii păcii de la Brest, în 1920—1921 s-a situat în fruntea opoziției în discuția cu privire la sindicate, iar după 1923 a dus o luptă fracționistă înverșunată împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului, a susținut imposibilitatea victoriei socialismului în U.R.S.S. Demascînd troțkismul ca deviere mic-burgheză în partid, partidul comunist l-a zdrobit din punct de vedere ideologic și organizatoric. În 1927, Troțki a fost exclus din partid, în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea lui antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. Dușman înrăit al leninismului, Troțki a continuat în străinătate lupta împotriva Statului sovietic și partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale. — 27, 276, 361, 442.

†

Tederbaum, I. O. — vezi Martov, L.

Tereteli, I. G. (1882—1959) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și membru al C.E.C. al Sovietelor din prima legislatură. În mai 1917 a intrat în guvernul provizoriu burghez ca ministru al poștelor și telegrafului, iar după evenimentele din iulie a fost ministru de interne, unul dintre inspiratorii prigoanei pogromiste dezlănțuite împotriva bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Tereteli a fost unul dintre conducătorii guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia. După victoria Puterii sovietice în Gruzia — emigrant alb. — 2, 16, 17, 25—

26, 27, 33, 36, 40—41, 52, 54, 55, 69—70, 71, 79, 81, 83, 85, 86, 88, 89, 90, 91—92, 102—103, 104—105, 110, 111, 120, 132, 138, 152—153, 171, 195, 196, 205, 216, 240, 257, 262, 263—265, 267, 268, 269, 273, 274—275, 292, 306, 321, 322, 330, 331, 340—341, 345, 352.

V

Verhovski, A. I. (1886—1941) — locotenent-colonel în armata țaristă. În 1917 a comandat trupele din districtul militar Moscova; după înăbușirea rebeliunii korniloviste a ajuns general-maior, ministru de război în ultimul guvern provizoriu burghez. La 19 octombrie (1 noiembrie) 1917 și-a dat demisia, după ce preparlamentul a respins propunerea sa de a demobiliza o mare parte din armată și de a se lua o serie de alte măsuri. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie s-a aflat un timp în tabăra dușmanilor ei, apoi a trecut de partea Puterii sovietice și în februarie 1919 a intrat în Armata Roșie. Din 1926 — profesor la Academia militară a Armatei roșii muncitorești-țăărănești. — 456.

Vibleaev, P. A. (1869—1928) — statistician și agronom. Membru al partidului socialiștilor-revoluționari. A fost adjunct al ministrului agriculturii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Direcția centrală de statistică; a fost profesor la o serie de institute de învățământ superior din Moscova. — 433.

Voinov, I. A. (1884—1917) — membru al P.M.S.D.R. din 1909, bolșevic, colaborator și corespondent activ al ziarelor „Zvezda” și „Pravda”. A lucrat la tipografia „Trud”, unde se tipărea „Pravda”. La 6 (19) iulie a fost asasinat de cazaci și iuncheri pe strada Șpalernia (astăzi strada Voinov), în timp ce difuza ziarul „Listok «Pravdi»”. — 17, 23, 32, 51.

Vol—i vezi Volodarski, V.

Volodarski, V. (Goldstein, M. M., Vol — i) (1891—1918) — membru al partidului bolșevic din 1917. Și-a început activitatea revoluționară în 1905 în organizațiile Bundului, apoi a aderat la menșevici. A fost deseori arestat. În 1913 a emigrat în America de Nord. În timpul primului război mondial a fost internaționalist. Întors în Rusia în mai 1917, a făcut parte un timp din organizația interraioniștilor din Petrograd, apoi a fost primit în partidul bolșevic. A fost membru al Comitetului de partid din Petrograd și al Prezidiului Sovietului din Petrograd, membru al C.E.C. în prima legislatură. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar pentru problemele presei, propagandei și agitației. La 20 iunie 1918 a fost asasinat mișlește de un socialist-revoluționar. — 127, 130.

W

Wük, Karl Harald (1883—1946) — social-democrat finlandez. Din 1909 pînă în 1940 a fost, cu mici întreruperi, membru al Comite-

tului executiv, iar în 1926—1936 secretar al Partidului social-democrat din Finlanda. În august 1917, în vila lui din stația Malmö s-a oprit V. I. Lenin. În timpul revoluției muncitorești din Finlanda din 1918 a făcut parte din guvernul revoluționar — Consiliul împuterniciților poporului. Pentru participarea la mișcarea antirăzboinică, în 1941 i s-a ridicat imunitatea parlamentară și a fost arestat. În 1944 a participat în fruntea unui grup de social-democrați de stînga la crearea, împreună cu Partidul Comunist din Finlanda, a Uniunii democratice a poporului finlandez și a fost primul ei președinte. — 281.

Wilhelm al II-lea (Hohenzollern) (1859—1941) — împărat al Germaniei și rege al Prusiei (1888—1918). — 404, 423, 430.

Z

Zamislowski, G. G. (n. 1872) — ultrareacționar, membru al consiliului „Uniunea poporului rus”. Depuțat în Dumele a III-a și a IV-a de stat. S-a făcut cunoscut prin atacurile sale antisemite în legătură cu cazul Beilis. — 9.

Zarudni, A. S. (1863—1934) — avocat. După revoluția burghezodemocratică din februarie 1917 a aderat la „socialiștii-populiști”. În iulie-august 1917 a fost ministru de justiție în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. — 56, 90, 265, 267, 268, 269—270.

Zaslavski, D. I. (1880—1965) — cunoscut ziarist, literat. A intrat în mișcarea revoluționară în 1900. În timpul primului război mondial a fost social-șovinist. În 1917 a fost ales în C.C. al Bundului. În 1917—1918 a atacat vehement pe bolșevici. În 1919 și-a revizuit concepțiile politice și s-a situat pe poziția sprijinirii Puterii sovietice. Din 1928 — colaborator permanent al „Pravdei”. Membru al P.C.U.S. din 1934. — 98, 99, 100, 433.

Zinoviev (Radomski), G. E. (1883—1936) — a intrat în partidul bolșevic în 1901. Din 1908 pînă în aprilie 1917 s-a aflat în emigrație, a făcut parte din redacția ziarelor „Proletarii” și „Soțial-Demokrat”. Incepînd de la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a fost membru al C.C. al partidului. În perioada pregătirii și înfăptuirii Revoluției Socialiste din Octombrie a manifestat șovăieli, s-a ridicat împotriva insurecției armate. Publicarea de către Kamenev, în numele lui și al lui Zinoviev, în ziarul semimenșevic „Novaia Jizn” a unei declarații în care se exprima dezacordul lor cu rezoluția adoptată de Comitetul Central cu privire la insurecția armată a însemnat divulgarea unei hotărîri secrete a partidului, trădarea revoluției.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președintele Sovietului din Petrograd, membru al Biroului Politic al C.C., președintele

Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. S-a ridicat deseori împotriva politicii leniniste a partidului; în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliție în care să intre menșevicii și socialiștii-revoluționari; în 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții”; în 1926 — unul dintre liderii blocului antipartinic troțkist-zinovievist. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă. În 1923 a făcut o declarație în care își recunoștea greșelile și apoi a fost reprimat în partid, dar nu și-a încetat activitatea antipartinică; în 1932 a fost din nou exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. A fost din nou reprimat în 1933. În 1934 a fost exclus pentru a treia oară din partid pentru activitate antipartinică. — 27, 34, 268, 414, 415, 438—440, 442—446, 455.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA
LUI V. I. LENIN

(Iulie-octombrie 1917)

- Iulie, 5 (18) — octombrie, 24 (noiembrie, 6).* — Urmărit de guvernul provizoriu contrarevoluționar, Lenin trece în ilegalitate. El ține o strânsă legătură cu Comitetul Central și îndrumă activitatea partidului, desfășoară o vastă muncă teoretică, conduce pregătirea insurecției armate.
- Iulie, în noaptea de 9 spre 10 (22 spre 23).* — Lenin părăsește locuința muncitorului S. I. Alliluev din Petrograd, unde stătuse ascuns de la 7 (20) iulie, și se mută la muncitorul N. A. Emelianov, într-un cătun din apropiere de stația Razliv.
- Iulie, 10 (23) — august, 8 (21).* — Lenin se ascunde într-un cătun în apropiere de stația Razliv, la N. A. Emelianov, în podul unei șuri, iar la scurt timp se mută într-o colibă dincolo de lacul Razliv și locuiește acolo travestit în cosaș; păstrează legătura cu Petrogradul prin tovarășii desemnați în acest scop de Comitetul Central; scrie articole și scrisori în organele de presă bolșevice. Lucrează la cartea „Statul și revoluția”.
- Iulie, 10 (23).* — Lenin scrie tezele „Situția politică”. Tezele sînt publicate sub titlul „Conjunctura politică” în ziarul „Proletarskoe Delo” nr. 6 din 20 iulie (2 august).
- Iulie, 11 (24).* — Scrisoarea adresată de Lenin redacției ziarului „Novaia Jizn” este publicată în nr. 71 al acestui ziar.
- Iulie, 13—14 (26—27).* — Consfătuirea lărgită a C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia cu reprezentanții Comitetului din Petersburg, ai Organizației din armată a C.C., ai Biroului regional Moscova, ai Comitetului din Moscova și ai Comitetului districtual Moscova

- dezbate tezele lui Lenin „Situap̃ia politică”. Consfătuirea adoptă o hotărîre în care se pronunță împotriva prezentării lui V. I. Lenin în fața justiției guvernului provizoriu contrarevoluționar.
- Iulie, 15 (28).* În ziarul „Proletarskoe Delo” nr. 2 sînt publicate scrisoarea adresată de Lenin redacției acestui ziar și articolul intitulat „Pe ce puteau conta caedeții ieșind din guvern?”
- Mijlocul lunii iulie.* Lenin scrie articolul „Cu privire la lozinci”. Articolul a fost publicat în 1917 în broșură de Comitetul din Kronstadt al P.M.S.D. (b) din Rusia.
- Iulie, 19 (august, 1).* În ziarul „Proletarskoe Delo” nr. 5 este publicat articolul lui Lenin „Mulțumiri priințului G. E. Lvov”.
- În nr. 7 al revistei „Rabotnița” apare articolul lui Lenin „Trei crize”.
- Iulie, 22 (august, 4).* Ziarele publică o informație din partea parchetului Curții de apel din Petrograd în care se arată că V. I. Lenin a fost deferit justiției.
- Între 22 și 26 iulie (4 și 8 august).* Lenin scrie articolul „Răspuns”. Articolul apare în ziarul „Rabocii i Soldat” nr. 3 și 4 din 26 și 27 iulie (8 și 9 august).
- Iulie, 26 (august, 8).* Lenin scrie articolul „Iluziile constituționaliste”. Articolul este publicat în ziarul „Rabocii i Soldat” nr. 11 și 12 din 4 și 5 (17 și 18) august.
- Iulie, 26—august, 3 (august, 8—16).* Lenin conduce din ilegalitate lucrările Congresului al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia. Participă la elaborarea celor mai importante proiecte de rezoluție ale congresului.
- Congresul îl alege pe Lenin președinte de onoare și îi trimite un mesaj de salut. La congres este adoptată în unanimitate o rezoluție împotriva prezentării lui Lenin în fața justiției guvernului provizoriu contrarevoluționar.
- Iulie, 29 (august, 11).* Lenin este ales de Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia membru al C.C.
- În ziarul „Rabocii i Soldat” nr. 6 este publicat articolul lui Lenin „Începutul bonapartismului”.
- Lui Lenin i se întocmește o legitimație (permis) pe numele de Konstantin Petrovici Ivanov,

muncitor la Uzina din Sestrorëtk, pentru a putea trece ilegal frontiera ruso-finlandeză.

*Sfârșitul
lunii iulie.*

Lenin scrie articolul „Învățămintele revoluției”. Articolul apare în ziarul „Rabocii” nr. 8 și 9 din 30 și 31 august (12 și 13 septembrie).

Iulie-august.

Lenin scrie un bilet către un adresant necunoscut în care roagă să i se procure de urgență pentru lucru „Manifestul Partidului Comunist” și K. Marx „Mizeria filozofiei” în limbile germană și rusă.

August, 3 (16).

Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia propune pe Lenin candidat pentru Adunarea constituantă.

*August, în
noaptea de
8 spre 9
(21 spre 22).*

Lenin părăsește coliba în care stătuse ascuns și străbate pe jos, însoțit de A. V. Șotman, Eino Rahia și N. A. Emelianov, un drum de 10 km pînă la stația Dubino; de acolo pornește împreună cu Rahia și Șotman la stația Udelnaia, la locuința lui E. Kalske, muncitor finlandez la Uzina „Aivaz”, unde rămîne peste noapte și stă și a doua zi.

*August, 9
(22), seara.*

Deghizat în muncitor, cu perucă, avînd o legitimație (permis) pe numele Konstantin Petrovici Ivanov, muncitor din Sestrorëtk, Lenin trece ilegal în Finlanda. Trece granița ruso-finlandeză între stația Udelnaia și stația Terioki ca fochist în cabina unei locomotive conduse de mecanicul G. E. Ialava.

*August, 10
(23) — octombrie
7 (20).*

Lenin se ascunde în Finlanda.

*August, 10 (23) —
septembrie,
17 (30).*

În drum spre Helsingfors, Lenin se oprește în satul Jalkala (azi Ilicevo, raionul Roșcinsk, regiunea Leningrad, situat la 12 km de Terioki), la familia muncitorului finlandez P. G. Parviainen, de unde ține legătura cu Petrogradul prin fiica acestuia, L. P. Parviainen. Din satul Jalkala, Lenin pleacă travestit în pastor și însoțit de 2 muncitori finlandezi în orașul Lahti (130 km departare de Helsingfors).

Înainte de a pleca la Helsingfors, Lenin se oprește o zi în stația Malmö, la vila lui K. Viik, deputat în Seimul finlandez, cu ajutorul căruia organizează corespondența ilegală cu Biroul din

străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, care se afla pe atunci în Suedia.

La Helsingfors, Lenin locuiește la social-democratul finlandez G. S. Rovio, iar apoi la muncitorii finlandezi Usenius și Blumkvist. Continuă să lucreze la cartea „Statul și revoluția“, scrie o serie de articole la organele de presă bolșevice, precum și scrisori adresate Comitetului Central, Comitetelor de partid din Petersburg și Moscova. Trimite scrisori și bilete pentru N. K. Krupskaja, printre care o scrisoare scrisă cu cerneală simpatcă în care o invită să vină la Helsingfors; se întâlnește ilegal cu câțiva conducători ai mișcării revoluționare din Finlanda.

*August,
aproximativ
la 12 (25).*

Lenin alcătuiește o listă de obiecte, cărți și materiale de care are nevoie. Printre acestea se află notate „tezele mele cu privire la situația politică (cătrecongres)“.

August, 16 (29).

În nr. 3 al ziarului „Proletarii“ apare scrisoarea lui Lenin „Cuvîntarea rostită de Kamenev la C.E.C. în legătură cu Conferința de la Stockholm“.

*August,
aproximativ
17 (30).*

Lenin întocmește planul unei scrisori către Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia.

*August, 17, 18,
20 și 25
(august, 30,
31 septembrie,
2 și 7).*

Lenin scrie o scrisoare Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia în care dă indicații cu privire la lupta împotriva mîrșavei campanii de calomnii pornite de burghezie împotriva internaționaliștilor. El arată că participarea la Conferința de la Stockholm ar însemna trădarea cauzei socialismului, insistă să se convoace de urgență conferința elementelor de sîngă pentru a pune bazele Internaționalei a III-a, Comuniste.

*August, 18—19
(august, 31 —
septembrie, 1).*

Lenin scrie articolul „Zvonuri cu privire la un complot“.

*August, 19
(septembrie, 1).*

În ziarul „Proletarii“ nr. 6 apare articolul lui Lenin „Nu vede pădurea din cauza copacilor“ semnat N. Karpov.

*August,
după 22
(4 septembrie).*

Lenin scrie o scrisoare în legătură cu editarea „Manifestului cu prilejul ocupării Rigăi“.

- August, 24*
(septembrie, 6). În ziarul „Proletarii” nr. 10 apare articolul lui Lenin „Șantaj politic”.
- După 24 august*
(6 septembrie). Lenin extrage date referitoare la alegerile pentru Duma centrală orășenească din Petrograd publicate în ziarul „Den” din 24 august 1917.
- August, 26*
(septembrie, 8). În ziarul „Rabocii” nr. 2 apar articolele lui Lenin „Rezoluții pe hîrtie” și „În legătură cu Conferința de la Stockholm”.
- August, 29*
(septembrie, 11). În ziarul „Rabocii” nr. 6 se publică articolul lui Lenin „Din jurnalul unui publicist. Țărani și muncitori”.
- August, 30*
(septembrie, 12). În ziarul „Rabocii” nr. 8 se publică articolul lui Lenin „În legătură cu calomniatorii”.
Lenin scrie o scrisoare „Către Comitetul Central al P.M.S.D.R.” cu privire la tactica partidului în legătură cu rebeliunea lui Kornilov.
- August-septembrie.* Lenin scrie cartea „Statul și revoluția. Învățătura marxismului despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție”.
- Septembrie, 1 (14).* În ziarul „Rabocii” nr. 10 se publică articolul lui Lenin „Din jurnalul unui publicist”.
- Septembrie, 1—3*
(14—16). Lenin scrie articolul „Despre compromisuri”. Articolul a apărut în ziarul „Rabocii Puti” nr. 3 din 6 (19) septembrie.
- Aproximativ*
3 (16) septembrie. Lenin scrie scrisorile „Problema programului partidului”, „Problema Zimmerwaldului” și „Despre încălcarea democratismului în organizațiile de masă”.
Lenin scrie „Proiect de rezoluție cu privire la momentul politic actual”.
- Septembrie,*
6 (19). La ședința C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, Lenin este propus ca delegat la Consfătuirea democratică.
Lenin scrie postfața la broșura „Învățămintele revoluției”. Broșura apare în 1917 în editura „Priboi”.
- Septembrie,*
10—14 (23—27). Lenin scrie broșura „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. Broșura apare în octombrie 1917, în editura „Priboi”.

- Septembrie,*
11 (24). Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd alege pe Lenin delegat la Consfătuirea democratică.
- Biroul regional Moscova al P.M.S.D. (b) din Rusia îl propune pe Lenin candidat pentru Adunarea constituantă.
- Septembrie,*
12—14 (25—27). Lenin scrie Comitetului Central, Comitetelor Petrograd și Moscova ale P.M.S.D. (b) din Rusia scrisoarea „Bolșevicii trebuie să ia puterea“.
- Septembrie,*
13—14 (26—27). Lenin scrie Comitetului Central al P.M.S.D. (b) din Rusia scrisoarea „Marxismul și insurecția“.
- Septembrie,*
13 (26). Prin intermediul lui N. K. Krupskaja, Lenin încheie cu V. D. Bonci-Bruevici, reprezentantul editurii „Jizn i Znanie“, un contract cu privire la editarea unor lucrări ale sale.
- Septembrie,*
14 (27). În ziarul „Rabocii Puti“ nr. 10 apare articolul lui Lenin „O problemă fundamentală a revoluției“.
- Septembrie,*
15 (28). Scrisorile lui Lenin „Bolșevicii trebuie să ia puterea“ și „Marxismul și insurecția“ sînt discutate la ședința C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia.
- În ziarul „Rabocii Puti“ nr. 11 apare articolul lui Lenin „Cum să asigurăm succesul Adunării constituante (Despre libertatea presei)“.
- Prima jumătate*
a lunii
septembrie Lenin scrie articolul „Revoluția rusă și războiul civil. Se agită spectrul războiului civil“. Articolul apare în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 12 din 16 (29) septembrie.
- Lenin scrie articolul „Sarcinile revoluției“. Articolul apare în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 20 și 21 din 26 și 27 septembrie (9 și 10 octombrie).
- Septembrie,*
aproximativ
17 (30). Lenin se întâlnește la locuința sa cu K. Manner, membru al Comitetului Central al Partidului social-democrat din Finlanda.
- În ajunul plecării sale din Helsingfors, Lenin se întâlnește cu O. V. Kuusinen, membru al C.C. al Partidului social-democrat din Finlanda.
- Septembrie,*
17 (30). Lenin pleacă de la Helsingfors la Viborg pentru a stabili o legătură mai strînsă cu C.C. al partidului. În prima zi stă la E. Huttunen, redactorșef al ziarului muncitoresc „Työ“ („Munca“); în seara aceleiași zile se mută în locuința ziaristului finlandez I. K. Latukki, în suburbia munci-

- torească Viborg-Talikkal, unde locuiește pînă la plecarea sa la Petrograd.
- Septembrie, înainte de 22 (5 octombrie).* Lenin scrie articolul „Eroii falsului și greșelile bolșevicilor”. Articolul este publicat în forma prescurtată, sub titlul „Eroii falsului”, în ziarul „Rabocii Puti” nr. 19 din 24 septembrie (7 octombrie).
- Septembrie, 22—24 (octombrie, 5—7).* Lenin scrie articolul „Din jurnalul unui publicist. Greșelile partidului nostru”.
- Septembrie, 27 (octombrie, 10).* Lenin scrie o scrisoare lui I. T. Smilga, președintele Comitetului regional al armatei, flotei și muncitorilor din Finlanda.
- Lenin îi scrie la Helsingfors lui G. S. Rovio, rugîndu-l să-i transmită lui I. T. Smilga scrisoarea anexată și să-i trimită ziarele și corespondența adresată lui; întreabă dacă a fost trimisă corespondența care urma să fie transmisă prietenilor suedezi.
- Septembrie, aproximativ 27 (10 octombrie).* Lenin îi scrie o scrisoare lui G. S. Rovio, întrebîndu-l dacă a primit scrisoarea sa anterioară împreună cu scrisoarea pentru I. T. Smilga și dacă au fost trimise scrisoarea și ziarele în Suedia; roagă să i se trimită colecțiile ziarelor „Priboi” și „Soțialist-Revoluționar”.
- Aproximativ 28 septembrie (11 octombrie).* Lenin face însemnări și sublinieri pe referatul lui N. A. Semașko cu privire la cea de-a treia Conferință socialistă internațională zimmerwaldiană.
- Septembrie, 28 (octombrie, 11).* Lenin scrie sfîrșitul cărții „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907” și postfața la ea. (În 1908 cartea fusese confiscată de guvernul țarist. Din unicul exemplar care fusese salvat lipseau cîteva pagini de la sfîrșit.) Cartea a apărut pentru prima oară însoțită de postfață în 1917.
- După 28 septembrie (11 octombrie).* Lenin scrie articolul „Sarcinile partidului nostru în cadrul Internaționalei (În legătură cu cea de-a III-a Conferință zimmerwaldiană)”.
- Septembrie, 29 (octombrie, 12).* Lenin scrie articolul „Criza s-a maturizat”. Capitolele I—III și V din articol apar în ziarul „Rabocii Puti” nr. 30 din 7 (20) octombrie.

- Comitetul Central al P.M.S.D. (b) din Rusia îl propune pe Lenin candidat pentru Adunarea constituantă din partea circumscripțiilor electorale: Petrograd-capitală, gubernia Petrograd, Ufa, flota și armata din Baltica.
- Între
29 septembrie
și 4 octombrie
(12 și 17
octombrie).* Lenin scrie „Teze pentru raportul la Conferința din 8 octombrie a organizației Petersburg, precum și pentru revoluție și pentru mandatul celor care urmează să fie aleși delegați la congresul partidului“
- Sfârșitul lunii
septembrie — 1
(14) octombrie.* Lenin scrie articolul „Vor putea păstra bolșevicii puterea de stat?“ și postfața la el. Articolul apare în nr. 1—2 din octombrie 1917 al revistei „Prosveșcenie“ și în același an în broșură.
- După
30 septembrie
(13 octombrie).* Lenin scrie apelul „Către muncitori, țărani și soldați“.
- Octombrie, 1 (14).* Lenin scrie „Scrisoare către Comitetul Central, Comitetul din Moscova, Comitetul din Petrograd și membrii bolșevici ai Sovietelor din Petersburg și Moscova“.
- Octombrie, 3 (16).* La Conferința orășenească de partid Moscova, Lenin este propus candidat pentru Adunarea constituantă.
- Comitetul Central al P.M.S.D. (b) din Rusia adoptă hotărîrea: „să se propună lui Ilici să se mute la Petrograd pentru a putea ține o legătură strînsă și permanentă cu el“.
- Octombrie, 5 (18).* Comitetul Central desemnează o comisie în frunte cu Lenin pentru a pregăti proiectul de program al partidului.
- Octombrie, 6—8
(19—21).* Lenin scrie articolul „Cu privire la revizuirea programului partidului“. Articolul apare în revista „Prosveșcenie“ nr. 1—2 pe octombrie 1917.
- Octombrie, 7 (20).* Lenin se întoarce ilegal din Viborg la Petrograd și se mută la locuința lui M. V. Fofanova (raionul Viborg, str. Serdobolskaia nr. 1/92).
- Lenin scrie „Scrisoare către Conferința organizației orășenești Petrograd. Spre a fi citită în ședință închisă“.
- Lenin este ales președinte de onoare al celei de-a treia Conferințe orășenești a bolșevicilor din Petrograd.

- Octombrie, 8 (21).* Lenin scrie articolul „Sfaturile unuia care nu e de față”, precum și „Scrisoare către tovarășii bolșevici participanți la Congresul regional al Sovietelor din Regiunea de nord”.
- Octombrie, 9 (22).* Lenin este propus de cea de-a III-a Conferință orășenească de partid din Petrograd candidat din partea Petrogradului pentru Adunarea constituantă.
- Octombrie, 10 (23).* La ședința C.C. al partidului, Lenin prezintă un raport cu privire la momentul actual; el prezintă o rezoluție cu privire la insurecția armată, care este adoptată de Comitetul Central. La aceeași ședință este creat Biroul Politic al C.C., în frunte cu Lenin, pentru conducerea politică a insurecției.
- După ședința Comitetului Central al P.M.S.D.(b) din Rusia, Lenin își petrece noaptea la locuința muncitorului bolșevic Eino Rahia (raionul Petrograd, bulevardul Pevceski, nr. 3, camera 344).
- Între 10 și 16 (23 și 29) octombrie.* Lenin se întâlnește la locuința lui M. I. Kalinin (raionul Viiborg, șoseaua Viiborg, nr. 106, ap. 1) cu membri ai C.C. cu care discută problema pregătirii insurecției armate.
- Nu mai târziu de 12 (25) octombrie.* Lenin semnează o declarație în sensul că acceptă să candideze în alegerile pentru Adunarea constituantă din partea Frontului de nord și a Flotei baltice.
- Între 12 și 15 (25 și 28) octombrie.* Lenin se întâlnește de câteva ori la o locuință conspirativă cu O. A. Peatnički, reprezentantul Comitetului Moscova al P.M.S.D.(b) din Rusia; discută cu el dacă Moscova este pregătită pentru insurecția armată; acceptă în scris să candideze din partea orașului Moscova pentru Adunarea constituantă.
- Octombrie, 14 (27).* Lenin se întâlnește la locuința lui G. E. Ialava, mecanic la calea ferată finlandeză (raionul Viiborg, bulevardul Lomanski, nr. 4 bis, ap. 29), cu conducători ai partidului bolșevic și discută cu ei problemele pregătirii insurecției armate.
- Octombrie, 16 (29).* Lenin prezintă la ședința lărgită a C.C. al P.M.S.D.(b) din Rusia un raport despre rezoluția adoptată la ședința C.C. din 10 (23) octombrie

cu privire la insurecția armată ; ia cuvîntul de trei ori la discuții, apărînd linia partidului, de pregătire imediată a insurecției armate.

- Octombrie, 17 (30).* Lenin scrie „Scrisoare către tovarăși“, în care critica argumentele lui Zinoviev și Kamenev împotriva insurecției armate. Scrisoarea apare în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 40, 41 și 42 din 19, 20 și 21 octombrie (1, 2 și 3 noiembrie).
- Octombrie, în noaptea de 17 spre 18 (30 spre 31).* Lenin se întâlnește la locuința muncitorului D. A. Pavlov (str. Serdobolskaia, nr. 35, ap. 4) cu N. I. Podvoiski, V. A. Antonov-Ovseenko și V. I. Nevski, conducători ai organizației din armată a C.C. ; ascultă informările lor cu privire la mersul pregătirii insurecției armate la Petrograd și le da sfaturi și indicații importante în această problemă.
- Octombrie, 18 (31).* Lenin scrie „Scrisoare către membrii partidului bolșevic“, în care cere excluderea din partid a lui Zinoviev și Kamenev ca trădători ai revoluției, pentru divulgarea hotărîrii C.C. cu privire la insurecția armată.
- Octombrie, 19 (noiembrie, 1).* Lenin scrie „Scrisoare către membrii Comitetului Central al P.M.S.D.(b) din Rusia“, în care cere excluderea din partid a lui Zinoviev și Kamenev ca trădători ai revoluției, pentru divulgarea hotărîrii C.C. cu privire la insurecția armată.
- Octombrie, 20 (noiembrie, 2).* La ședința C.C. al partidului se discută scrisoarea adresată de Lenin Comitetului Central al P.M.S.D.(b) din Rusia.
- Lenin scrie articolul „Partidul socialist-revoluționar înșală din nou pe țărani“. Articolul apare la 24 octombrie (6 noiembrie) în ziarul „Rabocii Puti“ nr. 44.
- Lenin alcătuiește un plan de anexe la foaia volantă cu privire la înșelarea țărănilor de către partidul socialist-revoluționar și la revendicările bolșevicilor pentru țărănime.
- Octombrie, 22 sau 23 (noiembrie, 4 sau 5).* Lenin îi scrie o scrisoare lui I. M. Sverdlov în legătură cu hotărîrea C.C. al partidului cu privire la Zinoviev și Kamenev.
- Octombrie, 24 (noiembrie, 6).* Lenin trimite note Comitetului Central al P.M.S.D.(b) din Rusia.

Octombrie, 24
(noiembrie, 6).

În „Scrisoare către membrii Comitetului Central“, Lenin scrie că „orice întârziere în acțiune înseamnă moarte“, propune să fie arestat guvernul provizoriu și să se ia puterea.

Seara târziu, Lenin sosește ilegal la Smolnii și preia conducerea directă a insurecției armate.

CUPRINS

Prefață	VII—XXX
1917	
SITUAȚIA POLITICĂ (<i>Patru teze</i>)	1—6
*SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „NO- VAIA JIZN“	7—9
*SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRO- LETARSKOE DELO“	10—11
CU PRIVIRE LA LOZINCI	12—20
MULȚUMIRI PRINȚULUI G. E. LVOV	21—24
RĂSPUNS	25—37
I	25
II	34
III	36
ILUZII CONSTITUȚIONALISTE	38—53
I	39
II	43
III	47
INCEPUTUL BONAPARTISMULUI	54—58
ÎNVĂȚĂMINTELE REVOLUȚIEI	59—76
I	61
II	64

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lângă C. C. al P.C.U.S.

III	—
IV	67
V	—
VI	69
VII	72
VIII	74
IX	75
Postfață	76
CUVINTAREA ROSTITĂ DE KAMENEV LA C.E.C. ÎN LEGĂTURĂ CU CONFERINȚA DE LA STOCKHOLM.	77—79
ZVONURI CU PRIVIRE LA UN COMLOT	80—85
NU VEDE PĂDUREA DIN CAUZA COPACILOR	86—92
*SCRISOARE ÎN LEGĂTURĂ CU EDITAREA „MANI- FESTULUI CU PRILEJUL OCUPĂRII RIGĂI“	93—96
ȘANTAJ POLITIC	97—101
REZOLUȚII PE HIRTIE	102—105
ÎN LEGĂTURĂ CU CONFERINȚA DE LA STOCK- HOLM	106—115
DIN JURNALUL UNUI PUBLICIST. <i>Țărani și muncitori.</i>	116—124
ÎN LEGĂTURĂ CU CALOMNIATORII	125—126
CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.	127—130
DIN JURNALUL UNUI PUBLICIST	131—142
1. Rădăcina răului	131
2. Clacă și socialism	140
DESPRE COMPROMISURI	143—149
PROBLEMA PROGRAMULUI PARTIDULUI	150—151
PROBLEMA ZIMMERWALDULUI	152—153
DESPRE ÎNCĂLCAREA DEMOCRATISMULUI ÎN OR- GANIZAȚIILE DE MASĂ	154
PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA MOMEN- TUL POLITIC ACTUAL	155—161
CATASTROFA CARE NE AMENINȚĂ ȘI CUM TRE- BUIE SĂ LUPTĂM ÎMPOTRIVA EI	163—212
Ne amenință foametea	167
Inactivitatea totală a guvernului	169
Măsurile de control sînt îndeobște cunoscute și lesne de îndeplinit	172
Naționalizarea băncilor	174

Naționalizarea sindicatelor	180
Desființarea secretului comercial	183
Gruparea obligatorie în uniuni	188
Reglementarea consumului	191
Zădărnicierea activității organizațiilor democratice de către guvern	194
Crahul financiar și măsurile ce se impun împotriva lui	199
Putem pași înainte dacă ne e teamă să pășim spre socialism?	202
Lupta împotriva situației economice dezastruoase și războiul	206
Democrația revoluționară și proletariatul revoluționar.	210
O PROBLEMĂ FUNDAMENTALĂ A REVOLUȚIEI .	213—220
CUM SĂ ASIGURĂM SUCCESUL ADUNĂRII CONSTITUANTE (<i>Despre libertatea presei</i>)	221—226
REVOLUȚIA RUSĂ ȘI RĂZBOIUL CIVIL. Se agită spectrul războiului civil	227—241
SARCINILE REVOLUȚIEI	242—251
Politica funestă de conciliere față de capitaliști	244
Puterea trebuie să treacă în mâna Sovietelor	—
Pace popoarelor	245
Pământ celor ce muncesc	247
Lupta împotriva foametei și situației economice dezastruoase	248
Lupta împotriva contrarevoluției moșierilor și a capitaliștilor	249
Dezvoltarea revoluției pe cale pașnică	250
BOLȘEVICII TREBUIE SĂ IA PUTEREA. Scrisoare către Comitetul Central, către comitetele din Petrograd și Moscova ale P.M.S.D.(b) din Rusia	252—254
MARXISMUL ȘI INSURECȚIA. Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D.(b) din Rusia	255—261
EROII FALSULUI ȘI GREȘELILE BOLȘEVICILOR	262—270
DIN JURNALUL UNUI PUBLICIST. Greșelile partidului nostru	271—277
*SCRISOARE ADRESATĂ LUI I. T. SMILGA, PREȘEDINTE AL COMITETULUI REGIONAL AL ARMATEI, FLOTEI ȘI MUNCITORILOR DIN FINLANDA	278—283

1	. . . . .	278
2	. . . . .	279
3	. . . . .	280
4	. . . . .	—
5	. . . . .	281
6	. . . . .	—
7	. . . . .	282
8	. . . . .	—
9	. . . . .	—
10	. . . . .	283
SARCINILE PARTIDULUI NOSTRU IN CADRUL INTERNAȚIONALEI (<i>În legătură cu cea de-a treia Conferință zimmerwaldiană</i>)		
		284—286
CRIZA S-A MATURIZAT		
		287—298
I	. . . . .	287
II	. . . . .	288
III	. . . . .	292
IV	. . . . .	294
V	. . . . .	—
VI	. . . . .	295
CĂTRE MUNCITORI, ȚĂRANI ȘI SOLDAȚI		
		299—301
VOR PUTEA PĂSTRA BOLȘEVICII PUTEREA DE STAT?		
		303—355
	Prefață la ediția a doua	305
	Postfață	349
SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL, COMITETUL DIN MOSCOVA, COMITETUL DIN PETROGRAD, ȘI MEMBRII BOLȘEVICI AI SOVIETELOR DIN PETERSBURG ȘI MOSCOVA		
		356—357
TEZE PENTRU RAPORTUL LA CONFERINȚA DIN 8 OCTOMBRIE A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG, PRECUM ȘI PENTRU REZOLUȚIE ȘI PENTRU MANDATUL CELOR CARE URMEAZĂ SĂ FIE ALEȘI DELEGAȚI LA CONGRESUL PARTIDULUI		
		358—362
	În legătură cu participarea partidului la preparlament.	358
	În legătură cu lozinca „Toată puterea în mâna Sovietelor“	—
	Observații la rezoluția „Puterea în mâna Sovietelor“	360
	În legătură cu lista de candidați pentru Adunarea constituantă	—

Observația la teza „În legătură cu lista de candidați pentru Adunarea constituantă”	361
SCRISOARE CĂTRE CONFERINȚA ORGANIZAȚIEI ORĂȘENEȘTI PETROGRAD. <i>Va fi citită în ședință închisă</i>	363—366
CU PRIVIRE LA REVIZUIREA PROGRAMULUI PARTIDULUI	367—398
I	369
II	373
III	376
IV	379
V	381
VI	387
VII	389
VIII	393
IX	396
SFATURILE UNUIA CARE NU E DE FAȚĂ	399—401
SCRISOARE CĂTRE TOVARĂȘII BOLȘEVICI PARTICIPANȚI LA CONGRESUL REGIONAL AL SOVIETELOR DIN REGIUNEA DE NORD	402—408
*ȘEDINȚA COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.(b) DIN RUSIA 10 (23) OCTOMBRIE 1917	409—411
1. RAPORT. <i>Din procesul-verbal de ședință</i>	409
2. REZOLUȚIE	411
*ȘEDINȚA COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.(b) DIN RUSIA 16(29) OCTOMBRIE 1917	412—415
1. RAPORT. <i>Din procesul-verbal de ședință</i>	412
2. INTERVENȚII. <i>Din procesul-verbal de ședință</i>	414
1	—
2	—
3	415
REZOLUȚIE	—
SCRISOARE CĂTRE TOVARĂȘI	416—437
Postfață	436
SCRISOARE CĂTRE MEMBRII PARTIDULUI BOLȘEVIC	438—441
*SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.(b) DIN RUSIA	442—447
PARTIDUL SOCIALIST-REVOLUȚIONAR ÎNȘALĂ DIN NOU PE ȚĂRANI	448—454

*SCRISOARE CĂTRE I. M. SVERDLOV	455
*SCRISOARE CĂTRE MEMBRII COMITETULUI CENTRAL	456—457

MATERIALE PREGĂTITOARE

*PLANUL ANEXELOR LA MANIFEST	461
--	-----

ANEXE

*MEMENTO	465—466
*DOUĂ DECLARAȚII PRIN CARE LENIN CONSIMTE SĂ CANDIDEZE ÎN ALEGERILE PENTRU ADUNAREA CONSTITUANTĂ	467—468
1. Declarație	467
2. Declarație	468

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin negăsite pînă în prezent (<i>iulie—octombrie 1917</i>)	471—473
Adnotări	474—526
Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin	527—549
Indice de nume	550—584
Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin	585—595

ILUSTRĂȚII

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Situția politică”. — 10 (23) iulie 1917	3
Prima pagină a scrisorii lui V. I. Lenin către Comitetul Central al P.M.S.D.R. — 30 august (12 septembrie) 1917	126—127
Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”. — 10—14(23—27) septembrie 1917	165
Prima pagină a ziarului „Rabocii Puti” nr. 30 din 20(7) octombrie 1917 conținînd articolul lui V. I. Lenin „Crisa s-a maturizat”	289
Manuscrisul rezoluției lui V. I. Lenin adoptate la ședința C.C. al P.M.S.D.R.(b) din 10 (23) octombrie 1917	410—411

---

*Dat la cules 10.03.1965. Bun de tipar 22.04.1965. Apărut
1965. Hirtie scris I A mată de 63 g/m², 540×840/16.
Coli editoriale 36,96. Coli de tipar 39,50. A. 2 805/1965.
C. Z. pentru biblioteci 3C23=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 50 208/5 987 la Combi-
natul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Științei nr. 1,
București — R.P.R.

